NECİB MAHFUZ

Cebelavi Sokağı'nın Çocukları

1988 Nobel Edebiyat Ödülü

2. BASIM

KIRMIZIKEDİ

ÇAĞDAŞ KLASİKLER

Çeviren: Leyla Tonguç Basmacı

Necib Mahfuz

Necib Mahfuz 1911 yılında Kahire'de doğdu. 1934'te Kahire Üniversitesi'nde felsefe eğitimini tamamladı. Uzun yıllar kamuda çalıştı, 1956-57 yıllarında yazdığı Kahire Üçlemesi'yle adını duyurdu. 1959 yılında *El Ahram* gazetesinde tefrika edilmeye başlanan *Cebelavi Sokağı'nın Çocukları*, içerdiği dini görüşler nedeniyle Mısır'da ve birçok Arap ülkesinde yasaklandı ve ilk olarak Beyrut'ta yayınlandı. Necib Mahfuz 1988 yılında Nobel Edebiyat Ödülü'nü aldı. 30'dan fazla romanı, 300'den fazla öyküsü vardır. 2006 yılında vefat eden Mahfuz'un yapıtları pek çok dile çevrilmiştir.

Leyla Tonguç Basmacı

İstanbul'da doğdu. İtalyan Lisesi'nde okuduktan sonra, Boğaziçi Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden mezun oldu, Pennsylvania State Üniversitesi'nde Karşılaştırmalı İngiliz ve İtalyan edebiyatları alanında master derecesi aldı. İstanbul İtalyan Kültür Merkezi'nde İtalyanca öğretmenliği, Dünya Yayınevi'nde metin yazarlığı ve çevirmenlik alanlarında çalıştıktan sonra uzun süre British Council İstanbul ofisinde Sanat Etkinlikleri Sorumlusu olarak görev aldı. Halen İtalyanca ve İngilizceden çeviriler yapıyor.

KIRMIZIKEDİ

Kırmızı Kedi Yayınevi: 33
Çağdaş Klasikler: 2

Özgün adı:
Asr al-hubb

Cebelavi Sokağı'nın Çocukları
Necib Mahfuz

© Necib Mahfuz, 1980
© Kırmızı Kedi Yayınevi, 2010

Bu kitap Arapçada ilk kez *Asr al-hubb* adıyla basılmıştır.
Bu çeviri The American University in Cairo Press aracılığıyla çevrilmiştir.
Bu kitabın Türkçe çeviri hakları Kalem Ajans aracılığıyla alınmıştır.

Editör: Salih Yavuz
Kapak: Ayşe Nur Ataysoy
Sayfa: Cüneyt Ç.
Düzelti: Nur Özkan

Baskı: Pasifik Ofset 0212 4121777

Birinci Basım: Haziran, 2010
İkinci Basım: Ekim, 2010

ISBN: 978-9944-756-34-1

Kırmızı Kedi Yayınevi
www.kirmizikedikitap.com
kirmizikedi@kirmizikedikitap.com
Ömer Avni M. Emektar S. No: 18 Gümüşsuyu 34427 İSTANBUL
T: 0212 244 89 82 F: 0212 244 09 48

CEBELAVİ SOKAĞI'NIN ÇOCUKLARI

Necib Mahfuz

Çeviren: Leyla Tonguç Basmacı

KIRMIZIKEDİ

Önsöz

Burada anlattığım, sokağımızın hikâyesi, daha doğrusu hikâyeleridir. Ben sadece son zamanlarda, yani benim zamanımda yaşanan olaylara tanık oldum, ama onları da hikâye anlatma geleneğimiz tarzında anlattım. Sokağımızda yaşayan herkes, kahvehanelerde duyduğu veya nesilden nesile aktarılan bu hikâyeleri anlatır; burada yazdıklarım sadece bu kaynaklara dayalıdır. Ne zaman sosyal bir etkinlik için bir araya gelinse, hikâyeler anlatılır. Birilerinin morali bozuksa, dertliyse veya bir nedenle aşağılanmışsa, sokağımızın yukarısında, çöle açılan ucunda bulunan konağı işaret ederek, kederli bir ifadeyle, "Orası büyükbabamıza ait, bizler onun çocuklarıyız, onun mallarında hakkımız var. Neden açız peki? Bunu hak etmek için ne yaptık?" der. Sonra da sokağımızın ileri gelenlerinden Edhem ile Cebel'in, Rıfat ile Kasım'ın hikâyelerini anlatır, hayatlarını aktarır.

Ama büyükbabamız gerçekten bir muammadır! İnsanların hayal bile edemeyeceği kadar uzun yaşadı ve o uzun hayatı deyimlere kaynak oldu. Evinde yıllarca etrafındakilere kayıtsız kalıp oturdu, kendini oraya kapattığından bu yana kimse onu görmedi. Yaşlılığı ve yalnızlığı ile ilgili hayret verici hikâyeler anlatılır, ama hayal gücü ve dedikodunun da bunlarda rolü olabilir. Her neyse, onun adı Cebelavi'ydi ve sokağımız adını ondan aldı. O, bu sokaktaki her şeyin, herkesin ve etrafındaki çölde bulunanların sahibi. Bir defasında bir adamın onun hakkında şöyle dediğini duydum: "O bizim sokağımızı yarattı ve bu sokaktan dünyanın en önemli yeri olan Mısır doğdu. Burası bomboş, ıssız bir yerken burada yaşadı; kudreti ve hükümdarın nezdindeki konumu sayesinde buranın efendisi oldu. Onun gibi biri bir daha dünyaya gelmez. Sert bir adamdı; vahşi hayvanlar bile onun adını duyunca korkardı." Başka birisinin de şöyle dediğini duy-

dum: "Gerçekten asil bir adamdı. Başka önderlere benzemezdi. Haraç toplamazdı, kibirli değildi, mütevazı insanlara iyi davranırdı." Daha sonraları bazı insanlar ondan söz ederken, makamına ve saygınlığına uygun olmayan bir şekilde konuşmaya başladı –insanlar nasıldır, bilirsiniz. Onu konu alan konuşmalar bana hep büyüleyici gelirdi, hiçbir zaman sıkılmazdım. O konuşmaların etkisinde kalıp kaç defa onu görebilme umuduyla yüksek konağının etrafında dolanmışımdır, ama boşuna! Kaç defa muazzam dış kapısının önünde durup kapının üzerinde bulunan doldurulmuş timsaha bakakalmışımdır. Kaç defa Mukattam Çölü'nde, yüksek duvarlarından pek de uzak olmayan bir noktada oturup evi çevreleyen dut, firavun inciri ağaçlarının ve palmiyelerin tepesinden ve hiçbir hayat belirtisi göstermeyen kapalı pencerelerden başka bir şey görememişimdir. Bizi hiçbir zaman görmeyen ve hiçbir zaman göremediğimiz bir büyükbabamız olması hüzün verici değil midir? Bizler pislik içinde yaşarken, onun kendini o konağa kapatması tuhaf değil midir? Bizi bu noktaya getirenin ne olduğunu merak ediyorsanız, işte size hikâyelerimiz; Edhem, Cebel, Rıfat ve Kasım hakkında her şeyi öğreneceksiniz –ama bunların hiçbiri sizi rahatlatmayacak, avutmayacak.

Büyükbabamız kendini evine kapadığından beri onu kimsenin görmediğini söylemiştim. Bu durum kimseyi pek rahatsız etmiyordu, zira halkın önem verdiği tek şey, büyükbabamızın bütün mülklerini kapsayan vakfı ve herkesin dilinde olan On Şart'ıydı. Doğumumdan önce başlayan bu ihtilaf bu şekilde ortaya çıkmıştı ve şiddeti nesilden nesile artıp günümüze –hatta geleceğe– ulaşmıştı. Dolayısıyla sokağımızdaki insanları birbirine bağlayan yakın aile ilişkilerinden söz ettiğim zaman alay konusu olmasını istemiyorum. Biz büyük bir aileydik, hâlâ da öyleyiz ve hiçbir yabancı aramıza karışamamıştır. Sokağımızda yaşayan kadın, erkek, herkes birbirini tanır; ancak hiçbir sokakta bizimkinde görülen türden korkunç kavgalar görülmemiştir, hiç kimse bizim kadar saflara bölünmemiştir, zira burada birkaç doğru dürüst adam varsa bile, elleri sopalı, kavgaya hazır adamların sayısı onun on katıdır. Hatta buranın sakinleri güvenlikleri için haraç ödemeye, itaat

etmeye ve boyun eğmeye alışıktır; yaptıkları veya söyledikleri en ufak bir şey için, hatta yanlış bir şey düşündükleri için sert bir şekilde cezalandırılırlardı. İşin tuhafı, civardaki başka sokaklarda, Atuf'ta, Kafr el-Zaghari, el-Darasa veya el-Hüseyniye sokaklarında yaşayan insanlar, sokağımıza ait mülklerden ve güçlü kuvvetli erkeklerimizden dolayı bizi kıskanırlar. Mülkün ve koruma altındaki bir sokağın zenginlik ve yenilmez koruyucular anlamına geldiğine inanırlar. Bu doğrudur, ama bilmedikleri şey, zulüm altında ezildiğimiz, sefalet içinde, sineklerin ve bitlerin arasında yaşadığımız, kırıntılarla yetindiğimiz ve yarı çıplak bir halde dolaştığımızdır. Koruyucularımızın çevremizde ve tepemizde kasıla kasıla yürüdüklerini görüyorlar ve hayran kalıyorlar; bizim de tek avuntumuz, konağa bakıp, hüzünle ve acıyla şöyle demek: "Buraların efendisi Cebelavi orada işte. O bizim büyükbabamız ve biz onun torunlarıyız."

Ben, sokağımızın son zamanlarına tanık oldum ve sokağımızın itaatkâr bir oğlu olan Arif'in buraya gelişi ile meydana gelen olayları yaşadım. Sokağımızın hikâyelerinden bazılarını kaydetme imkânını yakalamam, Arif'in arkadaşlarından biri sayesinde olmuştur. Bir gün bana şöyle dedi: "Sen, yazmasını bilen az sayıdaki insandan birisin, neden sokağımızın hikâyelerini yazmıyorsun? Bu hikâyeler hiçbir zaman doğru sırasıyla anlatılmadı, anlatılsa bile, anlatıcılarının kaprislerine ve önyargılarına maruz kaldı; bu hikâyeleri dikkatli bir şekilde, toplu olarak yazsan harika bir şey olur, o zaman herkes bu hikâyelerden yararlanabilir. Ben de sana bilmediklerin konusunda yardımcı olurum, gizli bilgiler veririm." Bu tavsiyeye uydum, çünkü hem bana çok iyi bir fikir gibi göründü hem de bu tavsiyede bulunan kişiyi çok severim. Sokağımızda yazı yazma üzerine bir kariyer sahibi olan ilk kişi benim, bu çok aşağılanmama ve alay konusu olmama neden olsa da. Benim işim, ezilenlerin, muhtaç insanların dileklerini ve şikâyetlerini yazmaktı. Her ne kadar bir sürü çaresiz insanın bana ihtiyacı varsa da, ben de sokağımızın dilencilerinden çok daha varlıklı değilim; ama o kadar çok insanın sırlarına ve üzüntülerine ortak oluyorum ki kederli ve kalbi kırık bir adam haline geldim.

Ancak burada kendimi veya kendi dertlerimi yazmayacağım, bunlar sokağımızın dertlerinin yanında hiç kalır –tuhaf hikâyeleriyle tuhaf sokağımızın! Bütün bunlar nasıl oldu? Ardında neler yatıyordu? Peki, mahallemizin çocukları kimlerdi?

Edhem

1

Sokağımızın bulunduğu yer çorak bir araziydi, ufka kadar uzanan Mukattam Çölü'nün bir parçasıydı. Bu boş alanda, Cebelavi'nin sanki korkuya, vahşete ve kanunsuzluğa meydan okumak istercesine inşa ettiği konak dışında hiçbir şey yoktu. Devasa, yüksek duvarları geniş bir alanı çevreliyordu; batı kısmında bahçe vardı, doğu kısmında da üç katlı bir konak. Bir gün bu hayırsever adam, çocuklarını çağırıp bahçenin yanı başındaki kabul salonunda topladı. Bütün çocukları geldi: İdris, Abbas, Rıdvan, Celil ve Edhem, ipekli cellabiyeleri içerisinde karşısında durdular; o kadar huşu içindelerdi ki ona sadece kaçamak bakışlar fırlatabiliyorlardı. Cebelavi oturmalarını emretti, onlar da çevresindeki sandalyelere oturdular. Cebelavi, bir şahininki kadar delici bakışlarını bir süre onlara dikti, sonra kalkıp salonun büyük kapısına yöneldi, kapının önünde durarak dut, firavun inciri ve palmiyelerle dolup taşan, kınakına ve yasemin çardaklarıyla çevrili, dallarında kuşların şakıdığı geniş bahçeye baktı. Bahçeden cıvıl cıvıl, hayat dolu şarkılar yükselirken, salon sessizliğe gömülüydü. Kardeşler, çorak toprakların efendisinin kendilerini unuttuğunu düşündüler. Uzun boyu ve iriyarı yapısıyla insanüstü bir hali vardı, başka bir gezegenden gelme bir yaratık gibi duruyordu. Kardeşler birbirlerine baktılar; aklında önemli bir konu olduğu zaman babaları hep böyle olurdu. Onları endişelendiren şey, babalarının bu ev içerisinde açık arazide olduğu kadar kudretli olması ve karşısında kendilerini çaresiz hissetmeleriydi.

Cebelavi yerinden ayrılmadan onlara doğru döndü ve yüksek duvarları perdelerle ve halılarla kaplı salonda güçlü bir şekilde yankılanan, derin ve kulak tırmalayıcı bir sesle konuştu.

"Mülklerin yönetimini başkasının devralmasının zamanının geldiğine inanıyorum."

Onlara bir kez daha dikkatle baktı ama kardeşlerin yüzleri hiçbir şeyi ele vermedi. Mülklerin yönetimi, aylaklığı, sükûneti ve gençlik meşgalelerini seven insanlara çekici gelecek bir şey değil-

di, ayrıca en büyük oğul olan İdris böyle bir iş için en doğal adaydı; orada bulunan hiç kimse böyle bir şeyi sorgulamıyordu bile. İdris kendi kendine, "Baş ağrısından başka bir şey değil, sonu gelmeyen sorunlar ve tabii bir de o sefil kiracılar," dedi.

"Mülklere benim denetimim altında bakması için kardeşiniz Edhem'i seçtim," diye devam etti Cebelavi.

Kardeşlerin yüzleri bu beklenmedik olayın yarattığı şaşkınlığı yansıttı ve hepsi hayretle bakıştılar hemen; bir tek Edhem gözlerini şaşkınlıkla ve ürkekçe yere indirdi. Cebelavi onlara sırtını döndü. Kayıtsızca, "Sizi onun için buraya çağırdım," dedi.

İdris'in içini o kadar büyük bir öfke kapladı ki kendini sarhoş gibi hissetti. Kardeşleri mahcubiyet içinde ona baktı. Hepsi –tabii Edhem dışında– İdris'e ve kendilerine yapılan bu hakaret karşısındaki kızgınlıklarını sessiz bir protestonun ardına gizledi. Sonra İdris o kadar sakin bir tonda konuştu ki sanki sesi başka bir vücuttan geliyordu:

"Ama baba..."

"Ama?" Cebelavi soğuk bir sesle sözünü kesti ve oğullarına doğru döndü.

Babalarının, akıllarından geçenleri okuyacağı korkusuyla hepsi yere baktı ama İdris ısrar etti, "Ama ben kardeşlerin en büyüğüyüm..."

"Bunu biliyorum herhalde," dedi Cebelavi sinirli bir şekilde, "Babanım ne de olsa."

İdris, giderek artmakta olan bir kızgınlıkla cevap verdi, "En büyük kardeşin hakları ihlal edilemez; sadece bazı durumlarda..."

Yaşlı adam, toparlanması için zaman vermek istercesine ona uzun uzun baktı, sonra da, "Seni temin ederim, kararımı alırken herkesin iyiliğini düşündüm," dedi.

İdris, azalan bir sabırla sindirdi bu darbeyi. Karşılık vermenin babasını sinirlendirdiğini ve buna devam ederse darbelerin şiddetinin artacağını biliyordu ama öfkesinden dolayı davranışlarının sonucunu düşünemeyecek durumdaydı. Birkaç adım atıp Edhem'e dokunacak kadar yaklaştı; kendisiyle kardeşi arasında vücut yapısı, cilt rengi ve yakışıklılık açısından olan farkların herkes

tarafından açıkça görülmesi için kibirli bir horoz gibi kabardı; susamış bir ağızdan saçılan bir tükürük yağmurunun şiddetiyle "Ben ve öz kardeşlerim saygın bir hanımın oğullarıyız, o, zenci bir köle kadının oğlu!" dedi.

Edhem'in esmer yüzü soldu ama ifadesi değişmedi. Cebelavi yumruğunu sallayarak, "İdris, dikkatli ol," diye onu uyardı.

Ama İdris bir öfke nöbetine kapılarak, "Üstelik de en küçüğümüz neden bana tercih edilsin ki, yaşadığımız bu dönem hizmetkârların ve kölelerin devri değilse tabii!" diye bağırdı.

"Kendi iyiliğin için sus, seni budala!"

"Bu utançla yaşamaktansa kellemi kaybetmeyi tercih ederim!"

Rıdvan başını kaldırarak babasına baktı ve usulca gülümsedi. "Hepimiz senin oğlunuz, senin takdirini kaybettiysek, üzülmek hakkımız. Her şey senin istediğin gibi olacak. Sadece neden böyle olduğunu bilmek istiyoruz."

Cebelavi İdris'ten Rıdvan'a döndü ve sadece kendine malum sebeplerden kızgınlığını kontrol altına aldı.

"Edhem kiracıların nasıl insanlar olduklarını biliyor, çoğunu ismen tanıyor. Ayrıca okuma yazması var ve hesap yapabiliyor."

İdris ve kardeşleri bunu duyunca hayrete düştüler. Sıradan insanlarla samimiyet içinde olmak ne zamandan beri bir insanı başkalarına üstün kılıyordu? Veya okuma yazma bilmek? Edhem'in annesi onu, diğer türlü dış dünyada başarılı olacağından şüphe duyduğu için okula göndermemiş miydi?

"Bütün bunlar beni aşağılamak için yeterli bir bahane mi?" diye alaycı bir sesle sordu İdris.

Cebelavi İdris'e doğru sinirli bir hareket yaptı. "Benim isteğim bu ve sizin de tek yapmanız gereken beni dinlemek ve bana itaat etmek." Aniden İdris'in kardeşlerine döndü. "Ne diyorsunuz?"

Abbas, babasıyla göz göze gelmekten kaçınarak, karamsar bir sesle, "Söylediklerini duydum ve sana itaat edeceğim," dedi.

Celil de hemen gözlerini yere indirerek, "Evet, baba," dedi.

"İtaat edeceğim," dedi Rıdvan; ağzı kurumuştu.

İdris'in ağzından kaçan öfkeli kahkaha yüz hatlarını o kadar değiştirdi ki çirkin bir hal aldı. "Sizi korkaklar!" diye bağırdı. "Sizlerden iğrenç bir hayal kırıklığı dışında bir şey beklemiyor-

dum zaten. Korkaklığınız sayesinde bu zenci kölenin oğlu hepinizi yönetecek."

"İdris!" diye kükredi Cebelavi, öfkeli gözleri tehlike saçıyordu.

Ama İdris'in mantığı öfkesine yenik düşmüştü, bağırmaya başladı. "Sen ne biçim, rezil bir babasın! Daima otoriter oldun, zorbalık yaptın, her zaman böyle biri olarak kalacaksın! Biz senin oğlunuz ama bize de başka kurbanlarına davrandığın gibi davranıyorsun!"

Cebelavi ona doğru yavaş ama kararlı bir şekilde iki adım attı, yüzü allak bullak, ama ses tonu alçaktı. "Kes sesini."

"Beni korkutamazsın, korkmayacağımı biliyorsun. Eğer bir kölenin oğlunu benden daha iyi yerlere getirmek istiyorsan, seninle, 'seni dinliyorum ve sana itaat edeceğim' tarzında konuşmayacağım."

"Bana karşı gelmenin cezasını bilmiyor musun, seni iblis!"

"Asıl iblis, o kölenin oğludur."

Cebelavi'nin sesi ansızın boğuk bir haykırış halini aldı. "O benim karım, seni baş belası, dikkat et, yoksa seni ayağımın altında ezerim."

Kardeşler –ve özellikle de Edhem– dehşete kapılmıştı, zira hepsi babalarının efsanevi hiddetini yakından tanıyordu, ama İdris'in öfkesi öyle bir düzeye ulaşmıştı ki artık tehlikenin farkında bile değildi. Cayır cayır yanan bir cehenneme saldıran bir çılgın haline gelmişti.

"Benden nefret ediyorsun. Bunu daha önce fark etmemiştim, ama işin gerçeği şu ki benden nefret ediyorsun. Belki de bizden nefret etmeni sağlayan o köle kadın oldu. Sen çölün efendisisin, bu vakfın mülklerinin sahibisin ve buraların en büyük çete liderisin, ama bir köle seni istediği gibi yönlendirdi; yarından itibaren insanların bu konu hakkında söyleyeceği çok şey olacak, çölün efendisi!"

"Sana susmanı söyledim, iblis!"

"Edhem'i mutlu etmek için bana küfretme, dağlar taşlar bile sana karşı çıkacak. Gülünç kararın bizi her mahallenin ve sokağın dedikodu malzemesi haline getirecek!"

Cebelavi'nin haykırışı bahçeden, hatta haremden bile duyuldu: "Defol buradan!"

"Burası benim evim, annem burada ve annem bu evin meşru hanımı, bunu hiç kimse inkâr edemez!"

"Buraya bir daha asla adım atamayacaksın!"

Cebelavi'nin yüzü, su baskını sırasında kararan Nil suları gibi karardı, taş gibi sert yumruklarını sıkıp tıpkı bu nehir gibi amansız heybetiyle hareket etti. Herkes İdris için bunun ölümden bir farkı olmayacağını biliyordu. Bu olay sadece, bu evin sessizce tanıklık ettiği trajedilerin sonuncusu olacaktı. El üstünde tutulmuş kaç kadın bir tek kelimeyle perişan bir dilenci haline gelmişti? Kaç adam, bu evde uzun yıllar hizmet verdikten sonra, sırtlarında kurşun uçlu kırbaçların açtığı yara izleriyle ağızlarından ve burunlarından kanlar akarak, topallayarak buradan ayrılmıştı? İyi zamanlarda kim ne kadar büyük bir itibar görürse görsün, bunun gazap zamanında bir faydası dokunmuyordu. Dolayısıyla herkes, İdris için bunun ölümden bir farkı olmayacağını biliyordu. Babasının en büyük oğlu, gücü ve güzelliğiyle babasıyla yarışan İdris için bile! Cebelavi ona doğru iki adım daha attı.

"Sen benim oğlum değilsin, ben de senin baban değilim. Burası senin evin değil, burada annen, kardeşin veya arkadaşın yok artık. Karşında bütün dünya var, tüm nefretimle ve beddualarımla çık git. Benim sevgimi ve himayemi kaybettin, zamanla, yalnız ve perişan bir halde dolaşırken, kendi gerçek değerini öğreneceksin."

İdris ayağını İran halısına vurdu. "Burası benim evim, buradan hiçbir zaman ayrılmayacağım!"

Daha İdris farkına varamadan, babası onu yakaladı, omzunu mengene gibi kavrayarak önüne kattı, geri geri iterek kapıdan çıkardı ve terasa kadar sürükledi. İdris sendeleyerek merdivenden aşağı yuvarlandı, sonra Cebelavi onu güller, kınakına ağaçları ve yaseminlerle çevrili yoldan iterek büyük bahçe kapısından dışarı attı ve kapıyı sürmeledi. Cebelavi'nin haykırışını koca evdeki herkes duydu. "Onu içeri alacak veya ona yardım edecek herkese lanet olsun!"

Sonra başını haremin kepenkleri kapalı pencerelerine doğru kaldırdı ve yine bağırdı. "Buna cüret edecek olanlar da boş olsun!"

2

Edhem, o kara günden itibaren konağın ana kapısının sağındaki kabul salonunda yer alan vakfın idari ofisinde çalışmaya başladı. Şevkle çalışıyordu; kiraları topluyor, alacaklılara borçları ödüyor, hesapları babasının onayına sunuyordu. Kiracılara dürüst ve saygılı davranıyordu, onlar da, aksi ve kaba olarak ün salmış olmalarına rağmen, onu seviyorlardı. Vakfın kuralları gizliydi, sadece Cebelavi tarafından bilinirdi ve onun Edhem'i yönetici olarak seçmiş olması, onu vârisi olarak seçeceğine dair korkular doğurmuştu. Aslında baba, o güne kadar oğulları arasında herhangi birini tercih ettiğini belli etmemişti ve kardeşler, babalarının uyandırdığı saygı ve adalet duygusu sayesinde uyum içinde yaşamıştı. İdris bile, gücüne, yakışıklılığına ve arada sırada aşırı derecede şen şakrak olmasına rağmen, o güne kadar kardeşlerinin hiçbirini incitmemişti. Kolaylıkla arkadaş edinen, hayranlık uyandıran, girişken ve cömert bir oğlandı. Belki de dört öz kardeş Edhem'den farklı olduklarına dair bir duygu taşıyorlardı, ama hiçbiri ona ne sözle ne de fiziksel herhangi bir saygısızlıkta bulunurdu; belki de bu farklılığın en fazla bilincinde olan kişi Edhem'di. Onların açık teni ile kendi esmer teni, onların iri yapısı ve kendi narinliği, onların annelerinin yüksek statüsü ile kendi annesinin mütevazı soyu arasındaki farkın fazlasıyla farkındaydı belki de. Her ne kadar bu onun içten içe acı çekmesine ve bastırmaya çalıştığı bir ıstıraba neden olsa da, evin aromatik otların kokularını taşıyan havasının yanı sıra, babasının kudretine ve bilgeliğine duyduğu itaat, gücenme hissinin ruhuna yerleşmesine izin vermedi ve Edhem saf bir yürek ve ruhla yetişti.

"Benim için dua et anne," dedi Edhem, vakfın idari ofisine ilk gidişinden önce. "Zira babamın bana verdiği bu görev benim için de, senin için de bir sınavdan başka nedir ki?"

"Başarın daim olsun," diye alçakgönüllülükle cevap verdi annesi. "Sen iyi bir çocuksun, iyi insanlar daima galip gelir."

Edhem, terasla bahçede bulunanların ve pencerelerden kendisini izleyenlerin bakışlarının altında kabul salonuna doğru gitti. Vakfın resmi vekil koltuğuna oturdu ve çalışmaya koyuldu. İşi, doğuda Mukattam ile batıda eski Kahire arasında kalan çorak bölgede var olan en önemli görevdi. Edhem'in parolası dürüstlüktü ve vakfın tarihinde ilk defa en ufak ödemeler bile muhasebe defterine kaydedilir oldu. Ağabeylerine aylıklarını öderken o kadar hassas davranıyordu ki onlar da onunla olan ihtilafın neden olduğu kırgınlığı unutmuşlardı; Edhem ayrıca bütün gelirleri babasına teslim etmekte de çok dakikti.

"İşini seviyor musun Edhem?" diye sordu ona bir gün babası.

"Hayatımdaki en önemli şey, çünkü *sen* bana güvendin ve bu görevi bana verdin," diye alçakgönüllülükle cevap verdi Edhem.

Adamın geniş yüzünde bir gülümseme belirdi, zira bütün kudretine rağmen, övgüden hoşlanırdı. Edhem, Cebelavi ile oturmaktan çok zevk alırdı, böyle zamanlarda ona hayranlık ve sevgi dolu bakışlar atardı. Ağabeyleri ile birlikte eski zaman hikâyelerini, maceraperestlerin ve gençlerin kahramanlıklarını, Cebelavi'nin bu bölgede elinde sopası, etrafta kasıla kasıla gezindiğini ve adım attığı her yeri fethettiğini dinlemeyi ne kadar çok severdi. İdris kovulduktan sonra, Abbas, Rıdvan ve Celil, eskiden beri olduğu gibi, yemek, içmek ve kumar oynamak için tekrar damda buluşmaya başlamışlardı. Edhem'in keyif yapabilmesi için bahçede oturması yeterliydi. Bahçeyi de, flüt çalmayı da eskiden beri çok severdi; vakfın yönetimini devraldıktan sonra bile flüt çalmaya devam ediyordu, ama zamanının çoğunu buna ayıramıyordu artık. İşini erkenden bitirdiği zaman, bir derenin kenarına bir kilim serip sırtını bir palmiyeye veya bir firavun incirine dayıyor veya bir yasemin çardağının altında yatıyor, serçeleri ve kumruları seyrediyordu. Kavalıyla kuş cıvıltılarını, kumru ötüşlerini taklit etmeye çalışıyor –ne kadar harika taklitlerdi– ağaç dallarının arasından muhteşem gökyüzünü seyrediyordu. Bir defasında, o bu durumdayken ağabeyi Rıdvan yanına gelmiş ve alaycı gözlerle ona bakmıştı:

"Bu mülklerle ilgilenmek senin için ne kadar büyük bir zaman kaybı olmalı!"

"Babamızı kızdırmaktan korkmasam, şikâyet ederdim," dedi Edhem gülümseyerek.

"Boş zamanları yaratana şükürler olsun!"

"Sen de çok yaşa," dedi Edhem masumane.

Rıdvan kışkırtıcılığını bir gülümsemeyle gizleyerek konuşmaya devam etti: "Tekrar bizim gibi olmak istemez misin?"

"Bu bahçede zaman geçirmekten, flüt çalmaktan daha iyi ne olabilir ki?"

"İdris de çalışmayı çok isterdi," dedi Rıdvan kırgınlığını belli ederek.

Edhem yere baktı. "İdris'in çalışmaya zamanı yoktu. Onun kızgınlığının nedeni başkaydı. Asıl mutluluğun olduğu yer, bu bahçe."

Rıdvan gittikten sonra, Edhem kendi kendine şöyle dedi: "Bu bahçe ile içinde şakıyanlar; sular, gökyüzü ve bendeniz, hayat bu işte. Ama ben sanki bir arayış içindeyim. Peki ne arıyorum? Bazen flütüm bana aradığımın ne olduğunu neredeyse söyleyecek gibi oluyor, ama sonra o soru cevapsız kalıyor. Bu serçe konuşabilse, bana cevabını verirdi, böylece kalbim de huzur içinde olurdu. Işıl ışıl yıldızlar bile bir şeyler biliyor. Kira toplamaya gelince, o da melodilerimde hatalı bir nota sanki."

Bir gün Edhem güllerin arasındaki patikaya vuran gölgesine bakarken, gölgesinden ikinci bir gölge ayrılınca arkasındaki patikadan birisinin gelmekte olduğunu anladı. Bu yeni gölge Edhem'in göğüs kafesinden ayrılıyor gibi görünüyordu. Edhem arkasına dönünce, onun varlığını fark edip kaçmak üzere olan siyahi bir kız gördü. Kalmasını işaret etti, kız da durdu.

Edhem ona uzun uzun baktı. "Kimsin sen?" diye sordu, yumuşak bir sesle.

"Umayma," diye kekeleyerek cevap verdi kız.

Edhem o ismi hatırladı. Kız bir köleydi ve annesinin akrabasıydı; babası onunla evlenmeden önce annesi de bu yaşlardaydı ve ona benziyordu herhalde. Kızla konuşma ihtiyacı hissetti.

"Bahçeye geliş nedenin nedir?"

"Burada kimse olmaz sanmıştım," diye cevap verdi kız. Yere bakıyordu, gözleri neredeyse kapalıydı.

"Ama burada bulunmaya iznin yok."

"Özür dilerim," dedi kız, neredeyse duyulmayacak kadar alçak bir sesle.

Geri geri yürüyerek patikada kayboldu, sonra da Edhem onun koşarak uzaklaşan ayak seslerini duydu. Birdenbire, dokunaklı bir sesle, "Çok sevimlisin!" diye mırıldandı. Kendini hiç bu derecede bu bahçeye ait bir canlı gibi hissetmemişti, sanki birdenbire güller, yaseminler ve karanfillerle, serçeler ve kumrularla bir olmuştu, sanki hepsi aynı melodinin bir parçasıydı. "Umayma çok güzel, o dolgun dudakları bile çok güzel. Kibirli İdris dışındaki ağabeylerimin hepsi evli, ayrıca benim rengim onunkine benzemiyor mu? Gölgesinin benim gölgeme karıştığını görmek ne kadar büyüleyiciydi, sanki arzuyla dolup taşan bedenimin bir parçasıydı! Babam bu seçimimle alay etmeyecektir, ne de olsa kendi de annemle evlenmedi mi?"

3

Edhem vakfın idari ofisine döndüğünde, kalbi bir parfüm kadar hafif bir güzellikle dolup taşıyordu. Günün hesaplarını gözden geçirmek için elinden geleni yaptı, ama aklında bir tek siyahi kızın yüzü vardı. Umayma'yı ilk defa bugün görmüş olması tuhaf bir şey değildi, zira konaktaki kadınlar, erkeğin varlığından haberdar olduğu ve sayesinde yaşadığı, ama hiçbir zaman görmediği iç organlar gibiydi. Edhem pembe hayallere dalmıştı ki kendi ofisinin içinde bir patlama olmuş hissi uyandıran öfkeli bir haykırışla o hayallerden koptu.

"Burada, çöldeyim, Cebelavi! Hepinizi lanetliyorum! Kadın, erkek, hepinizi lanetliyorum ve söyleyeceklerimi beğenmeyen herkese meydan oluyorum! Beni duyuyor musun, Cebelavi?"

"İdris!" diye seslendi Edhem ve bahçeye girdi. Ağabeyi Rıdvan'ın ona doğru geldiğini gördü, allak bullak olduğu görülüyordu.

Rıdvan'ın ilk sözleri, "İdris sarhoş," oldu. "Pencereden gördüm onu, ayakta duramayacak kadar sarhoş. Ailemizi daha ne gibi skandallar bekliyor?"

Edhem ıstırap içinde gözlerini kapadı. "Kalbim üzüntüden burkuluyor, Rıdvan."

"Ne yapmalı ki? Karşımızda bizi tehdit eden bir felaket var."

"Bundan babamıza söz etmeliyiz, görmüyor musun?"

Rıdvan kaşlarını çattı. "Babam asla fikrini değiştirmez, böyle bir şey de onun İdris'e büsbütün kızmasına neden olacaktır."

"Bu felaketlerden bizi kurtaracak kimse yok mu?" diye hüzünle mırıldandı Edhem.

"Evet, kadınlar haremde ağlaşıp duruyorlar, Abbas ile Celil birbirini suçlamakla meşgul, babamız da odasında yalnız ve kimse yanına yaklaşmaya cüret edemiyor."

Bu sohbetin onu bir çıkmaza doğru sürüklediğini gören Edhem, endişeli düşüncelere daldı. "Görmüyor musun, bir şeyler yapmak zorundayız?"

"Hepimiz güvende olmak istiyoruz tabii, ama ne pahasına olursa olsun güvende olmayı istemek kadar güvenliği tehdit eden başka hiçbir şey yoktur. Zaten, gök yarılsa bile düşüncesizce bir şey yapmam. Ailemizin onuruna gelince, şu anda İdris sayesinde kirleniyor."

"O zaman neden bana geldin?" Edhem sanki bir gecede gaklayan bir karga kadar tekinsiz olmuştu. İç geçirdi. "Benim bütün bunlarla bir ilgim yok, ama hiçbir şey yapmazsam çok pişmanlık çekerim."

"Bir şeyler yapmak için yeterince nedenin var," dedi Rıdvan, oradan ayrılırken.

Edhem yalnız başına kalmıştı, "yeterince nedenin var" kelimeleri kulaklarında çınlıyordu. Evet. Hiçbir şey yapmamış olmasına rağmen, kendini bu işin içinde bulmuştu; rüzgârın devirmesiyle birinin kafasına çarpıp kırılan bir testi gibi. Ne zaman birisi İdris'e acısa, Edhem'e beddua ederdi. Edhem dış kapıya yöneldi, kapıyı usulca açtı ve dışarı çıktı. İdris uzakta değildi, sendeleyerek daireler çiziyor, gözlerini göğe kaldırıyordu. Saçları darmadağındı, gömleğinin önü açıktı ve göğsündeki kıllar görünüyordu. Edhem'i gördüğü anda sıçradı, farenin peşinden koşan bir kedi gibi üzerine saldırdı, ama o kadar sarhoştu ki yere yuvarlandı. Av-

cunu toprakla doldurdu ve Edhem'e fırlattı. Topraklar Edhem'in göğsüne çarptı, pelerininden aşağı yuvarlandı.

"Ağabey," dedi ona tatlılıkla Edhem.

İdris hiddetlenmeye ve sendelemeye devam etti. "Kes sesini, köpek! Seni it oğlu it! Sen kardeşim değilsin, baban da benim babam değil. Bu evi başınıza yıkacağım!"

"Sen bu ailenin gururuydun," dedi Edhem yalvarırcasına. "En asil oğullarından biriydin!"

İdris neşesizce kıkırdadı. "Buraya neden geldin, köle çocuğu? Anneni al da onu asıl yerine, hizmetçilerin olduğu bölüme geri gönder."

"Öfkene yenilme," dedi Edhem aynı şefkatli ses tonuyla. "Sana yardımcı olmak isteyen insanların suratına kapıyı kapatma."

İdris yumruğunu kaldırdı. "Sadece korkakların kendilerini evlerinde hissettiği, yemeklerini köleliğe bandıkları ve aşağılanmalarına taptıkları ev, kokuşmuş bir evdir. Senin yönetiminde olan bir eve asla dönmem. Babana söyle, onu yaratan çorak topraklarda yaşıyorum; onun gibi bir hırsız oldum, acımasız bir baş belası haline geldim. Ahlaksızlık yaydığım her yerde insanlar beni gösterip 'İşte Cebelavi'nin oğlu!' diyecekler. Bu şekilde hepinizi çamura bulayabilirim; kendinizi birer beyefendi sanıyorsunuz, ama hırsızdan başka bir şey değilsiniz."

"Uyan, İdris" diye yalvardı Edhem, "Pişman olacağın şeyler söyleme. Kendin kapamadığın sürece, dönüş yolun kapalı değil. Her şey eskisi gibi olabilir, sana söz veriyorum."

İdris rüzgâra karşı yürür gibi, ona doğru sendeleyerek bir adım attı.

"Neye dayanarak bu sözleri veriyorsun, köle çocuğu?"

Edhem ona baktı, ihtiyatlı bir şekilde, "Kardeşliğin gücüne," dedi.

"Kardeşlikmiş! Onu bulduğum ilk heladan aşağı bocaladım!"

"Daha önce hiç bu şekilde konuştuğunu duymamıştım," dedi Edhem; sesi acılıydı.

"Babanın bana yaptığı haksızlık, doğruları söylememe yardımcı oldu."

"İnsanların seni böyle görmesinden hoşlanmıyorum."

İdris hışımla tiz bir kahkaha attı. "Her gün benim daha da kötü hallerimi görecekler; hepinize utanç getireceğim, rezilliğe ve günaha bulanacaksınız. Baban hiç düşünmeden beni evden attı, şimdi de payına ne düşerse onu alacak."

İdris Edhem'in üzerine atladı, ama Edhem hemen yana çekildi. İdris neredeyse yere yuvarlananacktı, ama toparlanarak duvara dayandı; öfkeden nefes nefese kalmıştı, gözleriyle yerde taş aradı. Edhem yavaşça dış kapıya doğru geriledi ve içeri girdi, gözleri yaşla dolmuştu. İdris haykırmaya devam ediyordu. Edhem terasa doğru döndü ve açık duran kapıdan babasının salonu geçtiğini gördü. Neredeyse farkına varmadan ona doğru yürüdü, o anda üzüntüsü korkusundan bile daha fazlaydı. Cebelavi ona baktı ama gözleri hiçbir şeyi ele vermedi. Azametli cüssesi ve geniş omuzları, ardındaki duvarda, bir oyuk içinde bulunan portreyi gölgede bırakıyordu.

Edhem başını hafifçe eğildi. "Selamünaleyküm."

Cebelavi ona sorgulayıcı bir bakış attı, sonra da yüreğinin derinliklerine kadar işleyen bir sesle cevap verdi: "Ne için geldiysen söyle."

"Baba, ağabeyim İdris'le ilgili..." diye fısıldadı Edhem.

Babası, bıçak gibi bir sesle sözünü kesti: "Benim yanımda onun adını bir daha sakın anma." Sonra da, içeri girerken, "İşine dön!" dedi.

4

İdris gitgide daha korkunç olaylara karışırken ve yaptıklarına her gün yeni bir çılgınlık eklerken güneş ıssız topraklar üzerinde doğup batmaya devam etti. Konağın hemen dışında geziniyor, en iğrenç küfürleri yağdırıyor veya dış kapıya yakın bir yere oturup anadan doğma güneşleniyor, son derece edepsiz şarkılar söylüyordu. Kabadayıların ve çete liderlerinin hâkimiyetindeki civar mahallelerde dolanıyor, yanından geçtiği yayalara dik dik bakarak tehditkâr davranıyor, karşısına çıkan herkesle kavgaya tutuşuyordu. İnsanlar ona yanaşmıyor, onunla konuşmuyor; aralarında "Ce-

belavi'nin oğlu!" diye fısıldaşıyorlardı. İdris'in yiyecek konusunda derdi yoktu; lokantada olsun, satıcının el arabasında olsun, ona hoş gelen her yiyeceğe elini uzatıverip doyana kadar yiyor, sonra da tek bir teşekkür etmeden ve parasını da ödemeden yoluna devam ediyordu. Canı eğlenmek istediği zaman, karşısına çıkan ilk bara dalıp sarhoş olana kadar arpa birası içiyor; sarhoş olunca da ailenin sırları ve dedikoduları, komik gelenekleri ve tiksindirici korkaklıkları konusunda gerçek bir hazine halini alıyordu. Özellikle babasına, yani şehrin en alçak adamına karşı olan başkaldırısını vurguluyordu. Sonra kafiyeyle konuşmaya başlıyor, kahkahalara boğuluyor, şarkı söylemeye veya dans etmeye koyuluyordu. Gece bir kavgayla sonuçlandığı takdirde tam anlamıyla mutlu oluyor, herkesle selamlaşıp oradan ayrılıp gidiyordu. Davranışlarıyla her yerde ün salmıştı. İnsanlar mümkün olduğu kadar ondan uzak durmaya çalışıyor, herhangi bir doğal felakete boyun eğer gibi onu kabullenmek zorunda kalıyorlardı; bu arada ailesi tabii ki büyük acılar ve üzüntüler yaşıyordu. İdris'in annesi üzüntüden önce felç geçirmiş, sonra da ölmüştü. Cebelavi ona veda etmek için yanına geldiğinde kadın sağlam eliyle itham edercesine onu göstermiş, sonra üzüntüden ve öfkeden ölmüştü. Keder, bir örümcek ağı gibi ailenin tamamını kapladı, kardeşlerin damdaki uzun sohbetleri bitti ve bahçede Edhem'in flütü duyulmaz oldu.

Bir gün Cebelavi'nin yine kan beynine sıçradı; bu sefer kurbanı bir kadındı. Bağırışları evin içinde yankılanırken, Nergis adındaki hizmetçi kıza önce beddua etti, sonra da onu evden kovdu. Kadının gebe olduğunu o gün keşfetmiş, onu sorgulayıp İdris'in kovulmadan önce ona tecavüz ettiğini itiraf ettirmişti. Nergis evden ayrılırken feryat ediyor, dövünüyordu. Bütün gün etrafta dolandı, derken İdris onu buldu ve memnuniyetle olmasa da, herhangi bir kötülükte bulunmadan yanına aldı, zira ondan yararlanabileceği zamanın geleceğine inanıyordu.

Ancak ne kadar büyük çaplı olursa olsun, bütün trajediler nihayetinde hayatın bir parçası haline gelir; halkın bir depremden dolayı ayrıldığı evlerine dönmesi gibi, konaktaki hayat da normale döndü. Rıdvan, Abbas ve Celil damdaki muhabbetlerine, Edhem de akşamları flütüyle sohbetine yeniden başladı. Umay-

ma'nın zihnini aydınlattığının ve yüreğini ısıttığının farkındaydı; kızın kendi gölgesiyle karışan gölgesinin görüntüsü hafızasına kazınmıştı. Bir gün odasında oturmuş bir şala nakış işleyen annesini ziyaret etti ve ona her şeyi anlattı.

"Sözünü ettiğim kız Umayma, anne, senin akraban," diye sözünü tamamladı.

Annesi, bu haberden duyduğu sevincin hastalığının ıstırabını dindiremediğini belli eden soluk bir gülümsemeyle, "Evet, Edhem, o iyi bir kız, senin ona olduğun kadar o da sana uygun. Allah'ın izniyle seni mutlu edecek," dedi.

Edhem'in sevinçten yanaklarının kızardığını görünce devam etti. "Şimdilik ona ilgi gösterme, yoksa her şey biter. Ben babana söz ederim, belki ölüm beni almadan senin çocuklarını görme mutluluğuna erişirim."

Cebelavi Edhem'i çağırttı; babasının şefkatli gülümsemesini gören Edhem içinden, "Katılığı kadar etkileyici bir yönü daha varsa, o da şefkati" diye geçirdi.

"Demek şimdi kendine bir eş arıyorsun, Edhem. Zaman ne kadar hızlı geçiyor! Bu ev fakirleri hor görür, ama Umayma'yı seçmekle annene onur veriyorsun ve sana layık çocukların olacak. İdris'i kaybettik; Abbas ile Celil'in çocukları yok, Rıdvan'ın çocuklarından da şu ana kadar hayatta kalan olmadı. Oğullarımın hiçbiri kibrimden başka bir şey almamışlar benden. Bu evi çocuklarla doldur Edhem, yoksa boşuna yaşamış olacağım."

Mahallede daha önce Edhem'in düğün alayının bir eşi görülmemişti; günümüzde hâlâ sokağımızın pek çok özdeyişinde adı geçer. O gece ağaç dallarından ve duvarlardan fenerler sallandırıldı, öyle ki konak, karanlık ovanın ortasında ışıktan bir göle benzedi. Damda kadın ve erkek şarkıcılar için büyük bir çadır kuruldu. Salon, bahçe ve bahçe kapısının hemen dışındaki çöl, yiyecek ve içeceklerle kaplı masalarla dolup taştı. Düğün alayı gece yarısından sonra Cemaliye'nin sınırından başladı ve Cebelavi'yi seven veya ondan korkan herkesi, dolayısıyla da halkın tamamını içine aldı. İpek bir cellabiye giymiş, başına da, takkesinin etrafına işlemeli bir kumaş sarmış olan Edhem, Abbas ile Celil'in arasında gururla yürüdü. Sağında ve solunda mumlar ve güller taşıyan in-

sanların önünde Rıdvan yer aldı, onun da önünde şarkıcılarla dansçılardan oluşan büyük bir kalabalık vardı. Şarkılara müzik aletlerinin nağmeleri ve Cebelavi ile Edhem'e iyi dileklerde bulunanların alkışları karışıyordu; mahallenin tamamı uyanmış, neşeyle şarkı söylüyordu. Düğün alayı, çete liderlerinin dahi tezahüratı arasında Cemaliye'den Atuf'a, Kafr el-Zaghari'ye ve el-Mübeyde'ye kadar uzandı. İnsanlar dans ederken, barlardan da ücretsiz içki dağıtılıyordu, dolayısıyla çocuklar bile sarhoş olmuştu. Düğün alayının geçtiği sokakların kahvehanelerinde, alaya katılanlara hediye olarak sunulan nargileler elden ele dolaştı ve havaya kendir otuyla Hint kenevirinin kokusu sindi.

Derken, alay fenerlerinin ışığında, sokağın çöle açılan ucundaki karanlıkta, İdris ansızın şeytan gibi belirdi. Fener taşıyıcıları durdu ve aralarında "İdris" fısıltıları yayıldı. Şarkıcılar da onu gördü ve şarkı söylemeyi kesti, zira boğazları korkudan kenetlenmişti. Dansçılar da onu gördü; oldukları yerde donakaldılar. Sonra flütler ve davullar da sustu ve kahkahalar dindi. İnsanlar ne yapacaklarını şaşırdılar; istediğini yapmasına rıza gösterselerdi vereceği zarardan sakınamazlardı, ama ona karşı çıkarlarsa da Cebelavi'nin oğullarından birine karşı çıkmış olacaklardı.

İdris elindeki sopayı sallayarak, "Bu kimin düğün alayı, sizi korkaklar sürüsü?" diye bağırdı.

Kimse cevap vermedi. Herkes başını uzatıp Edhem'e ve ağabeylerine doğru baktı.

"Ne zamandan beri köle çocuğuyla veya babasıyla dostsunuz?" diye sordu İdris.

Rıdvan ona doğru bir adım atarak seslendi: "Kardeşim, yapacağın en akıllıca şey, düğün alayının geçmesine izin vermek olacaktır."

"Sen, Rıdvan, konuşmaya en az hakkı olan kişisin!" dedi İdris, ona ters ters bakarak. "Sen bir hainin kardeşi ve bir korkağın oğlusun, rahat bir hayat için şerefini ve kardeşliğini satan, değersiz bir ahmaksın!"

"Bu insanların aramızdaki ihtilafla bir ilgisi yok," dedi Rıdvan, sesi yumuşaktı.

İdris tiz bir kahkaha attı. "Bu insanlar senin nasıl bir pislik olduğunu *biliyorlar*, o eskilerden kalma korkaklık gelenekleri olmasa, bir tanesi bile bu alayda müzik çalmaz, şarkı söylemezdi."

"Baban kardeşini bize emanet etti, biz de onu korumalıyız," diye kararlılıkla cevap verdi Rıdvan.

İdris yine tiz bir kahkaha attı, "Siz kendinizi koruyacak durumda mısınız ki, köle çocuğunu koruyacaksınız?" dedi.

"Sağduyun nerede İdris? Evine geri dönmeni sağlayacak tek şey kafanı kullanmandır."

"Yalan söylüyorsun. Bile bile yalan söylüyorsun."

"Kendi açımdan seni suçlamıyorum, ama izin ver de bu alay barış içinde yoluna devam etsin."

Buna cevaben İdris kızgın bir boğa gibi alayın içine daldı. Sağa sola savurduğu sopası, fenerlerin paramparça olmasına, davulların patlamasına ve güllerin dört bir tarafa dağılmasına neden oldu, bu arada halk da fırtınaya tutulan kumlar gibi kaçıştı. Rıdvan, Abbas ve Celil, Edhem'i korumak için bir arada durdular, bu da İdris'in öfkesini iyice azdırdı.

"Sizi korkaklar sizi, nefret ettiğiniz birisini koruyorsunuz, sizi kimse beslemeyecek diye korkuyorsunuz!"

Onlara doğru atıldı, onlar da geriye doğru çekilirken sopalarıyla İdris'in darbelerini karşıladılar ama ona vurmadılar. İdris birdenbire aralarına dalarak Edhem'e ulaşmaya çalıştı; yukarılarındaki pencerelerden çığlıklar koptu ve Edhem kendini korumaya hazırlandı.

"İdris," diye seslendi, "ben senin düşmanın değilim. Kendine gel!"

İdris elindeki sopayı havaya kaldırdı.

"Cebelavi!" diye bağırdı birileri.

"Baban geliyor," dedi Rıdvan İdris'e.

İdris yolun kenarına sıçrayıp arkasına baktı. Cebelavi'nin, etrafında meşale taşıyan hizmetkârlarıyla yaklaşmakta olduğunu gördü, dişlerini sıktı ve alaycı bir sesle bağırdı.

"Yakında piç torunla seni mutlu edeceğim!"

Hızla Cemaliye'ye doğru yöneldi, kalabalık ona yol açmak için iki yana açıldı ve İdris karanlıkta kayboldu. Babası kardeşlerinin

durduğu yere gitti, onu seyretmekte olan binlerce gözün önünde sakinmiş gibi davranarak hükmedici bir sesle konuştu: "Eskisi gibi devam edin."

Fener taşıyıcıları tekrar yerlerine döndüler, davullarla kavallar çalmaya, dansçılar da dans etmeye başladı ve düğün alayı yoluna devam etti.

Konak gece boyu müzikle, içkiyle ve şarkılarla çınladı. Edhem, Mukattam Çölü'ne bakan odasına gittiğinde, Umayma aynanın yanında ayakta bekliyordu, yüzü hâlâ beyaz bir tülle örtülüydü. Edhem sarhoş ve şaşkın bir durumdaydı, ayakta zor duruyordu, ama kendini kontrol etmek için elinden geleni yaparak Umayma'nın yanına gitti. Nefes kesen güzellikteki yüzünden tülü kaldırdı, başını eğerek onu dudaklarından öptü ve sarhoşlukla, "Mutlu bir son dışında başka neyin önemi var ki?" dedi.

Yarı kendinden emin adımlarla, yarı sendeleyerek yatağa doğru gitti ve başında sarığı, ayağında burnu kalkık ayakkabılarıyla kendini yatağa attı. Umayma da şefkatle gülümseyerek Edhem'in aynadaki görüntüsüne baktı.

5

Edhem Umayma ile daha önce hiç tatmadığı bir mutluluğu yakaladı. Saf biri olduğu için, söylediği ve yaptığı her şeyde bunu o kadar belli etti ki ağabeyleri onunla dalga geçer oldu. Her duadan sonra, avuçlarını açarak mutluluğunu ifade ediyordu: "Bize bunları lütfeden Allaha şükürler olsun; babamın memnuniyeti için şükürler olsun; karımın sevgisi için şükürler olsun; başkalarının benden daha çok hak ettiği makamım için şükürler olsun; bahçem, müziğim, flütüm ve eşim için şükürler olsun." Konaktaki tüm kadınlar, Umayma'nın iyi bir eş olduğunu söylüyorlardı. Kocasına oğluymuş gibi bakıyordu, kayınvalidesini ve genelde kocasının ailesini seviyor ve onlara hizmet ediyordu, evini de kendi bedeninin bir parçasıymış gibi tertemiz tutuyordu. Edhem de, kalbi sevgiyle ve dostlukla dolup taşan bir kocaydı. Vakfın yönetimi, bahçedeki masum eğlencesine ayırdığı zamandan çalıyordu, şimdi de aşk,

günün geri kalan kısmını tüketiyordu, dolayısıyla kendini düşünecek vakti bile kalmıyordu. Kuşkucu Rıdvan, Abbas ve Celil'in düşündüklerinden daha uzun süren mutlu günler geçti ve bu günler yamaçtan aşağı köpürerek akan bir nehrin sakin bir dereye dönüşmesi gibi, zamanla yerini derin bir huzura bıraktı. Edhem'in kalbi bir kez daha hayretle doldu; zamanın yıldırım gibi geçmediğini, gecenin gündüzü takip ettiğini, sonsuza kadar sürünce iki sevgili arasındaki sohbetin anlamını kaybettiğini, bahçenin vazgeçilemeyecek kadar büyük bir keyif verdiğini, ama bütün bunların da kalbinin Umayma'dan uzaklaştığı anlamına gelmediğini hissediyordu. Kalbi hâlâ tamamıyla Umayma'ya aitti, ama hayatın bazı safhaları sadece gün geçtikçe fark edilir. Derenin yanı başındaki en çok sevdiği yere geri gitti ve etraftaki çiçekleri ve kuşları neredeyse bir minnet duygusuyla seyretmeye koyuldu. Umayma onu izledi, ışıl ışıl güzelliğiyle yanı başına oturdu.

"Nerede kaldığını anlamak için pencereden bakıyordum. Neden aşağı geleyim diye bana haber vermedin?"

"Seni rahatsız etmek istemedim," dedi, gülümseyerek.

"Rahatsız etmek mi? Ben bu bahçeyi çok severim. Buradaki ilk karşılaşmamızı hatırlıyor musun?"

Edhem başını bir palmiyenin gövdesine dayayarak Umayma'nın elini eline aldı ve gözlerini dallara, dalların arasından görünen gökyüzüne kaldırdı. Umayma yine ona bahçeyi ne kadar çok sevdiğini anlatıyordu. Edhem sessizlik konusunda ne kadar istekliyse Umayma da o kadar çok konuşuyordu, zira bahçeyi ne kadar çok seviyorsa, sessizlikten de o kadar nefret ediyordu ve en tatlı sözlerini bahçedeki hayatı övmeye saklıyordu. Sonra da uzun uzadıya konakta son zamanlarda olanları, özellikle üç görümcesiyle ilgili olayları anlattı. Sonra sesini neredeyse sitemkâr bir şekilde alçalttı ve "Burada mısın Edhem?" dedi.

Edhem gülümsedi. "Her zaman kalbimde değil misin?"

"Ama beni dinlemiyordun."

Doğruydu. Gelişi onu çok sevindirmemişti, ama rahatsız da etmemişti. Eğer Umayma gitmeye kalkışsaydı, onu bütün samimiyetiyle vazgeçirmeye çalışırdı. Umayma'yı gerçekten kendisinin bir parçası gibi hissediyordu.

"Bu bahçeyi çok seviyorum," dedi, özür dilercesine. "Seninle tanışmadan önce, burada oturmak en çok sevdiğim şeydi. Ulu ağaçlarını, gürül gürül akan deresini ve cıvıldayan kuşlarını ne kadar tanıyorsam onlar da beni tanıyorlar, senin de onları benim sevdiğim kadar sevmeni istiyorum. Dalların arasından bakınca gökyüzünün nasıl durduğunu görüyor musun?"

Kadın gözlerini bir anlığına kaldırdı, sonra ona gülümsedi. "Gerçekten de çok güzel ve senin hayatta en çok sevdiğin şey olmayı hak ediyor."

Edhem, Umayma'nın sözlerinin altında yatan sitemi hissetti ve hemen, "Bu, seni tanımadan önceydi," diye cevap verdi.

"Peki ya şimdi?"

Edhem elini şefkatle sıktı. "Sen buranın güzelliğini tamamlıyorsun."

Umayma ona baktı. "İyi ki benimle zaman geçirdiğin zaman bahçe beni kıskanmıyor."

Edhem güldü, onu kendine doğru çekti, dudaklarını yanaklarına dayadı. "Bu çiçekler, ağabeylerimin eşlerinden daha ilginç değil mi?"

"Çiçekler çok güzel," dedi Umayma ciddiyetle, "ama ağabeylerinin eşleri hep senden söz ediyorlar, senin vakfı yönetmenden –hep bu vakıf!– babanın sana olan güveninden falan söz ediyorlar!"

Edhem birdenbire kendini bahçeden çok uzakta hissetti ve kaşlarını çattı. "Her şeye karışıyorlar!"

"Sana nazar değmesinden çok korkuyorum."

"Vakfı Allah kahretsin!" dedi Edhem. "Bana ağır geliyor, insanların bana düşman olmasına neden oluyor ve uykumu kaçırıyor. Kim ne yapsın vakfı?"

Umayma parmağını Edhem'in dudaklarına değdirdi. "Hayatındaki iyilikler konusunda nankör olma Edhem. Vakfın yönetimi önemli bir sorumluluktur ve aklımıza bile gelmeyen kapıları açabilir bizim için."

"Bize şu ana kadar dertten başka bir şey getirmedi. Bir de İdris'e bak."

Umayma gülümsedi, ama gülümsemesi sevinç ifade etmekten çok, gözlerinde belirgin olan o derin endişeyi vurguluyordu.

"Bizim geleceğimize bakarken, dallara, gökyüzüne ve kuşlara baktığın şekilde bak," dedi.

Umayma bahçede Edhem'in yanında kaldı ama çok nadiren sustu; Edhem ona alışmıştı, onu yarım kulakta dinliyordu, hatta daha azıyla. İstediği zaman flütünü alıp aklına gelen ezgiyi çalıyordu. Her şeyin güzel gittiğini büyük bir memnuniyetle söyleyebilirdi; İdris'in fesatlıklarına bile alışmıştı. Ama annesinin hastalığı kötüye gitti ve hayatında çekmediği kadar büyük ağrılar çekmeye başladı, bu da Edhem'in çok üzülmesine neden oluyordu. Annesi onu sık sık yanına çağırıp ona bol bol dua ediyordu, bir defasında da "seni kötülüklerden kurtarması ve doğru yolda ilerlemeni sağlaması için Allaha dua et," diye ona yalvardı. Edhem'in yanından ayrılmasına izin vermedi, feryat etti, ona öğüt verdi ve son isteklerini ona hatırlattı, sonra da kollarında öldü. Edhem de, Umayma da onun ardından ağladılar. Cebelavi gelip ona bitkin bir şekilde baktı, sonra da, gözleri çaresiz bir acıyla dolu, onu vakarla kefenine sardı.

Edhem eski alışkanlıklarına yeni dönmüştü ki Umayma'da ani bir değişiklik görüldü. Edhem ne olduğunu anlayamadı. Bu değişiklik, Umayma'nın onunla bahçede zaman geçirmeyi kesmesiyle başladı, bu da onu umduğu kadar mutlu etmedi. Ona neden kendisinden uzak durduğunu sorduğunda, Umayma ona işi olduğu veya yorgun olduğu gibi mazeretler gösteriyordu. Umayma'nın artık eskisi gibi onu heyecanla karşılamadığını fark etti; Edhem onu selamladığı zaman, Umayma ona neşesiz bir şekilde cevap veriyordu, sanki ona sadece nezaketen –üstelik de zoraki bir nezaketle– iyi davranıyordu. Ne olmuştu peki? Edhem kendinde de böyle bir değişimin farkına varmıştı, ama aşkına tutunmuştu ve bunu atlatmıştı. Umayma'ya karşı daha katı bir tavır takınabilirdi, bazen de içinden böyle yapmak geliyordu, ama kadının narinliği, solgunluğu ve kendisine gösterdiği inanılmaz şefkat ona engel oluyordu. Umayma bazen kederli, bazen şaşkın görünüyordu, bir defasında da gözlerinde öyle bir kaçak bakış yakalamıştı ki aynı anda hem korku hem de bıkkınlık hissetmişti. Kendi kendine,

"Ona karşı sabırlı ol, ya düzelecek ya da cehenneme kadar yolu var!" diyordu.

Cebelavi'ye aylık hesapları göstermek için onu idari ofisinde ziyaret etti. Babası hesaplara üstünkörü baktı ve ona "Ne oldu?" diye sordu.

Edhem şaşkınlıkla başını kaldırdı. "Bir şey yok, baba."

Adam gözlerini kısarak ona baktı ve "Bana Umayma'dan söz et," diye mırıldandı.

Babasının delici bakışları altında Edhem gözlerini yere indirdi. "Umayma iyi. Her şey yolunda."

"Aklında ne var, söyle bana," dedi Cebelavi, hafif bir bıkkınlıkla.

Edhem bir an sessiz kaldı, babasının her şeyi keşfedebileceğinden emindi, dolayısıyla durumu kabullenerek, "Umayma çok değişti. Sanki benden korkuyor," dedi.

Cebelavi'nin gözleri tuhaf bir şekilde parladı. "İkinizin arasında sorunlar mı var?"

"Yok bir şey."

Cebelavi sevinçle ona baktı. "Seni aptal! Ona nazik davran ve o isteyene kadar da yanına yaklaşma. Baba olacaksın."

6

Edhem vakfın idari ofisinde oturmuş, yeni kiracıları birer birer kabul ediyordu. Kuyruğa girmişlerdi; birincisi karşısındaydı, kuyruğun en sonundaki de büyük kabul salonunun en arka tarafındaydı. Son kiracının sırası geldiğinde, Edhem başını önündeki defterden kaldırmadan, sertçe, "Adın ne?" diye sordu.

"İdris Cebelavi," diyen sesi duyunca afalladı.

Edhem korku içinde başını kaldırdı ve karşısında ağabeyinin durduğunu gördü, sonra da kendini korumak amacıyla ayağa fırladı ve ihtiyatla İdris'e baktı. Ama İdris farklı görünüyordu, hatta tanınmayacak haldeydi; pasaklı, sessiz ve alçakgönüllü bir görünümü vardı, süt dökmüş kedi gibi uysaldı. Her ne kadar bu görüntüsü Edhem'in kızgınlığını biraz yatıştırdıysa da, hâlâ tamamıyla güven uyandırmamıştı.

"İdris!" dedi, yarı ihtiyatlı, yarı umutlu bir ses tonuyla.

İdris başını önüne eğdi, alışılmadık bir nezaketle, "Merak etme. Bu evde senin misafirinim, tabii eğer gönlün razı olursa," dedi.

Bu tatlı kelimeler gerçekten İdris'ten mi geliyordu? Çektiği acılar onu bu kadar hassas bir hale mi getirmişti? Bu alçakgönüllü hali, geçmişteki ahlaksızlığı kadar tuhaftı. Peki onu bir misafir gibi kabul etmek, Cebelavi'ye bir hakaret sayılmaz mıydı? Gerçi İdris'i kendi davet etmemişti, ama şimdi ona yanına oturması için işaret ediyordu. Yan yana oturdular ve birbirlerine merakla baktılar, sonra da İdris konuştu.

"Seni tek başına görebilmek için kiracıların arasına saklandım."

"Seni kimse görmedi mi?" diye endişeyle sordu Edhem.

"Evden kimse görmedi, merak etme. Başına dert açmak için gelmedim buraya, anlayışına ihtiyacım var!"

Edhem'in yüzü kızardı, utanç içinde gözlerini yere indirdi.

"Belki bendeki bu değişiklik seni hayrete düşürmüştür. Belki de kibrime ve o böbürlenen halime ne olduğunu merak ediyorsun. Çok az insanın dayanabileceği bir ıstırap çektiğimi biliyor olmalısın, ama buna rağmen bunları başka kimseye değil, sana anlatıyorum. Benim gibi insanlar, gururlarını sadece iyi kalpli insanların yanında unutabilirler."

"Allah seni de, hepimizi de korusun, senin kaderin benim hayatımı mahvetti!"

"Bunu başından beri bilmem gerekirdi, ama öfkeden gözlerim görmez olmuştu, içki de onurumu alıp götürdü. Sonra da bir avare ve bir hırsız gibi yaşamak içimdeki tüm insanlığı yok etti. Ağabeyinin bu duruma düşeceği hiç aklına gelir miydi?"

"Asla, daima iyi bir ağabey oldun, çok iyi bir insandın!"

"O günler geride kaldı artık," diye sızlandı İdris. "Şimdi beş para etmem, hamile bir kadını yanımda taşıyarak çölde dolanıp duruyorum. Gittiğim her yeri mahvediyorum, hayatımı kazanmak için korkunç şeyler yapıyorum ve nefret uyandırıyorum."

"Beni çok üzüyorsun, İdris."

"Beni affet, Edhem. Senin böyle olduğunu eskiden beri biliyor-

dum. Seni kucağımda taşımaz mıydım? Büyümeni seyretmedim mi? Asaletinin ve harika özelliklerinin farkında değil miydim? Öfke o kadar korkunç bir şey ki!"

"Ondan daha korkunç bir şey yok, İdris."

İdris iç geçirdi ve sanki kendi kendine konuşuyormuş gibi, "Sana yaptıklarımdan sonra, ne kadar cezalandırılsam azdır."

"Allah sana selamet versin, İdris. Biliyor musun, senin bir gün eve döneceğini biliyordum. Babamın sana karşı en öfkeli olduğu zamanlarda bile seni savunmaya çalıştım."

İdris çürük, sarı dişlerini göstererek gülümsedi. "Kalbimde bunu daima hissettim. Babamın fikrini değiştirmesi konusunda bir umut varsa, bunun senin sayende olacağını biliyordum."

"Allahın senin iyi ruhuna kılavuzluk ettiğini görüyorum; babamızla konuşma zamanı gelmedi mi dersin?"

İdris dağınık saçlı başını umutsuzlukla salladı. "Söyledikleri gibi 'her geçen gün biraz daha yaşlanıp her geçen yıl biraz daha akıllanıyorum' – üstelik ben senden bir değil, on yıl büyüğüm. Babamızın hakaret dışında her şeyi affedebileceğini biliyorum. Olanlardan sonra babamız beni asla affetmeyecek. Eve, konağa dönme konusunda hiçbir umudum yok."

Bu gerçekten de doğruydu; Edhem'i rahatsız eden ve karamsar kılan da buydu. Hüzünle, "Senin için yapabileceğim bir şey var mı?" diye mırıldandı.

İdris yine gülümsedi. "Bana para vermeyi aklından bile geçirme, vakfı ne kadar dürüst bir şekilde yönettiğini tahmin ediyorum, bana yardımcı olursan bu senin kendi paranla olur, onu da kabul edemem. Bugün kocasın, yarın da baba olacaksın. Beni sana gelmeye iten şey yoksulluğum değil; seni incitmek için yaptığım şeylerden dolayı senden özür dilemek, seninle tekrar dost olabilmek için geldim. Bir de senden bir şey isteyeceğim."

Edhem ona dikkatle baktı. "Ne istediğini söyle, İdris."

İdris, duvarların kulağı olacağından korkarcasına başını kardeşininkine yaklaştırdı. "Şimdiki zamanla ilgili bir güvencem kalmadı, geleceğimle ilgili olsun istiyorum. Ben de senin gibi baba olacağım; çocuklarım nasıl bir hayat yaşayacaklar?"

"Yapabileceğim bir şey varsa, emrindeyim."

İdris minnettarlıkla Edhem'in omzunu sıvazladı ve "Babamızın beni mirastaki payımdan mahrum edip etmeyeceğini bilmek istiyorum," dedi.

"Ben bunu nereden bilebilirim? Ama ne düşündüğümü bilmek istiyorsan..."

"Ne düşündüğünü sormuyorum," diye sabırsızlıkla onun sözünü kesti İdris. "Babanın ne düşündüğünü bilmek istiyorum."

"Biliyorsun, ne düşündüğünü hiç kimseye söylemez."

"Ama vakıf evrakları arasında vasiyeti olmalı."

Edhem başını salladı, ama bir şey demedi.

"Her şey o belgelerde," diye ısrar etti İdris.

"Onlarla ilgili hiçbir şey bilmiyorum, evdeki hiç kimsenin onlarla ilgili bir şey bilmediğini biliyorsun. Yaptığım işler tamamıyla babamızın denetimi altındadır."

İdris kederli bakışını Edhem'e dikti. "Vakıf belgeleri büyük bir defterin içinde. Küçükken bir gün o defteri görüp ne olduğunu sordum. O zamanlar babamız en çok beni severdi. Defterin bizimle ilgili olduğunu söylemişti, ama başka bir şey söylemek istememiş, sorularımı cevapsız bırakmıştı. Şimdi belli ki kaderim o defterin içinde."

Edhem kendini köşeye sıkıştırılmış hissetti. "Allah bilir," dedi.

"O defter babamızın yatak odasına kapısı olan gizli bir odada. Sol taraftaki duvarın dibindeki küçük kapıyı görmüş olmalısın. Daima kilitlidir, ama anahtarı başucundaki masanın çekmecesinde, küçük gümüş bir kutunun içindedir. O büyük defter de o dar odanın içindeki masanın üzerindedir."

Edhem'in ince kaşları telaşla kalktı. "Ne istiyorsun?"

"Bu dünyada gönül rahatlığına ulaşmamın tek yolu," diyerek iç geçirdi İdris, "o defterde benimle ilgili ne yazıldığını keşfetmeme bağlıdır."

Edhem dehşete kapıldı. "Ona On Şart'ın ne olduğunu sormam daha kolay olurdu!"

"Ne olduğunu söylemez, öfkelenir ve bunu sorduğun için sana kızar veya bunu neden sorduğunu düşünür, iyice öfkelenir. Bana müşfik davranmanın karşılığında babanın sana olan güvenini kay-

betmen beni çok üzer. On Şart'ını tabii ki herkese duyurmak istemiyor; eğer bilmemizi isteseydi, zaten biliyor olurduk. O deftere ulaşmanın tek ve kesin yolu, sana tarif ettiğim yol. Şafakla beraber bahçedeki gezintisine çıktığı zaman bunu yapmak çok kolay olur."

Edhem'in yüzü soldu. "Benden korkunç bir şey istiyorsun, İdris."

İdris bıkkınlığını hafif bir gülümsemenin ardına gizledi. "Bir oğlun babasının evrakında kendisini ilgilendiren şeyleri okuması suç değildir."

"Ama benden, babamın şerefi pahasına koruduğu bir sırrı çalmamı istiyorsun."

İdris yüksek sesle iç geçirdi ve "Sana gelmeye karar verdiğim zaman, kendi kendime, babasının isteklerine aykırı olduğunu sandığı bir konuda Edhem'i ikna etmek kadar zor bir şey yoktur, dedim. Ancak umuda kapıldım ve yardımına ne kadar ihtiyacım olduğunu görürse belki yapar, diye düşündüm, ne de olsa bu bir suç değil. Bir pürüz çıkmayacaktır, sana bir zararı dokunmadan bir ruhu cehennemlik olmaktan kurtarabilirsin, göreceksin."

"Allah bizi kötülükten korusun!"

"Amin, ama beni bu eziyetten kurtarman için sana yalvarıyorum!"

Edhem endişe içinde yerinden kalktı ama İdris onu takip etti ve çaresizliği kabullendiğini gösteren bir tavırla ona gülümsedi.

"Seni rahatsız ettim, Edhem; bu sefil durumumla ilgili şeylerden biri de, tanıştığım herkesin başına bir şekilde dert açmamdır. İdris'in laneti acımasızca devam ediyor."

"Sana yardımcı olamamak bana çok büyük acı veriyor, bu benim bildiğim en büyük acı."

İdris yanına geldi, elini sevgiyle Edhem'in omzuna koydu, sonra da onu şefkatle alnından öptü. "Zorluklarla dolu hayatımın tek sorumlusu benim, neden senden yapabileceğinden daha fazlasını isteyeyim? Seni rahat bırakacağım, ne olacaksa olsun."

Bunları söyledikten sonra İdris oradan ayrıldı.

7

Umayma'nın yüzünü uzun bir süreden beri ilk defa heyecanlı bir ifade kapladı; Edhem'e içtenlikle, "Baban sana bu defterden hiç söz etmedi mi?" diye sordu.

Edhem divanda bağdaş kurmuş oturuyordu, pencereden dışarı, gölgelerin çöktüğü çöle bakıyordu. "Bundan hiç kimseye söz etmedi."

"Ama sen..."

"Ben birçok çocuğundan sadece biriyim."

"Ama vakfının yönetimi için seni seçti," dedi Umayma, hafifçe gülümseyerek.

Edhem ona doğru döndü ve sertçe, "Bundan hiç kimseye söz etmediğini söyledim sana," dedi.

Umayma kocasının sinirini yumuşatmak için yine gülümsedi. "Bunları dert etme, İdris bu kadarına layık değil," dedi, sinsice. "Sana yaptığı bütün o kötülükler kolay kolay unutulmaz."

Edhem pencereye döndü; üzüntüyle, "Bugün beni ziyaret etmeye gelen İdris, o korkunç şeyleri bana yapan İdris değil," dedi. "O kadar üzgün, o kadar pişmandı ki... O görüntüsü gözümün önünden gitmiyor."

"Ben de söylediklerinden öyle olduğunu düşündüm," dedi Umayma, büyük bir keyifle. "Ben de onun için bu kadar endişelendim. Ancak çok sıkıntılı görünüyorsun; sen hiç böyle değilsindir."

Edhem zifiri karanlığa baktı, kafası karışıktı, düşünecek durumda değildi. "Endişe etmenin bir faydası yok."

"Ama ağabeyin pişman olmuş, senden ona acımanı istiyor."

"'Gözlerim uzağı görüyor ama ellerim yetişmiyor.' Ne yapabilirim ki?"

"Onunla ve diğer ağabeylerinle barışmalısın, yoksa bir gün yapayalnız kalacaksın."

"Sen kendini düşünüyorsun, İdris'i değil."

Umayma şeytani düşüncelerini kovalamak istercesine başını salladı. "Kendimi düşünmek benim hakkım; bunu yaparken seni de düşünüyorum, bebeğimi de."

Bu kadın ne istiyordu şimdi? Bu karanlıkta muazzam Mukattam Çölü bile yok olmuştu. Sessizlik olunca Edhem biraz gevşedi, ama Umayma gene konuşmaya başladı.

"O küçük odaya hiç girdin mi, hatırlamıyor musun?"

Kısa bir sessizlikten sonra Edhem, "Hiç girmedim. Çocukken oraya girmek istemiştim, ama babam izin vermemişti, annem de oraya yaklaşmama izin vermezdi," dedi.

"Oraya girmeyi gerçekten çok istemiş olmalısın."

Bu konuyu Umayma ile tartışıyordu çünkü İdris'e karşı çıkma konusunda ona yardımcı olacağını ummuştu, ama Umayma onu İdris'e doğru itiyordu. Ağabeyine tavrının doğruluğunu destekleyecek birisine ihtiyacı vardı; buna çok ihtiyacı vardı, ama karanlıklarda bir bekçiden yardım isteyip karşısında bir hırsızı bulmuş gibiydi.

Umayma ona yine bir şey soruyordu. "İçinde bu gümüş kutunun olduğu çekmeceyi biliyor musun?"

"O odaya giren herkes o kutuyu bilir. Bunu neden soruyorsun?"

Umayma baştan çıkarıcı bir şekilde süzülerek divanda yanına yaklaştı. "O odayı gerçekten görmek istemediğine yemin edebilir misin?"

"Hayır," dedi Edhem, sinirle. "Bunu neden yapayım?"

"Kim geleceği görmek istemez ki?"

"Kendi geleceğini demek istiyorsun."

"Kendiminkini ve seninkini ve sana bütün yaptıklarına rağmen bu kadar acıdığın İdris'inkini!"

Kadın Edhem'in aklından geçenleri dile getiriyordu, Edhem'i kızdıran da buydu zaten. Bunlardan kaçmak istercesine başını pencereye doğru uzattı.

"Babamın istemediği bir şeyi istemiyorum."

Umayma'nın kalemle çizili kaşları kalktı. "Peki bunu neden saklasın ki?"

"Bu onu ilgilendirir... Bu gece ne kadar çok soru soruyorsun!"

"Gelecek!" dedi Umayma, neredeyse kendi kendine. "Geleceğimizin ne olduğunu bilmek –ve zavallı İdris için bir şeyler yapmak– için tek yapacağımız da bir kâğıdı okumak ise, kimsenin de

bundan haberi olmayacaksa... Bunu yaptığımız takdirde kötü bir niyetimizin olduğunu veya bunun sevgili babana en ufak bir zararının dokunduğunu ispatlayabilecek olan dostlarımıza *ve* düşmanlarımıza da meydan okurum!"

Edhem diğerlerinden daha parlak olan bir yıldıza bakıyordu, Umayma'nın söylediklerine dikkat etmedi. "Gökyüzü ne kadar güzel! Bu gece sis olmasa bahçede oturuyor, dalların arasından gökyüzüne bakıyor olurdum."

"Babanın o şartlarının birilerine menfaat sağlaması lazım."

"Sadece sorunlara neden olan menfaatler beni ilgilendirmiyor."

"Keşke okumam olsaydı," diyerek iç geçirdi Umayma, "o gümüş kutuya kendim bakardım o zaman."

Edhem de Umayma'nın okuyabilmesini çok isterdi; bu düşüncesi hem ona hem de kendine olan kızgınlığının artmasına neden oldu. Kendini o yasak işi zaten yapmış gibi hissetti, sanki o işi yapacağı zaten kaçınılmazdı. Ona doğru döndü, kaşlarını çattı, ama buna rağmen, duvarda asılı duran ve pencereden gelen esintiyle sallanan lambanın ışığında yüzü kasvetli ve güçsüz duruyordu.

"Sana bu işi söylediğim anda sonum geldi!"

"Sana kötü bir şey olmasını istemiyorum, babanı senin kadar ben de severim."

"Bu konuda bu kadar konuştuğumuz yeter, sen günün bu saatlerinde dinlenmek istemez misin?"

"Sen bu küçük işi yapana kadar kalbim huzura kavuşmayacak galiba."

"Hey Allahım, onun aklını başına getir!" diye homurdandı Edhem.

Umayma ona sakince baktı. "İdris'le kabul salonunda bir araya geldiğin zaman babana karşı çıkmış olmadın mı?"

Edhem'in gözleri hayretle açıldı. "Orada, karşımda duruyordu! Başka seçeneğim yoktu!"

"İdris'in ziyaretinden babana söz ettin mi?

"Bu gece neyin var, Umayma?"

"Sana zarar verebilecek bir konuda ona karşı gelebiliyorsan,"

dedi Umayma, muzaffer bir ses tonuyla, "sana ve ağabeyine yardımı dokunacak ve kimseye zararı dokunmayacak bir konuda neden ona karşı gelemiyorsun?"

İsteseydi bu konuşmayı orada bitirebilirdi ama bu, dik bir yokuştu. İşin gerçeği, benliğinin bir tarafı onun desteğine ihtiyaç duyduğundan, Umayma'nın konuyu bu kadar uzatmasına izin vermişti.

"Ne demek istiyorsun?" dedi, sinirli sinirli.

"Şafağa kadar veya ortalık boşalana kadar uyanık kal demek istiyorum."

"Hamileliğin sadece cinsel dürtünü yok ettiğini sanıyordum, ama şimdi görüyorum ki aklını da başından almış," dedi Edhem öfkeyle.

"Söylediklerimle ikna oldun, içimdeki bu yeni hayatın üzerine yemin ederim. Ama korkuyorsun ve korku sana yakışmıyor."

Edhem'in yüzü, içinde hissettiği derin tevekkülden çok farklı bir duyguyla bulutlandı. "Bu geceyi bu ilk kavgamızdan dolayı daima hatırlayacağız."

"Edhem," dedi Umayma, abartılı bir şefkatle, "bu işi gerçekten bir düşünelim."

"Hiçbir işe yaramayacak!"

"Şimdi böyle söylüyorsun, ama göreceksin bak."

Edhem, içine girmekte olduğu ateşin ısısını hissetti. "Eğer yanarsan," dedi kendi kendine, "o ateşi gözyaşlarınla söndüremezsin." Pencereye doğru baktı ve o ışıl ışıl yıldızın sakinlerinin bu evden o kadar uzak olmakla ne kadar talihli olduklarını düşündü.

"Hiç kimse babasını benim sevdiğim kadar sevmemiştir," diye zayıf bir sesle mırıldandı.

"Sen ona asla zarar vermezsin."

"Umayma, git yat, uyu."

"Uyumama izin vermeyen sensin."

"Benim aklımı başıma getireceğini umuyordum."

"Öyle yaptım."

Edhem kendi kendine neredeyse fısıltıyla, "Acaba, kendimi mahvetmek üzere miyim?" dedi.

Umayma, Edhem'in divanın kolçağına uzanmış olan elini okşadı ve onu azarladı. "Kaderimiz ortak, seni soğuk şey!"

Edhem, aldığı kararı belli eden bir teslimiyetle cevap verdi: "O yıldız bile kaderimin ne olduğunu bilmiyor!"

"Kaderini o defterde bulacaksın," dedi Umayma, coşkuyla.

Edhem parlak yıldızlara ve onların huzurlu ışıkları ile aydınlanan bulut kümelerine baktı, bu sohbeti duymuş olacaklarını düşündü. "Gökyüzü ne kadar güzel!" diye mırıldandı.

Umayma'nın cilveli bir şekilde, "Bana bahçeyi sevmeyi öğretmiştin," dediğini duydu. "İzin ver, ben de sana bir iyilikte bulunayım."

8

Şafakta babaları odasından çıktı ve bahçeye yöneldi. Edhem koridorun ucundan onu seyrediyordu, Umayma da hemen arkasında duruyordu, eli karanlıkta Edhem'in omzundaydı. Cebelavi'nin adımlarının ağır, düzenli sesini dinlediler ama karanlıkta gittiği yönü anlayamadılar; Cebelavi bu saatte yanına herhangi bir ışık almadan, tek başına yürüyüşe çıkardı. Ayak sesleri kesilince Edhem karısına döndü.

"Belki de geri dönmeliyiz," diye fısıldadı.

Umayma onu itti, kulağına, "Dinle, yanlış bir şey yapmıyorsun," diye fısıldadı.

Edhem dayanılmaz bir acı veren bir ikilem içerisinde, dikkatli adımlarla ilerledi; bir eliyle cebindeki küçük mumu tutuyordu, diğeriyle duvarı yokluyordu, bu şekilde kapı tokmağını buldu.

"Ben burada kalıp gözcülük yapacağım. Gir içeri, ama dikkatli ol!"

Umayma uzanıp odanın kapısını açtı, sonra geri çekildi. Edhem ihtiyatlı bir şekilde odaya yöneldi, çorak araziye bakan ve günün ağardığını göstermeye başlayan pencereleri görene kadar karanlığa baktı. Edhem, odaya girdiği anda suçun –suç ise eğer– gerçek-

leştiğini ve bu eylemi tamamlaması gerektiğini düşündü. Sol taraftaki duvar boyunca ilerledi, birkaç defa sandalyelere çarptı, küçük odanın kapısını geçti ve odanın dibine kadar yürüdü. Ortadaki duvarı izleyerek neredeyse hemen masaya ulaştı. Çekmeceyi açtı, eliyle içini yokladı ve kutuyu buldu. Kendini toparlamak için biraz durdu. Sonra kapıya geri döndü, anahtar deliğini buldu, anahtarı içine soktu ve çevirdi. Kapı açıldı ve daha önce babası dışında hiç kimsenin girmemiş olduğu küçük odaya girdi. Kapıyı kapadı, mumunu çıkardı ve yaktı; penceresi olmayan, yüksek tavanlı, kare şeklinde bir odadaydı. Yerde küçük bir halı vardı, sağ taraftaki duvarın yanında şık bir masa ve üzerinde de duvara zincirle bağlı devasa bir kitap duruyordu. Edhem'in boğazı kurumuştu, bademcikleri şişmiş gibi, acı içinde yutkundu. Titreyen kollarından ve bacaklarından korkuyu atıp kurtulmak ister gibi dişlerini sıktı. Elinde mumla masaya yaklaştı, altın yaldızlı harflerle süslenmiş olan kitabın kapağını inceledi, sonra elini uzatarak kitabı açtı. Büyük bir zorlukla kendini kontrol etmeye ve dikkatini toplamaya çalıştı. Eğimli, Acem tarzında bir yazı ile "Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla" yazısını okudu.

Derken ansızın kapının açıldığını duydu. İster istemez o sese doğru başını hızla çevirdi, sanki başını açılan kapı yönetiyordu. Mumun ışığında Cebelavi'yi gördü, yapılı vücudu kapının çerçevesini dolduruyor, ona soğuk ve sert gözlerle bakıyordu. Donup kalan Edhem babasının gözlerinin içine baktı. Konuşamıyordu, hareket edemiyordu, hatta düşünemiyordu bile.

"Çık dışarı" diye emretti Cebelavi.

Ancak Edhem kıpırdayamıyordu. Bir nesne gibi duruyordu orada, ama bir nesne çaresizlik hissedemez.

"Çık dışarı!" diye haykırdı Cebelavi.

Edhem'in hissettiği dehşet, onu kendine getirdi ve harekete geçmesini sağladı. Cebelavi kapıdan çekildi, Edhem, elinde yanan mumla odadan çıktı. Umayma'nın odanın ortasında sessizce durduğunu gördü; gözlerinden yaşlar akıyordu. Babası Edhem'e karısının yanına gitmesi için işaret etti, o da öyle yaptı; sonra babası ona sert bir şekilde, "Bana gerçeği söylemeni istiyorum," dedi.

Edhem'in yüz hatları, kelimelere gerek olmadan itaat edeceğini belli etti.

"Sana bu defterden kim söz etti?" diye sordu Cebelavi.

"İdris," dedi Edhem, kırılınca içindekileri anında dışarı döken bir kâse gibi.

"Ne zaman?"

"Dün sabah."

"Nasıl karşılaştın onunla?"

"Yeni kiracılarla beraber içeri sızmış, sonra da benle yalnız kalana kadar beklemiş."

"Neden onu dışarı atmadın?"

"Böyle bir şey bana acı verirdi baba."

"Bana baba deme," diye onu tersledi Cebelavi.

"Sen babamsın," diye cevap verdi Edhem, bütün cesaretini toplayarak, "senin kızgınlığına ve benim aptallığıma rağmen."

"Bu eylemi yapman için o mu seni kışkırttı?"

"Evet, efendim," diye cevap verdi Umayma, her ne kadar soru kendisine sorulmadıysa da.

"Sen sus, mikrop." Cebelavi Edhem'e döndü. "Bana cevap ver!"

"Çaresiz bir durumdaydı, morali bozuktu, pişmanlık içindeydi, sadece çocuklarının geleceğini düşünüyordu!"

"Demek bunu onun için yaptın!"

"Hayır, ona bunu yapamayacağımı söyledim."

"Fikrini değiştiren neydi?"

Edhem umutsuzlukla, "Şeytan!" diye mırıldandı.

"Karına onunla aranda geçenleri anlattın mı?" diye imalı bir tonda sordu Cebelavi.

Bunu duyan Umayma hıçkırıklara boğuldu. Cebelavi ona susmasını söyledi ve parmağının bir hareketiyle Edhem'e cevap vermesini işaret etti.

"Evet."

"Karın sana ne dedi?"

Edhem sessiz kaldı. Yutkundu.

"Bana cevap ver, seni pislik!"

"Vasiyetnamede nelerin olduğunu bilmek istediğini gördüm, bu işin kimseye zarar vermeyeceğini düşündüm."

Cebelavi ona nefretle baktı. "Demek seni, senden daha iyi olanlara tercih eden birisine ihanet ettiğini kabul ediyorsun."

"Yaptıklarıma bahane bulmaya çalışmıyorum," diye neredeyse feryat etti Edhem, "ama sizin beni affetmeniz herhangi bir suç veya bahaneden daha önemlidir."

"Ben İdris'i sana iyilik olsun diye buradan attıktan sonra onunla beraber bana komplo kurdun, öyle mi?"

"Ben İdris'le size karşı bir komplo kurmadım, bir hata yaptım, tek umudum beni affetmenizdir."

"Efendim..." diye yalvarırcasına ağladı Umayma.

"Sus, mikrop," diye sözünü kesti Cebelavi. Kaşlarını çatarak her ikisine baktı, sonra da korkunç bir sesle, "Bu evden defolun gidin," dedi.

"Baba!" diye yalvardı Edhem.

"Defolun," dedi Cebelavi sert bir sesle, "yoksa ben sizi attırırım."

9

Konağın devasa dış kapısı, bu sefer Edhem ile Umayma'nın evden kovuluşuna tanıklık etmek üzere açıldı. Edhem giyecek dolu bir bohça taşıyordu, arkasından da bir başka bohça ve biraz yiyecek taşıyan Umayma geliyordu. Üzüntüden ve korkudan büzülerek oradan uzaklaşırlarken ikisi de çaresizce ağlıyordu. Dış kapının arkalarından kapandığını duyunca bağıra çağıra ağladılar, Umayma da, "Ölümü bile hak etmiyorum!" diye hıçkırdı.

"Bu sefer haklısın," dedi Edhem, titrek bir sesle, "ama ölümü ben de hak etmiyorum."

Evden henüz pek uzaklaşmamışlardı ki alaycı, sarhoş bir kahkaha duydular. Nereden geldiğini anlamak için çevrelerine baktıklarında İdris'in, atık tahtalardan ve tenekeden kurduğu barakanın önünde durduğunu gördüler. Karısı Nergis oturmuş, sessizce

yün eğiriyordu. İdris, gördükleri karşısında zevkle ve alaycı bir şekilde gülüyordu; şaşkına dönmüş olan Edhem ile Umayma durup ona bakakaldılar. Derken İdris oynamaya, parmak şaklatmaya başladı; Nergis bıkkın bir ifadeyle yerinden kalkıp barakaya girdi; Edhem gözyaşlarından ve öfkeden kızarmış gözlerle İdris'e baktı. Birdenbire nasıl kandırıldığını kavradı, iğrenç ve acımasız gerçekleri anladı. Kendi çılgınlığının ve aptallığının, o caniye şu anda bile zevk veren bu oyunun bir parçası olduğunun farkına vardı. İdris kötülüğün ta kendisi haline gelmişti. Edhem birdenbire köpürdü ve beynine kan hücum etti. Yerden bir avuç dolusu toprak alarak İdris'e fırlattı, öfkeden boğulan bir sesle haykırdı: "Seni pislik! Seni iğrenç yaratık! Akrepler bile senden daha insancıldır!"

Buna cevaben İdris daha da çılgın bir şekilde oynamaya başladı; başını bir sağa bir sola sallıyor, kaşlarını oynatıyor, parmaklarını şaklatıyordu.

Edhem'in öfkesi yine kabardı. "Ahlaksız, kokuşmuş, değersiz; yalancılar böyledir işte ve bunlar senin en iyi yönlerin!"

İdris şimdi belini de başıyla aynı zarafeti gösterecek şekilde kıvırıyor, ses çıkarmadan ahlaksızca gülüyordu.

Edhem, yürümeye devam etmeleri için kendisine ısrar eden Umayma'yı görmezden gelerek "Böyle devam et, bir fahişe gibi davran, sen alçakların en önde gidenisin!" diye bağırdı.

İdris yavaş yavaş ve tutkuyla kendi etrafında dönmeye devam ederken kalçalarını salladı. Öfkeden gözü dönmüş Edhem bohçasını yere attı, kendisini tutmaya çalışan Umayma'yı itti ve İdris'e saldırdı. Onu boğazından yakaladı, bütün gücüyle sıkmaya başladı. İdris, boğazının sıkılmakta olduğunu hissetmiyormuş gibi zarif bir şekilde dans etmeye devam ediyordu. Öfkeden çılgına dönen Edhem, onu defalarca yumrukladı, ama İdris onunla dalga geçmeye devam etti, hatta en tırmalayıcı sesiyle çocuksu bir şarkı söylemeye başladı:

Dön, dön dur, küçük ördek!
Kedi seni nereden görecek?

Sonra durdu, şiddetli bir küfür etti ve Edhem'in göğsünün ortasına o kadar güçlü bir yumruk attı ki Edhem geriye doğru sendeledi, sonra dengesini kaybetti ve arka üstü düştü.

Umayma haykırarak ona koştu, kalkmasına yardımcı oldu, üzerini sildi. "Bu hayvanla niye uğraşıyorsun?" diye sordu. "Buradan çekip gidelim!"

Edhem tek kelime etmeden bohçasını aldı, karısı da kendi bohçasını aldı, tekrar yürümeye koyularak arazinin sonuna ulaştılar; burada Edhem'in gücü tükendi. Bohçasını yere atarak üzerine oturdu, "Biraz dinlenelim," dedi. Umayma da karşısına oturdu ve yine ağlamaya başladı.

Derken İdris'in gök gürültüsünü andıran sesi onlara ulaştı; konağın önünde durmuş, tehditkâr bir şekilde yukarı bakıyor ve bağırıyordu: "Çocuklarının en değersizini memnun etmek için beni evden attın; şimdi görüyor musun onun sana neler yaptığını? Şimdi de onu sokağa atıyorsun, aynen bana yaptığın gibi, ama en kötü duruma düşen sensin. İdris'i kimsenin yenemeyeceğini bilesin! Aptal, kısır çocuklarınla otur orada, senin sahip olacağın torunlar sokaklarda sürünüp pislik içinde yuvarlanacaklar ve bir gün patates ve kabak çekirdeği satarak geçimlerini sağlayacaklar. Atuf'taki ve Kafr el-Zaghari'deki çete liderleri onlara dayak atıp duracak. Senin kanın en adi kanla karışacak. Odanda yalnız başına çömeleceksin, vasiyetnameni öfkeyle ve başarısızlık duygusuyla değiştirip duracaksın, karanlıkta yalnızlık çekeceksin, yaşlanıp gideceksin, öldüğünde de senin için tek bir kişi bile ağlamayacak!"

İdris Edhem'e döndü, çılgınca bağırmaya devam etti. "Seni zavallı şey, kendi başına nasıl yaşayacaksın? Senin ne gücün var ne de güveneceğin güçlü biri! Okuma yazman ve matematiğin çölde ne işine yarayacak? Ha, ha, ha!"

Bu arada Umayma ağlamaya devam ettiği için Edhem nihayet sinirlendi, bıkkınlıkla, "Bu kadar ağladığın yeter," dedi.

"Daha çok ağlayacağım," diye cevap verdi Umayma, gözlerini kurulayarak. "Suçlu olan benim, Edhem."

"Tek suçlu sen değildin. Ben bu kadar zayıf, bu kadar korkak olmasaydım bunların hiçbiri olmayacaktı."

"Bu günah sadece bana ait."

"Sana bağırmayayım diye bütün suçu üstüne alıyorsun," diye bağırdı Edhem.

Kendi kendini eleştirme isteği bu şekilde ağzına tıkılan Umayma başını eğdi, yumuşak bir sesle, "Bize karşı bu kadar acımasız olacağını düşünmemiştim," dedi.

"Ben onu daha iyi tanıyorum. Bu konuda hiçbir mazeretim yok."

Umayma biraz duraksadı, sonra da, "Bu hamile halimle burada nasıl yaşayacağım?" diye sordu.

"Konakta yaşadık, şimdi bu çorak topraklarda yaşamak zorundayız! Keşke gözyaşlarımızın bize yardımı dokunsaydı, ama tek yapabileceğimiz şey, kendimize bir baraka kurmak."

"Nerede peki?"

Edhem etrafına baktı ve gözleri İdris'in barakasına takıldı.

"Konaktan fazla uzaklaşmamalıyız," dedi tedirginlikle, "bu, İdris'in barakasının yakınlarında olmak anlamına gelse bile... Yoksa tek başımıza bu çölün insafına kalırız."

Umayma biraz düşündü ve ikna olmuş göründü. "Evet, böylece babanın gözü önünde de oluruz, belki bize acır."

Edhem inledi. "Üzüntüden ölmek üzereyim. Sen burada olmasaydın, bütün bunların bir kâbus olduğunu düşünürdüm. Bizi hiçbir zaman affetmeyecek mi? Ona karşı İdris gibi küstahlık yapmayacağım, hem de asla! Ben İdris'e benzemem, bana da aynı şekilde mi davranacak?"

"Buralar senin baban gibi birisini görmemiştir," dedi Umayma, sesi acılıydı.

"Dilin ne zaman dersini alacak?" diyerek ona dik dik baktı Edhem.

"Allah aşkına, suç işlemedim, günah da işlemedim!" diye sinirli bir şekilde cevap verdi Umayma. "Ne yaptığımı ve ne şekilde cezalandırıldığımı kime söylersen söyle, bahse girerim inanmazlar. Allahın huzurunda yemin ederim, babalığın tarihinde seninki gibi bir baba yoktur."

"Dünya onun gibi bir adam daha görmemiştir. Bu dağ, bu çöl ve bu gökyüzü buna tanıktır; başka bir adam olsaydı böyle zorluklar karşısında kaçardı."

"Bu şekilde davranmaya devam ederse, konakta tek bir çocuğu kalmayacak."

"İlk ayrılanlar biz olduk, aralarında en kötüleri bizlerdik."

"Ben değilim," dedi Umayma öfkeyle. "Biz değiliz."

"Gerçek hükme sadece sınama sonucu varılır."

Sustular. Uzaklarda, dağların eteğindeki birkaç başıboş hayvan dışında çölde tek bir canlı yoktu. Masmavi gökyüzünden güneşin yakıcı ışınları yayılıyor, taşlarla veya kırık cam parçalarıyla pırıl pırıl parlayan engin kumları kavuruyordu. Ufukta tek görünen şey dağdı, onun dışında doğuda, vücudu kumlara gömülmüş bir baş gibi duran büyük bir kaya vardı. Konağın doğu ucunda da İdris'in küstahça fakat hazin bir şekilde kurduğu baraka duruyordu. Hava bela, kargaşa ve korkuyu haber veriyordu.

Umayma yüksek sesle iç geçirdi. "Hayatı dayanılır hale getirmek için çok çalışmamız gerekecek."

Edhem konağa baktı. "O dış kapının bizim için açılmasını sağlamak için daha da çok çalışmamız gerekecek."

10

Edhem ile Umayma konağın batı ucunda barakalarını inşa etmeye başladılar. Mukattam'dan taş getirdiler, dağın eteklerinden, Atuf'un, Cemaliye'nin ve Bab el-Nasr'ın kenar mahallelerinden tahtalar topladılar. Evlerini inşa etmenin düşündüklerinden çok daha fazla zaman alacağını anladılar, bu arada Umayma'nın evden getirdiği peynir, yumurta ve pekmez de tükenmişti. Edhem çıkıp iş aramaya karar verdi; giysilerinin en pahalı olanlarını satarak bir el arabası alacak, bu el arabasıyla, mevsimine göre patates, nohut, salatalık veya başka ürünler satacaktı. Edhem giysilerini toplarken Umayma o kadar duygulandı ki hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladı ama Edhem hiç tepki vermedi. Sonra da, yarı alaycı yarı bıkkın bir ses tonuyla, "Bu giysiler artık bana uymaz. Deve tüyünden, işlemeli bir pelerinle patates satmak saçma olmaz mı?" dedi.

Çölü arkasında bırakarak arabasını Cemaliye'ye, henüz düğününü unutmamış olan Cemaliye'ye doğru sürdü; yüreği burkuldu, sesi kesildi. Alıcıların dikkatini çekmek için bağırmayı bıraktı, neredeyse yüksek sesle hıçkırmaya başladı. Yönünü daha uzak mahallelere doğru çevirdi ve arabasını inatla iterek mallarını satmak için sabahtan akşama kadar bağırdı, elleri nasır tuttu, sandaletleri aşındı, ayakları ile bacakları sızladı. Ne kadar nefret edilesi bir durumdu –kadınlarla pazarlık etmek, yorgunluktan yerde, bir duvar dibinde uyumak zorunda kalmak, bir köşede ihtiyaç gidermek... Bu hayat gerçek değildi sanki, bahçede geçirdiği, vakfın mülklerini yönettiği günler ve Mukattam'a bakan küçük oda da bir masaldı artık. Edhem kendi kendine şöyle diyordu: "Bu dünyada hiçbir şey gerçek değil –ne konak, ne yarım kalmış baraka, ne bahçe, ne bu el arabası, ne dün, ne bugün ne de yarın. Barakayı konağın önüne kurmakla iyi ettim galiba; bugünü ve geleceği kaybettiğim şekilde geçmişimi kaybetmem en azından. Babamı veya kendimi kaybettiğim gibi hafızamı da kaybetmem akıl almaz bir şey mi olur?" Akşam Umayma'nın yanına döndüğü zaman dinlenmiyor, barakanın inşaatına devam ediyordu. Bir akşam dinlenmek için Vatavit Sokağı'nda yere oturdu ve uykuya daldı. Derken bir hareket hissedip uyandı ve bazı çocukların arabasını çalmakta olduğunu gördü. Ayağa kalkıp onları tehdit etti, ama onu gören bir çocuk ıslıkla arkadaşlarını uyardı; onlar da peşlerine takılmasını engellemek için el arabasını devirdiler. Salatalıklar etrafa saçılırken çocuklar da çekirgeler gibi etrafa dağıldılar. Edhem o kadar öfkelendi ki aldığı terbiyeyi unutup onlara ağza alınmaz laflar bağırdı, sonra da eğilip salatalıkları çamurlardan topladı. Öfkesini çıkaracak bir şey bulamadığı için büsbütün sinirlendi, sonra duygulanıp kendi kendine şöyle sordu: *Neden öfken bir yangın gibi, amansız bir şekilde yanıyor? Neden gururun kendi etinden ve kanından olanlardan daha önemli? Üzerimize böcekmişiz gibi basıldığını bile bile hayatın tadını nasıl çıkarırsın? Konağında bağışlayıcılığa, şefkate, hoşgörüye yer yok, seni zalim!* Arabayı saplarından kavrayıp bu lanet sokaktan mümkün olduğu kadar uzaklaşmak için hızla itmeye başlamıştı ki, alaycı bir ses duydu.

"Salatalık kaça amca?"

Dudaklarında alaycı bir sırıtış, üzerinde de parlak çizgili uzun

bir gömlek ve beyaz bir sarıkla karşısında İdris duruyordu. Onun gergin veya kızgın değil de güler yüzlü ve alaycı olduğunu görünce Edhem'in dünyası karardı. Oradan ayrılmak için arabasını itti ama İdris yolunu kesip şaşkınlık içinde, "Benim gibi bir müşterinin iyi hizmet görmeye hakkı yok mudur?" diye sordu.

Edhem gergin bir şekilde başını kaldırdı, "Beni rahat bırak," dedi.

İdris hayrete kapılmış gibi yaptı. "Ağabeyinin seninle bu şekilde konuşması hoşuna gitmiyor mu?"

"İdris," dedi Edhem sabırla, "zaten başıma yeterince dert açmadın mı? Beni tanımamanı isterdim, ben de seni tanımak istemiyorum."

"Nasıl böyle konuşabiliyorsun? Biz komşu sayılırız."

"Ben senin komşun olmak istemiyorum, ben sadece eve yakın olmak istiyordum."

"Kovulduğun eve," diyerek kıs kıs güldü İdris.

Edhem sustu, ama rengi atan yüzünden öfkesi okunuyordu.

"Ruh kovulduğu yerin hasretini çeker, öyle değil mi?"

Edhem bir şey söylemedi.

"Seni kurnaz seni, o eve geri dönmek istiyorsun. Zayıfsın ama çok kurnazsın. Sana şu kadarını söyleyeyim, gökyüzü yarılsa bile, o eve dönmene ve beni burada bırakmana izin vermeyeceğim."

"Başıma yeterince dert açmadın mı?" diye sordu Edhem, burun delikleri öfkeyle titreyerek.

"*Sen benim* başıma yeterince dert açmadın mı? Senin yüzünden kovuldum ben, üstelik konağın en parlak yıldızıydım!"

"Sen gururundan dolayı kovuldun."

İdris tiz bir kahkaha attı. "Sen de zayıflığından dolayı kovuldun, o konakta güçlü olana da, zayıf olana da yer yok! Baban nasıl bir diktatörmüş, gördün mü? Kendisi dışında hiç kimsenin güçlü veya zayıf olmasına izin vermiyor. O kadar güçlü ki kendisine en yakın olanları mahvediyor, öte yandan o kadar zayıf ki senin annen gibi bir kadınla evleniyor!"

"Bırak, gideyim," diye kekeledi Edhem, öfkeyle kaşlarını çatarak. "Eğer bela arıyorsan, kendi boyunda bosunda birisini bul."

"Baban güçlülerin de zayıfların da başına bela açıyor."

Edhem susmaya devam etti ama yüzü daha da öfkeli bir hal aldı.

"Demek onu kötülemek istemiyorsun! Ne kadar zekisin! Oraya geri dönmeyi hayal ettiğini kanıtlıyor bu!" İdris arabadan bir salatalık aldı ve yüzünü ekşitti. "Bu pis salatalıkları satmaya nasıl razı oldun? Yapabileceğin en iyi iş bu mu?"

"Bu işi yapmaktan memnunum."

"Yani fakirlikten dolayı başka seçeneğin yok demek istiyorsun, bu arada baban da krallar gibi yaşamaya devam ediyor. Bunu bir düşün. Benimle birlik olsan daha iyi olmaz mı?"

"Benim yapım buna müsait değil," diye asık suratla cevap verdi Edhem.

"Benim ne giydiğime bir bak! Bu giysilerin sahibi dün bunlarla etrafta salına salına dolaşıyordu, sanki buna hakkı varmış gibi!"

Edhem dehşete kapıldı. "Bu giysileri nasıl elde ettin?"

"Güçlü olan insan ne isterse elde eder."

Hırsızlık yapmıştı, hatta belki cinayet bile işlemişti!

"Senin, ağabeyim İdris olduğuna inanamıyorum," dedi Edhem, kederle.

"Cebelavi'nin oğlu olduğumu bilenler neden şaşırsın ki?" diye güldü İdris.

"Yolumdan çekilir misin artık!" diye bağırdı, artık sabrı tükenmiş olan Edhem.

"Nasıl istersen, geri zekâlı."

İdris ceplerini salatalıklarla doldurdu, Edhem'e mağrur bir bakış fırlattı, arabaya tükürdü ve oradan uzaklaştı.

Edhem barakaya ulaştığı zaman Umayma ayağa kalkarak onu karşıladı. Çöle karanlık iniyor, barakanın içinde bir mum titreyerek yanıyordu. Gökyüzünde yıldızlar parlıyordu ve o yıldızların ışığında konak devasa bir hayalet gibi duruyordu. Umayma Edhem'in sessizliğini görüp bu ruh halindeyken ondan uzak durmanın kendisi için daha iyi olacağını anladı. Ona yıkanması için su dolu bir testi verdi ve temiz giysiler getirdi. Edhem yüzünü ve ayaklarını yıkadı, üzerini değiştirdi, sonra yere oturdu ve bacaklarını uzattı. Umayma ona ihtiyatla yaklaştı ve onu sakinleştirmek için, "Keşke taşıdığın yükün bir kısmını ben alabilseydim," dedi.

Sanki Umayma yarasını deşmişti. Edhem, "Kes sesini! Bütün bu dertlerin ve zorlukların tek nedeni sensin!" diye bağırdı.

Umayma ondan uzaklaştı, o kadar uzağa gitti ki karanlıkta neredeyse görünmez oldu, ama Edhem ona bağırmaya devam etti.

"Bana aptallığımı hatırlatıyorsun. Seni ilk gördüğüm güne lanet ediyorum."

Umayma'nın karanlıkta hıçkırdığını duydu, ama bu onu büsbütün kızdırdı. "Allah kahretsin, ağlama! Gözyaşların, vücudunu baştan başa dolduran kötülükten sızıyor."

"Senin söylediğin hiçbir şey benim yaşadıklarımdan daha kötü olamaz!" diye haykırdı Umayma.

"Tek kelime daha duymak istemiyorum. Çek git!"

Üzerinden çıkardığı giysileri toparlayıp ona attı.

"Karnım!" diye inledi Umayma.

Edhem'in öfkesi dinmeye başladı, olabilecekler konusunda endişe duyuyordu. Umayma da onun sessizliğinden pişman olduğunu sezdi, acılı bir sesle, "İstediğin buysa, çeker giderim," dedi. Yerinden kalktı, yürümeye başladı.

"Sence, şımarık bir velet gibi davranmanın zamanı mı?" diye bağırdı Edhem. Yerinden kalktı, sonra Umayma'ya seslendi: "Gel buraya. Unut bunları."

Edhem gözlerini kısarak karanlığa baktı, kendisine yaklaşan gölgeyi gördü. Sırtını barakanın duvarına verdi ve gökyüzüne baktı, Umayma'nın karnının zarar görmediğini umuyordu, ama bunu sormayı gururuna yediremiyordu. Ona birazdan soracaktı, buna hazırlık olarak, "Akşam yemeğimiz için birkaç salatalık yıkasana," dedi.

11

Oturulacak, biraz olsun huzurlu sayılabilecek bir yer. Yeşillik ya da akarsu yoktu, dallarda şakıyan kuşlar da yoktu, sadece kasvetli ve belalı çöl vardı, o da gece o kadar derin bir karanlığa bürünüyordu ki hayalperest biri orayı istediği gibi hayal edebilirdi.

Yıldızlarla kaplı gök kubbe, barakanın içinde bir kadın ve sonu gelmez bir yalnızlık. Küllere gömülü kömürler gibi bir hüzün. Kederli sürgünü geri çeviren konağın yüksek duvarı. *Bu zalim babamın haykırışımı duymasını nasıl sağlayabilirim? En akıllıcası geçmişi unutmaktır, ama geçmişimizden başka neyimiz var ki? Zayıflığımdan nefret etmem ve ahlaksızlığıma beddua etmem bundandır. Sefaleti bir hayat arkadaşı gibi kabullenip ondan çocuk sahibi olabilirim. Hiçbir gücün bahçeden uzak tutamayacağı bir serçe bile, benim hayallerimde olduğumdan daha talihlidir. Gözlerim, gül çalılıklarının arasından fışkıran suları arıyor. Kınakına bitkisinin, yaseminin rayihası nerede, iç huzurum, flütüm nerede, seni acımasız adam? Aradan altı ay geçti, buz gibi dondurucu acımasızlığın ne zaman eriyip bitecek?*

Uzaklardan İdris'in boğuk bir sesle söylediği şarkı duyuluyordu: "Ne tuhaf bir dünya Allahım, ne tuhaf bir dünya!" İşte buradaydı, barakasının önünde bir ateş yakıyordu, alevler bir yükseliyor, bir alçalıyordu. Hamileliği çok ilerlemiş olan karısı gelip gidiyor, yiyecek ve içecek getiriyordu. Sarhoşluğun verdiği gücenme hissinin etkisinde kalan İdris, konağa yönelttiği bir haykırışla sessizliği böldü: "Millet, fırında tavuk ile sebze zamanı geldi! Umarım zehirlenirsiniz!" Sonra şarkı söylemeye devam etti.

"Ne zaman karanlıkta yalnız başıma kalmayı başarsam," diye Edhem kederle kendi kendine söylendi, "o şeytan ateşi karıştırıyor ve gürültü yapıp huzurumu mahvediyor." Umayma barakanın kapısında görününce Edhem onun uyumadığını anladı; hamileliği onu çok yormuş, yaptığı ağır işler ve yoksulluk da iyice yıpratmıştı.

"Neden uyumuyorsun?" diye şefkatle sordu Umayma.

"Bırak da, hayattan zevk alabileceğim bu bir saatin tadını çıkartayım," diye onu tersledi Edhem.

"Sabah ilk iş arabayı sürmeye başlayacaksın gene, dinlenmen lazım."

"Yalnız olduğum zaman yine saygın bir insan olabiliyorum veya öyleymişim gibi davranabiliyorum. Gökyüzünü seyrediyorum ve geçmiş günleri hatırlıyorum."

Umayma yüksek sesle iç geçirdi. "Keşke babanı evden çıkarken veya eve girerken görebilsem, ayaklarına kapanıp beni affetmesi için yalvarmak isterdim."

"Bunu unutmanı kaç defa söyledim sana?" diye sabırsızlıkla sordu Edhem. "Böyle bir şey bizim tekrar onun gözüne girmemizi sağlamaz."

Umayma uzun bir süre sustu, sonra "Karnımdaki bu şeyin nasıl bir kaderi olacak diye düşünüyorum," dedi.

"Her ne kadar adi hayvanlardan biri haline geldiysem de, benim de tek düşündüğüm o."

"Sen dünyanın en iyi insanısın," diye kederle mırıldandı Umayma.

Edhem alaycı bir şekilde güldü. "Ben artık bir insan bile değilim. Sadece hayvanlar devamlı olarak yiyecek düşünür."

"Bu kadar üzülme. Kaç insan senin gibi başladı, sonra da zengin oldu ve birçok dükkân ve ev edindi."

"Doğum sancıların beynine mi sıçradı?"

"Bir gün önemli biri olacaksın," diye ısrar etti Umayma. "Çocuğumuz zengin biri olarak yetişecek."

Edhem alaycı bir umutsuzlukla ellerini çırptı. "Nasıl zengin olacağız, benim bira satmamla mı? Yoksa afyon mu?"

"Çalışarak, Edhem."

"Yemek yiyebilmek için çalışmak, dünyanın en korkunç lanetidir!" diye onu tersledi Edhem. "Eskiden o bahçede yaşardım, gökyüzüne bakmaktan ve flütümü çalmaktan başka bir iş yapmazdım, ama şimdi bir hayvandan başka bir şey değilim. Gece gündüz o arabayı itiyorum, akşamları o çöpleri yiyelim de ertesi sabah sıçalım diye. Yemek yiyebilmek için çalışmak, olabilecek en kötü lanet! Tek gerçek hayat konaktaki, orada hiç kimse yemek yiyebilmek için çalışmaz; orada her şey eğlence, güzellik ve şarkı söylemekten ibaret."

Birdenbire İdris'in sesi duyuldu. "Gerçek bu Edhem, çalışmak lanettir, benim henüz tanışmadığım bir utançtır. Benimle birlik olmaya davet etmedim mi ben seni?"

Edhem bu sese doğru döndü ve İdris'in yanında durduğunu gördü. İdris sık sık karanlıkta gizlice yanlarına geliyor, onları istediği kadar dinliyordu, canı çektiği zaman da konuşmalara katılıyordu.

"Evine git," dedi Edhem sinirli sinirli.

"Demin senin de dediğin gibi," dedi İdris, alaycı bir ciddiyetle, "çalışmanın insanın saygınlığını azaltan bir lanet olduğunu *söylüyordum.*"

"Beni eşkıyalık yapmaya kışkırtıyorsun, o bir lanetten daha da iğrenç bir şey."

"Eğer çalışmak lanetse, suç işlemek de iğrençse, insan nasıl yaşar ki?"

Edhem bir şey demedi; bu konuşmalardan nefret ediyordu. İdris onun bir şeyler söylemesini bekledi, o söylemeyince de konuşmasına devam etti.

"Belki de çalışmadan yaşamak istersin. Ama bunun da başkalarının pahasına olması gerekir."

Edhem suskunluğunda ısrar ediyordu.

"Belki de çalışmadan ve kimseyi incitmeden yaşamak istersin!" diye kıkırdadı İdris. "İşte bu tam bir muamma, köle çocuğu!"

"Şeytana uyma da evine git," diye öfkeyle bağırdı Umayma.

İdris'in cırtlak sesli karısı onu eve çağırdı, o da geldiği gibi gitti. Bir yandan da, "Ne tuhaf bir dünya, Allahım, ne tuhaf bir dünya!" şarkısını söylüyordu.

Umayma kocasına dönüp yalvaran bir sesle, "Lütfen bu adamla tartışmaktan ne pahasına olursa olsun kaçın!" dedi.

"Birdenbire geliveriyor işte. Nereden geliyor anlamıyorum."

Sustular ve sinirleri yatıştı. Umayma yine şefkatli bir ses tonuyla konuşmaya başladı. "Bu barakayı ayrıldığımız konak gibi bir konağa çevireceğim, bunu yüreğimde hissediyorum. Bahçesine ve bülbüllerine kadar aynısı olacak, çocuğumuz da burada mutlu ve güvende yaşayacak."

Edhem, Umayma'nın karanlıkta iyi seçemediği bir gülümsemeyle yerinden kalktı, giysilerindeki tozları silkeledi. "'Turşuluk bunlar! Salatalıklarınızı buradan alın!' Kan ter içinde kalıyorum, çocuklar bana eziyet ediyor, ayaklarımın altında toprak ateş gibi –ve hepsi de sadece birkaç kuruş için!"

Umayma onun ardından barakaya girdi. "Ama bir gün zengin ve mutlu olacağız."

"Eğer çalışman gerekseydi, hayal kuracak zamanın kalmazdı."

Umayma hasır yataklarına uzanırlarken, "Allah, barakamızı o konağa çevirecek kadar kudretli değil midir?" dedi.

"Tek isteğim, o konağa geri dönmek," dedi Edhem, esneyerek. Sonra biraz daha derin esnedi. "Çalışmak lanet bir şey."

"Belki de öyle," diye fısıldadı Umayma, "ama sadece daha fazla çalışmakla üstesinden gelinebilecek bir lanet."

12

Bir gece Edhem boğuk bir inleme sesine uyandı. Bir an uyku ile uyanma arasında gidip geldi, sonra Umayma'nın ıstırapla, "Ah, sırtım! Ah, karnım!" diye inlediğini fark etti. Doğruldu ve ona baktı.

"Bunu hep yapıyorsun, sonra da bir şey olmadığı ortaya çıkıyor. Mumu yaksana."

"Kendin yak," diye inledi Umayma. "Bu sefer gerçekten geliyor."

Edhem kalktı, mutfak aletlerinin arasında mumu aradı, buldu ve yakıp yatağın yanındaki alçak masanın üzerine yerleştirdi. Mumun zayıf ışığında Umayma dirseklerinin üzerinde yarı doğrulmuş inliyor, zorlukla nefes alabilmek için başını kaldırıyordu.

"Sancın olduğunda hep öyle olduğunu sanıyorsun," dedi Edhem.

Umayma'nın yüzü asıldı. "Hayır, bu sefer eminim, geliyor."

Edhem Umayma'nın sırtını barakanın duvarına yaslamasına yardımcı oldu.

"Her ne olursa olsun, bu ay olacak. Cemaliye'ye gidip ebe getirene kadar dayanabilecek misin?"

"Yolda dikkat et. Vakit ne?"

Edhem gökyüzüne bakmak için dışarı çıktı, sonra, "Neredeyse gün ağaracak. Hemen gelirim," dedi.

Hızla Cemaliye'ye doğru yola koyuldu. Kısa süre içinde yaşlı ebenin elini tutarak, karanlıkta yol alarak geri döndü. Barakaya yaklaştıkça Umayma'nın sessizliği yırtan çığlıkları duyuluyordu.

Edhem'in kalbi yerinden fırlayacakmış gibi atıyordu; adımlarını hızlandırdı ama bir süre sonra ebe bundan şikâyetçi oldu.

Barakaya beraber girdiler, ebe pelerinini çıkararak Umayma ile neşeli bir sesle konuştu. "Mutlu son geldi; sabırlı ol, her şey iyi olacak."

"Nasılsın?" diye sordu Edhem.

"Sancıdan ölmek üzereyim," diye inledi Umayma. "Vücudum parçalanıyor, kemiklerim kırılıyor sanki, beni bırakma."

"Dışarıda beklesin, daha iyi," dedi ebe.

Edhem barakadan açık havaya çıkınca yanı başında birisinin durduğunu fark etti; onu iyice görmeden bile tanımıştı. Göğsü sıkıştı ama İdris kibarlık numarası yaptı.

"Doğum sancıları başladı mı? Zavallı şey. Karım da bunu geçireli fazla zaman olmadı, sancısı çok uzun sürmüyor. Sonra da kısmetinde, kaderinde ne varsa onu alıyorsun, benim payıma Hind düştü. Tatlı bir şey ama tek yaptığı altını ıslatmak ve ağlamak. Sakin ol.

"Allahın dediği olur," dedi Edhem, dişlerini sıkarak.

İdris kaba bir şekilde güldü. "Cemaliye'deki ebeyi mi getirdin?"

"Evet."

"Pis, açgözlü bir kadın. Biz de onu çağırdık, ama yaptıkları için fazla para istedi, ben de onu tekme tokat gönderdim. Evinin yakınlarından geçtiğimde bana hâlâ beddua eder."

"İnsanlara bu şekilde davranmaman gerekir," dedi Edhem tedirginlikle.

"Küçük adam, bana insanlara kötü davranmamı öğreten baban oldu."

Umayma'nın sesi cırtlak bir çığlık halini aldı, vücudunun içinde meydana gelen yırtılmanın bir yankısıydı sanki; Edhem söylemek istediklerini engellemek için dudaklarını büzdü, sonra endişe içinde barakaya yaklaştı, yumuşak bir sesle, "Cesur olmaya çalış," dedi.

"Cesur ol Umayma," diye yüksek sesle tekrar etti İdris.

Edhem karısının İdris'i duyacağından endişe etti ama kızgınlığını bastırarak sadece, "Evden biraz uzaklaşalım bence," dedi.

"Benimle eve gel. Sana bir bardak çay veririm, beraberce Hind'in horlamasını seyrederiz."

Ama Edhem İdris'in barakasına yaklaşmadan, kendi barakasından uzaklaşmakla yetindi, içinden ağabeyine beddua ediyordu, İdris de onu takip etti.

"Güneş doğmadan baba olacaksın," dedi İdris. "Bu büyük bir değişiklik, ama iyi taraflarından biri şu ki babanın o kadar kolaylıkla ve o kadar akılsız bir şekilde yıktığı türden bir ilişkiyi yaşayabileceksin."

Edhem bıkkınlığını dile getirdi: "Bu konuşmalarla beni rahatsız ediyorsun."

"Başka konuşacak neyimiz var ki?"

Edhem birkaç dakika boyunca istemeden sessiz kaldı, sonra, "İdris, arkadaş olmadığımızı biliyorsun, neden durmadan beni takip ediyorsun?" dedi.

İdris bir kahkaha kopardı. "Seni küstah çocuk! Karının çığlıkları beni derin bir uykudan uyandırdı, ama kızmadım. Tam tersine, yardımcı olmak için yanına geldim. Baban da benim gibi bu çığlıkları duymuştur, ama katı yürekli bir yabancıymış gibi dönüp uyumaya devam etmiştir."

"İkimiz de kaderin bize neler hazırladığını biliyoruz," dedi Edhem kızgınlıkla. "Benim seni görmezden geldiğim gibi sen de beni görmezden gelemez misin?"

"Edhem, benden nefret etmenin sebebi, senin evden kovulmama neden olmam değil; benden nefret ediyorsun çünkü sana kendi zayıflığını hatırlatıyorum. Bende nefret ettiğin şey, senin günahkârlığının yansıması. Senden nefret etmem için bir nedenim kalmadı benim; aslında sen şimdi benim tesellimsin, unutmama yardımcı oluyorsun. Unutma, biz komşuyuz ve bu çöldeki ilk canlılarız. Çocuklarımız burada, yan yana yürümeyi öğrenecekler."

"Bana işkence etmeye bayılıyorsun."

İdris'in cevap vermesi o kadar uzun bir zaman aldı ki Edhem sohbetin sona erdiğini umdu, derken İdris, "Neden anlaşamıyoruz?" diye sordu.

"Çünkü ben hayatını kazanmaya çalışan bir seyyar satıcıyım, sense kavga çıkarmayı ve sorun yaratmayı meşgale edinmiş birisin."

Umayma'nın çığlıkları yoğunlaşarak tizleşti, Edhem de yalvarırcasına başını kaldırdı, karanlığın dağılmakta olduğunu, dağın arkasından şafağın söktüğünü fark etti.

"Sancı ne kadar korkunç bir şey!" diye bağırdı Edhem.

"İnsanın boş zamanının olması da ne kadar harika bir şey!" diye güldü İdris. "Sen vakfı yönetmek ve flütünü çalmak için yaratılmıştın!"

"Sen gül. Ben burada acı çekiyorum."

"Neden? Acı çekenin karın olduğunu sanıyordum."

"Beni rahat bırak, yeter!'" diye haykırdı Edhem, endişeden gerilmişti.

"Bedelini ödemeden baba olabileceğini mi sanıyorsun?" diye sordu İdris, çıldırtıcı bir sükûnetle.

Edhem iç geçirdi ama bir şey demedi.

"Sen akıllı bir insansın," dedi İdris anlayışla. "Sana, torunlarını mutlu edecek bir iş önerisinde bulunmaya geldim. İçeriden gelen sesler, bir son değil, bir başlangıcın habercisi; arzularımız sadece başlarımızın üzerinde gürültücü çocuklardan oluşan bir tepe kurmakla tatmin olabilir. Ne dersin?"

"Neredeyse güneş doğdu, git biraz uyu."

Yine uzun bir çığlık yükseldi, Edhem de kendini işe yaramaz hissedip, artık karanlıkta yavaş yavaş seçilmeye başlanan barakaya döndü. Oraya ulaştığında Umayma kederli bir şarkının sonundaymış gibi derin bir şekilde iç geçirdi.

"Nasılsın?" diye sordu Edhem kapıya gelince.

"Bekle," dedi ebe. Edhem'in yüreği rahatlamaya can atıyordu, zira kadının sesinde muzaffer bir ton vardı. Kısa süre sonra ebe kapıda belirdi.

"İki oğlan!"

"İkiz mi?"

"Allah ikisinin de bahtını açık etsin!"

Edhem'in hemen arkasında İdris'in kahkahası patladı ve İdris, "Böylece İdris bir kız babası ve iki oğlan amcası oldu!"

Barakasına doğru giderken, şarkı söylüyordu. "Talihim, kısmetim nereye gitti? Söyle bana, ey Zaman, söyle bana."

"Anneleri onlara Kadri ve Hümam adlarını vermek istiyor," dedi ebe.

Mutluluktan uçan Edhem, "Kadri ve Hümam –Kadri ve Hümam," diye mırıldandı.

13

"Oturup yemeğimizi yiyelim," dedi Kadri, yüzünü gömleğinin ucuyla silerken.

Hümam batmakta olan güneşe baktı ve "Evet, geç oldu," dedi.

Mukattam'ın eteğinde, kumlara oturup bağdaş kurdular ve kırmızı çizgili mendilin düğümünü açarak içinden ekmek, falafel ve pırasa çıkardılar. Bazıları etrafta dolanan, bazıları da sakin sakin geviş getiren koyunlarına arada bir bakarak yemeye başladılar. İkizlerin yüz hatlarında veya görünüşlerinde birbirlerinden ayırt edilmelerini sağlayacak bir şey yoktu, ama Kadri'nin gözlerindeki çarpıcı avcı bakışı, görünüşüne belirgin bir sertlik katıyordu.

"Bu çöl bizim olsa, başkalarıyla paylaşmamız gerekmese," dedi Kadri, ağzı yemekle dolu, "koyunların her yerde otlamasına izin verebilir, endişe etmek zorunda kalmazdık."

"Ama bu çöl Atuf, Kafr el-Zaghari ve el-Hüseyniye'den çobanlara da ait ve onlarla dost olmakla belalardan kaçınabiliriz."

Kadri alay ederek güldü ve ağzından dört bir yana yiyecek parçacıkları saçıldı.

"Bu çıkmaz sokak türü mahallelerde, senin gibi dost olmak isteyen insanlarla başa çıkmanın tek bir yolu vardır, o da dayak."

"Ama..."

"Aması maması yok, Hümam, tek bir yolu var. Bir adamı gömleğinden yakalayıp kafasına vurur ve bırakırsın, yüzüstü düşer veya sırtüstü."

"Bu yüzden de sayamayacağımız kadar çok düşmanımız var!"

"Ne var yani, onları sayman için biri sana para mı veriyor?

Hümam derin düşüncelere dalmıştı, çok uzaklardaydı, önce

biraz ıslık çaldı, sonra düşünceli bir sessizlikte karar kıldı. Tek bir pırasa seçti, ağırlığını tarttı ve onu büyük bir iştahla ağzına tıktı, sonra da dudaklarını şapırdattı.

"Onun içindir ki yalnızız ve kimseyle konuşmadan çokça zaman geçiriyoruz."

"Konuşup da ne yapacaksın? Devamlı şarkı söylüyorsun zaten."

Hümam ona samimiyetle baktı, "Yalnız olmanın senin keyfini kaçırdığı izlenimine kapılıyorum bazen," dedi.

"Ben daima keyfimi kaçıracak bir şeyler bulurum, yalnız olayım veya olmayayım."

Aralarına sessizlik çöktü, sadece ağız şapırtıları duyuluyordu. Bulundukları yerden bir grubun dağdan aşağıya, Atuf'a doğru şarkı söyleyerek indiğini gördüler. Bir tanesi bir dize söylüyor, diğerleri ona cevap veriyordu.

"Çölün bu kısmı bize ait. Eğer kuzeye veya güneye gidecek olsak herhalde bir daha geri dönemezdik," dedi Hümam.

Kadri bir kahkaha kopardı. "Kuzeyde de, güneyde de, beni seve seve öldürmek isteyecek insanlar vardır ama bir tanesi bile benimle dövüşmeye cüret etmeyecektir."

Hümam koyunlara gözünü dikmişti. "Cesaretin yok demiyorum, ama unutma ki hayatımızı büyükbabamızın ismine ve her ne kadar kendisiyle kavgalıysak da amcamızın korkunç şöhretine borçluyuz."

Buna cevaben Kadri kaşlarını çattı ama sesini çıkarmadı. Uzakta, batıda, hatları silik, muazzam bir tapınak gibi görünen konağa göz attı. "O konak! Onun benzerini başka hiçbir yerde görmedim. Dört bir tarafı çölle çevrili, yanı başında kavgalarıyla ve iğrençlikleriyle ünlü sokaklar var; civardaki en zalim adama ait ve o adam bizim büyükbabamız, burnunun dibinde yaşamalarına rağmen torunlarının hiç görmediği bir büyükbaba!"

Hümam konağa doğru baktı, "Babamız ondan hep saygıyla ve hayranlıkla söz ediyor," dedi.

"İdris Amca'nın tek yaptığı ise ona küfretmek!"

"Ne olursa olsun, o bizim büyükbabamız," dedi Hümam, sesi yumuşaktı.

"Peki bunun bize ne yararı var, oğlum? Babamız o el arabasının arkasında uğraşıp durur, annemiz gün boyunca ve gece yarılarına kadar yorulur durur, biz de yalınayak ve neredeyse çırılçıplak bir halde bu koyunlarla gezeriz, bu arada o da orada, merhametten yoksun bir şekilde o duvarların arkasında oturur, hayal bile edemeyeceğimiz ölçüde rahat bir hayat sürer."

Yemeklerini bitirdiler. Hümam mendili silkeledi, katladı, cebine soktu ve sırtüstü uzandı; elleri başının arkasında, görünmez bir huzur yayan berrak gökyüzüne baktı. Ufuk dalgalanan uçurtmalarla doluydu. Kadri ayağa kalktı, işemek için sırtını döndü.

"Babam onun eskiden çok çıktığını, gidip gelirken yanlarından geçtiğini söylüyor, ama artık kimse onu görmüyormuş, sanki bir şeylerden korkuyor."

"Onu görmeyi çok isterdim," dedi Hümam hülyalı hülyalı.

"Öyle inanılmaz bir şey göreceğini sanma. Babamıza veya İdris amcamıza veya her ikisine benzediğini keşfederdin herhalde. Ona yaptıklarından sonra, babamın ondan bu kadar saygıyla söz etmesine çok şaşıyorum."

"Ya onu çok seviyor ya da verilen cezanın haklı olduğunu kabullendi."

"Veya hâlâ affedilmeyi umuyor!"

"Babamızı anlamıyorsun. O, iyi kalpli ve sıcak bir insan."

Kadri tekrar yere oturdu. "Ondan fazla hoşlanmıyorum, senden de hoşlanmıyorum. Yemin ederim, büyükbabamızla ilgili bana yanlış gelen bir şeyler var. Hiç kimsenin saygısını hak etmiyor, içinde bir parça olsun anlayış olsaydı, kendi kanından ve canından olan insanlara bu kadar delice davranmazdı. Ben ona amcamızın gözüyle bakıyorum; çağımızın lanetlerinden biri o."

"Belki de onun en kötü yanları," dedi Hümam gülümseyerek, "senin o kadar gurur duyduğun özelliklerin, yani gücün ve cesaretin."

"Bu topraklar ona bedava verildi, burayı almak için çalışmak zorunda kalmadı, ama yine de zalim ve acımasız."

"Benim kısa bir süre önce kabullendiğim şeyi inkâr edemezsin; hükümdarın kendi bile bu çorak topraklarda tek başına yaşamayı kaldıramadı."

"Bize anlattıkları o hikâye onun dünyaya karşı bu kadar kızgın olmasını haklı çıkarır mı sence?"

"Bundan daha önemsiz nedenlerle de insanlar itip kakılır!"

Kadri testiden doyana kadar içti, sonra geğirdi. "Peki torunları da mı günah işledi? O soysuz, koyun gütme konusunda bir şey biliyor mu? Vasiyetnamesinde bize ne bırakacağını bilmeyi çok isterdim!"

Hümam iç geçirdi. "Bizi sıkıntılardan kurtaracak bir servet," dedi rüyada gibi, "Ne istersek onu yapacağız, hayatımızı eğlenerek ve şarkı söyleyerek geçireceğiz."

"Babama benziyorsun; pislik içinde, çamur içinde çalışır, bir yandan da bahçenin gölgesinde flüt çalmayı hayal ederiz. Sana gerçeği söyleyeyim mi? Ben İdris Amca'yı babama tercih ediyorum."

Hümam yerinden doğrulup esnedi, sonra da ayağa kalkıp gerindi. "Her neyse, biz de bir şeyler başarıyoruz. Bize yeten bir evimiz var, hayatımızı kazanıyoruz, keçilerimiz var, sütlerini satıyoruz, iyice besleyip onları da satıyoruz, annemiz de yünlerinden bize giysi örüyor."

"Peki, flütle bahçe ne olacak?"

Hümam cevap vermedi. Ayağının dibinde duran değneği aldı, koyunlara doğru yöneldi.

Kadri ayağa kalktı, alaycı bir ses tonuyla konağa doğru bağırdı, "Mirasçıların olmamız senin için uygun mu, yoksa hayatın boyunca yaptığın gibi ölümünden sonra da mı bizi cezalandıracaksın? Cevap ver, Cebelavi!"

"Cevap ver, Cebelavi!" diye yankılandı sesi.

14

Uzaktan birisinin kendilerine doğru geldiğini gördüler, ama kim olduğunu anlayamadılar. Karaltı yavaş yavaş yaklaştı, kim olduğunu nihayet anladıklarına Kadri içgüdüsel olarak doğruldu, güzel gözleri parladı. Hümam kardeşini gülümseyerek seyretti, sonra koyunlara bir söz attı, kardeşine alçak sesle, "Yakında hava kararacak," diye hatırlattı.

"İsterse şafak olsun, kime ne?" dedi Kadri mağrur bir ifadeyle. İki adım attı ve genç kadını karşılamak için kollarını kaldırıp salladı. Kadın da kısmen geldiği uzun yoldan, kısmen de terlikleriyle kumda ilerlemenin zorluğundan dolayı iki kardeşin bulunduğu yere yaklaşmakta zorlanıyordu. Baştan çıkarıcı, küstah, ışıl ışıl gözleriyle ikisine de bakıyordu. Omuzlarına kadar pelerinine sarınmıştı, sadece başı ve boynu açıktaydı, örülmüş saçları da rüzgârda uçuşuyordu.

Kadri, yüzündeki sertliğin tüm izlerini ortadan kaldıran bir sevimlilikle ona seslendi.

"Selam, Hind!"

"Selam," dedi Hind, Kadri'ye ve Hümam'a da, "iyi akşamlar kuzen," diye ekledi.

"İyi akşamlar kuzen, nasılsın?" dedi Hümam gülümseyerek.

Kadri Hind'in elini tuttu ve onu bulundukları yerin birkaç metre ötesindeki büyük bir kayaya götürdü, kayanın arkasına, dağa bakan, çölden ve sakinlerinden uzak olan tarafına geçtiler. Kadri Hind'i kendine çekip kollarına aldı ve onu uzun uzun öptü, dişleri birbirine değdiğinde, genç kadın bir anlığına kendinden geçecek gibi oldu. Sonra kendini Kadri'nin kollarından kurtarmayı başardı, derin derin nefes alırken pelerinini düzeltti. Kadri'nin gözlerini dikip bakışı karşısında gülümsedi, ama aklına bir şey gelince gülümsemesi kayboldu, yüzünü ekşitti, bıkkınlıkla, "Kaçmak için mücadele etmem gerekti! Ne biçim bir hayat bu!" dedi.

Kadri, Hind'in ne demek istediğini anladığını göstermek için kaşlarını çattı. "Düşünme artık bunu," diye atıldı. "Anne babalarımızın hepsi salak. Benim iyi kalpli babam aptal, senin acımasız baban ondan da aptal. Bize nefretlerinden başka bir şey bırakmak istemiyorlar! Salaklar! Kaçmayı nasıl başardın, anlat bana."

Hind derin derin iç geçirdi. "Sıradan bir gündü bugün, annemle babam bütün gün tartıştılar. Babam anneme birkaç defa vurdu, annem de ona bağırdı ve küfretti, öfkesini de bir testiden çıkardı; kırdı onu. Bugün bütün yaptığı bu oldu. Bazen babamın boğazına sarılıp onu boğmaya çalışıyor, bu arada babam da ona vuruyor, annem de ona küfredip duruyor. Ama babam sarhoş olduğu zaman yapılacak tek şey, oradan uzaklaşmaktır. Kaçmayı o kadar

çok istedim ki! Hayatımdan öylesine nefret ediyorum! Sakinleşmek için gözlerim acıyana kadar ağlıyorum. Boşver şimdi. Babamın giyinip çıkmasını bekledim, sonra da pelerinimi aldım, tabii annem beni durdurmaya çalıştı ama ondan kurtuldum ve çıkıp geldim."

Kadri Hind'in elini tuttu, "Senin nereye gittiğini tahmin etmedi mi?" diye sordu.

"Sanmıyorum. Önemli değil. Ne olursa olsun, babama söylemeye cesaret edemez."

Kadri kesik bir kahkaha attı, "Baban bilse ne yapar sence?" diye sordu.

Hind de, biraz şaşkınlıkla da olsa onunla beraber güldü, ama "Ondan korkmuyorum, gerçi çok sert olabiliyor, hatta onu sevdiğimi bile söyleyebilirim; o da beni sever, acımasızlığına rağmen, saf bir şekilde sever. Dünyada en çok sevdiği kişi olduğumu bana söylemek aklına bile gelmiyor. Belki de onun için bu kadar mutsuz hissediyorum kendimi," dedi.

Kadri kayanın yanına, yere oturdu, oturması için ona yanıbaşını gösterdi; Hind yere oturdu, hareketlerine engel olan pelerinini üzerinden attı. Kadri ona doğru eğilip yanağını öptü.

"Bu durumda senin baban yerine benim babama gitmeyi denemek daha kolay olacak herhalde; buna rağmen, babam da senin babandan söz edildiğinde çok öfkeleniyor, onun iyi bir tarafının olabileceğini reddediyor."

Hind, babasının Kadri'nin babasına ne dediğini hatırlayarak güldü, "Seni insan! Babam ona öyle küfrediyor."

Kadri ona mağrur bir ifadeyle baktı.

"Senin baban benimkini kaba olmakla suçluyor, benim babam da seninkini fazla kibar olmakla suçluyor. Her ne ise, hiçbir zaman, hiçbir konuda anlaşmıyorlar."

Kadri meydan okumak ister gibi başını yukarıya kaldırdı ve tehditkâr bir tavırla, "Ama biz ne istersek onu yapacağız," dedi.

Hind ona şefkatle baktı. "Babam da ne isterse onu yapabilir."

"Benim de yapabileceğim çok şey var. Sarhoş amcam senin için nasıl bir gelecek istiyor?"

Hind kendini tutamayıp güldü, itiraz ile şaka karışımı bir ses tonu ile konuştu: "Babamdan söz ederken daha saygılı olman gerekir." Kadri'nin kulağını çekti. "Hep kendi kendime sorarım, benim için nasıl bir gelecek istiyor diye. Bazen benim hiç evlenmemi istemiyor diye düşünürüm."

Kadri ona şaşkınlık içinde baktı, Hind konuşmasına devam etti.

"Bir defasında büyükbabamızın evine öfkeyle bakıp şöyle dediğini duydum: 'Eğer çocuklarının ve torunlarının utanç içinde yaşamasını istiyorsa bile, kız torunu için de mi aynısını istiyor? Hind'e en uygun tek yer o kapalı konak.' Bir defasında da anneme Kafr el-Zaghari'li bir adamın benimle evlenmek istediğini söyledi. Annem çok sevindi, ama babam buna öfkelendi ve ona bağırdı, 'Seni kaltak, seni aptal şey, Kafr el-Zagharili bu adamın nasıl birisi olduğunu sanıyorsun? Konağın en alt düzey hizmetkârı bile ondan iyidir ve büyük ihtimal daha temizdir.' Annem iç geçirdi ve ona, 'Peki, Hind'e uygun olan kim var?' diye sordu. Babam da, 'Evinin duvarları arkasında gizlenmekte olan zorba bunu biliyor. Hind, onun torunu ve dünyadaki hiç kimse ona layık değil! Onun benim gibi bir kocası olmasını istiyorum.' Annem kendini tutamayıp, 'Annesi gibi sefil olmasını mı istiyorsun?' diye sordu. Babam da bir hayvan gibi saldırdı annemin üstüne ve onu o kadar tekmeledi ki annem barakadan kaçmak zorunda kaldı."

"Baban aklını kaçırmış olmalı."

"Büyükbabamızdan nefret ediyor ve ondan söz ettiği zaman hep küfrediyor ama kalbinin derinliklerinde onun oğlu olmaktan gurur duyuyor."

Kadri yumruğuyla bacağına vurdu. "O adam büyükbabamız olmasaydı bizim için daha iyi olurdu herhalde."

"Öyle herhalde," dedi Hind buruk bir sesle.

Kadri, sözlerinie uygun düşen heyecanla onu kendine çekti, sımsıkı sarıldı. Onu kollarında uzun uzadıya tuttu, derken ikisinin de aklındaki sıkıntılı düşüncelerin yerini yoğun bir tutku aldı.

"Dudaklarını uzat bana," dedi Kadri.

Bu noktada Hümam kayanın yanında durduğu yerden ayrıldı, yüzünde kederli ve çekingen bir gülümsemeyle sessizce koyunla-

ra doğru yöneldi. Havanın bile aşkın nefesi ile sarhoş olduğunu, aşkın da sorunların habercisi olduğunu düşünüyordu. Ama kendi kendine, "Kadri'nin yüzü o kadar huzurlu, o kadar şefkatliydi ki. Sadece o kayanın ardındayken öyle görünüyor. Sorunlarımızı ortadan kaldırmak için aşk gibisi yok," dedi. Gökyüzü alacakaranlığa teslim olurken, rengi giderek soluyor, batıdan da bir esinti geliyordu. Bu sahneye, uzaklardan duyulan veda melodisi benzeri bir sihir eklendi. Bir erkek keçi bir dişi keçinin üzerine atladı. Hümam kendi kendine konuşmaya devam etti. "O keçi yavrulayınca annem sevinecek; ama bir insanın doğumu korkunç sorunlara da yol açabilir. Biz daha doğmadan lanetlendik; bu kadar nefrete inanamıyorum, bunun için hiçbir neden olamaz, hele de iki kardeş arasında. Bu nefreti daha ne kadar zaman çekmeye devam edeceğiz? Geçmiş unutulabilse, şimdiki zaman harika olurdu ama biz hak iddia edebileceğimiz tek şanın ve bildiğimiz tüm sefaletin kaynağı olan o konağa bakıp duracağız." Çiftleşmekte olan keçilere bakmaya daldı, yüzünde bir gülümsemeyle, ıslık çalarak ve değneğini sallayarak koyunları topladı. Etrafındaki hayata karşı kayıtsızmış gibi yerinde sapasağlam duran sessiz kayaya doğru dönüp baktı.

15

Umayma her zamanki gibi, gökyüzünde tek bir yıldız kaldığı anda uyandı. Edhem'e seslenip durdu, o uyanıp iç geçirene kadar bekledi. Edhem kalktı, uyku mahmurluğu ile odadan çıkarak, Kadri ile Hümam'ın uyumakta olduğu dış odaya geçti ve onları uyandırdı. Genişletilmiş olan baraka artık küçük bir eve benziyordu; evi çevreleyen duvar aynı zamanda ağıl olarak işlev gören bir arka avlu da içeriyordu. Sarmaşıkla kaplı duvar, kaba yapısına rağmen zarif bir görüntü sergiliyor ve Umayma'nın barakasını mümkün olduğu kadar konağa benzetme hayalinden henüz vazgeçmediğini gösteriyordu. Baba ile oğulları avluda, su dolu bir kovanın etrafında buluştular, yüzlerini yıkayıp çalışma kıyafetle-

rini giydiler. Barakanın içine esen rüzgâr, beraberinde yanan odun kokusu ile küçük kardeşlerinin ağlama sesini getiriyordu. Nihayet barakanın girişindeki alçak masanın çevresine oturup içinde bakla yahnisi olan bir tencereden yemeye başladılar. Günün bu saatinde sonbahar havası nemli ve neredeyse soğuktu, ama bu rüzgârlara dayanmaya alışık vücutları etkilemiyordu. Uzaklarda İdris'in barakası görülüyordu, o da büyümüştü; konak da sessizlik içindeydi, sanki dış dünyayla hiçbir bağlantısı yokmuş gibi, kendi içine dönüktü. Elinde taze süt dolu bir testiyle içeri gelen Umayma testiyi masaya koydu ve yere oturdu.

"Neden sütü saygıdeğer büyükbabamıza satmıyorsunuz?" diye alayla sordu Kadri.

Edhem artık şakakları ağarmış olan başını Kadri'ye çevirdi ve ona, "Yemeğini ye ve sus. Senden tek istediğimiz biraz susman," dedi.

"Limonları, zeytinleri ve yeşilbiberleri toplama zamanı geldi neredeyse," dedi Umayma, bir yandan ağzındakini çiğnemeye devam ederken. "Kadri, turşu kurduğumuz günleri çok severdin sen, hatırlıyor musun, limonların doldurulmasına nasıl yardımcı olurdun?"

"Küçükken hep mutluyduk, bir nedeni olmasa bile," dedi Kadri, buruk bir sesle.

"Bugün neyin var, Ebu Zeyd el-Hilali?" diye sordu Edhem, testiyi tekrar masaya bırakırken. Bu, efsanevi bir halk kahramanının adıydı.

Kadri güldü, ama bir şey demedi.

"Pazar günü geliyor," dedi Hümam. "Koyunları hazırlamamız lazım."

Umayma bu sözleri başıyla tasdik etti. Edhem Kadri'ye döndü.

"Zorluk çıkarma Kadri. Seni tanıyan kime rastlasam senden şikâyet ediyor. Korkarım amcana çektin."

"Ya da büyükbabama!"

Edhem'in gözleri öfkeyle parladı. "Büyükbabandan o şekilde söz etme. Benim hiç öyle konuştuğumu duydun mu? Seni incitecek hiçbir şey yapmadı."

"Seni incitmekle hepimizi incitti," diye karşı çıktı Kadri.

"Kes sesini. Hepimize bir iyilik yap da kes sesini."

"Onun yüzünden bu şekilde, aynı İdris Amca'nın kızı gibi yaşamak zorundayız."

"Onun bu işle ne ilgisi var?" diye kızgınlıkla sordu Edhem. "Bu sorunun temelinde asıl onun babası var."

"Demek istediğim şu, kadınlarımızın bu çorak topraklarda yetişmesi haksızlık. O kızla kim evlenecek, söyler misin?"

"İsterse şeytan evlensin, sana ne bundan? O da babası gibi bir hayvan, bundan eminim." Destek ister gibi karısına baktı.

"Evet, aynı babası gibi," dedi Umayma.

"Allah onu da babasını da kahretsin," diyerek tükürdü Edhem.

"Bu tartışma yemeğimizi mahvediyor," dedi Hümam.

"Abartma," dedi Umayma şefkatle. "En çok beraber olduğumuz zaman mutlu oluyoruz."

Birdenbire uzaklardan İdris'in sesi duyuldu, küfürler ve hakaretler yağdırıyordu.

"Sabah duası," diye mırıldandı Edhem, tiksinerek. Kahvaltısını bitirdi, yerinden kalktı, dışarıya çıkıp el arabasını itmeye başlarken, "Dikkatli olun," diye seslendi. Diğerleri de "Hoşça kal," diye cevap verdiler. Edhem Cemaliye'ye doğru yola koyuldu. Hümam da yerinden kalktı ve çitle çevrili alana götüren patikaya girdi, kısa bir süre sonra koyunlar yüksek sesle melemeye başladılar, toynak sesleriyle patikayı inleterek yola koyuldular. Kadri kalkıp değneğini aldı ve annesine el salladı, sonra kardeşinin peşinden gitti. İdris'in barakasına yaklaşırlarken, İdris yollarına çıktı.

"Ne kadar istiyorsun, koca oğlan?"

Kadri İdris'e merakla bakarken, Hümam gözlerini kaçırdı, ama İdris ısrarcıydı.

"Salatalık satıcısının oğullarından ne zaman cevap alabilirim?"

"Koyun satın almak istiyorsan, pazara git," dedi Kadri, sertçe.

"Ya şimdi bir tane almaya karar verirsem?" diye güldü İdris.

"Lütfen baba, olay çıkarma," diye seslendi Hind evin içinden.

"Sen işine bak," diye umursamazca cevap verdi İdris. "Bu köle çocukları ile konuşuyorum."

"Seni rahatsız etmiyoruz, sen de bizi rahatsız etme," dedi Hümam.

"Ha, bu konuşan Edhem. Koyunlarınızın arasında olman gerekir, arkasında değil."

"Babam senin zorbalığına karşılık vermememizi söyledi bize," dedi Hümam öfkeyle.

İdris bir kahkaha kopardı. "Allah onun iyiliğini versin, eğer o olmasaydı ben çoktan kendimi rezil etmiştim." Sesini sertleştirerek, "Siz ikiniz, benim şanlı adım sayesinde saygın insanlarsınız. Allah hepinizi kahretsin! Defolun gidin buradan!" diye ekledi.

Arada bir değneklerini sallayarak yollarına devam ettiler.

Hâlâ öfkeden benzi soluk olan Hümam Kadri'ye, "Bu nasıl bir alçaktır böyle! Çok iğrenç bir adam, sabahın bu saatinde bile nefesi içki kokuyor," dedi.

Koyunları çöle doğru güttüler.

"Çok konuşuyor," dedi Kadri, "ama bize hiçbir zaman zararı dokunmadı."

"Bizden birden fazla koyun çaldı," diye itiraz etti Hümam.

"Adam sarhoş ve ne yazık ki amcamız, bundan kaçışımız yok."

Büyük kayaya yaklaşırlarken sustular; gökyüzü parçalı bulutlarla kaplıydı ve güneş ışınları çölün içine işliyordu.

Hümam söylemek istediklerini daha fazla içinde tutamadı.

"Onun ailesinden biriyle evlenirsen büyük bir hata yaparsın."

Kadri'nin gözleri öfkeyle parladı. "Tavsiyelerini kendine sakla. Babamdan yeterince tavsiye işitiyorum."

İdris'in hakaretlerinden dolayı hâlâ kırgın olan Hümam, "Hayatımız yeterince kötü zaten," diye devam etti, "daha da kötü hale getirme."

"Bu sorunları kendiniz yaratıyorsunuz, hepiniz ölseniz de kime ne," diye bağırdı Kadri. "Ben ne istersem onu yaparım."

Koyunların otladığı yere gelmişlerdi. Hümam kardeşine döndü, "Yaptıklarının cezasını çekmeyeceğini mi sanıyorsun?" dedi.

Kadri Hümam'ı omzundan tuttu, "Beni kıskanıyorsun!" diye bağırdı.

Hümam hayretler içinde kaldı. Her ne kadar beklenmedik hareketlerine ve patlamalarına alışkın idiyse de, kardeşinden bunu beklemiyordu. Kadri'nin elini omzundan çekti ve "Allah yardımcımız olsun," demekle yetindi.

Kadri kollarını göğsünde kavuşturdu ve aşağılayıcı bir tavırla başını salladı.

"Yapabileceğim tek şey, sen pişman olana kadar seni yalnız bırakmak," dedi Hümam. "Yanıldığını kabul etmezsin sen, en azından çok geç olana kadar kabul etmezsin."

Böyle diyerek döndü ve kayanın gölgelik tarafına yöneldi.

Kadri, yakıcı güneşin altında asık suratıyla kalakaldı.

16

Edhem'in ailesi barakanın önünde oturmuş, yıldızların donuk ışığı altında akşam yemeğini yiyordu. Derken, Edhem'in evden kovuluşundan beri çölün tanıklık etmediği türden bir olay gerçekleşti. Konağın dış kapısı açıldı ve elinde lamba olan bir karaltı dışarı çıktı. Herkes şaşkınlık içinde lambaya bakakaldı, karanlıkta dünyaya yaklaşan bir gezegenmiş gibi onu izledi. Karaltı konakla baraka arasında yarı yola geldiğinde, herkes ona odaklandı, yansıyan lambanın ışığında kim olduğunu seçmeye çalıştı. "Bu yaşlı Kerim, konağın bekçisi," dedi Edhem. Adamın onlara doğru geldiğini gördüklerinde şaşkınlıkları ikiye katlandı; hepsi ayağa kalktı, bazıları yediklerini ellerinde tutuyordu, bazıları hâlâ lokmasını çiğniyordu ama hiç kimse hareket etmiyordu. Adam doğrudan yanlarına geldi ve durup elini kaldırdı.

"İyi akşamlar, efendim."

Yirmi yıldır ilk defa duyduğu bu ses karşısında Edhem'i bir titreme aldı. Hafızasının derinliklerinde babasının derin sesi, yasemin ve kınakına kokusu, ev özlemi ve bütün üzüntüleri canlandı; yer ayağının altından kayıyor gibiydi.

"İyi akşamlar, Kerim," dedi, gözyaşlarına hâkim olmaya çalışarak.

"Senin de, ailenin de iyi olduğunu umarım," dedi adam, heyecanını saklayamadan.

"Allaha şükür olsun, Kerim."

"Yüreğimdekileri söylemek isterdim, ancak size sadece efendimin Hümam'ı derhal görmek istediğini söylemem emredildi."

Bir süre sessizlik oldu, herkes şaşkınlık içinde birbirine baktı, sonra bir ses, "Sadece Hümam mı?" diye sordu.

Öfkeyle arkalarına döndüklerinde, yanı başlarında durup olanları dinleyen İdris'i gördüler, ama yaşlı Kerim cevap vermedi. Elini kaldırarak topluluğa veda etti, dönüp konağa doğru yöneldi ve onları karanlıkta bıraktı.

Küplere binen İdris arkasından bağırdı: "Bana cevap vermeden mi çekip gideceksin, aşağılık ihtiyar?"

Kadri şaşkınlığından sıyrıldı ve hiddetle, "Neden sadece Hümam?" diye sordu.

"Evet, neden sadece Hümam?" diye tekrarladı İdris.

"Evine git ve bizi rahat bırak," dedi Edhem, yaşadığı krizden konuşarak çıkmaya çalışıyordu.

"Rahat mı bırakayım? Canım nerede isterse orada dururum."

Hümam sessizce konağa baktı: Kalbi o kadar şiddetli çarpıyordu ki bu sesin Mukattam Dağı'ndan yankılanacağını düşündü.

"Büyükbabana git, Hümam," dedi Edhem, durumu kabullenerek. "Selametle git."

"Ya ben?" Kadri tehditkâr bir şekilde babasına doğru döndü ve sert bir sesle, "Ben de senin oğlun değil miyim?" diye sordu.

"İdris gibi konuşma, Kadri. Sen de oğlumsun. Beni suçlama, bu benim suçum değil, onu davet eden ben değilim."

"Ama onun kardeşler arasında ayrım yapmasına engel olabilirsin," diye itiraz etti İdris.

"Bu seni hiç ilgilendirmez." Edhem, Hümam'a döndü. "Gitmen lazım. Kadri'nin de sırası gelecek, bundan eminim."

"Berbat bir babasın, aynı baban gibi," dedi İdris ayrılırken. "Zavallı Kadri! Neden boşu boşuna cezalandırılıyor? Aile lanetimiz en akıllı olanlara zarar verir daima. Bu deli ailenin Allah belasını versin."

İdris oradan ayrıldı ve karanlığa karıştı.

"Benden nefret ediyorsun!" diye bağırdı Kadri Edhem'e.

"Onu taklit etme. Buraya gel Kadri, sen git Hümam."

"Keşke kardeşim de gelse," dedi Hümam kırgın bir sesle.

"Senden sonra o da gidecek."

"Bu haksızlık! Neden onu bana tercih ediyor? İkimizi de tanımadığı halde neden onu davet ediyor?"

"Git," dedi Edhem Hümam'a, arkasından iteleyerek.

"Dikkatli ol," diye fısıldadı Umayma, sonra ağlayarak Kadri'ye sarıldı, ama Kadri onun kollarını itti ve kardeşini takip etti.

"Geri gel Kadri!" diye seslendi Edhem. "Kısmetini zorlama."

"Yeryüzündeki hiçbir güç benim geri dönmemi sağlayamaz," dedi Kadri öfkeyle.

Umayma daha da yüksek sesle hıçkırmaya başladı, derken içerideki çocuklar da ağlamaya başladı. Kadri kardeşine yetişmek için adımlarını hızlandırdı ve karanlıkta yanına ulaştığında, İdris'in de Hind'in elini tutarak yanlarında yürüdüğünü gördü. Konağın dış kapısına ulaştıklarında, İdris Hümam'ın soluna Kadri'yi, sağına da Hind'i itti, sonra da birkaç adım geri çekildi.

"Aç kapıyı, Kerim," diye bağırdı, "torunları büyükbabalarını görmeye geldi."

Dış kapı açıldı. Elinde lambası ile Kerim, eşikte göründü ve kibarca konuştu. "Lütfen içeri gelin, Hümam beyim."

"Bu, Hümam'ın kardeşi Kadri," diye seslendi İdris, "bu da Hind, ağlaya ağlaya ölen anneme çok benziyor."

"Biliyorsunuz, İdris beyim, davet edilmeyen hiç kimse buraya giremez."

Hümam'a işaret etti, Hümam da içeri girdi. Kadri Hind'in elini tutarak onu takip etti, ama İdris'in tanıdığı sert bir ses, bahçeden seslendi.

"Günahlarınızla beraber defolun, sizi baş belaları."

Kadri ile Hind, oldukları yerde donakaldılar. Dış kapı kapandı. İdris üzerlerine çullandı, onları omuzlarından yakalayarak öfkeden titreyen bir sesle, "Ne günahından söz ediyor?" diye sordu.

Hind acı ile haykırırken, Kadri hızla İdris'e doğru döndü, onun ellerini kendi omuzlarından ve Hind'in omuzlarından indir-

di. Hind dönüp oradan koşarak uzaklaştı ve karanlığın içinde aniden kayboldu. İdris birkaç adım geriledi, sonra Kadri'ye bir yumruk attı; çocuk, darbenin şiddetine rağmen yıkılmadı, sonra da o İdris'e daha da sert bir yumruk attı. Konağın duvarının önünde vahşice birbirlerini tekmelemeye ve dövmeye başladılar.

"Seni öldüreceğim!" diye bağırdı İdris. "Seni orospu çocuğu!"

"Önce ben seni öldüreceğim!" diye bağırdı Kadri.

Birbirlerini yumruklayıp durdular; sonra Kadri'nin ağzından ve burnundan kan gelmeye başladı, derken Edhem deli gibi koşarak geldi. "Oğlumu rahat bırak, İdris."

"Yaptıklarından dolayı onu öldüreceğim," diye haykırdı İdris.

"Onu öldürmene izin vermeyeceğim, onu öldürürsen yaşamana izin vermem."

Hind'in annesi haykırarak oraya geldi. "Hind kaçtı, İdris! Onu ortadan kaybolmadan önce bulmalısın!"

Edhem İdris ile Kadri'nin arasına girdi, kardeşine, "Hadi ama, bir hiç için kavga ediyorsunuz. Kızın hâlâ iffetli, kimse dokunmadı ona; ama onu korkuttun, o da kaçtı. Git, ortadan kaybolmadan önce onu bul," diye bağırdı.

Kadri'yi kendine çekti, onu aceleyle sürüklerken, "Çabuk ol. Ben bıraktığımda annen bayılmıştı," dedi.

İdris karanlıkta kaybolurken, "Hind! Hind!" diye avazı çıktığı kadar bağırıyordu.

17

Hümam, yasemin çardağının altından terasa doğru giden yolda yaşlı Kerim'i izledi. Bu bahçede gece apayrı bir şeydi; tatlıydı, keyifliydi, çiçeklerin ve otların kokusuyla yüklüydü, verdiği mutluluk duygusu kalbinin derinliklerine kadar siniyordu. Oğlan, mutluluk, ihtişam ve buraya karşı yakıcı bir sevgiyle kendinden geçti; bunların hayatının en coşkulu anları olduğunu anladı. Bazı pencerelerin kepenklerinin ardında ışıklar gördü; kabul salonunun kapısından yayılan güçlü bir ışık da aşağıdaki bahçeye ge-

ometrik bir şekil yansıtıyordu. O pencerelerin ardındaki oturma odalarında yaşanılan hayatı –nasıl bir hayat olduğunu, kimlerin bu hayatı yaşadığını– düşününce kalbi hızla atmaya başladı ve aklına tuhaf bir gerçek gelince daha da hızlı attı: O da bu konaktaki ailenin bir ferdiydi, bu hayatın bir ürünüydü, şimdi de, sade mavi cellabiyesi ve soluk takkesiyle, yalın ayak olarak bu hayatla yüz yüze geliyordu. Basamakları çıktılar ve terasa ulaşınca sağa dönüp küçük bir kapıya yöneldiler; bu kapıdan girip bir mezarlık kadar sessiz bir merdivenden çıktılar ve süslü tavandan sallanan bir lambayla aydınlatılmış uzun bir koridora geldiler. Koridorun ortasında, kapalı duran büyük bir kapıya yaklaştılar. Son derece duygulanmış olan Hümam, "Bunun gibi bir yerde, hatta belki tam da burada, merdivenlerin tepesinde, annem yirmi yıl önce nöbet tutuyordu. Ne kadar moral bozucu bir düşünce bu!" diye düşündü. Yaşlı Kerim büyük kapıya vurarak Hümam'ın içeri girmesi için izin istedi, sonra geri çekilerek onu biraz itti ve içeri girmesini işaret etti. Oğlan yavaş yavaş, zarif bir şekilde ve biraz da korkarak içeri girdi. Arkasından kapının kapandığını duymadı, tavanda ve salonun köşelerinde titreyen ışığın karşısında da hafifçe irkildi. Tüm dikkatini, bir adamın minderlerle kaplı bir sedirde bağdaş kurduğu merkezi noktaya verdi. Büyükbabasını daha önce hiç görmemişti, ama karşısında oturan kişinin kimliği konusunda hiçbir kuşkusu yoktu: Bu görkemli adam, bu denli olağanüstü özelliklerini duyduğu büyükbabasından başka kim olabilirdi ki? Belleğinin tamamına hâkim olan, ancak kalbine de huzur ve güven veren o iri gözlerin bakışıyla büyülemişçesine yaklaştı ona. Alnını neredeyse yastığın kenarına değdirecek kadar eğildi ve elini uzattı; adamın ona verdiği eli saygıyla öptü, sonra beklenmedik bir cesaretle konuştu.

"İyi akşamlar, büyükbaba."

Ona cevap veren güçlü, ama merhametli bir ahenk barındıran ses onu şaşırttı: "Hoş geldin, oğlum. Otur."

Oğlan sedirin sağında duran sandalyeye gidip kenarına ilişti.

"Rahatça otur," dedi Cebelavi.

Hümam sırtını sandalyenin arkasına dayarken, kalbi de mutlulukla dolup taşıyordu; dudaklarından bir teşekkür döküldü,

sonra sessizlik çöktü. Ayaklarının altındaki halıdaki şekilleri inceledi, nasıl ki güneşin etkisi ona bakmadan hissediliyorsa, Hümam kendisine yöneltilmiş olan bakışın gücünü de o derece hissetti. Derken sağındaki küçük oda aniden dikkatini çekti; korku ve hüzün karışımı bir duyguyla odanın kapısına baktı.

"O kapı hakkında ne biliyorsun?" diye sordu adam.

Hümam'ın dudakları titredi, adamın nasıl her şeyi gördüğüne şaşırdı. "Bütün dertlerimizin oradan kaynaklandığını biliyorum," dedi, alçakgönüllülükle.

"O hikâyeyi duyduğunda büyükbaban hakkında ne düşündün?"

Hümam cevap vermek için ağzını açtı, ama Cebelavi ondan önce konuştu. "Gerçeği söyle."

Hümam yaşlı adamın sesinin tonunun o kadar etkisinde kaldı ki içtenlikle cevap verdi. "Babamın davranışının korkunç bir hata olduğunu düşündüm, ama cezanın da çok sert olduğunu düşündüm."

Cebelavi gülümsedi. "Bunlar, aşağı yukarı aklından geçenler. Yalandan ve kandırılmaktan iğrenirim, onun için kendini rezil eden kim olursa olsun, evimden kovarım."

Hümam'ın gözleri yaşlarla doldu.

"Senin iyi bir çocuk olduğuna inanıyorum. Onun için seni çağırttım."

"Teşekkür ederim, efendim," dedi Hümam, gözyaşlarıyla ıslanan bir sesle.

"Bu evin dışındaki hiç kimseye vermediğim bir fırsatı sana vermeye karar verdim; bu evde yaşayacak, bu evde evlenecek ve burada yeni bir hayata başlayacaksın."

Hümam'ın kalbi mutluluktan kendinden geçercesine atmaya başladı ve peşrevden sonra şarkıyı bekleyen bir müzik hayranı gibi, bu harika ezgiyi tamamlayacak kelimelerin gerisini bekledi, ama yaşlı adam başka bir şey demedi. Hümam tereddüt etti, sonra konuştu. "İyi kalpliliğinizden dolayı minnettarım."

"Bunu hak ediyorsun."

Oğlan bir büyükbabasına, bir de halıya bakıp durdu, sonra endişeyle "Peki ya ailem?" diye sordu.

"Ne istediğimi sana açıkça söyledim," diye azarladı Cebelavi.

"Onlar da affınızı ve şefkatinizi hak ediyorlar," diye yalvardı Hümam.

Cebelavi, buz gibi bir sesle, "Ne dediğimi duymadın mı?" diye sordu

"Elbette ama onlar benim annem, babam, erkek ve kız kardeşlerim; benim babam da..."

"Ne dediğimi duymadın mı?"

Sesi öfkeliydi. Odaya sessizlik çöktü. Sohbetin sona erdiğini göstermek için adam, "Git onlarla vedalaş, sonra buraya dön," dedi.

Hümam yerinden kalktı, büyükbabasının elini öptü ve oradan ayrıldı. Yaşlı Kerim onu bekliyordu; yerinden kalkıp sessizce oğlanı takip etti. Terasa ulaştıklarında Hümam bahçenin başındaki ışıkta bir kızın beklediğini gördü; kız aceleyle kaybolmadan önce Hümam onun profilini, boynunu ve ince vücudunu gördü. Büyükbabasının sözleri kulaklarında yankılandı: "Bu evde yaşayacak, bu evde evleneceksin." Onun gibi bir kızla evlenmek; babamın eskiden yaşadığı hayatı yaşamak. Bu kumar babasını nasıl mahvetmişti? Bir el arabasını iterek geçirilen bir hayata yüreği nasıl dayanmıştı? *Bu büyük fırsat bir hayal sanki, babamın son yirmi yıldır kurduğu hayal. Ama benim çok başım ağrıyor.*

18

Hümam barakaya döndüğünde ailesini kendisini bekler buldu. Hemen onun etrafını çevirdiler ve soru yağmuruna tuttular.

"Konu neydi, oğlum?" diye sabırsızlıkla sordu Edhem.

Hümam, Kadri'nin bir gözünün bandajlı olduğunu fark etti ve kardeşine yaklaşıp yüzünü dikkatle inceledi.

"Kardeşinle o adam arasında bayağı bir mücadele oldu," dedi Edhem umutsuzca, eliyle İdris'in barakasını göstererek. Baraka karanlığa ve sessizliğe gömülmüştü.

"Konakta Hind'e yönelttiği hain, yalan suçlamalardan dolayı oldu," dedi Kadri öfkeyle.

Hümam İdris'in barakasını işaret ederek, "Orada neler oluyor?" dedi.

"Adamla karısı kızlarını aramaya gittiler," dedi Edhem üzüntüyle.

"Pekiyi bu, o lanet alçağın suçu değil de kimin suçu?" diye bağırdı Kadri.

"Sesini alçalt," diye yalvardı Umayma.

"Neden endişeleniyorsunuz ki?" diye bağırdı Kadri. Hiçbir zaman gerçekleşmeyecek bir dönüşün saplantısından başka bir şey değil bu; inanın bana, hayatınız boyunca bu barakadan ayrılmayacaksınız."

"Bu kadar yeter," diye onu tersledi Edhem. "Allah her şeye kadirdir, ama sen aklını kaçırmışsın. O kaçak kızla evlenmek istemiyor muydun?"

"Evleneceğim de."

"Kes sesini, saçmalıklarından bıkıp usandım."

"İdris'e komşu olmak her zamankinden daha da kötü olacak şimdi," dedi Umayma endişeyle.

Edhem, Hümam'a döndü. "Sana konunun ne olduğunu sordum."

"Büyükbabam, beni konağa taşınmaya davet etti," diye cevap verdi Hümam, herhangi bir memnuniyeti açık etmeyen bir ses tonuyla.

Edhem hikâyenin geri kalanını bekledi; Hümam'ın ekleyecek bir şeyi kalmayınca da umutsuz bir sesle, "Peki, bize ne olacak, bizimle ilgili ne dedi?" diye sordu.

Hümam başını kederle salladı ve "Bir şey demedi," dedi.

Kadri, akrep sokmuş gibi ani bir kahkaha kaçırdı ağzından, sonra da "Burada ne arıyorsun o zaman?" diye alay ederek sordu.

Burada ne arıyorum? Bilmiyorum. Tek bildiğim, mutluluğun benim gibi insanlara bahşedilmediğidir.

"Ona sizlerden söz etmeyi unutmadım," diye üzülerek cevap verdi Hümam.

"Teşekkürler," dedi Kadri mağrur bir ifadeyle. "Peki neden bizi değil de seni seçti?"

"Bununla bir ilgim olmadığını biliyorsun."

"Hümam, sen tabii ki bizlerden çok daha üstün bir insansın," diyerek iç geçirdi Edhem.

"Sen de, baba, ondan ne zaman söz etsen, hak etmemesine rağmen onu översin," dedi Kadri acı acı.

"Sen hiçbir şey anlamıyorsun," dedi Edhem.

"O adam, oğlu İdris'ten daha da kötü."

"Kalbimi parçalıyorsun ve umutlarımı yok ediyorsun," dedi Umayma, hazin bir sesle.

"Bu çölden başka hiçbir yerde umut yok zaten," dedi Kadri tepeden bakarak. "Buna alışın ve geri kalan her şeyi unutun. Bu iğrenç ev de bir şeye benzemiyor; ben çölden korkmuyorum, İdris'in kendinden de korkmuyorum. Bana vurduğu her sefer ona iki katını iade edebilirim. Bu evi de unutun gitsin."

Hayat sonsuza kadar böyle mi devam edecek?' diye düşündü Edhem. Neden bizi affetmeyi uygun görmeden önce umutlarımızı canlandırdın, baba? Kalbin bu kadar uzun bir zamanda yumuşamadıysa, ne zaman yumuşayacak? Çektiğimiz bütün bu eziyetler, sevdiğimiz kişinin affını kazanmamızı sağlayacak derecede bizi arındırmadıktan sonra umut beslemek neye yarar?

Alacakaranlık kadar donuk bir sesle Hümam'a, "Ne düşündüğünü söyle bana, oğlum," dedi Edhem.

"Gelip sizinle vedalaşmamı, sonra oraya dönmemi söyledi."

Umayma karanlıkta hıçkırıklarını boşuna gizlemeye çalıştı.

"Ne bekliyorsun, peki?" diye imalı bir şekilde sordu Kadri.

"Git, Hümam," dedi Edhem kararlılıkla. "Dualarımız seninle, Allah yardımcın olsun."

"Git, kibar yaratık, başka kimseyi de düşünme sakın," dedi Kadri, alaycı bir ciddiyetle.

"İyi kalpli kardeşinle dalga geçme!" diye bağırdı Edhem.

Kadri güldü. "O, hepimizden daha kötü."

"Eğer kalmaya karar verirsem, bu senin sayende olmayacak!" diye haykırdı Hümam.

"Git," diye yalvardı Edhem. "Tereddüt etme sakın."

"Evet, selametle git," dedi Umayma, gözyaşları içinde.

"Hayır, anne," dedi Hümam, "gitmeyeceğim."

"Deli misin?" diye bağırdı Edhem.

"Hayır baba, bunu düşünmem lazım. Bunu beraberce konuşmamız lazım."

"Hayır, konuşmamıza gerek yok. Yine günah işlememe neden olma."

Hümam İdris'in barakasını işaret ederek kararlı bir sesle, "Bazı olayların çıkacağından korkarım," dedi.

"Sen kendi başını bile dertten korumaktan acizsin, başkalarını nasıl koruyabilirsin ki?" diye alay etti Kadri.

"Senin söylediklerini duymazdan gelmem daha iyi olacak," diye hor görerek cevap verdi Hümam.

"Git, Hümam," diye yine ısrar etti Edhem.

"Ben sizinle kalacağım," dedi Hümam ve barakaya girdi.

19

Güneşten geriye kızıllığından başka bir şey kalmamıştı, gelen geçenler de evlerine çekilmişti, dolayısıyla koca çöl Kadri, Hümam ve koyunlara kalmıştı. Bütün gün boyunca, birlikte çalışıyor olmanın gerektirdiği birkaç kelime dışında hiç konuşmamışlardı. Kadri zaten günün büyük kısmında yoktu –Hümam, Hind'i aramaya gittiğini düşünüyordu. Hümam da sürüden uzaklaşmamış, kayanın gölgesinde tek başına beklemişti.

"Söyler misin," dedi Kadri ansızın Hümam'a, bir miktar tehdit içeren bir sesle, "büyükbabana ziyaret konusunda ne yapacaksın? Fikrini mi değiştirdin?"

"Seni ilgilendirmez," dedi Hümam sinirlenerek.

Kadri'nin yüreğini öfke bürüdü ve Mukattam'a inen alacakaranlık gibi bütün yüzünü kapladı.

"Neden burada kaldın? Ne zaman gideceksin? Ne yapacağını söyleme cesaretini ne zaman toplayacaksın?"

"Senin neden olduğun zorlukların payıma düşenini üstlenmek için kaldım."

Kadri vahşi bir kahkaha attı. "Kıskançlığını saklamak için böyle söylüyorsun."

Hümam şaşkınlık içinde başını salladı, "Sen kıskançlık değil, merhameti hak ediyorsun."

Kadri ona yaklaştı, eli-kolu öfkeden titriyordu, hiddetten boğulan bir sesle konuştu. "Bilgelik taslamandan daha iğrenç bir şey yok."

Hümam tek kelime etmeden ona baktı, bir şey demedi.

"İnsanoğlu, onlardan biri olduğun için utanmalı," diye devam etti Kadri.

Hümam karşısındaki ateş saçan gözlere göz kırpmadan baktı, kararlı bir sesle konuştu. "Senden korkmadığımı biliyor olmalısın."

"Koca kabadayı seni koruyacağına söz mü verdi?"

"Nefret seni berbat biri yapıyor, iğrenç oluyorsun."

Kadri Hümam'ın suratına bir yumruk attı. Bu darbe karşısında şaşırmayan Hümam ona daha da sert bir yumruk attı.

"Deli olma,"dedi Hümam.

Kadri yere eğildi ve eline bir kaya alıp bütün gücüyle kardeşine fırlattı. Hümam kayadan kaçmaya çalıştı, ama kaya alnının ortasına çarptı. Hümam'ın ağzından şaşkın bir ses çıktı, durduğu yerde donakaldı, gözleri öfkeyle parladı. Derken, gözlerindeki öfke aniden toprakla örtülerek söndürülen bir ateş gibi kayboldu. Yerini karanlık bir boşluğa bırakırken, gözleri sanki kendi içine bakar gibi bir hal aldı. Sendeledi, sonra da yüzüstü düştü. Bu arada Kadri'nin ruh hali değişti; öfkesi aniden kayboldu, donup kaldı ve içini korku kapladı. Yerde yatan adamın kalkması, hatta hareket etmesi için sabırsızlıkla, ama nafile bekledi. Ona doğru eğildi, onu hafifçe sarstı, ama Hümam kıpırdamadı. Onu sırtüstü çevirerek burnundaki, ağzındaki kumları temizledi; Hümam hâlâ hareketsizdi, gözleri boşluğa bakıyordu. Kadri yanına diz çöktü ve onu tekrar sarstı, göğsünü, ellerini ovaladı, yarasından fışkırmakta olan kana dehşet içinde baktı. Ona yalvarırcasına seslendi, ama Hümam karşılık vermedi. Sessizliği yoğun ve

derindi, sanki varlığının bir parçasıydı; yaşayan bir insanınkinden de, cansız bir nesneninkinden de farklı olan hareketsizliği gibi. Geriye hiçbir bir duygu, hiçbir hareket, herhangi bir şeyle ilgili hiçbir düşünce kalmamıştı; sanki bilinmeyen bir nedenle bilinmeyen bir yükseklikten dünyaya düşmüştü. Kadri ölümü içgüdüsel olarak anladı, umutsuzluk içinde saçını başını yolmaya başladı. Korku dolu gözlerle etrafına baktı, ama böceklerle kayıtsız bir şekilde kendisinden uzaklaşmakta olan koyunlardan başka canlı yoktu. *Gece inecek ve karanlık hüküm sürecek.* Derken kararlı bir şekilde yerden kalktı, değneğini buldu, sonra büyük kayayla tepe arasındaki bir noktada elleriyle bir çukur kazdı; inatla çalıştı, ter içindeydi, her tarafı titriyordu. Aceleyle kardeşinin yanına gitti, ona son bir defa seslendi, ama karşılık beklemiyordu. Onu ayaklarından tutup çukura kadar sürükledi ve içine yerleştirdi. Hümam'a baktı, iç geçirdi ve bir anlık tereddütten sonra üzerine toprak yığmaya başladı. Sonra doğruldu, cellabiyesinin ucuyla yüzünün terini sildi. Kumun arasından yüzeye sızan bir kan lekesi görüp üzerini toprakla örttü; sonra da yorgunluktan bitkin bir halde kendini yere bıraktı. Bütün gücünün eriyip gittiğini hissetti, içinden ağlamak geldi ama gözyaşları bir türlü akmadı. "Ölüm beni yendi," dedi Kadri. O davet etmemişti ölümü; onu çağırmamıştı; ölüm kendiliğinden gelmişti. Keşke bir keçi yavrusuna dönüşebilseydi, o zaman koyunların arasında kaynayıp giderdi veya bir kum tanesi olsaydı, toprağa karışırdı. Onu tekrar hayata döndüremeyeceğime göre, bir daha asla güçlü olamayacağım. O görüntü bundan sonra hiç gözümün önünden gitmeyecek! Gömdüğüm şey ne canlı biriydi ne de cansız bir nesneydi; kendi ellerimle yaptığım bir şeydi.

20

Kadri sürüyü güderek evine döndü. Edhem'in el arabası yerinde değildi. Annesi içeriden seslendi: "Neden bu kadar geç kaldınız?"

Koyunları patikadan çitle çevrili alana doğru yönlendirirken cevap verdi. "Uyuyakalmışım. Hümam gelmedi mi henüz?"

Umayma iki küçük çocuğunun gürültüsünü bastırmak için sesini yükseltti. "Hayır, seninle değil miydi?"

Kadri yutkundu, "Öğlen ayrıldı benden, nereye gittiğini de söylemedi. Buraya geri dönmüş olacağını düşünmüştüm," dedi.

Edhem el arabasını avluya soktu, içeri geldi. "Kavga mı ettiniz?"

"Hayır!"

"Bence onun uzaklaşmasının sebebi sendin. Peki, nereye gitmiş olabilir?"

Umayma avluya çıkarken, Kadri çitle çevrili alanın kapısını kapattı, sonra da kilden testinin yanında duran çanakta ellerini ve yüzünü yıkadı. Olanlarla yüzleşmek zorundaydı. Dünya değişmişti, ama çaresizlik çok güçlü bir duyguydu. Cellabiyesinin ucuyla ile yüzünü kurularken karanlıkta duran anne babasının yanına gitti.

"Hümam nereye gitti?" diye merakla sordu Umayma. "Daha önce hiç böyle bir şey yapmamıştı."

Edhem onunla aynı görüşteydi. "Evet. Neden ve nasıl ayrıldınız, anlat bize."

Gözlerinin önünde canlanan görüntü karşısında Kadri'nin yüreği ağzına geldi. "Kayanın gölgesinde oturuyordum, döndüm ve onun uzaklaştığını, bu yöne doğru geldiğini gördüm. Ona seslenecektim ama vazgeçtim."

"Keşke ona seslenseydin," dedi Umayma endişeyle, "keşke öfkene yenilmeseydin."

Edhem onları saran karanlığa çaresizce baktı ve İdris'in barakasının bir camında zayıf bir ışık gördü; orada hayat olduğuna dair bir belirtiydi, ama bunu görmezden gelerek konağa odaklandı.

"Belki de büyükbabasına gitti," dedi.

"Bize haber vermeden gitmezdi," diye karşı çıktı Umayma.

"Belki de haber veremeyecek kadar utanıyordu bu işten," diye zayıf bir sesle fikrini söyledi Kadri.

Edhem ona şüpheli bir bakış attı, Kadri'nin ses tonunun iğneleme veya husumet içermemesi onu endişelendirdi.

"Gitmesi için ona ısrar ettik, ama o gitmek istemedi."

"Bizim önümüzde bunu kabullenmekten utanıyordu," dedi Kadri, bitkindi.

"Ama Hümam hiç öyle biri değildir. Ne oldu sana? Hasta gibisin?"

"Bütün gün tek başıma çalışmak zorunda kaldım."

Edhem yardım ister gibi haykırdı. "Ciddi söylüyorum, şimdi gerçekten korkuyorum!"

"Konağa gidip bir sorayım," dedi Umayma boğuk bir sesle.

Edhem umutsuzca omuzlarını silkti. "Sana kimse karşılık vermeyecek, zaten orada değildir, buna yemin edebilirim."

Umayma endişeyle of çekti, "Allahım! Hiç bu kadar endişelenmemiştim. Bir şeyler yapsana, be adam!" dedi.

Edhem karanlıkta yüksek sesle iç geçirdi. "Gidip onu her yerde arayacağız."

"Belki de eve dönmek üzeredir," dedi Kadri.

"Kaybedecek zamanımız yok," diye bağırdı Umayma. Huzursuzca duraksayarak İdris'in barakasına baktı. "Yolda İdris'le karşılaşmış olabilir mi?"

"İdris'in düşmanı Kadri'dir, Hümam değil," dedi Edhem sinirle.

"Bizden birisini öldürmek onun için bir şey değil ki. Ben ona gidiyorum!"

Edhem onu engelledi, "İşleri daha da karıştırma. Söz veriyorum, onu bulmazsak İdris'e de giderim, konağa da," dedi. Kadri'ye korku dolu gözlerle baktı. Aklında ne vardı da bu kadar sessizdi? Söyleyecek başka hiçbir şeyi yok muydu? *Neredesin, Hümam?*

Umayma avludan hızla çıkmak üzereydi ki Edhem hemen harekete geçerek onun omzunu tuttu. Birdenbire konağın dış kapısı açıldı, hepsi o tarafa doğru dönüp baktı. Ardından yaşlı Kerim göründü ve onlara yaklaştı. Edhem ona doğru gitti.

"Hoş geldin, Kerim!"

Kerim onu selamladı, "Efendim Hümam'ın neden geciktiğini soruyor," dedi.

"Nerede olduğunu bilmiyoruz," diye ağlamaya başladı Umayma. "Sizinle olduğunu sanıyorduk."

"Efendim neden geciktiğini soruyor."

"İçime doğanlar konusunda Allah bana yardımcı olsun!" diye bağırdı Umayma.

Yaşlı Kerim oradan ayrıldı. Umayma başını iki yana sallamaya başladı; bu, patlamak üzere olduğuna işaretti. Edhem onu içeriye, bebeklerin ağlamakta olduğu odaya götürdü, orada ona büyük bir hiddetle, "Bu odadan ayrılma! Onunla beraber buraya döneceğim! Bu odadan sakın ayrılma!" diye bağırdı.

Edhem tekrar avluya çıktı, Kadri'yi yerde oturur buldu. Ona doğru eğildi, "Söyle bana, kardeşin hakkında ne biliyorsun?" diye fısıldadı.

Kadri başını aniden kaldırdı ama bir şeyler konuşmasını engelledi.

"Söyle bana Kadri, kardeşine ne yaptın?"

"Hiçbir şey," dedi oğlan, duyulur duyulmaz bir sesle.

Edhem tekrar içeri girip elinde bir fenerle çıktı, onu yakarak el arabasına koydu. Işığın aydınlattığı Kadri'nin yüzünü korkuyla inceledi. "Yüzünden acı çektiğini anlıyorum."

İçeriden Umayma'nın sesi duyuldu, ama çocukların seslerinden dolayı ne dediği anlaşılamadı.

"Sus, kadın, gerekirse öl ama sessiz ol!"

Sorgulayıcı bakışını tekrar oğluna çevirdi. Birdenbire titremeye başladı; dehşet içinde Kadri'nin yenini yakaladı. "Kan! Nedir bu? Kardeşinin kanı mı?"

Kadri yenine baktı, ister istemez irkildi, umutsuzlukla başını eğdi. Bu umutsuz hareketi onun itirafı oldu ve Edhem onu zorla yerden kaldırarak dışarı itti. Kendinden beklemediği bir acımasızlıkla onu önüne kattı, içinde bulundukları geceden daha koyu bir karanlık gözlerini kapladı.

21

Edhem Kadri'yi çöle doğru itti, "İdris'in evinin önünden geçmemek için el-Darasa Çölü'nü aşacağız," dedi.

Çöle doğru ilerlediler; babası omzunu sıkıca kavrayarak onu yürümeye zorluyordu, Kadri de sendeleyip duruyordu. Uzun

adımlar atarak yürüyen Edhem, yaşlı bir adamınkini andıran bir sesle, "Söyle bana. Ona vurdun mu? Neyle vurdun? Onu bıraktığında nasıldı?" diye sordu.

Kadri cevap vermedi. Babasının eli demir bir pençe gibiydi ama Kadri onu hissetmiyordu. İçini çok yoğun bir ıstırap kaplamıştı ancak bir şey demedi. Güneşin hiçbir zaman doğmamış olmasını diledi.

"Bana merhamet et, Kadri, bir şeyler söyle. Ama sen merhamet nedir bilir misin ki? Sen doğduğun gün ben eziyete mahkûm oldum. Yirmi yıldır lanetler peşimi bırakmadı, şimdi de merhametin ne olduğunu bilmeyen birinden merhamet diliyorum."

Kadri ağlamaya başladı, Edhem'in sımsıkı kavradığı omzu sarsılıyordu, Edhem de onun ne kadar büyük bir ıstırap içinde olduğunu gördü ama "Cevabın bu mu? Neden, Kadri? Neden? Sana ne oldu? Şimdi, karanlıkken itiraf et, kendini gündüz gözüyle görmeden önce itiraf et," dedi.

"Keşke bir daha hiç gündüz olmasa," diye haykırdı Kadri.

"Biz karanlıklar ailesiyiz, hiçbir zaman gün yüzü görmeyeceğiz! Şeytanın İdris'in evinde yaşadığını sanırdım, ama asıl burada, kendi kanımızda dolaşıyormuş. İdris kahkahalar atıyor, sarhoş oluyor, kendini rezil ediyor, ama biz birbirimizi öldürüyoruz. Hey Allahım! Kardeşini öldürdün mü?"

"Asla!"

"O halde nerede o?"

"Onu öldürmek istememiştim!"

"Ama öldü!" diye bağırdı Edhem.

Kadri hıçkırarak ağladı, babası omzunu daha da sıkı kavradı. Demek Hümam –tüm emeğinin eseri, büyükbabasının gözdesi– öldürülmüştü, sanki hiçbir zaman var olmamıştı. *İçimi parçalayan bu acı olmasa, bunların gerçek olduğuna inanmazdım.*

Büyük kayaya geldiler.

"Onu nerede bıraktın, katil?" diye sordu Edhem boğuk bir sesle.

Kadri, kaya ile dağ arasında, kardeşinin mezarını kazdığı yere doğru gitti, orada durdu.

"Kardeşin nerede?" diye sordu Edhem. "Ben bir şey görmüyorum."

"Onu buraya gömdüm," dedi Kadri, sesi zorlukla duyuluyordu.

"Onu gömdün mü?" diye haykırdı Edhem. Cebinden bir kutu kibrit çıkardı, bir kibrit yaktı ve ışığında mezarı inceledi, kazılmış olan toprağı ve oraya kadar çekilen cesedin izlerini gördü. Edhem acıyla inledi, titreyen elleriyle toprağı kazmaya başladı. Ümitsiz bir şekilde kazarken, parmakları Hümam'ın başını buldu. Ellerini Hümam'ın kollarının altından geçirdi ve cesedini yavaşça toprağın içinden çıkardı. Yanına diz çöktü, gözlerini kapattı, umutsuzluk ve yenilgi için dikilmiş bir heykel gibiydi, ellerini Hümam'ın başına koydu. Derin bir ah çekti.

"Oğlum benim, cesedine baktığım zaman, kırk yıllık hayatım bomboş bir hiç haline geliyor."

Ansızın ayağa kalktı, cesedin diğer tarafında duran Kadri'ye dik dik baktı ve konuşmadan önce, birkaç saniye boyunca korkunç bir öfke hissetti. Sonra donuk bir sesle, "Hümam eve senin sırtında gidecek," dedi.

Kadri dehşet içinde geri çekildi, ama Edhem hızla cesedin diğer tarafına geçerek oğlunu omzundan yakaladı, "Kardeşini taşı!" diye bağırdı.

"Yapamam!" diye ağladı Kadri.

"Ama onu öldürmesini bildin!"

"Yapamam, baba."

"Bana baba deme! Kendi kardeşini öldüren birisinin ne babası, ne annesi ne de kardeşi vardır!"

"Yapamam."

Edhem Kadri'nin omzunu daha da sıktı. "Kurbanını taşımak, katilin görevidir."

Kadri Edhem'in ellerinden kurtulmaya çalıştı, ama Edhem buna izin vermedi; o kadar büyük bir şoka uğramıştı ki Kadri'nin yüzüne vurup duruyordu, ama oğlan ne kaçınmaya çalışıyor ne de acıdan bağırıyordu. Derken Edhem Kadri'ye vurmayı bıraktı, "Oyalanma, annen bekliyor," dedi.

Kadri annesini hatırlayınca titredi, "Bırak, ortadan kaybolayım," diye yalvardı.

Edhem onu cesede doğru itti. "Hadi. Onu beraber taşıyacağız."

Edhem cesede doğru döndü, Hümam'ı koltuk altından tuttu, Kadri de eğilip ayak bileklerini kavradı. Cesedi beraber kaldırarak yavaş yavaş el-Darasa Çölü'ne doğru yöneldiler. Edhem o kadar derin bir ıstırap ve şaşkınlık içindeydi ki fiziksel bir acı veya başka herhangi bir duygu hissetmiyordu. Kadri'nin yüreği hâlâ hızlı hızlı atıyor, kolları, bacakları titriyordu. Burun delikleri keskin bir toprak kokusuyla dolmuştu, bu arada cesetle temasının verdiği his, ellerinden vücudunun her tarafına yayılmıştı. Ufukta, mahallelerin ışıkları insanın içini ısıtarak yanıp sönüyorsa da yoğun bir karanlık vardı. Kadri, umutsuzluğunun kalan nefesini de tükettiğini hissetti ve durdu.

"Onu tek başıma taşırım," dedi babasına. Bir elini cesedin sırtının, bir elini de dizlerinin altından geçirdi Edhem'in önünde yürümeye başladı.

22

Barakaya yaklaştıklarında onları Umayma'nın korku dolu sesi karşıladı. "Onu buldunuz mu?"

"İçeride kal," diye ona emretti Edhem.

Onun dışarı çıkamayacağından emin olmak için Kadri'den önce barakaya ulaştı. Kadri barakanın girişinde durdu, içeri giremedi. Babası ona girmesini işaret etti ama Kadri giremedi.

"Onun karşısına çıkamam," diye fısıldadı Kadri.

"Bundan çok daha kötüsünü yaptın," dedi babası öfkeyle.

Kadri durduğu noktadan kıpırdamadı. "Hayır," dedi, "Bu daha kötü."

Edhem Kadri'yi dış odaya sokmak için onu sertçe itti, sonra da Umayma'nın üstüne atlayarak, kadının ağzından henüz tam çıkmamış olan çığlığını tıkamak için eliyle ağzını kapadı.

"Bağırma, kadın," dedi, sert bir sesle, "bunu çözene kadar dikkat çekmemeliyiz. Kaderimizi sessizce kabullenelim ve acımızı sabırla çekelim. Kötülük senin karnından ve benim dölümden geldi. Hepimiz lanetliyiz."

Hâlâ Umayma'nın ağzını zorla kapalı tutuyordu. Kadın kendini Edhem'in elinden kurtarmaya çalıştı, ama nafile. Elini ısırmaya çalıştı ama onu da yapamadı. Nefes alması zorlaştı, sonra güçten kesildi ve bayıldı. Kadri, kollarında cesetle, sessizce ve utanç içinde duruyordu, annesini görmemek için gözlerini fenere dikmişti. Edhem ona yaklaştı, cesedi yatağa bırakmasına yardımcı oldu, onu şefkatle bir çarşafa sardı. Kadri, hayatları boyunca paylaştıkları yatakta yatan, üstü örtülü cesede baktı ve artık burada bir yeri olmadığını hissetti. Umayma başını kıpırdattı, sonra gözlerini açtı; Edhem ona yaklaştı, sertçe, "Bağırma," dedi.

Umayma kalkmak istedi, Edhem de kalkmasına yardım etti, konuşmaması konusunda onu uyarmaya devam etti. Umayma kendini yatağa atmak istedi, ama Edhem ona engel oldu, Umayma da yenilgiye uğramış gibi olduğu yerde kaldı, sonra saçını başını tutam tutam yolarak acısını kendinden çıkartmaya başladı. Edhem onun ne yaptığıyla ilgilenmiyordu, "Ne istersen yap, ama sessizce yap," dedi sertçe.

"Oğlum!" diye boğuk bir sesle ağladı Umayma. "Oğlum!"

"Bu onun cesedi," dedi Edhem dalgın dalgın. "O artık senin oğlun veya benim oğlum değil. Bu da onun katili. İstersen öldür onu."

Umayma kederinden dövünüyor, Kadri'ye, "En adi hayvanlar bile senin bu yaptığını yapmaz!" diye bağırıyordu.

Kadri başını sessizce eğerken Edhem de ona büyük bir hiddetle bağırdı. "Bir hiç için mi öldü? Senin yaşamaya hakkın yok –adalet bu işte!"

"O daha dün bizim tek umudumuzdu," diye ağladı Umayma. "Ona git dedik, o gitmek istemedi. Keşke gitseydi! Keşke bu kadar iyi kalpli, bu kadar asil, bu kadar merhamet dolu olmasaydı, o zaman giderdi. Ödülü ölüm mü olacaktı? Bunu nasıl yapabildin? Sen taş kalpli misin? Sen benim oğlum değilsin, ben de senin annen değilim."

Kadri tek bir kelime söylemedi, ama kendi kendine, "Ben onu bir defa öldürdüm, ama o beni her saniye tekrar öldürüyor. Ben yaşamıyorum. Benim yaşadığımı kim söylüyor?" diye düşündü.

"Ben seni ne yapayım?" diye ters ters sordu Edhem.

"Yaşamaya hakkım olmadığını söyledin."

"Onu nasıl öldürebildin?" diyerek ağladı Umayma.

"Ağlamak işe yaramaz artık," dedi Kadri umutsuzlukla. "Cezamı çekmeye hazırım. Beni öldürmeniz cezaların en hafifi olacak."

"Bizi de ölmekten beter ettin," dedi Edhem acıyla.

Umayma yine bağırmaya ve dövünmeye başladı. "Bir daha asla mutlu olmayacağım, beni oğlumla gömün! Neden sesimi yükseltmeme izin vermiyorsun?"

"Boğazını korumak için değil," dedi Edhem yarı acılı, yarı alaycı, "Şeytan'ın bizi duymasından korktuğum için."

"İstediği kadar duysun," dedi Umayma horgörüyle. "Ben artık yaşamak istemiyorum."

Ansızın, barakanın girişinde İdris'in sesi duyuldu.

"Kardeşim Edhem! Gel buraya! Zavallı adam!"

Bu sesi duyunca hepsini bir ürperti aldı.

"Barakana geri dön," diye seslendi Edhem. "Seni uyarıyorum, beni kışkırtma."

"Kötünün de kötüsü! Başına gelen felaket seni benim hiddetimden esirgedi. Böyle konuşmayı bırakalım! Her ikimiz de acı çekiyoruz; sen sevgili, değerli oğlunu kaybettin, benim de tek kızım gitti. Çocuklarımız sürgündeki tek tesellimizdi, şimdi de gittiler! Zavallı adam, gel buraya, birbirimizi teselli edelim."

Haber yayılmıştı! Peki ama nasıl? Umayma ilk kez Kadri için yüreğinde korku hissetti.

"Senin bunlardan zevk alıyor olman beni ilgilendirmiyor," dedi Edhem. "Benim hissettiğim acının yanında hiçbir şey değil o."

"Zevk almak mı?" İdris'in sesi şaşkınlığını belli etti. "Kadri'nin kazdığı mezardan oğlunun cesedini çıkardığını gördüğümde senin için ağladığımı bilmiyorsun."

"Kahrolasıca casus!" diye bağırdı Edhem.

"Sadece ölen için değil, onu öldüren için de ağladım! Kendi kendime, zavallı Edhem, bir gecede iki oğlunu birden kaybettin, dedim."

Etrafındakilerin unuttuğu Umayma bağırmaya başladı. Kadri aniden barakayı terk etti, Edhem de peşinden gitti.

"Her ikisini birden kaybetmek istemiyorum!" diye bağırdı Umayma.

Kadri İdris'in üzerine atlamak istiyordu, ama Edhem onu bir yana itti, sonra da tehditkâr bir şekilde İdris'in önünde durdu. "Seni uyarıyorum, işimize karışma."

"O kadar aptalsın ki Edhem; dostla düşman arasındaki farkı bilmiyorsun. Oğlunun katilini korumak için kendi kardeşinle mücadele etmek istiyorsun."

"Defol git buradan."

"Nasıl istersen," diye güldü İdris. "Kaybın için başın sağ olsun. Sana güzel bir gün dilerim!"

İdris karanlıkta kaybolup gitti. Edhem Kadri'ye döndü, ama onun yerinde Umayma vardı, Kadri'nin nerede olduğunu soruyordu. Edhem endişe içinde onu karanlıklarda aramaya gitti.

"Kadri!" diye bağırdı avazı çıktığı kadar. "Kadri! Neredesin?"

İdris'in gür sesini duydu: "Kadri! Kadri! Neredesin?"

23

Hümam, Bab el-Nasr'daki vakıf mezarlığına gömüldü. Cenaze alayına Edhem'in dostlarından oluşan büyük bir kalabalık katıldı; çoğu seyyar satıcıydı, bazıları da Edhem'in iyi huyuna ve dürüstlüğüne değer veren müşterileriydi. İdris cenaze törenine zorla katıldı, hatta başsağlığı dileklerini kabul etmek için ailenin yanında durdu, zira merhumun amcasıydı. Edhem mutsuz bir sessizlik içinde bekledi; mahalle kabadayıları, çete liderleri, hırsızlar ve başka serserilerden oluşan bir kalabalık da cenaze alayına katıldı. Defin sırasında İdris mezarın başında durdu, Edhem'e teselli sözleri söyledi; yanaklarından gözyaşları yuvarlanan Edhem sabırla sustu. Umayma hiç çekinmeden üzüntüsünü dışarı vurdu, dövündü, feryat etti, tozların içinde yuvarlandı.

Cenazeye katılanlar ayrıldıktan sonra Edhem öfkeyle İdris'e döndü. "Acımasızlığının haddi yok mu?"

İdris şaşırmış göründü. "Sen neden söz ediyorsun? Seni zavallı şey."

"Senin bu kadar acımasız olabileceğin aklıma gelmezdi," dedi Edhem sertçe, "ama her şeyin sonu ölümdür, bunda sevinecek ne var ki?"

İdris durumu kabullenmişçesine ellerini çırptı. "Üzüntünden nezaket kurallarını unuttun, ama seni affediyorum."

"Birbirimize söyleyecek hiçbir şeyimizin olmadığını ne zaman anlayacaksın?"

"Allah bizi affetsin, sen kardeşim değil misin? O bağ, hiçbir zaman koparılamaz."

"İdris, başıma yeterince dert açtın!"

"Keder iğrençtir, ama ikimiz de sevdiklerimizi kaybettik. Sen Hümam ile Kadri'yi kaybettin, ben de Hind'i; ulu Cebelavi'nin bir torunu fahişe, bir torunu da katil oldu! Her neyse, benden daha iyi durumdasın, kaybettiğin çocuklarının yerini alacak başka çocukların var."

"Beni hâlâ kıskanıyorsun, öyle mi?" diyerek kederle iç geçirdi Edhem.

"İdris mi Edhem'i kıskanıyor?" İdris çok şaşırmıştı.

"Eğer sana verilecek ceza yaptığın şeyler kadar korkunç değilse, umarım dünya cehennem olur!"

"Cehennem mi? Cehennem mi?"

Sonraki hüzünlü günler ıstırap içinde geçti. Umayma kederine yenildi, sağlığı bozuldu, bir deri bir kemik kaldı. Edhem, birkaç yıl içerisinde uzun bir hayatın sonunda olacağından daha yaşlı görünmeye başladı. Her ikisi de güçten kuvvetten düşmüşlerdi, sık sık hastalanıyorlardı. Bir gün hastalıkları ağırlaştı, yatağa düştüler; Umayma iki küçük oğlanla iç taraftaki odada, Edhem de dış odada, yani Kadri ile Hümam'ın odasında yatıyordu. Gündüz böyle geçti, sonra gece oldu, lambayı yakmadılar. Edhem, avludan vuran ay ışığından hoşnuttu. Ara sıra uyuklayıp uyanıyordu, uyku ile uyanıklık arası bir durumdaydı. Barakanın dışında İdris'in alaycı sesini duydu.

"Sizin için yapabileceğim bir şey var mı?"

Kalbi tekleyen Edhem cevap vermedi. Ağabeyinin geceyi dışarıda geçirmek üzere evinden ayrılmasından çekinirdi. İdris'in sesi yine duyuldu.

"Bakın, bakın! Ben ne kadar iyi kalpliyim, o ne kadar inatçı!" Şarkı söyleye söyleye uzaklaştı: "Üçümüz avlanmak için dağa tırmandık. Birimizi tutku öldürdü, birimiz de aşk uğruna kendini kaybetti."

Edhem'in gözleri yaşla doldu. *Kötülük, zevke doymaktan bıkmaz. Kavga eder, öldürür, ama yine de saygı kazanır. Acımasızdır, amansızdır ve ceza karşısında güler, kahkahaları ufku sarsar! Zayıfları taciz etmekten zevk alır, cenazelere bayılır, mezarlıklarda şarkı söyler. Ölüm yanıma geliyor ve bana gülüyor, benle alay ediyor. Kurban toprak altında, katil kayboldu, barakamızda her ikisi için ağlıyoruz. Bahçede çocuksu kahkahaların yerini gözyaşlarıyla ıslanan yaşlı ve asık suratlar aldı. Vücudumun içinde acıdan başka bir şey kalmadı. Bu kadar perişanlık neden? Hayallerim nereye gitti? Nereye?*

Edhem ayak sesleri duyduğunu sandı. Algılanması ve tanımlanması zor olan güçlü, tatlı bir koku gibi, sisli anıları canlandıran yavaş, ağır ayak sesleri. Yüzünü barakanın girişine çevirdi ve kapının açıldığını gördü, derken büyük bir karaltı kapıyı doldurdu. Edhem şaşkınlıkla sıçrayıp karanlığa baktı; umudu ve korkuyu bir arada hissetti, sonra ağzından derin bir inilti çıktı.

"Baba?" diye mırıldandı.

O yaşlı sesi duyar gibi oldu: "İyi akşamlar, Edhem."

Gözleri yaşla doldu. Kalkmaya çalıştı ama başaramadı. Yirmi yıldır hissetmediği türden bir sevinç, bir mutluluk hissetti.

"İzin ver, inanayım," diye kekeledi.

"Ağlıyorsun, ama günah işleyen sendin."

"Günahım büyüktü, cezası da büyüktü," dedi Edhem, gözyaşlarıyla boğulan bir sesle. "Ama en küçük böcekler bile biraz gölge bulma umudunu kaybetmez."

"Demek bana bilgelik taslıyorsun!"

"Özür dilerim, özür dilerim, üzüntüden ve hastalıktan mahvolmuş durumdayım, koyunlarım bile tehlike altında."

"Çok güzel, demek koyunların için endişelisin."

"Beni affettin mi?" diye umutla sordu Edhem.

Bir an sessizlik oldu, sonra: "Evet."

"Allaha şükürler olsun!" dedi Edhem, vücudu titriyordu. "Kısa bir süre öncesine kadar çaresizlikten perişandım."

"Ve o noktada karşında beni buldun!"

"Evet, kâbustan uyanmak gibi bir şey bu..."

"Seni iyi bir evlat yapan da bu."

"Bir çocuğum katil oldu, bir çocuğum da kurban gitti," diyerek içini çekti Edhem.

"Ölüler geri gelmez. Ne istiyorsun?"

Edhem inledi. "Tekrar bahçede şarkı söylemeyi isterdim eskiden, ama bugün hiçbir şey beni mutlu edemez."

"Vakıf çocuklarına ait olacak."

"Allaha şükürler olsun."

"Heyecanlanma. Uykuna geri dön."

Birbiri ardına, önce Edhem, sonra Umayma, sonra da İdris bu dünyadan ayrıldı. Çocukları büyüdü. Kadri uzun bir yokluktan sonra Hind ve çocuklarıyla birlikte geri geldi. Beraber büyüdüler, aralarında evlendiler ve sayıları arttı. Vakfın geliri sayesinde mahalleleri gelişip güzelleşti, böylece sokağımız tarihteki yerini aldı ve sokağımızın sakinleri bütün bu insanların soyundan geldi.

Cebel

24

Vakıf, karşılıklı iki sıra ev inşa ettirerek sokağımızı oluşturmuş oldu. Bu iki sıra, konağın önünden dosdoğru Cemaliye yönüne doğru uzanıyordu. Konak, sokağın çöle bakan ucunda bulunuyordu ve dört bir tarafı boştu. Cebelavi adını taşıyan sokağımız, bu bölgenin en uzun sokağıdır. Hamdan Sokağı'nda olduğu gibi, evlerin çoğunun avlusu vardır, ama sokağın Cemaliye'ye daha yakın olan ikinci yarısında çoğunlukla barakalar bulunur. Ancak resmi tamamlamak için, vakfın vekilharcının sağ taraftaki sıranın ucunda bulunan evini ve çete liderinin sol taraftaki sıranın sonunda bulunan evini de unutmamak gerek.

Konak sahibi, en yakın hizmetkârlarıyla konağa kapanmıştı. Cebelavi'nin tüm çocukları gençken ölmüştü; o zamanlar vakfın vekilharcı olan Efendi dışında, Cebelavi'nin soyundan konakta doğup orada ölmüş hiç kimse kalmamıştı. Sokak sakinlerinin bazıları seyyar satıcıydı, bazıları da dükkân veya kahvehane işletiyordu; birçoğu dilencilik yapıyordu, bir de, eli ayağı tutan herkesin çalışabileceği bir iş dalı vardı: O da uyuşturucu ticaretiydi, özellikle de esrar, afyon ve afrodizyakların ticareti. Kalabalık ve gürültü, eskiden sokağımızın en büyük özelliğiydi, şimdi de öyle. Yalınayak ve neredeyse çırılçıplak çocuklar her köşe bucakta oynar, sokağı bağırışlarıyla çınlatır, yerleri pislikleriyle kaplarlardı. Kadınlar evlerin girişlerinde toplanır; biri ebegümeci doğrar, başka biri soğan soyar, bir üçüncüsü de ateşi karıştırırdı, bir yandan dedikodu ve şakalar paylaşılır, gerektiğinde beddualar ve küfürler yağdırılırdı. Şarkıların, ağlamanın, müzikli cin kovma işlemlerinin ısrarlı ritminin sonu gelmezdi. Bu arada tangırtılar arasında devamlı olarak el arabaları geçer, orada burada tartışmalar ve yumruk yumruğa kavgalar kopardı. Kediler miyavlar, köpekler havlar, kedilerle köpekler çöpler için kavgaya tutuşurdu. Duvarların üzerinde ve avlular boyunca sıçanlar koştururdu. İnsanların bir yılan ya da bir akrep öldürmek için bir araya gel-

mesi de ender görülen bir şey değildi. Sayılarını sadece bitlerin geçebildiği sinekler, yemek yiyenlerin tabaklarına, içki içenlerin maşrapalarına girer, insanların gözleri etrafında dolanır, ağızları civarında vızıldar, herkesle içli dışlı olurlardı.

Genç adamlar cesaret ya da kas gücü sahibi olduklarını keşfeder keşfetmez, barışçıl insanların işine karışmaya başlar, kendi işlerine bakan insanlara saldırır, sokak üzerindeki mahallelere kendilerini koruyucu olarak dayatırlardı. Çalışanlardan haraç toplar, hayatlarını sadece zorbalık yaparak kazanırlardı. Kidra, el-Layti, Ebu Sari, Bereket veya Hammuda böyle çete liderleriydi. Zaklut da bunlardan biriydi; birer birer, tüm çete liderleriyle kavgaya tutuşarak hepsini yendi, hepsini haraca keserek bütün sokağın ağası haline geldi. Vekilharç Efendi, emirlerini yerine getirmek ve olası sorunlardan kaçınmak için böyle birine ihtiyacı olduğunu anladı, onu himayesine alarak vakıf gelirinden maaş bağladı. Zaklut vekilharcın evinin karşısındaki bir eve yerleşti ve yetkilerini kuvvetlendirmekte ona yardımcı oldu. Böyle olunca, çete liderleri arasındaki kavgaların sayısı azaldı, zira aralarındaki en büyük çete lideri, daha küçük çete liderlerinden birinin güçlenmesiyle sonuçlanabilecek, dolayısıyla da kendi konumunu tehdit edebilecek bu rekabetten hoşlanmıyordu. Böylece fakir, barışçıl mahalle sakinleri de çete liderlerinin bastırılmış fesatlıklarını tek kurban haline geldiler. Peki sokağımız bu kadar acınası bir duruma nasıl düştü?

Cebelavi, Edhem'in çocuklarının vakıf mülklerinden yararlanabileceğine söz vermişti. Avlulu evler inşa edildi, halka para yardımında bulunuldu ve insanlar bir süreliğine mutlu bir hayat sürdürdü. Baba konağın kapısını dış dünyaya kapattıktan sonra vekilharç bir süre boyunca onu örnek aldı, ama sonra kalbini hırs bürüdü ve vakıf hazinesinden zimmetine para geçirmeye başladı. Önceleri zimmetine küçük miktarlar geçirdi ve ödediği yevmiyeleri kıstı; sonra, satın aldığı çete liderinin verdiği güvenceyle, paranın tamamına el koydu. Halkın, en küçük ve küçümsenen işleri kabullenmekten başka seçeneği kalmamıştı; sayıları çoğaldı, yoksullukları arttı, zamanla pislik ve sefalete düştüler. Güçlüler başkalarına zulüm etmeye, yoksullar dilenmeye ve herkes uyuşturucu kullanmaya başladı. Halk birkaç parça yiye-

cek için çalışıp didiniyordu, ama çete liderleri hem yiyeceğin bir kısmını alıyor hem de teşekkür yerine dayak atıyor, hakaret ediyorlardı. Sadece çete liderleri rahat ve lüks içerisinde yaşıyordu; üzerlerinde ağaları, onların da üzerinde vekilharç vardı; hepsinin altında da ezilen halk duruyordu. Bazı zavallılar haraç ödeyemeyecek durumda olursa, mahallenin tamamından intikam alınırdı, eğer o kişiler durumu ağaya şikâyet ederse de dayak yer, mahallenin çete liderine devredilir, tekrar dayak yerdi; eğer durumu vekilharca şikâyet edecek olursa da, vekilharçtan, sokağın ağasından ve var olan tüm mahalle çete liderlerinden sırayla dayak yerdi. Çağımızda yaşanan ve benim de tanıklık ettiğim bu korkunç durum, hikâye anlatıcılarının tarif ettiği uzak geçmişin bir yansımasıydı. Sokağımızın her köşesinde bulunan kahvehanelerdeki şairler sadece kahramanlık çağlarını anlatırlar ve güçlüleri mahcup edebilecek şeyleri ortalıkta anlatmaktan kaçınırlar. Şarkılarında vekilharç ile çetelerini, sahip olmadığımız adaleti, tatmadığımız merhameti, görmediğimiz saygınlığı, var olmayan dindarlığı ve adını bile duymadığımız dürüstlüğü överler. Atalarımızın neden bu lanet sokakta yaşadığını –bizim neden burada yaşadığımızı– sık sık düşünürüm, ama bu sorunun cevabı çok basittir. Başka sokaklarda hayat, burada katlandığımız hayattan daha da kötü olacaktır, tabii oraların çete liderleri, buraların çete liderlerinin onlara yaptıklarının intikamını almak için bizi öldürmezlerse! İşin tuhafı, başka insanların bizi kıskanıyor olması! Başka sokaklardaki komşularımız, "Ne kadar kısmetli bir sokak!" derler, "hem eşi bulunmaz bir mirasları hem de isimleri bile kanımızı donduran çete liderleri var!" Ama tabii vakfımızdan gelen tek şey bela, koruyucularımızdan da sadece hakaret ve eziyet. Ama bütün bunlara rağmen hâlâ buradayız, sabrediyoruz. Zamanını bilmediğimiz bir geleceği bekliyoruz ve konağı göstererek; "Muhterem babamız orada," diyoruz, çete liderlerimizi göstererek; "Bunlar insanlarımız; Allah tüm kulların efendisidir," diyoruz.

25

Bir gün el Hamdanlar'ın sabrı taştı ve mahallede isyan dalgaları yayılmaya başladı.

El Hamdanlar, sokağın başında, Efendi ile Zaklut'un evlerine yakın yerde, eskiden Edhem'in barakasının bulunduğu bölgede yaşıyorlardı. Ailenin en büyüğü Hamdan, sokağın en güzel kahvehanesinin, Hamdan Sokağı'nın ortalarında bulunan, avlulu evlerle çevrili Hamdan Kahvehanesi'nin sahibiydi. Yaşlı Hamdan, üzerinde gri bir pelerin, başında işlemeli bir sarık, kahvehanenin girişinin sağ tarafında oturur, devamlı olarak bir koşuşturma içinde olan garson Abidin'den gözlerini ayırmaz, bir yandan da müşterilerle dedikodu yapardı. Kahvehane dar ama uzundu; Edhem'i ölüm döşeğinde, kapının eşiğinde duran Cebelavi'ye bakarken gösteren, yüceltilmiş bir resmin altında oturan şairin bankına kadar uzanıyordu. Hamdan şaire işaret etti, şair de rebabına uzandı ve akort ettikten sonra şarkısında Cebelavi'nin sevgili vekilharcını ve insanların en mükemmeli olan Zaklut'u yüceltmeye başladı, daha sonra da Cebelavi'nin hayatından bir bölümü, Edhem'in doğumundan önceki zamanı anlattı. Kahve, çay ve tarçın çayını yudumlayanların sesleri nargilelerden yükselen dumanlara karıştı, tavan lambasının etrafında şeffaf bir bulut oluşturdu. Bütün gözler şairin üzerindeydi, anlatımın güzelliği ya da bir nasihatin doğruluğu karşısında bazıları başlarını salladı. Bu kıvrak ve muhteşem dakikalar tutkulu anlar kadar hızlı geçti ve sona gelindiğinde şair övgü yağmuruna tutuldu. Bu noktada el Hamdanlar ruhlarının derinliklerinde bir isyan dalgası hissettiler. Gözü yaşlı Itris, kahvehanenin ortasındaki yerinden konuşarak, Cebelavi'nin dinlemiş oldukları hikâyesi konusunda yorumda bulundu: "O zamanlar dünyada iyilik vardı, Edhem bile tek bir gün açlık çekmedi."

Tamar Henna adındaki yaşlı bir kadın kahvehanenin önünde belirdi, başının üstünde taşıdığı portakal sepetini yere indirdi ve gözü yaşlı Itris'e, "Ağzına sağlık, Itris, sözlerin lezzetli portakallar kadar tatlı," dedi.

"Git buradan, kadın," diye onu azarladı yaşlı Hamdan. "Bu saçmalıklarından vazgeç artık."

Ama Tamar Henna kahvehane kapısına yakın bir yere oturdu, "Burada, senin yanında oturmaktan daha güzel bir şey var mı, ihtiyar?" dedi. Portakal sepetini işaret etti, "Bütün gün, gece yarılarına kadar ortalıkta dolanıp bunları satıyorum efendim ve bunu birkaç kuruş için yapıyorum!"

Yaşlı adam ona cevap vermek üzereydi ki, yaklaşan öfkeli yüzü kir içindeki Dulma'yı fark etti ve ona bakakaldı. Dulma gelip kapının eşiğinde karşısında durdu ve "Allah kahretsin o alçağı! Kidra –Kidra alçakların önde gideni– ona yarına kadar sabret, sana ödememi yapabilmem için Allah bana rızkımı verecektir dedim. O da beni yere fırlatarak öyle bir ezdi ki, neredeyse boğuluyordum," diye bağırdı.

Kahvehanenin en uzak köşesinden Dabis'in sesi duyuldu: "Gel buraya, Dulma. Gel, yanıma otur. Allah kahretsin o soysuzları, bu sokak bize ait ama onlar bizi burada, köpekmişiz gibi dövüyorlar. Dulma Kidra'ya ödemesini yapamaz, Tamar Henna da birkaç adım ötesini görememesine rağmen portakal satarak etrafta dolanır. Ya sen, Edhem'in oğlu Hamdan, senin cesaretin nerede?"

Dulma içeri girdi.

"Edhem'in oğlu, cesaretin nerede?"

"Cehenneme git, Tamar Henna, koca bulmakta elli yıl geciktin, neden hâlâ bu adamları rahatsız edersin?"

"Adam mı? Ne adamı?" diye sordu kadın.

Hamdan kaşlarını çattı, ama daha konuşamadan Tamar Henna özür dilemek istercesine sözünü kesti. "Şu şairi dinlememe izin ver, yeter."

"Ona el Hamdanlar'ın bu sokakta nasıl rezil edildiğinin hikâyesini anlat," dedi Dabis acılı bir sesle şaire.

"Sakin ol, Dabis Amca," dedi şair ve gülümseyerek onu yatıştırmaya çalıştı. "Kızma, efendimiz!"

"Efendiymiş!" diye onu tersledi Dabis. "Efendimiz halkı dövüyor, eziyor ve öldürüyor. Efendimiz kim, biliyorsun!"

"Kidra veya başka bir şeytan aniden aramızda belirebilir," dedi şair endişeyle.

"Hepsi İdris'in çocukları!" diye fikrini belirtti Dabis.

Şair yumuşak bir sesle konuştu: "Sakin ol, Dabis Amca, burayı başımıza yıkmalarına neden olacaksın!"

Dabis oturduğu yerden kalktı, uzun adımlarla kahvehaneyi boydan boya geçerek Hamdan'ın sağındaki sıraya oturdu. Tam konuşmak üzereydi ki kahvehanenin önünde çekirge sürüsü gibi toplanmış, birbirlerine küfür yağdıran çocukların ani gürültüsü sesini bastırdı.

"Şeytanın çocukları!" diye bağırdı onlara Dabis. "Geceleyin gidip saklanacağınız inleriniz yok mu?"

Çocuklar onun bağırışına aldırmayınca, arı sokmuş gibi yerinden sıçradı ve üzerlerine çullandı. Çocuklar, "Yaşasın!" diye bağırıp koşarak uzaklaştılar, bu arada kahvehanenin karşısındaki binanın pencerelerinden koro halinde kadın sesleri duyuldu: "Allah aşkına, o çocukları korkuttunuz!" Dabis sinirli bir şekilde elini salladı, tekrar yerine oturdu.

"İnsan ne yapsın? Bir yandan bu çocuklar, bir yandan çete liderleri ve o vekilharç, bize huzur yok!"

Herkes aynı fikirdeydi. El Hamdanlar vakıf üzerindeki haklarını kaybetmişti; aşağılanıyorlar, sefalet içinde yaşıyorlardı; el Hamdanlar onlardan biri bile olmayan, en kötü şöhretli mahallelerden birinden gelen bir çete liderinin hükmü altındaydılar. Kidra aralarında kasıla kasıla yürüyor, istediğine dayak atıyor, istediğinden haraç alıyordu; el Hamdanlar'ın sabrı taşmıştı artık, mahallelerinde isyan dalgalarının yayılmaya başladığı hissediliyordu.

Dabis Hamdan'a döndü. "Herkes seninle hemfikir, Hamdan. Hepimiz Hamdanlardanız, sayıca çoğuz, soyumuzu herkes bilir ve bu vakıfta vekilharç kadar hakkımız var."

"Allahım, bu gece iyi bitsin," diye mırıldandı şair.

Hamdan pelerinine sarındı ve kavisli, gür kaşlarını kaldırdı. "Bunu daha önce de, tekrar tekrar söyledik: Bir şeyler olacak. Bunun kokusunu alabiliyorum."

Ali Favanis, cellabiyesinin ucunu tıtarak, başında kaşlarına doğru indirdiği gri takkesi, kahvehaneye girerken yüksek sesle selam verdi, hemen ardından, "Herkes hazır; para lazımsa, dilenciler bile verecek," diye ekledi.

Dabis ile Hamdan'ın arasına oturdu, kahvehanenin garsonu Abidin'e seslendi. "Şekersiz bir çay!"

Şair, Ali Favanis'in dikkatini çekmek için yüksek sesle öksürdü, Ali Favanis de gülümseyerek göğüs cebine uzandı, cüzdanını çıkarıp açtı, içinden küçük bir paket aldı ve şaire fırlattı. Soru sorarcasına Hamdan'ın bacağına hafifçe vurdu.

"Mahkemeye gideceğiz," diye cevap verdi Hamdan.

"Başka çare kalmadı," dedi Tamar Henna.

"Sonuçlarını bir düşünün," dedi şair, hediyesini açarken.

"Şu anda yaşadığımızdan daha büyük bir utanç olamaz ve çoğunluk bizden taraf. Efendi nereden geldiğimizi, onunla ve vakfın sahibiyle akraba olduğumuzu görmezden gelemez."

Şair Hamdan'a anlamlı bir şekilde baktı, "Bizde çözümden bol ne var!" dedi.

"Benim aklıma çok iyi bir fikir geldi," dedi Hamdan, karşılık verircesine.

Herkes dönüp ona baktı.

"Vekilharca gidelim."

"Ne kadar büyük bir adım," dedi Abidin, Ali Favanis'e çayını sunarken. "Gidip mezarlarımızı kazmaya başlayalım."

"Geleceğini çocuklarından dinle!" diye güldü Tamar Henna.

"Gitmemiz lazım," dedi Hamdan, kararlı bir şekilde, "beraber gideceğiz."

26

Hamdan, Dabis, İtris, Dulma, Ali Favanis ve şair Rıdvan'ın öncülük ettiği el Hamdan ailesinden kadınlı erkekli bir grup vekilharcın evinin önünde toplandı. Rıdvan, Hamdan'ın tek başına gitmesini önermişti, bu şekilde bir başkaldırı olduğu kuşkusu ortadan kalkacak ve ceza almaktan kurtulacaklardı ama Hamdan ona açık yüreklilikle, "Beni öldürmek kolay olur, ama el Hamdanlar'ın tamamını öldüremezler," dedi. Kalabalık sokaktaki herkesin ve özellikle komşuların ilgisini çekmişti; pencerelerde kadınlar belir-

di, insanlar başlarında taşıdıkları sepetlerle tepsilerin altından ve el arabalarının arkasından gizlice baktılar, yaşlı genç herkes el Hamdanlar'ın ne istediğini birbirine sormaya başladı. Hamdan dış kapının pirinç tokmağını vurdu; bir süre sonra kapı açıldı. Bekçinin asık suratı göründü, farklı türlerden yasemin kokularıyla yüklü esintiler hissedildi. Bekçi sinirli bir şekilde kalabalığa baktı.

"Ne istiyorsunuz?"

"Vekilharç hazretleriyle görüşmek isteriz."

"Hepiniz mi?"

"Her birimiz onunla görüşmeye layık insanlarız."

"Sizi içeriye alana kadar burada bekleyin." Kapıyı kapatmaya çalıştı, ama Dabis hemen kapının arasından sıkışarak içeriye girdi, "Bizi içeride bekletmen daha nazik bir davranış olur," dedi.

Diğerleri de, anne tavuğun arkasından gelen civcivler gibi içeriye doluştular; aralarında, Dabis'in atılganlığına içerlemiş olan Hamdan da vardı. Grup, teras ile bahçe arasındaki üstü kapalı koridorda ilerledi.

"Buradan çıkmanız lazım!" diye bağırdı bekçi.

"Misafirler dışarı atılmaz. Git, efendine burada olduğumuzu söyle."

Adam itiraz etmek için dudaklarını oynattı ama ağzından bir şey çıkmadı; asık suratının ifadesi değişti, sonra döndü ve hızla içeriye yöneldi. Kalabalık, holün girişindeki perdenin arkasında kayboluncaya kadar onu gözleriyle izledi, sonra bazılarının gözleri perdeye takılı kaldı, bazılarınınki de bahçeye, palmiyelerle çevrili çeşmeye, evin duvarlarını saran üzüm çardağına ya da bahçe duvarlarına tırmanan yasemine gitti. Kendilerinden geçmiş, ama bir yandan da duyuları endişeden uyuşmuş bir halde etraflarına baktılar, sonra yine holün girişini kapatan perdeye diktiler gözlerini.

Derken perde çekildi ve Efendi'nin kendi göründü, suratı asıktı. Merdivenin başına doğru birkaç kararlı ve öfkeli adım attı, orada durdu. Pelerinine sımsıkı sarınmıştı, sadece kızgın yüzü, deve derisinden terlikleri ve sağ elinde tuttuğu uzun tespih görünüyordu. Göstericilere mağrur bir bakış attı, sonra gözlerini Hamdan'a dikti, Hamdan da çok saygılı bir şekilde konuşmaya başladı.

"Vekilharç hazretlerine güzel bir gün dilerim!"

Efendi bu selama karşılık olarak eliyle bir hareket yapmakla yetindi, "Kim bunlar?" diye sordu.

"El Hamdanlar, haşmetmeapları."

"Evime girmelerine kim izin verdi?"

"Burası, onların vekilharcının evidir," diye ustaca cevap verdi Hamdan, "dolayısıyla bu insanların da evi ve sığınağı sayılır."

Efendi'nin yüz ifadesi yumuşamadı. "Kaba davranışlarınızı haklı çıkartmaya çalışıyorsunuz!"

"Biz bir aileyiz," dedi Dabis, Hamdan'ın yumuşak tavrına sinirlenerek. "Hepimiz Edhem ile Umayma'nın çocuklarıyız."

"O, eskidendi," dedi Efendi, sinirlenerek. "Allah için, insanların yerlerini bilmelerini isterdim."

"Yoksulluk içinde yaşıyoruz, zulüm altında ıstırap çekiyoruz," dedi Hamdan. "Hepimiz, bizi bu ıstıraptan kurtarmanız için size başvurmamız gerektiği konusunda hemfikiriz."

Bu noktada Tamar Henna'nın sesi duyuldu. "Hayatın üzerine yemin ederim, yaşadığımız hayat hamamböceklerini bile iğrendiriyor."

"Çoğumuz dilencilik yapıyoruz," dedi Dabis, sesini yükselterek. "Çocuklarımız açlık çekiyor, çete liderlerinden yediğimiz dayaklardan yüzlerimiz şişiyor. Cebelavi'nin çocuklarına, bu vakfın mülklerinin vârislerinin saygınlığına yakışır şeyler mi bunlar?"

Efendi tespihini daha sıkı bir şekilde kavradı. "Ne mülkü?"

Hamdan Dabis'in konuşmasını engellemeye çalıştı, ama Dabis, bir sarhoşun cüretkârlığıyla atıldı. "Vakıf efendim, kızmayın, sokağımızdaki herkesin, her birimizin sahibi olduğu ve etrafımızdaki çöldeki tüm mülkleri içeren büyük vakıf. Cebelavi'nin vakfı, efendim."

Efendi'nin gözlerinden öfke fışkırıyordu. Bağırmaya başladı. "Burası babamla büyükbabamın mülkü ve buranın sizinle hiçbir ilgisi yok! Bu masalları yayıyorsunuz ve kendiniz de inanıyorsunuz, ama hiçbir kanıtınız da yok, haklı bir gerekçeniz de!"

Dabis ile Tamar Henna'nın da aralarında olduğu birçok kişi konuşmaya başladı. "Ama herkes biliyor ki..."

"Herkes mi? Eee? Benim evimin sizlerden birine ait olduğuna

dair bu hikâyeleri yaymanız, sizin bu ev üzerinde hak iddia etmeniz için sebep midir, sizi pislikler? Uyuşturucu bağımlılarından oluşan bir sokak! Bu mülklerin gelirinden tek bir kuruş göreniniz oldu mu?"

Bir süre sessizlik oldu, sonra Hamdan cevap verdi. "Ataларımız eskiden vakıftan gelir alıyordu."

"Kanıtınız var mı?"

"Bize öyle söylediler," diye cevap verdi Hamdan, "biz de onlara inanıyoruz."

"Yalan, hepsi yalan!" diye bağırdı Efendi. "Ben sizi buradan kovdurmadan kendiniz gidin."

"On Şart hakkında bilgi verin bize," dedi Dabis, kararlılıkla.

"Neden yapayım bunu?" diye bağırdı Efendi. "Sen kimsin? Emirlerden sana ne?"

"Onlar bizim emirlerimiz!"

Bu noktada, kapının arkasından vekilharcın karısı Hüda Hanım'ın sesi duyuldu.

"Bırak onları da içeri gel! Onlarla tartışarak sesin kısılmasın!"

"Beraberce bir sonuca varmamız için yardımcı olun, hanımım," dedi Tamar Henna.

Hüda Hanım'ın sesi öfkeden titredi: "Güpegündüz soygun bu!"

"Allah sizi affetsin, hanımım," dedi. Tamar Henna içerlemişti, "kendini konağa kapatmış olan büyükbabamız gerçeği biliyor."

"Cebelavi!" diye başını yukarı doğru kaldırarak bağırdı Dabis, gök gürlemesini andıran bir sesle. "Gel de ne hale düştüğümüzü gör! Bizi acımasız insanların insafına bıraktın!"

Sesi o kadar güçlü bir şekilde yankılandı ki aralarında bazıları, büyükbabalarının konaktan onu duyabileceğini düşündü.

Derken Efendi, öfkeyle titreyen bir sesle konuştu. "Defolun! Defolun buradan!"

"Gidelim," dedi Hamdan, mutsuzlukla.

Olduğu yerde arkasına dönüp dış kapıya yöneldi. Herkes sessizlik içinde onu izledi, Dabis bile, ama o başını tekrar kaldırarak bir kez daha, aynı güçle, "Cebelavi!" diye bağırdı.

27

Öfkeden benzi solan Efendi salona girince karısını orada hiddet içinde buldu.

"Neydi o öyle!" dedi kadın. "Bununla da yetinmeyecekler herhalde. Sokağın diline düşeceğiz; bunu görmezden gelirsek rahat yüzü görmeyeceğiz."

"Ayaktakımı –pislikler– üstelik vakfı istiyorlar!" dedi Efendi, alaycı alaycı. "Arı kovanı gibi bir sokakta kim nereden bilecek soyunun nereden geldiğini?"

"Bu işi kesin bir şekilde halletmelisin. Zaklut ile bir şeyler ayarla. Zaklut vakıf gelirinden payını alıyor ama karşılığında bir şey yapmıyor, bizden aldığını hak etsin!"

Efendi ona uzun uzun baktı, sonra "Peki ya Cebel?" diye sordu.

"Cebel mi? O bizim evletlığımız, benim öz oğlumdan bir farkı yok," diyerek Efendi'nin endişesini gidermeye çalıştı Hüda. "Dünyada bildiği tek yer evimiz, el Hamdanlar'ı bilmez, el Hamdanlar da onu bilmez. Onu kendilerinden biri gibi görseler bile, bize başvururlardı. Cebel beni endişelendirmiyor. Kiracıları ziyaret etmeyi tamamladıktan sonra geri gelecek ve toplantıya katılacak."

Vekilharcın çağrısı üzerine Zaklut eve geldi. Orta boylu ve hantaldı ancak yapılıydı, çirkin yüzü kırmızı renkteydi ve çenesi ile boynunda kabuk tutmuş yaralar vardı. Yan yana oturdular.

"Kötü haberler aldım," dedi Zaklut.

"Kötü haberler de pek bir hızlı yayılıyor," dedi Hüda, sinirliydi.

Efendi, Zaklut'a sinsice baktı. "Bizim itibarımıza olduğu kadar seninkine de zarar geliyor."

"Sopamı kullanmayalı, kan dökmeyeli çok zaman oldu," dedi Zaklut, bir boğanın böğürtüsü kadar kalın sesiyle.

"El Hamdanlar kendilerini ne kadar kandırmışlar," dedi Hüda, gülümseyerek. "Aralarından bir tane bile güçlü adam çıkma-

dı ama en aşağılık olanları bile kendisini sokağın efendisi sanıyor."

"Seyyar satıcılar ve dilenciler," diyerek tükürdü Zaklut. "O korkak pisliklerden güçlü bir adam çıkamaz."

"Bu durumda ne yapacağız, Zaklut?" diye sordu Efendi.

"Ben onları tepeler, hamamböceği gibi ezerim."

O anda salona giren Cebel, Zaklut'un söylediklerini duydu. Çöldeki kiracı ziyaretlerinden dolayı yanakları kızarmıştı, gençliğinin zindeliği güçlü, dal gibi vücuduna ve dürüst yüz hatlarına, özellikle de düz burnuna ve iri, zeki gözlerine hayat veriyordu. Salonda bulunanları kibarca selamladı, o gün kiraya verilen mülklerden söz etmeye başladı, ama Hüda Hanım sözünü kesti.

"Otursana Cebel, biz de seni bekliyorduk. Çok önemli olaylar oldu."

Cebel oturdu, gözleri, Hüda Hanım'ın gözlerindeki, ciddiyeti yansıtıyordu.

"Aklımızdan geçenleri tahmin edebildiğini görüyorum," dedi Hüda Hanım.

"Dışarıda herkes bundan söz ediyor," dedi Cebel sakince.

Hüda Hanım kocasına baktı, sonra da "Duydun mu? Herkes ne yapacağımızı merak ediyor!" diye haykırdı.

Zaklut'un yüz hatları daha da çirkinleşti. "Bir avuç toprakla hemen söndürülebilecek küçük bir ateş. Başlamaya can atıyorum."

"Sen ne diyorsun?" diye sordu Hüda, Cebel'e.

"Beni ilgilendirmez, hanımım." Endişesini gizlemek için yere bakıyordu.

"Ne düşündüğünü bilmek istiyorum!"

Efendi'nin delici bakışını ve Zaklut'un öfkeli gözlerini üzerinde hisseden Cebel bir süre düşündü, sonra da "Hanımım, evlatlığınız olmak benim için bir lütuftur ama ne diyeceğimi bilemiyorum. Ben sadece Hamdanlar'ın çocuklarından biriyim!"

"Aralarında ne annen, ne baban ne de başka bir akraban olduğuna göre, neden Hamdanlar'dan söz ediyorsun?" dedi Hüda sertçe.

Efendi, kahkaha benzeri küçümseyici bir ses çıkardı fakat konuşmadı.

Cebel'in yüzünden acı çektiği anlaşılıyordu ama yine de konuştu. "Annemle babam o ailedendi. Gerçek bu."

"Oğlum beni hayal kırıklığına uğratıyor," dedi Hüda.

"Allah saklasın, Mukattam Dağı bile size olan bağlılığıma engel olamaz, ama gerçekleri inkâr etmek onları değiştirmez."

Sabrı taşan Efendi yerinden kalktı, Zaklut'a, "Bunları dinleyerek zaman kaybetme," dedi.

Zaklut gülümseyerek ayağa kalktı, Hüda Hanım da yan gözle Cebel'e bakarak, "Aşırıya kaçma, sevgili Zaklut. Onları yok etmek değil, terbiye etmek istiyoruz."

Zaklut dışarı çıktı.

Efendi Cebel'e sitem dolu bir bakış fırlattı. "Demek el Hamdanlar'ın bir ferdisin, Cebel, öyle mi?" diye sordu, sesi alaycıydı.

Cebel sessizliğe sığındı ve onu kurtaran Hüda oldu.

"Onun yüreği bizimle, ama Zaklut'un önünde ailesini inkâr etmek ona çok acı verirdi."

"Onlar zavallı insanlar, hanımım," dedi Cebel, durumu kabullenircesine, "ama soylarını düşünecek olursanız, onlar bu sokağın en asil insanları."

"O sokakta soy diye bir şey yok!" diye tiz bir sesle haykırdı Efendi.

"Bizler, Edhem'in çocuklarıyız," dedi Cebel ciddiyetle, "ve büyükbabamız hâlâ yaşıyor, Allah ona uzun ömürler versin!"

"Kim babasının oğlu olduğunu kanıtlayabilir ki?" diye sordu Efendi. "İnsanlar böyle şeyleri istedikleri kadar söyleyebilirler, ama başkalarına ait olan malları çalmak için kullanmamalılar."

"Biz onların kötülüğünü istemiyoruz ama onların da bizim servetimizde gözleri olmaması şartıyla," dedi Hüda.

Efendi bu konuşmalara son vermek istiyordu. Cebel'e, "İşine dön ve işin dışında başka bir şey düşünme," dedi.

Cebel salondan ayrılarak bahçenin kabul salonu bölümündeki vakfın idari ofisine yöneldi. Muhasebe defterine bazı kira ayrıntılarını yazması ve aylık hesapları gözden geçirmesi gerekiyordu, ama canı sıkkındı. Tuhaftı ama el Hamdanlar onu sevmi-

yorlardı. Bunu biliyordu; Hamdan Kahvehanesi'ne gittiği o birkaç sefer, ne kadar soğuk bir şekilde karşılandığını hatırlıyordu. Buna rağmen, başlarına geleceklere üzülüyordu. Onu kızdıran kışkırtıcı davranışlara daha da üzülüyordu. Onları tehlikelerden uzak tutmak istiyordu, ama onu kabul eden, evlat edinen ve yetiştiren ev halkını öfkelendirmekten korkuyordu. Hüda Hanım'ın şefkati olmasaydı, şimdi nerede olurdu? Hüda yirmi yıl önce çıplak bir çocuğu yağmur suyuyla dolu bir hendekte görmüştü; onu seyretmekten zevk almıştı, kısırlığının annelik mutluluğunu esirgediği yüreği ona ısınmıştı. Birilerini gönderip korkudan ağlayan çocuğu içeri getirtmişti. Kim olduğunu araştırmış, tavuk satan bir kadının ilgilendiği, öksüz bir çocuk olduğunu keşfetmişti. Hüda tavuk satıcısını çağırtmış, ona çocuğu evlat edinmek istediğini söylemişti, kadın da bu öneriyi heyecanla kabul etmişti. Böylece Cebel vekilharcın evinde yetişmiş, onun çatısının altında, o sokak sakinleri arasında mümkün olan en mutlu hayatı yaşama fırsatını yakalamıştı. Onu okula göndermişlerdi, okuma ve yazmayı öğrenmişti, reşit olduğunda da Efendi vakfın yönetimini ona devretmişti. Vakfın arazi sahibi olduğu her yerde halk ona, "haşmetmeapları" diyordu ve gittiği her yerde ona saygılı ve hayranlık dolu bakışlar yöneliyordu. Hayat güzeldi, harika şeyler vaat ediyordu, ama şimdi el Hamdan isyanı ortaya çıkmıştı. Cebel, hayatı boyunca sandığı gibi tek bir kişi olmadığını keşfetti; o aslında iki kişiydi. Bir tanesi annesine sadakate inanıyordu, diğeri de şaşkınlık içerisinde, "Peki, ya el Hamdanlar?" diye kendi kendine soruyordu.

28

Rebap, Hümam'ın Kadri tarafından öldürülüşünün hikâyesine eşlik etmek için çalmaya başladı. Bütün gözler, biraz tedirgin bir ilgiyle şair Rıdvan'a döndü. Bu gece başka gecelerden farklıydı, başkaldırı gününü izleyen geceydi ve el Hamdanlar'ın birçoğu bu gecenin huzur içinde geçip geçmeyeceğini merak ediyordu. Sokak karan-

lığa bürünmüştü; yıldızlar bile sonbahar bulutlarının ardına gizlenmişti. Kepenkleri kapalı pencerelerden sızan cılız ışıklar ve sokağın orasında burasında bulunan el arabalarındaki lambaların ışığı dışında her yer karanlıktı. Arabalardaki ışıkların çevresindeki pervaneler gibi köşebaşlarında toplanan erkek çocuklarının gürültüsü sokakta yankılanıyordu. Bu arada Tamar Henna, Hamdanlar'ın evlerinden birinin önüne bohçasını açmış, şarkı söylüyordu:

En güzel kahvemiz
Sokağımızın girişinde efendim.

Cinsel rekabetten dolayı kendilerinden geçmiş veya yiyecek için kavga eden kediler arasıra miyavlıyorlardı. Anlatımına devam eden şairin sesi dokunaklı bir şekilde yükseldi: "Edhem, Kadri'nin yüzüne 'Kardeşin Hümam nerede?' diye bağırdı." O anda kahvehanenin fenerinin sokakta yarattığı aydınlık dairenin içinde Zaklut belirdi. Karanlığın bir kısmı aydınlığa dönüşmüş gibi aniden belirdi, öfkeli, tehditkâr ve korku vericiydi. Dehşetengiz sopasını daha sıkı bir şekilde kavrarken gözlerinde kötülük parladı; ürkütücü, zalim bakışını kahvehaneye ve böcek gözüyle baktığı müşterilerine dikti. Şairin sözleri yarım kaldı. Dulma ve İtris anında uyandılar. Dabis ile Ali Favanis fısıldaşmayı bıraktılar, Abidin olduğu yerde donakaldı. Hamdan'ın eli nargileyi daha sıkı kavradı. Etrafa bir ölüm sessizliği çöktü.

Derken çeşitli olaylar ardı ardına birbirini izledi: El Hamdanlar'dan olmayan müşteriler aceleyle oradan ayrıldı, mahalleli çete liderleri Kidra, El-Layti, Ebu Sari, Bereket ve Hammuda ortaya çıkarak Zaklut'un arkasında bir sıra oluşturdu. Sanki bir ev çökmüş gibi, haber sokakta hemen yayıldı. Pencereler açıldı, çocuklar koşuşturdu ve yetişkinlerin yüreklerinde endişe ile sevinç duyguları birbirleriyle yarıştı.

Sessizliği ilk bölen Hamdan oldu. Gelenleri karşılamak ister gibi ayağa kalktı, "Sokağımızın koruyucusu Zaklut, hoş geldin. Lütfen içeri gelin, hepiniz gelin," dedi.

Ama Zaklut onu görmezlikten ve duymazlıktan geldi. Gözleri acımasızlıkla parladı, sert bir sesle konuştu. "Bu mahalleden kim sorumlu?"

Soru kendisine yöneltilmemiş olmasına rağmen Hamdan cevap verdi. "Kidra."

Zaklut Kidra'ya döndü ve alaycı bir ifadeyle, "El Hamdanlar'ın koruyucusu sen misin?" diye sordu.

Kidra'nın kısa ve tıknaz bedeni birkaç adımda Zaklut'a yaklaştı. Yüzünde kışkırtıcı bir ifade vardı. "Herkese karşı koruyucuları benim efendim, tabii sizin dışınızda herkes."

Zaklut gülümsedi, düşmanca bir sesle, "Bula bula bu kadınlar mahallesini mi buldun?" dedi. Sonra kahvehaneye doğru, "Sizi gidi karı kılıklı adamlar, adiler! Bu sokaktan kimin sorumlu olduğunu bilmiyor musunuz?" diye bağırdı.

"Efendim, sizinle bir sorunumuz yok," dedi, yüzü solan Hamdan.

"Kapa çeneni, seni yaşlı aptal. Şimdi, efendilerinize, halkınızın efendilerine saldırdığınız için ayaklarımıza kapanacaksınız!"

"Biz kimseye saldırmadık," dedi Hamdan, sesi çok kaygılıydı, "biz sadece vekilharç hazretlerine bir şikâyette bulunduk."

"Bu orospu çocuğunun ne dediğini duyuyor musunuz?" diye bağırdı Zaklut. "Hamdan, seni pislik, annenin ne iş yaptığını unuttun mu? Yemin ederim, sen olanca sesinle, ben karı kılıklıyım, diyene kadar hiçbiriniz bu sokağa çıkmayacaksınız, yoksa cezanızı çekersiniz."

O anda sopasını havaya kaldırdı, hızla bir masaya indirerek üzerindeki fincanların, bardakların, tabakların, kaşıkların, kahve çekirdeği, çay, şeker, tarçın ve zencefil dolu kutuların, kiremitlerin dört bir tarafa uçmasına neden oldu. Abidin geriye sıçradı, bir masaya çarptı ve masayla beraber devrildi. Zaklut aniden sopasıyla Hamdan'ın yüzünü hedef alarak ona vurdu. Hamdan dengesini kaybederek yana düştü ve nargilesini kırdı. Zaklut sopasını bir kez daha kaldırdı ve "Hiçbir günah cezasız kalmaz, sizi orospu çocukları!" diye haykırdı.

Dabis bir sandalye aldı, büyük fenere fırlatarak onu kırdı. Kahvehane karanlığa gömülürken, Zaklut masanın ardında oturan yaşlı kadına vurdu. Tamar Henna bağırdı, bütün el Hamdan kadınları pencerelerden ve kapı eşiklerinden ona katıldılar; sanki taşa tutulmuş bir köpek uluyordu sokakta. Öfkelenen Zaklut önüne

gelen her şeye vurmaya başladı, insanlara, sandalyelere, hatta duvarlara darbeler indirdi. Feryatlar, imdat çığlıkları, iniltiler birbirine karıştı, her yöne kaçışan insanlar çarpışıp durdular.

"Herkes ev hapsindedir!" diye gürledi Zaklut.

Bunu oradan uzaklaşan ayak sesleri izledi, el Hamdanlar'dan olsun olmasın, herkes bu emri yerine getirmek için koşuşturmaya başladı. El-Layti'nin getirdiği fenerin ışığı, Zaklut ile çevresindeki çete liderlerinin, kadınların bağırışları dışında hiçbir şeyin duyulmadığı, boş bir sokakta durduklarını gösterdi.

"Sen zahmet etme," diye ona yaltaklandı Bereket, "Bu hamamböceklerini biz disiplin altına alırız."

"İstersen," diye ekledi Ebu Sari, "El Hamdanlar'ı ezip toz haline getiririz, sen de atınla üzerlerinden geçersin."

"Onları cezalandırmamı emredersen," dedi Hamdan'ın koruyucusu Kidra, "en büyük dileğimi gerçekleştirmiş olursun, o da size hizmet etmektir, efendim."

"Aman Allahım, bu nasıl bir hayvan böyle!" diye haykırdı Tamar Henna, bir kapının ardından.

"Tamar Henna," diye bağırdı Zaklut, "bahse girerim, el Hamdan erkeklerinin hiçbiri senin zina yaptığın adamları sayamaz!"

Tamar Henna karşılık verdi, ama son sözleri, ağzını örten ve devam etmesini engelleyen bir el tarafından susturuldu: "Allah tanığımdır, el Hamdanlar gerçek..."

Zaklut çete liderleriyle yüksek sesle konuştu, zira el Hamdanlar'ın onu duymasını istiyordu. "El Hamdanlar'dan tek bir erkek evinden ayrılırsa dayak yiyecek."

"Erkekseniz çıkarsınız!" diye sokağa doğru tehditkâr bir şekilde bağırdı Kidra.

"Peki ya kadınlar efendim?" diye sordu Hammuda.

"Zaklut kadınlarla değil, erkeklerle muhatap olur," şeklinde sert bir cevap duyuldu.

Sabah oldu, el Hamdanlar'dan tek bir erkek evinden çıkmadı. Her çete lideri kendi bölgesindeki kahvehanenin önünde oturup sokağı seyretti. Zaklut birkaç saatte bir sokaktan geçti ve halk onu selamlamak, yaltaklanmak ve "İnsanların en cesuru, sokağımızın aslanı", "Aferin size, o el Hamdan erkeklerini karı kılıklılara çe-

virdiniz!", "Allaha şükürler olsun, Zaklut kudreti sayesinde küstah el Hamdanlar'ın kibrini kırdı," gibi cümlelerle onu övmek için yarıştı. Ve hiç kimse en ufak bir şikâyette bulunmadı.

29

İçinde bulunduğumuz sefalet seni memnun ediyor mu, Cebelavi? diye düşündü Cebel, anlatılanlara göre, Kadri ile Hind'in baş başa kaldığı ve Hümam'ın öldürüldüğü kayanın önünde, yerde yatarken. Mahvolmuş bir mutluluk dışında bir şey görmeyen gözlerle alacakaranlığa baktı. Çok fazla sorunu olduğu için yalnız başına kalmaktan hoşlanan bir insan değildi, ama son zamanlarda kendi başına kalmak için karşı konulmaz bir istek hisseder olmuştu. Hamdanlar'ın başına gelenlerden dolayı ruhu kıvranıyordu. Ona acı çektiren, eziyet eden sesler belki bu çölde susacaktı. Bir yerlerden geçerken, "El Hamdanlar'a ihanet ettin, pislik!" diye sesler duyuyordu ve kendi içinden gelen bir ses, "Başkalarının pahasına yaşanılan bir hayat hiçbir zaman mutlu olmaz," diye haykırıyordu. El Hamdanlar onun ailesiydi; annesi de babası da onların arasında doğmuş, onların arasına gömülmüştü. Eziliyorlardı, hem de ne kadar iğrenç bir zulüm altında; mülkleri de gasp edilmişti. Onları kim eziyordu? Ona mutluluk veren, onu çamurların arasından alıp yetiştiren, konaktaki ailenin bir ferdi haline getiren kadının kocası. Sokaktaki her şey korku yasalarına göre yönetiliyordu, dolayısıyla sokağın en gözde sakinlerinin evlerinde hapsolmuş olması tuhaf değildi. Sokağımızda adalet veya huzur nedir bilinmez. Edhem ile Umayma konaktan kovulalı beri sokağın kaderi bu oldu, bunu biliyor musun, Cebelavi? Sen sessiz kaldığın sürece adaletsizlik daha kötü ve daha eziyetli bir hal alacağa benzer. Daha ne kadar sessiz kalacaksın, Cebelavi? Erkekler evlerinde tutsaklar, kadınlar da sokakta her türlü hakarete maruz kalıyorlar. Ben de bu rezilliğe sessizlik içinde katlanıyorum. Ama işin tuhafı, sokağımızın sakinleri her şeye rağmen gülmeyi başarıyor! Nasıl gülebiliyorlar? Galip gelenleri, hem de kim olursa olsun galip gelenleri kutluyorlar, kim olursa olsun güçlü adamlara tezahürat yapı-

yorlar, kabadayıların sopaları karşısında boyun eğiyorlar, bütün bunları da içlerindeki o müthiş korkuyu gizlemek için yapıyorlar. Bu sokakta aşağılanmayı bir yiyecekmiş gibi tüketiyoruz. Kimse sopayı kafasına yeme sırasının ne zaman geleceğini bilemez. Cebel gökyüzüne baktı ve onun sessiz, sakin ve uykulu olduğunu gördü, son uçurtma da bulutların arasında dalgalana dalgalana uzaklaşıyordu. Etrafta kimse yoktu, böceklerin hükmetme zamanı gelmişti. Derken yakınlarında kaba bir sesin, "Dur, seni orospu çocuğu!" diye bağırdığını duydu. Hayal dünyasından uyandı ve ayağa kalkarken o sesi daha önce nerede duyduğunu hatırlamaya çalıştı, sonra Hind'in Kayası'nın diğer tarafına, güneyine geçti. Burada bir adamın dehşet içinde koşarak kaçtığını, başka bir adamın onu kovaladığını ve neredeyse ona yetişmek üzere olduğunu gördü. Daha dikkatli bakınca, kaçanın Dabis, kovalayanın da el Hamdan bölgesinin çete lideri Kidra olduğunu fark etti ve ne olduğunu hemen anladı. Kendisine doğru yaklaşmakta olan kovalamacayı yüreğinde endişeyle seyretmeye devam etti. Derken Kidra Dabis'e yetişti, onu omzundan kavradı; ikisi de durdular, soluk soluğaydılar.

"Odandan çıkmaya nasıl cüret edersin, seni yılan?" diye bağırdı, soluklanmaya çalışan Kidra. "Cezanı çekmeden oraya dönemeyeceksin."

"Bırak beni, Kidra," diye bağırdı Dabis, başını kollarıyla korurken. "Sen sokağımızı yönetiyorsun, bizi savunuyor olman gerekir."

Kidra onu o kadar şiddetli bir şekilde sarstı ki Dabis'in sarığı başından düştü. "Seni it oğlu it," diye bağırdı, "sizi herkese karşı koruyacağımı biliyorsun, ama Zaklut'a karşı değil."

Dabis'in bakışı Cebel'in durduğu yere doğru kaydı ve onu tanıyınca, "Bana yardım et, Cebel, yardım et. Sen onlardan biri değilsin, bizdensin!" diye bağırdı.

"Hiç kimse seni elimden alamaz, seni adi herif," diye onu öfkeli bir sesle tehdit etti Kidra.

Cebel onlara yaklaşmaya başladı, yanlarına gelince durdu. "Bu adama karşı nazik ol, Kidra," dedi, sakin bir sesle.

Kidra ona soğuk soğuk baktı, "Ne yapmam gerektiğini biliyorum," dedi.

"Belki de evinden ayrılması için haklı bir nedeni vardı."

"Evinden çıktı, çünkü kaderinde öyle yazıyordu!" Böyle diyerek Kidra Dabis'in omzunu, onu bağırarak inlettirecek kadar sıktı.

"Ona nazik davran," dedi Cebel, sert bir sesle. "Senden yaşça daha büyük, senden daha zayıf olduğunu görmüyor musun?"

Kidra Dabis'in omzunu bıraktı ve başına o kadar büyük bir şiddetle vurdu ki Dabis iki büklüm oldu. Sonra Kidra Dabis'in sırtına tekme attı. Dabis yüzüstü düştü, Kidra da hemen yanına çömelerek onu yumruklamaya başladı, nefret dolu bir sesle, "Zaklut'un ne dediğini duymadın mı?" diye sordu.

Cebel'in kanı beynine sıçradı "Seni de, Zaklut'u da Allah kahretsin! Onu rahat bırak, seni utanmaz herif!" diye bağırdı.

Kidra Dabis'i dövmeyi bıraktı ve şaşkınlık içinde Cebel'e baktı. "Ne diyorsun sen, Cebel! Vekilharç hazretleri Zaklut'a Hamdanlar'ı disiplin altına almasını emrettiğinde orada değil miydin?"

"Onu rahat bırak, seni utanmaz adam!" diye bağırdı Cebel, artan bir öfkeyle.

"Vekilharcın evindeki hizmetlerinin seni benden koruyacağını sanma, birazdan sana olacaklara hazırsan!" dedi Kidra, hiddetten titreyen bir sesle.

Cebel, aklını kaçırmış gibi aniden ona saldırdı, onu tekmeleyip yere yıktı, "Annene geri dön, yoksa oğlunu kaybedecek!" diye bağırdı.

Kidra ayağa fırladı, yerden sopasını kaptı ve hızla kaldırdı, ama ondan hızlı hareket eden Cebel karnına o kadar şiddetli bir yumruk attı ki Kidra acıyla geriye doğru sendeledi. Cebel bu fırsattan yararlanarak elinden sopasını kaptı, ihtiyatlı bir şekilde ona bakarak bekledi. Kidra geriye doğru bir iki adım attı, hızla yere eğilip bir taş aldı ama onu atamadan kafasına sopa indi. Kidra bir çığlık attı, olduğu yerde dönerek yüzüstü yere düştü. Alnından kan fışkırıyordu. Gece olmak üzereydi, Cebel etrafına baktı ama yerden kalkıp giysilerini temizlemeye çalışan Dabis dışında kimse yoktu. Dabis Cebel'in yanına geldi.

"Teşekkür ederim, Cebel. Sen gerçek bir kardeşsin," dedi tatlı bir sesle.

Cebel cevap vermedi, Kidra'ya doğru eğildi, onu sırtüstü çevirdi. "Bayılmış," diye mırıldandı.

Dabis Kidra'ya eğildi, onun suratına tükürdü. Cebel onu sertçe bir yana itti ve tekrar Kidra'ya eğildi. Onu usulca sarsmaya başladı, ama uyanacağa benzemiyordu.

"Ne oldu ona?" diye sordu.

Dabis Kidra'nın yanına çömeldi, kulağını göğsüne dayadı, sonra da yüzünü yüzüne yaklaştırdı. Bir kibrit çaktı, sonra ayağa kalktı, "Ölmüş," diye fısıldadı.

Cebel'in tüyleri diken diken oldu. "Yalancı!" dedi.

"Yemin ederim ki ölmüş!"

"Aman Allahım!"

Dabis durumu fazla ciddiye almadı. "Kaç kişiyi dövdüğünü, kaç kişiyi öldürdüğünü düşün. Bırak da çürüsün gitsin."

"Ama ben daha önce kimseye vurmadım, kimseyi öldürmedim," dedi Cebel üzgün bir ifadeyle, kendi kendine konuşuyormuş gibi.

"Sen sadece kendini koruyordun."

"Ama niyetim onu öldürmek değildi, onu öldürmek istemedim."

"Sen güçlüsün, Cebel," dedi Dabis, ciddiyetle. "Onlardan korkacak bir şeyin yok. İstersen bizim koruyucumuz olabilirsin."

Cebel elini alnına götürdü, "Aman Allahım, hayır, ilk vuruşumla bir katil mi oldum?" diye bağırdı.

"Mantıklı ol. Ortalık karışmadan onu gömelim."

"Onu gömsek de gömmesek de ortalık karışacak."

"Ben üzülmedim. Şimdi sıra diğerlerinde. Yardım et de şu hayvanı gizleyelim."

Dabis yerden sopayı aldı, Kadri'nin uzun zaman önce kazdığı noktadan uzak olmayan bir yeri kazmaya başladı. Hemen sonra, yüreği daralarak Cebel de ona katıldı. Bir süre sessizce çalıştılar, sonra Dabis Cebel'in hüzünlü düşüncelerini rahatlatmak için konuştu.

"Üzülme. Birini öldürmek, bizim sokağımızda hurma yemek kadar sıradan bir şey."

"Ben hiçbir zaman bir katil olmak istemedim," diyerek içini çekti Cebel. "Yüce Allahım, bu kadar öfkelenebileceğimi bilmiyordum!"

Kazma işini bitirdikleri zaman Dabis kalktı, kolunun yeniyle alnını sildi, burun deliklerini dolduran toprak kokusundan kurtulmak için sümkürdü.

"Bu çukur o alçağa da, bütün diğerlerine de yeter," dedi alayla.

"Ölüye saygılı ol," dedi Cebel, sesi endişeliydi. "Hepimiz er ya da geç öleceğiz."

"Onlar hayattayken bize saygılı olurlarsa, biz de öldüklerinde onlara saygılı oluruz."

Cesedi yerinden alıp çukura taşıdılar, Cebel sopasını yanına koydu, sonra da onu toprakla örttüler.

Cebel başını kaldırdığında, gecenin dünyayı ve içindeki her şeyi gizlemiş olduğunu fark etti, derin bir iç geçirdi ve içindeki ağlama arzusunu bastırdı.

30

Kidra nerede?

Zaklut ile diğer çete liderleri birbirlerine bu soruyu sorup duruyorlardı. Arkadaşlarının nereye kaybolduğunu merak ediyorlardı; tam da el Hamdan erkekleri sokaktan çekildiklerinde ortalıktan kaybolmuştu. Kidra'nın evi, el Hamdanlar'ın yan mahallesinde bulunuyordu. Kidra bekârdı, gecelerini dışarıda geçirir, şafaktan önce eve dönmezdi. Bir iki gece eve dönmediği de olurdu, ama kimse nerede olduğunu bilmeden bütün bir hafta eve dönmediği hiç olmamıştı, hele de her zamankinden daha dikkatli ve tetikte olması gereken bu kuşatma günlerinde... El Hamdanlar'dan şüpheleniyorlardı, bütün evlerin aranmasına karar verildi ve Zaklut'un öncülüğündeki çete liderleri evlere saldırarak bodrumlardan damlara kadar her tarafı dip bucak aradılar. Avluları enine boyuna kazdılar, el Hamdan erkeklerine olabilecek her türlü hakareti yağdırdılar –tokat attılar, tekmelediler, üzerlerine tükürdüler– ancak şüpheli herhangi bir şeye rastlamadılar. Dağılarak çölü gezdiler ve insanları sorguladılar, ama kimse onlara işe yarar bir bilgi veremedi. Zaklut'un bahçesindeki asma çardağında

oturmuş, esrarlı nargileyi elden ele dolaştırırlarken de konuştukları konu Kidra'ydı. Bahçe karanlığa gömülmüştü; bir tek Bereket'in esrarı kesip parçaları yayarken önünü görsün diye mangalın hemen yanına konmuş olan küçük ayaklı lambadan yayılan zayıf ışık vardı. Bereket, kömürleri karıştırıp nargilenin sönmemesi için üst kısmına sıkıştırdı. Lamba esintide sallanıyor, dans eden ışığı Zaklut, Hammuda, el-Layti ve Ebu Sari'nin duygusuz yüzlerine yansıyor, karanlık amaçlar güden, dalgın bakışlı gözlerini, ağırlaşmış gözkapaklarını ortaya çıkarıyordu. Kurbağaların vıraklaması gece sessizliğinde boğuk yardım çağrılarını andırıyordu. Bereket esrarlı nargileyi el-Layti'ye, o da Zaklut'a uzattı.

"Bu adam nereye kayboldu? Sanki yer yarıldı, içine girdi."

Zaklut derin bir nefes çekti ve işaretparmağını nargileye soktu, sonra da yoğun bir duman çıkardı.

"Yer yarıldı ve Kidra'yı yuttu gerçekten. Bir haftadır yerin altında yatıyor."

İşine odaklanmış Bereket dışındakiler endişeyle ona baktı.

"Hiçbir çete lideri durup dururken ortadan kaybolmaz," diye devam etti Zaklut, "ben ölümün kokusunu alırım."

Ebu Sari, rüzgârda eğilen otlar gibi iki büklüm olmasına neden olan bir öksürük krizinden sonra, "Peki kim öldürdü onu efendim?" diye sordu.

"Bir düşünün! El Hamdan erkeklerinden biri değil de kim?"

"Ama evlerinden ayrılamıyorlar, evlerini de aradık ayrıca."

Zaklut minderinin yan tarafına yumruğuyla vurdu, "Sokaktaki diğer insanlar ne diyor?" diye sordu.

"Benim mahallemde," dedi Hammuda, "El Hamdanlar'ın Kidra'nın ortadan kayboluşu ile bir ilgisi olduğuna inanıyorlar."

"Siz de buna dikkat edin salaklar, halk Kidra'nın el Hamdanlar'ın biri tarafından öldürüldüğüne inanıyorsa, biz de aynı şekilde düşünmeliyiz."

"Peki ya katil Aruf'lu ise?"

"Kafr el-Zaghari'li bile olsa, bizim derdimiz katili cezalandırmak değil, diğerlerini korkutmak."

"Harika!" diye bağırdı Ebu Sari.

El-Layti mangalı boşalttı ve nargileyi Bereket'e geri verirken, "Allah el Hamdanlar'ın yardımcısı olsun," dedi.

Kuru kahkahaları kurbağaların vıraklamasına karıştı; başlarını tehditkâr bir şekilde salladılar. Ansızın sert bir rüzgâr esti, bunu kuru yaprakların hışırtısı izledi. Hammuda ellerini çırptı.

"Artık konu el Hamdanlar'la vekilharç arasındaki sorun değil, asıl konu bizim şerefimiz."

Zaklut yine yumruğunu minderine vurdu.

"Daha önce bizden biri bu sokakta yaşayan bir kişi tarafından öldürülmemişti." Yüz hatları hissettiği öfkeyle o kadar katılaştı ki diğerleri ondan korktu ve öfkesini onlara yönlendirmesine neden olacak bir ses çıkarmamaya, hareket etmemeye çalıştılar. Çöken sessizlikte esrarlı nargilenin fokurdaması, birkaç öksürükten ve bazılarının boğazlarını ihtiyatlı bir şekilde temizlemelerinden başka bir şey duyulmadı.

"Peki ya Kidra ansızın geri gelirse?" diye sordu Bereket.

"Ben de sakalımı tamamıyla keserim, seni korkak esrarkeş," diye alaycı bir tonda cevap verdi Zaklut.

İlk gülen Bereket oldu, sonra hepsi yine sessizliğe gömüldü. Zihinlerinde katliamı canlandırdılar: Kafalara inen sopalar, akan kanlardan boyanan yerler, pencerelerden ve damlardan atılan çığlıklar, düzinelerce adamın ölüm hırıltısı. Şiddet dolu arzularına kendilerini kaptırmışlardı, acımasız gözlerle bakıştılar. Kidra'nın onlar için hiçbir önemi yoktu, hiçbiri ondan pek hoşlanmazdı. Aslında hiçbiri diğerinden hoşlanmıyordu, ama ortak bir arzuyla, zulmetme ve isyanı bastırma arzusuyla birleşiyorlardı.

"Şimdi ne olacak?" diye sordu El-Layti.

"Söz verdiğimiz gibi, vekilharcı görmeye gitmeliyim," dedi Zaklut.

31

"Haşmetmeapları," dedi Zaklut, "El Hamdanlar, koruyucuları Kidra'yı öldürdü." Bunları söylerken vekilharca bakıyordu, ama bir yandan da sağında duran Hüda Hanım ile onun sağında duran Cebel'i de izliyordu.

Nedense bu haber Efendi'yi şaşırtmadı.

"Kidra'nın kaybolduğu haberini almıştım. Onu bulmaktan ümit kestiniz mi gerçekten?"

Salon kapısından içeri yayılan sabah ışığı, Zaklut'un yüzünü iki kat daha iğrenç gösteriyordu. "Kidra bulunmayacak. Ben böyle küçük komploları çok iyi bilirim."

Hüda, Cebel'in gözlerini karşısındaki duvara diktiğini fark etti, "Öldürüldüğü doğruysa, bu çok tehlikeli bir şey," dedi, sesi gergindi.

Zaklut, ellerini sıkıca kenetledi. "Ve korkunç bir cezayı gerektiriyor, yoksa sonumuz gelir," dedi.

"O, bizim saygınlığımızın simgesi," dedi Efendi tespihiyle oynarken.

"O, vakfın tamamının simgesi," dedi Zaklut, anlamlı anlamlı.

"Belki de kulaktan kulağa dolaşan bir hikâye bu, belki bu suç gerçekleşmedi bile!" dedi Cebel, sessizliğini bozarak.

Cebel'in sesini duyan Zaklut'un yüreğinde öfke kabardı. "Bu konuşmalarla zaman kaybetmemeliyiz."

"Kidra'nın öldürüldüğünün kanıtını göster."

"Sokağımızdaki hiç kimse bu şekilde ortadan kaybolmaz, öldürülmüş olmalı" dedi Efendi, endişeyi gizlemek için hâkimiyet taslayan bir sesle.

Sonbaharın tatlı esintileri bile, kanlı niyetlerle yüklü bu atmosferi yumuşatamazdı.

"Bu suçun yarattığı çığlık başka sokaklarda da duyulacak, bu konuşmalar zaman kaybından başka ne işe yarıyor?"

"El Hamdanlar'ın erkekleri zaten evlerinde tutsaklar," diye ısrar etti Cebel.

Zaklut güler gibi bir ses çıkardı, ama yüzü gülmüyordu. "Hoş bir muamma!" dedi, alaycı bir ifadeyle. Oturduğu yerde rahatladı, Cebel'e tehditkâr, delici bir bakış fırlattı. "Senin için önemli olan tek şey halkını temize çıkarmak."

Cebel, öfkesini yatıştırmak için büyük bir çaba gösterdi ancak konuştuğu zaman sesi gergindi. "Benim için önemli olan gerçektir. Sen en önemsiz nedenlerle, hatta bazen nedensiz olarak insanlara saldırıyorsun, şu anda da tek istediğin masum insanları katletmek için izin almak."

"Senin halkın cani ruhlu," dedi Zaklut. Gözleri öfkeyle parlıyordu. "Kidra'yı vakfı savunduğu için öldürdüler!"

"Efendimiz," dedi Cebel, Efendi'ye dönerek, "bu adamın kana susamışlığını gidermesine izin vermeyin."

"Saygınlığımızı kaybedersek hayatımızı kaybederiz," dedi Efendi.

"Sokağımıza bizi canlı canlı gömmelerini mi istiyorsun?" diye sordu Hüda, Cebel'e bakarak. "Seni bugünlere getiren insanları unutup canileri düşünüyorsun."

Cebel'in yüreğindeki öfke dalgası o kadar yükseldi ki kendini dizginlemesi imkânsız hale geldi, "Onlar cani değil, ama sokağımız canilerle dolu," diye bağırdı.

Hüda mavi şalının kenarlarını sıkıca kavradı. Efendi'nin burun delikleri titredi, benzi sarardı.

Bunlardan cesaret alan Zaklut, nefret ve küçümseme dolu bir sesle konuştu: "Sen de onlardan biriysen, canileri savunmak için bahanen var tabii!"

"Bu inanılmaz bir şey, canilerle alay ediyorsun ama sokağımızdaki canilerin kralı asıl sensin."

Zaklut oturduğu yerden fırladı, yüzü öfkeden kızarmıştı. "Bu evin insanları nezdinde itibarın olmasa, seni şu anda paramparça ederdim!"

"Zaklut, sen aklını kaçırmışsın!" dedi Cebel, gerçek duygularını gizleyen, korkutucu derecede sakin bir sesle.

"Benim önümde nasıl böyle konuşursunuz?" diye bağırdı Efendi.

"Ona hoyrat davranmam, sizin saygınlığınızı korumak içindir," dedi Zaklut acımasızca.

Efendi neredeyse tespihini kırıyordu. "El Hamdanlar'la konuşmanı yasaklıyorum," diye tersledi Cebel'i.

"Bu adam kendi haince nedenlerinden dolayı bu insanlarla ilgili yalanlar uyduruyor."

"Bırak buna ben karar vereyim!"

Salona sessizlik çöktü. Bahçeden kuş şakıması, sokaktan da iğrenç küfürler eşliğinde gürültülü tezahürat geliyordu. Zaklut gülümsedi, "Vekilharç hazretleri suçluları terbiye etmeme izin veriyor mu?" dedi.

Kaçınılmaz anın geldiğini hisseden Cebel, Hüda Hanım'a dönerek, yalvarırcasına, "Hanımım, halkımın kaderini paylaşmak için, kendimi onlarla beraber hapse girmeye mecbur hissedeceğim," dedi.

"Ah, umutlarım!" diye bağırdı, gözle görünür derecede sarsılmış olan Hüda.

Cebel o kadar altüst olmuştu ki başını eğdi, ama ani bir duyguyla Zaklut'a bakınca onun dudaklarında nefret dolu, sinsi bir gülümseme gördü. "Başka seçeneğim yok," dedi Cebel, mutsuzca. "Yaşadığım sürece cömertliğinizi unutmayacağım."

Efendi ona sert sert baktı.

"Bizimle misin yoksa bize karşı mısın, bunu bilmek zorundayım."

O ana kadar sahip olduğu hayatın sona ermek üzere olduğunu hisseden Cebel hüzünle konuştu. "İyi kalpliliğiniz sayesinde evlat edindiğiniz birinden başka neyim ki ben? Hiçbir zaman size karşı olamam, ama sizin himayenizin tadını çıkarırken halkımın mahvolmasına izin veremem, bundan utanırım."

Annelik mevkiini tehdit eden bu kriz karşısında Hüda endişeden yerinde oturamıyordu. "Sevgili Zaklut, bu tartışmayı başka bir zamana erteleyelim," dedi.

Zaklut o kadar büyük bir ıstırapla yüzünü buruşturdu ki sanki bir katır yüzüne çifte atmıştı. Bir Efendi'ye baktı, bir de karısına, sonra da "Yarın sokakta neler olacak, bilemem!" diye kekeledi.

"Bana cevap ver, Cebel," dedi Efendi, Hüda'ya bakmamaya çalışarak. "Bizimle misin, bize karşı mısın?" İçindeki öfke kabardı, başına sıçradı ve cevap beklemeden bağırmaya başladı. "Ya bizden biri gibi bizimle kalırsın ya da halkına geri dönersin!"

Bu kelimelerin Zaklut üzerindeki etkisinden rahatsız olan Cebel, kesin bir ifadeyle, "Beni kovuyorsunuz efendim, ben de gideceğim."

"Cebel!" diye ıstırap içinde haykırdı Hüda.

"Annesinin doğurduğu adam bu işte!" dedi Zaklut, alayla.

Yerinde daha fazla oturamayan Cebel kalkıp kararlılıkla salonun kapısına doğru yürüdü. Hüda ayağa kalktı, ama Efendi kolunu uzatarak onu durdurdu. Cebel gitmişti. Dışarıdan esen rüzgâr perdele-

ri kıpırdattı, pencere kepenklerini çarptı. Salonda gergin ve sıkıntılı bir hava vardı.

"Harekete geçmeliyiz," dedi Zaklut, sakince.

"Hayır," dedi Hüda, inatçılığını yansıtan bir sinirlilik ve ısrarcılıkla. "Şimdilik bu kuşatma yeter. Cebel'e de zarar vereyim deme sakın!"

Zaklut sinirini kontrol altında tuttu; elde ettiği bu zaferden sonra kışkırtılmak istemiyordu. Sorgulayıcı gözlerle vekilharca baktı.

Efendi, limon yalamış gibi ekşi bir yüz ifadesiyle, "Bundan daha sonra söz edeceğiz," dedi.

32

Cebel, bahçeye ve kabul salonuna son bir bakış attı, Edhem'in her gece, rebap eşliğinde anlatılan trajedisini hatırladı ve dış kapıya doğru yürüdü. Bekçi ayağa kalktı, "Hayrola, tekrar mı dışarı çıkıyorsunuz efendim?" diye sordu.

"Buradan ayrılıyorum, bir daha dönmeyeceğim, Hasan," dedi Cebel, sarsılmıştı.

Adamın ağzı açık kaldı, bir an bakakaldı, sonra, "el Hamdanlar'dan dolayı mı?" diye sordu.

Cebel sessizce başını eğdi.

"Böyle bir şeye kim inanır?" diye sordu bekçi. "Hüda Hanım buna nasıl izin verdi? Hey Allahım! Peki sen neyle yaşayacaksın, çocuğum?"

Cebel kapı eşiğini geçti, insanlarla, hayvanlarla ve çöple dolu sokağa baktı. "Sokağımızdaki insanlar nasıl yaşıyorsa öyle yaşayacağım," diye cevap verdi.

"Sen öyle bir hayata doğmadın."

Cebel biraz şaşkınca gülümsedi, "Beni o hayattan kurtaran yalnızca talihimdi," dedi.

Evden ve çete liderlerinin öfkesinden sakınması konusunda kendisini endişeyle uyaran bekçiden uzaklaştı.

Karşısında tozuyla, yük hayvanlarıyla, kedileriyle, çocukları-

la ve hayvan barınaklarıyla sokak uzanıyordu; hayatının ne derecede altüst olduğunun, onu bekleyen sorunların ve kaybettiği rahatlığın farkına vardı. Ama öfkesi acısına üstün geldi, çiçekler, kuşlar ve bir annenin merhameti ona önemsiz göründü.

Karşısına Hammuda çıktı ve kaypak bir küstahlıkla konuştu. "Umarım el Hamdanlar'ı cezalandırmamızda bize yardımcı olursun!"

Cebel onu duymazdan geldi Hamdan'ın mahallesinde büyük bir eve yönelerek kapısını çaldı. Onu izleyen Hammuda, yarı şaşkın, yarı kınayarak "Ne istiyorsun?" diye sordu.

"Kendi halkımın yanına dönüyorum," diye sakince cevap verdi.

Hammuda şaşkınlıktan gözlerini kıstı; duyduklarına inanamıyor gibiydi.

Vekilharcın evinden kendi evine dönmekte olan Zaklut onları gördü, Hammuda'ya "Bırak, içeri girsin," diye bağırdı. "Eğer bir daha dışarı çıkarsa, onu canlı canlı gömersin."

Hammuda şaşkınlığından sıyrıldı, yüzüne aptalca bir sırıtış yayıldı. Cebel kapıyı çalmaya devam etti, derken hem o evde hem komşu evlerde pencereler açıldı, aralarında Hamdan, İtris, Dulma, Ali Favanis, Abidin, şair Rıdvan ve Tamar Henna olmak üzere çeşitli başlar belirdi.

"Asil beyimiz ne istiyor?" diye alaycı bir tonda sordu Dulma.

"Bizim yanımızda mı, yoksa bize karşı mı?" diye sordu Hamdan.

"Onu kovdular, o da iğrenç köklerine geri geldi," diye bağırdı Hammuda.

"Gerçekten kovdular mı seni?" diye sordu Hamdan duygulanarak.

"Aç kapıyı, Hamdan Amca," dedi Cebel, alçak sesle.

Tamar Henna mutluluğundan tiz bir sesle zılgıt çekti ve "Baban iyi bir adamdı, annen de şerefli bir kadındı," diye bağırdı.

"Ne kadar kısmetlisin, bir orospu seni övüyor," diye güldü Hammuda.

"Sultan Hamamı'nda o ünlü geceleri düzenleyen annenle yarışamam," diye öfkeyle haykırdı Tamar Henna. Ardından pencere-

sini hemen kapadı, Hammuda'nın fırlattığı taş da pencerenin dış kepengine çarptı, çıkan gürültü üzerine köşe başındaki çocuklar sevinçle bağrışmaya başladı.

Evin kapısı açıldı, Cebel evin tuhaf kokulu, nemli havasına adım attı. Halkı onu sevgi dolu sözlerle karşıladı ve kucakladı, ama bu karşılama, avlunun karşı köşesinde kopan kavganın gürültüsünden yarım kaldı. Cebel o tarafa baktı ve Dabis'in, Kabalha adında bir adamla şiddetle tartıştığını, onunla boğuştuğunu gördü.

Cebel iki adamın yanına gitti, aralarına girerek sertçe, "Bizi kendi evlerimizde tutsak ediyorlar, siz de birbirinizle mi kavga ediyorsunuz?" dedi.

"Penceremin önündeki kaptan bir tatlı patates çaldı," dedi Dabis, nefes nefese.

"Onu alırken gördün mü beni?" diye bağırdı Kabalha. "Yazıklar olsun sana Dabis!"

"Birbirinize karşı insaflı davranın ki Allah da bize karşı insaflı davransın!" diye öfkeyle bağırdı Cebel.

"Benim tatlı patatesim onun midesinde, onu elimle çekip alacağım!" diye ısrar etti Dabis.

"Allahın huzurunda yemin ederim, bir haftadır tatlı patates yemedim," dedi Kabalha, takkesini düzelterek.

"Bu binadaki tek hırsız sensin."

"Zaklut'un sana yaptığı gibi, kanıt olmadan kimse hakkında hükme varma sakın," dedi Cebel.

"Bu orospu çocuğunu cezalandıracağım," diye bağırdı Dabis.

"Dabis, seni turp satıcısının oğlu!" diye bağırdı Kabalha.

Dabis Kabalha'nın üzerine çullandı ve onu yumrukladı. Kabalha sendeledi, alnından kan akıyordu. Dabis de çevresindekilerin itirazlarına aldırmadan ona defalarca vurdu, derken Cebel sinirlerine hâkim olamadı, araya girdi ve Dabis'i boynundan sıkıca yakaladı.

Dabis Cebel'in ellerinden kendini boşuna kurtarmaya çalıştı. "Kidra'yı öldürdüğün gibi beni de mi öldüreceksin?" diye bağırdı.

Cebel'in sertçe ittiği Dabis duvara doğru sendeledi, hiddetle Cebel'e baktı. Çevredekiler bir Cebel'e bir Dabis'e baktılar, Cebel'in gerçekten Kidra'yı öldürüp öldürmediğini merak ettiler. Dulma ona sarıldı, İtris de, "Allah senden razı olsun, el Hamdanlar'ın prensi!" diye bağırdı.

"Seni korumak için öldürdüm onu!" dedi Cebel acıyla Dabis'e.

"Ama onu öldürmekten zevk aldın!" dedi Dabis alçak sesle.

"Çok nankörsün Dabis! Yazıklar olsun sana!" diye bağırdı Dulma. Cebel'i kolundan çekerek, "Seni evimde misafir edeceğim, gel el Hamdanlar'ın lideri!" dedi.

Cebel, Dulma'nın kendisini götürmesine izin verdi ama ayaklarının altında büyük bir uçurumun açılmakta olduğunu hissetti.

Birlikte yürürlerken, "Buradan kaçış yok mu?" diye fısıldadı Dulma'nın kulağına.

"Cebel, birilerinin seni ele vermesinden mi korkuyorsun?"

"Dabis bir geri zekâlı."

"Evet ama o kadar da aşağılık değil!"

"Size getirdikleri suçlamaların benim yüzünden daha da ciddi bir hal alacağından korkarım."

"İstersen buradan kaçış yolunu sana gösteririm, ama nereye gidebilirsin ki?"

"Çöl, bildiğimizden çok daha büyük bir yer."

33

Cebel neredeyse sabah olurken oradan kaçabildi. Gecenin sessizliğinde, mahalle sakinlerinin hâlâ uykudayken damdan dama geçti ve Cemaliye'ye ulaştı. Zifiri karanlığa rağmen el-Darasa'ya doğru devam etti, sonra çöle yöneldi ve Hind ile Kadri'nin kayasına gitti. Yıldızların zayıf ışığı altında oraya vardığında bu kadar yorgunluğa ve uykusuzluğa daha fazla dayanamadı. Kendini kuma attı, pelerinine sarındı, uykuya daldı. Güneşin ilk ışınlarının kayanın tepesine ulaşmasıyla gözlerini açtı, çölden kimse geçme-

den dağa ulaşabilmek için hemen kalktı. Ancak yola çıkmadan önce, Kidra'yı gömdüğü yere bakmadan edemedi. Oraya bakınca kollarını, bacaklarını bir titreme aldı, ağzının içi kurudu, sonra da altüst olmuş bir halde oradan hızla uzaklaştı. Tek yaptığı bir caniyi öldürmekti, ama o mezardan bir firari gibi kaçtı. Kendi kendine, "Biz öldürmek için yaratılmadık, ama artık ölülerimizin sayısını dahi bilmiyoruz!" dedi. Uyumak için kurbanını gömdüğü yerden başka yer bulamamış olduğuna hayret etti! Kaçma içgüdüsünün giderek arttığını hissetti; hem sevdiklerine hem de nefret ettiklerine –annesine, Hamdan'a ve çete liderlerine– sonsuza kadar veda etmesi gerekecekti. Mukattam Dağı'nın eteklerine ulaştığında içi hüzünle ve sıla özlemiyle dolup taşıyordu, ama yoluna devam etti, güneye doğru yol aldı, sabahın ilerleyen saatlerinde Mukattam Pazarı'na ulaştı. Arkasında kalan çöle uzun uzun baktı, rahatlayarak, "En azından şimdi aramızda biraz mesafe var," dedi. Dört tarafı sokaklarla çevrili, duvarlarının, birbirine karışan erkek sesleriyle, eşek anırtılarıyla yankılandığı Mukattam Pazarı'na baktı. Meydandaki kalabalığa, işportacılara, delilere, dervişlere ve hokkabazlara bakılırsa, bir azizin bayramı kutlanıyordu, ama tabii bayramın asıl hareketli zamanı ancak güneş battıktan sonra başlayacaktı. Dalga dalga hareket eden kalabalıkların üzerinden çevresine baktı ve çölün başladığı yerde, etrafı ahşap sıralarla çevrili, tenekeden bir kulübe gördü. Sefil görünüşüne rağmen, burasının pazaryerinin en popüler kahvehanesi olduğu belliydi, zira müşterilerle dolup taşıyordu. Cebel orada boş bir sandalye bulup oturdu; vücudunun dinlenmeye aşırı ihtiyacı vardı. Kahvehane sahibi yanına geldi, başkalarına göre farklı bir görünüme sahip oluşu adamın ilgisini çekmişti; üzerinde güzel bir pelerin, başında yüksek bir sarık, ayağında da kırmızı deriden pahalı ayakkabılar vardı. Bir bardak çay istedi, arkasına yaslanarak çevresindeki insanlara baktı. Kısa süre sonra, meydandaki tulumbadan bir sesin yükseldiğini fark etti ve kaplarını suyla doldurmak isteyen insanların tulumbanın başında toplandığını gördü. Kalabalık şiddetli bir kargaşaya dönüşmüş, kurbanlar vermeye başlamıştı. Bağırışlar ve küfürler duyuluyordu, derken kalabalığın merkezinden tiz çığlıklar yükseldi; iki kız hengâmenin orta

yerinde sıkışıp kalmıştı. Kendilerini kurtarmak için gerilemeye başladılar, boş kovalarıyla kalabalıktan sıyrılıp çıktılar. Parlak sarı elbiseleri vücutlarını baştan başa sarıyordu, tek görünen yerleri, ışıl ışıl gençlik saçan yüzleriydi. Cebel önce kızların daha kısa boylu olanına baktı, gözleri ona fazla takılmadı, sonra diğerine, kara gözlü kıza odaklandı. Kızlar Cebel'in oturduğu yerin yakınlarına gelince Cebel yüz hatlarının benzerliğinden kardeş olduklarını sezdi, gerçi dikkatini çeken kız diğerinden çok daha güzeldi. Keyiflenen Cebel, kendi kendine, "Ne kadar harika yüzü var, sokağımızda hiç böyle birisini görmemiştim," dedi. Kızlar ayağa kalktı, saçlarını düzeltip başörtülerini taktılar, sonra kovalarını ters çevirip yere koydular, üzerlerine oturdular.

"Bu kalabalıkta kovaları nasıl dolduracağız?" diye sızlandı daha kısa boylu olan kız.

"Bu bayramda Allah yardımcımız olsun! Babam da bekliyor ve gitgide sinirleniyordur," dedi alımlı olanı.

Cebel hiç düşünmeden sohbete katıldı. "Neden kendi gelmedi kovaları doldurmaya?"

Kızlar itiraz etmek ister gibi ona doğru döndüler, ama Cebel'in şık görünümü karşısında biraz yumuşadılar; Cebel'in beğendiği kız, "Size ne bundan? Size şikâyette mi bulunduk?" dedi.

Onun konuştuğunu duymaktan mutlu olan Cebel özür diledi. "Ben sadece bir erkeğin bu bayram kalabalığı ile daha iyi başa çıkacağını söylemek istemiştim!"

"Bu bizim işimiz; onun işi daha zor."

"Babanız ne iş yapıyor?" diye sordu Cebel, gülümseyerek.

"Sizi ilgilendirmez."

Cebel, çevresinde kendisini izleyen gözlere aldırış etmeden ayağa kalktı, kızların önünde durdu ve "Kovalarınızı ben doldurayım," dedi.

"Size ihtiyacımız yok," dedi alımlı olanı, yüzünü başka yöne çevirerek.

"Doldurun o zaman, teşekkür ederiz," dedi kısa olanı, gözüpekçe. Ayağa kalktı ve diğer kızı da yanına çekti. Cebel kovaları aldı, güçlü vücuduyla kalabalığın arasına girdi, insanlara tosladı, iti-

lip kakıldı, nihayet, arkasındaki ahşap bir sırada su satıcısının oturduğu tulumbaya ulaştı. Satıcıya iki madeni para verdi, kovaları doldurdu ve onları kızların durduğu yere götürdü. Kızların, onları taciz etmekte olan bazı oğlanlarla tartıştığını görünce canı sıkıldı, kovaları yere bıraktı. Gözdağı verircesine oğlanlara doğru döndü. Oğlanların biri ona bir yumruk atmak üzereydi ama Cebel göğsüne bir yumruk indirerek onu yere serince, diğerleri de grup halinde, küfrederek saldırıya geçtiler.

Aniden tuhaf bir sesin onlara, "Defolun buradan, sizi çirkin küçük şeytanlar," diye bağırdığı duyuldu.

Herkes, gözleri ışıl ışıl, cellabiyesi belinde kemerle bağlı, kısa boylu, tıknaz, orta yaşlı bu adama dönüp baktı. "Kusura bakmayın, efendim," diye seslendi çocuklar, utanmışlardı, Cebel'e öfkeyle bakarak kaçıp gittiler. Kızlar adamın yanına koştular, kısa boylu olanı, "Bugün bayramdan ve bu veletlerden dolayı su almak zor oldu," dedi.

"Siz gecikince bayram olduğunu hatırladım," diye cevap verdi Balkiti, aynı zamanda Cebel'e bakarak. "Buraya tam zamanında gelmişim." Cebel'e döndü. "Sen iyi bir adamsın, iyi adamlara günümüzde çok az rastlanıyor."

"Bir şey değildi," dedi Cebel, çekingendi, "sadece biraz yardımcı oldum, teşekküre değmez."

Bu arada kızlar kovalarını alıp oradan sessizce ayrılmışlardı. Cebel gözlerinin o güzelliklerle bayram etmesini istiyordu ama Balkiti'nin ışıl ışıl gözlerinden başka tarafa bakmaya da cesaret edemiyordu. Bu adamın ruhunun derinliklerini görebileceğini düşündü, arzularını anlamasından korktu, ama Balkiti, "O kötü çocukları kovdun. Senin gibi adamlar saygıyı hak ediyor. O çocuklar Balkiti'nin kızlarını ne cüretle taciz ederler? İçki! Sarhoş olduklarını fark ettin, değil mi?"

Cebel başını salladı.

"Benin burnum bir cin gibi koku alır. Her neyse. Kim olduğumu biliyor musun?"

"Hayır, efendim, o şerefe ermedim."

"O zaman buralardan değilsin." Bunu kendinden emin bir sesle söylemişti.

"Doğru."

"Ben yılan terbiyecisi Balkiti'yim."

Cebel'in yüzü aydınlandı, onu hatırlamıştı. "Benim için çok büyük bir onur bu. Bizim sokağımızda da çok ünlüsünüz."

"Hangi sokakmış o?"

"Cebelavi Sokağı."

Balkiti'nin ince beyaz kaşları havaya kalktı. "Memnun oldum, şeref duydum," dedi, ahenkli bir sesle. "Vakfın sahibi Cebelavi'nin ününü duymayan var mı? Veya o Zaklut'un? Bayram için mi buraya geldiniz efendim?"

"Bana Cebel deyin lütfen." Sonra da, kurnazlıkla, "Kendime yeni bir yer arıyorum," diye ekledi.

"Sokağınızı terk mi ettiniz?"

"Evet."

Balkiti ona daha dikkatlice baktı. "Çete liderlerinin olduğu yerlerden göçenler çok olur! Söyleyin bana, bir adam mı öldürdünüz, yoksa bir kadın mı?"

Cebel'in neredeyse kalbi durdu, ama güçlü bir sesle, "Şakalarınız sizin kadar hoş değil!" dedi.

Balkiti'nin yaşlı, dişsiz ağzından bir kahkaha çıktı. "Siz, çete liderlerinin eğlence olsun diye eziyet ettiği ayaktakımından birisi değilsiniz. Bir hırsız da değilsiniz. Sizin gibi birisi sadece bir cinayet işlendiyse sokağından ayrılır."

"Size söyledim..." diye sert ama sıkıntılı bir sesle yine söze başladı Cebel.

"Efendim," diye sözünü kesti Balkiti, "katil olmanız beni ilgilendirmez, özellikle de doğru dürüst bir insan olduğunuzu bana kanıtladığınıza göre... Burada hırsızlık ya da yağma yapmamış, cinayet işlememiş tek bir adam yoktur. Söylediklerimin doğruluğuna inanmanız için de sizi evime, bir fincan kahve içmeye ve nargile tüttürmeye davet etmek isterim."

"Çok sevinirim. Şeref duyarım," dedi Cebel, umutları tekrar yeşermişti.

Pazaryerinde yan yana yürüyerek ilerideki bir sokağa doğru yöneldiler, kalabalıktan çıktıklarında Balkiti ona, "Burada görmek istediğiniz herhangi biri var mıydı?" diye sordu.

"Burada kimseyi tanımıyorum."

"Kalacak yeriniz var mı?"

"Kalacak yerim de yok."

"İsterseniz, kalacak bir yer bulana kadar misafirim olabilirsiniz," dedi Balkiti coşkuyla.

"Çok naziksiniz, efendim," dedi Cebel, mutluluktan uçuyordu.

"Şaşıracak bir şey yok," diye güldü adam. "Evim yılan dolu, bir adam benim için neden sorun teşkil etsin ki? Bu sizi korkutur mu? Ben bir yılan terbiyecisiyim, evimde yılanlara alışmayı öğreneceksiniz."

Sokağı geçerek çöle doğru yöneldiler. Cebel çölün başladığı yerde sokaktan uzak bir yere kurulmuş küçük, taştan bir ev gördü. Evin duvarları boyalı değildi, ama yıkık dökük sokağın yanında yepyeni duruyordu. Balkiti evi gururla göstererek, "Yılan terbiyecisi Balkiti'nin evi!" dedi.

34

"Evim için bu ücra noktayı seçtim," dedi Balkiti, eve ulaştıklarında, "çünkü insanlar, bir yılan terbiyecisinin kendisinin de büyük bir yılandan başka bir şey olmadığına inanır!"

Beraberce büyükçe bir salona girdiler. Bu salonun diğer tarafında kapısı kilitli bir oda, iki yanında da birer kapalı kapı daha vardı. Balkiti girişe bakan kapıyı gösterdi ve "İş aletlerimi orada tutarım, hem canlı olanları hem de diğerlerini," diye devam etti. "Korkmana gerek yok, kapı kalın ve kilitli, ayrıca seni temin ederim, yılanlarla yaşamak bazı insanlarla yaşamaktan çok daha kolaydır. Örneğin senin kaçtığın insanlarla yaşamaktan." Dişsiz ağzından bir kahkaha çıktı. "İnsanlar yılanlardan korkar, çete liderleri bile onlardan korkar, ama ben geçimimi onlara borçluyum. Onların sayesinde bu evi inşa ettim!" Sağ taraftaki kapıyı işaret etti. "Orada iki kızım uyur. Anneleri uzun bir zaman önce öldü, beni bırakıp gittiğinde yaşlıydım, tekrar evlenecek durumda değildim." Sol taraftaki kapıyı gösterdi. "Orada da biz uyuyacağız."

Yan taraftan dama çıkan bir merdivenden kısa boylu kızın seslendiğini duydular: "Şefika, çamaşırlara yardım eder misin? Orada heykel gibi durma!"

"Seyyide!" diye seslendi Balkiti. "Sesin yılanları rahatsız edecek. Sen de Şefika, orada heykel gibi durma."

Demek adı Şefika'ydı! Ne kadar tatlı bir kızdı! Dostane olmaması Cebel'i fazla üzmemişti. Kara gözlerindeki sessiz teşekkür... Bu tehlikeli misafirliği sadece onun gözleri için kabul ettiğini ona kim söyleyecekti?

Balkiti sol taraftaki kapıyı itti, Cebel'in geçmesi için açık tuttu, o da ardından içeri girdi ve kapıyı kapadı. Cebel'i kolundan tutarak, küçük odanın sağ duvarı boyunca yer alan bir divana götürdü, yanyana divana oturdular. Cebel tek bir bakışla odayı inceledi. Odanın karşı tarafında, üzerinde kahverengi bir örtü olan bir yatak vardı, yerde de, yatakla divan arasında süslü bir hasır ve üzerinde rengi anlaşılamayacak derecede lekeli, bakır bir tepsi. Tepsinin içinde bir mangal dolusu kül, yanında bir kaval, kenarı boyunca bir şiş, bir maşa ve bir avuç dolusu ballı tütün duruyordu. Açık olan pencereden çölü, renksiz gökyüzünü ve uzaklarda bir duvar gibi yükselen Mukattam'ı görebiliyordu. O ölüm sessizliğinde bir çoban kızın sesi duyuldu, pencereden içeri yakıcı güneşin ısısıyla yüklü, yumuşak bir rüzgâr esti. Balkiti onu öylesine inceliyordu ki Cebel sıkılmaya başlamıştı. Dikkatini dağıtmak için bir konuşma konusu açmayı düşündü, ama o anda damda atılan adımlardan dolayı tavan sallandı, Cebel'in kalbi hızla atmaya başladı. Kızın ayaklarını düşündü; kalbi, yılanlar serbest kalsa bile bu evde mutlu olunacağı hissiyle doldu. Kendi kendine, "Bu adam, aynı benim Kidra'ya yaptığım gibi, beni öldürüp çöle gömebilir ve o güzel kız onun kurbanı olduğumu hiçbir zaman bilemeyebilir," dedi.

Balkiti'nin sesi onu kendine getirdi: "Bir işin var mı?"

"İş bulacağım, ne olursa olsun, iş bulacağım," diye cevap verdi, cebindeki son bozuklukları hatırlayarak.

"Belki de işe çok acil ihtiyacın yok?"

Bu soru onu biraz rahatsız etti. "Fazla geç olmadan iş bulsam iyi olacak!"

"Dövüşçü vücudu var sende!"

"Ama şiddetten nefret ederim."

Balkiti güldü, "Sokağınızdayken ne iş yapardın?" diye sordu.

Cebel duraksadı, sonra, "Vakfı yönetiyordum," dedi.

"Öyle mi, ne kadar korkunç bir şey, o kadar iyi bir işi nasıl kaybettin?"

"Bir talihsizlik oldu."

"Bir hanıma göz mü diktin?"

"Allah saklasın, ihtiyar."

"Çok ketumsun, ama bana çabuk alışacaksın ve sırlarını benimle paylaşacaksın."

"Allah izin verirse."

"Paran var mı?"

Cebel yine korkuya kapıldı, ama korkusunu bastırarak "Biraz param var, ama yine de bir işe girmem lazım," dedi safça.

Balkiti göz kırptı. "Şeytani bir zekân var. Biliyor musun, senden iyi yılan terbiyecisi olur. Belki de beraber çalışabiliriz. Neden şaşırdın? Ben yaşlı bir adamım, bir yardımcıya ihtiyacım var."

Cebel bu öneriyi ciddiye almadı, ama içinde, Balkiti'yle bağını güçlendirme konusunda çok güçlü bir arzu vardı. Bir şeyler söylemek üzereyken Balkiti konuştu.

"Bunu düşünmek için zamanımız var. Şimdi..." Ayağa kalktı, eğilip mangalı aldı ve yakmak için dışarı çıkardı.

İkindi olmadan iki adam birlikte dışarı çıktılar. Balkiti genelde yaptığı üzere etrafta dolandı, Cebel de pazaryerini gezmeye ve alışveriş yapmaya gitti. Akşam çöle döndü, penceresinden gelen ışığı izleyerek ıssız eve yöneldi.

Eve yaklaşınca hararetli tartışma sesleri duydu, ister istemez kulak misafiri oldu. Seyyide'nin, "Eğer söylediğin doğruysa baba, o bir suç işledi ve biz o çete liderleriyle başa çıkamayız," dediğini duydu.

"Bir caniye benzemiyor," dedi Şefika.

"Onu çok mu yakından tanıyorsun, yılan kız?" dedi Balkiti, abartılı bir alaycılıkla.

"O kadar iyi bir işten neden ayrıldı?" diye sordu Seyyide.

"Bir adamın, çete liderleriyle ünlü olan bir sokaktan ayrılması o kadar sıradışı bir şey değil!"

"Ne zamandan beri bilinmeyeni bilme konusunda yetenek sahibisin?" diye sordu Seyyide arsızca.

"Yılanlarla yaşaya yaşaya iki tane yılan çocuğum olmuş," diyerek iç geçirdi Balkiti.

"Hakkında bir şey bilmeden burada kalmasına izin mi veriyorsun, baba?"

"Onun hakkında bir şeyler biliyorum, gerisini de keşfedeceğim. Ayrıca gerektiğinde iki gözüme de güvenebilirim. Onu buraya davet ettim çünkü doğru dürüst biri olmasından etkilendim, fikrimi değiştirmem için de hiçbir neden yok."

Durum farklı olsaydı hiç çekinmeden buradan ayrılırdı Cebel. Ayrıcalıklı hayatını da hiç düşünmeden geride bırakmamış mıydı? Ama onu eve çeken güce teslim olmak istiyordu. Kendisini savunan sesi duydukça kalbi deli gibi atıyordu; ıssız geceyi ve çölü uzaklaştıran bir sesti, dağın üzerinde yükselen hilalin, müjdeli haber getiren birisi gibi, karanlıkta gülümsemesini sağlıyordu. Karanlıkta bekledi, sonra öksürdü, kapıya yaklaştı, çaldı. Kapı açıldı, elinde tuttuğu lambanın ışığında Balkiti'nin yüzü göründü. İki adam odalarına gittiler, Cebel getirdiği paketi bakır tepsiye bırakıp oturdu. Balkiti soran gözlerle pakete baktı.

"Hurma, peynir, helva ve sıcak falafel," dedi Cebel.

Balkiti gülümsedi, önce nargileyi, sonra da paketi işaret ederek, "En iyi geceler onunla ve bununla gçer," dedi. Cebel'in sırtına samimi bir şekilde vurdu. "Haksız mıyım, vakıf çocuğu?"

Cebel kalbinin sıkıştığını hissetmeden edemedi. Zihni, onu evine alan hanımın, bahçenin –müziğinin, yasemin çardağının, kuşların ve çayın– o kaybolan dünyanın güvenliğinin, huzurunun ve tatlı rüyalarının hatırasıyla doldu, şimdiki hayatı neredeyse berbat göründü ona. Ama sonra bir dalga gelip umutsuz anılarını alıp götürdü, o dost canlısı, tatlı kızı ve bu yılan yuvası eve onu çeken sihirli gücü düşününce kendini güvende hissetti. Esintiden titreşen bir fenerin ışığı gibi aniden parlayan, kendisini de şaşırtan bir coşkuyla, "Ne kadar güzel bir hayat sürüyorsunuz burada," dedi.

35

Şafak sökene kadar uyuyamadı, korku içinde azap çekip durdu. Kızın hayaleti, kuru otların arasında, her tarafı böceklenmiş yasemin yaprakları kadar korkutucu görüntülerle onu ziyaret etti. Bu tuhaf evdeki gölgelerin yarattığı hayaller onu ele geçirdi. Karanlıkta kendi kendine, "Yılanlarla dolu bir evde bir yabancıdan başka nesin ki, bir suç işledin ve kaçıyorsun, kalbin aşkla titriyor," dedi. Eğer tek başına olsaydı, tek isteği huzur ve sessizlik olurdu. Korktuğu yılanlar değil, yatağında yatan ve horlamaları bir yükselip bir alçalan adamın ona ihanet etmesiydi. O horlamaların gerçek olup olmadığı ne malumdu? Artık hiçbir şeye güveni kalmamıştı. Ona hayatını borçlu olan Dabis bile gizli çılgınlığını etrafa duyuracaktı; Zaklut öfkeye kapılacak, annesi ağlayacak, zavallı sefil sokak alevler içinde kalacaktı. Onu bu eve, oda arkadaşı, yılan terbiyecisinin evine çeken aşka gelince... Duygularını söze dökecek kadar yaşayacağı ne malumdu? Bu düşüncelerle şafak sökene kadar uyuyamadı ve korku içinde azap çekti.

Sabah ışığı pencereden sızınca gözkapakları zorlukla açıldı. Balkiti yatağında oturmuş, battaniyenin altında sıska bacaklarını ovuşturduğunu gördü. Uykusuzluğun verdiği o tanıdık sersemliğe rağmen mutluluk içinde gülümsedi. Karanlıkta başının içine yuvalanıp ışıkta yarasalar gibi dağılan hayallere lanet etti. Bunlar bir katilin karanlık zihnine yakışan hayaller değil miydi? Evet, asil ailemizin kanında en baştan beri cinayet var. Balkiti büyü altındaki bir yılan gibi kıvrılan bir sesle esnedi ama sonra göğsü o kadar uzun ve kuru bir öksürük krizi ile sarsıldı ki Cebel adamın gözlerinin yuvalarından fırlayacağını hissetti. Öksürük krizi geçtikten sonra Balkiti'nin ağzından uzun bir inilti çıktı.

"Günaydın," dedi Cebel. Doğrulup oturdu, yüzü öksürmekten hâlâ kırmızı olan Balkiti de ona döndü.

"Günaydın, dün gece hemen hiç uyumayan Cebel."

"Yüzümden belli oluyor mu?"

"Hayır, ama karanlıkta dönüp durdun ve benden korkuyormuşsun gibi yüzünü hep bana doğru çevirdin!"

Seni yılan! Ama kızın kara gözleri aşkına, zehirli olmayan bir yılan ol da!

"Aslına bakarsanız, uyuyamamamın sebebi tanıdık olmayan bir yerde bulunmam."

"Uyuyamamanın tek nedeni vardı," diye güldü Balkiti, "o da benden korkuyor olmandı. 'Beni öldürecek ve paramı alacak, sonra beni çöle gömecek, aynı öldürdüğüm adama yaptığım gibi,' dedin."

"Siz..."

"Dinle Cebel, korku korkunç bir şeydir. Yılanların saldırıya geçmesine neden olan şeydir!"

"İnsanların içinde olmayan şeyleri okuyorsunuz."

"Dinle, eski vakıf yöneticisi, gerçeğin dışında bir şey söylemediğimi biliyorsun."

"Seyyide, gel buraya!" diye bağırdı içeriden güçlü bir ses. Cebel'in kalbi beklenmedik bir sevinçle hızlı hızlı atmaya başladı. Bu yılan yuvasında bir güvercin onu masum bulup umut ağacının gölgesine götürmüştü. Balkiti, Şefika'nın hareketine yorum getirir gibi konuştu.

"Evimiz sabahın erken saatlerinden itibaren hareketlidir. Bu kızlar, erkenden çıkıp yaşlı babalarını besleyebilmek için su ve fasulye almaya giderler, sonra da kendisini ve onları geçindirmesi için, bir çuval dolusu yılanla onu dışarı gönderirler."

Cebel'in kalbi huzurla doldu, kendini bu ailenin bir ferdi gibi hissetti. Ruhunu dostane bir sıcaklık kapladı ve dayanılmaz bir içtenlikle kalbini açıp kendini tamamıyla teslim etmek istedi.

"Efendim," dedi, "size gerçeği, hikâyemin tamamını anlatacağım."

Balkiti bacaklarını ovuşturma işine kendini vermiş gibi göründü ama gülümsedi.

"Ben bir katilim, dediğiniz gibi, ama bir hikâyem var."

Cebel ona olanları anlattı.

"Zalimlerden oluşan bir kabile," dedi Balkiti, Cebel hikâyesini bitirdiği zaman. " Ama sen, sen iyi bir adamsın, senin hakkındaki

görüşlerim de değişmedi." Oturduğu yere muzafferane tekrar kuruldu. "Açık sözlü davranılmayı hak ediyorsun. Benim de Cebelavi Sokak'tan geldiğimi bilmen lazım."

"Siz mi?"

"Evet, oradan çok gençken, çete liderleriyle olan bir sorundan dolayı kaçtım!"

"Çete liderleri, sokağımızın en korkunç yanı," dedi, şaşkınlığı açıkça görülen Cebel.

"Evet ama çete lideri olsun olmasın, biz sokağımızı unutmadık. Onun için geçmişini keşfettiğim zaman seni sevdim."

"Hangi mahalledensiniz?"

"Senin gibi, Hamdanlar'dan."

"İnanılmaz bir şey bu!"

"Bu dünyada hiçbir şeye inanılmaz gözüyle bakma, ama bütün bunlar geçmişte kaldı, akrabam olan Tamar Henna dışında da hiç kimse bunları hatırlamıyor."

"O cesur kadını tanırım. Peki size sorun yaratan çete lideri kimdi, Zaklut muydu?"

"O zamanlar Zaklut sadece küçük ve sefil bir mahalleyi yönetirdi."

"Dediğim gibi, çete liderleri sokağımızın en korkunç yanı."

"Geçmişe de, geçmişte olan her şeye de tüküreyim!" diye ekledi Balkiti. "Şu andan itibaren geleceğini düşünmeye başlaman lazım. Sana tekrar söylüyorum, senden harika bir yılan terbiyecisi olur. Buranın güneyinde, sokağımızdan uzakta, iş yapmaya uygun bir yer var. Ne olursa olsun, senin çete liderleri ve kabadayılar bu sokakta kendilerini gösteremezler."

Tabii ki yılan terbiye etme sanatı hakkında hiçbir bilgisi yoktu, ama Cebel bunu aileye katılmanın bir yolu olarak görüp sevindi ve sesi ne kadar mutlu olduğunu ele verdi. "Gerçekten bu işte başarılı olur muyum?"

Adam bir akrobat hızıyla yere atladı ve kısacık boyuyla, geniş yakasından gözüken gür beyaz tüyleriyle karşısına dikildi. "Evet, ben böyle konularda yanılmam." Elini uzattı, el sıkıştılar. "Sana gerçeği söyleyeceğim, seni yılanlarımdan daha çok sevdim."

Cebel bir çocuk gibi kahkahalarla güldü ve Balkiti'nin gitmesini engellemek için elini sıkmaya devam etti. Balkiti soran gözlerle ona baktı, Cebel artık içinde tutamadığı şeyi anlatmak zorunda kaldı. "Efendim, Cebel ailenizin bir ferdi olmak ister."

Balkiti kan çanağı gözleriyle ona gülümsedi. "Gerçekten mi?"

"Evet, Allah şahidimdir!"

Balkiti kısa bir kahkaha attı, "Bana bunu ne zaman soracağını merak ediyordum. Evet, Cebel, aptal değilim, sen, iç huzuruyla kızımı verebileceğim bir adamsın. Neyse ki Seyyide de, merhum annesi gibi, harika bir kızdır," dedi.

Cebel'in mutlu gülümsemesi solmuş bir çiçeğin dökülen yaprakları gibi titredi, tam hayaline kavuşacakken onu kaçırmaktan korktu.

"Ama..."

"Ama sen Şefika'yı istiyorsun! Biliyorum, dostum. Gözlerin de, kızımın konuşması da, yılanlarla olan deneyimim de öyle diyor. Affet beni, yılan terbiyecileri kendi aralarında böyle davranırlar."

Cebel derin bir nefes aldı, içini rahatlatıcı bir huzur dalgası kapladı; göğsü gençlikle, özgürlükle, coşkuyla dolup taştı. O güzel evi ve oradaki ayrıcalıklı konumunu unuttu, artık geleceğin karşısına çıkaracağı acı ve zorluklardan korkmuyordu. Geçmişin üzerine kalın bir perde çekebilirdi; geçmiş günlerin acısı ile kaybettiği annesine duyduğu özlemi unutup gidebilirdi.

O sabah Seyyide neşeyle zılgıt çekti. Müjdeli haber komşu sokaklarda hızla yayıldı. Ve Cebel'in düğün alayı Mukattam Pazarı'nda kıvrıla kıvrıla dolandı.

36

"Bir tavşan veya bir horoz gibi yaşamak insana şeref getirmez!" dedi Balkiti, sesinde aşağılayıcı bir eleştiri vardı. "Ama işte buradasın. Tek bir şey öğrenemedin, paran da suyunu çekti!"

Evin kapısının yanında, hayvan derisinden bir kilimin üzerinde oturuyorlardı. Cebel güneşli kumların üzerinde bacaklarını uzatmıştı, gözleri keyifli bir huzurla parlıyordu. Kayınpederine döndü, gülümsedi. "Babamız Edhem, bahçede şarkı söyleyerek geçirdiği o tatlı, masum hayatı arzulayarak yaşadı ve öldü."

Balkiti yüksek sesle güldü. "Şefika!" diye seslendi. "Gel kocanı al götür yoksa tembellikten ölecek!"

Kapıda Şefika göründü, elindeki tabakta mercimek ayıklıyordu. Mor başörtüsü, yüzünün saflığını büsbütün ortaya çıkarıyordu. "Ne var, baba?" dedi, gözlerini tabaktan kaldırmadan.

"Kocan sadece iki şey istiyor: Senin mutluluğun ve çalışmadan geçirilecek bir hayat."

"Beni açlıktan öldürürse nasıl mutlu olabilirim ki?" dedi Şefika, gülüşü sitemkârdı..

"O da sihirbazın sırrı," dedi Cebel.

Balkiti dirseğiyle Cebel'i dürttü, "Mesleklerin en zorlu olanı ile dalga geçme. Bir yumurtayı bir seyircinin cebine saklayıp gösterinin diğer tarafında başka birinin cebinden nasıl çıkarırsın? Bilyeleri civcive nasıl çevirirsin? Bir yılanı nasıl terbiye edersin?" dedi.

"Öğret ona, baba," dedi Şefika, mutluluk saçarak. "Hayatın ona öğrettiği tek şey, vakfın idari ofisinde rahat bir sandalyede oturmak."

"İşe gitme zamanı geldi," dedi Balkiti, ayağa kalkıp eve girdi.

Cebel karısına sevgi dolu gözlerle baktı. "Sen Zaklut'un karısından binlerce kez daha güzelsin, ama o bütün gününü şık bir divanda yatarak geçiriyor, alacakaranlıkta da bahçede yasemin kokluyor, derede gülüp oynuyor."

"Başka insanların emeğinden geçinenler öyledir işte," dedi Şefika, alaycı ama acı bir sesle.

Cebel kafasını kaşıdı, biraz düşündü, sonra, "Ama mutluluğu mükemmel hale getirmenin bir yolu bulunur," dedi.

"Hayal kurmayı bırak. Pazaryerinde kalkıp yanıma geldiğinde hayal kurmuyordun, o insan müsveddesi mikropları yanımdan kovarken de hayal kurmuyordun. Onun için âşık oldum sana."

Cebel'in içinden onu öpmek geldi; gerçekleri Şefika'dan daha iyi bilmesi kızın söylediklerinin değerini azaltmıyordu.

"Benim sana âşık olmamın hiçbir nedeni yoktu," dedi.

"Çevremizdeki bu sokaklarda sadece deliler hayal kurar."

"Benden ne istiyorsun, sevgilim?"

"Babama benzemeni."

"Ne kadar tatlısın," diyerek ona hafiften sitem etti. "Bu tatlılığın nereden geliyor?"

Şefika'nın dudaklarına bir gülümseme yerleşti, bu arada parmaklarıyla mercimekleri hızlı hızlı ayıklamaya devam etti.

"O sokaktan kaçtığım zaman, dünyanın en zavallı insanıydım, ama eğer o olay olmasaydı, seninle evlenemezdim!"

Şefika güldü. "Babam nasıl geçimini yılanlara borçluysa, biz de mutluluğumuzu sokağındaki çete liderlerine borçluyuz."

"Yine de," diyerek iç geçirdi Cebel, "sokağımızın gelmiş geçmiş en gözde sakini, insanların bahçede şarkı söylerken geçimlerinin sağlanmasının mümkün olduğuna inanırdı."

"Yine başlama! Hadi, babam çantasını almış geliyor, kalk, Allah yardımcınız olsun."

Balkiti çantasıyla içeri geldi, Cebel yerinden kalktı, iki adam her zamanki yollarına koyuldular.

"Zihninle olduğu kadar gözlerinle de öğren," dedi Balkiti. "Ne yaptığıma bak. Başkalarının önünde bana bir şey sorma, sabırlı ol, kaçırdıklarını sana anlatırım."

Cebel'e iş gerçekten de zor gelmişti, ama başlangıçtan itibaren kendini tamamıyla işe vererek, büyük çaba göstererek, işin gerektirdiği zahmetli el çabukluğuna alıştı. İşin gerçeği, seyyar satıcı, çete lideri, hırsız veya eşkıya olmadığı sürece yapabileceği başka iş yoktu. Yeni mahallesindeki sokaklar kendi sokağından farklı değildi; tek fark, vakıfta ve onunla ilgili yayılan hikâyelerde yatıyordu. Eski hayallerinden geriye kalan hüznü, geçmiş ihtişamıyla ilgili anıları, uğruna önce Edhem'in, sonra da el Hamdanlar'ın acı çektiği umutlar kalbinin derinliklerine gömülmüştü. Yeni hayatının enginliğine kendini vererek, ona kollarını ve kalbini açarak geçmişi unutmaya kararlıydı. Bunalımla veya köklerini kaybetmiş olmasından kaynaklanan bir utanç hissiyle karşı karşıya kaldığı anda hemen çok sevdiği karısına sığınırdı. Üzüntüsüyle başa çıkıp işi o kadar iyi öğrendi ki Balkiti'yi bile şaşırttı. Çölde gece

gündüz, bıkıp usanmadan alıştırma yaptı. Günlerini, haftalarını, aylarını bu işe ayırdı, azmini kaybetmedi, yorgunluğun kendisini alt etmesine izin vermedi. Mahallenin tüm sokak aralarını öğrendi, yılanlara alıştı. Gösterilerini binlerce çocuğa sundu, başarının ve kazancın tadını çıkardı. Sonra baba olacağı müjdesini aldı. Dinlenebildiği zamanlarda sırtüstü uzanıp yıldızları seyretti. Geceleri Balkiti ile aralarında nargileyi dolaştırdılar, Hamdan'ın kahvehanesinde rebabın eşlik ettiği hikâyeleri tekrar tekrar anlattılar. Ara sıra Cebelavi'nin nerede olduğunu düşündü. Şefika, geçmişinin şimdiki hayatını mahvedeceğine dair endişelerini dile getirdiğinde, "Karnındaki çocuk bu halka ait. Hamdan'ın halkı onun halkı. Efendi canilerin kralı, Zaklut da zulmün kralı. Bunlar gibi insanlar oldukça hayat nasıl iyi olabilir ki?" dedi.

Bir gün, Zaynhum'da, kalabalık bir çocuk topluluğunun önünde maharetini sergiliyordu. Arkasını dönünce, karşısında, en ön sıraya kadar ulaşmış ve şaşkınlık içinde kendisine bakmakta olan Dabis'i gördü. Huzursuzluğa kapılan Cebel, Dabis'in yüzüne bakmaktan kaçınmaya çalıştı ama gösterisine de daha fazla devam edemedi. Çocukların gürültülü itirazına rağmen gösterisini yarıda kesti, çantasını topladı ve oradan uzaklaştı.

Çok geçmeden Dabis ona yetişti, "Cebel! Sen misin, Cebel?" diye seslendi.

Cebel durdu, geriye döndü. "Evet, neden buradasın Dabis?"

"Yılan terbiyecisi Cebel!" Dabis henüz şaşkınlığından kurtulamamıştı. "Bu işi yapmayı ne zaman, nasıl öğrendin?"

"Bu dünyanın en tuhaf işi değil," dedi Cebel, ilgisizce.

Cebel yürümeye devam etti, Dabis de onu izledi, dağın eteklerine kadar geldiler. Burada, sadece koyunların otladığı, çırılçıplak bir çobanın oturup giysilerinden bitleri ayıkladığı bir yerde, bir tepenin gölgesine oturdular. Dabis dostunun yüzünü dikkatlice inceledi.

"Neden kaçtın Cebel? Sana ihanet edeceğimi düşünecek kadar mı az güvendin bana? Allah aşkına, el Hamdanlar'ın hiçbirine, Kabalha'ya bile asla ihanet etmem! Seni kime haber verecektim ki? Efendi'ye mi? Zaklut'a mı? Yüce Allah hepsine cezasını versin. Se-

nin nereye gittiğini sorup durdular, her sorduklarında da kendi terimde boğulacak gibi oldum."

"Söyle bana," dedi Cebel, içtenlikle, "evinden çıkarken senden intikam almalarından korkmadın mı?"

Dabis önem vermediğini gösteren bir hareket yaptı. "Kuşatmayı uzun bir süre önce kaldırdılar. Artık kimse Kidra'nın nerede olduğunu veya katilinin kim olduğunu sormuyor. Bizi açlıktan ölmekten kurtaranın Hüda Hanım olduğu söyleniyor, öte yandan sürekli bir aşağılanmaya mahkûm edildik. Şerefimiz beş paralık oldu. Kahvehanemiz kalmadı! Çalışmak için sokağımızdan uzaklara gidiyoruz, eve döndüğümüzde de duvarlarımızın arkasına kapanıyoruz. Eğer çete liderleri içimizden birini ele geçirecek olurlarsa ona dayak atıp suratına tükürmekten çok zevk alıyorlar. Sokaktaki pisliğe bize verdiklerinden daha fazla değer veriyorlar, Cebel. Sürgüne gittiğin için çok talihlisin."

"Benim talihimi unut da, kimseye kötü davranıp davranmadıklarını anlat bana," dedi Cebel kızarak.

Dabis yerden bir tuğla alıp şiddetle yere fırlattı. "Kuşatma sırasında bizden on kişiyi öldürdüler!"

"Yüce Allahım!"

"Rezil annenin daha da rezil oğlu Kidra karşılığında onları aldılar, ama aralarında hiçbir dostumuz yoktu!"

"Hepsi el Hamdanlar'dan değil miydi, Dabis?"

Dabis ürkekçe göz kırpıştırdı, dudaklarından sessiz bir özür döküldü. "Diğerlerinin payına sadece tokatlar ve tükürükler düştü."

Cebel bu dünyadan ayrılmış ruhların sorumluluğunu hissetti, kalbi acıyla sıkıştı. Kaçışından beri geçen her huzur anının şiddetli bir pişmanlıkla lekelendiğini hissetti. Ancak Dabis, "Şu anda sen el Hamdanlar'ın tek mutlu ferdisin herhalde," diyerek onu şaşırttı.

"Sizi düşünmediğim tek bir gün olmadı!" diye haykırdı Cebel.

"Ama bütün bu sorunlardan çok uzaklardasın."

"Geçmişimden kaçamadım," dedi Cebel sertçe.

"Umutsuz bir durum için huzurunu kaçırma. Bizim artık umudumuz kalmadı."

"Artık umudumuz kalmadı," diye tekrar etti Cebel, ama sesi gizemliydi.

Dabis endişe ve merak içinde ona baktı, ama Cebel'in yüzünde derin izler bırakmış olan hüzne saygısından bir şey demedi. Yere baktı, bir böceğin hızla yol alıp bir taş yığınının altında kaybolduğunu gördü. Çoban giysisini silkeleyip güneşten yanmış vücuduna giydi.

"Gerçeği söylüyorum," dedi Cebel, "ben hiç mutlu olmadım, sadece öyle görünüyordum."

"Mutluluğu hak ediyorsun sen, gerçekten hak ediyorsun," diye onu yatıştırdı Dabis.

"Evlendim ve kendime yeni bir iş buldum gördüğün üzere, ama hep uykumda beni rahatsız eden bir ses vardı içimde."

"Allah yardımcın olsun! Nerede oturuyorsun?"

Cebel cevap vermedi. Kendi kendine konuşur gibiydi. "Böyle eşkıyalar olduğu sürece kimse güzel bir hayat süremeyecek."

"Doğru söylüyorsun, ama onlardan nasıl kurtulabiliriz ki?"

Çoban koyunlarına seslenmek için sesini yükseltti, uzun değneğini kolunun altına alarak onlara doğru ilerledi. Sonra belli belirsiz bir şarkı söylediği duyuldu.

"Seni nasıl bulacağım?"

"Mukattam Pazarı'nda yılan terbiyecisi Balkiti'nin evini sor, ama benden henüz kimseye söz etme."

Dabis ayağa kalkıp Cebel'in elini sıktı, Cebel'in kederli bakışı altında oradan uzaklaştı.

37

Neredeyse gece yarısı olmuştu. Kahvehanenin soğuktan dolayı kapalı olan kapılarından sızan zayıf ışığın dışında Cebelavi Sokağı'na neredeyse tamamıyla karanlık çökmüştü. O kış gecesi yıldız yoktu, gençler odalarına kapanmıştı, köpeklerle kediler bile evlerin avlularına sığınmışlardı. Bu müthiş sessizlikte hikâyelere eşlik eden rebapların monoton melodileri duyuluyordu ama Hamdanlar'ın mahallesi sessiz bir karanlığa gömülüydü. Çöl tarafından iki karaltı geldi, konağın duvarı dibinden yürüyerek Efen-

di'nin evinin önünden geçtiler, Hamdanlar'ın mahallesine girdiler ve ortalardaki bir binanın önünde durdular. Karaltılardan biri kapıyı vurdu, çıkan ses o sessizlikte davul gibi yankılandı. Kapı açıldı, elindeki lambanın ışığında Hamdan'ın solgun yüzü göründü. Ziyaretçisinin yüzünü görmek için lambayı yukarı kaldıran Hamdan önce duraksadı, sonra da şaşkınlıkla, "Cebel!" diye bağırdı.

Hamdan kapıdan çekildi, içeriye önce büyük bir bohça ile bir çanta taşıyan Cebel ile hemen ardından diğer bir bohça taşıyan karısı girdi. İki adam birbirine sarıldı, sonra Hamdan kadına baktı ve karnını fark etti. "Karın mı? İkiniz de hoş geldiniz. Beni izleyin. Acele etmeyin."

Uzun, üstü kapalı bir sundurmayı geçtiler; geniş, açık bir avluya vardılar, oradan da dar bir merdivenden çıkıp Hamdan'ın dairesine ulaştılar. Şefika hareme gitti, Hamdan da Cebel'i binanın avlusuna bakan balkonu olan geniş bir odaya götürdü. Cebel'in eve döndüğü haberi kısa zamanda yayıldı ve Dabis, İtris, Dulma, Ali Favanis, şair Rıdvan ve Abidin başta olmak üzere el Hamdan erkeklerinden oluşan bir kalabalık eve geldi. Mutluluk içinde Cebel'in elini sıktılar, odadaki minderlere oturup evine dönen bu ziyaretçiyi endişe ve merakla izlediler. Cebel'i soru bombardımanına tuttular, o da hayatının son döneminden söz etti. Herkes hüzünle bakıştı. Cebel, kırılgan ruhlarının bir deri bir kemik kalan vücutlarına yansıdığını gördü; her tarafları yavaş yavaş çöküyordu. Katlandıkları aşağılamaları ona anlattılar; Dabis, bir ay önceki karşılaşmalarında ona her şeyi anlattığını, şimdi onu burada gördüğüne şaşırdığını söyledi.

"Bizi bu yeni yerine göç etmeye davet etmek için mi geldin?" diye alayla sordu.

"Sahip olduğumuz tek yer burası," dedi Cebel sertçe.

Sesindeki otoriteye şaşırdılar, Hamdan'ın merakı da gözlerinde okunuyordu. "Bunlar yılan olsa, onlarla başa çıkabilirdin," dedi.

Tamar Henna çaylarla içeri geldi. Cebel'i içtenlikle karşıladı, karısını övdü, bir oğulları olacağını haber verdi. Sonra da, "Ama erkeklerimizle kadınlarımız arasında bir fark kalmadı!" dedi.

Tamar odadan ayrılırken Hamdan onu azarladı, ama erkekle-

rin gözleri, utanç içinde de olsa kadının yorumuna katıldıklarını yansıtıyordu. Topluluğu etkisi altına almış olan karamsarlık daha da arttı. Kimse çayının tadına bakmadı.

"Neden geri geldin, Cebel?" diye sordu şair Rıdvan. "Sen hakaretlere alışkın değilsin."

"Katlanmak zorunda kaldıklarımıza sabır göstermenin, bizden nefret eden yabancıların arasında aylak aylak dolanmaktan daha iyi olduğunu size defalarca söyledim," dedi Hamdan, sesinde zafere benzeyen bir tınıyla.

"Durum göründüğü gibi değil," dedi Cebel, sesi sertti.

Hamdan başını salladı ama bir şey demedi. Bir süre sessizlik oldu, sonra Dabis, "Dostlarım, bırakalım da dinlensin," dedi.

Cebel kalmalarını işaret etti. "Ben buraya dinlenmeye gelmedim, size önemli bir şeyden, düşündüğünüzden çok daha önemli bir şeyden söz etmeye geldim."

Herkes şaşkınlık içinde ona baktı, Rıdvan da bunun iyi bir haber olduğunu umduğunu söyledi.

Cebel delici bakışlarını üzerlerine çevirdi. "Hayatımın geri kalan kısmını yeni ailemle geçirebilirdim, sokağımıza bir daha dönmeyi hiç düşünmeyebilirdim," dedi, biraz duraksadıktan sonra da devam etti. "Ama birkaç gün önce soğuğa ve karanlığa rağmen yalnız başıma bir yürüyüşe çıkmak istedim, çölde bir süre yürüdüm ve adımlarım beni sokağımızın başına kadar getirdi. Kaçtığımdan beri yakınına uğramadığım bir yerdi."

Herkesin gözleri ilgiyle parlıyordu.

"Zifiri karanlıkta yürümeye devam ettim, yıldızlar bile bulutların ardında kaybolmuştu. Aklım başka yerdeydi, derken iriyarı biriyle çarpıştım, önce onun çete liderlerinden biri olduğunu düşündüm, ama sonra sokağımızdaki kimseye, hatta başka hiç kimseye benzemediğini fark ettim. Dağ gibi bir adamdı. Korkuya kapıldım ve geri çekilmeye çalıştım ama o bana tuhaf bir sesle, "Dur Cebel," dedi. Olduğum yerde donakaldım, sırtımdan terler aktı, ona "Sen, sen kimsin?" diye sordum.

Cebel burada duraksadı, topluluktakiler de başlarını ilgiyle ona doğru uzattılar.

"Sokağımızdan biri miymiş?" diye sordu Dulma.

"Sokağımızdaki kimseye, hatta başka hiç kimseye benzemediğini söyledi zaten," diye araya girdi İtris hemen.

"Ama sokağımızdan birisiydi o," dedi Cebel.

Herkes kim olduğunu sordu, Cebel şöyle dedi: "O tuhaf sesiyle bana, 'Korkma, ben büyükbaban Cebelavi'yim,' dedi."

Herkes şaşırıp çığlık attı ve inanmaz gözlerle birbirlerine baktı.

"Şaka ediyorsun tabii ki," dedi Hamdan.

"Gerçeği söylüyorum, tamamen gerçeği."

"Sarhoş değildin, öyle mi?" diye sordu Ali Favanis.

"Ben hayatımda sarhoş olmadım!" diye öfkeyle bağırdı Cebel.

"Şarap bardakları konuşabilse... Sadece en iyi yılların mahsullerinden söz ederlerdi," dedi İtris.

Cebel'in yüzü öfkeden renkten renge girdi. "Onu kendi kulaklarımla duydum, bana, 'Korkma, ben büyükbaban Cebelavi'yim,' dedi."

"Ama çoktandır evinden çıkmadı, kimse de görmedi onu!" dedi Hamdan yumuşak bir ses tonuyla, Cebel'in öfkesini yatıştırmak için.

"Kimse onu görmeden her gece evinden çıkabilir."

"Ama senin dışında hiç kimse ona rastlamadı!" dedi ihtiyatlı bir tavırla Hamdan.

"Ben ona rastladım!"

"Kızma Cebel, senden şüphe etmiyorum, ama insan hayal gücüne kanabilir. Allah aşkına, söyle bana, eğer adam evinden çıkabiliyorsa, neden hiç kimsenin kendisini görmesini istemiyor? Neden çocuklarının haklarının ihlal edilmesine izin veriyor?"

"Bu onun sırrı, ne yaptığını biliyor," dedi Cebel, kaşlarını çatarak.

"Yaşından ve sağlığından dolayı kendini evine kapattığını söyleyen insanların haklı olması daha olası."

"Bu sözlerle kafalarımız karışıyor," dedi Dabis. "Daha anlatacakları varsa, hikâyesini dinleyelim."

"Ona dedim ki, 'Sizinle tanışacağım aklıma gelmezdi,'" diye hikâyesine devam etti Cebel. "O da dedi ki, 'Şimdi tanışıyorsun işte.' Karanlıkta ve benden yüksekte olan yüzünü görmeye çalıştım, ama bana, 'Karanlık olduğu sürece beni göremeyeceksin,'

dedi. Onu görmeye çalıştığımı görebildiğine hayret ettim ve 'Ama siz beni karanlıkta görebiliyorsunuz,' dedim. O da, 'Karanlıkta yürümeye alıştığımdan beri karanlıkta görebiliyorum,' dedi. Çok şaşırdım. 'Sağlığınız hâlâ yerinde olduğu için Allaha şükürler olsun,' dedim. O da bana, 'Sen, Cebel, halkın güvendiği kişilerden birisin, sen, ailenin zulüm görüyor olmasından dolayı lüks içindeki hayatını ardında bırakıp kaçtın; peki, senin ailen benim de ailem değil mi? Vakfımda hakları var, o haklara sahip çıkmalılar, saygınlıkları savunulmalı, hayatları daha kolay olmalı,' dedi. Neredeyse karanlığı aydınlatan bir coşkuyla ona, 'Peki, nasıl?' diye sordum. 'Haksızlıkları güç kullanarak alt edeceksiniz, haklarınızı geri kazanacaksınız ve iyi bir hayat süreceksiniz,' dedi. Kalbimin derinliklerinden, 'Güçlü olacağız!' diye bağırdım, o da, 'Zafer sizin olacak,' dedi."

Cebel'in sesini, hepsini esir alan, rüya gibi bir sessizlik izledi. Herkes duyduklarını düşünüyor, birbirine ve Hamdan'a bakıyordu. Hamdan sessizliği bozdu: "Bu hikâye üzerinde yüreklerimizle ve aklımızla düşünelim."

"Bu, bir sarhoşun saçmalamaları değil," dedi Dabis kuvvetli bir sesle. "Anlattığı her şey gerçek."

"Cebel kendi kendini kandırmıyor, yoksa biz de haklarımız konusunda kendi kendimizi kandırıyor oluruz," dedi Dulma, ikna olmuş bir tavırla.

"Ona neden adaleti kendisinin sağlamadığını sormadın mı?" diye sordu Hamdan, biraz kuşkuyla. "Veya yönetimi neden halkımızın haklarına saygı duymayan insanlara teslim ettiğini?"

"Sormadım," diye onu tersledi Cebel. "Soramazdım. Siz ona karanlıkta, çölün ortasında rastlamadınız, varlığının verdiği dehşeti hissetmediniz. Hissetseydiniz, onunla tartışmak aklınıza bile gelmezdi ve ondan şüphe duymazdınız."

Hamdan bu sözleri başıyla tasdik edip durumu kabullendiğini belli etti. "Bu konuşma tarzı gerçekten Cebelavi'ninkine benziyor, ama ona en çok yakışacak şey, bu işi kendisinin yapması olurdu."

"Hepiniz utanç içinde ölene kadar bekleyin!" diye bağırdı Dabis.

Şair Rıdvan boğazını temizledi, çevresindeki yüzlere ihtiyatla baktı. "Güzel bir konuşma, ama bizi nereye götürebileceğini de

düşünelim."

"Haklarımız için yalvarmaya bir kez gittik, sonrasında ne olduğunu hepimiz biliyoruz," dedi Hamdan bıkkın bir halde.

"Neden korkuyoruz ki?" diye ansızın bağırdı genç Abidin. "Şu andaki hayatımızdan daha kötü bir şey olamaz ki!"

"Kendim için korkmuyorum," dedi Hamdan, bir bahane gösterir gibi. "Sizin için korkuyorum."

"Vekilharca kendim gideceğim," dedi Cebel mağrur bir ifadeyle.

Dabis, Cebel'in oturduğu yere biraz yaklaştı, "Biz de seninleyiz. Cebelavi'nin ona zafer söz verdiğini unutmayın!" dedi.

"Gitmeye karar verdiğimde yalnız başıma gideceğim," dedi Cebel. "Ama arkamda olduğunuz, sarsılmaz bir kararlılıkla zorluklarla yüzleşmeye ve galip gelmeye hazır olduğunuz konusunda bana güvence vermenizi isterim."

"Ölümüne seninleyiz!" diye bağırdı, büyük bir şevkle ayağa fırlamış olan Abidin.

Genç adamın coşkusu Dabis, İtris, Dulma ve Ali Favanis'e sıçradı. Şair Rıdvan biraz sinsice, Cebel'in karısının geri dönüş nedenini bilip bilmediğini sordu. Cebel, sırrını Balkiti'ye açtığını, onun da bu işin sonuçlarını iyi düşünmesini söylediğini, kendisinin sokağa dönüş konusunda ısrar ettiğini ve karısının sonuna kadar yanında olmayı seçtiğini onlara anlattı.

Bu noktada Hamdan, diğerleriyle dayanışma içinde olduğunu gösteren bir sesle, "Vekilharca ne zaman gideceksin?" diye sordu.

"Planım olgunlaştığı zaman."

"Dairemde senin için bir yer hazırlayacağım," dedi Hamdan. "Sen bizim en sevgili oğlumuzsun, bu bizim için büyük bir gece. Belki rebap bir gün, Edhem'in hikâyesiyle beraber, bu geceyi anlatacak. Şimdi iyi gün ve kötü gün için bir akit yapalım."

O anda, şafakla beraber evine dönen Hammuda'nın titrek sesi duyuldu:

"Oğlanlar ve şarap var, içip arınırsın.
Sokağa gelip sendelersin, topallarsın.
Bana karşı cömert olursan
Ben de izin veririm, karides yutarsın!"

Hammuda'nın sesi sadece bir anlığına dikkatlerini çekti. Sonra ellerini birleştirerek, şevkle ve büyük bir beklenti içinde yemin ettiler.

38

Bütün sokak Cebel'in eve döndüğünü öğrendi. Onu çantasıyla gezerken gördüler, karısının alışveriş için Cemaliye'ye gittiğini gördüler. Cebel'in yeni mesleğinden söz ettiler, zira bu sokakta başka hiç kimse bu mesleği icra etmemişti. Ancak Cebel, sihirli gösterisini kendi mahallesi dışındaki tüm mahallelerde sunuyordu. Gösterisinde yılanları kullanmıyordu, dolayısıyla kimse onun yılanlar konusunda uzman olduğunu bilmiyordu. Vekilharcın evinin önünden birçok kez geçti, sanki hayatında daha önce oraya hiç gitmemişti, kalbinin derinliklerinde annesine karşı müthiş bir özlem taşıyordu. Hammuda, al-Layti, Bereket ve Ebu Sari gibi çete liderleri onu gördü, diğer el Hamdanlar'a yaptıkları gibi ona dayak atmadılar, ama başına üşüşerek kaldırımdan inmeye zorladılar ve çantasıyla dalga geçtiler. Bir gün Zaklut'a rastladı; Zaklut ona soğuk bir şekilde baktı, sonra da yolunu kesti.

"Nerelerdeydin?" diye sordu.

"Bu engin dünyanın başka bir yerlerinde," dedi Cebel, rüyadaymışçasına.

"Burası benim bölgem," dedi adam, kavga başlatmak ister gibiydi. "Sana ne istersem sorma hakkım var, sen de cevap vermek zorundasın."

"Sana cevap verdim."

"Neden geri geldin?"

"İnsan neden evine geri dönerse ondan!"

"Senin yerinde olsaydım, geri dönmezdim," dedi Zaklut, tehditkârdı.

Böyle diyerek aniden saldırıya geçti; Cebel öfkesini bastırıp hemen yana çekilmeseydi üzerine çullanmış olacaktı. Derken Cebel

vekilharcın bekçisinin ona seslendiğini duydu; şaşırarak o yöne döndü, ona doğru gitti. Evin önünde karşılaştılar, samimi bir şekilde el sıkıştılar. Adam ona nasıl olduğunu sorup hanımının onu görmek istediğini söyledi. Bu, Cebel'in sokağa döndüğünden beri beklediği bir davetti. Bu davetin geleceğini hissetmişti, bundan hiç şüphesi olmamıştı. Oradan ayrıldığı zamanki şartlardan dolayı o evi ziyaret etmesine imkân yoktu; bunlar bir yana, herhangi bir şüphe uyandırmamak için, özellikle de vekilharcın veya çete liderlerinin şüphelenmemesi için, bir buluşma talep etmemeye karar vermişti. Zaten eve girdiği anda haber bütün sokağa yayılmıştı. Terasa doğru yürürken bahçeye, firavun incirlerine, kocaman dut ağaçlarına, her köşe bucağı dolduran çiçeklere ve gül ağaçlarına kaçamak bakışlar attı. Kış ortası olduğundan her zamanki rayihalar kaybolmuştu, havada alacakaranlık kadar huzurlu, sakin bir ışık vardı, gökyüzündeki dağınık beyaz bulutlardan süzülüp geliyor gibiydi. Cebel kalbinde birikmiş anılara kararlı bir şekilde direnerek merdivenleri çıktı ve merkezinde Hüda Hanım ile kocasının oturup beklediği salona girdi. Annesine baktı, göz göze geldiler; çok duygulanmış olan annesi onu karşılamak için ayağa kalktı, o da diz çökerek annesinin ellerini öptü. Annesi şefkatle alnını öptü, o da sevgiden ve mutluluktan kendinden geçmiş bir halde ayağa kalktı. Başını çevirince, pelerinine sarınmış olarak oturup onlara buz gibi gözlerle bakmakta olan vekilharcı gördü. Ona elini uzattı, vekilharç da elini sıkmak için yarım doğruldu ve hemen tekrar yerine oturdu. Hüda Cebel'e yarı şaşkınlıkla, yarı korku içinde, soran gözlerle baktı; Cebel, ince beli kalın bir kemerle sıkılı, kaba cellabiyesi içinde yakışıklı görünüyordu, ayaklarında kırmızı deriden, eskimiş terlikler, gür saçlarının üzerinde koyu renk bir takke vardı. Hüda Hanım'ın gözleri üzüntüden yaşarmıştı, Cebel'in görünüşü ve kabullendiği hayat tarzı karşısında duyduğu üzüntüyü kelimelere ihtiyaç olmadan anlatıyordu, sanki parlak bir umudun bir harabeye dönüşünü seyrediyordu. Cebel'e oturmasını işaret etti. Cebel Hüda Hanım'ın yanındaki sandalyeye oturdu, Hüda Hanım da oturdu, ama hasta gibi duruyordu. Cebel, kadının neler geçirmekte olduğunu fark etti; güçlü bir sesle Mukattam Pazarı'ndaki hayatını, mesleğini ve ka-

rısını anlattı. İlkelliğine rağmen, hayatından mutlulukla söz etti, memnun olduğunu söyledi. Bu durum kadını kızdırdı.

"İstediğin hayatı yaşamakta özgürsün, ama bu sokağa geri geldiğin zaman nasıl olur da ilk iş benim evimi ziyaret etmezsin?"

Cebel, bu eve gelmenin, geri dönüşünün ana amacı olduğunu neredeyse söyleyecekti, ama bunu söylemeyi erteledi çünkü o an henüz gelmemişti ve bu toplantının kendisinde yarattığı heyecanı henüz yenememişti.

"Evinize gelmek istedim, ama olanlardan sonra buraya davetsiz gelme cesaretini bulamadım..."

"Buradan uzakta bu kadar keyifli bir hayat sürüyorsan buraya neden geri geldin?" diye soğuk bir sesle sordu Efendi.

Hanım kocasına sitemkâr gözlerle baktı ama Efendi onu görmezden geldi.

Cebel gülümsedi. "Belki de sizi görmek umuduyla geri geldim efendim!"

"Ama yine de biz seni davet edene kadar bizi ziyaret etmedin, seni hain," diye azarladı onu Hüda.

"İnanın bana, hanımım," dedi Cebel, başını eğerek, "beni bu evden ayrılmaya zorlayan şartları hatırladığım zaman onlara içimden lanet ederim."

Efendi ona kuşkuyla baktı; tam ne demek istediğini soracaktı ki önce Hüda konuştu.

"Senin uğruna el Hamdanlar'ı affettiğimizi biliyorsun tabii?"

Cebel, bu güzel aile mutluluğu tablosunun sona erme zamanının geldiğini anladı; başından beri böyle olacağını biliyordu, artık mücadeleye başlamanın zamanı gelmişti.

"Aslına bakarsanız, hanımım, el Hamdanlar ölümden daha da kötü bir aşağılamaya katlanıyorlar, hatta bazıları bundan dolayı öldü."

Efendi tespihini sıkıca kavradı, "Onlar cani, başlarına geleni hak ettiler," diye bağırdı.

"Geçmişi unutalım," diye yalvardı Hüda, telaşla.

"Kidra'nın kanının boşu boşuna akmış olması doğru bir şey olmazdı," diye ısrar etti Efendi.

"Asıl caniler çete liderleri," dedi Cebel, katiyetle.

Efendi fevri bir şekilde ayağa kalktı, sitemli gözlerle karısına döndü. "İstediğini kabul ettim, onu evimize davet ettik; şimdi sonucunu görüyor musun?"

"Efendim," dedi Cebel, bütün kudretini duyuran bir sesle, "ben sizi ziyaret etmeyi zaten düşünüyordum. Belki de ben buraya davet edilene kadar beklememi sağlayan şey, bu evde bana gösterilen iltimasın bilincinde olmamdır."

Vekilharç, endişe ve kuşkuyla sordu:, "Bu ziyaretten ne bekliyorsun?"

Cebel bütün cesaretiyle vekilharcın önünde durdu; açacağı kapıdan içeriye muazzam fırtınaların gireceğini biliyordu, ama çöldeki karşılaşmadan sarsılmaz bir yüreklilik elde etmişti. "Buraya geliş nedenim," dedi Cebel, "El Hamdanlar'ın vakıf üzerindeki haklarıyla huzurlu bir hayat sürdürme haklarına sahip çıkmaktır."

Efendi'nin yüzü öfkeden renkten renge girdi, Hüda Hanım'ın da umutsuzluktan ve şaşkınlıktan ağzı açık kaldı. Efendi ateş saçan gözlerini Cebel'e dikti. "Bu konuyu tekrar açmaya nasıl cüret edersin? Senin o gülünç yaşlı adam o imkânsız taleplerinde bulunduğu zaman başına gelenleri unuttun mu? Yemin ederim, sen çıldırmış olmalısın, benim de delilerle boşa harcayacak zamanım yok."

"Cebel," diye hıçkırdı Hüda, "seni ve karını bizimle beraber yaşamaya davet edecektim."

"Ben sadece arzusu reddedilemeyecek birisinin talebini tekrar ediyorum, o da sizin ve bizim atamız, Cebelavi!" dedi Cebel, sesi çınlıyordu.

Efendi şaşırarak, soran gözlerle Cebel'e baktı. Hüda endişeyle ayağa kalktı, elini Cebel'in omzuna koydu. "Cebel, sana neler oldu?"

"İyiyim, hanımım," diye gülümseyerek cevap verdi Cebel.

"İyi mi?" Efendi hayretler içindeydi. "İyi misin? Aklın nerede peki?"

"Hikâyemi dinleyin, kararı siz verin," dedi Cebel, sakince.

El Hamdanlar'a anlattığı hikâyeyi onlara da anlattı ve sonuna geldiği zaman, bütün bu süre boyunca kuşkuyla yüzünü incelemiş olan Efendi, "Bu vakfın efendisi, kendini evine kapatalı beri hiç dışarı çıkmadı," dedi.

"Ama ben çölde ona rastladım."

"Bu istekleri konusunda beni neden haberdar etmedi?" diye alayla sordu Efendi.

"Bu, onun sırrı; o ne yaptığını biliyor."

Çileden çıkan Efendi kahkahayı bastı. "Sen gerçekten bir yılan terbiyecisisin, ama yılanlarla yaptığın el çabukluğu sana yetmiyor, yok, hayır, sen vakfın tamamıyla dalga geçmek istiyorsun!"

"Allah biliyor ki ben yalan söylemiyorum," dedi Cebel, sükûnetini kaybetmeden. "Eğer ayarlayabilirseniz, bu işi Cebelavi'nin kendisine götürelim, o karar versin, veya On Şart geçerli olsun."

Efendi'nin tepesi attı, yüzü sarardı, kolları, bacakları titredi, "Seni hırsız! Seni sahtekâr! Dağın tepesinde bile saklansan, kara bahtından kaçamayacaksın!" diye haykırdı.

"Ah, ne kadar korkunç!" diye bağırdı Hüda. "Bana bu kadar büyük bir ıstırap getireceğin hiç aklıma gelmezdi, Cebel."

"Bütün bunlar sadece halkımın yasal haklarını talep ettiğim için mi oluyor?" diye sordu Cebel, inanamıyordu.

"Kes sesini, seni sahtekâr!" diye avazı çıktığı kadar bağırdı Efendi. "Seni esrarkeş! Sizi esrarkeşler sokağı, sizi it oğlu itler! Defol git evimden, bir daha böyle saçmalarsan, kendinin de, halkının da koyun gibi katledilmesine neden olacaksın!"

"Seni uyarıyorum," dedi Cebel, öfkeyle, "Cebelavi'nin gazabını hissedeceksiniz!"

Efendi Cebel'e saldırdı ve geniş göğsüne olanca gücüyle vurdu, ama Cebel bu saldırıya sabırla, hiç kıpırdamadan katlandı. Sonra Hüda Hanım'a döndü, "Sizin hatırınıza ona saygı göstereceğim," dedi, sırtını dönüp oradan ayrıldı.

39

Hamdanlar yakın zamanda başlarına bir felaketin gelmesini bekliyorlardı. Bu görüş birliğini bozan tek kişi Tamar Henna'ydı, bu sefer el Hamdanlar'ın önderliğinde Cebel bulunduğu için Hüda Hanım'ın onların katledilmesine izin vermeyeceğini söylüyor-

du. Ama Cebel'in kendisi, Tamar Henna'nın bu görüşüne katılmıyordu; eğer vakıf dışarıdan gelen birisinin tehdidi altında kalacak olursa, ne kendisinin ne de başkalarının, –Efendi'ye en yakın olanların bile– bir şey yapabileceğine inanıyordu. Cebel diğerlerine, büyükbabalarının kendilerinden güçlü olmalarını, talihsizliklerine cesaretle katlanmalarını istediğini hatırlattı. Dabis, Cebel'in ayrıcalıklı bir hayat yaşamış olduğunu, bu hayatı isteyerek ve onlara olan saygısından dolayı geri çevirdiğini, dolayısıyla ona sırt dönmenin doğru bir şey olmayacağını söyledi; güce başvurmak başarısızlıkla sonuçlanabilirdi, ama hayatlarını şu anda olduğundan daha kötü bir hale sokamazdı. İşin doğrusu, el Hamdanlar'ın büyük bir korku hissettiği, sinirlerinin çok gergin olduğuydu, ama bu umutsuzluk durumundan güç ve azim edinmeye çalışıyor ve, "Kazanmamız mümkün, kaybetmemiz imkânsız," cümlesini tekrar edip duruyorlardı. Sadece şair Rıdvan, "Eğer vakfın efendisi isteseydi, adalet sağlayabilir, bizi temize çıkartır ve kesin bir felaketten kurtarabilirdi," diyerek iç geçirip duruyordu. Cebel bunu duyduğu zaman çok kızdı. Hırs ve hiddetle Rıdvan'ı görmeye gitti, onu omuzlarından yakalayıp öyle bir sarstı ki adam neredeyse sandalyesinden düştü. "Şairler bu duruma mı düşecekti, Rıdvan?" diye bağırdı. "Kahramanların hikâyelerini anlatırsınız, rebap eşliğinde şarkılarını söylersiniz, ama işler ciddileşince inlerinize kaçar, kararsızlık ve yenilgi korkusu yayarsınız. Korkakları Allah kahretsin!" Diğerlerine döndü. "Cebelavi başka hiçbir sokaktaki insanları bu sokaktakiler kadar onurlandırmadı. Eğer sizi kendi ailesinden saymasaydı, beni özellikle arayıp benimle konuşmazdı, ama o bizim yolumuza ışık tuttu, destek vaat etti. Allah şahidimdir, tek başına olsam bile onlarla mücadele edeceğim." Ama yalnız görünmüyordu. Kadın, erkek, herkes onu destekliyordu ve herkes, sonuçlarına aldırış etmeksizin o felaket anını beklemeye koyulmuştu. Olaylar geliştikçe Cebel, kendi tasarlamadan veya planlamadan, kendiliğinden mahallenin önderliğini üstlenmişti. Hamdan'ın da buna itirazı olmamıştı, zira ne kadar devam edeceği belli olmayan bir süre boyunca husumete hedef olacak bu pozisyonu bırakmaktan memnun olmuştu. Cebel kendini eve kapatmadı; Hamdan'ın tavsiyesini dinlemeyip her

zamanki yürüyüşlerine çıktı. Her adımda başına bir dert çıkacağı beklentisi içindeydi, ama çete liderlerinin hiçbirinin ona en ufak bir sorun yaratmadığını görünce şaşırdı. Bu duruma bulabildiği tek açıklama, Efendi'nin, talepleri konusunda Cebel'in sessiz kalacağını umarak, bu iş hiç olmamış gibi buluşmalarını gizli tutmuş olmasıydı. Bu politikanın ardında Hüda Hanım'ın hüzünlü yüzünü ve fedakâr annelik duygusunu gördü. Onun sevgisinin kendisine kocasının kabalığından daha zor geleceğinden korktu ve kömürü küllerden ayırmak için ne yapması gerektiğini uzun uzadıya düşündü.

Sokakta tuhaf olaylar yaşanmaya başladı. Bir gün bir bodrumda bir kadının imdat çığlıkları duyuldu; bir yılanın ayaklarının arasından geçip sokağa kaçtığı anlaşıldı. Yılanı bulmak için gönüllü olan erkekler ellerinde sopalarla eve girdiler. Yılanı bulana kadar her yeri aradılar, bulduklarında döve döve öldürüp sokağa fırlattılar, orada da ölü yılan çocukların oyuncağı haline geldi. Sokakta meydana gelen bu olayın tuhaf bir tarafı yoktu, ama bir saat bile geçmeden sokağın başından, Cemaliye'ye yakın olan ucundan bir başka çığlık duyuldu. Gece olmadan Hamdan'ın mahallesinde yaygara koptu, zira bazıları bir yılan daha görmüştü, ama onu bulma çabalarına rağmen yılan ortadan kaybolmuştu. Bu noktada Cebel, Balkiti'den öğrendiği sanatını kullanarak yılanı bulmak için gönüllü oldu. Hamdanlar, Cebel'in nasıl avluda çıplak durup gizli bir dilde konuşarak yılanı saklandığı yerden çıkmaya razı ettiğini hâlâ anlatırlar. Bu olaylar bir sonraki sabah unutulabilirdi belki ama mahallenin ileri gelenlerinin evlerinde defalarca tekrarlanmaya başladı. Çete lideri Hammuda'nın evinde, koridorda yürürken bir yılan tarafından sokulduğu haberi yayıldı ve inanılır bulundu; adam kendini tutamayıp o kadar bağırdı ki arkadaşları onu duyup yardımına geldiler, böylece dedikodu başladı. İnsanlar sabah akşam yılanlardan söz edip durdu, bu arada yılanlar da tuhaf faaliyetlerine devam ettiler. Bereket'in esrar tekkelerindeki müşterilerin bazıları tavan kirişleri arasında bir yılan gördü; yılan yarım dakika kadar görünüp kayboldu, müşterilerin hepsi dehşete kapılıp oradan kaçtılar. Yılan haberleri şairlerin kahvehanelerdeki hikâyelerini bastırdı; derken, vekilharç

hazretlerinin evinde devasa bir yılan görülünce yılanların yaptıkları sınırı tamamıyla aşmış oldu. Her ne kadar evin sayısız hizmetkârı saklanan yılanı ortaya çıkarmak için köşe bucağı aradıysa da, yılanın hiçbir izine rastlamadılar. Vekilharç ile Hüda Hanım o kadar büyük bir korkuya kapıldılar ki, yılanlardan arınmış olduğuna dair güvence alana kadar evi terk etmeyi ciddi ciddi düşündüler. O ev altüst edilirken, sokağın koruyucusu Zaklut'un evinden çığlıklar duyuldu, büyük bir patırtı koptu. Bekçi ne olduğuna bakmaya gitti; döndüğünde, bir yılanın Zaklut'un oğullarından birini soktuktan sonra ortadan kaybolduğunu haber verdi. Herkes dehşete kapılmıştı. Her evden yılan gören insanların çığlıkları yükseliyordu, böylece Hüda Hanım da sokaktan ayrılmaya karar verdi. Yaşlı bekçi Hasan, Cebel'in yılan terbiyecisi olduğunu ve yılan terbiyecilerinin yılanların nasıl yakalanacağını bildiğini söyledi; el Hamdanlar'dan birinin evinden bir yılanı çıkardığına dair yemin etti. Efendi'nin yüzü soldu ancak bir şey demedi, Hüda Hanım bekçiye Cebel'i çağırması için emir verdi. Bekçi izin vermesi için efendisine baktı, Efendi de bıkkın halde belli belirsiz birkaç kelime söyledi. Hüda Hanım ona Cebel'i çağırtmayı mı yoksa evi terk etmeyi mi tercih ettiğini sordu, Efendi de öfkeden ve mutsuzluğundan titreyerek yaşlı adama gitme izni verdi. Vekilharcın eviyle Zaklut'un evi arasında kalabalık toplandı; mahallenin bazı ileri gelenleri, Zaklut, Hammuda, Bereket, el-Layti ve Ebu Sari gibi çete liderlerinin öncülüğünde vekilharca gitmek için vekil tayin edilmişti. Herkesin tek konuşma konusu yılanlardı.

"Dağda bir şeyler olmuş olmalı, yılanların evlerimize kadar girmesine neden oldu," dedi Ebu Sari.

"Dağ, bütün hayatımız boyunca komşumuz oldu, hiçbir zaman böyle bir şey olmadı," diye bağırdı Zaklut, mücadele edecek başka kimse bulamadığı için kendi kendisiyle mücadele eder gibi bir hali vardı.

Zaklut oğluna olanlardan dolayı hâlâ telaşlıydı, Hammuda da bacağındaki yaradan dolayı hâlâ topallıyordu; hepsi dehşete kapılmıştı. Evlerinin artık güvenli olmadığını, herkesin sokağa çıktığını söylüyorlardı.

Cebel çantasını alıp geldi, hepsine selam verdi, sonra vekilharç ile hanımının karşısında kibar bir şekilde dikildi.

Vekilharç ona bakamadı, ama hanımı onunla konuştu. "Cebel, yılanları evlerimizden çıkarabileceğini duyduk."

"Başka şeylerin yanı sıra onu yapmayı da öğrendim, efendim," dedi Cebel sakince.

"Seni evimizi yılanlardan kurtarman için çağırttım."

"Vekilharç hazretleri bana izin verir mi?" diye sordu Cebel, Efendi'ye bakarak.

Vekilharç, öfkesini ve mutsuzluğunu gizleyerek, "Evet," diye mırıldandı.

Bu noktada Zaklut'un gizlice ileri sürdüğü el-Layti öne çıktı, "Bizim evlerimizi de, ve herkesin evini de mi?" diye sordu.

"Sanatım herkesin emrindedir," dedi Cebel.

Herkes bir ağızdan ona teşekkür etti; Cebel konuşmadan önce iri gözleriyle bir süre herkesin yüzünü inceledi. "Herhalde her şeyin bir fiyatının olduğunu size söylememe gerek yok, ne de olsa sokağımızda işler böyle yürür."

Çete liderleri hayret içinde ona baktılar.

"Neden bu kadar şaşırdınız?" diye sordu. "Siz bu mahalleleri koruyorsunuz ve haraç topluyorsunuz, vekilharç hazretleri de tasarrufunda olan gelirler karşılığında vakfı idare ediyor!"

Adamların, durumun zorluğundan dolayı, yüreklerindekini gözleriyle ifade edemedikleri belliydi. Zaklut tekrar konuştu. "Yapacağın işin karşılığında ne istiyorsun?"

"Para istemeyeceğim," diye sükûnetle cevap verdi Cebel. "Ama el Hamdanlar'ın şerefine ve vakıf üzerindeki haklarına saygı duyacağınız konusunda şeref sözü vermenizi istiyorum."

Sessizlik çöktü, bastırılmış nefret kendini hissettirdi. Hüda Hanım'ın tedirginliği arttı, vekilharç da gözlerini yerden ayırmadı.

"Gerçeğin ve adaletin yerine gelmesi için, zulüm gören kardeşleriniz için yapmanız gereken şeylerle sizi tehdit ettiğimi düşünmeyin. Evlerinizden çıkmanıza neden olan korku, kardeşlerinizin zavallı hayatlarının her günü katlanmak zorunda olduklarının yanında hiç kalır."

Adamların gözlerinde, bulutlarda çakan yıldırım benzeri öfke kıvılcımları parladı ve anında söndü.

"Yılanları ortaya çıkarmak için size Rufai Sufi tarikatından birini getirebilirim," diye bağırdı Ebu Sari, "yeter ki o köyünden gelene kadar iki üç gün evlerimize girmeyelim."

"Bu sokaktaki herkes iki üç gün boyunca evlerinden uzakta nasıl dursun?" diye sordu Hüda Hanım.

Efendi bütün gücüyle düşünüyor, kalbinde kabaran öfke ve nefret duygularını kontrol altına almaya çalışıyordu. Nihayet Cebel'e dönerek, "İstediğin şeyi yapmaya söz veriyorum. Çalışmaya başla," dedi.

Çete liderleri bu işe şaşırdı; bu şartlarda düşündüklerini söylemeye imkân yoktu, ama kalpleri öldürme arzusuyla doldu. Cebel herkese bahçenin arka tarafına çekilmesini ve açık alanla evi kendisine bırakmalarını emretti. Sonra giysilerini çıkardı ve Hüda Hanım'ın onu yağmur sularıyla dolu hendekten kurtardığı günkü gibi çırılçıplak kaldı. Evin içinde odadan odaya geçti, bazen hafif bir ıslık çaldı, bazen belli belirsiz bir şeyler mırıldandı.

Zaklut vekilharca yaklaştı, "Yılanları evlerimize o gönderdi," dedi.

Vekilharç ona sessiz olmasını işaret etti, "Bırak yılanları göndersin," diye söylendi.

Aydınlığa gizlenmiş olan bir yılan Cebel'e itaat etti, bir başkası vakıf işleri için kullanılan odadan çıktı. Cebel yılanları kollarına sardı, salona geçti ve onları torbasına soktu. Giysilerini giydi ve topluluk ona yaklaşana kadar bekledi.

"Evlerinize gidelim ve oradaki yılanları çıkaralım," dedi Cebel onlara. Sonra Hüda Hanım'a dönerek, "Halkımın sefaleti söz konusu olmasaydı, size yardımcı olmak için asla tek bir şart dahi koşmazdım," dedi, yumuşak bir sesle.

Sonra vekilharcın yanına gitti, onu selamladı. "Özgür bir insan sözünü tutmalıdır," dedi, gözüpekçe, sonra oradan ayrıldı; herkes sessizce onu izledi.

40

Cebel, halkının gözlerinin önünde sokağı yılanlardan kurtarmayı başardı. Ne zaman bir yılan ona itaat etse, tezahürat ve mutluluk dolu zılgıtlar sokakta o kadar yankılanıyordu ki olanlar konaktan Cemaliye'ye kadar her yerde duyuldu. İşini bitirip de evine döndüğünde, Cebel'in çevresini alan ve ritm tutarak el çırpan gençlerle çocuklar şarkı söylüyordu: "Fakirlerin koruyucusu Cebel! Yılanların fatihi Cebel!"

Şarkılar ve alkışlar, Cebel oradan ayrıldıktan sonra bile devam etti ve çete liderlerinin sert tepkisine yol açtı. Hammuda, el-Layti, Ebu Sari ve Bereket hemen dışarı çıkıp kutlama yapanlara küfretmeye, onları dövmeye ve tekmelemeye başladılar; kalabalık dağılıp evlerine sığındı, sokak köpeklere, kedilere ve sineklere kaldı. İnsanlar bu saldırının ardında nasıl bir sır yattığını merak ettiler; Cebel'in yaptığı iyiliğin karşılığını, Cebel'i destekleyenlere saldırarak mı ödeyeceklerdi? Efendi, Cebel'e verdiği sözü tutacak mıydı, yoksa çete liderlerinin saldırısı yeni ve küstah bir intikam kampanyasının başlangıcı mıydı? Zihni bu sorularla meşgul olan Cebel, bu konuları beraberce halletmek için, kaldığı eve el Hamdan erkeklerini çağırttı.

Aynı anda, öfkeden çılgına dönmüş olan Zaklut da vekilharç ve karısıyla toplantı halindeydi, "Tek bir kişiyi canlı bırakmayacağız," diye ısrar ediyordu.

Efendi'nin yüzü sevincini açıkça gösteriyordu, ama hanımı, "Vekilharcın verdiği şeref sözü ne olacak peki?" diye sordu.

Zaklut'un kaşları o kadar çatıldı ki yüzü başka herhangi bir insanın yüzünden çok daha çirkin bir hal aldı. "İnsanlar şerefe değil, güce itaat eder," dedi.

"Ama bizim hakkımızda..." diye öfkeyle söze başladı Hüda.

"Bizim hakkımızda ne derlerse desinler. Bizim veya sizin hakkınızda bir şey demedikleri bir zaman oldu mu ki sanki? Esrar tekkelerinde her gece bizimle ilgili espriler ve şakalar patlatılıyor, ama biz sokaklara çıktığımız zaman herkes ayağa fırlıyor ve bo-

yun eğiyor. Şerefimize duydukları saygıdan değil, sopalarımızdan olan korkularından bize boyun eğiyorlar."

Efendi, Hüda'ya bıkkınlıkla dik dik baktı. "Şartlarını bize dayatmak için bu yılan entrikasını planlayan kişi Cebel. Bunu herkes biliyor! Sinsi, hain bir dolandırıcıya verdiğim sözü tutmamı kim isteyecek benden?"

"Unutmayın, hanımım," dedi Zaklut donuk bir sesle, yüzünde dehşet ifadesiyle, "Cebel, el Hamdanlar'ın vakıf üzerindeki haklarını kazanmayı başarırsa, sokağın diğer sakinleri de kendi haklarını elde edene kadar rahat etmeyecek, bu da vakfın bitmesi demektir, o zaman biz de biteriz."

Efendi tespihini o kadar sıkıca kavradı ki boncuklar çatırdadı. "Tek bir tanesini canlı bırakma!" diye bağırdı Zaklut'a.

Böylece çete liderleri Zaklut'un evine çağrıldı, onları da yandaşları izledi. El Hamdanlar'ı korkunç bir şeylerin beklediğine dair bir dedikodu sokakta yayıldı; kadınlar pencerelere doluştu, sokaklar erkeklerle dolup taştı. Cebel planını hazırlamıştı. El Hamdanlar'ın erkekleri ortadaki evin avlusunda toplandılar, ellerinde sopaları, taş dolu sepetleri vardı, kadınlar da damlarda, çeşitli odalarda yerlerini almıştı. Her birine bir görev verilmişti; planda veya gerçekleştirilmesinde en ufak bir hata, hepsinin sonsuza kadar mahvolması anlamına gelecekti. Dolayısıyla Cebel'in çevresinde yerlerini alan insanlarda endişe ve gerilim had safhadaydı. Bu durum Cebel'in dikkatinden kaçmadı, onlara Cebelavi'nin desteğini ve güçlülerin zafere ulaşacağına dair sözünü hatırlattı. İnançtan olsun, korkudan olsun, hepsinin içine güven geldiğini hissetti.

Şair Rıdvan Hamdan'ın kulağına eğildi, "Planımızın başarısızlığa uğrayacağından korkarım. Bence en iyisi, dış kapıyı kapatıp damdan ve pencerelerden hedefleri taşlamak olurdu!" dedi.

Hamdan kayıtsızca omuzlarını silkti, "Öyle yaparsak kendimizi açlıktan ölene kadar kuşatma altında kalmaya mahkûm ederiz!" dedi. Cebel'e yaklaştı, "Dış kapıyı açık bırakmak daha iyi olmaz mı?" diye sordu.

"Olduğu gibi kalsın, yoksa durumdan şüphelenirler."

Derken soğuk bir rüzgâr esmeye, gökyüzünde bulutları kova-

lamaya başladı; herkes yağmur yağıp yağmayacağını merak etti. Dışarıdaki kalabalıktan bir yaygara koptu, kedilerin miyavlamasıyla köpeklerin havlamasını bastırdı. Tamar Henna, kalabalığı uyarmak için, "Şeytanlar burada!" diye bağırdı.

Nitekim Zaklut, çevresinde çete liderleri, peşlerinde diğer dalkavukları olmak üzere, ellerinde sopalarıyla evden çıkmışlardı. Yavaş yavaş konağa yöneldiler, sonra el Hamdan mahallesine doğru döndüler, burada tezahürat ve alkışlarla karşılandılar. Tezahürat yapanlarla alkışlayanlar farklı gruplardı; kavga olacağına sevinen ve kan döküldüğünü görmek isteyen küçük bir grup vardı, bir diğer grup da, kimsenin onlara tanımadığı bir statü iddiasında bulundukları için el Hamdanlar'dan nefret ediyordu. Çoğu çete liderlerinden ve adaletsizlikten nefret ediyordu, ama duygularını gizleyip korkudan veya ikiyüzlülükten onları destekler görünüyordu. Zaklut onları görmezden geldi, yürümeye devam ederek Hamdan'ın yaşadığı evin önüne kadar geldi.

"Aranızda erkek varsa, dışarı gelsin!"

Tamar Henna'nın sesi duyuldu pencerenin ardından, "Bize yeni bir söz ver, dışarı gelen kişiye ihanet etmeyeceğini söyle."

Verilen söze dair bu ima Zaklut'u öfkelendirdi. "İçeride o orospudan başka kimse yok mu?"

"Allah anana acısın, Zaklut!" diye bağırdı Tamar Henna.

Zaklut, kapıya saldırmaları için adamlarına aniden emir verdi. Bazıları kapıya saldırırken, diğerleri de içeridekilerin pencerelere çıkıp kendilerini savunamaması için pencerelere taş fırlattı. Saldırganlar dış kapıda birikti, kapıya olanca güç ve azimleriyle yüklendiler. Kapılar sallanmaya başlayana kadar yüklendiler, sonra enerjilerini ikiye katladılar ve kapılar sarsılmaya sallanmaya başlayınca, biraz çekilip bütün güçleriyle tekrar saldırdılar, o kadar şiddetli çarptılar ki kapı paramparça oldu. Uzun geçidin sonunda avlu görünüyordu ve orada, ellerinde sopalarıyla Cebel ile el Hamdanlar'ın erkekleri bekliyordu. Zaklut eliyle müstehcen bir hareket yapıp alaycı bir kahkaha attı, sonra da peşinde adamlarıyla pasajdan aşağı koşmaya başladı. Ancak daha yarı yola gelmeden, ayaklarının altındaki zemin çöktü ve kendilerini derin bir çukurun dibinde buldular. Geçidin iki yanındaki pencereler yıl-

dırım hızıyla açıldı; çukura testilerle, kaplarla, leğenlerle ve kırbalarla su boşaltılırken, el Hamdanlar'ın erkekleri de hemen yaklaşıp sepetlerindeki taşları çukura döktüler. Sokağın tarihinde ilk defa çete liderlerinin çığlıkları duyuldu, Zaklut'un başında açılan bir yaradan kan fışkırdı; çamurlu suların içinde debelenen Hammuda'nın, Bereket'in, el-Layti'nin ve Ebu Sari'nin kafaları sopaların altında ezildi. Ağalarının başlarına gelenleri gören diğerleri kaçarak çete liderlerini kaçınılmaz kaderleriyle baş başa bıraktılar. Çağlayan gibi dökülen sular ve taşlar hızlandı, sopalar da merhametsizce inmeye devam etti. Bugüne kadar lanet ve tehditten başka bir şeyin çıkmadığı gırtlaklardan imdat çığlıklarının yükseldiği duyuldu.

"Tek bir tanesini bile canlı bırakmayın!" diye avazı çıktığı kadar bağırdı şair Rıdvan.

Çamurlu sulara artık kanlar da karışmıştı; ilk ölen Hammuda oldu, ama el-Layti ile Ebu Sari de çok bağırdı. Çukurdan dışarıya sıçramaya çalışan Zaklut elleriyle çukurun duvarına tutunuyordu, gözleri nefret saçıyordu. Zayıflığını ve bitkinliğini yenmeye başlıyordu, iniltileri sığırların böğürtülerini andırıyordu, ama sopaların darbeleri altında tutunduğu yeri bıraktı, sırtüstü suların içine düştü, çamurları avuçladı. Çukur sessizliğe gömüldü, artık ne hareket eden ne ses çıkaran kalmıştı, yüzeyi çamurla ve kanla boyanmıştı. El Hamdanlar'ın erkekleri nefes nefese durmuş etraflarına bakıyorlardı. Geçidin ağzında toplanmış kalabalık da gözlerini şaşkınlık içinde çukura dikmişti.

"Zalimlerin cezası budur işte!" diye bağırdı şair Rıdvan.

Bu haber yıldırım hızıyla bütün sokağa yayıldı. Kalabalıkların arasında, Cebel'in yılanları yok eder gibi çete liderlerini yok ettiği konuşuldu. Halk gök gürlemesini andıran seslerle Cebel'i selamladı. Coşkuları bedenlerini ısıttı, soğuk rüzgâra aldırış etmediler ve Cebel'i Cebelavi Sokağı'nın yeni önderi ilan ettiler. Parçalamak üzere çete liderlerinin cesetlerini istediler; bazıları el çırptı, bazıları da oynadı ama Cebel bir an olsun düşünmeyi bırakmadı. Kafasında her şeyi planlamıştı.

"Şimdi de vekilharcın evine!" diye bağırdı halkına.

41

Cebel'in önderliğinde binadan topluca çıkıştan önceki anlarda, halk yanardağ gibi vahşice köpürdü.

Kadınlar da evlerden çıkarak erkeklere katıldılar. Çete liderlerinin evlerine baskın yaptılar, içeridekilere elleriyle ve ayaklarıyla saldırdılar; ev sakinleri de, hayatlarını kurtarmak için, haykırışlar ve çığlıklar arasında, elleriyle yüzlerini ya da başlarını tutarak kaçmak zorunda kaldılar. Evlerdeki bütün mobilyalar, yiyecekler ve giyecekler alıp götürüldü, başta ahşap, cam olmak üzere, kırılabilecek her şey paramparça edildi, ortalık bir çöp ve moloz alanına döndü. Öfkeli kalabalıklar vekilharcın evine doğru koştu, kilitli kapısında birikti; aralarından birisi, gök gürlemesini andıran bir şarkıda diğerlerine öncülük yaptı: "Lideri getirin! Eğer o gelmezse..."

Bu haykırışları tezahürat ve alaycı alkışlar izledi. Adamların bazıları, kendini kapattığı evinden çıkması ve sokak halkının tamamının katlandığı haksızlıkları düzeltmesi için büyükbabaları Cebelavi'yi çağırmaya, konağına yöneldi. Başkaları yumruklarıyla vekilharcın kapısına vurdu, kapıya yüklendiler, aralarında çekimser ve saygılı olanları kapıyı yıkmaya yardımcı olmaya teşvik ettiler. Bu kritik anda, ailesini oluşturan erkeklerin ve kadınların başında Cebel göründü; kazandıkları kesin zafer sonrasında azimle ve gururla yürüyorlardı. Kalabalık onlara yol verdi, sevinçle tezahürat yaptı, zılgıt çekti ama Cebel onlara sessiz olmalarını işaret etti; uğultu yavaş yavaş azaldı, yerini sessizliğe bıraktı. Şiddetli rüzgârın ıslıkları tekrar duyulmaya başlandı. Cebel çevresindeki dikkatli yüzlere baktı.

"Sokağımızın halkına selam olsun, şükür olsun."

Sesler ikinci bir defa yükseldi ve ancak Cebel'in el işaretiyle dindi.

"İşimiz sadece siz sakin bir şekilde dağıldığınızda tamamlanacaktır."

"Sokağımızın lideri, adalet istiyoruz!" diye bağırdı bazıları.

"Yolunuz açık olsun," dedi Cebel, herkesin açıklıkla duyabileceği bir sesle. "Cebelavi'nin arzusu yerine getirilecek."

Cebelavi ile orada durup bakışlarıyla kalabalığa dağılmasını telkin etmeye çalışan oğlu Cebel için bir tezahürat koptu. Kalabalık olduğu yerde kalmak isterdi ama Cebel'in bakışları altında kendilerine oradan ayrılmaktan başka bir şey kalmadığını anlattı. Birer birer dağıldılar, sokak boş kaldı. O noktada Cebel vekilharcın evine giderek kapısına vurdu.

"Aç kapıyı, yaşlı Hassaneyn!'" diye seslendi.

"Kalabalık, kalabalık," diye titredi adamın sesi.

"Burada bizden başka kimse yok."

Kapı açıldı, ardında ailesiyle Cebel içeri girdi. Terasa giden üstü kapalı geçitten geçtiler; Hüda Hanım'ın karamsar bir yüzle salon kapısının önünde durduğunu gördüler. Efendi eşikte göründü, başı eğikti, yüzü de o kadar solgundu ki sanki beyaz bir kefene sarılıydı. Onu görünce kendi aralarında fısıldaştılar.

"Korkunç bir haldeyim, Cebel," diye ağladı Hüda.

Cebel hor gördüğünü belli ederek Efendi'yi işaret etti. "Eğer bu şerefsiz adamın entrikaları başarıya ulaşsaydı, şu anda hepimiz paramparça cesetlerden başka bir şey olmazdık."

Buna cevaben Hüda Hanım'ın içini çektiği duyuldu ama bir şey demedi.

Cebel gözlerini vekilharca dikerek sertçe baktı. "Gücün olmayınca, seni koruyacak çete liderlerin, sana kılavuzluk edecek cesaretin veya senin için aracılık edecek şerefin olmayınca nasıl gurursuz duruma düştüğünü görüyorsun. Ben bir yana çekilip seni sokağımızın halkına bırakacak olsam seni paramparça ederler, ezip geçerler."

Adam korkuyla sarsıldı, sanki iki büklüm olup küçüldü, ama Hüda Hanım Cebel'e doğru bir adım attı, telaşlı bir şekilde konuştu. "Senden duymak istediğim tek şey, duymaya alıştığım o şefkatli kelimeler. Çok gerginiz, senden merhamet görmeyi bekliyoruz."

Cebel ne kadar duygulandığını gizlemek için kaşlarını çattı. "Size olan saygım olmasaydı, bu olay bambaşka bir şekilde cereyan ederdi."

"Bundan hiçbir şüphem yok, Cebel. Sen halkını hayal kırıklığına uğratmayan bir insansın."

"Bir damla kan bile akmadan adalet yerine getirilebilseydi ne kadar iyi olurdu!" dedi Cebel üzüntüyle.

Efendi, ne kadar zayıf bir durumda olduğunu, sadece kendini düşündüğünü gösteren, belli belirsiz bir işaret yaptı.

"Ne olduysa oldu," dedi Hüda Hanım. "Şu andan itibaren sizi daha dikkatle dinlediğimizi göreceksiniz."

Efendi ne olursa olsun sessizliğini bölmek ister gibiydi. "Geçmiş hataları düzeltmek için bir fırsatımız var," dedi, alçak sesle.

Herkes gücünü kaybetmiş bir zorbanın ne durumda olduğunu keşfetmek için ona kulak verdi. Bir miktar sinsi mutluluk, fazlasıyla hoşnutsuzluk ve sonsuz merakla ona baktılar. Efendi ilk söylediklerinden cesaret alarak sözlerine devam etti. "Bugün, Zaklut'un yerini almayı hak ettiğini gösterdin."

"Benim cani olmaya hiçbir niyetim yok," diye cevap verdi Cebel, kaşlarını çatarak. "Seni koruması için başka birilerini tut. Ben sadece el Hamdanlar'ın haklarının iade edilmesini istiyorum."

"O haklar eksiksiz senindir, istersen vakfı da yönetebilirsin."

"O işi hep istemiştin, Cebel," dedi Hüda umutla. "Vakfın tamamı bize ait değil mi?" diye bağırdı Dabis, el Hamdanlar'ın arasından.

El Hamdanlar'ın arasından bir mırıltı yükseldi, vekilharç ile karısının beti benzi attı.

"Cebelavi bana haklarınızı iade etmemi emretti, başkalarının haklarını gasp etmeyi değil," dedi Cebel, güçlü ve sert bir sesle.

"Başkalarının da hakları için mücadele etmeyeceğini kim söylüyor?" diye sordu Dabis.

"Bu beni ilgilendirmez," diye onu tersledi Cebel. "Zorbalıktan sadece size karşı olduğu zaman nefret ediyorsunuz!"

"Evet, sen asil bir insansın, Cebel!" diye heyecanla bağırdı Hüda Hanım. "Evime geri gelmeni o kadar çok istiyorum ki!"

"Ben el Hamdanlar'la beraber yaşayacağım," dedi Cebel, kararlılıkla.

"Ama sen bundan daha iyisine layıksın!"

"Hakkımız olanları elde ettikten sonra, evleri konak kadar gü-

zel bir hale getireceğiz, bu, büyükbabamız Cebelavi'nin arzusudur!"

Vekilharç hafif bir tereddütle Cebel'in yüzüne baktı, "Sokak halkının bugün yaptıkları bizim güvenliğimizi tehdit eder mi?" diye sordu.

"Sizinle onların arasındakiler beni ilgilendirmez," dedi Cebel, ilgisizce.

"Eğer akdimize saygı gösterirsen," diye araya girdi Dabis, "hiçbiri size meydan okumaya cüret etmez."

"Haklarınız iade edilecek, şahitlerin önünde yemin ederim!" dedi heyecanla vekilharç.

"Bu akşam bizimle yemek yiyeceksin," dedi Hüda umutla, "Bu, bir annenin arzusudur!"

Cebel, vekilharcın evinden gelen bu dostluk beyanının ne kadar önemli olduğunun farkındaydı ve bu isteği geri çeviremedi. "Arzunuz yerine getirilecek, hanımım," dedi.

42

Bu olayları izleyen günler el Hamdanlar için, daha doğrusu yeni adlarıyla El Cebeller için mutluluk dolu günlerdi. Kahvehaneleri kapılarını açtı, şair Rıdvan bağdaş kurarak rebabının tellerini tıngırdatmaya başladı. Su gibi içki içildi, kahvehanenin her odasında esrar dumanından oluşan kocaman bulutlar tavan kirişlerine kadar yükseldi. Tamar Henna bitkin düşene kadar oynadı. Kidra'yı öldürenin kim olduğunu açıkça söylemekten çekinmediler, Cebelavi'nin Cebel'le karşılaşma hikâyesi hayali bir ışık halesiyle süslendi. Cebel ile Şefika hayatlarının en güzel günlerini yaşıyorlardı.

"Balkiti'nin de bizimle yaşaması ne kadar güzel olacak!" dedi Cebel Şefika'ya.

"Evet," dedi hamileliğinin son aylarına ulaşmış olan Şefika, "Böylece torunu için hayır duası edebilecek."

"Seninle çok mutluyum, Şefika," dedi Cebel minnettarlıkla. "Seyyide de El Hamdanlar'ın arasında kendine iyi bir koca bulacak."

"Diğerleri gibi El Cebeller demen gerekir –sen bu toprakların gördüğü en iyi adamsın."

"Edhem hepimizden daha iyiydi." Cebel gülümsedi. "İnsanın şarkı söylemekten başka bir şey yapmayacağı güzel bir hayatı ne kadar çok istemişti. Ama onun o büyük rüyası bizim için gerçek olacak."

Dabis'in El Cebeller'ın arasında sarhoş sarhoş oynadığını gördü; Dabis onun yaklaştığını görünce, sopasını coşkuyla salladı. "Çete lideri olmak istemiyor musun? Ben çete lideri olayım o zaman!"

"El Hamdanlar'ın arasında çete liderleri olmayacak!" diye herkesin duyabileceği bir sesle bağırdı Cebel. "Ama El Hamdanlar, onlara düşman olacak insanlara karşı güçlü olmalılar."

Cebel kahvehaneye yöneldi, etrafındakiler sarhoşluktan sendeleyerek onu izledi. Cebel çok mutluydu.

"Bu sokaktaki sizler, büyükbabamızın en çok sevdiği insanlarsınız," dedi onlara. "Sizler bu sokağın tartışmasız efendilerisiniz, sevginin, adaletin ve saygının aranızda hüküm sürmesine izin verin, böylece hiçbir suç işlenmez."

El Hamdanlar'ın evlerinden şarkılar ve davul sesleri duyuluyordu, kutlama şölenlerinden yayılan ışıklar bütün mahalleyi aydınlatıyordu; bu arada sokağın geri kalan kısmına her zamanki gibi karanlık çökmüştü ve bazı gençler toplanmış, uzaktan El Hamdanlar'ın mahallesine bakıyorlardı. Derken sokağın daha ağırbaşlı duran bazı sakinleri kahvehaneye geldiler, burada sıcak bir şekilde karşılandılar, içeriye buyur edildiler ve kendilerine çay ikram edildi. Cebel bu insanların oraya sadece nezaket ziyareti için gelmediğini anladı, nitekim gelenlerin en yaşlısı olan Zanati, söyledikleriyle onu haklı çıkardı.

"Cebel, hepimiz tek bir sokağı paylaşıyoruz, soyumuz tek bir büyükbabaya dayanıyor, sen de bugün bu sokağın efendisi ve en güçlü insanısın. Sadece El Hamdanlar'ın mahallesinde değil de bütün mahallelerde adalet hüküm sürse daha iyi olur."

Cebel bir şey demedi, diğerlerinin konuya olan ilgisizlikleri de yüzlerinden okunuyordu.

"Bu sokağın tamamına adalet getirmek senin elinde," diye ısrar etti adam.

Cebel de, halkı da, sokağın diğer sakinlerine karşı bugüne kadar hiç ilgi duymamıştı, zira diğerleri El Hamdanlar'ın en kötü günlerinde dahi onlara üstünlük taslamışlardı.

"Büyükbabam bana kendi halkımı emanet etti," dedi Cebel yumuşak bir ifadeyle.

"Ama Cebel, o hepimizin büyükbabası."

"Bu konuyla ilgili farklı görüşler var," dedi Hamdan. Sözlerinin etkisini görmek için gelenlerin yüzüne dikkatle baktı ve daha da karamsar göründüklerini gördü. "Çöldeki o karşılaşmada *bizim* onunla olan bağımızı teyit etti!"

Bir an Zanati, "Bu konuda farklı görüşler var," diyecekmiş gibi oldu, ama bunu söyleyemeyecek kadar canı sıkkındı. Cebel'e, "Yoksulluğumuz ve utancımız hoşunuza mı gidiyor?" diye sordu.

"Hayır," dedi Cebel, ilgisizce. "Ama bizimle bir ilgisi yok."

"Sizinle nasıl ilgisi olmaz?" diye ısrar etti adam.

Cebel bu adamın hangi hakla kendisiyle bu şekilde konuştuğunu düşündü ama öfkelenmedi. Kısmen bu adama karşı yakınlık hissettiğini fark etti; ama başkalarının –kimdi ki bunlar?– uğruna yeni sorunlara karışmayı da uygun görmüyordu.

Cevap veren Dabis oldu, Zanati'ye "En kötü zamanımızda bize nasıl davrandığınızı unuttunuz mu?" diye bağırdı.

Adam konuşmadan önce bir an gözlerini yere indirdi. "Çeteler baştayken kim fikrini söyleyebildi veya duygularını açıkça ilan edebildi ki? Çete liderlerinin, başkalarına kendilerinin istediği şekilde davranmayan insanları esirgediği oldu mu hiç?"

Dabis bu konudaki şüphelerini göstermek için dudağını küstahça büktü. "Kim olduğumuzdan dolayı bizi kıskanıyorsunuz, hep kıskandınız, çete liderleri olmadan önce bile!"

Zanati umutsuzluk içinde başını önüne eğdi, "Allah seni affetsin, Dabis!" dedi.

"Cebel intikam duygularıyla size saldırmadığı için şükredin!"

Çelişkili düşünceler arasında bir o yana, bir bu yana çekilen Cebel, sessizliğe sığındı; yardım etmek konusunda temkinliydi ama onları alenen reddetmek de istemiyordu. Gelenler, Dabis'in kızgın sitemleri, Cebel'in meşum sessizliği ve diğerlerinin de soğuk bakışlarıyla karşı karşıya olduklarının farkındaydılar. Hayal

kırıklığı içinde masadan kalktılar, geldikleri gibi gittiler. Dabis kaybolmalarını bekledi, sonra sağ yumruğuyla kaba bir hareket yaparak, "Şansınıza küsün, sizi domuzlar!" diye bağırdı.

"Başkalarının kötü durumundan zevk almak saygınlığımıza yakışmaz!" diye onu tersledi Cebel.

43

Cebel'in halkının vakıftaki payını aldığı gün, unutulmaz bir gündü. Cebel, zaferine sahne olan evin avlusuna oturdu ve El Hamdanlar'ı çağırttı. Tüm aile bireylerini saydı, parayı aralarında eşit bir şekilde böldü, kendini de herhangi bir ayrıcalığa tabi tutmadı.

Belki de Hamdan bu eşitlikten çok memnun değildi, ama duygularını dolaylı olarak ifade etti. "Kendini dolandırmak adaletli değildir!" dedi Cebel'e.

"İki pay aldım, benimki ve Şefika'nınki," dedi Cebel, kaşlarını çatarak.

"Ama sen bu mahallenin önderisin."

"Bir önder, halkını soymamalıdır," dedi Cebel, herkesin duyabileceği bir sesle.

Dabis, bir tartışmanın başlamasını sabırsızlıkla bekliyor gibiydi, "Cebel Hamdan değil, Hamdan Dabis değil, Dabis de Kabalha değil!"

"Ailemizi efendiler ve köleler diye ayırmak mı istiyorsunuz?" diye kızgınlıkla itiraz etti Cebel, ama Dabis görüşünde ısrarcıydı.

"Aramızda bir kahvehane sahibi, bir seyyar satıcı, bir de dilenci var –herkes nasıl eşit olsun? Bu kuşatmaya ilk meydan okuyan bendim ve Kidra tarafından kovalandım. Seni sürgünde ilk bulan bendim, ondan sonra ilk destekleyen de bendim, diğer herkes bu konuda çekimserken!"

"Kendini öven insan yalancıdır," diye bağırdı, giderek öfkelenen Cebel. "Allahın huzurunda yemin ederim, senin gibi insanlar acı çekmeyi hak ediyor."

Dabis tartışmaya devam etmek istiyordu, ama Cebel'in gözlerindeki müthiş hiddeti görünce vazgeçti, başka bir şey söylemeden avludan ayrıldı. O akşam esrardan gözleri kızarmış İtris'in tekkesine gitti, halka yapmış oturan diğerlerine katıldı, esrar çekti ve sorunlarının üzerinde düşünüp durdu. Oyalanacak bir şey aradığı için Kabalha'yı kumar oynamaya davet etti. Üç taş oynadılar, Dabis yarım saatten kısa bir sürede vakıf parasının kendisine düşen payını kaybetti.

İtris esrar nargilesinin suyunu değiştirirken güldü. "Kötü talih, Dabis! Cebelavi istesin, istemesin, senin kaderinde yoksul olmak var!"

"Para o kadar kolay kaybedilmez," diye homurdandı Dabis; kaybetmiş olmak uyuşturucunun üzerindeki etkisini yok etmişti. İtris, nargilenin içindeki suyun miktarını kontrol etmek için bir nefes çekti, sonra da, "Ama kaybettin, kardeşim!" dedi.

Kabalha paraları özenle düzeltti, sonra onları gömleğinin içine sokmak için elini kaldırdı, ama o anda Dabis onu bir eliyle engellerken bir yandan da parayı iade etmesini işaret etti.

"Bu artık senin paran değil," diye hırladı Kabalha. "Bu parada hakkın yok artık!"

"Bırak o parayı, seni pislik!"

İtris onları tedirginlikle seyretti, "Evimde kavga etmeyin," dedi.

"Bu pislik beni soymayacak!" diye bağırdı Dabis, Kabalha'nın elini daha sıkıca kavradı.

"Bırak elimi, Dabis, ben seni soymadım."

"Yani çalışarak mı kazandın demek istiyorsun?"

"Neden kumar oynamak istedin?"

Dabis ona şiddetli bir tokat attı, "Paramı ver, yoksa kemiklerini kırarım," dedi.

Kabalha elini aniden geri çekti, öfkeden çıldıran Dabis de parmağını Kabalha'nın sağ gözüne soktu.

Kabalha bir çığlık atarak ayağa fırladı, elleriyle gözünü kapatırken paraları Dabis'in kucağına düşürdü. Acıyla sendeledi, sonra yere çöktü, şiddetli bir acıyla feryat etmeye başladı. Esrar çekmekte olan diğerleri dönüp ona baktı, bu arada Dabis de parayı toplayarak gömleğine doldurdu.

Derken İtris yanına geldi, dehşete kapılmıştı, "Gözünü çıkarmışsın!" dedi.

Dabis bir an korktu, sonra aniden yerinden kalkıp oradan ayrıldı.

Cebel, etrafı el Hamdan erkekleriyle çevrili olarak, zaferine sahne olan avlunun ortasında duruyordu, gözleri kısılmış, ağzının kenarı öfkeden gerilmişti. Bir gözü bandajlı Kabalha yere çökmüştü, Dabis de Cebel'in öfkesine sessizlik ve korku içinde katlanıyordu.

Hamdan, Cebel'in öfkesini dindirmek için onunla yumuşak bir sesle konuştu. "Dabis parayı Kabalha'ya iade edecek."

"Ona önce gözünü iade etsin!" diye avazı çıktığı kadar bağırdı Cebel.

Kabalha ağlıyordu.

"Gözünün görmesini sağlamak mümkün olsaydı keşke," dedi şair Rıdvan, kederle.

Cebel'in yüzü gürleyen, şimşekler çakan gökyüzü kadar karanlıktı. "Ama kaybedilen göz karşılığında göz almak mümkün."

Dabis endişeyle Cebel'in yüzüne baktı, parayı Hamdan'a verdi. "Öfkeden aklımı kaybetmiştim. Onun canını acıtmak istemedim!"

Cebel Dabis'in yüzüne uzun uzun baktı, gazap içindeydi, sonra korkunç bir sesle konuştu. "Göze göz, suç işleyen kaybeder."

Herkes hayretle bakıştı. Cebel bugünkü kadar kızgın olmamıştı hiç; ayrıcalıklı evinden ayrıldığı günkü öfkesi veya Kidra'yı öldürdüğü günkü galeyanı gibi bazı olaylarda öfkesinin gücü kanıtlanmıştı. Öfkesi gerçekten uç noktalara ulaşabiliyordu ve öfkeli olduğu zaman hiçbir şey onu amacına ulaşmaktan vazgeçiremiyordu.

Hamdan konuşmak üzereydi ama önce Cebel konuştu. "Cebelavi sizi birbirinizle kavga edin diye seçmedi. Hayatımız ya düzene ya da herkesi ortadan kaldıracak olan karmaşaya dayalı olacak. Sen de bunun için gözünü kaybedeceksin, Dabis."

Dabis müthiş bir korkuya kapıldı, "Kimse bana elini süremez. Gerekirse hepinizle mücadele ederim, " diye bağırdı.

Cebel vahşi bir boğa gibi Dabis'e saldırdı, yüzüne o kadar şiddetli bir yumruk attı ki Dabis yere düşüp hareketsiz kaldı. Cebel onu yerden baygın bir şekilde kaldırdı, arkasına geçerek kollarını ve göğsünü kavradı. Kabalha'ya döndü, "Ayağa kalk ve hakkını ara," diye ona emretti.

Kabalha ayağa kalktı ama kararsızlık içinde bekledi. Dabis'in evinden çığlıklar duyuluyordu. Cebel Kabalha'ya sert sert baktı ve bağırdı. "Yaklaş, yoksa seni canlı canlı gömerim."

Kabalha Dabis'e yaklaştı, parmağını sağ gözüne sokarak gözünü çıkardı; herkes buna tanık oldu. Dabis'in evinden gelen çığlıklar daha tizleşti, İtris ile Ali Favanis gibi Dabis'in bazı dostları ağlamaya başladı.

"Sizi korkaklar, sizi kötü kalpli insanlar!" diye bağırdı Cebel. "Allah şahidimdir, çetelerden nefret etmenizin tek nedeni, size karşı olmalarıydı. En ufak bir güce sahip olduğunuz zaman başkalarını taciz etmekten veya onlara saldırmaktan hiç çekinmiyorsunuz. İçinizde, ta derinlerde gizlenen şeytanlardan kurtulmanız için tek çare, onları merhametsizce bastırmanızdır! Ya düzen ya da karmaşa!"

Cebel, Dabis'i dostlarına bırakarak oradan ayrıldı. Bu olay herkesi çok etkiledi. Bu olaydan önce Cebel çok sevilen bir önderdi, halkı onu, ne unvan ne de çetelerin sağladığı menfaatleri isteyen bir çete lideri olarak görüyordu. Şimdiyse herkes ondan çekiniyor ve korkuyordu. İnsanlar onun acımasızlığından, zulmünden söz ediyordu, ama daima bu söylenenlere karşı çıkan ve Cebel'in acımasızlığının ardında yatan başka yönleri –örneğin incinmiş insanlara gösterdiği merhameti; El Hamdanlar'ın arasında hukuku, adaleti ve kardeşliği koruma altına alacak bir düzeni sağlama konusundaki hakiki arzusunu– hatırlatan başkaları oluyordu. Çebel'in her gün söylediği ve yaptığı şeyler bu görüşü destekliyordu, böylece Cebel'den nefret edenler bile ondan hoşlanmaya, ondan korkanlar ona inanmaya, ondan uzaklaşanlar ona yaklaşmaya başladı ve herkes Cebel'in kurduğu düzeni titiz bir şekilde korumaya koyuldu, bu düzene itaat etti. Cebel'in devrinde dürüstlük ve güvenlik hüküm sürdü, Cebel, yolundan asla sapmadan, bu dünyadan ayrılana kadar halkının arasında adaleti ve düzeni temsil etti.

Bu, Cebel'in hikâyesidir.

Sokağımızda zulme ilk başkaldıran oydu ve kendini konağına kapatan Cebelavi'yle karşılaşma onuruna erişen ilk kişi o oldu. O kadar büyük bir kudrete erişti ki hiç kimse onunla rekabet edemedi. Kendini zorbalıktan, çetecilikten, haraç kesmek ve uyuşturucu ticareti vasıtasıyla elde edilen zenginlikten uzak tuttu. Halkına adalet, güç ve düzen konusunda örnek teşkil etti. Sokağımızdaki başka insanlarla ilgilenmediği doğrudur. Belki de, halkının yaptığı gibi, onları gizliden gizliye küçümsedi ya da hor gördü, ama onlara hiçbir zaman haksızlık etmedi, zarar da vermedi, herkes tarafından örnek alındı.

Sokağımızın baş hastalığı olan unutkanlık olmasa, bu iyi örnekler boşa gitmezdi.

Ama unutkanlık sokağımızın vebası gibidir.

Rıfat

44

Neredeyse şafak sökmüştü. Sokaktaki tüm canlılar, çete liderleri, köpekler ve kediler bile uyuyordu. Karanlık, hiç ayrılmamacasına köşelere sinmişti. Bu derin sessizliğin ortasında El Cebel mahallesinde, Zafer Evi'nin dış kapısı aşırı bir ihtiyatla açıldı, sessizce dışarıya çıkan iki kişi konağa doğru gidip, yüksek duvarları boyunca yürüyerek çöle yöneldi. Adımlarını büyük bir dikkatle atıyorlar, hiç kimsenin onları izlemediğinden emin olmak için ara sıra arkalarına bakıyorlardı; gökyüzüne dağılmış yıldızların ışığında çölde ilerlediler, karşılarına, çevresinden daha da karanlık bir leke gibi duran Hind'in Kayası çıktı. Çift, orta yaşlı bir adamla hamile bir genç kadından oluşuyordu, ikisi de tıka basa doldurulmuş birer bohça taşıyordu. Kayaya ulaştıklarında kadın yorgunlukla iç geçirdi, "Şafi, yoruldum," dedi.

Adam durdu, sesi sinirliydi. "Seni yoranların Allah cezalarını versin! Dinlen biraz."

Kadın bohçasını yere bıraktı, üzerine oturarak kocaman karnını dinlendirdi. Adam bir süre çevresine bakındı, sonra o da kendi bohçasının üzerine oturdu. Şafağın taze kokusunu taşıyan rüzgârlar onlara doğru esti, ama kadın endişeliydi. "Sence çocuğumu nerede doğuracağım?" diye sordu.

"Neresi olursa olsun, yine de lanetli sokağımızdan daha iyi olur, Abda," diye mutsuzlukla cevap verdi Şafi.

En kuzeyden en güneye kadar uzanan dağın muazzam gövdesine baktı.

"Cebel'in kötü günlerinde gittiği Mukattam Pazarı'na gideriz, ben de bir marangoz dükkânı açıp bizim sokakta çalıştığım gibi çalışırım. Sapasağlam iki elim var, iyi bir başlangıç yapmak için gerekli param da var."

Kadın başını ve omuzlarını daha iyi örttü, "El Cebeller'den, sokağın en üstün halkından olmamıza rağmen, ailemiz yokmuş gibi sürgünde yaşayacağız," dedi üzüntüyle.

Adam mağrur bir tavırla yere tükürdü, acı acı, "Sokağın en üstün halkıymış! Korkudan sinmiş kölelerden başka neyiz ki biz, Abda?" dedi. "Cebel'in o şanlı günleri geçmişte kaldı artık. Bizi koruyacağına bize karşı olan Zanfil'in Allah belasını versin, paramıza el koyuyor, şikâyet eden biri olursa da onu mahvediyor."

Abda bu söylenenleri inkâr edemezdi. Sanki hâlâ o acılı günlerle o kederli geceleri yaşıyordu, ama sokağın sefaletinden uzakta kendini güvende hissetti, kalbindeki mutlu anılara şefkatle döndü, derin derin iç geçirdi. "Bütün kötülüklerine rağmen, bizim sokağımız gibisi de yoktu ama. Büyükbabamızınki gibi bir konak başka nerede bulunur ki? Veya komşularımız gibisi? Edhem'in, Cebel'in veya Hind'in Kayası gibi hikâyeler başka nerede duyulur ki? Allah o hain yaratıkları kahretsin!"

"En ufak bir nedenle, kime olsa sopa atıyorlardı, diğerleri de, o küstah yüzleriyle kader kendileriymiş gibi ortalıkta kasıla kasıla geziyorlardı."

Korkunç Zanfil'in kendisini yakasından yakalayıp, neredeyse kaburgalarını kırana kadar nasıl sarstığını, sonra da herkesin gözü önünde nasıl yere fırlattığını hatırladı. Bütün bunların tek nedeni de vakıf hakkında ettiği tek bir laftı! Bunları hatırlayınca ayağını şiddetle yere vurdu, "O kahrolasıca cani, Sayidhum'un, et satıcısı Sayidhum'un bebeğini kaçırdı, o bebekten bir daha haber alınamadı. Bir aylık bir bebeğe acımadı! Sen de, 'bebeğim nerede doğacak' diye merak ediyorsun! Bebeğin, bebeklerin katledilmediği bir yerde doğacak!" dedi.

Abda iç geçirdi, sözlerinin anlamını yumuşatmak ister gibi, tatlılıkla konuştu. "Ben sadece senin, başkalarını memnun eden şeylerle memnun olmanı isterdim."

Şafi'nin kaşlarını çattığı karanlıkta belli olmuyordu. "Ben ne yaptım ki, Abda? Cebel'e ve Cebel'in akdine ne olduğunu, adaletin gücünün nereye gittiğini, El Cebeller'in nasıl olup da yine yoksulluk içinde olduğunu ve aşağılanıp durduğunu düşünmek dışında bir şey yapmadım. Zanfil dükkânımı yıktı, beni dövdü, hatta komşularımız olmasaydı beni öldürecekti. Sen doğum yapana kadar evde kalsaydık, Sayidhum'un bebeğine yaptığı gibi bizim bebeğimizin de üstüne atlayacaktı."

Abda kederle başını salladı. "Ah, keşke sabırlı olabilseydin, Şafi! Bir gün Cebelavi'nin kendini kapattığı evinden mutlaka çıkacağı, torunlarını zulümden ve bu rezil durumdan kurtaracağı söyleniyor, duymadın mı?"

Şafi içini çekti, sonra da terslendi. "Öyle diyorlar! Bunu ben çocukken de söylediklerini duydum, ama işin gerçeği şu ki büyükbabamız kendini evine kapadı, vekilharcı da, koruması için çete liderlerine ödediklerinin dışında, vakıf gelirlerini tekeline almış durumda. El Cebeller'in sözüm ona koruyucusu Zanfil payını alıyor ve cebine indiriyor. Sanki bu sokakta Cebel hiç var olmadı, sanki zavallı Kabalha'nın gözünün diyeti için dostu Dabis'in gözünü çıkarmadı."

Kadın sessiz kaldı, sanki karanlık bir denizde yüzüyordu. Sabah olunca, kendini yabancı insanların arasında bulacaktı. Yeni komşuları o yabancılar olacaktı. Çocuğu o yabancıların ellerine doğacaktı. Çocuğu, ağaçtan koparılan bir dal gibi, yabancı diyarlarda yetişecekti. Aslında el Cebeller'in arasında yeterince mutlu olmuştu; dükkâna, kocasına yemek götürürdü, geceleri de pencere kenarına oturup rebap çalan yaşlı ve kör Cevat'ı dinlerdi. Bundan daha güzel müzik olamazdı, Cebel'in hikâyesinden daha güzel bir hikâye de olamazdı, hele karanlıkta Cebelavi'yle karşılaştığı ve Cebelavi'nin ona, "Korkma," dediği gecenin hikâyesi. Sonra da Cebelavi Cebel'e yardım etmiş, galip gelene kadar ona sevgisiyle destek olmuştu. Sonra da mutluluk içinde sokağına dönmüştü; sürgünden eve dönmekten daha güzel bir şey olabilir miydi?

Şafi yüzünü gökyüzüne, parlak yıldızlara çevirmişti, dağın üzerinden yeni görünmeye başlayan ve kapkara gökyüzünün ufuk hattında beyaz bir bulutu andıran güneş ışınlarını seyrediyordu.

"Hareket etmeliyiz. Güneş doğmadan Mukattam'a ulaşmalıyız," dedi.

"Ama benim dinlenmem lazım."

"Seni yoranların Allah cezalarını versin."

Zanfil olmasaydı hayat ne kadar güzel olurdu. Nimetlerle, temiz havayla, yıldızlarla kaplı bir gökyüzüyle, mutlu duygularla dolu olurdu –ama öte yandan vekilharç İhab'la Bayumi, Gaber,

Handusa, Halit, Batikha ve Zanfil gibi çete liderleri vardı. Aslında her ev konağa benzeyebilirdi, çığlıkların yerini şarkılar alabilirdi, ama uzun zaman önce Edhem'in yaptığı gibi, mutsuz insanlar hep imkânsızı isterdi. Peki, kimdi bu zavallı insanlar? Yedikleri dayaklardan sırtlarının derisi kabarmış, tekmelenmekten kaba etleri tahriş olmuş adamlar. Sinekler gözlerini rahat bırakmazdı, bitler de başlarını.

"Cebelavi neden bizi unuttu?"

"Allah bilir," diye mırıldandı kadın.

"Cebelavi!" diye bağırdı adam, kederiyle öfkesi birbirine karışmıştı.

Sesi yankılandı.

"Allaha güven," dedi kadına.

Abda ayağa kalktı, Şafi de elini tuttu. Ayaklarını sürüye sürüye güneye, Mukattam Pazarı'na doğru yürümeye koyuldular.

45

"İşte sokağımız," dedi Abda, mutluluktan parlayan gözlerle. "Sürgünümüzden buraya, evimize dönüyoruz, Allaha şükürler olsun!"

Şafi gülümsedi, pelerininin yeniyle alnını sildi. "Eve dönmek harika bir şey!" dedi ciddiyetle.

Anne ve babasını dinleyen Rıfat'ın huzurlu, güzel yüz hatlarında biraz şaşkınlık, biraz da keder okunuyordu; neredeyse sitemkâr bir şekilde, "Mukattam'ı ve oradaki komşularımızı ne çabuk unuttunuz?" dedi.

Annesi gülümsedi, şalının kenarıyla ağarmakta olan saçlarını örttü. Kendisi doğum yerini ne kadar çok sevdiyse, oğlunun da kendi doğum yerini o kadar sevdiğini ve doğuştan uysal ve dost canlısı olan yaradılışından dolayı oradaki dostlarını unutamayacağını fark etti.

"İyi şeyler hiçbir zaman unutulmaz," diye cevap verdi ona, "ama burası da senin asıl evin. Halkın burada, hem de bu sokağın en üstün halkı. Onları çok seveceksin, onlar da seni sevecek. Zan-

fil öldüğüne göre Cebel'in mahallesi şimdi o kadar güzel olacak ki..."

"Hunfis, Zanfil'den pek de farklı olmayacak," diye onları uyardı Şafi.

"Ama Hunfis'in sana karşı bir garezi yok."

"Çete liderlerinin garezleri, yağmurdan sonraki çamur kadar çabuk oluşur."

"O şekilde düşünme," dedi Abda telaşla. "Buraya huzur içinde yaşamak için geri geldik. Dükkânını açacaksın, geçinip gideceğiz. Mukattam'dayken de bir çetenin koruması altında yaşıyordun, unutma. İnsanlar her yerde böyle yaşıyor."

Böylece aile, sokağa doğru yol almaya devam etti; sırtında bir çuval taşıyan Şafi önde gidiyordu, ardından Abda ve elinde kocaman bohçasıyla Rıfat geliyordu. Rıfat yakışıklı bir oğlandı, uzun boylu ve ince yapılıydı, masum yüzünde içten, nazik bir ifade vardı; üzerinde yürüdüğü topraklara tamamıyla yabancıydı. Çevresindeki her şeye sevgiyle bakıyordu; derken sokağın başında tek başına duran konakla bahçe duvarının üzerinde salınan ağaçların tepeleri dikkatini çekti. Konağa uzun uzun baktı. "Büyükbabamızın evi o mu?" diye sordu sonra.

"Evet," dedi Abda mutlulukla. "Sana anlattıklarımı hatırlıyor musun? Bütün bu toprakların ve üzerindeki her şeyin sahibi olan büyükbaban orada oturuyor. Bütün iyilikler ondan gelir, ona ne kadar minnettar olsak azdır. Kendini bizden bu kadar uzaklaştırmış olmasaydı, bu sokak apaydınlık olurdu."

"Vekilharç İhab onun adına sokağımızı yağmalar," diye alayla ekledi Şafi, "çete liderleri de onun adına bize saldırır."

Konağın güney duvarı boyunca, sokağa doğru yürümeye devam ettiler. Rıfat'ın gözleri kilitli eve takılmıştı. Sonra vekilharç İhab'ın evi göründü; bekçi açık duran dış kapının yanında bir bankta oturuyordu. Karşısında da sokağın çete lideri Bayumi'nin evi vardı. Önünde, kilelerce pirinçle, sepetler dolusu meyvelerin olduğu bir at arabası vardı; hizmetkârlar defalarca gidip gelerek bu malları eve taşıyordu. Sokak, yalınayak çocukların oyun alanıydı; aileler evlerinin kapılarının önünde yerlere veya hasırlara oturmuş, fasulye ayıklıyor, sebze doğruyor, sohbet ediyor, şakala-

şıyor ya da yüksek sesle, kahkahalarla gülerek birbirlerine sataşıyorlardı. Şafi ve ailesi Cebel'in mahallesine doğru giderken değneğiyle yavaş yavaş yolunu bulmaya çalışan yaşlı ve kör bir adama rastladılar.

Şafi sırtından çuvalı indirdi, mutluluktan ışıl ışıl bir yüzle yaşlı adama yaklaştı. Adamın karşısında durdu. "Selamünaleyküm, şair Cevat!"

Şair durdu, elini kulağına götürerek bütün dikkatini verdi, sonra şaşkınlık içinde başını salladı. "Aleykümselam! Bu sesi tanıyorum!"

"Dostun, marangoz Şafi'yi unuttun mu?"

Yaşlı adamın yüzü sevinçle parladı. "Yüce Allahım, Şafi!" Kollarını açtı, iki adam samimi bir şekilde kucaklaştılar; gelen geçenler onlara bakıyor, iki yaramaz çocuk da kucaklaşmalarını taklit ediyordu. Cevat dostunun elini sıktı. "Bizden yirmi yıl önce ayrıldın, aradan bir ömür geçti! Karın nasıl?"

"İyiyim, Cevat," dedi Abda. "Sen de iyisin umarım. Bu, oğlumuz Rıfat. Sevgili şairimizin elini öp, oğlum."

Rıfat memnuniyetle şaire yaklaştı, elini öptü.

Adam Rıfat'ın omzunu sıvazladı, merakla başını ve yüz hatlarını inceledi. "Harika, harika!" dedi. "Büyükbabamıza çok benziyorsun!"

Bu övgü karşısında Abda'nın yüzü aydınlandı, Şafi de güldü. "Ne kadar sıska olduğunu görsen böyle demezdin."

"Yeterince benziyor. Cebelavi tektir ne de olsa. Bu oğlan ne iş yapıyor?"

"Ona marangozluk öğrettim, ama tek çocuk olduğu için el üstünde tutuldu. Dükkânımda biraz zaman geçirir, günün geri kalan kısmında da çölde, dağda gezinir."

"Bir erkek, evlenene kadar durulmaz." Şair gülümsedi. "Nerelerdeydin, Şafi?"

"Mukattam'da."

"Cebel gibi," dedi adam, derin derin iç geçirerek, "ama o bir yılan terbiyecisi olarak geri döndü, halbuki sen gittiğin zamanki gibi, bir marangoz olarak geri döndün. Her neyse, düşmanın öldü ama onun yerine geçen adam da ondan pek farklı değil."

"Hepsi birbirinin aynı," diye hemen araya girdi Abda. "Ama bizim tek istediğimiz, barış içinde bir hayat sürmek."

Bazı adamlar Şafi'yi tanıyıp hemen yanına geldiler. Hepsi ona sarıldı ve sıcak bir şekilde karşıladı, bu arada Rıfat içinde bulunduğu ortamı hayran hayran incelemeye devam etti; çevresindekiler kendi halkıydı, yaşıyor ve nefes alıyorlardı, bu da Mukattam Pazarı'ndan ayrıldıklarından beri kalbine yerleşmiş olan kederi hafifletti. Çevresini izleyen gözleri, sokağın başındaki ilk evde, dikkatle ona bakmakta olan bir kızın olduğu bir pencereye takıldı. Göz göze geldiklerinde kız bakışını ufka çevirdi. Rıfat'ın babasının dostlarından biri bunu fark etti, "Ayşe, Hunfis'in kızı. Ona sadece bakmak bile katliama neden olabilir!" diye fısıldadı.

Rıfat'ın yüzü kızardı.

"O öyle bir çocuk değil," dedi annesi. "Bu sokağı ilk defa görüyor."

Evden boğa gibi cüsseli bir adam çıktı, uzun cellabiyesi içinde kasıla kasıla hareket ediyordu, pos bıyıkları, yüzünde yara izleriyle oyuklar vardı. "Hunfis... Hunfis," diye birbirine fısıldadı herkes. Cevat Şafi'nin elini tuttu, onu eve doğru götürdü.

"El Cebeller'in koruyucusunu Allah korusun. Kardeşimiz, marangoz Şafi'yi tanıştırabilir miyim? Yirmi yıldır uzaklardaydı, şimdi sokağına döndü."

Hunfis bir süre Şafi'nin yüzüne baktı, uzatılan eli görmezden geldi, sonra kendi elini uzattı ama yüz hatlarında hiçbir yumuşama olmadı. "Hoş geldin," dedi soğuk bir sesle.

Rıfat bu davranışa içerleyerek onu inceledi. Annesi gidip kendini tanıtmasını ona fısıldadı, o da isteksizce elini uzattı.

"Oğlum, Rıfat," dedi Şafi.

Hunfis Rıfat'a tiksinti ve aşağılama dolu bir bakış attı, çevredekiler de bu hareketi, oğlanın bu sokakta bu kadar yersiz duran kibarlığının küçümsenmesi olarak gördü. Hunfis kayıtsız bir ifadeyle Rıfat'ın elini sıktı ve babasına döndü. "Eee, sokağımızda işlerin nasıl yürüdüğünü unuttun mu?" diye sordu.

Şafi, Hunfis'in ne demek istediği anladı ama sinirlendiğini belli etmedi. "Her zaman emrinize amadeyiz, efendim," dedi.

"Bu sokaktan neden ayrıldınız ki zaten?" diye sordu Hunfis, Şafi'nin yüzüne şüpheyle bakarak.

Şafi bir an sessiz kaldı, uygun bir cevap bulmaya çalıştı.

"Zanfil'den mi kaçıyordunuz?" diye sordu Hunfis.

"Affedilmez bir şey yapmış değildi," dedi hemen şair Cevat.

"Ben kızarsam, *benden* kaçamazsın," diye Şafi'yi uyardı Hunfis.

"Bizim doğru dürüst insanlar olduğumuzu göreceksiniz," dedi Abda umutla.

Şafi ile ailesi dostlarının arasından geçerek, Cevat'ın onları götürdüğü boş odalara yerleşmek üzere Zafer Evi'ne doğru yöneldiler. Yola bakan bir pencerede küstah bir güzelliğe sahip bir kız göründü; camın önünde saçını tarıyordu, gelenleri görünce cilveli cilveli, "Bu erkek güzeli de kim?" diye sordu.

Herkes güldü.

"Sana yeni bir komşu geldi, Yasemin," dedi bir adam. "Yolun tam karşısına yerleşecek."

"Allah bize daha çok erkek versin!" diye güldü kız.

Abda'ya kısa bir süre baktıktan sonra gözleri Rıfat'a takıldı, ona hayranlıkla baktı. Rıfat, bu bakış karşısında Hunfis'in kızı Ayşe'nin bakışıyla olduğundan daha da afallamıştı. Annesini ve babasını izleyerek, yolun karşı tarafında bulunan evlerinin kapısına geldi. Yasemin'in şarkı söyleyen sesini duydu: "Anneciğim, ne kadar güzel bir oğlan!"

46

Şafi marangozhanesini Zafer Evi'nin girişine açtı. Abda sabah erkenden alışverişe çıktı, Şafi ile oğlu Rıfat da işe başladı. Dükkânın eşiğine oturup iş gelmesini beklediler. Adamın bir ay kadar yetecek parası vardı, dolayısıyla endişeli değildi. Üstünde dairelerin olduğu geçidin sonundaki geniş avluya baktı.

"Burası, Cebel'in düşmanlarımızı boğduğu o kutsal avlu."

Rıfat bir rüyadaymış gibi, gülümseyerek avluya baktı.

"Burası da, Edhem'in barakasını kurduğu, hayatının geçtiği yer; Cebelavi oğlunu burada bağışladı."

Rıfat'ın güzel gülümsemesi iyice yayıldı, gözleri bir hayal dünyasına daldı. Güzel anıların hepsi burada yaşanmıştı. Aradan bu kadar zaman geçmiş olmasaydı Cebelavi ve Edhem'in ayak izleri hâlâ yerde, nefesleri de hâlâ havada olurdu. Çukurun dibindeki çete liderlerinin üzerine bu pencerelerden sular dökülmüştü; Yasemin'in penceresinden düşmanın üzerine şelaleden dökülürcesine sular akmıştı. Şimdi o pencereden etrafı yıldırıcı bakışlar atılıyordu sadece. Zaman en yüce şeyleri bile alaya alır. Cebel birkaç güçsüz adamla beraber avluda beklemişti ama zafere ulaşmıştı.

"Cebel zafer kazandı, baba, ama o zafer ne işe yaradı?"

"Bunları düşünmeyeceğimize söz verdik. Hunfis'i gördün mü?"

"Bakar mısınız?" diye cilveli bir ses duyuldu. "Sen, marangoz!"

Baba oğul yüzlerini buruşturdular, baba yerinden kalkıp, uzun saçlarını salmış penceresinden bakan Yasemin'i görmek için başını uzattı.

"Evet?"

"Oğlanı yukarı gönderir misin? Masamı alsın, tamire ihtiyacı var," dedi kız, eğlenmeye hevesli bir sesle.

Adam tekrar yerine oturdu, oğluna, "Allaha emanet ol," dedi.

Rıfat dairenin kapısını açık buldu. "Öhö," dedi, kız girmesine izin verince de içeri girdi. Kızın üzerinde, boynunun ve dolgun göğüslerinin kenarına düşen kısmı beyaz işlemelerle süslü kahverengi bir elbise vardı. Yalınayaktı, bacakları çıplaktı. Görünüşünün Rıfat üzerindeki etkisini değerlendirmek ister gibi, bir süre sessiz kaldı, Rıfat'ın ona kendinden emin ve sakin baktığını görünce odanın bir köşesinde üç ayağı üzerinde duran, küçük bir masa gösterdi.

"Dördüncü ayağı divanın altında," dedi. "Lütfen masayı tamir et ve cilala."

"Peki, efendim," dedi Rıfat, nezaketle.

"Ne kadar tutar?"

"Babama sorarım."

"Neden?" diye sordu kız saldırganca. "Sen ne kadar tutacağını bilmiyor musun?"

"Fiyata karar veren babamdır."

"Tamir edecek olan kim peki?" diye sordu kız, oğlanın yüzüne dikkatle bakarak.

"Ben tamir edeceğim, ama o da yaptığım işe bakıp bana yardımcı olacak."

Kız aldırmaz bir tavırla güldü. "Buraların en genç çete lideri olan Batikha, ki senden daha gençtir, bütün bir düğün alayıyla kendi başına ilgilenebiliyor, ama sen bir masanın ayağını bile kendi başına tamir edemiyorsun!"

"Önemli değil," dedi Rıfat, sohbeti sonlandırmayı istediğini belli eden bir sesle, "masa size geri geldiğinde yepyeni gibi duracak." Divanın altından masanın dördüncü ayağını aldı, masayı omzuna yükledi ve kapıya yöneldi. "İyi günler."

Masayı dükkânda, babasının önüne koyduğu zaman, adam onu inceledi, hafif bıkkın bir tonda konuştu. "Aslına bakarsan, ilk işimizin daha doğru düzgün birisinden gelmesini isterdim."

"O kötü birisi değil, baba," dedi Rıfat masum bir ifadeyle, "ama yalnız bir hali var."

"Yalnız bir kadından daha tehlikeli bir şey yoktur!"

"Belki de birisinin onu yol göstermesine ihtiyacı var!"

"Bizim işimiz insanlara yol göstermek değil, marangozluk," diye onu tersledi Şafi. "Bana tutkalı ver."

O akşam Şafi ile Rıfat Cebel Kahvehanesi'ne gittiler. Şair Cevat bankına bağdaş kurmuş, kahvesini içiyordu. Kahvehanenin sahibi, etli dudaklı Şaldum girişte, Hunfis de hayranlarından oluşan bir dairenin ortasında, şeref köşesinde oturuyordu. Şafi ile oğlu, çete liderine yaklaşarak saygıyla selam verdiler, sonra da Şaldum'un yanındaki boş sandalyelere oturdular. Şafi hemen nargileyi aldı, oğluna da bir bardak fındık aromalı tarçın çayı ısmarladı. Kahvehaneye tembel bir atmosfer hâkimdi. Yoğun bir duman bulutu kıvrıla kıvrıla dama doğru yükseldi, dingin havada pekmezle kurutulmuş tütün, nane ve karanfil kokusu vardı; içeride bulunan erkeklerin gür bıyıklı yüzleri solgundu, göz ka-

pakları ağırlaşmıştı. Öksürük ve boğaz temizleme sesleri duyuluyordu, müstehcen fıkralar anlatılıyor, kaba kahkahalar atılıyordu, sokaktan da çocukların söylediği bir şarkı duyuluyordu.

Cebelavi'nin çocukları, yılanlarımızı terbiye edin!
Hıristiyan mısınız, yoksa Musevi mi?
Ne yersiniz? Biz hurma yeriz.
Ne içersiniz? Biz kahve içeriz.

Kahvehanenin kapısının yanına sinmiş bir kedi bir bankın altına daldı, bir hışırtı duyuldu, sonra da kedi ağzında bir fareyle belirdi, sokağa doğru koşturdu. Rıfat tiksinerek tarçın çayını masaya bıraktı, gözlerini kaldırdığında Hunfis'in tükürdüğünü gördü; sonra Hunfis şair Cevat'a, "Ne zaman başlayacaksın, ihtiyar?" diye bağırdı.

Cevat başını salladı, gülümseyerek rebabını aldı, giriş ezgisini tellerinde tıngırdattı. Önce vekilharç İhab'ı, sonra sokağın koruyucusu Bayumi'yi, üçüncü olarak da Cebel'in halefi Hunfis'i selamladıktan sonra şarkısına devam etti.

"Edhem vakfın idari ofisinde oturmuş yeni kiracıları birer birer kabul ediyor ve kütüğe bakıyordu ki sıradaki son adamın adını söylediğini duydu.

"İdris Cebelavi."

"Edhem korku içinde başını kaldırdı, karşısında ağabeyini gördü."

Şair bir huşu havası içerisinde hikâyesine devam etti. Rıfat kendinden geçmiş bir halde şairi dinliyordu. Şair buydu işte, bunlar da hikâyeleriydi. Annesi kaç defa, "Sokağımız, hikâyeler sokağıdır," demişti. Bu hikâyeler gerçekten sevgisini hak ediyordu. Belki de bunlar Mukattam'daki oyunlarla özel hayatını ardında bırakmasını telafi edecekti ve o kilitli konak kadar gizemli bir sevgiyle yanıp tutuşan yüreğinin sığınabileceği bir yer teşkil edecekti. Orada firavun incirlerinin, dut ağaçlarının, palmiyelerin tepeleri dışında hiçbir hayat belirtisi yoktu. O ağaçlarla bu hikâyeler dışında, Cebelavi'nin yaşadığına dair başka ne belirti vardı ki?

Onun Cebelavi'nin soyundan geldiğine dair, şair Cevat'ın elleriyle yüzünde keşfettiği benzerlik dışında, ne kanıt vardı? Gece ilerliyordu, Şafi de üçüncü nargilesini içiyordu. Sokakta satıcıların haykırışlarıyla çocukların bağırışmaları duyulmaz olmuştu, geriye sadece rebabın ezgileri, uzaktan duyulan bir davulun sesi ve kocasından dayak yiyen bir kadının çığlıkları kalmıştı. Edhem, İdris sayesinde kaderiyle buluşmuştu artık. Ardında hıçkırıklara boğulan Umayma ile çöle çıkmıştı. Annemin, karnında beni taşıyarak, bu sokaktan ayrılması gibi. Bütün zorbalara lanet olsun. Ve ağızlarında farelerin son nefeslerini verdiği bütün kedilere, ve tüm soğuk ve alaycı bakışlara, ve eve dönen kardeşini, "Ben kızdığım zaman benden kaçamazsın," diye karşılayan herkese, dehşet saçan, ikiyüzlü bütün insanlara lanet olsun. Artık Edhem için çölden başka bir yer kalmamıştı, şair İdris'in sarhoş şarkılarından birini söylüyordu. Rıfat babasının kulağına eğildi, "Başka kahvehaneleri de ziyaret etmek istiyorum," dedi.

"Bizim kahvehanemiz, sokağın en iyisidir," dedi Şafi şaşırarak.

"Oradaki şairler neler anlatırlar?"

"Aynı hikâyeleri, ama öyle bir aktarırlar ki aynıları olduğunu anlamazsın."

Şaldum fısıldaştıklarını duydu, Rıfat'a doğru eğildi. "Halkımız, bu sokağın en korkunç yalancılarıdır, şairler de yalancıların en kötüsüdür. Bir yandaki kahvehanede, Cebel'in bu sokak halkından olduğunu söylediğini duyarsın, halbuki Allah şahididir, o sadece El Hamdanlar'dan biri olduğunu söylemişti."

"Şairler, dinleyicilerini memnun etmek için ne olsa söylerler," dedi Şafi.

"Çeteleri memnun etmek isterler desene!" diye fısıldadı Şaldum.

Baba ile oğul gece yarısı kahvehaneden ayrıldıklarında, neredeyse göz gözü görmeyecek kadar yoğun bir karanlık çökmüştü. Nereden geldiği anlaşılmayan erkek sesleri duyuluyor, görünmeyen bir elde tutulan bir sigara, gökten düşen bir yıldız gibi parlıyordu.

"Hikâyeyi sevdin mi?" diye sordu baba.

"Evet, bu hikâyeler müthiş."

"Cevat seni sevdi," dedi baba, gülerek. "Arada ne anlatıyordu sana?"

"Onu evinde ziyaret etmemi istedi."

"İnsanları sevmek konusunda ne kadar hızlısın, halbuki işi çok yavaş öğrenen bir çocuksun."

"Marangozluk yapmak için önümde koca bir hayat var," dedi Rıfat, özür diler gibiydi, "ama şimdilik bütün kahvehaneleri ziyaret etmek istiyorum."

El yordamıyla geçide ulaştılar. Yasemin'in evinden sarhoşlar arasındaki bir kavga ve şarkı söyleyen bir ses yankılanıyordu: "Hey sen, takkesi işlemeli olan, kim ördü takkeni? Kalbime ilmek attın, artık senindir."

"Kız düşündüğüm kadar yalnız değilmiş," diye fısıldadı Rıfat babasına.

"Issız bir yerde yaşarken çok şey kaçırdın," dedi babası, iç geçirerek.

Merdiveni yavaş yavaş, dikkatle çıktılar; Rıfat birdenbire, "Baba, ben şair Cevat'ı ziyaret edeceğim," dedi.

47

Rıfat, El Cebel mahallesindeki üçüncü evde oturan şair Cevat'ın kapısını çaldı. Çamaşır yıkamak ve yemek pişirmek için avluda toplanan kadınlardan kavga çığlıkları yükseldi. Rıfat, evin avlusunu yukarıdan çevreleyen dairesel geçidin parmaklığından aşağı baktı. İki kadın arasında bir kavga kopmuştu; biri bir çamaşır kovasının ardında durmuş, köpük kaplı kollarını sallıyordu, diğeri de geçidin girişinde durmuş, kollarını sıyırmış, ellerini beline dayamış, daha da korkunç kelimeler sarf ederek müstehcen laflara cevap yetiştiriyordu. Diğer kadınlar iki gruba ayrılmış, öyle çığlıklar atıyorlardı ki nefret dolu beddualeri ve iğrenç hakaretleri avlunun duvarlarında yankılanıyordu. Rıfat duyduklarına ve gördüklerine şaşırdı, hayretler içinde şairin kapısına yöneldi. Çe-

te liderleri bir yana, kadınlar bile, hatta kediler bile böyleydi. Bütün eller birer pençeydi sanki, bütün diller zehir saçıyordu, bütün kalplerde nefret ve korku çöreklenmişti. Sadece Mukattam Çölü'nde veya Cebelavi'nin huzur içinde, tek başına yaşadığı konakta temiz bir hava vardı! Kapı açıldı, kör adamın soru soran yüzü göründü. Rıfat onu selamlayınca adamın yüzünde bir gülümseme belirdi, onu içeri almak için geri çekildi.

"Hoş geldin, oğlum."

Rıfat içeri girer girmez, yoğun bir tütsü kokusuyla karşılaştı, bir meleğin nefesiydi sanki. Adamı izleyerek duvar boyunca minderlerin, yerlerde sazdan, işlemeli hasırların olduğu, küçük, kare bir odaya girdi. Kapalı kepenklerin tahtaları arasından ikindi saatlerinin bal renkli havası içeri sızıyordu. Lambanın asılı olduğu tavan kuş resimleriyle, özellikle kumru resimleriyle süslüydü. Şair bir mindere bağdaş kurdu, Rıfat da yanına oturdu.

"Biz de kahve yapıyorduk," dedi adam.

Karısına seslendi, kadın elinde bir kahve tepsisiyle göründü.

"Gel, Ümmü Bekatir, bu Rıfat, arkadaşımız Şafi'nin oğlu."

"Hoş geldin, oğlum," dedi kadın. Altmışlı yaşlarının ortasındaydı, dimdik duran, güçlü bir kadındı, bakışları deliciydi, çenesinin üzerinde bir dövme vardı.

Cevat misafirini gösterdi. "Rıfat her şeyi dinliyor, Ümmü Bekatir. Hikâyelere bayılıyor. Onun gibi insanlar şairleri heyecanlandırır ve mutlu eder. Diğerleri esrar çekmekten uykuya dalıyor!"

"Bu hikâyeler ona yeni geliyor, halbuki diğerleri daha önceden duymuş oluyor," dedi kadın yarı şakayla.

"Bu konuşan senin içindeki cinler," dedi şair aksice. Rıfat'a döndü, "Bu kadın harika bir şekilde cin kovar," dedi.

Rıfat ona ilgiyle baktı, kadın ona kahvesini sunarken göz göze geldiler. Rıfat, Mukattam Pazarı'ndaki cin kovma ayinlerini hep çok severdi. Onları izlerken kalbi sevinçli dolardı; sokakta durup başını pencerelere doğru kaldırır, havada süzülen tütsüyü, dans eden insanların sallanan başlarını görmeye çalışırdı.

"Dışarıda yaşarken sokağımız hakkında bir şey öğrenmedin mi?" diye sordu şair.

"Babam da bana sokağımızı anlattı, annem de, ama kalbim oradaydı, vakfı ve sorunlarını pek düşünmezdim. Ne kadar çok kişinin kurban verildiğini duyunca çok şaşırdım, ben genelde annemin görüşüne katılırım, tercihim sevgiden ve barıştan yanadır."

Cevat hüzünle başını salladı. "Bu yoksulluğun içinde ve çete liderlerinin sopalarının altında sevgi ve barış nasıl var olsun ki!"

Rıfat cevap vermedi; bu soruya cevabı olmadığından değildi, odanın sağ tarafındaki duvarda tuhaf bir resim dikkatini çekmişti. Kahvehane duvarlarını süsleyen resimler gibi, yağlıboyayla doğrudan duvar üzerine boyanmıştı. Resimde devasa bir adam vardı, sokaktaki evler de oyuncak gibi küçücük resmedilmişti.

"Resimdeki kim?" diye sordu oğlan.

"Cebelavi," dedi Ümmü Bekatir.

"Onu gören var mı?"

"Hayır, bu nesilden hiç kimse görmedi onu," dedi Cevat. "Cebel bile onu çölün karanlığında iyice görememiş, ama ressam onu hikâyelerdeki tariflerine göre resmetmiş."

"Kendi soyundan gelen insanlara neden kapılarını kapatmış?" diye sordu Rıfat, içini çekerek.

"Yaşlılıktan diyorlar. Zamanla ona ne olduğunu bilemeyiz ki! Allah şahidimdir, kapılarını açacak olsa, bu sokaktaki hiç kimse onun o sefil evinde kalmaz."

"Peki, siz..."

"Onu kendine dert etme," diye araya girdi Ümmü Bekatir. "Sokağımızın insanları vakfın sahibinden söz etmeye başladığında, vakfın kendinden söz ederler, sonuç da bir trajedi olur."

Ne diyeceğini şaşıran Rıfat başını salladı. "Nasıl olur da bu kadar muhteşem bir ceddi kimse kendine dert etmez?"

"Onun yaptığı gibi yapalım, o da bizi kendine dert etmiyor."

Rıfat başını kaldırıp resme baktı. "Ama Cebel'le karşılaşmış, onunla konuşmuş."

"Evet, ama Cebel öldükten sonra Zanfil geldi, onun yerine Hunfis geldi ve... ne oldu? Hiçbir şey değişmedi!"

Cevat güldü. "Sen nasıl insanları cinlerden kurtarıyorsan, bu sokağın da onu cinlerinden kurtaracak birine ihtiyacı var."

"Asıl cinler o insanlar, efendim," dedi Rıfat Ümmü Bekatir'e, gülümseyerek. "Hunfis'in babamı nasıl karşıladığını bir görseydiniz!"

"Onlarla hiçbir işim yok. Yılanlar Cebel'e nasıl itaat ettiyse, benim cinlerim de bana boyun eğiyor. Bende Sudan tütsülerinden Etiyopya tılsımlarına, kuvvet veren ilahilere kadar her şey var."

"Cinler üzerindeki gücünüz nereden geldi? "diye ilgiyle sordu Rıfat.

Kadın ona temkinli baktı, "Senin babanın mesleği nasıl marangozluksa, bu da benim mesleğim. Bu yetenekleri bana veren, herkese yeteneklerini veren varlık," dedi.

Rıfat kahvesini bitirip bir şey söylemek üzereydi ki sokaktan Şafi'nin sesi yükseldi. "Rıfat! Oğlum! Tembel oğlum!"

Rıfat pencereye gitti, camı açtı, babasıyla göz göze gelince, "Sadece yarım saat daha, baba!" dedi.

Adam umutsuzluğunu gösteren bir hareketle omuzlarını silkti ve dükkânına döndü. Rıfat pencereyi kapatırken, Ayşe'nin pencere kenarında, onu ilk defa, kendisine bakarken gördüğü zamanki pozunda durduğunu gördü. Kızın kendisine gülümsediğini, gözleriyle konuştuğunu görür gibi oldu. Bir an duraksadı, sonra pencereyi kapadı, tekrar yerine oturdu.

Cevat gülüyordu. "Baban senin marangoz olmanı istiyor, ama sen ne istiyorsun?"

Rıfat biraz düşündü. "Babam gibi marangoz olmam lazım, ama ben hikâyeleri ve cinlerle ilgili bu sırları çok seviyorum, bana bunları anlatın, efendim," dedi Ümmü Bekatir'e.

Kadın gülümsedi, bilgisini biraz olsun onunla paylaşmak ister gibi göründü. "Her insanın içinde, onun efendisi olan bir cin vardır, ama her cin kötü değildir, kovulması gerekmez."

"İyileri kötülerden nasıl ayırt edebiliriz?

"İnsanın yaptıkları bunu belli eder. Örneğin sen iyi bir çocuksun, senin cinlerin iyiyi hak eder, ama Bayumi'nin, Hunfis'in veya Batikha'nın cinleri öyle değil!"

"Peki, ya Yasemin'in cinleri, onların kovulması gerekiyor mu?" diye masum bir ifadeyle sordu Rıfat.

"Komşun mu?" diye güldü Ümmü Bekatir. "Ama El Cebeller'in erkekleri onun böyle olmasını istiyor."

"Ben böyle şeyleri bilmek istiyorum," dedi Rıfat, büyük bir ciddiyetle. "Lütfen benden bir şey saklamayın."

"Bu kadar iyi bir çocuktan kim neyi esirgemek ister ki?" dedi Cevat.

"Zamanın oldukça beni ziyaret edersen iyi olur," dedi Ümmü Bekatir, "ama babanı kızdırmaman şartıyla. İnsanlar bu iyi kalpli çocuğun cinlerle ne işi olduğunu merak edecektir; bil ki, insanların esas hastalığı cinlerine bağlıdır."

Rıfat onu dinlerken Cebelavi'nin resmine bakıyordu.

48

Marangozluk geçim kaynağıydı, geleceği bu işe bağlıydı, bundan kaçış yok gibi görünüyordu. Bu iş onu mutlu etmeyecekse, nasıl mutlu olacaktı? Bir el arabasını iterek veya sepet taşıyarak köle gibi çalışmaktan ya da haydutluk yapmak, çete lideri olmak gibi iğrenç işler yapmaktan daha iyiydi. Ümmü Bekatir, onun hayalgücünü diğer her şeyden daha çok harekete geçirmişti, bir de Cebelavi'nin şair Cevat'ın evinde, duvardaki resminden etkilenmişti. Kendi evlerinde veya dükkânda öyle bir resmin olması için babasına yalvarmıştı, ama babasının yanıtı, "O parayla daha yararlı şeyler yapabiliriz, ayrıca bu, bir masaldan başka bir şey değil, ne faydası olacak ki?" olmuştu. Rıfat bunun üzerine "Keşke onu görebilseydim!" demişti. Babası da içtenlikle gülüp sonra ona çıkışmıştı: "İşine dönsen iyi olmaz mı? Ben her zaman burada olmayacağım, annenin, karının ve çocuklarının sorumluluğunu tek başına üstleneceğin günler için hazırlanman gerek." Ama Rıfat, Ümmü Bekatir'in söylediği ve yaptığı her şeyi, başka hiçbir şeyi düşünmediği kadar çok düşünüyordu. Cinlerle ilgili söyledikleri ona son derece önemli gelmişti. Duyduklarının hiçbirini unutmamıştı, birer birer sokağın bütün kahvehanelerini mutlulukla gezerken bile duyduklarını düşünüyordu. Kahvehane hikâyeleri bi-

le, Ümmü Bekatir'in ona anlattığı hikâyeler kadar etkilemiyordu onu. Her insanın içinde, onun efendisi olan bir cin vardı; efendi nasılsa, köle de öyle oluyordu, Ümmü Bekatir öyle demişti. Kaç akşamını yaşlı kadınla beraber, davul sesini dinleyerek, cinlerin uysallaştırılmasını seyrederek geçirmişti. Bazen kadının evine hastalar getiriliyordu, güçsüz ve hareketsiz oluyorlardı, bazıları da kötülüklerinden dolayı elleri ayakları zincirlenmiş olarak getiriliyordu. Uygun tütsüler yakılıyordu, zira her duruma uygun, farklı bir tütsü vardı; uygun bir davul temposu tutturuluyordu, zira her cine uygun, farklı bir davul sesi vardı, sonra da mucizeler gerçekleşmeye başlıyordu. Her cine uygun bir tedavi olduğunu biliyoruz, peki ya vekilharcın ve çete liderlerinin tedavisi neydi? O hain yaratıklar cinlerin kovulmasıyla alay ediyorlar, ama belki de bu işlem özellikle onlarla başa çıkmak için yaratılmıştı! Onlardan kurtulmanın tek yolu onları öldürmekti, halbuki cinler tatlı tütsülerle güzel ezgilere boyun eğiyordu. Kötü bir cin güzellikle veya iyilikle yakalanamazdı ki! Cinlerden ve cin kovma işlemlerinden bu kadar çok şey öğrenebilmek ne kadar tuhaftı! Ümmü Bekatir'e, cin kovmanın sırlarını öğrenmek istediğini yüreğinin derinliklerinde hissettiğini söylemişti. Ümmü Bekatir ona, "Zengin mi olmak istiyorsun?" diye sormuştu. O da ona zengin olmak istemediğini, sadece sokağı arındırmak istediğini söylemişti. Kadın gülüp, onun bu işi yapmak isteyen ilk adam olduğunu söylemişti. Peki bu konuya neden bu kadar ilgi duyuyordu? Rıfat da, "İşinizin en anlamlı tarafı, kötülüğü iyilikle ve güzellikle yeniyor olmanız," diyerek onun endişelerini gidermeye çalışmıştı. Ümmü Bekatir onunla sırlarını paylaşmaya başladığı zaman da ruhu yatışmıştı. Mutluluğunu ilan etmek ve şafak ağarırken, ışığın doğuşuna tanıklık edebilmek için evin damına çıkmıştı, ama yıldızlardan, sessizlikten veya horozdan çok konakla ilgilenmişti. Ulu ağaçların arasında uyuklayan konağa bakıp, *Neredesin, büyükbaba?* diye düşünmüştü. *Bir anlığına bile olsa neden görünmüyorsun? Bir defalığına bile olsa neden ortaya çıkmıyorsun? Bir kelime söylemek için bile olsa, neden konuşmuyorsun? Senden gelecek tek kelimenin sokağı değiştireceğini bilmiyor musun? Yoksa buralarda olanlardan hoşlanıyor musun? Evinin çevresindeki ağaçlar ne kadar güzel! Sen onları sevdiğin için ben de on-*

ları seviyorum. Onlara bak ki, onların üzerinde senin bakışını okuyabileyim. Düşündüklerini babasına anlattığında azar işitmişti: "İşin ne olacak peki, seni tembel çocuk? Senin yaşındaki oğlanlar mahalleyi bir uçtan bir uca dolaşıp iş bulmaya çalışır, veya sopalarını sallayarak bütün sokağı titretirler!"

Bir gün, aile bir arada öğle yemeğini yedikten sonra, Abda gülümseyerek kocasına, "Anlat ona," dedi.

Rıfat, işin kendisiyle bir ilgisi olduğunu anlayıp merakla babasına baktı, ama adam karısına, "Önce sen söyleyeceklerini söyle," dedi.

Abda gururla oğluna baktı. "Müjdem var, Rıfat. Koruyucumuz Hunfis'in karısı Zekiye Hanım beni ziyarete geldi! Ben de tabii onu ziyaret ettim, o da beni sıcak bir şekilde karşıladı ve kızı Ayşe'yi benimle tanıştırdı, kız ay kadar güzel. Sonra da beni tekrar ziyaret etti ve yanında Ayşe'yi getirdi."

Şafi, kahve fincanını ağzına götürürken, anlattıklarının oğlunun üzerindeki etkisini görmek için belli etmeden ona baktı. Kendisini bekleyen zorluğun karşısında başını salladı, vakur bir sesle konuştu.

"El Cebel mahallesinde başka hiçbir ev bu şekilde onurlandırılmamıştır. Bir düşün, Hunfis'in karısı ve kızı evimizi ziyaret etti!"

Rıfat şaşkınlık içinde annesine baktı.

"Evleri o kadar şık ki yumuşak sandalyeler, harika bir halı var! Pencerelere, kapılara perdeler takılmış."

"Bütün bu lüks, el Cebeller'in gasp edilen mallarından geliyor!"

Şafi gülümsemesini bastırmaya çalıştı, "Bunlardan söz etmemeyi kararlaştırmıştık," dedi.

"Hunfis'in el Cebeller'in efendisi olduğunu ve ailesiyle dostluk ilişkisinin dualarımıza bir cevap olduğunu hatırlayalım, yeter!" dedi Abda içtenlikle.

"Edindiğin yeni dost için tebrikler," dedi Rıfat sinirli sinirli.

Annesi ile babası anlamlı bir şekilde bakıştılar.

"Ayşe'nin de annesiyle buraya gelmiş olması bana anlamlı geldi."

"Ne açıdan, anne?" dedi Rıfat, canı sıkılmaya başlamıştı.

Şafi güldü, eliyle çaresizlik ifade eden bir hareket yaparak Abda'ya döndü. "Nasıl evlendiğimizi ona anlatmalıydık!"

"Hayır!" diye bağırdı Rıfat. "Hayır, baba!"

"Ne demek istiyorsun? Neyin var, bakire bir kız gibi davranıyorsun!"

"Bu iş senin elinde," dedi Abda, umutlu bir telaşla. "Bizi el Cebel'in vakıf yönetiminin bir parçası haline getirebilirsin. Onlara gidersen seni sıcak karşılayacaklar, Hunfis bile seni iyi karşılayacak. Kadın, Hunfis üzerindeki etkisinden emin olmasa buraya gelmezdi. Sokağın bir ucundan diğerine, herkesin imreneceği bir statüye erişebilirsin."

"Kim bilir," diye güldü babası. "Bir gün sen veya oğullarından biri, el Cebel vakfının vekilharcı olabilirsiniz."

"Bunları söyleyen sen misin, baba? Yirmi yıl önce bu sokaktan neden ayrılmak zorunda kaldığını unuttun mu?"

Şafi, biraz şaşkın, gözlerini kırptı. "Bugün diğer herkes gibi yaşıyoruz. Karşımıza çıkan bir fırsatı görmezden gelmemeliyiz."

Rıfat kendi kendine konuşur gibiydi, kekeledi. "Tek yapmak istediğim cinleri def etmek iken evlenip bir cinin ailesine nasıl girerim?"

"Senden marangoz olmandan başka bir şey istemedim hiçbir zaman," diye bağırdı Şafi, gözdağı verircesine, "şimdi karşına sokağımızda önemli biri olma fırsatı çıkıyor, ama sen herhangi bir siyahi kadın gibi, cin kovan birisi olmak istiyorsun! Bu bir rezalet! Üzerinde nasıl bir nazar var? Onunla evleneceğini söyle, bu şakalarından da vazgeç!"

"Onunla evlenmeyeceğim, baba."

"Hunfis'i ziyaret edip kızı isteyeceğim," dedi Şafi, oğlunu duymazdan gelerek.

"Yapma, baba," diye haykırdı Rıfat.

"Bunu neden yaptığını söyle bana oğlum," dedi babası sabırsızca.

"Ona sert davranma," diye yalvardı Abda kocasına. "Onun nasıl biri olduğunu biliyorsun."

"Bilmez miyim? Sokağımız onun zayıflığından dolayı bizi suçlayacak."

"Ona zorlama, bir düşünsün."

"Onun yaşındaki çocuklar baba oluyor ve her adım attıklarında yer sallanıyor!" Oğluna hiddetle baktı ve bıkkın bir sesle devam etti. "Neden yüzün soldu? Sen bir erkek soyundan geliyorsun!"

Rıfat iç geçirdi. O kadar asabı bozulmuştu ki ağlayabilirdi. *Baba ile oğul arasındaki ilişkiler öfkeden dolayı kopabilir. Bir ev bazen kasvetli bir hapishaneye benzeyebilir. Senin istediklerin burada veya bu insanlar arasında değil.*

"Bana eziyet etme, baba," dedi boğuk bir sesle.

"Sen bana eziyet ediyorsun, doğduğun günden beri."

Rıfat başını eğdi, yüzünü anne ve babasından sakladı. Babası sesini alçalttı, öfkesini mümkün olduğunca bastırmaya çalıştı.

"Evlenmekten mi korkuyorsun? Evlenmek istemez misin? Kalbinden nelerin geçtiğini bana söyle, yoksa Ümmü Bekatir'in yanına gideceğim. Belki o, senin hakkında bizden fazlasını biliyordur!"

"Hayır!" diye bağırdı Rıfat sertçe. Ansızın yerinden kalktı, odadan çıktı.

49

Şafi aşağı inip dükkânı açtı ama sandığı gibi Rıfat'ı orada bulamadı. Ona seslenmedi. Yokluğu karşısında soğukkanlı davranmanın daha akıllıca olacağına karar verdi. O gün yavaş yavaş geçti, güneş ışınları sokaktan çekildi, Şafi'nin ayaklarının etrafındaki talaş yükseldi, ama Rıfat görünmedi. Akşam oldu, Şafi büyük bir endişe ve öfkeyle dükkânı kapattı. Her zamanki gibi Şaldum'un kahvehanesine gidip yerini aldı, şair Cevat'ın tek başına içeri girdiğini görünce de, "Rıfat nerede peki?" diye sordu.

"Dünden beri haber almadım ondan," dedi adam, el yordamıyla bankını bulurken.

"Ben de öğleden sonra bizden ayrıldığından beri onu görmedim," dedi Şafi, tedirgindi.

Bankında bağdaş kurmuş olan Cevat ağarmış kaşlarını kaldır-

dı, rebabı yanına koyarak, "Aranızda bir şey mi oldu?" diye sordu.

Şafi ona cevap vermeden hemen yerinden kalktı, kahvehaneden ayrıldı. Şaldum Şafi'nin davranışına şaşırdı, alaycı alaycı konuştu.

"İdris çölde barakasını inşa ettiğinden beri sokağımız böyle bir trajedi görmedi! Ben küçükken bazen sokaktan kaçıp günlerce gelmezdim, kimseler de beni arayıp sormazdı. Geri döndüğümde babam, nur içinde yatsın, bana, 'Neden geri geldin, seni küçük piç kurusu?' diye bağırırdı."

"Demek ki oğlu olup olmadığından emin değilmiş baban," dedi Hunfis, kahvehanenin ortasında oturup çevresini dinlediği yerden.

Kahvehanede kahkahalar koptu, çoğu kişi zekice esprisinden dolayı Hunfis'i tebrik etti. Şafi evine gitti, Abda'ya, "Rıfat geri geldi mi?" diye sorunca o da endişeye kapıldı. Abda, onun her zamanki gibi dükkânda olduğunu sandığını söyledi; Şafi Rıfat'ın şair Cevat'ın da evine gitmediğini söyleyince endişesi daha da arttı.

"O halde nereye gitti?"

Yasemin'in incir satıcısına seslenirken havayı yırtan sesini duydular. Abda Şafi'ye şüpheli bir bakış fırlattı, ama adam başını yorgun yorgun sallayıp kuru, alaycı bir kahkaha attı. "Onun gibi bir kız erkeklerden anlar!"

Şafi'nin umarsızlığı, Yasemin'in evine gitmesine neden oldu. Kapıya vurduğunda karşısına Yasemin'in kendisi çıktı. Kız, onun kim olduğunu anlayınca başını şaşkınlıkla ve muzaffer bir tavırla salladı. "Sen ha!" dedi. "Vay vay, çok şaşırdım!"

Kızın şeffaf bluzunu gören Şafi bakışını indirdi. "Rıfat burada mı?" diye sordu kederle.

"Rıfat mı!" dedi kız, daha da büyük bir hayretle. "Neden?" Şafi'nin mahcubiyeti iyice arttı, kız da evinin içini göstererek, "Kendin bak," dedi.

Adam gitmek için döndü.

"Ne oldu, bugün ergenliğe mi girdi?" diye alayla sordu kız.

Şafi, Yasemin'in içerideki birilerine seslendiğini duydu: "Bu günlerde insanlar kızlarından çok oğulları için endişeleniyorlar."

Şafi, Abda'yı geçitte onu bekler buldu.

"Beraberce Mukattam Pazarı'na gidelim," dedi Abda ona.

"Ah şu oğlan!" diye öfkeyle bağırdı Şafi. "Gün boyu harıl harıl çalıştıktan sonra bir de bununla mı uğraşacağım?"

Mukattam Pazarı'na giden bir katır arabasına bindiler, oraya ulaşınca eski komşularına, eski dostlarına onu sordular, ama Rıfat'ın izine rastlamadılar. Öğleden sonra ya da akşamları saatlerce bir yere çekildiği ya da dağa çıktığı olurdu, ama kimse onun gecenin bu saatine kadar çölde kalacağını düşünmüyordu. Sokaktan nasıl ayrıldılarsa öyle döndüler, ama artık daha da büyük bir endişeye kapılmışlardı. İnsanlar Rıfat'ın bu günlerce süren ortadan kayboluşunu konuşmaya başladı. Konu kahvehanede, Yasemin'in evinde ve el Cebel mahallesinin her yerinde bir şaka halini aldı. Herkes Rıfat'ın anne ve babasının ıstırabıyla dalga geçiyordu. Ümmü Bekatir ile yaşlı Cevat'tan başka üzüntülerini paylaşacak kimse yoktu. "Bu oğlan nereye gitti?" diye soruyordu Cevat. "O, böyle bir çocuk değil ki; olsaydı bu kadar üzülmezdik." Batikha sarhoş olduğu bir gün, kaybolmuş bir bebeğe seslenir gibi, "Küçük bir çocuk kayboldu, ey iyi kalpli insanlar!" diye bağırdı. Bütün sokak buna güldü, küçük çocuklar bu cümleyi tekrar edip durdu. Abda endişeden hasta gibiydi. Şafi dalgın dalgın dükkânında çalışıyordu, gözleri uykusuzluktan kan çanağına dönmüştü. Hunfis'in karısı Zekiye Abda'yı ziyaret etmez olmuştu, sokakta da onu görmezden geliyordu.

Bir gün Şafi bir tahtayı kesmeye dalmıştı ki alışverişten dönen Yasemin ona bağırdı. "Şafi! Bak!"

Şafi, Yasemin'in sokağın çöle açılan ucunu gösterdiğini gördü. Kızın neye işaret ettiğini anlamak için elinde testeresiyle dükkândan çıktı, oğlu Rıfat'ın çekingen bir tavırla binaya doğru geldiğini gördü. Testereyi dükkânın önüne atarak aceleyle oğluna doğru gitti, onu hayretle inceledi, sonra da kollarından yakaladı.

"Rıfat!" diye bağırdı. "Nerelerdeydin? Yokluğunun bizi ne hale getireceğini bilmiyor musun? Zavallı annene ne yaptığını? Kadıncağız endişeden öldü neredeyse."

Çocuk bir şey demedi, babası da oğlunun ne kadar zayıf düşmüş olduğunu fark etti.

"Hastalandın mı?"

"Hayır. Annemi göreyim," dedi Rıfat, kafası karışmış gibiydi.

Yasemin onlara yaklaşıp kuşkuyla, "Peki, nerelere gitmiştin?" diye sordu.

Rıfat kıza bakmadı. Çevrelerine çocuklar toplandı, babası da onu eve götürdü. Arkalarından hemen Cevat ile Ümmü Bekatir geldi.

Annesi oğlunu görünce yataktan fırladı, onu bağrına bastı. "Allah seni affetsin," dedi, alçak sesle, "Annene bunu nasıl yapabildin?"

Rıfat annesinin elini elleri arasında aldı, onu yatağına oturttu, kendisi de yanına oturdu. "Özür dilerim."

Babası içindeki müthiş rahatlamayı, karanlık bir bulutun ayı gizlemesi gibi kızgın bir yüz ifadesiyle gizleyerek oğlunu azarladı. "Tek isteğimiz senin mutlu olmandı!"

"Seni zorla evlendireceğimizi mi düşündün?" diye sordu, gözleri yaşlarla dolan Abda.

"Yorgunum," dedi Rıfat kederle.

"Nerelerdeydin?" diye herkes bir ağızdan sordu.

"Hayattan bıkıp usanmıştım, ben de çöle gittim. Çöle gidip yalnız kalmam lazımdı. Yiyecek satın aldığım birkaç defa dışında çölden ayrılmadım."

Babası eliyle alnına vurup, "Normal bir insanın yapacağı bir şey mi bu?" diye bağırdı.

"Onu rahat bırakın," dedi Ümmü Bekatir, tatlı bir sesle. "Böyle durumları bilirim. Onun gibi bir insanı yapmak istemediği bir şeye zorlamamalısınız."

"Tek umudumuz onun mutluluğuydu, ama şimdi kader kendi yolunu çizdi. Ne kadar zayıflamışsın, oğlum!"

"Söyleyin bana," dedi Şafi bıkkınlıkla, "sokağımızda daha önce böyle bir şey oldu mu hiç?"

"Bence oğlunun durumu hiç de tuhaf değil, Şafi, inan bana," dedi Ümmü Bekatir, sesi sitemkârdı. "O harika bir çocuk."

"Bütün sokağın diline düştük," diye keyifsizce homurdandı Şafi.

"Bu sokakta onun gibi bir çocuk yok!" diye kızdı Ümmü Bekatir.

"Asıl sorun da o ya, zaten," dedi Şafi.

"Allah aşkına," diye bağırdı Ümmü Bekatir, "ne söylediğini bilmiyorsun, başkalarının ne söylediğini de anlamıyorsun!"

50

Marangozhanedeki görüntü işlerin yolunda gittiğinin habercisiydi. Masanın bir tarafında Şafi testereyle tahtaları keserken, diğer tarafında Rıfat keseri kullanıyor veya çivi çakıyordu, bu arada masanın altındaki talaş yığını tutkal tenekesinin ortalarına kadar yükselmişti. Duvarlara dayalı pencere kepenkleri ve kapı kanatları vardı, dükkânın ortasında da tek eksiği boya olan, açık renk, cilalı tahtalarla dolu sandıklar duruyordu. Hava, tahta kokusunun yanı sıra, testere ve çivi çakma sesleriyle ve kapının yanında oturan dört müşterinin çektiği nargilenin fokurdama sesiyle doluydu.

"Bu divanla yeteneğini ölçeceğim, Allahın izniyle bir sonraki işin de kızımın nikâhı için yapacağın mobilyalar olacak," dedi Higazi, Şafi'ye. Sonra dostlarına döndü, "Tekrar söylüyorum, öyle bir dönemde yaşıyoruz ki Cebel geri gelse aklını kaçırır," dedi.

Bir yandan nargilelerini tüttürürken, bir yandan da başlarıyla kederli bir şekilde durumu onayladı hepsi. Mezarcı Burhum Şafi'ye gülümseyerek, "Neden bana bir tabut yapmıyorsun? Her şeyin bir fiyatı yok mu?" diye sordu.

Şafi bir an testereyi bırakıp güldü. "Tabii ki hayır! Dükkânda bir tabut olursa bütün müşterileri kaçırır!"

"Doğru," dedi Ferhat. "Kahrolsun ölüm, falan filan."

"Sizin sorununuz," dedi Higazi, "ölümden korkuyor olmanız. Onun için Hunfis sizi kontrol altında tutabiliyor, Bayumi sizi yönetebiliyor ve İhab sizi soyabiliyor."

"Peki, sen ölümden korkmuyor musun?"

Higazi yere tükürdü. "Hepimizin böyle zayıf bir yönü var. Cebel güçlüydü, bizim korkaklığımızla kaybettiğimiz hakları gücüyle ve eylemleriyle kazandı."

Rıfat çivi çakmayı aniden bıraktı, ağzındaki çivileri çıkardı. "Cebel haklarımızı adalet yoluyla kazanmak istedi. Güce başvurmasının nedeni kendini korumak içindi."

Higazi alaycı bir şekilde güldü, "Söyle bana çocuk, güç olmadan çivileri çakabilir misin?" diye sordu.

"İnsanlarla tahta bir değildir, efendim," dedi Rıfat büyük bir içtenlikle.

Babası ona şöyle bir baktı, sonra işine devam etti.

"İşin doğrusu şu," diye devam etti Higazi, "Cebel, sokağımızın bilip tanıdığı en sert çete liderlerinden biriydi ve el Cebeller'in ona benzemesi için çok uğraştı!"

"El Cebeller'in sadece kendi insanlarını değil, sokağın tamamını korumasını istiyordu," diye ekledi Ferhat.

"O insanlar şimdi ne hale geldi peki, fare mi yoksa tavşan mı?"

"Ne renk istiyorsun, Higazi?" diye sordu Şafi, burnunu elinin tersiyle silerek.

"Kolayca kirlenmeyecek bir renk seç. Temizlik açısından iyi olur." Dostlarıyla sohbetine döndü. "Dabis'in Kabalha'nın gözünü aldığı gün, Cebel de Dabis'in gözünü aldı. Güç yoluyla adaleti yerine getirdi."

"Biz güçten yoksun değiliz," dedi Rıfat yüksek sesle iç geçirerek. "Gece, gündüz, herhangi bir saatte insanların başka insanları dövdüğünü, kavga ettiğini, hatta cinayet işlediğini görüyoruz. Kadınlar bile tırnaklarıyla birbirlerinin kanını akıtıyor, ama adalet nerede? Her şey o kadar iğrenç ki!"

Herkes bir an sessiz kaldı, derken Hanura ilk defa konuştu. "Bu küçük öğretmen sokağımızı aşağılıyor! Oğlun fazla yumuşak, Şafi ve bu senin suçun."

"Benim mi?"

"Evet. Onu şımartmışsınız."

Higazi Rıfat'a dönüp güldü. "Sen asıl kendine bir gelin bulsan daha iyi edersin!"

Bunun üzerine kahkahalar koptu, Şafi'nin yüzü asıldı, Rıfat da kızardı.

"Güç, güç," diye devam etti Higazi. "Güç olmasa, adalet olmazdı."

"İşin doğrusu şu ki sokağımızın merhamete ihtiyacı var," diye ısrar etti Rıfat, babasının ona dik dik bakmasına rağmen.

Mezarcı Burhum güldü, "Sen beni mahvetmek mi istiyorsun?" dedi.

Bunun üzerine yine kahkahalar koptu, sonra da öksürük krizleri tuttu, derken gözleri kanlanan Higazi konuştu. "Eski günlerde Cebel, Efendi'den adalet ve merhamet istemişti, Efendi de ona Zaklut'la adamlarını göndermişti; eğer sopalar olmasaydı –merhamet değil, sopalar olmasaydı– Cebel ve halkı ölüp gitmişti."

"Lütfen, lütfen! Yerin kulağı var. Sizi duyarlarsa kimse söyleyeceğiniz tek kelimeyi bile dinlemeyecektir," diye onları uyardı Şafi.

"Haklı," dedi Hanura. "İşe yaramaz esrarkeşlerden başka nesiniz ki siz? Hiçbirinizin içinde iyilik yok, Hunfis buradan geçecek olsa hepiniz önünde yerlere kapanırsınız." Rıfat'a döndü. "Gücenme sen oğlum, esrarkeşlerin utanma hissi yoktur. Sen hiç esrar denemedin mi Rıfat?"

"Esrar partilerini sevmez o. İki nefesten fazla çekecek olsa ya boğulur ya da uykuya dalar."

"Ne kadar iyi yetişmiş bir oğlan," dedi Ferhat. "Bazı insanlar, Ümmü Bekatir'le olan yakınlığından dolayı onun cin kovduğunu sanıyor, başkaları da eski hikâyeleri bu kadar sevdiği için bir şair olduğunu düşünüyor."

"Ve esrar partilerinden olduğu kadar, evlenmekten de nefret ediyor!" diye güldü Higazi.

Burhum, nargileyi alıp götürmesi için kahvehanenin çırağını çağırdı, sonra da, küçük partileri sona erdiği için yavaş yavaş yerinden kalktı.

Şafi testeresini bıraktı, oğluna sitemkâr bir bakış attı. "Bu insanların diline düşmene neden olacak şekilde davranma."

Birkaç oğlan dükkânın önünde oyun oynamaya başladı. Rıfat masanın diğer tarafına, babasının yanına geldi, onu elinden

tutup dükkânın uzak bir köşesine, kimsenin onları duyamayacağı bir yere götürdü. Heyecanlı ve endişeli görünüyordu, ama yüzünde çok kararlı bir ifade vardı. Gözlerinde parlayan tuhaf ışık, babasının soran gözlerle ona bakmasına neden oldu.

"Artık sessiz kalamam," dedi Rıfat.

Babası sinirlendi; sevgili oğlu onu deli ediyordu. Değerli zamanını Ümmü Bekatir'in evinde harcıyordu, Hind'in Kayası'nın oralarda tek başına saatler geçiriyordu. Dükkânda bir saat kadar kısa bir süre bile kalsa, konuşmalarıyla sorunlara neden oluyordu.

"Yorgun musun?"

"Ruhumdakileri senden saklayamam," dedi Rıfat, endişesinin yerini alan tuhaf bir sükûnetle.

"Ne oldu?"

"Dün," diye söze başladı, Rıfat, babasına biraz daha yaklaşarak, "gece yarısı şairin evinden ayrıldıktan sonra, uzaklaşmam gerektiğini hissettim ve çöle gittim. Yorulana kadar yürüdüm, sonra konağın çöle bakan duvarının altında bir yer seçtim, oturdum, sırtımı duvara yasladım."

Şafi'nin endişesi gözlerinde okunuyordu, bakışıyla devam etmesini işaret etti.

"Tuhaf bir ses duydum, sanki birisi karanlıkta kendi kendine konuşuyordu. Büyükbabamız Cebelavi'nin sesi olduğu duygusuna kapıldım!"

Adam oğlunun yüzüne dik dik baktı. "Cebelavi'nin sesi mi?" diye kekeledi, "Böyle bir şeyi nasıl hayal edebildin?"

"Hayal etmedim, baba. Birazdan bunu sana kanıtlayacağım. O sesi duyar duymaz ayağa kalktım, eve doğru döndüm. Evi görebilmek için iyice geriledim, ama karanlıktan başka bir şey göremedim."

"Allaha şükürler olsun!"

"Dinle beni, baba! O ses bana şöyle dedi: Cebel görevini yerine getirdi, ona saygım var, ama işler şimdi daha kötü, eskisinden beter hale geldi!"

Şafi'nin yüreği tutuştu, alnından ter aktı. "Senin oturduğun o yere, duvarın altına kaç kişi oturdu, ama hiç kimse bir şey duymadı."

"Ama ben duydum, baba."

"Belki de karanlıkta yatıp gizlenmiş biriydi!"

"O ses konaktan geldi," dedi Rıfat, başını kararlılıkla sallayarak.

"Sen nereden biliyorsun?"

"Ona, 'Büyükbaba, Cebel öldü, onun yerini başkaları aldı, bize yardımcı ol!' diye seslendim."

"Umarım seni kimse duymamıştır," dedi Şafi, sinirlenmişti.

"Cebelavi beni duydu," dedi Rıfat, gözleri ışıl ışıl parlayarak. "Onun şöyle dediğini duydum: 'Bir oğlanın yaşlı büyükbabasından yardım istemesi utanç verici bir durumdur. Harekete geçmesi gereken, sevgili torundur.' Ona, o çete liderlerine karşı ne yapabilirim, ben zayıfım, dedim. O da bana şöyle cevap verdi: 'Zayıf insan, kendi gücünü bilmeyen bir ahmaktır, ben de ahmakları sevmem.'"

"Bu sohbetin gerçekten Cebelavi'yle aranda mı geçtiğine inanıyorsun?" diye sordu Şafi, paniğe kapılır gibi olmuştu.

"Evet, Allah şahidimdir!"

Şafi inledi. "Rüyalar en korkunç felaketlere neden olur!" dedi, ağlamaklı bir sesle.

"İnan bana, baba, ne dediğimi biliyorum."

"Belki de bilmiyorsundur, bana bir umut ver," diyerek iç geçirdi babası.

"Şimdi benden ne beklendiğini biliyorum," dedi Rıfat, yüzü güzel bir şarkı duymuş gibi kendinden geçmiş bir halde, ışık saçıyordu.

Şafi umutsuzluk içinde elini alnına vurdu. "Senden bir şeyler bekleniyor, öyle mi?" diye bağırdı.

"Evet, ben zayıfım, ama ahmak değilim. Harekete geçmesi gereken, sevgili torundur!"

"Hareketlerinle bizi utandıracaksın," diye bağırdı Şafi, yüreği hızlı hızlı atıyordu. "Sen de öleceksin, bizi de mahvedeceksin!"

"Sadece vakıfta gözü olanları öldürürler," dedi Rıfat, gülümseyerek.

"Senin gözün nerede ki?"

"Edhem güzel, dolu dolu bir hayatın özlemini çekerdi," dedi Rıfat, kendinden tamamıyla emin bir sesle, "Cebel de öyleydi. Sadece güzel, dolu dolu bir hayat istediği için vakıf üzerindeki haklarını aradı, ama biz, vakıf hepimizin arasında bölünmediği sürece hayatın bir şeye değmeyeceği fikrine aldandık. Dolayısıyla herkes payını aldı, yatırımını yaptı, böylece çok çalışmaktan kurtuldu, güzel, dolu dolu bir hayat yaşamak için zamanı kaldı. Ama vakıf olmadan bu hayata değer vermesini bilen insanlar için vakıf o kadar önemsiz bir şey ki! Ve bu herkes için böyle olabilir. Şu andan itibaren vakıf olmadan da yaşayabiliriz!"

Yaşlı Şafi derin bir nefes aldı, biraz rahatlamış gibiydi. "Bunları sana Cebelavi mi söyledi?"

"O, ahmakları sevmediğini söyledi. Kendi güçlerinin farkında olmayan insanların ahmak olduğunu ve benim vakıf uğruna mücadele edecek en son kişi olduğumu söyledi. Vakfın hiçbir anlamı yok, baba, dolu dolu bir hayat yaşamak da her şey demek. Bizimle mutluluk arasında, içimizde gizlenen cinlerden başka bir engel yok, cinleri kovmak istemem de boşuna değil. Belki de beni bu işe iten Kâinatın Efendisi oldu."

Bu eziyetten sonra Şafi biraz rahatladı, ama yorgun düşmüştü, testeresinin üzerine çöktü, bacaklarını uzattı, sırtını tamir bekleyen pencere kanadına dayadı, sonra biraz alaycı bir ifadeyle oğluna döndü. "O zaman," dedi, "sen doğmadan önce, Ümmü Bekatir'imiz varken neden dolu dolu bir hayata erişemedik?"

"Çünkü," dedi Rıfat, güvenle, "o, zengin hastalarının kendisine gelmesini bekliyor, halbuki kendisinin yoksullara gitmesi gerekir."

Şafi dükkânın bir köşesine baktı kuşkuyla, "Bak, daha ne kadar işimiz var. Acaba, senin sayende, gelecekte neler bekliyor bizi?" dedi.

"Bir sürü güzel şey, baba," dedi Rıfat coşkuyla. "Hastaları iyileştirmek cinlerden başka hiç kimseyi rahatsız etmez."

Batmakta olan güneşin ışınları, kapının yanında duran bir aynadan içeriye yansıyarak dükkânı aydınlattı.

51

O gece endişe duygusu Şafi'nin evinin tamamını kapladı. Abda hikâyeyi sakince dinlemişti ve tek bildiği Rıfat'ın büyükbabaları Cebelavi'nin sesini duyduğu, ondan sonra yoksulları cinlerinden arındırmak için onları ziyaret etmeye karar verdiği olsa da, içini endişe kemiriyor, olabilecek sonuçları düşünüp duruyordu. Rıfat dışarıdaydı. Sokağın diğer ucunda –el Cebel mahallesinden uzak olan ucunda– gürültülü bir düğün töreni vardı; davul ve zurna sesleri, kadınların neşeli zılgıtları duyuluyordu. Gerçeklerle yüzleşmek isteyen kadın kederle, "Rıfat yalan söylemez," dedi.

"Ama kuruntuya kapılmış olabilir," dedi Şafi. "Herhangi birimizin başına gelebilir bu."

"Duydukları ne anlama geliyor sence?"

"Ben nereden bileyim?"

"İmkânsız değil, ne de olsa büyükbabamız hâlâ yaşıyor."

"Bu olanların haberi etrafa yayılırsa biteriz."

"Bu, aramızda bir sır olarak kalsın," dedi Abda umutla, "Allaha şükürler olsun ki onu ilgilendiren şey vakıf değil, insanlar. Kimseye zarar vermediği sürece kimse de ona zarar vermeyecektir."

"Sokağımızda kaç kişi zarar görüyor, halbuki kendileri kimseye zarar vermiyorlar!" dedi Şafi ruhsuzca.

Derken, geçitte kopan bir yaygara, düğün ezgilerini bastırdı. Şafi ile Abda camdan bakınca geçitte bir erkek grubu görüp, bir adamın elindeki fenerin ışığında Higazi, Burhum, Ferhat, Hanura ve birkaç kişinin daha yüzlerini seçtiler. Hepsi ya konuşuyor ya da bağırışıyordu, sesleri birbirine karıştıkça gürültü artıyordu. Sonra bir ses, "El Cebeller'in onuru tehlikede! Kimsenin onurumuzu lekelemesine izin vermeyeceğiz!" diye bağırdı.

"Oğlumuzun sırrı ortaya çıktı!" diye titrek bir sesle kocasının kulağına fısıldadı Abda.

Şafi camdan çekildi, "İçgüdülerim beni asla yanıltmaz," diye inledi. Tehlikeye aldırmadan evden çıktı, karısı da hemen peşin-

den gitti. Şafi, kalabalığın arasından geçerek, "Rıfat! Neredesin Rıfat!" diye bağırdı. Fenerin aydınlattığı alanda oğlunu görmedi, sesini de duymadı, ama yanına gelen Higazi, gürültünün arasından sesini duyurabilmek için bağırarak, "Yine mi kayboldu oğlun?" diye sordu.

"Gelin, neler oluyor, bir bakın, hain insanlar yine el Cebeller'le oynuyor!" diye bağırdı Ferhat.

"Allahtan başka Tanrı yoktur deyin" diye elemle bağırdı Abda. "Hoşgörülü olun!"

Kızgın sesler giderek yükseldi, bazıları, "Bu kadın delirmiş!" diye, bazıları da, "Onur ne demektir bilemez o!" diye bağırıyordu.

Şafi'nin yüreğini korku kapladı. "Oğlan nerede?" diye yalvardı Higazi'ye.

Higazi kalabalığı yararak kapıya ulaştı, avazı çıktığı kadar, "Rıfat! Gel buraya çocuk, Şafi seni istiyor," diye bağırdı.

Şafi'nin kafası karıştı. Oğlunun geçidin köşesinde kıstırıldığını sanmıştı, ama işte buradaydı Rıfat, fenerin ışığında ortaya çıkmıştı. Babası onu kolundan yakalayarak Abda'nın durduğu yere çekti. Kısa sürede bir fener belirdi, Şaldum'un elindeydi, Şaldum'un arkasından da, yüzü husumetle asılmış Hunfis geldi. Herkes çete liderine baktı, sessizlik çöktü.

"Ne istiyorsunuz?" diye sordu Hunfis, sesi öfkeden köpürüyordu.

"Yasemin onurumuza leke sürdü!"

"Bir tanık konuşsun!"

Zeytun adında bir eşek arabası sürücüsü öne çıkıp Hunfis'in karşısına dikildi. "Yasemin'i biraz önce Bayumi'nin evinden çıkarken gördüm," dedi. "Onu buraya kadar izledim ve çete liderinin evinde ne aradığını sordum. Sarhoş olduğunu fark ettim, nefesindeki içki kokusu pasajı doldurdu. Benden kurtulmayı başardı, kaçıp kapıyı ardından kilitledi. Sorarım size, sarhoş bir kadın bir çete liderinin evinde ne arıyordu?"

Şafi ile Abda'nın sinirleri biraz yatıştı, Hunfis'inkiler gerildi; adam, itibarının ciddi bir sınavdan geçeceğini biliyordu. Yasemin'i cezalandırmazsa, el Cebeller arasındaki saygınlığını kaybedebilirdi, bu öfkeli insanların Yasemin'e saldırmasına izin ve-

rirse de bütün sokağın koruyucusu olan Bayumi ile yüzleşmek zorunda kalırdı. Bu durumda ne yapabilirdi? El Cebeller'in erkekleri evlerinden akın akın geliyor, avluyu ve Zafer Evi'nin önünü doldurup Hunfis'in durumunu iyice zorlaştırıyorlardı.

"Kızı el Cebel'den çıkarın!" diye bağırdı kızgın sesler.

"Def edilmeden önce kırbaçlanmalı!"

"Öldürün onu!"

Camının ardında, karanlıkta gizlice olanları dinlemekte olan Yasemin'in çığlığı duyuldu. Bütün gözler Hunfis'e döndü, bu arada Rıfat'ın, "Öfkelerini, Yasemin'i kirleten Bayumi'den çıkarmaları daha uygun olmaz mı?" diye sorduğu duyuldu.

Bunu duyan çoğunluk, başta da Zeytun öfkelendi, "Yasemin Bayumi'nin evine gitti!" diye bağırdı.

"Onur denen şeyi anlamıyorsan, kes sesini," diye bağırdı başka biri.

Babası onu bakışıyla azarladı, ama Rıfat ısrarcıydı. "Bayumi'nin yaptığı, sizin yaptıklarınızdan farklı bir şey değil."

"Yasemin el Cebeller'e ait," diye öfkeyle haykırdı Zeytun. "Başkalarına ait değil!"

"Bu oğlan aptal, onur ne demek bilmiyor."

Şafi Rıfat'ı dürterek susturmaya çalıştı.

"Hunfis'i dinleyelim!" diye bağırdı Burhum.

Hunfis'in yüreğindeki öfke iyice kabarıp onu neredeyse boğacak hale geldi. Yasemin'in imdat çığlıkları duyuluyordu. Öfke yayılıyordu; karanlık, saldırgan bakışlar kızın evine dikilmişti. Yasemin o kadar bağırıyordu ki Rıfat'ın yüreği buna daha fazla dayanamadı. Babasının ellerinden kurtuldu, Yasemin'in evine yöneldi. "Merhamet edin!" diye telaşla bağırdı. "Kızın zayıflığına ve korkusuna merhamet edin!"

"Seni zavallı şey! Bir kadından farkın yok!" diye bağırdı Zeytun.

Şafi de ona var gücüyle bağırdı, ama Rıfat onu duymazdan gelerek Zeytun'a cevap verdi. "Allah seni affetsin!" Sonra kalabalığa döndü. "Bana ne isterseniz yapın, ama ona merhamet edin! Onun bu imdat çığlıkları yüreklerinizi yaralamıyor mu?"

"Bu soytarıyı boşverin!" Zeytun Hunfis'e döndü, "Sizin söyleyeceklerinizi duymak istiyoruz, efendim," dedi.

"Onunla evlenmemi ister misiniz?" diye sordu Rıfat.

Öfkeli haykırışları alaycı bağırtılar kesti.

"Tek istediğimiz kızın cezasını çekmesi," dedi Zeytun.

"Onun cezalandırılmasıyla ben ilgileneceğim," dedi Rıfat çaresizlikle.

"Hepimiz ilgileneceğiz."

Hunfis, Rıfat'ın önerisinde kendi durumu için bir kurtuluş yolu gördü. Her ne kadar tamamıyla ikna olmadıysa da, bu karşısına çıkan en iyi fırsattı. Zayıflığını gizlemek için öfkeyle kaşlarını çattı, "Bu çocuk hepimizin önünde onunla evlenmeye söz verdi. Arzusu yerine getirilsin," dedi.

Zeytun dehşet içinde sağa sola baktı, öfkeden gözü döndü. "Bu korkaklık onurumuzu beş paralık ediyor!"

Hunfis aniden Zeytun'un burnuna yumruğunu indirdi, Zeytun da burnundan kan fışkırarak, inleyerek yere yuvarlandı. Halk, Hunfis'in konumunu korumak için ona karşı çıkacak herkese zulmedeceğini gördü. Hunfis, fenerin ışığında korkuları apaçık görülen insanların üzerinde gözlerini gezdirdi. Kimse, burnu kırılan adama herhangi bir merhamet hissetmedi; hatta Ferhat onu azarlayarak, "Senin sorunun çok geveze olman," dedi. Burhum, Hunfis'e, "Siz olmasanız bu sorunu çözemezdik!" dedi. Hanura da, "Öfkeniz bizi kurtardı, efendim," dedi. Kalabalık dağılmaya başladı, geriye sadece Hunfis, Şaldum, Şafi, Abda ve Rıfat kaldı. Şafi Hunfis'in yanına gidip onu selamlamak amacıyla elini uzattı, ama hiddetine yenilen adam elinin tersiyle Şafi'nin eline vurdu, Şafi de bağırarak geriledi. Hunfis erkeklere, kadınlara, el Cebeller'e ve Cebel'in kendisine lanet yağdırarak geçitten ayrılırken karısıyla oğlu aceleyle Şafi'nin yanına geldi. Şafi elini sıcak sulara soktu, Abda da ona masaj yaptı.

"Görüyor musun? Zekiye kocasını bize karşı kışkırtmış olmalı!"

"O korkak, aptal oğlumuzun onu Bayumi'nin sopasından kurtardığını unuttu," diye sızlandı Şafi.

52

Rıfat'ın anne ve babası bütün umutlarını daima oğullarına bağlamışlardı ama bu umutlar şimdi korkunç bir şekilde yıkılmıştı. Oğlanın Yasemin'le evlenmesi onu bir hiç haline getirecekti. Evlilik gerçekleşmeden önce bile, herkesin diline düşmüşlerdi. Abda gizli gizli ağlamaktan hastalanmıştı, Şafi de, kaderin kendisini zorladığı ölçüde surat asıyordu ama bunları Rıfat'tan gizlemeye ve öfkelerini belli etmemeye çalışıyorlardı. Belki de Yasemin olaydan sonraki davranışlarıyla olup bitenin sebep olduğu zararı biraz olsun hafifletmişti, zira Şafi'nin evine koşup adamın ve karısının ayaklarına ağlayarak kapanmış, yüreğini dolduran minnettarlığı coşkuyla ifade etmiş, pişmanlığını büyük bir hararetle ilan etmişti. Genç adamın el Cebeller'in önünde söz vermesinden sonra bu işten geri dönmek yoktu; Şafi ile karısı bu durumu kabullendiler. Ama geleneklere uyarak Rıfat için bir düğün alayı düzenlemekle, bu evlilik hakkında konuşup duran ve hiçbir şekilde onaylamayan el Cebeller'in alaylarına maruz kalmamak için evlerinde bir davet vermekle yetinmek arasında seçim yapamıyorlardı.

"Tek çocuğum Rıfat'ın düğün alayının bu mahalleler arasından kıvrıla kıvrıla ilerlemesini kaç defa hayal etmiştim," diyerek içini çekti Abda, bastırdığı duygularını hevesle dile getiriyordu.

"El Cebeller'den hiç kimse böyle bir alaya katılmak istemez," diye onu tersledi Şafi.

"Bizi sevmeyen insanların arasında kalmaktansa Mukattam Pazarı'na dönmemiz daha iyi olurdu," dedi Abda, surat asarak.

"Bu sokaktan ayrılmayacağız, anne," dedi, bacaklarını pencerenin önünde güneşe uzatmış olan Rıfat.

"Keşke oradan hiç ayrılmasaydık!" diye bağırdı Şafi ve oğluna dönüp, "Buraya döndüğümüz zaman sen üzülmemiş miydin?" diye sordu.

"O zaman öyleydi, şimdi böyle," dedi Rıfat, gülümseyerek. "Geri gidecek olsak, el Cebeller'i cinlerinden kim kurtaracak?"

"Bana kalsa cinler sonsuza kadar onlarda kalabilir!" diye homurdandı Şafi. Bir an durakladı. "Senin de bu eve getireceğin..."

"Ben bu eve kimseyi getirmeyeceğim," diye sözünü kesti Rıfat. "Ben gidip onların evinde oturacağım."

"Baban öyle bir şey kastetmemişti!" dedi Abda.

"Ama ben gerçekten öyle yapacağım, anne. Yeni evim buradan uzak değil ki her sabah camdan uzanıp el sıkışabiliriz!"

Şafi, keyifsiz olmasına rağmen nikâh günü, ufak da olsa bir kutlama düzenlemeye karar verdi. Geçide ve iki ailenin evlerinin kapılarının üzerine süsler astı, bir şarkıcı ile bir aşçı tuttu. Bütün dostlarını ve tanıdıklarını davet etti, ama daveti sadece yaşlı Cevat, Ümmü Bekatir, Higazi ile ailesi ve daha çok yemek yemeye gelen birkaç yoksul kabul etti. Rıfat, düğün alayı olmadan evlenecek ilk delikanlıydı. Aile geçidin karşısına geçerek gelinin ailesinin evine gitti, az sayıdaki misafirin karşısında şarkıcı da kayıtsızca şarkılarını söyledi. Yemek yerlerken şair Cevat, Rıfat'ın asil karakterini ve yüksek ahlakını övdü. Onun bilge, saf, temiz kalpli bir çocuk olduğunu, ama sadece zorbalığa, dayağa ve zinaya değer veren bir sokakta yaşadığını söyledi. Derken evin önünde şarkı söyleyen çocukların sesleri duyuldu:

Rıfat, Rıfat, seni küçük bit,
Sana kim dedi öyle yap diye?

Sonra da tezahürat yapıp haykırmaya başladılar. Rıfat yere bakarken Şafi'nin de rengi attı. "İt oğlu itler!" diye hiddetlendi Higazi, ama yaşlı Cevat, "Bu sokak çok aşağılık, ama içindeki iyilikleri de unutmamaya çalışalım. Kaç çete lideri yönetti buraları? Ama biz sadece Edhem ile Cebel'i şefkatle hatırlıyoruz," dedi.

Sonra da şarkıcıyı, dışarıdan gelen bağırış çağırışı bastıracak bir şeyler söylemeye teşvik etti, kasvetli sessizlikle verilen mücadeleye rağmen davet devam etti, sonra da herkes evlerine döndü. Evde Rıfat ile gelinliği içinde bir güzellik abidesi olan Yasemin'den başka kimse kalmadı. Rıfat ipekten, bol bir cellabiye giymişti, başında işlemeli bir sarık, ayaklarında da parlak sarı deri-

den ayakkabılar vardı. Pembe yataklarının önünde duran divana oturmuşlardı. Konsolun aynasında yatağın altındaki leğen ile ibrik görünüyordu; Yasemin'in Rıfat'ın hamlesini, veya en azından hamleden önce yapacaklarını beklediği belliydi, ama Rıfat ya tavandan asılı olan lambaya ya da yerdeki renkli hasıra bakıyordu. Yasemin, uzun bir süre bekledikten sonra, bu ağır sessizliği bölmek için, ona şefkatli bir sesle, "İyiliğini hiçbir zaman unutmayacağım. Hayatımı sana borçluyum," dedi.

Rıfat da ona şefkatle baktı, "Hepimiz hayatlarımızı birilerine borçluyuz," dedi, ses tonundan bu konuyu daha fazla uzatmak istemediği belliydi.

Ne kadar asildi! Olayın olduğu gece, öpmesi için elini Yasemin'e vermek istememişti şimdi de yaptığı iyiliğin hatırlatılmasını istemiyordu. İyiliğiyle kıyaslanabilecek başka hiçbir şey yoktu, üstelik sabırlıydı da. Peki ama aklından ne geçiyordu? İyiliğinden dolayı onun gibi birisiyle evlenmek zorunda kaldığı için mutsuz muydu? "Başkalarının düşündüğü kadar kötü birisi değilim. Beni aynı nedenlerden dolayı hem seviyor hem de hor görüyorlardı."

"Biliyorum," diye onu avuttu Rıfat. "Sokağımız o kadar adaletsizdir ki..."

"Edhem'in soyundan geldikleri için iftihar ederler," dedi Yasemin öfkeyle. "Aynı zamanda da işledikleri suçlarla böbürlenirler."

"Cinleri kovmak mümkün olduğu sürece, mutluluğa daha çok yaklaşacağız."

Yasemin onun ne demek istediğini anlamadı, ama birdenbire bu şekilde oturmanın ne kadar gülünç olduğunu fark edip güldü. "Nikâh gecemizde bunlar nasıl konuşmalar böyle?" Başını biraz mağrurca, minnettarlığını unutmuş gibi doğrulttu, şalını omuzlarından indirdi ve Rıfat'a baştan çıkarıcı bir bakış attı.

"Sokağımızın en çok gurur duyduğu insan haline geleceksin," dedi Rıfat umutla.

"Gerçekten mi?" dedi Yasemin. "Burada şarap var."

"Akşam yemeğinde biraz içtim, yetti."

"Kaliteli esrarım da var," dedi Yasemin, kısa bir şaşkınlık geçirdikten sonra.

"Denedim, ama hoşuma gitmedi. Hiç sevmem."

"Halbuki baban gerçek anlamda bir esrarkeş!" diyerek kıs kıs güldü Yasemin. "Bir defasında onu Şaldum'un esrar tekkesinden çıkarken gördüm. Gece miydi, yoksa gündüz müydü, farkında değildi."

Rıfat gülümsedi, ama bir şey demedi, Yasemin de kendini yenilgiye uğramış hissetti, içi öfke doldu ve ona sırtını döndü. Sonra ayağa kalkıp kapıya gitti, geri geldi ve lambanın altında durdu; lamba, incecik elbisenin içindeki harika vücudunu arkadan aydınlatıyordu. Rıfat'ın sakin gözlerinin içine baktı, sonra içini çaresizlik kapladı ve ona, "Beni neden kurtardın?" diye sordu.

"Bir insana eziyet edilmesine dayanamıyorum."

Bunun üzerine Yasemin öfkelendi. "Bunun için mi evlendin benimle? Tek nedeni bu mu?"

"Yine öfkeli bir insan olma!"

Yasemin, pişmanlığa benzer bir duyguyla dudaklarını ısırdı, yumuşak bir ses tonuyla konuştu. "Beni sevdiğini sanıyordum."

"Seni seviyorum, Yasemin," dedi Rıfat, açık ve dürüst bir şekilde.

"Gerçekten mi?" diye mırıldandı kız. Gözlerinde şaşkınlık okunuyordu.

"Evet, bu sokaktaki bütün canlıları seviyorum!"

"Anlıyorum." Yasemin karamsarlıkla iç geçirdi ve ona şüpheyle baktı. "Birkaç ay yanımda kalacaksın, sonra da benden boşanacaksın."

Rıfat'ın şaşkınlıkla gözleri açıldı. "Sakın öyle düşünme!"

"Seni anlamıyorum! Bu işten kazancın ne?"

"Gerçek mutluluk."

"Onun ne olduğunu, seni görmeden önce bile biliyordum."

"Şeref olmadan mutluluk diye bir şey olamaz."

"Ama bizi mutlu kılan da şeref değildir," dedi kız, kendini tutamayıp gülerek.

"Burada hiç kimse gerçek mutluluğun ne olduğunu bilmiyor ki," dedi Rıfat, hüzünle.

Yasemin ağır adımlarla yatağa yöneldi, isteksizce kenarına oturdu, Rıfat ona yaklaştı. "Sen de buradaki herkes gibisin," dedi tatlılıkla. "Kaybolan zamandan başka bir şey düşünemiyorsun."

Kızın sinirlendiği yüzünden okunuyordu. "Senin sırlarını çözmem için Allah yardımcım olsun."

"Cinlerinden kurtulduğun zaman o sırlar kendiliğinden çözülecek."

"Ben bu halimden mutluyum!" diye onu tersledi Yasemin.

"Hunfis ve diğerleri de böyle diyor!" diyerek içini çekti Rıfat.

Yasemin derin bir nefes aldı. "Bütün gece bunları mı konuşacağız?"

"Uyu. Sana güzel rüyalar dilerim!"

Yasemin kendini yatağa attı, sırt üstü uzandı, önce Rıfat'ın gözlerinin içine, sonra da yanındaki boş yere baktı.

"Rahat ol, ben divanda yatarım."

Kız bir kahkaha krizine tutuldu, ama kriz uzun sürmedi. "Annen yarın bizi ziyaret ettiğinde sana kendini fazla yormamanı söyleyecek diye korkuyorum!" diye alay ederken, Rıfat'ın utanç yansıtan yüzünün tadını çıkarmak için ona baktı.

Ama Rıfat saf, sakin gözlerle bakıyordu ona. "Seni cinlerinden kurtarmak istiyorum!"

"Bırak da, kadın işleriyle kadınlar uğraşsın!" diye öfkeyle bağırdı Yasemin, yüzünü duvara döndü. Göğsü öfkeyle ve çaresizlikle hızlı hızlı inip kalkıyordu. Rıfat lambaya uzandı, fitilini indirip üfledi. Işık söndü, karanlık çöktü.

53

Evliliği izleyen günlerde Rıfat'ın hayatı bitmez tükenmez faaliyetlere sahne oldu. Artık dükkâna pek uğramıyordu; babasının şefkati ve merhameti olmasaydı geçinmesine imkân olmayacaktı. El Cebeller'in rastladığı her ferdine, cinlerinden arınmaları ve hayal bile edemeyecekleri saf bir mutluluğa erişmeleri için kendisine güvenebileceklerini söyledi. El Cebeller de, Rıfat bin Şafi'nin melekelerinin yerinde olmadığı, tamamıyla aklını kaçırmış sayılması gerektiği konusunda fısıldaşmaya başladılar. Bazıları onun tuhaf davranışlarına işaret ederken, başkaları da bunun Yasemin

gibi bir kadınla olan evliliğinden kaynaklandığını söylüyordu. Kahvehanelerde, evlerde, sokaklarda, el arabalarının arasında, esrar tekkelerinde insanlar başka bir şeyden söz etmez olmuştu. Rıfat bir gün Ümmü Bekatir'in kulağına eğilip, o kendine özgü tatlılığıyla, "Sizi kurtarmama izin vermeyecek misiniz?" diye fısıldayınca kadın da hayrete düşmüştü.

"Bendeki cinlerin iffetsiz olduğunu nereden çıkardın?" diye sordu kadın, kendi göğsüne şiddetle vurarak. "Seni evladı gibi seven kadın hakkında böyle mi düşünüyorsun?"

"Sadece sevdiğim ve saygı duyduğum insanlara hizmetlerimi sunarım," dedi Rıfat içtenlikle. "Siz iyilik ve kutsallık pınarısınız, ama sizi hasta insanlardan para almaya iten bir hırstan yoksun değilsiniz. Sizi yöneten bu efendinizden kurtulsanız, ücretsiz olarak iyilik yapardınız!"

Kadın gülmekten kendini alamadı.

"Sen beni mahvetmek mi istiyorsun? Allah seni affetsin, Rıfat."

İnsanlar Ümmü Bekatir'in hikâyesini kahkahalarla birbirlerine anlatıyorlardı. Şafi bile neşesizce güldü, ama Rıfat'ın bu konuda ona söyleyecekleri vardı.

"Senin bile bana ihtiyacın var, baba, işe seninle başlamam işin en doğrusu olur zaten."

Babası kederle başını salladı, bıkkınlığını ele veren bir şiddetle çivi çakmaya devam etti. "Allah bana sabır versin," dedi.

Genç adam onun fikrini değiştirmeye çalıştı, ama babası azap içinde, "Bizi bütün sokağın diline düşürmüş olman yetmiyor mu?" diye sordu.

Babasının inanmaz bakışı altında Rıfat keyifsizce dükkânın bir köşesine çekildi.

"Ciddi söylüyorum," dedi Şafi, "bize sorduğun bu soruyu karına da sordun mu?"

"O da sizin gibi," dedi Rıfat elemle, "o da mutluluk istemiyor."

Rıfat kahvehanenin arkasında, yıkık dökük bir harabede bulunan Şaldum'un esrar tekkesine gitti ve ocağın başında Şaldum, Higazi, Burhum, Ferhat, Hanura ve Zeytun'u buldu. Hepsi merakla ona baktı.

"Şafi'nin oğlu, hoş geldin," dedi Şaldum. "Demek evlilik sana bir esrar tekkesinin değerini öğretti, öyle mi?"

Rıfat küçük bir paket künefeyi masaya bıraktı, bir yer seçip oturdu. "Size bu hediyeyi getirdim."

"Hoş geldin, teşekkür ederim," dedi Şaldum, nargileyi başkasına aktarırken.

Ama Burhum güldü, kaba kaba konuştu. "Sonra da bizi cinlerimizden arındırmak için küçük bir cin kovma töreni düzenleyecek!"

"Karının Bayumi adında bir cini var," genizden gelen öfkeli bir sesle konuştu Zeytun. Rıfat'a nefretle bakarak, "Becerebiliyorsan onu arındır!" dedi.

Diğerlerinin nefesi kesildi, yüzlerinden ne kadar mahcup oldukları okunuyordu.

Zeytun kendi kırık burnunu işaret ederek, "Burnumu onun yüzünden kaybettim," dedi.

Rıfat kızmış görünmüyordu. Ferhat ona üzüntüyle baktı. "Baban iyi bir adam, çok da iyi bir marangoz, ama bu şekilde hareket ettiğin zaman onu üzüyor, küçük düşürüyorsun. Adam evliliğinden dolayı daha yeni toparlandı, derken dükkânı bırakıp insanları cinlerinden kurtarmaya kalkışıyorsun! Allah şifanı versin, oğlum."

"Ben hasta değilim. Hepinizin mutlu olmasını istiyorum."

Zeytun nargileden uzun bir nefes çekti, Rıfat'a sert sert baktı, sonra dumanı üflerken, "Bizim mutsuz olduğumuzu kim söylüyor?" diye sordu.

"Büyükbabamızın olmamızı istediği gibi değiliz."

Ferhat güldü. "Büyükbabamızı rahat bırakın. Onun bizi unutmadığı ne malum?"

Zeytun mağrur bir tavırla, öfkeyle ona dik dik baktı, ama Higazi ona bir tekme attı, "Bu gruba saygılı ol, sakın kavga çıkarayım deme!" diyerek onu uyardı. Herkesin keyfinin yerine gelmesini istiyordu, başıyla dostlarına özel bir işaret verdi, beraberce şarkı söylemeye başladılar.

Sevgilimin teknesi suları aşarak geliyor.
Yelkenler suların üzerinde ne kadar kederli duruyor.

Rıfat oradan ayrılırken bazıları ardından keder içinde baktı. Kalbi kırılan Rıfat evine döndü. Yasemin onu huzurlu bir gülümsemeyle karşıladı. Önceleri, davranışlarından dolayı onu azarlıyordu, bu da Rıfat'ı –dolayısıyla da Yasemin'i– şaka konusu haline getirmişti; boşu boşuna olduğu için Yasemin artık onu azarlamaktan vazgeçmişti. Hayatının nasıl gelişeceğini bilmiyordu, hayatına katlanıyor, hatta durumu zarafetle idare ediyordu. Kapı çalındı; gelen el Cebeller'in koruyucusu Hunfis'ti, davet edilmeden içeri girdi. Rıfat onu karşıladı, Hunfis de, kuduz köpekler gibi sertçe Rıfat'ın sırtına vurdu. Hunfis doğrudan konuya girerek, "Şaldum'un yerinde vakıf hakkında ne dedin?" diye sordu.

Yasemin korktu, rengi attı, ama Rıfat, kendini bir kartalın pençesindeki bir kuş gibi hissetmesine rağmen, sakin sakin konuştu. "Büyükbabamızın bizim mutlu olmamızı istediğini söyledim."

Hunfis onu şiddetle sarstı. "Bunu sana kim söyledi?"

"Büyükbabamızın Cebel'e söylediği şeylerden biri bu."

"O Cebel'le vakıf hakkında konuşmuştu," dedi Hunfis, Rıfat'ın omuzlarını daha da sıkarak.

"Vakfın benim için bir önemi yok," diye cevap verdi Rıfat. Bu acıya katlanmak onu yormuştu. "Henüz hiç kimseye sağlayamadığım mutluluğun vakıfla, içkiyle veya esrarla bir ilgisi yok. El Cebel mahallesinin her yerinde bunu böyle söyledim, herkes beni duydu."

Hunfis onu tekrar sarstı. "Baban eskiden isyankârdı, sonra pişman oldu. Sakın ona benzeme, yoksa seni tahtakurusu gibi ezerim." Rıfat'ı o kadar sert bir şekilde itti ki genç adam divana düştü, sonra da Hunfis oradan ayrıldı.

Yasemin Rıfat'ın yanına koşup kalkmasına yardımcı oldu, acı içinde başını çevirip baktığı omzuna masaj yapmaya başladı. Rıfat kendinde değil gibiydi, "Duyduğum, büyükbabamın sesiydi," diye mırıldandı.

Yasemin acı ve korku karışımı bir ifadeyle Rıfat'ın yüzüne baktı, onun gerçekten aklını kaçırıp kaçırmadığını düşündü. Onun

söylediklerini tekrar etmedi, ama daha önce benzerini hissetmediği bir endişe içini kapladı.

Bir gün Rıfat evden çıktığında, el Cebeller'den olmayan bir kadın yolunu kesti. "Günaydın efendim," dedi kadın umutla.

Kadının sesindeki saygı da, "efendim" demesi de Rıfat'ı şaşırttı. "Ne istiyorsunuz?" diye sordu.

"Benim oğlum akıl hastası," dedi kadın uysallıkla. "Ne olur onu iyileştirin!"

El Cebeller'in hepsi sokağın halkını hor görürdü, Rıfat da bu kadına hizmet etmek fikrinden nefret etti, halkının kendisine karşı olan nefretini daha da güçlendirirdi bu hizmet. "Sokakta cin kovacak başka birisini bulamadınız mı?"

"Bulabilirdim tabii," dedi kadın, sesi titreyerek. "Ama ben yoksulum."

Rıfat duygulandı, kadının kendisine, kendi halkından aşağılama ve küçümsemeden başka bir şey görmemiş birine gelmiş olmasına hayran kaldı. Kararlı bir ifadeyle kadına baktı, "Emrinizdeyim," dedi.

54

Yasemin pencereden yeni manzaranın tadını çıkarıyordu. Evin önünde çocuklar oynuyor, dum meyvesi satıcıları mallarını satmak için bağırıyordu, bu sırada Batikha bir adamı yakasından yakalayıp yüzüne vurmaya başladı. Adam ona yalvardı, ama nafile.

Rıfat divana oturmuş, ayak tırnaklarını kesiyordu. "Yeni evimizi sevdin mi?" diye sordu.

"Burada, önümüzde sokak var," dedi Yasemin, ona dönerek. "Orada tek gördüğümüz yer karanlık geçitti."

"Keşke hâlâ o geçitte olsaydık," dedi Rıfat esefle. "Orası kutsal bir geçitti. Cebel orada düşmanlarını yenmişti, ama yaptığımız her şeyle dalga geçen insanların arasında daha fazla yaşayamazdık. Buradaki yoksullar iyi insanlar, iyi bir insan olmak da, el Cebeller'den biri olmaktan çok daha önemli bir şey."

"Ben de, beni dışlamaya karar vermelerinden beri *onlardan* nefret ediyordum," dedi Yasemin mağrur bir tavırla.

Rıfat gülümsedi. "O zaman neden komşularına el Cebeller'den olduğunu söylüyorsun?"

Yasemin gülerek inci gibi dişlerini gösterdi, "Onlardan daha iyi olduğumu bilsinler diye," diye böbürlendi.

Rıfat makasını divana bıraktı, ayaklarını indirip hasıra bastı.

"Bu üstünlük duygusundan vazgeçsen daha iyi, daha güzel bir insan olurdun. El Cebeller, sokağımızın en üstün halkı değil. Ben de senin gibi yanlış düşünüyordum, bir tek Cebeller'e önem verirdim, ama yalnızca samimiyetle mutluluğu arayanlar onu bulmayı hak ederler. Bu iyi insanlar bana nasıl geliyor, cinlerinden nasıl arınıyorlar, görüyorsun."

"Ama burada ücretsiz çalışan tek kişi sensin!"

"Ben olmasaydım, yoksulların onları tedavi edecek kimsesi olmazdı. İyileşebilirler, ama paraları bu işe yetmiyor. Onlarla tanışana kadar hiç dostum yoktu benim."

Yasemin kavga etmemeye karar verdi, ama kızgın görünüyordu.

"Ah, keşke onların bana güvendiği kadar sen de bana güvenseydin! O zaman seni, hayattan zevk almanı engelleyen şeylerden kurtarabilirdim!"

"Beni o derece sevimsiz mi buluyorsun?"

"Hayır, sadece farkına bile varmadan kendi cinlerini seven bir insan olduğuna inanıyorum."

"Bu söylediğin çok çirkin bir şey!"

"Sen de el Cebeller'densin," dedi Rıfat, gülümseyerek. "Hepsi, babam bile, benim onu tedavi etmemi reddetti."

Kapı çaldı, yeni bir müşteri gelmişti, Rıfat onunla ilgilenmek için hazırlandı.

İşin doğrusu, bu günler, Rıfat'ın hayatının en mutlu günleriydi. Bu mahalledeki herkes onunla konuşurken, "efendim," diyordu, bunu samimiyetle ve şefkatle söylüyorlardı. Cinleri def ederken ve insanları sağlıklarına kavuştururken bunu ücretsiz yaptığını, Allah rızası için yaptığını biliyorlardı. Onun kadar asil davranan başka kimse yoktu, onun için de yoksullar onu, başka kim-

seyi sevmedikleri kadar çok seviyorlardı. Mahallenin koruyucusu Batikha onu sevmiyordu tabii, hem kibarlığından hem de haraç ödeyememesinden hoşlanmıyordu, ama ona saldırmak için de hiçbir bahanesi yoktu. İyileştirdiği herkesin anlatacak bir hikâyesi vardı. Bir sinir krizine kapılıp çocuğunu ısırmış olan Ümmü Davud şimdi ruh sağlığı ve sükûnet açısından örnek bir insan olmuştu. Kavga etmek ve kavga çıkarmak dışında başka hobisi olmayan Sinara şimdi uysal ve terbiyeli biri haline gelmişti, sanki barış timsaliydi. Yankesici Tulba bütün kalbiyle tövbe etmiş, bakırcının yanında çırak olarak işe başlamıştı. Ya Üveys? Üveys evlenmişti! Rıfat, tedavi ettiği kişilerden dördünü, Zeki, Hüseyin, Ali ve Kerim'i seçmiş, onlarla arkadaş olmuştu, kardeş gibiydiler. Hiçbiri, onunla tanışmadan önce, dostluğun veya sevginin ne olduğunu bilmezdi. Geçmişte Zeki sefahat düşkünüydü, Hüseyin iflah olmaz bir afyon bağımlısıydı, Ali bir çete lideriydi ve Kerim de bir pezevenkti, ama şimdi hepsi iyi kalpli insanlar haline gelmişlerdi. Temiz havada, çölün ortasında, Hind'in Kayası'nda buluşup dostluk ve mutlulukla ilgili hikâyeler anlatıyorlar, şefkat ve sadakatle parlayan gözlerle onları iyileştiren adama bakıyorlardı. Hepsi, sokağı beyaz kanatları ile saracak bir mutluluk hayali kuruyorlardı.

Bir gün, oturmuş durgun alacakaranlığın kızartısın seyrederlerken, Rıfat onlara bir soru sordu. "Neden mutluyuz?"

"Sensin," dedi Hüseyin coşkuyla. "Bizim mutluluğumuzun sırrı sensin."

"Asıl cinlerimizden arındığımız için mutluyuz," dedi Rıfat, minnettarlık dolu bir gülümsemeyle. "Nefretten, hırstan, husumetten ve sokağımızın insanlarını mahveden diğer kötülüklerden arındık."

"Yoksul ve güçsüz olmamıza, vakıfta payımız olmamasına, kas gücümüzün olmamasına rağmen mutluyuz," dedi Ali.

Rıfat başını kederle salladı. "İnsanlar kaybedilen vakıftan ve pervasız güçten dolayı ne kadar acı çekti. Hep beraber gücü ve o mülkleri lanetleyelim!"

Beraberce lanet yağdırdılar, sonra Ali yerden bir taş alıp olanca gücüyle dağa doğru fırlattı.

"Şairler, Cebelavi'nin Cebel'e, halkının evlerini güzellik ve görkem açısından konağa benzettirdiğini anlattığından beri, insanlar Cebelavi'nin gücüne ve şanına sahip olmak istediler. Bu onlara Cebelavi'nin diğer özelliklerini unutturdu, Cebel de onlara vakıf üzerindeki haklarını sağlamakla halkının inançlarını değiştirmeyi başaramadı. O bu dünyadan ayrıldıktan sonra da başa güçlüler geçti, zayıflar mutsuz oldu, herkes acı çekmeye başladı. Halbuki ben vakıf, güç veya makam olmadan mutluluğun kapılarını açabiliyorum."

Kerim Rıfat'a sarılıp öptü.

"Gelecekte, güçlüler zayıfların mutluluğunu fark ettiği zaman, güçlerinin, şanlarının ve gasp ettikleri zenginliklerinin değersiz olduğunu anlayacaklar."

Dostları aynı fikirde olduklarını ve ona hayranlıklarını ifade ettiler. Esintiyle birlikte çölün derinliklerinden bir çobanın şarkısı onlara ulaştı.

Gökyüzünde tek bir yıldız parlıyordu. Rıfat arkadaşlarına baktı. "Ama sokağımızın insanları ile tek başıma ilgilenemem. Sizin de bu işle ilgilenmenizin, hastaları cinlerinden kurtarmanın sırlarını öğrenmenizin zamanı geldi."

Diğerlerinin mutluluğu yüzlerinden okunuyordu.

"Bu bizim en büyük umudumuzdu," dedi Zeki coşkuyla.

"Sizler, sokağımızın mutluluğunun anahtarı olacaksınız," dedi Rıfat, gülümseyerek.

Mahalleye döndüklerinde, sokağın evlerden birindeki bir düğün için ışıklandırıldığını gördüler. Rıfat'ı gören kalabalık onu alkışlarla karşıladı.

Öfkeye kapılan Batikha kahvehanedeki yerinden ayrıldı, çevresindeki insanlara gelişigüzel vurarak ve küfür ederek Rıfat'a yaklaştı, onunla kaba bir şekilde konuştu. "Sen kendini ne sanıyorsun, çocuk?"

"Yoksulların dostuyum, efendim."

"O zaman buradan çık ve düğün alayının başındaki damat gibi değil de yoksullar gibi yürü. Toplumdan dışlandığını, Yasemin'in kocası olduğunu ve cin kovan bir aptaldan başka bir şey olmadığını unuttun mu?"

Öfkeyle yere tükürdü; kalabalık da endişeli bir ruh hali içinde dağıldı, ama düğünden gelen neşeli zılgıt sesleri her şeyi bastırdı.

55

Sokağın koruyucusu Bayumi, çöle açılan arka bahçede, kapının arkasında duruyordu. Gecenin erken saatleriydi, adam çevresini seyrediyor ve dinliyordu. Kapısı hafifçe çalınınca gidip açtı, bir kadın süzülerek içeri girdi; kara pelerini ve kara peçesi içinde gecenin ayrılmaz bir parçası gibiydi. Adam onu elinden tuttu, eve gözükmemeye çalışarak onu bahçeden geçirdi; kabul salonuna geldiklerinde kapıyı itti ve içeri girdi, kadın da onu izledi. Bir mum yakarak pencerenin pervazına yerleştirdi; etraflarındaki salon kaybolmuştu sanki. Duvarlar boyunca divanlar yer alıyordu, ortada da, minderlerden oluşan bir dairenin ortasında, içinde bir nargile ile aksesuarları olan büyük bir tepsi vardı. Kadın peleriniyle peçesini çıkardı, Bayumi onu kendine çektiğinde sarılışının sıcaklığı kadının kemiklerine kadar işledi, sonra kadın ona yalvaran gözlerle baktı. Kollarından sıyrılıp çıktı, adam da bir mindere oturarak hafifçe güldü. Parmaklarıyla kömür küllerini eşelemeye başladı, bir parça sönmemiş kor buldu. Kadın adamın yanına oturup onun kulağını öptü, sonra nargileyi işaret ederek, "Bu kokuyu neredeyse unutmuştum," dedi.

Adam kadının yanaklarını ve boynunu öpücüklere boğmaya başladı, sonra da kucağına bir parça esrar attı.

"Bu sokakta vekilharç ile zavallı, önemsiz bendeniz dışında hiç kimse içmez bunu!"

Sokaktan şiddetli bir kavganın, çarpışan sopaların ve kırılan camların sesi geldi; sonra koşarak uzaklaşan ayak sesleri, bir kadının çığlıkları ve köpek havlamaları duyuldu. Kadının gözleri endişeli bir merakla parladı ama bunlara kayıtsız olan adam esrar parçasını kesmeye başladı.

"Buraya gelmem kolay olmadı," dedi kadın. "Beni kimse görmesin diye sokaktan Cemaliye'ye kadar gittim, Cemaliye'den el-

Darasa'ya, oradan da çöle çıktım, sonra da nihayet arka kapına ulaştım."

Adam uğraştığı işe ara vermeden eğildi, zevkle kadının koltuk altını kokladı. "Seni evinde ziyaret etmek benim için hiç sorun olmaz."

"Eğer öyle bir şey yaparsan, bizim korkaklardan hiçbiri sana sorun çıkarmaz." Kadın gülümsedi. "Batikha bile, yürüyeceğin kumları senin için düzeltecektir. Ama sonra kızgınlıklarını *benden* çıkarırlar." Adamın kalın bıyığıyla oynadı, sonra da şakayla, "Ama sen de karından korkundan gizlice buraya geliyorsun."

Adam esrar parçasını bıraktı, kadına sarılarak onu kendine o kadar sıkıca çekti ki kadın inledi.

"Allah bizi çete liderlerinin sevgisinden kurtarsın!" diye fısıldadı kadın.

Adam kadını serbest bırakırken başını kaldırdı, göğsünü bir horoz gibi şişirdi. "Tek bir çete lideri vardır. Diğerleri çocuklarıdır."

Kadın adamın yakasından fışkıran göğüs kıllarıyla oynarken, "Başkalarına çete lideri gibi davranabilirsin, ama bana değil," dedi.

Adam kadının göğüslerini hafifçe çimdikledi. "Sen başımın tacısın." Tepsinin arkasına uzanıp bir testi aldı. "Çok iyi içkim var!"

"Kokusu çok keskin, sevgili kocam bunun kokusunu alır," dedi kadın esefle.

Adam doyana kadar testiden kana kana içti, sonra esrarı dizerken kaşlarını çattı. "Ne biçim bir kocaysa! Defalarca çevrede bir divane gibi dolaştığını gördüm, bu garip sokağın cin kovan ilk erkeği!"

"Ona hayatımı borçluyum," dedi kadın, adamın esrarı çekmesini izlerken. "Bu yüzden ona karşı sabırlıyım. Ondan bir zarar gelmez, ayrıca onu kandırmak o kadar kolay ki..."

Adam ona nargilesini uzattı, kadın da büyük bir hırsla ağızlığı aldı, istekle emdi, dumanı üflerken gözlerini kapadı, kendinden geçmiş gibiydi. Sıra tekrar adama geldi, kesik kesik nefesler çekerek aralarda homurdandı.

"Bırak onu... Senin zamanını harcıyor... Aptal çocuk."

Kadın küçümseyerek omuzlarını silkti. "Kocam yoksul insanları cinlerinden kurtarmaktan başka bir şey yapmıyor."

"Peki sen onu hiçbir şeyden kurtarmıyor musun?"

"Hayır, yemin ederim! Yüzüne bakmak yeter, bir şey söylemeye gerek yok."

"Ayda bir bile mi?

"Yılda bir bile! Başka insanların cinleri onu karısından alıkoyuyor!"

"O zaman bırak cinlerle ilgilensin! Ona ne yararı dokunuyor ki?"

Kadın başını salladı, aklı karışmıştı. "Hiçbir şey. Babası olmasaydı çoktan açlıktan ölmüştük. Yoksulları mutlu etmek, onları kurtarmak zorunda olduğunu sanıyor."

"Onu kim zorladı ki buna?"

"Cebelavi'nin bunu çocuklarından istediğini söylüyor."

Bayumi'nin yarı kapalı gözlerinde ilgi uyandı, nargilesini tepsiye bıraktı. "Cebelavi'nin bunu istediğini mi söylüyor?"

"Evet."

"Cebelavi'nin ne istediğini nereden biliyor?"

Kadın endişeliydi, canı sıkılmıştı, keyiflerinin kaçmasından ya da tehlikeli bir şeylerden söz etmekten korkuyordu. "Şairin söylediklerini öyle yorumluyor."

Adam yeni bir esrar parçasıyla oynamaya başladı. "Ne uyduruk bir sokak bu, el Cebeller de sokağın en kötü tarafı, bu dedikoduların çoğunu onlar üretiyor, vakıfla ve On Şart'la ilgili tuhaf haberler yayıyorlar, sanki Cebelavi bir tek onların büyükbabası. Geçmişte Cebel denen o şarlatan bir yalan uydurup vakfı soydu, şimdi de bu ahmak yorumlanamayacak şeyleri yorumlamaya çalışıyor. Yakında bunları Cebelavi'nin kendinden duyduğunu söyler."

"Tek iddiası, yoksulları cinlerinden arındırmak," dedi kadın, tedirgin olmuştu.

Çete lideri tiksintiyle homurdandı. "Belki de vakfın da bir cini vardır!" Sonra da, buluşmalarının gizliliğiyle bağdaşmayan yükseklikte bir sesle, "Cebelavi ya öldü ya da ölüden farkı yok, sizi piçler!" diye bağırdı.

Yasemin ortamın bozulmasından, bu fırsatı kaçırmaktan korkuyordu. Elini elbisesine götürdü, yavaş yavaş soyundu. Adamın yüz hatları yumuşadı, onu gözleri parlayarak seyretti.

56

Vekilharç, pelerininin içinde küçücük duruyordu. Beyaz, yuvarlak yüzünde endişe okunuyordu, gözkapakları yorgunluktan ağırlaşmıştı, gözlerinde erken yaşlanmanın belirtileri, gözlerinin altında da ateşli şehvetinin neden olduğu kırışıklıklar vardı. Bayumi'nin şişman yüzü de efendisinin endişesinden duyduğu memnuniyeti ele vermiyordu; halbuki efendisinin endişesi Bayumi'nin ona götürdüğü haberin ciddiyetini, dolaylı da olsa, Bayumi'nin vekilharcın ve vakfın hizmetinde yerine getirdiği ciddi rolü yansıtıyordu. Bayumi vekilharçla konuşuyordu. "Kendimi tutamayıp sizi bu konuyla rahatsız etmek zorunda kaldım. Vakıfla ilgili herhangi bir konuda size danışmadan harekete geçemezdim. Öte yandan bu zavallı, baş belası el Cebeller'den biri ve anlaşmamıza göre sizin izniniz olmadan hiçbirimiz onlara saldıramayız."

Vekilharç İhab, karamsarca, "Gerçekten Cebelavi ile konuşmuş olduğunu mu iddia etti?" diye sordu.

"Bu haberi birden fazla kaynaktan aldım. Tedavi ettiği insanlar buna inanıyor, bu büyük bir sırmış gibi davranıyorlar."

"Belki de adam deli, Cebel de bir şarlatandı, ama zaten bu iğrenç sokak delilerle şarlatanları çok sever. El Cebeller, hakları bile yokken vakfı yağmaladılar zaten, başka ne istiyorlar? Cebelavi neden onların dışında kimseye görünmüyor? Neden bana gelmiyor? Onun en yakın akrabası benim. Odasına kapanıyor, dış kapı da bir tek kendi malları götürüldüğünde açılıyor. Köle kız dışında kimseyi görmüyor, kimse de onu görmüyor, ama el Cebeller'in onunla karşılaşması veya onu duyması ne kadar kolay oluyor!"

"Vakfın tamamı onların olmadıkça memnun olmayacaklar," dedi Bayumi, nefretle.

Vekilharcın öfkeden benzi attı, emir vermek için ayağa fırladı, sonra fikrini değiştirdi, "Vakıfla ilgili herhangi bir şey dedi mi, yoksa faaliyeti cinleri savmakla mı sınırlı?" diye sordu.

"Faaliyeti yılanları savmakla sınırlı olan Cebel gibi," diye alaycı alaycı cevap verdi Bayumi, "Cebelavi'nin cinlerle ne işi olabilir ki?"

"Efendi'yi mahveden lanetin benim de başıma gelmesini istemiyorum," dedi İhab, ayağa kalkarken, sesi çok kararlıydı.

Bayumi Gaber'i, Handusa'yı, Halit'i ve Batikha'yı esrar tekkesine çağırdı ve marangoz Şafi'nin oğlu Rıfat'ın deliliğini tedavi etmenin onlara düştüğünü söyledi.

"Bizi bunun için mi çağırdın buraya?" diye sordu Batikha, sinirlenmişti.

Bayumi başını evet anlamına salladı, Batikha da şaşkınlıkla ellerini kavuşturdu, "Hah! Sokağın çete liderleri, erkek mi kadın mı belli olmayan bir yaratığı konuşmak için toplanıyorlar!" dedi.

Bayumi ona küçümser bir bakış fırlattı. "Adam faaliyetlerini sizin gözlerinizin önünde gerçekleştiriyor ve siz hiçbir tehlikenin farkında değilsiniz. Ve tabii adamın Cebelavi'den haber almış olduğuna dair iddialarını da hiç duymadınız."

Çete liderleri yayılmakta olan dumanın arasından öfkeyle bakıştılar, sonra afallayan Batikha, "İt oğlu it! Neymiş bu, Cebelavi ile cinler mi? Büyükbabamız cin mi kovuyordu ki?" dedi.

Herkes gülmeye başladı, ama Bayumi'nin kaşlarını nasıl çattığını fark edince vazgeçtiler. "Batikha, sen kafayı bulmuşsun,"dedi. dedi Bayumi. "Çete liderleri sarhoş da olur, esrar da çeker, ama kokain çekmek onlara yakışmaz!"

"Efendim," dedi Batikha, kendini savunmak için, "Antar'ın düğününde yirmi adamın sopalarının hedefi oldum, yüzüm ve boynum kanlar içinde kaldı, ama kendi sopamı da hiçbir zaman elimden düşürmedim."

"Bırakalım, kendi istediği gibi ilgilensin bu durumla," dedi Handusa aceleyle. "Yoksa itibarını kaybedecek. Ama keşke bu ahmağa saldırmak dışında, başka bir yol bulabilse. Onun gibi birisine saldırmak bizi sadece küçük düşürür."

Sokak uykudaydı, sakinleri Bayumi'nin esrar tekkesinde planlananların farkında değildi. Ertesi sabah Rıfat evinden çıktı, Batikha'nın yolunda durduğunu görünce onu selamladı. "Günaydın, efendim."

"Bugün senin için ve annen için iyi bir gün değil," diye homurdandı adam, ona pis pis baktı. "Evine geri dön, bir daha da çıkma, yoksa kafanı kırarım."

"Koruyucumuzu kızdıran şey nedir?" diye sordu Rıfat, hayretler içinde.

"Karşında Batikha var, Cebelavi değil," diye gürledi adam. "Hadi, yoluna."

Rıfat cevap vermek üzereydi ama çete lideri ona öyle bir vurdu ki Rıfat geriye doğru sendeleyip evinin duvarına çarptı. Olanları gören bir kadın bütün sokakta duyulan bir çığlık atınca başka kadınlar da onun gibi haykırmaya başladı. Rıfat'a yardımcı olmak isteyenlerin bağrışmaları yükseldi. Kısa sürede olay yerine büyük kalabalıklar akın etti. Gelenler arasında Zeki, Ali, Hüseyin ve Kerim de vardı; sonra Şafi ve değneği ile yolunu bulmaya çalışan şair Cevat da onlara katıldı ve çevrelerini Rıfat'ın müritlerinden oluşan kadınlı-erkekli büyük bir kalabalık aldı. Bunları hiç beklemeyen Batikha şaşırıp kaldı, ama elini kaldırıp Rıfat'nın yüzüne bir tokat daha indirdi. Rıfat tokadı yerken kendini korumaya çalışmadı, ancak kalabalık ne yapacağını bilemeden bağırmaya başladı, zira büyük bir endişeye kapılmışlardı. Bazıları Batikha'ya, Rıfat'ı rahat bırakması için yalvarırken, başkaları da Rıfat'ın erdemleriyle yaptığı iyilikleri sayıyordu. Birçoğu da Rıfat'a neden saldırıldığını soruyor, yüksek sesle itiraz ediyordu.

Batikha iyice öfkelendi. "Benim kim olduğumu unuttunuz mu?"

İşin doğrusu, kalabalığın Batikha'nın uyarısına cevap vermesi için onlara cesaret veren, aynı zamanda hiç düşünmeden orada toplanmalarına da neden olan şey, Rıfat'a duydukları sevgiydi.

"Koruyucumuz, başımızın tacı," dedi kalabalığın ön sırasındaki bir adam, "senden sadece bu iyi adamı bağışlamanı istiyoruz."

"Sen bizim koruyucumuzsun, sana itaat ederiz," dedi, göstericilerin ortasında duran ve kalabalığın büyüklüğüyle kendisinin konumundan cesaret alan bir adam, "Rıfat ne yaptı ki?"

"Rıfat masumdur, ona zarar verecek olana da lanet olsun!" diye bağırdı, kalabalığın arkalarında duran ve çete lideri tarafından görülemeyeceğinden emin olan bir başkası.

Batikha'nın öfkesi iyice körüklendi, sopasını başının üzerine kaldırarak, "Sizi karı kılıklı erkekler!" diye kükredi. "Size dersinizi vereceğim!"

O anda sokağın dört bir yanındaki kadınlardan yükselen çığlıklarla bütün sokak titredi, öfkeli ağızlardan şiddetli tehditler savruldu. Batikha'nın yanı başına bir sürü tuğla yağıp onun tek bir adım bile atmasına engel oldu. Adam daha önce hiç yaşamadığı, bir kâbusta bile görmediği kadar korkutucu bir durumda buldu kendini. Başka çete liderlerinden yardım istemektense ölmeyi tercih ederdi, ama bu tuğla yağmuru altında da ölüm yakın görünüyordu. Sessiz kalarak liderliğini gösterdi, ama tuğlalar yağmaya, kalabalık onu tehdit etmeye devam ederken Batikha'nın gözleri kıvılcım saçıyordu. Çete liderlerinden hiçbirinin başına daha önce böyle bir şey gelmemişti.

Rıfat aniden Batikha'nın yanına geldi, elini kaldırarak kalabalığı susturdu.

"Batikha yanlış bir şey yapmadı," diye bağırdı. "Suç benim!"

Çevresindeki insanların inanmazlıkları yüzlerinden okunuyordu, ama kimse bir şey demedi.

"Batikha sizlere kızmadan evlerinize dönün."

Çoğu, onun çete liderinin onurunu kurtarmaya ve krizi sonlandırmaya çalıştığını anlayıp dağıldı, onları kafaları karışmış olan başkaları izledi. Geri kalanlar da Batikha'yla baş başa kalma korkusu içinde oradan aceleyle uzaklaştı; mahalle bomboş kaldı.

57

Bu olaydan sonra mahallede gerginlik arttı. Vekilharcı en çok korkutan şey, sokağın bu dayanışma sayesinde çete liderlerine karşı koyma gücünü de bulabileceğini fark etmeleriydi. Dolayısıyla ona göre, Rıfat'tan ve onu destekleyenlerden kurtulmak kaçınıl-

maz bir şeydi, ama sokakta bir çatışmanın patlak vermesini önlemek gerektiğinden, bu sadece el Cebeller'in koruyucusu Hunfis'in işbirliğiyle gerçekleşebilirdi. Vekilharç Bayumi'ye: "Rıfat düşündüğün kadar zayıf değil. Müritleri, çete liderine rağmen onu kurtarmasını bildiler. Ya bu mahallenin yaptığını örnek alıp bütün sokak onu destekleyecek olursa? O zaman o da cinlerini bir tarafa bırakıp, asıl amacının vakıf olduğunu açıklayacak!" Bayumi, Batikha'yı omuzlarından kavradı, onu şiddetle sarsıp öfkesini kustu. "Biz bu işi tamamıyla sana bıraktık, ama sen ne yaptın? Hepimizi rezil ettin!" Batikha öfkeyle dişlerini gıcırdattı, "Onu öldürmem bile gerekse, ondan kurtulacağım," dedi. Bayumi, "Senin yapacağın en doğru şey, bu sokaktan sonsuza kadar kaybolmak olacak!" diye bağırdı. Hunfis'e haber göndererek onu bir toplantıya çağırdı, ama Şafi Hunfis'in yolunu kesti. Hayatında hiç olmadığı kadar büyük bir korkuya kapılmıştı. Oğlunu dükkâna geri gelmesi, başına bu kadar sorun açan işleri bırakması konusunda ikna etmeye çalışmış, ama başarılı olamamış, hayal kırıklığı içinde evine dönmüştü. Hunfis'in Bayumi ile toplantıya çağrıldığını duyunca Hunfis'in yolunu kesti ve ona, "Efendim, siz koruyucumuz ve hamimizsiniz. Sizden Rıfat'ı onlara teslim etmenizi istiyorlar, ama onu teslim etmeyin. Onlara istediklerini yapacağınıza söz verin, ama onu teslim etmeyin. Bana emir verin, onu da gerekirse zorla yanıma alarak sokaktan ayrılayım. Ama onu teslim etmeyin!" Hunfis son derece ihtiyatlı bir tavırla, "Ne yapacağımı herkesten iyi bilirim, el Cebeller için en iyisinin ne olduğunu herkesten iyi bilirim," dedi. İşin doğrusu Hunfis, Batikha ile yaşanan olayı duyduğundan beri Rıfat için çok endişelenmişti ve asıl ihtiyatlı olması gerekenin vekilharç veya Bayumi değil, kendisi olduğunu düşünüyordu.

Böylece Bayumi'nin evine gitti, onunla kabul salonunda karşılaştı. Çete lideri ona açıkça, Rıfat konusunda fikir alışverişinde bulunmak için, el Cebeller'in koruyucusu sıfatıyla oraya çağrıldığını söyledi.

"Onu ciddiye almazlık etmeyin," dedi Bayumi. "Bu olaylar onun nüfuzunun büyüklüğünü gösteriyor."

Hunfis aynı fikirdeydi, ama, "Hiç kimse ona benim önümde saldırmasın," diye talepte bulundu.

"Hepimiz erkeğiz, hepimizin ortak çıkarları var," dedi Bayumi. "Kimseye kendi evlerimizde saldırmayız. Bu oğlan buraya şimdi gelecek, böylece senin önünde onu inceleyebileceğim."

Ve Rıfat geldi. Işıl ışıl yüzüyle iki adamı selamladı, karşılarına, Bayumi'nin işaret ettiği mindere oturdu. Bayumi Rıfat'ın güzel, sakin yüzüne bakarak bu kadar uysal bir oğlanın nasıl bu kadar korkunç krizlere neden olabildiğine hayret etti.

"Mahallenden ve halkından neden ayrıldın?" diye kaba bir şekilde Rıfat'a sordu.

"Kimse yaptıklarıma önem vermiyordu," diye içtenlikle cevap verdi Rıfat.

"Onlardan ne istiyordun?"

"Onları, mutluluklarını mahveden cinlerinden arındırmak istiyordum."

"Peki insanların mutluluğundan sen mi sorumlusun?" diye sordu Bayumi, sesi öfkeden çatallaşmıştı.

"Evet, bunu başarabildiğim sürece," dedi Rıfat, açık bir masumiyetle.

"Senin ihtişamı ve gücü hor gördüğün duyulmuş," diyerek kaşlarını çattı Bayumi.

"İnsanlara mutluluklarının kendi yarattıkları hayal kırıklıklarına değil, benim onlar için yaptığıma bağlı olduğunu kanıtlamaya çalışıyorum."

"Pekiyi bu, ihtişama ve güce sahip olanları hor görme anlamına gelmiyor mu?" diye öfkeyle sordu Hunfis.

"Hayır, efendim," diye cevap verdi Rıfat, adamın hiddeti onu rahatsız etmiyordu. "Ama mutluluğun güçten ve ihtişamdan farklı bir şey olduğu konusunda bir uyarı niteliği taşıyor."

Bayumi'nin onu inceleyen gözleri deliciydi. "Bunun, Cebelavi'nin onlar için istediği bir şey olduğunu söylediğin duyulmuş."

Rıfat'ın berrak gözlerinde endişe okundu. "Onlar öyle diyorlar!"

"Sen ne diyorsun?"

Rıfat ilk defa biraz duraksadı. "Anladığım kadar konuşuyorum."

"Bazen vahşet böyle aptallıklardan kaynaklanır," dedi Hunfis, alaycıydı.

"Ama Cebelavi'nin ağzından duyduklarını insanlara tekrarladığın söyleniyor!" dedi Bayumi, gözlerini kısarak.

Rıfat'ın gözlerinde şaşkınlık belirdi, ikinci bir defa duraksadıktan sonra cevap verdi. "Onun Edhem'e ve Cebel'e söylediklerini böyle yorumladım!"

"Cebel'e söylediklerinin yorumlanmaya ihtiyacı yoktu!" diye öfkeyle haykırdı Hunfis.

Bayumi'nin kini arttı, kendi kendine, *hepiniz yalancısınız, Cebel de aranızdaki en büyük yalancı, sizi hırsızlar*, diye düşündü.

"Cebelavi'yi duyduğunu söylüyorsun," dedi, "Cebelavi böyle istiyor, demişsin. Vakfın vekilharcı ve vârisi dışında hiç kimse Cebelavi'nin adına konuşamaz. Eğer Cebelavi bir şey söylemek isteseydi bunu *ona* söylerdi. Vekilharç vakıftan sorumlu ve On Şart'ın uygulayıcısı. Seni ahmak, Cebelavi'nin adına gücü, ihtişamı ve zenginliği nasıl hor görebilirsin, bunlar onun başlıca özellikleriydi!"

Rıfat'ın narin yüz hatları çektiği acıyı gösteriyordu. "Ben Cebelavi'yle değil, sokağımızın insanlarıyla konuşuyorum. Cinlerin etkisinde olanlar onlar. Sorunlarından dolayı acı çekenler onlar."

"Güç ve ihtişamdan nasibini almamış birinden başka nesin ki sen?" diye bağırdı ona Bayumi. "Onun için bunları lanetliyorsun, sokağımızın aptal insanları arasındaki zavallı konumunu, itibarlı insanların konumuna yükseltmeye çalışıyorsun, o insanlar sana uyduklarında da onları kendine güç ve ihtişam sağlamak için kullanıyorsun!"

Rıfat'ın gözleri hayretle açıldı. "Benim tek amacım sokağımızdaki insanların mutluluğu."

"Seni kurnaz it oğlu it! İnsanları hasta olduklarına inandırıyorsun, hepimizin hasta olduğuna, bu sokakta senden başka kimsenin aklının başında olmadığına inandırıyorsun!"

"Mutluluğa erişmeye bu kadar yakınken neden mutluluğu hor görüyorsunuz?"

"Seni kurnaz it oğlu it! Senin gibi birinin sağladığı mutluluk lanetlidir!"

"İnsanlar neden benden nefret ediyor?" diyerek içini çekti. Rıfat. "Ben hiçbir zaman kimseden nefret etmedim ki!"

"O aptal insanları kandırdığın gibi bizi kandıramazsın," diye bağırdı ona Bayumi. "Söylediğin yalanları unut, bana itaat etmemenin mümkün olmadığını anla! Allaha şükret ki evimdesin, yoksa buradan ayrıldığında sağlığın yerinde olmazdı."

Rıfat çaresizlik içinde ayağa kalktı, izin istedi ve oradan ayrıldı.

"Onu bana bırakın," dedi Hunfis.

"Bu delinin çok müridi var," diye onu uyardı Bayumi. "Katliam istemiyoruz."

58

Rıfat, Bayumi'nin evinden ayrıldıktan sonra kendi evine yöneldi. Gökyüzü sonbahar sisiyle kaplıydı, hafif de bir esinti vardı. Sokağın tamamı limon tezgâhlarının başına toplanmıştı; turşu sezonuydu, hikâyeler anlatılıyor, kahkahalar atılıyordu. Birkaç çocuk kavgaya tutuşmuşlar, birbirlerine toprak atıyorlardı. Birçok insan Rıfat'a selam verdi, ama toprak atanlar da oldu, dolayısıyla evine dönerken üstünü başını temizledi. Evde kendisini bekleyen Zeki, Ali, Hüseyin ve Kerim'i buldu, her karşılaşmalarında olduğu gibi birbirlerine sarıldılar; Rıfat onlara ve yanlarına gelen karısına, Bayumi ve Hunfis'le aralarında geçenleri anlattı. Herkes onu dikkatle ve endişeyle dinledi, hikâyesini bitirdiğinde hepsinin yüzü asılmıştı. Yasemin kendi kendine, "Bu zor durumun sonucu ne olabilir? Kendi mutluluğunu tehlikeye atmadan bu iyi kalpli adamı mahvolmaktan kurtarmanın bir yolu var mı?" diye sordu. Herkes merak içinde Rıfat'a bakıyordu, Rıfat da başını duvara dayadı, yorgundu.

"Bayumi'nin emri hafife alınacak bir şey değildir," dedi Yasemin.

"Rıfat'ın dostları var," dedi, aralarında en tez canlı olan Ali. "Batikha'yı yenilgiye uğrattılar, Batikha da sokaktan çekip gitti!"

"Bayumi, Batikha değildir!" diyerek kaşlarını çattı Yasemin. "Bayumi'ye meydan okursan, son sözlerini söyledin demektir!"

"Önce üstadımızın söyleyeceklerini dinleyelim!" dedi Hüseyin, Rıfat'a dönerek.

"Mücadele etmeyi aklınıza bile getirmeyin," dedi Rıfat, gözleri kapalı. "İnsanların mutluluğu için mücadele eden, onların kanlarının dökülmesini hafife almamalıdır."

Yasemin'in yüzü parladı. Dul kalmaktan korkuyordu, dul kalırsa yine göz altında tutulmaya başlanacak, öteki, harika erkeğine kavuşamayacaktı.

"Yapacağın en doğru şey, kendini böyle sorunlardan uzak tutmaktır," diye Rıfat'ı temin etti.

"Çalışmalarımıza asla son vermeyeceğiz," diye itiraz etti Zeki. "Bu sokaktan ayrılalım."

Sevgilisinin sokağından uzaklarda yaşama düşüncesi karşısında Yasemin'in kalp atışları hızlandı. "Sokağımızdan uzaklarda, yolunu kaybetmiş yabancılar gibi yaşamayacağız," diyerek fikrini belirtti.

Bütün bakışlar Rıfat'a yöneldi. O da yüzünü ağır ağır onlara doğru çevirdi, "Bu sokaktan ayrılmak istemiyorum," dedi.

Ansızın kapı uzun uzun, sabırsızca çalındı, Yasemin gidip açtı. Diğerleri, oturdukları yerden Şafi'nin ve Abda'nın oğullarını soran seslerini duydular. Rıfat yerinden kalktı, annesiyle babasını karşılayarak onlara sarıldı. Herkes oturdu; Şafi ile karısı nefes nefeseydi, yüzlerinden getirdikleri kötü haberler okunuyordu.

"Oğlum," dedi babası hemen, "Hunfis seni gözden çıkarmış. Hayatın tehlikede. Dostlarım bana çete liderlerinin adamlarının evini sardığını söyledi."

"Evimiz," dedi Abda, kan çanağına dönmüş gözlerini silerek. "Hayatın bu kadar değersiz olduğu bu sokağa keşke hiç dönmemiş olsaydık!"

"Korkmayın, efendim," dedi Ali. "Bütün komşularımız dostumuzdur, bizi severler."

"Bu cezayı hak etmek için ne yaptık?" diyerek içini çekti Rıfat.

"Sen onların nefret ettiği el Cebeller'densin," dedi Şafi endişeyle. "Sen Cebelavi'nin adını ilk ağzına aldığından beri o kadar çok korktum ki!"

"Daha dün vakıf üzerinde hak iddia ettiği için Cebel'le müca-

dele ettiler," dedi şaşkınlık içinde Rıfat, "şimdi de vakfa tenezzül etmiyorum diye benimle mücadele ediyorlar."

Şafi, çaresizliğini gösteren bir hareket yaptı. "Onlar hakkında ne dersen de, hiçbirini şu kadarcık bile değiştiremezsin. Tek bildiğim, bu evden ayrılırsan bittiğindir, hatta evde kalsan bile güvende olduğundan şüpheliyim."

Kerim'in yüreğini ilk defa korku sardı ama bunu kararlılıkla bastırdı; Rıfat'a, "Dışarıda seni bekliyorlar. Burada kalırsan, bu adamlar benim bildiğim çete liderleriyse, seni almaya buraya gelirler. Damlardan geçip benim eve geçelim, ondan sonra ne yapacağımızı orada düşünürüz."

"Oradan karanlıkta sokağa geçebilirsin," diye bağırdı Şafi.

"Peki kurduğum her şeyin yıkılmasına izin mi vereceğim?"

"Ne diyorlarsa onu yap," diye yalvardı annesi, ağlayarak. "Ne olur, annen için yap bunu!"

"Çalışmalarına çölün diğer ucunda, başka bir yerlerde devam edersin," dedi babası, sertçe.

Kerim ayağa kalktı, endişeliydi. "Bir plan yapalım. Şafi ile karısı burada biraz daha kalsınlar, sonra normal bir ziyaretten döner gibi Zafer Evi'ne dönsünler. Yasemin Hanım alışverişe gider gibi Cemaliye'ye gitsin, geri döndüğünde de sen buradan gizlice çıkıp evime gidersin. Damlardan geçerek kaçmaktan daha kolay olur."

Şafi planı beğendi.

"Tek bir dakika kaybetmemeliyiz," dedi Kerim. "Ben gidip damları kontrol edeyim."

Kerim odadan çıktı, Şafi de ayağa kalkarak Rıfat'ı elinden tuttu. Abda, Yasemin'e biraz giysi toplayıp bir bohçaya koymasını söyledi.

Yasemin içi sıkışarak, kırık bir kalple biraz giyecek toparlamaya başladı, içindeki nefret bir fırtına gibi patlamak üzereydi. Abda oğlunu öptü, ona sarıldı ve onu nazardan korumak için birkaç tılsımlı söz mırıldandı. Rıfat, yüreği hüzün dolu, odadan çıktı. Bu insanları ne kadar gönülden seviyordu, onların mutluluğu için ne kadar uğraşmıştı, onların nefretinden dolayı ne kadar acı çekmişti. Peki Cebelavi başarısızlığı bağışlayacak mı?

Geri dönen Kerim, "Beni izleyin," dedi Rıfat'a ve diğerlerine.

"Senin arkandan geleceğiz," dedi Abda, ağlamaktan güçsüz düşmüş bir durumda, "ama daha sonra."

"Allah seni gözetsin ve korusun, Rıfat," dedi Şafi, ağlamamak için gayret göstererek.

Rıfat anne babasına sarıldı, sonra Yasemin'e döndü.

"Pelerininle peçeni sıkı sar ki seni kimse tanımasın." Kadının kulağına yaklaştı. "Birilerinin seni incitebileceğini düşünmek bile istemiyorum."

59

Karalara bürünen Yasemin evden ayrıldı, Abda'nın ayrılırken söyledikleri kulaklarında yankılanıyordu: "Hoşça kal, kızım, Allah seni gözetsin ve korusun. Rıfat sana emanet artık. Sizin için gece gündüz dua edeceğim." Gece karanlığı bastırıyordu; kahvehanelerin lambaları yakılmaya başlanmıştı, çocuklar el arabalarının fenerlerinin ışığında oyun oynuyorlardı. Kedilerle köpekler de, günün o saatinde hep yaptıkları gibi, çöp yığınlarının çevresinde birbiriyle dalaşıyorlardı. Cemaliye'ye doğru yürürken Yasemin'in tutku dolu yüreğinde merhamete yer yoktu. Hiç tereddüt etmedi, ama içini korku kaplamıştı, bir sürü gözün onu izlediğini düşünüyordu. El- Darasa'dan ayrılıp çöle geçene kadar içi huzurlu değildi, sadece kabul salonunda, Bayumi'nin kollarına atılınca kendini gerçek anlamda güvende hissetti.

Yasemin peçesini yüzünden kaldırdığında adam ona dikkatle baktı. "Korkuyor musun?"

"Evet," dedi kadın, nefes nefese.

"Hayır, başka kötü vasıfların olabilir, ama korkak değilsin. Söyle bana, sorun ne?"

"Damlardan geçerek Kerim'in evine gittiler, şafakta da sokaktan ayrılacaklar."

"Demek şafakta, it oğlu itler!" diye küçümsemeyle homurdandı Bayumi.

"Onu buradan ayrılmaya ikna ettiler. Neden gitmesine izin vermiyorsun?"

"Cebel de uzun bir zaman önce buradan ayrılmış, sonra da geri gelmişti," dedi Bayumi, alaycı bir gülümsemeyle. "Bu mikropların yaşamaya hakkı yok."

"O hayattan feragat ediyor," dedi Yasemin dalgın dalgın, "ama ölümü hak etmiyor."

"Bu sokakta yeterli miktarda deli var zaten," dedi Bayumi, tiksintiyle ağzını çarpıtarak.

Kadın ciddileşerek baktı ona, sonra bakışlarını yere indirdi ve kendi kendiyle konuşur gibi, "O benim hayatımı kurtarmıştı," diye fısıldadı.

"Sen de onu ölümüne gönderiyorsun," dedi Bayumi, kaba kaba gülerek. "Göze göz, dişe diş, bu işi başlatan kaybeder!"

Yasemin midesi bulanıyormuş gibi panikledi, ona sitemle baktı. "Ne yaptımsa seni, kendi hayatımdan daha çok sevdiğim için yaptım."

Adam onun yanağını şefkatle okşadı. "Özgür olacağız. Ve eğer işler senin için zorlaşırsa, bu evdeki yerin hazır."

Yasemin kendini biraz daha iyi hissetti. "Bana Cebelavi'nin evini sunsalar, ama içinde sen olmasan, kabul etmem."

"Sen sadık bir kızsın."

"Sadık" kelimesi Yasemin'in içini burktu, o mide bulandırıcı korku duygusu geri geldi. Adamın kendisiyle dalga geçip geçmediğini düşündü. Ama konuşmaya zaman kalmamıştı, Yasemin ayağa kalktı. Bayumi de yerinden kalkıp onunla vedalaştı; Yasemin arka kapıdan çıkıp gitti. Evde kocasını ve arkadaşlarını kendini bekler buldu, Rıfat'ın yanına oturdu.

"Evimiz göz altında. Annen o lambayı yakıp pencereye koymakla akıllılık etti. Şafakta buradan ayrılmak kolay olacak."

"Ama Rıfat o kadar üzgün ki," dedi Zeki, Rıfat'a kederle bakarak. "Her yerde hasta insanlar yok mu? Onların da tedaviye ihtiyacı yok mu?"

"Hastalığın çığrından çıktığı yerlerde tedaviye daha çok ihtiyaç var."

Yasemin ona merhamet dolu gözlerle baktı. Kendi kendine, onu öldürmenin bir suç olacağını söyledi. Rıfat'ın cezayı hak edecek bir tek yönünün olmasını isterdi. Onun dünyada kendisine iyi

davranan tek kişi olduğunu hatırladı, ama bunun karşılığında ödülü ölüm olacaktı. Sonra bu düşüncelere lanet etti ve, *iyi bir hayatı olanlar iyilik yapsın*, diye düşündü. Rıfat'ın da kendisine baktığını görünce, onunla dertleşir gibi konuştu. "Senin hayatın, bu kahrolasıca sokağımızdan çok daha değerli."

"Öyle *diyorsun*," dedi Rıfat, gülümseyerek, "ama gözlerinde hüzün görüyorum!"

Yasemin ürperdi, kendi kendine, "Cinleri savmanın yanı sıra zihinleri de okuyorsa Allah yardımcım olsun," dedi.

"Hüzünlü değilim, sadece senin için korkuyorum!" dedi.

"Ben yemek hazırlayayım," dedi Kerim, yerinden kalkarak.

Elinde bir tepsiyle geri geldi, onları oturmaya davet etti, herkes tepsinin çevresine oturdu. Ekmek, peynir, peynir altı suyu, salatalık ve turptan oluşan bir akşam yemeğiydi, yanında da bir testi dolusu arpa birası vardı. Kerim bardakları doldurdu. "Bu gece ısınmaya ve morale ihtiyacımız olacak."

Herkes içti, Rıfat da gülümsedi. "İçki cinleri uyandırır, ama cinlerinden kurtulmuş olan insanları canlandırır." Yanında oturan Yasemin'e baktı ve Yasemin o bakışla ne demek istediğini anladı.

"Allah seni esirgerse, yarın beni cinlerimden kurtarabilirsin," dedi.

Rıfat'ın yüzü sevinçle parladı, dostları da birbirlerini tebrik edercesine bakıştılar, sonra yemeklerini yemeye başladılar. Ekmeği parçalara ayırdılar, elleri yemeklerin üzerinde rastlaştı. Sanki çevrelerindeki ölümü unutmuşlardı.

"Vakfın sahibi çocuklarının kendisine benzemesini istemiş," dedi Rıfat. "Ama onlar cinlere benzemekte ısrar etmişler. Ahmaklık ettiler, ama o, bana da dediği gibi, ahmaklığı sevmez."

Kerim esefle başını salladı, yutkundu. "Keşke onun sahip olduğu kudretin birazı bende olsaydı, o zaman her şey onun istediği gibi olurdu."

"Keşke, keşke, keşkeler ne işimize yarar ki?" dedi Ali kızarak. "Harekete geçmeliyiz."

"Biz hiçbir zaman başarısızlığa uğramadık," dedi Rıfat kararlılıkla. "Cinlerle amansızca mücadele ettik, cinlerin yerini de daima sevgi alır. Bundan başka bir amaç olamaz."

Zeki iç geçirdi. "Çalışmalarımızı sürdürmemize izin verselerdi, bu sokağı sağlıkla, sevgiyle, huzurla doldururduk!"

"Bu kadar çok dostumuz varken kaçmayı düşünüyor olmamız inanılmaz bir şey!" diye itiraz etti Ali.

"Senin içinde hâlâ cininin kökleri var," dedi Rıfat, gülümseyerek. "Amacımızın öldürmek değil, tedavi etmek olduğunu unutma. Öldürülmek, ölmekten daha iyidir."

Rıfat aniden Yasemin'e döndü, "Yemek de yemiyorsun, söylediklerimize de dikkat etmiyorsun!" dedi.

Yasemin'in yüreği korkuyla burkuldu, ama heyecanını bastırmaya çalıştı. "Herkesin ne kadar neşeyle konuştuğuna hayret ediyorum, o kadar, sanki bir düğündesiniz!"

"Yarın cininden arındığın zaman, sen de neşeli olmaya alışacaksın." Sonra kardeşlerine baktı. "Bazılarınız uzlaşmaktan utanıyorsunuz; bizler, sadece güce saygı duyan bir ulusun oğullarıyız, ama güç, başkalarını korkutmakla sınırlı değildir. Cinlerle mücadele etmek, zayıflara saldırmaktan veya çete liderleriyle mücadele etmekten binlerce kez daha zordur."

Ali başını kederle salladı. "Bu iyiliklerin ödülü de, içinde bulunduğumuz bu korkunç durum."

"Bu savaş, onların beklediği gibi sonuçlanmayacak," dedi Rıfat kararlılıkla. "Biz de onların sandığı kadar zayıf değiliz! Bizim tek yaptığımız, savaşı bir alandan başka bir alana taşımak oldu, ama bizim savaş alanımız şimdi daha fazla cesaret ve daha fazla güç gerektiriyor."

Yemeklerine döndüler, bir yandan da duyduklarını düşündüler. Rıfat onlara sakin, kendinden emin ve güçlü olduğu kadar, yakışıklı ve uysal da görünüyordu. O uzun sessizlikte mahalle şairinin sesi duyuldu, bir hikâye anlatıyordu: "Bir akşam dinlenmek için Vatavit Sokağı'nda yere oturdu ve uykuya daldı. Derken bir hareket hissedip uyandı, birkaç çocuğun arabasını çalmakta olduğunu gördü. Ayağa kalkıp onları tehdit etti, ama onu gören bir çocuk ıslıkla arkadaşlarını uyardı; peşlerine takılmasını engellemek için el arabasını devirdiler. Salatalıklar etrafa saçılırken çocuklar da çekirgeler gibi kaçıştılar. Edhem o kadar öfkelendi ki bir beyefendi gibi yetiştirildiğini unutup onlara ağza alınmaz laflar etti, sonra da

eğilip salatalıkları çamurlardan topladı. Öfkesini çıkaracak bir şey bulamadığı için büsbütün sinirlendi, sonra duygusallaşıp kendi kendine şöyle sordu: *Neden öfken bir yangın gibi, amansız bir şekilde yanıyor? Neden gururun kendi kanından ve canından daha önemli? Üzerimize böcekmişiz gibi basıldığını bile bile hayatın tadını nasıl çıkarırsın? Konağında bağışlayıcılığa, şefkate, hoşgörüye yer yok, seni zalim!* Arabanın saplarını kavrayıp bu lanet sokaktan mümkün olduğu kadar uzaklaşmak için arabayı hızla itmeye başlamıştı ki, alaycı bir ses duydu. 'Salatalık kaça amca?' Dudaklarında alaycı bir sırıtışla İdris karşısında duruyordu." Derken şairin sesini bir kadının haykırışı bastırdı: "Ey iyi kalpli insanlar, küçük bir çocuk kayıp!"

60

Erkekler muhabbette, Yasemin de eziyet içindeyken zaman akıp gitti. Hüseyin sokağa bir göz atmak istiyordu, ama Kerim buna karşı çıktı; birileri onu görebilir ve bundan şüphelenebilirdi. Zeki, Rıfat'ın evinin saldırıya uğramış olup olmadığını merak etti, ama Rıfat rebabın nağmeleriyle sokak çocuklarının bağırışmaları dışında bir şey duyulmadığına dikkat çekti. Sokak her zamanki hayatını yaşıyordu, herhangi bir suçun planlandığına dair herhangi bir işaret yoktu. Yasemin o kadar endişeliydi ki gözlerinin kendisini ele vermesinden korkuyordu. Ne şekilde ve ne pahasına olursa olsun, bu eziyetin sona ermesini istiyordu; midesini şarapla doldurup çevresinde nelerin olduğunu anlayamayacak hale gelmek istiyordu. Kendi kendine Bayumi'nin ilk kadını da olmadığını, son kadını da olmayacağını, sokak köpeklerinin hep çöp yığınlarının çevresinde toplandığını düşünüp durdu; yeter ki bu eziyet, ne pahasına olursa olsun, bitsin. Zaman geçtikçe gürültünün yerini yavaş yavaş sessizlik aldı, çocukların ve seyyar satıcıların bağırışları dindi ve geriye sadece rebabın nağmeleri kaldı. Birdenbire bu adamlardan iğrendiğini hissetti, bunun tek nedeni, çektiği işkencenin bir anlamda onlardan kaynaklanıyor olmasıydı.

"Nargileyi hazırlayayım mı?" diye sordu Kerim.

"Zihinlerimizin açık olması lazım," dedi Rıfat kararlı bir sesle.

"Zamanı geçirmemize yardımcı olur diye düşünmüştüm."

"Çok korkuyorsun."

"Aslında korkmaya hiç gerek yok gibi görünüyor," diye itiraz etti Kerim.

Evet, herhangi bir olay olmamıştı, Rıfat'ın evine de saldırılmamıştı. Ezgiler dinmiş, şairler de evlerine gitmişti. Kapanan kapıların seslerini, evlerine dönen insanların sohbetlerini, kahkahaları ve öksürükleri duyabiliyorlardı, sonra da sessizlik oldu. İlk horoz ötene kadar bekleyip etrafı gözlediler. Zeki yerinden kalktı, sokağa bakmak için cama yaklaştı, sonra diğerlerine döndü.

"Sakin ve boş. İdris'in kovulduğu gün sokak nasılsa, şimdi de öyle."

"Gitmeliyiz," dedi Kerim.

Yasemin'in endişesi had safhaya ulaştı, Bayumi gecikirse veya fikrini değiştirdiyse kendisine ne olacağını düşündü. Erkekler ayağa kalktı, her biri birer bohça taşıyordu.

"Elveda, cehennem sokağı," dedi Hüseyin, önden giderek. Rıfat nazikçe Yasemin'i önüne kattı ve elini kadının omzuna koyarak onu izledi, karanlıkta onu kaybetmekten korkar gibiydi. Ardından Kerim, Hüseyin ve Zeki geliyordu. Dairenin kapısından teker teker, sessizce çıktılar, zifiri karanlıkta parmaklığa tutunarak merdivenden çıktılar. Her ne kadar tek bir yıldız görünmese de, dam daha az karanlık gibiydi. Bir bulut, ardında gizlenen ayın ışığını tamamıyla örtmüştü, kaçışan bulutlar ayın yüzeyine yansıyordu.

"Damların duvarları neredeyse birbirine değiyor," dedi Ali. "Hanımın yardıma ihtiyacı varsa ona yardım edebiliriz."

Diğerleri onu izledi, en arkada olan Zeki ardında bir kıpırtı hissedince dönüp damın kapısına baktı ve orada dört hayalet gördü. "Kim o?" diye sordu, korku içinde.

Herkes durup döndü.

"Durun, alçaklar!" dedi Bayumi'nin sesi.

Bayumi'nin sağından ve solundan Gaber, Halit ve Handusa ortaya çıktı, Yasemin soluğunu tuttu. Elini Rıfat'ın elinden çekti, damın kapısına doğru gitti. Çete liderlerinin hiçbiri onu durdurmadı.

"Kadın sana ihanet etmiş," dedi Ali şaşkınlık içinde, Rıfat'a.

Bir anda etrafları sarılmıştı. Bayumi onları teker teker yakından incelemeye başladı, "Cin kovan hanginiz?" diye sordu.

Onu bulunca, demir bir pençeyi andıran eliyle omzundan kavradı, alaycı bir şekilde güldü. "Cinlerin arkadaşı! Nereye gittiğini sanıyordun?"

"Bizi burada istemiyorsunuz," dedi Rıfat hiddetle. "Biz de gidiyoruz."

Kısa, alaycı bir kahkaha atan Bayumi Kerim'e döndü. "Sen, onları evinde gizlemen ne işine yaradı?"

Kerim, ağzının kurumuş olmasına rağmen yutkundu, kaslarını bir titreme aldı. "Onlarla aranızda sorun olduğunu bilmiyordum!"

Bayumi serbest kalan eliyle Kerim'in yüzüne vurdu, Kerim yere düştü, ama hemen tekrar kalkarak yandaki dama doğru koştu. Birdenbire Hüseyin ile Ali de peşinden koştular, ama Handusa Ali'ye saldırarak midesine bir tekme attı. Ali, boğuk bir iniltiyle yere düştü. Bu arada Gaber ile Halit de diğerlerinin peşinden gitmişti, Bayumi kibirli kibirli, "Onlardan korkmaya gerek yok. Hiçbiri tek bir kelime etmeyecek, ederlerse de ölürler," dedi.

Rıfat, Bayumi'nin omzunu yakaladı, yumruğuna yaklaştırdı, "Cezalandırmayı gerektirecek bir şey yapmadılar," dedi.

Bayumi ona bir tokat attı, iğneleyerek: "Söyle bana, onlar da senin gibi Cebelavi'yi duymadılar mı?" Rıfat'ı önüne kattı, "Önümde yürü ve ağzını açma," dedi.

Rıfat kaderini kabullenerek yürümeye başladı. Karanlık merdivenden yavaş yavaş indi, ağır ayak sesleri onu izledi. Karanlıktan, karışıklıktan ve tanıklık ettiği kötülüklerden o derece altüst olmuştu ki kaçanları veya kendisine ihanet edenleri doğru dürüst düşünemiyordu bile. Derin, sonsuz bir keder kaplamıştı içini, korkularını bile geride bırakmıştı. Dünyada karanlığın galip geleceğine inanıyordu. Sokağa çıktılar, Rıfat'ın sayesinde hastalıktan eser kalmayan mahalleyi baştan başa geçtiler. Handusa önde olmak üzere el Cebel mahallesine girdiler, Rıfat anne siyle babasının çekingen nefeslerini duyar gibi oldu. Bir an onları düşündü, o sessiz gecede Abda'nın ağladığını duyduğunu sandı, ama aniden karanlığa, şaş-

kınlık duygusuna ve onu tehdit eden o kötülük dolu ortama geri döndü. El Cebel mahallesi karanlıklarla kaplı, hayaletvari, dev yapılardan oluşmuş gibiydi; karanlık ne kadar yoğunsa, uykusu da o kadar derindi. Zifiri karanlıkta cellatların adımlarıyla sandaletlerinin gıcırtısı gece karanlığında oynaşan şeytanların kahkahalarını andırıyordu. Handusa konağın duvarının karşısında çöle doğru döndü, Rıfat gözlerini konağa doğru kaldırdı ama konak gökyüzü kadar karanlıktı. Duvarın sonunda bir gölge vardı.

"Hunfis?" diye seslendi Handusa.

"Evet," dedi adam.

Tek kelime etmeden adamlara katıldı. Rıfat hâlâ konağa bakıyordu. Büyükbabası durumun farkında değil miydi? Onun ağzından çıkacak tek kelime, onu bu canavarların pençelerinden ve yaptıkları plandan kurtarabilirdi. Sesini Rıfat'a nasıl duyurduysa, onlara da duyurabilirdi. Cebel de bunun gibi bir çıkmazda bulmuştu kendini, o durumdan kurtarılmıştı ve galip gelmişti. Ancak Rıfat duvarı geçerken bu kötü adamların ayak sesleriyle düzenli nefesleri dışında hiçbir şey duymadı. Çölde, adımlarını ağırlaştıran kumların arasında ilerlemeye devam ettiler. Rıfat kadının ona nasıl ihanet ettiğini, dostlarının çareyi kaçmakta bulduğunu düşününce çölde terk edilmişlik duygusuna kapıldı. Dönüp tekrar konağa bakmak istedi, ama Bayumi ansızın eliyle onu sırtından itti, Rıfat yere kapaklandı.

"Hunfis?" diye seslendi Bayumi, sopasını kaldırarak.

"Sonuna kadar yanınızdayım, efendim," dedi Hunfis, o da sopasını kaldırdı.

"Neden beni öldürmek istiyorsunuz?" diye umutsuzca sordu Rıfat.

Bayumi sopasını Rıfat'ın başına indirdi, Rıfat bağırdı, sonra da ruhunun derinliklerinden, "Cebelavi!" diye haykırdı.

Hemen ardından Hunfis'in sopası Rıfat'ın boynuna indi, sonra diğer sopalar da ardı ardına inmeye devam etti.

Derken sessizlik çöktü, ölüm hırıltısından başka bir şey duyulmaz oldu.

Karanlıkta kumları elleriyle harıl harıl kazmaya başladılar.

61

Katiller çölden ayrılıp sokağa yöneldiler, karanlığa karışıp gittiler. Cinayet sahnesinin yakınlarında bir yerde dört karaltı belirdi, iç çekiyorlar, sessizce ağlıyorlardı.

"Korkaklar!" diye bağırdı bir tanesi. "Beni engellediniz ve takatsiz bıraktınız, o da korumasız bir şekilde öldü."

"Sana uysaydık, hepimiz bitmiştik, onu da kurtaramazdık," dedi başka biri.

"Korkaklar!" diye tekrar etti Ali. "Korkaktan başka bir şey değilsiniz."

"Konuşarak zaman kaybetmeyin," dedi Kerim, hıçkırarak. "Sabah olmadan tamamlamamız gereken korkunç bir iş var."

Hüseyin başını kaldırdı, yaşlı gözlerle gökyüzüne bakarak, endişeyle, "Yakında şafak sökecek, çabuk olalım," dedi.

"Bu adamın hayatı bir rüya kadar kısa oldu –ama onu kaybedince hayatta bildiğimiz en değerli şeyi de kaybettik!" dedi Zeki, ağlıyordu.

"Korkaklar," diye mırıldandı Ali, dişlerini sıkarak, cinayet mahalline doğru yönelirken.

Diğerleri de onu izledi, yarım daire şeklinde yere diz çökerek toprağı araştırmaya başladılar.

"Burası!" diye bağırdı Kerim aniden, irkilerek. Elini kokladı. "Bu onun kanı!"

"Burası yeni kazılmış, gömüldüğü yer olmalı," diye bağırdı Zeki aynı anda.

Diğerleri çevresinde toplandı, kumu elleriyle kazmaya başladılar. Dünyada onlardan daha perişan kimse yoktu, en çok sevdikleri kişiyi kaybetmişlerdi, ölümü karşısında çaresiz kalmışlardı. Kerim bir an aklını kaybeder gibi oldu, safça, "Belki de onu canlı buluruz!" dedi.

"Korkakların kendilerini nasıl kandırdıklarını dinleyin hele!" diye onu tersledi Ali, bir yandan elleriyle kazmaya devam ederken.

Burunları toprak ve kan kokusuyla dolmuştu. Dağ yönünde bir köpek havladı.

"Yavaş," diye seslendi Ali usulca, "bu onun vücudu."

Kalpleri hızla atmaya başladı, Rıfat'ın giysilerini hissedince elleri biraz yavaşladı, bağıra bağıra ağlamaya başladılar. Cesedi kumdan çıkarmaya hepsi yardımcı oldu, sokaklarda horozlar ötmeye başlarken onu şefkatle yerden kaldırdılar. Bazıları acele etmek istedi, ama Ali onlara çukuru doldurmaları gerektiğini hatırlattı. Kerim pelerinini çıkarıp yere serdi, cesedi üzerine koydular. Hep beraber çukuru doldurdular. Hüseyin pelerinini çıkarıp cesedi örttü, sonra onu da alarak hep birlikte Bab el-Nasr'a doğru yola çıktılar. Dağdan karanlık çekiliyordu, bulutlar ortaya çıkıyor, yaşlarla kaplı yüzlerine çiğ yağıyordu. Hüseyin mezara kadar onlara yol gösterdi, oraya vardıklarında sessizlik içinde mezarı açmakla uğraştılar. Gün ışığı yavaş yavaş yayıldı, artık kefene sarılı cesedi görebiliyorlardı; hepsinin elleri kan içindeydi, gözleri ağlamaktan kızarmıştı. Sonra cesedi yerden aldılar, onunla beraber mezara indiler. Alçakgönüllü bir şekilde etrafında toplandılar, gizli gözyaşlarını durdurmak için elleriyle gözlerini bastırdılar.

"Hayatın kısacık bir rüyaydı," dedi Kerim, ağlamaktan boğulan bir sesle. "Ama yüreğimizi sevgiyle ve iffetle doldurdu. Bizden bu kadar kısa sürede ayrılacağını düşünmemiştik, tedavi ettiğin ve sevdiğin bu imansız sokağın bir üyesi tarafından öldürüleceğini de düşünmemiştik; o sokak ki, tek amacı senin temsil ettiğin sevgiyi, merhameti ve şifayı öldürmekti; kendi kendini sonsuza dek lanetlemiş oldu."

"İyiler neden ölür ki?" dedi Zeki, hıçkırarak. "Caniler neden yaşamaya devam eder?"

"Yüreklerimizde yaşamaya devam eden sevgin olmasaydı," diye inledi Hüseyin, "insanlardan sonsuza kadar nefret ederdik!"

"Korkaklığımızın cezasını çekene kadar huzur bulmayacağız," diye ekledi Ali.

Mezardan ayrılıp çöle doğru yönelirlerken gün ışığı ufku kırmızı bir gülün narin rengine boyamaya başlamıştı.

62

Rıfat'ın dört arkadaşından hiçbiri bir daha Cebelavi Sokağı'nda görülmedi. İnsanlar, Rıfat'a olanlardan sonra onların çete liderlerinin intikamından korkup sokaktan gizlice ayrıldıklarını düşündü. Ama dört arkadaş sinirleri bozuk bir durumda, çölün sınırında yaşıyorlardı, ıstıraplarının ve pişmanlıklarının yarattığı baskıya karşı bütün güçleriyle mücadele ediyorlardı. Rıfat'ın ölümü onlara ölümün kendinden daha acı geliyordu, dostluğundan yoksun kalmış olmak da ölüm kadar acı bir eziyetti; Rıfat'ın ideallerini canlı tutarak ve Ali'nin ısrarı üzerine, katillerinin cezalandırılmasını sağlayarak onun ölümünün yasını layıkıyla tutmak dışında hayattan hiçbir beklentileri kalmamıştı. Sokağa dönemeyecekleri belliydi, ama yapmak istediklerini sokağın dışında gerçekleştirmeyi umuyorlardı. Bir sabah Zafer Evi Abda'nın çığlıklarına uyandı, komşular ne olduğunu öğrenmek için yanına koştular.

"Oğlum Rıfat'ı öldürmüşler," diye boğuk bir sesle haykırdı Abda.

Komşularının şaşkınlıktan ağızları açık kaldı, gözlerinin yaşını silen Şafi'ye baktılar.

"Çete liderleri onu çölde öldürmüşler," dedi Şafi.

"Oğlum, dünyada hiç kimseyi incitmeyen oğlum!" diye ağladı Abda.

"Koruyucumuz Hunfis bundan haberdar mı?" diye sordu birileri.

"Hunfis katillerden birisiymiş," dedi Şafi öfkeyle.

"Yasemin ona ihanet etmiş, Bayumi'yi ona götürmüş," diye ağladı Abda.

Yüzlerindeki korku apaçıktı.

"Demek bu yüzden Bayumi'nin karısı evden gittikten sonra onun yanında kalmaya başladı."

Bu haber el Cebel mahallesine yayıldı, Hunfis Şafi'nin evine geldi.

"Deli misin sen?" diye bağırdı. "Benim hakkımda neler söylüyorsun?"

Şafi korkmadan Hunfis'in önüne dikildi ve sertçe, "Onun koruyucusu olduğun halde, onu öldürenlerin arasında senin de olduğunu söylüyorum," dedi.

Hunfis öfkelenmiş gibi yaptı. "Şafi, sen çıldırmışsın!" diye bağırdı. "Ne söylediğinin farkında değilsin. Burada durmayacağım, yoksa seni cezalandırmak zorunda kalırım!"

Ağzı köpürerek evden ayrıldı. Haber Rıfat'ın el Cebel mahallesinden ayrıldıktan sonra oturduğu mahalleye de yayıldı. Halk şoka uğramıştı, sokaktan sesleri yükseliyordu, öfkeleniyor, ağlıyorlardı, ama çete liderleri sokağa çıkıp, ellerinde sopalarla ve gözlerinden dehşet saçarak bir aşağı bir yukarı devriye gezdiler. Derken Hind'in Kayası'nın batısındaki kumların Rıfat'ın kanıyla lekelendiği haberi yayıldı. Şafi'yle en yakın dostları cesedi aramak için oraya gittiler. Her tarafı arayıp kazdılar ancak bir şey bulamadılar. Halk çıldırmış durumdaydı, herkes haber almak için sabırsızlanıyor ve sokakta olay çıkmasını bekliyordu. Rıfat'ın mahallesinin sakinleri, onun öldürülmeyi hak etmek için ne yapmış olabileceğini merak ettiler. El Cebeller, Rıfat'ın öldürüldüğünü, Yasemin'in de Bayumi'nin evinde oturduğunu söylüyorlardı. Çete liderleri, Rıfat'ın öldürüldüğü yere gece gizlice girerek fener ışığında mezarını kazdılar ama cesedin izine rastlamadılar.

"Acaba Şafi mi aldı cesedi?" diye sordu Bayumi.

"Hayır," dedi Hunfis, "casuslarım bana hiçbir şey bulamadığını söylediler."

"O zaman arkadaşları yaptı," diye bağırdı Bayumi, ayağını yere vurarak. "Onların kaçmasına izin vermek hataydı. Şimdi sırtımızdan bizimle mücadele ediyorlar."

Geri döndüklerinde, Hunfis Bayumi'nin kulağına eğildi, "Yasemin'in sende kalıyor olması başımıza iş açıyor," diye fısıldadı.

"Sen bölgende zayıf bir lider olduğunu kabul etsene," dedi Bayumi, hiddetle.

Hunfis onunla vedalaştı, canı sıkılmıştı. El Cebel ve Rıfat mahallelerinde gerginlik artmıştı, çete liderleri de şikâyet edenlere saldırmaya devam ediyorlardı. Sokak halkı o kadar büyük bir

dehşete kapılmıştı ki çok gerekli olmadıkça dışarı çıkmaktan nefret ediyorlardı. Bir gece, Bayumi Şaldum'un kahvehanesindeyken, karısının bazı yakınları Yasemin'e saldırmak amacıyla gizlice eve girdiler, ama Yasemin onları fark edip geceliğiyle çöle kaçtı. Onu kovaladılar, Yasemin de çıldırmış gibi karanlıkta kaçmaya devam etti, onu kovalayanlar kaybolduğu zaman bile vazgeçmedi, ancak nefes alamaz duruma gelince durmak zorunda kaldı. Nefes nefese kalmıştı, başını arkaya atıp gözlerini kapadı, nefesini toplayınca arkasına baktı ve bir şey görmemesine rağmen gece karanlığında sokağa dönmekten çekindi. İleriye bakınca uzaklarda, baraka olabilecek bir yerden gelen zayıf bir ışık gördü. Sabaha kadar kalacak bir yer bulmak amacıyla oraya yöneldi. Oraya varması uzun zaman aldı, ama gerçekten bir barakaya benziyordu, kapısına yaklaşıp içeridekilere seslendi. Birdenbire kocasının en yakın dostlarını, Ali, Zeki, Hüseyin ve Kerim'i karşısında buldu.

63

Yasemin olduğu yerde donakaldı, her birinin yüzüne teker teker baktı; adamlar ona kâbusunda kaçışını engelleyen bir duvar gibi göründü. Ona tiksinerek bakıyorlardı, Ali'nin gözlerindeki tiksinti çelik kadar keskindi.

"Ben masumum," diye bağırdı Yasemin, içgüdüsel olarak. "Allah şahidimdir, ben masumum. Onlar bize saldırana kadar sizinle beraberdim, sonra kaçtım, ama siz de aynısını yaptınız!"

Adamlar suratlarını buruşturdu.

"Bizim kaçtığımızı kim söyledi sana?" diye nefretle sordu Ali.

"Eğer kaçmasaydınız," dedi Yasemin, sesi titreyerek, "şimdi hayatta olmazdınız. Ama ben masumum. Hiçbir şey yapmadım. Tek yaptığım kaçmaktı!"

"Sen, efendin Bayumi'ye koştun," dedi Ali, dişlerini sıkarak.

"Asla. Bırakın gideyim. Masumum."

"Sen toprağın altına gireceksin!" diye bağırdı Ali.

Yasemin kaçmaya çalıştı, ama Ali üzerine çullanarak kadını omuzlarından sıkıca kavradı.

"Bırakın gideyim, onun hatırına bırakın beni; o, öldürmeyi de öldürenleri de sevmezdi!"

Ali kadının boğazını sıkmaya başladı.

"Bekle, şu işi bir düşünelim," dedi Kerim endişeyle.

"Susun, korkaklar," diye bağırdı Ali, içinde birbiriyle mücadele etmekte olan bütün öfke, nefret, ıstırap ve pişmanlıkla kadının boynunu sıktı. Yasemin boşuna kendini kurtarmaya çalıştı; Ali'nin kollarını kavradı, onu tekmeledi, başını salladı, ama uğraşları nafileydi. Sonra gücü tükendi, gözleri yuvalarından fırlayacak gibi oldu, ağzından kan gelmeye başladı. Vücudunu şiddetli bir titreme aldı, sonra da tamamıyla hareketsiz kaldı. Ali onu bıraktı, Yasemin'in cesedi Ali'nin ayaklarına yığıldı.

Ertesi sabah Yasemin'in cesedi Bayumi'nin evinin önünde bulundu. Bu haber sıcak bir kum fırtınasındaki kum gibi hızla çevreye yayıldı, kadın, erkek, herkes çete liderinin evine koştu. Burada bir şamata koptu, herkes yorum yapmak için birbiriyle yarıştı, ama gerçek duygularını kendine sakladı. Bayumi'nin evinin sokak kapısı aniden açıldı, Bayumi kızgın bir boğa gibi dışarı fırlayarak önüne gelen herkese sopa atmaya başladı. Herkes dehşet içinde kaçışıp evlere ve kahvehanelere sığındı, boş sokağın ortasında kalan adam da etrafa küfürler ve tehditler yağdırdı, yerlere, duvarlara vurdu, havayı dövdü.

Şafi ile karısı aynı gün sokaktan ayrıldılar. Böylece Rıfat'tan geriye iz kalmamış gibiydi.

Ama Rıfat'ı hatırlatan birçok şey vardı; Şafi'nin Zafer Evi'ndeki dairesi, marangoz dükkânı, Rıfat'ın mahalledeki, "düşkünler evi" adı verilen evi, Hind'in Kayası'nın batısındaki ölüm mahalli ve en çok da hayranlarıyla bağlantı halinde kalan ve hastaları tedavi etmek için ruhları cinlerden arındırma yollarının sırlarını onlara öğreten sadık arkadaşları. Bu şekilde Rıfat'ı tekrar hayata döndürdüklerinden emindiler. Ancak Ali, canileri cezalandırmadığı sürece huzura kavuşamıyordu.

"Senin Rıfat ile herhangi bir ilgin yok ki!" diye onu azarladı Hüseyin bir gün.

"Rıfat'ı sizden çok daha iyi tanırım," dedi Ali sertçe. "O, kısacık hayatını cinlerle şiddetli bir mücadele içerisinde geçirdi."

"Sen çete liderliğine geri dönmek istiyorsun, o da Rıfat'ın dünyada en çok nefret ettiği şeydi."

"O bir liderdi, çete liderlerinin hepsinden daha büyüktü, sizi kandıran onun yumuşak ruhu olmuş," diye heyecanla bağırdı Ali.

Böylece her biri, bütün samimiyetiyle kendi görüşünü yaymaya koyuldu. Rıfat'ın hikâyesi, çoğu kişinin bilmediği bütün ayrıntılarıyla sokakta tekrar tekrar anlatılmaya başlandı. Cesedinin çölde yattığı, Cebelavi'nin kendisinin gidip cesedi aldığı anlatıldı; şimdi de onun o muhteşem bahçesinin topraklarının altına gömülmüştü. Bu vahim olayların ardı kesilmişti ki çete lideri Handusa aniden ve esrarengiz bir şekilde ortadan kayboldu. İşkence görmüş cesedi vekilharç İhab'ın evinin önüne bulundu. Vekilharcın evi de Bayumi'nin evi kadar karıştı ve sokak çok büyük bir korku dönemi geçirdi. Rıfat'la veya arkadaşlarından herhangi biriyle bağlantısı olan ya da olduğu sanılan herkese yoğun bir şiddet uygulandı. İnsanların başları sopalarla ezildi, karınları tekmelendi, kelimelerle kalpler kırıldı ve ellerle boyunlar sıkıldı. Bazı insanlar kendilerini evlerine kapattılar, bazıları sokaktan ayrılıp gittiler; tehlikeyi küçük gören bazıları çölde infaz edildi. Karanlığa ve kasvete gömülen sokaktan çığlıklar, feryatlar ve kan kokusu yükseliyordu, ama, tuhaf bir şekilde, bu yine de başka eylemlerin gerçekleşmesine engel olmadı. Halit şafak sökerken Bayumi'nin evinden ayrılırken öldürüldü ve zulüm çılgınlık düzeyine ulaştı; derken sokağımız bir gece korkunç bir yangına uyandı, Gaber adlı çete liderinin evi yandı, ailesinin tamamı öldü.

"Rıfat'ın çılgın yandaşları tahtakuruları gibi, her yerdeler!" diye haykırdı Bayumi. "Allahın huzurunda yemin ederim, hepsi öldürülecek, hatta kendi evlerinde öldürülecekler!"

O gece evlerin saldırıya uğrayacağına dair haber mahalleye yayıldı, insanlar korkudan neredeyse çılgına döndüler. Çıldırmış halde, ellerinde değnekler, sandalyeler, tencere kapakları, bıçaklar, nalınlar ve tuğlalarla evlerinden fırladılar. Bayumi işler tamamıyla kontrolden çıkmadan saldırıya geçmeye karar verdi; etrafında adamları, sopası havada, evinden çıktı.

Derken, uzun zamandan beri ilk defa Ali göründü; birkaç güçlü adamla beraber isyancılara öncülük ediyordu. Bayumi'nin geldiğini görünce, tuğlaların fırlatılmasını emretti; tuğlalar yağmur gibi Bayumi ile adamlarının üzerine indi, her taraftan kan fışkırmaya başladı. Bayumi bir vahşi gibi bağırarak, çılgınlar gibi saldırıya geçti, ama başına bir taş geldi. Bayumi durdu, öfkesine, gücüne ve gözüpekliğine rağmen sendeledi, sonra da yüzü kandan bir maskeye dönüştü ve yere yığıldı. Adamları derhal kaçmaya başladı, kızgın isyancılar çete liderinin evine doluştular; ortalığı kırıp dağıtırken çıkardıkları gürültü, vekilharcın evinden bile duyulabiliyordu. Geri kalan çete liderleriyle adamlarına cezaları uygulanır ve evleri yakılıp yıkılırken şiddet hüküm sürdü. Tehlike giderek arttı, tam anlamıyla kaosa dönüşecekken vekilharç Ali'yi çağırdı, Ali onunla görüşmeye gitti. Bu toplantının sonuçlarını beklerken Ali'nin adamları intikam alma, yakıp yıkma işlerine bir süre ara verdiler, ortalık duruldu ve insanlar sakinleşti.

Toplantı sonucunda sokakta yeni bir akit doğdu. Rıfat'ın müritleri –Cebel'inkiler gibi– ayrı bir halk olarak kabul edildi, hakları ve ayrıcalıkları tanındı. Ali vakfın vekilharcı ve halkın koruyucusu ilan edildi; gelirlerde kendilerine düşen payları o alacak ve tam bir eşitlik temelinde halkın arasında dağıtımını gerçekleştirecekti. Sorunlu dönemde sokaktan kaçmış olanlar, başta Şafi ile karısı, Zeki, Hüseyin ve Kerim olmak üzere, dönüp bu yeni halka katıldılar. Rıfat, yaşadığı sürece hayal dahi edemediği saygı, hürmet ve sevgiyi görmeye başladı. Hatta, Cebelavi'nin Rıfat'ın cesedini yüklenip muhteşem bahçesinde gömmüş olmasına dair o harika hikâye her dilde ve rebap ezgileri eşliğinde anlatıldı. Rıfat'ın tüm müritleri bu konuda fikir birliğindeydi, ayrıca hepsi Rıfat'ın annesiyle babasına hürmetkâr ve sadıktılar; ama bunun dışındaki her şey konusunda farklı görüşlere sahiptiler. Kerim, Hüseyin ve Zeki, Rıfat'ın idealinin hastaları tedavi etmek ve güç ile ihtişamı hor görmekle sınırlı olduğu konusunda ısrar ediyorlardı; onlar ve sokaktaki taraftarları, Rıfat'ın yaptıklarını yapmaya devam ettiler. Başkaları işi daha da ileriye götürerek, onu örnek almak ve hayatlarını onun yaşadığı gibi yaşamak için evlenmekten kaçındılar. Ancak Ali vakıf üzerindeki haklarını muhafaza etti, evlendi ve

toplumlarının yenilenmesi için çağrıda bulundu. Rıfat vakfın kendinden nefret etmemişti, sadece vakıf olmadan da gerçek mutluluğa erişilebileceğini kanıtlamak ve açgözlülükten kaynaklanan ahlaksızlıkları kınamak istemişti. Eğer gelir adaletli bir şekilde dağıtılır, inşaat ile hayır işlerine kullanılırsa bu herkes için büyük bir fayda sağlardı.

Yine de sokak halkı sürdükleri güzel hayattan çok memnundu, hayatı mutluluktan parlayan yüzlerle karşılıyordu; kendilerinden emin bir şekilde bugünün dünden daha güzel olduğunu, yarının da bugünden daha güzel olacağını söylüyorlardı.

Unutkanlık niçin sokağımızın başının belasıdır?

Kasım

64

Sokakta hemen hiçbir şey değişmemişti. Çıplak ayaklar çamurda derin izler bırakmaya devam ediyordu. Çöp yığınlarında ve insanların gözlerinin çevresinde sinekler dolanmaya devam ediyordu. Yüzler hâlâ yorgun ve bezgindi, giysiler hâlâ eski püsküydü, selamlama yerine karşılıklı hakaretler ediliyor, kulaklar yalanlarla ikiyüzlülükleri duymamaya devam ediyordu. Konak hâlâ duvarların ardında sessizliğe ve anılarına gömülmüş durumdaydı, sağında vekilharcın evi, solunda da koruyucunun evi vardı. Sonra da sırasıyla Cebel'in mahallesi ile, sokağın orta yerine denk gelen Rıfat'ın mahallesi vardı. Sokağın Cemaliye'ye kadar uzanan geri kalan kısmında soyları sopları belli olmayan ve "Çöl Sıçanları" adı verilen kaba insanlar yaşıyordu. Bu devirde vekilharç Seyyid Rıfat'tı ve kendisinin diğer vekilharçlardan hiçbir farkı yoktu. Sokağın koruyucusu da Lahita adında kısa boylu, zayıf bir adamdı, görünüşü güçlü olduğu izlenimini uyandırmıyordu, ama kavga sırasında gösterdiği hız, şiddet ve öldürücülük onu bir ateş parçası haline getiriyordu. Sokaklarda kanın oluk oluk aktığı bir dizi kavga sonucu koruyucu konumuna gelmişti. El Cebeller'in koruyucusunun adı Galta'ydı, halkı hâlâ Cebelavi'ye en yakın, en üstün halk olmakla gurur duyuyordu; içlerinden gelen Cebel, Cebelavi'nin konuştuğu ilk ve son kişiydi, onun gözdesiydi. Dolayısıyla pek sevilmiyorlardı. El Rıfatlar'ın koruyucusu Hagag'dı ve Ali'ye hiçbir şekilde benzemiyordu, daha çok Hunfis'e, Galta'ya ve diğer gaspçı çete liderlerine benziyordu. Vakıf gelirlerini zimmetine geçiriyor, şikâyet edenleri dövüyor, halkını Rıfat'ın gücü ve ihtişamı hor görme konusundaki öğretilerine uymaya teşvik ediyordu! Çöl Sıçanları'nın bile kendi koruyucuları vardı, adı Savaris'ti, ama herhangi bir vakfın vekili değildi. Hayat böyleydi, eli sopalı herkes, hatta müzik aleti çalan şairler bile, bunun Cebelavi'nin On Şart'ına uyan adaletli bir sistem olduğuna, vekilharç ile koruyucuların bu sistemi idare edip denetlediğine inanıyordu. Çöl Sıçanları'nın bölgesinde Zekeriya adında yaşlı bir patates satıcısı vardı, iyi kalpliliğiyle ünlüydü,

ayrıca mahallenin çete lideri Savaris'in uzaktan akrabası olduğu için diğerleri arasında sivriliyordu. Arabasını itip patates satarak sokağın çeşitli mahallelerini dolaşırdı. Arabasının ortasında küçük bir mangal vardı, bu mangaldan yayılan harika kokulu duman, Rıfat ile Cebel'in yanı sıra, Cemaliye, Atuf, el-Darasa, Kafr el-Zaghari ve Beyt el-Kadı mahallelerinden çocukların ilgisini çekerdi. Zekeriya, uzun yıllardan beri evli olmasına rağmen çocuk sahibi olma mutluluğuna erişmemişti ama, annesiyle babası ölmüş olan, Kasım adlı yeğeni bu sıralarda ona arkadaş olmaya başlamıştı. Çocuk adam için bir yük teşkil etmiyordu zira, sokağın özellikle onların yaşadığı kesiminde hayat, çöplüklerden beslenen köpeklerin, kedilerin veya sineklerin hayatı kadar değersizdi. Zekeriya, Kasım'ı, babasını sevdiği kadar çok seviyordu, çocuk ailesine katıldıktan sonra karısı hamile kalınca da Kasım'ı uğur olarak görmeye başlamış ve ona daha da şefkatle bağlanmıştı. Kendi oğlu Hasan dünyaya geldikten sonra da Kasım'a olan sevgisinde bir azalma olmadı. Kasım neredeyse bir başına büyüdü, zira gün boyunca amcası mahalleden uzakta olurdu, yengesi de eviyle, çocuğuyla uğraşırdı, ama büyüdükçe dünyası da gelişti. Oturdukları binanın avlusunda veya sokakta oyun oynardı, kendi mahallesinden, Rıfat'tan veya Cebel'den çocuklarla arkadaşlık ederdi. Çorak araziye gidip Hind'in Kayası'nın oralarda oynardı, çölün her tarafını araştırır, dağa tırmanırdı. Arkadaşlarıyla beraber konağa bakarlardı ve o büyükbabasının itibarıyla gurur duyardı, ama bazıları Cebel'den, başkaları da Rıfat'tan söz ettiği zaman ne diyeceğini, diğerlerinin konuşmaları sinsi, hain veya kavgacı bir hal alınca ne yapacağını bilemezdi. Kaç defa, şaşkınlık ve hayranlık içinde vekilharcın evine bakakalmıştı, kaç defa ağaçlardaki meyvelere özlemle ve iştahla bakmıştı. Bir gün bekçi uyuklarken, etrafta da kimse olmadığını gören Kasım gizlice bahçeye girdi. Bahçenin patikalarında mutluluk içinde gezinmeye başladı, çimlerden guava meyveleri topladı, iştahla yedi, sonra kendini bir havuzun önünde buldu, burada çeşmeden fışkıran sudan gözlerini ayıramadı. Mutluluktan kendinden geçerek soyundu, suya dalıp çıkmaya, elleriyle suyun yüzeyine vurmaya ve suyla vücudunu ovalamaya başladı, gözü başka bir şey görmez olmuştu. Derken sert bir sesin öfkeyle,

"Osman, seni adi herif, gel buraya, seni kör olasıca adam!" diye bağırdığını duydu. Sesin geldiği yere başını çevirince, kırmızı bir pelerine sarınmış bir adamın terasta durmuş, öfkeden köpürerek, titreyen parmağıyla kendisini işaret ettiğini gördü. Hemen havuzun kenarına yöneldi, dirseklerine dayanarak bahçenin düzlüğüne tırmandı, ardından bekçinin telaşla kendisine yaklaştığını gördü. Elbiselerini çıkardığı yerde unutup, duvara bitişik olan yasemin çardağına yöneldi. Oradan dış kapıya koştu, sokağa çıktı ama onu kovalayan Osman mahallenin orta yerinde onu kolundan yakaladı. Osman durup nefes almaya çalışırken Kasım'ın çığlıkları yükselip sokağı doldurdu. Az sonra kucağında bebeğiyle yengesi geldi, Savaris de kahvehaneden çıktı. Yengesi Kasım'ın görüntüsü karşısında hayrete kapıldı ve onu elinden tuttu.

"Utanın," dedi bekçiye, "çocuğu korkuttunuz. Ne yaptı size, elbiseleri nerede?"

"Vekilharç hazretleri onu havuzda yüzerken gördü!" diye kibirle bağırdı bekçi. "Küçük şeytanın kırbaçlanması gerekir. Kerata ben uyurken içeriye girmiş. Siz de, küçük şeytanlarınız da bize huzur vermiyorsunuz!"

"Üzgünüm. Çocuk öksüz. Haklısınız," dedi kadın telaşla, çocuğu adamın ellerinden alarak. "Ben onu sizin namınıza cezalandırırım, efendim, ama çocuğun elbiselerini geri alabilir miyim, lütfen?"

Bekçi elleriyle bir bıkkınlık işareti yaparak ona sırtını döndü ve evine yöneldi.

"Bu mikroptan dolayı beddua yedim ve hakarete uğradım, pis küçük şeytanlar! Ne iğrenç bir sokak!"

Kadın kucağında Hasan'la evine döndü, hıçkırarak ağlayan Kasım'ı çekiştirerek götürdü.

65

Zekeriya Kasım'a hoşnutlukla baktı.

"Sen artık çocuk değilsin, Kasım. Neredeyse on yaşına bastın," dedi. "Çalışmaya başlamanın zamanı geldi artık."

Kasım'ın kara gözleri sevinçle parladı. "Beni de yanında götüreceğin günün hayalini o kadar çok kurdum ki amca!"

"Sen çalışmak değil, oyun oynamak istiyordun!" diye güldü adam. "Ama şimdi akıllı bir çocuk oldun, bana yardımcı olabilirsin."

Çocuk el arabasına koşarak onu itmeye çalıştı, ama Zekeriya onu durdurdu.

"Dikkat et, patatesler dökülmesin, yoksa açlıktan ölürüz," dedi yengesi.

Zekeriya arabanın saplarını yakaladı.

"Sen önden git ve 'Harika patatesler, közde patatesler,' diye bağır, benim yaptığım ve söylediğim her şeyi izle. Üst katlarda oturan müşterilere patateslerini sen götüreceksin. Bir de genelde gözlerini açık tut."

"Ama ben de *itebilirim*," dedi Kasım, arabaya baktı, gücenmişti.

Adam arabayı iterek, "Sana ne söylediysem onu yap, inat etme. Baban iyi bir insandı," dedi.

Araba Cemaliye'ye doğru inerken, Kasım da ıslık kadar tiz bir sesle, "Harika patatesler, közde patatesler," diye bağırıyordu. Hiç tanımadığı mahallelere girdiği ve bir erkek gibi çalıştığı için mutluluğuna diyecek yoktu. Vatavit Sokağı'na ulaştıklarında Kasım çevresine bakıp amcasına, "Burası, İdris'in Edhem'in yolunu kestiği yer!" dedi.

Zekeriya bu söylenileni umursamazca, başıyla tasdik etti.

"Edhem de senin gibi bir el arabası itiyordu!" diye devam etti Kasım, gülerek.

Araba ile gündelik turlarını yaptılar, el-Hüseyin'den Beyt el-Kadı'ya, Beyt el-Kadı'dan el-Darasa'ya kadar uzandılar, bu arada Kasım hayret içinde yayalara, dükkânlara ve camilere baktı, derken amcasının adına Mukattam Pazarı dediği küçük bir meydana geldiler. Çocuk hayranlıkla çevresine bakındı.

"Burası gerçekten Mukattam Pazarı mı? Burası Cebel'in sığındığı ve Rıfat'ın doğduğu yer!"

"Evet," dedi Zekeriya, sesi heyecansızdı. "Hiçbiri bizden değil!"

"Ama hepimiz Cebelavi'nin çocuklarıyız," dedi Kasım. "Neden onlar gibi değiliz?"

Zekeriya güldü. "En azından onlar gibi yoksuluz!"

Adam arabasını pazar yerinin çöle bakan ucuna, tespih, tütsü ve muska dükkânı gibi görünen, tenekeden bir kulübeye doğru götürdü. Dükkânın önünde, yere serili bir postun üzerinde uzun, beyaz sakallı, yaşlı bir adam oturuyordu. Zekeriya arabasını kulübenin önünde durdurdu, yaşlı adamla samimi bir şekilde el sıkıştı.

"Yetecek kadar patatesim var bugün," dedi adam.

"Sizinle burada oturmak, benim için para kazanmaktan daha iyi," dedi Zekeriya, adamın yanına otururken.

Yaşlı adam merakla çocuğa baktı. "Gel buraya, Kasım, gel, Yahya'nın elini öp."

"Bu çocuk kim, Zekeriya?"

"Merhum ağabeyimin oğlu," dedi Zekeriya, bacaklarını güneşe uzatarak.

Çocuğu postun üzerinde, yanına oturttu, ona, "Babanı hatırlıyor musun, oğlum?" diye sordu.

"Hayır, efendim," dedi Kasım, başını sallayarak.

"Baban benim dostumdu ve iyi bir insandı."

Kasım gözlerini raflardaki mallara kaldırarak renklerine baktı. Yahya yanı başındaki rafa uzanarak bir muska seçti, sonra da onu çocuğun boynuna astı.

"Sakla bunu, seni her türlü kötülükten koruyacaktır."

"Yahya bizim sokaktandı," dedi Zekeriya, "Rıfat mahallesindendi."

Kasım Yahya'ya baktı. "Sokaktan neden ayrıldınız, efendim?"

"Rıfat mahallesinin çete lideri uzun bir zaman önce ona kızmış, o da oradan ayrılmaya karar vermiş."

"O zaman Rıfat'ın babası Şafi'nin yaptığının aynısını yaptınız!" dedi Kasım şaşkınlık içinde.

Yahya dişsiz ağzıyla uzun uzun güldü. "Demek sen bunu biliyorsun öyle mi, oğlum? Sokağımızın insanları bu hikâyeleri ne kadar iyi bilirler –peki kafaları çalışmıyor mu, neden ders almazlar?"

Kahvehane çırağı çay tepsisiyle geldi, tepsiyi Yahya'nın önüne bırakarak oradan ayrıldı. Yahya giysisinin göğüs cebinden küçük bir paket çıkardı ve açmaya başladı.

"Burada çok değerli bir şey var," dedi memnuniyetle. "Bunun etkileri sabaha kadar sürer!"

"Bir deneyelim," dedi Zekeriya, ilgiyle.

"Buna hayır dediğini hiç duymadım zaten," diye güldü Yahya.

"Zevkli bir şeyi nasıl reddedebilirim ki?"

Parçayı aralarında bölerek çiğnemeye başladılar. Kasım hayranlıkla onları izlerken amcası da gülmeye başladı. Yaşlı adam çayını yudumluyordu. "Sen de sokak halkı gibi çete lideri olmayı mı hayal ediyorsun?" diye sordu Kasım'a.

"Evet," dedi Kasım, gülümseyerek.

Zekeriya kıkırdadı, sonra da özür dilercesine, "Onu affet, Yahya. Biliyorsun, sokağımızda bir erkek ya çete lideridir ya da çete liderlerinin vurması için onlara başını uzatır," diye ekledi.

"Allahtan sana rahmet dilerim, Rıfat," diyerek iç geçirdi Yahya. "Cehennem sokağımızdan senin gibi birisi nasıl çıktı?"

"O sokak onun sonu da oldu, biliyorsun."

"Rıfat, öldürüldüğü gün ölmedi," diyerek kaşlarını çattı Yahya. "O, halefi bir çete lideri haline geldiği gün öldü!"

"Rıfat nereye gömülü?" diye endişeyle sordu Kasım. "Halkı, büyükbabamızın onu bahçesine gömdüğünü söylüyor. El Cebeller de cesedinin çölde kaybolduğunu söylüyorlar."

"Lanet hainler!" diye öfkeyle bağırdı Yahya. "Bugün bile, ondan hâlâ nefret ediyorlar!" Sonra biraz toparlanıp, "Söyle bana, Kasım, sen Rıfat'ı seviyor musun?" diye sordu.

Çocuk temkinli gözlerle amcasına baktı, ama sonra içtenlikle, "Evet, efendim, onu çok seviyorum," dedi.

"Hangisini daha çok isterdin, onun gibi olmayı mı, yoksa bir çete lideri olmayı mı?"

Kasım'ın ona dönen gözlerinde hem şaşkınlık hem keyif okunuyordu. Konuşmak üzere ağzını açtı, ama bir şey demedi.

"Benim gibi patates satmaktan hoşnut olsun, yeter," diye güldü Zekeriya.

Bir eşeğin yere düşüp bağlı olduğu arabayı devirmesi üzerine pazaryerinde büyük bir gürültü kopunca Yahya ile yanındakiler sustular; arabadaki kadın yolcular dışarı atlarken sürücü de eşeği dövmeye başladı.

"Önümüzde uzun bir yol var," dedi Zekeriya, ayağa kalkarak. "Sağlıcakla kal, Yahya."

"Geldiğin zaman oğlanı da getir," dedi Yahya. Sonra Kasım'ın elini sıktı ve saçlarını karıştırdı. "Sen olağanüstü bir çocuksun."

66

Çölde kızgın güneşten korunulabilecek tek yer, Hind'in Kayası'ydı. Kasım orada oturuyordu, yanında koyunlardan başka kimse yoktu. Üzerinde temiz, mavi bir cellabiye vardı, bir çobanın cellabiyesi ne kadar temiz olabilirse o kadar temizdi; başında, onu güneşten koruyacak, kalın kumaştan bir sarık, ayaklarında da eskimiş deri terlikler vardı. Çoğu zaman düşüncelere dalıp giderdi, geri kalan zamanlar da koyunları, koçları, keçileri ve oğlakları seyrederdi. Değneği yanında, yerdeydi. Yanı başında Mukattam Dağı yükseliyordu, oturduğu yerden devasa ve kasvetli görünüyor, güneşin gazabına meydan okuyordu, ıstırap içindeydi ama boyun eğmiyordu. Ufka kadar uzanan çöl de sanki ağır bir sessizliğin ve yakıcı havanın yükünü taşıyordu. Kasım, düşüncelerini, hayallerini ve gençliğinin gelip geçici heveslerini tükettikten sonra, gözlerini sürüye çevirdi, oyun oynayışlarını, kavgalarını, aşk hikâyelerini, hareketlerini, tembelliklerini, onu duygulandıran oğlaklarla kuzuları seyretti. Kara gözlerine hayranlıkla baktı; bakışları kalbinin daha hızlı atmasına neden oluyordu, sanki onunla konuşuyorlardı. O da onlarla konuşuyordu ve onlara gösterdiği şefkat dolu ilgiyle, küstah çete liderlerinin sokaktaki insanlara yağdırdığı küfürleri karşılaştırıyordu. Sokakta çobanlara küçümser gözle bakılmasına hiç aldırış etmiyordu, zira çoban olmanın, kabadayı, sahtekâr veya dilenci olmaktan daha iyi bir şey olduğuna yürekten inanıyordu. Ne olursa olsun, çölü ve temiz havayı çok seviyordu, Mu-

kattam'ın, Hind'in Kayası'nın ve tuhaf ruh hallerine sahip gök kubbenin dostluğundan zevk alıyordu, ayrıca çobanlık yaparken hep Yahya'ya rastlıyordu. Yahya onu çobanlık yaparken ilk gördüğünde, "Patates satıcılığından çobanlığına mı geçtin?" diye sormuştu.

"Neden olmasın, efendim?" diye cevap vermişti Kasım, herhangi bir mahcubiyet hissetmeden. "Bu işten dolayı mahallemde yüzlerce işsiz adam beni kıskanıyor!"

"Amcan gitmene nasıl izin verdi?"

"Kuzenim Hasan büyüdü, onun da amcamla beraber gitmeye benden daha fazla hakkı var. Koyunlara bakmak da dilencilik yapmaktan daha iyi!"

Gün geçmiyordu ki Kasım öğretmenini görmeye gitmesin. Onu çok seviyor, sohbetiyle büyüleniyordu; onun kendini tamamıyla sokağının geleneklerine, şimdiki zamanına ve geçmişine verdiğini keşfetmişti. Şairlerin söylediği her şeyi ve daha fazlasını biliyordu, hatta genelde görmezden gelinen şeyleri de biliyordu. "Her mahalleden koyunlara bakıyorum," dedi Kasım Yahya'ya. "Cebel'den koyunlarım var, birkaç tane Rıfat'tan var, kendi mahallemizdeki zenginlerin koyunları da var. İşin en harika tarafı da, hepsi kardeş kardeş otluyorlar, halbuki sokağımızda yaşayan bağnaz sahipleri arasında böyle bir şey imkânsız!" Sonra da ona, "Hümam da çobandı. Peki çobanları hor görenler kimler? Dilenciler ve serseriler, bir de işsizler. Onlar çete liderlerine saygı duyuyorlar; peki çete liderleri de utanmaz, kana susamış hırsızlar değil de ne? Sokağımızın çocuklarını Allah affetsin!" dedi.

Bir defasında Yahya'ya şaka yoluyla, "Ben yoksulum ve mutluyum. Elimi kaldırıp kimseyi incitmiyorum, koyunlarım bile benden şefkatten başka bir şey görmüyor. Bu durumda Rıfat'a benzemiyor muyum?"

"Rıfat mı? Sen mi Rıfat'a benziyorsun?" Adam ona dehşet içinde baktı. "Rıfat hayatını kardeşlerinin iyi olabilmeleri için, onları cinlerden kurtarmaya çalışarak geçirdi!" Sonra yaşlı adam güldü. "Sen kadınlara bayılan bir çocuksun, çöl kadınlarını görmek için karanlıklarda saklanıyorsun!"

"Bunda bir kötülük mü var, efendim?"

"Senin bileceğin bir şey bu, ama Rıfat'a benzediğini de söyleme!"

Kasım bir an bunları düşündü, sonra da, "Cebel de Rıfat gibi, Cebelavi'nin itaatkâr çocuklarından biri değil miydi? Öyleydi, efendim, ama o da âşık olup evlendi, halkının vakıf üzerindeki haklarını elde etti ve onları eşit bir şekilde paylaştırdı," dedi.

"Ama onun tek amacı vakıftı zaten!" dedi Yahya sertçe.

Çocuk bunu düşündü, içtenlikle, "Ama diğer amaçları arasında uygarlık, adalet ve hukuk da vardı," dedi.

"Demek Cebel'in Rıfat'tan daha iyi olduğunu düşünüyorsun?" diye öfkeyle sordu Yahya.

Kasım'ın kara gözleri şaşkınlıkla doldu, bir şey söylemeden önce uzun bir süre duraksadı, sonra, "Her ikisi de iyi adamlardı. Sokağımızdaki iyi adamların sayısı çok azdır; Edhem, Hümam, Cebel ve Rıfat, o kadar. Ama çete liderlerinden çok var!"

"Ayrıca Edhem üzüntüden öldü, Hümam öldürüldü ve Rıfat da öldürüldü," dedi Yahya esefle.

Kasım kendi kendine, *onlar gerçekten de sokağımızda doğan iyi adamlardı, muhteşem hayatları oldu ama sonları kötü oldu*, diye fısıldadı, büyük kayanın gölgesine yerleşirken. Onlara benzeme arzusu yüreğinde yangın gibiydi. Çete liderleri ne kadar alçakça şeyler yapıyorlardı. İçini tuhaf bir üzüntü sardı, endişeye kapıldı. Korkularını bastırmak için kendi kendine şöyle dedi: "Bu kaya kaç kişiye, kaç olaya tanıklık etti; Kadri ile Hind'in tutkusuna, Hümam'ın cinayetine, Cebel ile Cebelavi'nin karşılaşmasına, Rıfat'ın büyükbabasıyla konuşmasına. Ama o olaylar ve o insanlar neredeydi şimdi? Geriye sadece hoş anılar kalmıştı, ama o anılar da bir keçi veya koyun sürüsünden daha değerliydi! Ve tabii bu kaya büyük atamıza, bu ufuklarda tek başına gezindiği ve istediğini yaptığı, kötüleri korkuttuğu zamanlara tanıklık ediyor. Peki kendini kapattığı evinde büyükbabamız nasıl acaba?

Günün sonunda ayağa kalktı, gerindi ve esnedi. Ahenkli bir ıslık çalmaya başlayıp değneğini salladı. Koyunlar meleyerek bir araya geldiler, sürü halinde kasabaya doğru yöneldiler. Kasım acıkmıştı; gün boyunca küçük bir balıkla küçük bir somun ekmek dışında hiçbir şey yememişti ama amcasının evinde onu güzel bir akşam yeme-

ği bekliyordu. Adımlarını sıklaştırdı, uzaktan konağı ve yüksek duvarlarını, kepenkleri kapalı pencerelerini, ağaçların tepelerini gördü. Peki, bahçe neye benziyordu, –şairlerin övdüğü, Edhem'in özlemini çekerek öldüğü bahçe? Sokağa yaklaştıkça kulağına burasının karmaşık gürültüsü gelmeye başladı. Karanlık çökerken büyük duvarın yanından geçerek sokağa girdi. Birbirlerine çamur fırlatarak oynayan çocuk topluluklarının arasından geçti, kulakları seyyar satıcıların haykırışıyla, kadınların dedikodusuyla, işsizlerin alaycı ya da ağza alınmaz laflarıyla, delilerin çığlıklarıyla, vekilharcın arabasındaki zillerin sesiyle, burnu da balla karışık tütünün güçlü kokusuyla, çürümüş çöplerle ve sarımsak ile kişniş sosunun harika aromasıyla doldu. Koyunları evlerine bırakmak için Cebel'deki binalara gitti, sonra aynısını el Rıfat mahallesinde yaptı. En sonunda tek bir koyunu kalmıştı, o da Çöl Sıçanları mahallesinde mülke sahip tek kadın olan Kamer Hanım'ın koyunuydu. Kadın orta boy bir avlusu olan, iki katlı bir evde oturuyordu; avlunun ortasında bir palmiye, bir köşesinde de bir guava ağacı vardı. Kasım, Naama'yı önüne katarak avluya girdi, kıvır kıvır saçları ağarmış olan köle Sakine'ye rastladı. Ona selam verdi, Sakine de gülümseyerek onu selamladı. "Naama nasıl?" diye sordu, çınlayan sesiyle.

Kasım ona koyunu ne kadar çok sevdiğini söyledi, onu Sakine'yle bırakıp uzaklaşmaya başlarken, evin hanımı sokaktan avluya girdi. Kadın, pelerine sarılı dolgun vücuduyla karşısında durdu, yüzünün alt tarafını kapatan siyah peçenin üzerinden kara gözleriyle ona şefkatle baktı. Kasım yana çekilerek bakışlarını kaçırdı, ama kadın zarif bir canayakınlıkla onunla konuştu.

"İyi akşamlar."

"İyi akşamlar, hanımım."

Kadın adımlarını yavaşlatarak önce Naama'ya, sonra da ona dikkatle baktı. "Sayende Naama her gün biraz daha şişmanlıyor!"

"Allah'ın ve sizin sayenizde," dedi Kasım. Kadının nazik sözlerinden çok, şefkatli bakışı onu duygulandırmıştı.

"Ona biraz yemek ver," dedi Kamer Hanım, Sakine'ye dönerek.

Kasım minnettarlığını ifade etmek için ellerini başına kaldırdı. "Çok naziksiniz, hanımım."

Onunla vedalaşıp oradan ayrılırken bir bakışla daha ödüllendirildi. Kaderinin onunla karşılaşmasına izin verdiği her defasında olduğu gibi, kadının sıcaklığı ve canayakınlığı Kasım'ı duygulandırmıştı. Hayatında hiç tatmadığı türden bir canayakınlıktı, anne sevgisi denen ve ne olduğunu bilmediği duyguya benzediğini biliyordu bir tek. Eğer annesi yaşamış olsaydı, kırk yaşlarındaki bu kadınla aynı yaşlarda olurdu. Gücüyle ve şiddetiyle bu kadar gurur duyan sokağında bu şefkat ne kadar tuhaf bir şeydi. Kadının çekingen güzelliğiyle bunun Kasım'ın ruhunda uyandırdığı büyük mutluluk daha da harikaydı. Çölde yaşadığı ve şiddetli arzular ve kısacık, hüzünlü tatminler sunan tutkulu maceralara hiç benzemiyordu. Değneği omzunda, aceleyle amcasının evine yöneldi, o kadar heyecanlanmıştı ki gözü bir şey görmüyordu. Eve ulaştığında, amcasının ailesini avluya bakan balkonda kendisini bekler buldu. Diğerleri ile beraber, üzerinde falafel, pırasa ve kavundan oluşan akşam yemeğinin bulunduğu alçak masanın etrafına oturdu. On altı yaşına gelmiş olan Hasan o kadar uzun boylu ve güçlüydü ki Zekeriya bir gün onun Çöl Sıçanları'nın koruyucusu olacağını hayal ediyordu. Akşam yemeği bitince yengesi masayı topladı, Zekeriya dışarı çıktı, iki arkadaş balkonda kaldı, derken avludan bir ses duyuldu: "Kasım!"

İkisi de yerlerinden kalktı, Kasım, "Geliyoruz Sadık," diye cevap verdi.

Sadık onları mutluluktan ışıldayan bir yüzle karşıladı. Kasım'la aşağı yukarı aynı yaşta ve boydaydı ama daha zayıftı. Çöl Sıçanları mahallesinin Cemaliye'ye yakın ilk dükkânında bakırcı kalfası olarak çalışıyordu. Üç arkadaş Dingil Kahvehanesi'ne yöneldiler, oraya girerlerken, ön tarafta bir bank üzerinde bağdaş kurup oturmuş olan şair Taza onları gördü. Savaris girişe yakın, Dingil'in yanında oturuyordu, gençler çete liderinin yanına gittiler. Kasım ile Hasan onunla akraba olmaktan gurur duymalarına rağmen, alçakgönüllülükle onu selamladılar. Bir banka oturdular, bir çocuk hemen gelip her zamanki siparişlerini aldı; Kasım nargileyi ve naneli çayı seviyordu. Savaris kibirle Kasım'a baktı, "Neyin var senin, bir kız gibi giyinip süslenmişsin?" diye kaba kaba sordu.

Kasım'ın yüzü kızardı. "Temiz ve titiz olmanın kötü bir yanı yok, efendim," dedi, özür dilercesine.

"Senin yaşında olunca saçma oluyor!" diye onunla alay etti Savaris.

Kahvehaneye sessizlik çöktü, sanki müşteriler de, çatal ve bıçaklar da, duvarlar da çete liderini dinliyorlardı. Sadık arkadaşına şefkatle baktı, onun ne kadar incinmiş olduğunu biliyordu, Hasan da, ne kadar kızgın olduğunu çete liderinin görmemesi için yüzünü zencefil şerbeti bardağının arkasına sakladı. Taza rebabı eline aldı, vekilharç Rıfat, çete lideri Lahita ve mahallenin koruyucusu Savaris'i selamladıktan sonra tellerini tıngırdatıp şarkı söylemeye başladı.

"Edhem ayak sesleri duyduğunu sandı. Algılanması ve tanımlanması zor olan güçlü, tatlı bir koku gibi, sisli anıları canlandıran, yavaş, ağır ayak sesleri. Yüzünü barakanın girişine çevirdi, kapının açıldığını gördü, derken büyük bir karaltı kapıyı kapladı. Edhem şaşkınlıkla sıçradı, karanlığa baktı; umudu ve korkuyu bir arada hissetti, sonra ağzından derin bir inilti kaçırdı. 'Baba?' diye mırıldandı. O yaşlı sesi duyar gibi oldu: 'İyi akşamlar, Edhem.' Gözleri yaşla doldu. Kalkmaya çalıştı ama başaramadı. Yirmi yıldır hissetmediği türden bir sevinç, bir mutluluk hissetti."

67

"Kasım, bekle," dedi köle Sakine. "Sana bir şey vereceğim."

Köle içeri girerken, Kasım, koyunun palmiyeye bağlı olduğu yerde, kalbi hızlı hızlı atarak onu bekledi. Kendi kendine, kölenin sesinde duyduğu şefkatin, evin hanımının yüreğindeki asil duygulardan kaynaklanıyor olması gerektiğini söyledi. Kadının kendisine baktığını görmeyi, gün boyu çölde yanan vücuduna tatlı bir serinlik verecek sesini duymayı arzuluyordu.

Sakine elinde bir paketle evden çıktı, paketi Kasım'a verdi. "Bir çörek. Afiyetle ye!"

Kasım paketi aldı, "Lütfen benim namıma evin cömert hanımına teşekkür et," dedi.

O zaman pencerenin ardından kadının tatlı sesi duyuldu: "Bana değil, Allaha şükret, dostum."

Kasım, minnettarlığını belirtmek için elini salladı, ona bakmadan oradan ayrıldı; kadının, "dostum" deyişini içinden, sarhoşluk benzeri bir sevinçle tekrarlayıp duruyordu. Çoban, bu sözleri daha önce hiç duymamıştı. Bu sözleri kim söylemişti? Bu sefil mahalledeki tek saygın hanımefendi! Karanlığın bastığı sokağa sevgi dolu bir bakış fırlattı, kendi kendine, "Sokağımız sefil olabilir, ama yorgun yüreklere mutluluk verecek birkaç şey var hâlâ burada!" dedi. Derken, "Param! Param çalındı!" diye bir haykırış onu rüyalarından uyandırdı. Beyaz cellabiyeli, sarıklı bir adamın mahallenin başından gelip, sokağın diğer ucuna doğru koştuğunu gördü. Sokakta bulunan herkes bağıran adama döndü, çocuklar ona doğru koştu, kapı eşiklerinde oturan satıcılar ve halk onu görebilmek için kafalarını uzattılar. Pencerelerde ve yerde, bodrum kapaklarında başlar göründü. Kahvehane müşterileri dışarı çıkıp adamın etrafını aldılar. Kasım yakınlarda duran ve cellabiyesinin yakasından içeri bir sopa sokarak sırtını kaşıyan bir adam gördü, ifadesiz gözlerle olanları izliyordu.

"Bu adam kim?" diye sordu ona Kasım.

"Vekilharcın evinde çalışmış olan bir döşemeci."

Çöl Sıçanları'nın çete lideri Savaris, Rıfat'ın çete lideri Hagag ve Cebel'in çete lideri Galta adama yaklaşarak herkese geri çekilmelerini emretti. Herkes hemen birkaç adım geriledi.

"Nazar değdi ona!" dedi bir kadın, Rıfat mahallesindeki bir binanın penceresinden.

"Evet!" dedi başka bir kadın, Cebel mahallesindeki komşu bir binanın penceresinden. "Vekilharcın evindeki döşemecilik işinden alacağı parayı herkes kıskanıyordu. Allah bizi nazardan saklasın!"

Bir kapının önünde bir çocuğun saçından bit ayıklayan üçüncü bir kadın, "Aman Allahım, vekilharcın evinden ayrılırken gülüyordu. Birazdan bağırıp ağlayacağını bilmiyordu! Kahrolasıca para!" dedi.

"Bütün param çalındı!" diye avazı çıktığı kadar bağırdı adam. "Bütün bir haftanın ücretiydi, daha da fazlası, evim için, dükkân için, çocuklarım için paraydı, yirmi küsur dirhemdi! Kahrolasıca alçaklar!"

"Yeteeer! Herkes sussun!" dedi Cebel'in çete lideri Galta. "Kesin sesinizi, hayvanlar! Burada söz konusu olan bu sokağın şöhreti! Sonuçta bütün suç çete liderlerine atılacak!"

"Allah için," dedi Rıfat'ın çete lideri Hagag, "suç hiç kimsenin üzerine atılmayacak. Ama parasını bizim sokakta kaybettiği ne malum?"

"Yemin ederim ki karımı boşarım!" diye boğuk bir sesle bağırdı adam. "Sokağınızda soyuldum, parayı vekilharç hazretlerinin bekçisinden aldım, sokağın diğer ucunda göğüs cebime baktığımda param gitmişti!"

Sesler yükselip birbirine karıştı, Hagag, "Kesin sesinizi, aptal hayvanlar! Bana bak, paranın kaybolduğunu nerede fark ettin?"

Adam Çöl Sıçanları bölgesinin sonuna işaret etti.

"Bakırcının dükkânının önünde, ama orada kimse bana yaklaşmadı."

"O halde bizim bölgemize girmeden önce soyulmuş," dedi Savaris.

"O geçerken ben kahvehanedeydim," dedi Hagag, "mahallemizde kimsenin ona yaklaştığını görmedim."

"Cebel'de hırsız yoktur!" dedi Galta öfkeyle. "Biz bu sokağın en soylu insanlarıyız!"

"Bu kadar yeter, Galta," dedi Hagag ters ters. "Ayrıca bu sokağın en soylu halkı konusunda da yanlışın var."

"Bunu hiç kimse inkâr edemez."

"Beni kışkırtma!" diye gümbürdedi Hagag. "Bu köylü inançlarını Allah kahretsin!"

"Aşağılık köylü saçmalıklarına binlerce lanet olsun!" diye bağırdı Galta, bir o kadar öfkeyle.

"Ama lütfen! Benim param sokağınızda kayboldu," diye ağladı döşemeci. "Eminim hepiniz soylu insanlarsınızdır, ama benim param ne olacak? Bana ne olacak, zavallı Fangari'ye?"

"Bir arama başlatmalıyız," dedi Hagag sertçe. "Herkesin ceplerini, kadın, erkek, çocuk herkesi, köşe bucak her yeri arayacağız."

"Hadi, arayın bakalım," dedi Galta dudak bükerek. "Suçluyu bulacaksınız, ama bizden birisi olmayacak."

"Bu adam vekilharcın evinden ayrılmış, ilk olarak Cebel mahallesinden geçmiş," dedi Hagag. "Bu durumda aramaya Cebel'den başlayalım."

Galta bir kahkaha attı.

"Ben hayatta olduğum sürece olmaz. Kim olduğunu hatırla, Hagag, benim de kim olduğumu unutma."

"Bak, Galta, benim vücudumdaki bıçak yaraları senin vücudundaki kıllardan fazla!"

"Benim vücudumda zaten kıllara yer kalmadı!"

"İçimdeki şeytanı uyandırma!"

"Dünyanın tüm şeytanlarıyla mücadele etmeye hazırım."

"Benim param ne olacak?" diye haykırdı Fangari. "Bu olanlar sizin için de kötü değil mi, insanlar sizin sokağınızda soyulduğumu söyleyecekler!"

Bunu duyunca öfkelenen bir kadın, "Dikkat et, seni çirkin yaratık, bizim şöhretimizi mahvedeceksin!" diye bağırdı.

Birileri de, "Parası neden Çöl Sıçanları'nın bölgesinde çalınmış olmasın ki? Onların çoğu ya hırsız ya da dilenci," dedi.

"Bizim hırsızlarımız kendi sokağımızda hırsızlık yapmaz!" diye ilan etti Savaris.

"Biz bunu nereden bilelim?"

"Bu kadar küstahlık yeter," dedi Savaris, gözleri öfkeden kanlanarak. "Arama sonucunda ya hırsız bulunacak, ya da bu sokağın sonu olacak!"

"Çöl Sıçanları'yla başlayın!" diyen sesler duyuldu.

"Sıradan bir aramanın ötesine geçen olursa, yüzünü sopamla dağıtırım," diye bağırdı Savaris. Sopasını kaldırdı, adamları çevresine toplandı. Hagag da kendi sopasını kaldırdı, Galta da kendi alanına çekildi ve aynısını yaptı. Döşemeci ağlayarak bir eşiğe doğru çekildi. Neredeyse gece olmuştu. Herkes kanlı bir mücadelenin başlamasını bekliyordu ki, Kasım sokağın ortasına gelip yüksek sesle konuştu.

"Bekleyin! Kayıp parayı bulmak için kan dökmeye gerek yok! Cemaliye'de, el-Darasa'da ve Atuf'ta, vekilharcın ve sokağın bütün koruyucularına rağmen, Cebelavi Sokağı'na gidenler soyulur diyecekler."

"Çoban ne istiyor?" diye sordu Cebel mahallesinden bir adam.

"Parayı herhangi bir mücadele olmadan geri alıp sahibine vermek için bir çözüm önerim var," dedi Kasım azametli bir tavırla.

"Çok minnettar kalırım," dedi döşemeci, Kasım'ın yanına koşarak.

"Hırsızı ortaya çıkarmadan paranın sahibine dönmesi sağlanacak," dedi Kasım kalabalığa.

Sessizlik çöktü, bütün gözlerin büyük bir dikkatle odaklandığı Kasım konuşmaya devam etti. "Karanlık çökene kadar bekleyelim, birazdan hava kararacak. Sokakta tek bir mum yakmayın, hepimiz sokağın bir ucundan diğerine kadar yürüyelim ki tek bir mahalleden şüphelenilmesin. Bu arada, para her kimdeyse, o kişi karanlıkta, kendini ele vermeden, parayı sokağa bırakabilsin. Böylece hem parayı buluruz hem de sokak çatışmanın neden olacağı felaketten esirgenmiş olur."

Döşemeci Kasım'ın kolunu yakalayarak yalvarırcasına, "Evet, çözüm bu, lütfen kabul edin bunu, benim için kabul edin," diye bağırdı. "İyi bir fikir bu!" diye bağırdı biri. "Hırsızın kendini de, sokağı da kurtarması için iyi bir fırsat." Bir kadın sevinçle zılgıt çekti. Halk, umutlansın mı, korksun mu bilemeden bir çete liderinden diğerine baktı; gururlu ve alıngan çete liderlerinin hiçbiri bu öneriyi kabul eden ilk kişi olmak istemiyordu, dolayısıyla sokak halkı mantığın mı üstün geleceğini, yoksa sopalarla kan mı dökülecegini merak etti.

Derken, herkesin tanıdığı bir ses duyuldu: "Dinleyin!"

Herkes başını sesin geldiği yere doğru çevirdi; sokağın koruyucusu Lahita, evinin yakınlarında duruyordu. Sessizlik çöktü, herkes nefesini tutarak onun tekrar konuşmasını bekledi.

"Bu öneriyi kabul edin, sizi pis çingeneler," dedi adam, küçümseyerek. "Bu kadar aptal olmasanız, sizi bir çobanın kurtarmasına gerek kalmazdı."

Bunu duyan kalabalık ferahladı, kadınlar mutluluktan tiz bir sesle zılgıt çekti. Kasım'ın kalbi daha da hızlı atmaya başladı. Kamer'in evini gördü; sokağa bakan iki pencereden birinin ardında onun kara gözlerinin kendisini seyrettiğini bilmek içini müthiş bir mutlulukla dolduruyordu. Şu ana kadar hiç hisset-

mediği bir zafer duygusunun tadını çıkardı. Herkes çöle, gökyüzüne bakarak, karanlığın yavaş yavaş indiğini izleyerek geceyi bekledi. Etraf görünmez olmaya başladı, insanların yüzleri kayboldu, birer gölge haline geldiler. Konağın iki yanından çöle çıkan iki patika karanlıkta kayboldu. Hayalet benzeri karaltılar konağa doğru hareket etmeye başladı, sonra Cemaliye'ye, oradan da kendi mahallelerine doğru yöneldiler. Bu noktada Lahita en hükmedici sesiyle, "Işıklar!" diye bağırdı.

İlk ışık, Çöl Sıçanları mahallesinde, Kamer'in evinde yandı, sonra el arabalarının fenerleri yandı, kahvehane lambaları yakıldı ve sokak bir kez daha ortaya çıktı. Bir grup lamba ışığında sokağı taramaya başladı, bir süre sonra da birisinin sesi duyuldu: "İşte cüzdan!"

Fangari ışığın olduğu yere koştu, cüzdanı kaptı, parasını saydı ve arkasına bakmadan aceleyle Cemaliye'ye doğru yöneldi; ardından kahkahalar ve kadınların zılgıtları yükseldi. Kasım ilgi odağı haline geldi, çiçek kabul eder gibi tebrikleri kabul ediyordu, yorumları, şakaları dinliyordu. O akşam Kasım, Hasan ve Sadık mahalle kahvehanesine gittiklerinde, Savaris onları gülümseyerek karşıladı. "Kasım'a bir nargile, bizden!"

68

Yüzü kızarmış, gözleri ışıl ışıl ve kalbi ferahlamış olan Kasım koyunu, yani Naama'yı almak için Kamer'in avlusuna gitti. "İşte buradayım," diye seslendi. Merdivenin dibinde, Naama'nın ipini çözüyordu ki önce haremin kapısının bir gıcırtıyla açıldığını, ardından da hanımın sesini duydu. "Günaydın."

"Allahın izniyle size iyi bir gün dilerim, efendim," dedi, içtenlikle.

"Dün sokağımız için harika bir şey yaptın."

"Allah benimleydi," dedi Kasım, mutluluktan uçtuğunu hissederek.

"Bilgeliğin şiddetten daha iyi olduğunu bize öğrettin," dedi kadın, hayranlığını ele veren ahenkli bir sesle.

Kasım içinden, *senin aşkın bilgelikten daha da iyi*, dedi.

"Teşekkür ederim," dedi.

Kadın cevap verdiğinde sesinden gülümsediği anlaşılıyordu: "Sürüne nasıl bakıyorsan Cebelavi'nin erkeklerine de öyle bakıyorsun, gördük. Dikkatli ol; hoşça kal."

Kasım koyunu alarak oradan ayrıldı, binaların yanından geçtikçe kafilesine oğlaklar, keçiler ve koyunlar kattı. Kendisine hoş sözler söylendi, onu her zaman görmezden gelen çete liderleri bile selamına karşılık verdiler. Büyük bir koyun sürüsünün ardında, konağın duvarı boyunca yürüyerek çöle doğru yoluna devam etti. Oraya ulaştığında, dağın tepesini aşmış olan yakıcı güneşle ve pırıl pırıl sabah havasının sıcak nefesiyle karşılaştı. Dağın eteklerinde birkaç çoban göründü, yanından kaval çalan, eski püskü giysili bir adam geçti, masmavi gökyüzünde de bir çaylak sürüsü uçuyordu. İçine çektiği her nefesle tertemiz havayı kokladı; muazzam dağ sanki umut dolu büyük hazineler vaat ediyordu. Müthiş bir rahatlama duygusuyla çölü seyrederken içini coşku dolu bir mutluluk kapladı şarkı söylemeye başladı.

Tatlı, güzel, Yukarı Mısırlı,
Koluma senin adının dövmesini yaptırdım!

Hind ile Kadri'nin kayasına, Hümam ile Rıfat'ın öldüğü ve Cebel'in Cebelavi'yle karşılaştığı yerlere baktı. Burada güneş, dağ ve kum da vardı, ihtişam, aşk ve aşkla dolup taşan bir kalp de vardı, ama Kasım hâlâ bütün bunların ne anlama geldiğini, hem geçmişte kalanları hem de gelecekte olacakları –çatışan mahalleleriyle, hindi gibi kabaran çete liderleriyle, her kahvehanesinde farklı bir şekilde anlatılan hikâyeleriyle sokağı– soruyordu.

Öğlene az bir süre kala koyunlarını Mukattam Pazarı'na doğru sürdü, Yahya'nın kulübesine girip yere oturdu.

"Dün sokağımızda neler yapmışsın, neler duyuyorum öyle?" diye seslendi yaşlı adam.

Kasım utangaçlığını gizlemek için çayından bir yudum aldı.

"İzin verseydin de hepsi dövüşüp birbirini öldürseydi daha iyi olurdu," diye ekledi Yahya.

"Bunu gerçekten istiyor olamazsın," dedi Kasım, gözlerini yerden ayırmadan.

"Etrafına hayran toplamamaya çalış, yoksa çete liderlerini kışkırtmış olursun," diye onu uyardı Yahya.

"Çete liderleri benim gibi insanlar tarafından kışkırtılabilir mi?"

"Bir hainin Rıfat'a ihanet edeceğini kim düşünürdü ki?"

"Yüce Rıfat ile benim aramda bir benzerlik mi var?"

Kasım oradan ayrılmak üzereyken, yaşlı adam onunla vedalaştı, "Sana verdiğim muskayı daima sakla," dedi.

O gün, akşama doğru, Hind'in Kayası'nın arkasındaki gölgede oturuyordu ki Sakine'nin, "Naama!" diye seslendiğini duydu. Olduğu yerde sıçradı kayanın diğer tarafına bakınca köle kadını koyununun yanında durmuş, yüzünü okşarken buldu. Onu gülümseyerek selamladı.

"El-Darasa'da yapılacak bir işim vardı," dedi kadın çınlayan bir sesle, "buradan, bu kestirmeden geçeyim dedim."

"Ama bu çok sıcak bir yol!"

"Onun için bu kayanın gölgesinde dinleniyorum," diye gülerek cevap verdi kadın.

Kasım'ın değneğini bıraktığı yerde, gölgede, yan yana oturdular.

"Dün yaptıklarını gördüğümde," dedi Sakine, "annenin ölmeden önce senin için yüreğinin derinliklerinden dua etmiş olduğunu anladım."

"Sen benim için dua etmiyor musun?" dedi Kasım, gülümseyerek.

Kadın sinsi yüzünü yana çevirdi. "Senin gibi birisinin iyi bir eş bulması için dua ediyorum."

"Bir çobanla yetinecek birisi mi?" diye güldü Kasım.

"Talih ne mucizeler yaratır, ayrıca şimdi diğer koruyuculardan hiçbir farkın kalmadı, üstelik tek bir damla kan dökmedin."

"Yemin ederim, senin dilin kavundan bile tatlı."

Kadın zayıf gözleriyle ona içtenlikle baktı. "Sana yapman gereken harika bir şey söyleyeyim mi?"

"Evet," dedi Kasım, birdenbire heyecanlandığını hissederek.

Kadın bir Afrikalının açık yürekliliği ile, "Talihini dene ve mahallemizdeki hanıma evlenme teklif et," dedi.

Birdenbire her şey değişmiş gibiydi. "Kimi kastediyorsun, Sakine?"

"Anlamamış gibi yapma. Mahallemizde tek bir hanım var."

"Kamer!"

"Başka kim olabilir ki?"

"Onun kocası büyük bir adamdı. Ben sadece bir çobanım!" dedi, titrek bir sesle.

"Ama talih herkesin yüzüne gülebilir, yoksulların bile!"

"Ya teklifim onu kızdırırsa?"

Sakine ayağa kalktı. "Bir kadının ne zaman mutlu ne zaman kızgın olacağını kimse bilemez. Allaha güven. Kendine iyi bak," dedi, oradan ayrılırken.

Kasım yüzünü gökyüzüne kaldırdı, kendinden geçmiş gibi gözlerini kapadı.

69

Akşam yemeğinden sonra, beraberce oturdukları terasta Zekeriya, karısı ve Hasan şaşkınlık içinde Kasım'ın yüzüne baktılar.

"Bunu söyleme de, ne dersen de," dedi amcası. "Yoksul olmana, yoksul olmamıza rağmen, daima bir sağduyu ve şeref timsali oldun. Şimdi sana ne oldu?"

Yengesinin gözleri merakla yanıp tutuşuyordu.

"Bunun için bir gerekçem var, bu konuyu bana açan kölesi oldu."

"Kölesi mi?" dedi hayretle yengesi. Gözleri daha fazla bilgi istediğini gösteriyordu.

Amcası kısa bir kahkaha atarak şaşkınlığını gösterdi, sonra şüpheli bir sesle, "Belki de yanlış anladın," dedi.

"Hayır, amca," dedi Kasım, sakince, sinirlendiğini gizlemeye çalışarak.

"Anladım!" diye bağırdı yengesi. "Kölesi böyle dediyse ona bunu hanımı söylemiştir!"

"Kasım'dan iyisi yoktur," dedi Hasan, kuzenine karşı hissettiği bilinen sevginin etkisiyle.

"Harika patatesler, közde patatesler," diye mırıldandı Zekeriya, başını sallayarak. "Ama senin hiç paran yok ki!"

"Kasım onun koyununa bakıyor, kadın da bunu görmezden gelemez," dedi yengesi. "Hayatın boyunca sakın koyun kesme, Kasım, Naama'nın onuruna yap bunu!"

"Bakkal Üveys, Kamer'in amcası ve bu mahallenin en zengin adamı," dedi Hasan, düşünceli bir şekilde. "Savaris nasıl akrabamızsa, Üveys'le de akraba olacağız, bundan daha iyisi olabilir mi?"

"Kamer, merhum kocası vasıtasıyla vekilharcın karısı Emine Hanım'ın akrabası," dedi Hasan'ın annesi.

"Durumu bu kadar zorlaştıran da bunlar zaten," dedi Kasım, tedirgindi.

Derken Zekeriya, bu evliliğin getireceği prestiji düşünerek heyecanla konuşmaya başladı.

"Döşemeci soyulduğu gün konuştuğun gibi konuş. Cesursun, aklı başında bir insansın. Beraber gidip hanımla konuşuruz, sonra Üveys'le konuşuruz. İşe Üveys'ten başlarsak bizi doğrudan akıl hastanesine gönderir!"

Her şey Zekeriya'nin planladığı gibi gerçekleşti; kısa süre sonra Üveys Kamer'in evinin kabul salonunda oturmuş, kadının içeri gelmesini beklerken hissettiği huzursuzluğu gizlemek için gür bıyığını okşuyordu. Üzerinde sade bir elbise ve kahverengi bir başörtüsüyle Kamer salona geldi. Ona kibarca selam verdi ve oturdu; gözlerinde sakin bir kararlılık okunuyordu.

"Kafamı karıştırdın!" dedi Üveys. "Senin için yeterince iyi olmadığını söyleyip yardımcım Mursi'nin teklifini daha yeni geri çevirdin, bugün de bir çobana razısın!"

"Amca," dedi Kamer, yüzü tevazuyla kızararak, "yoksul bir adam tabii, ama bu mahallede onun ve ailesinin iyi kalpliliğine tanıklık etmemiş hiç kimse yoktur."

Üveys kaşlarını çattı. "Evet, ama genelde bu şekilde tavsiye

edilen, bir hizmetkârın güvenilirliği veya temizliğidir. Bir koca olarak uygun olup olmaması ayrı bir şeydir!"

"Amca," dedi Kamer, saygılı bir ifadeyle, "sokağımızda onun kadar iyi terbiye almış başka birini gösterebilir misin? Zorbalığı, vahşiliği veya alçaklığı ile böbürlenmeyen tek bir kişi göster bana!"

Üveys öfkeden neredeyse köpürecek hale geldi, ama karşısındakinin sadece yeğeni değil, aynı zamanda iş ortaklığında hatırı sayılır bir payı olan bir kadın olduğunu hatırlayıp telaşlı ama kibarca konuştu. "Kamer, eğer isteseydin, bu sokakta hangi çete liderini istiyorsan onunla evlendirebilirdim seni, Lahita'nın kendi seni istiyordu, eğer onu diğer karılarıyla paylaşmayı kabul etseydin."

"Ben bu çete liderlerini, bu tür erkekleri sevmiyorum. Babam da, senin gibi, iyi bir adamdı, onların yaptıklarına katlanmak zorunda kaldı ve onlara hissettiği nefreti bana da aktardı. Kasım iyi terbiye almış bir adam, tek eksiği para, benim de ikimize yetecek kadar param var."

Üveys iç geçirdi, ona uzun uzun baktıktan sonra şansını son kez denemeye karar verdi. "Vekilharç hazretlerinin eşi Emine Hanım'dan bir haber getirdim. Bana şöyle dedi: Kamer'e söyle, kendine gelsin, bizi sokağın diline düşürecek bir hata yapmak üzere."

"O hanımın emirleri beni ilgilendirmiyor," dedi Kamer sertçe. "Kendilerinin neden sokağın diline düştüğünün farkında olmaması kendi suçu."

"O sadece senin şerefini düşünüyor."

"Ah, amca, hiçbirimizi düşündüğünü, hatta bizleri hatırladığını bile sanma sakın! Kocam on yıl önce öldüğünden beri onun aklının ucundan bile geçmemişimdir."

Üveys uzun bir süre duraksadı, çekindiği belliydi, sonra belli ki zorlukla, "Ayrıca bir kadının, onu hak etmeyen bir adamla, hele de devamlı olarak evini ziyaret eden bir adamla evlenmesinin doğru olmadığını söylüyor," dedi.

Kamer aniden ayağa kalktı, yüzü öfkeden solmuştu. "Diline dikkat etsin!" diye bağırdı. Ben burada doğdum, burada yetiştim,

bu sokakta evlendim ve dul kaldım, beni herkes bilir ve buranın halkı arasında mükemmel bir itibarım var!"

"Evet, tabii, o sadece neler söylenebileceğinden bahsediyordu."

"Amca, bu hanımdan söz etmeyi bırakalım, baş ağrısından başka bir şey değil o. Amcam olduğun için, Kasım'la evlenmeye karar verdiğimi sana söyledim. Bu evlilik senin izninle ve senin huzurunda yapılacak!"

Üveys, Kamer'in söylediklerini sessizce düşündü. Onu durdurmaya gücü yoktu, ayrıca onu, parasını iş ortaklığından çekecek kadar kızdırmak da pek akıllıca olmazdı. Kafası karışık ve mutsuz bir şekilde yere, ayaklarının arasındaki zemine baktı. Bir şeyler söylemek için ağzını açtı, ama anlaşılmaz bir mırıltıdan başka bir şey çıkmadı. Kamer kararlılık ve sabırla ona bakmaya devam ediyordu.

70

Zekeriya, çoğunu borç aldığı birkaç dirhemi, nikâhtan önce kendine çeki düzen vermesi için yeğenine verdi.

"Param olsaydı, sana ihtiyacın olan her şeyi verirdim, Kasım," dedi. "Baban çok iyi bir ağabeydi, düğün günümde bana karşı ne kadar cömert olduğunu hâlâ hatırlarım."

Kasım kendine bir cellabiye, biraz iç çamaşırı, işlemeli bir sarık, sarı deriden terlikler, kamıştan bir baston ve bir enfiye kutusu aldı. Şafak ağarınca hamama gitti, buhar banyosu yaptı, kaplıcaya girdi, masaj yaptırdı, yıkandı ve koku süründü, sonra da küçük bir odada uzanarak çayını yudumlayıp mutluluk hayalleri kurdu.

Düğün şöleninin sorumluluğunu Kamer üstlendi. Evinin damını kadınlar için hazırladı, ünlü bir kadın şarkıcıyı davet etti ve mahallenin en yetenekli aşçısını kiraladı. Erkek davetlilerle şarkıcıları için avluda bir çadır kuruldu. Kasım'ın ailesiyle arkadaşları geldi, başlarında Savaris olmak üzere mahallenin erkekleri de katıldı. Arpa birası içildi, yirmi tane nargile elden ele dolaştı, parlak

lambalar dumandan donuk bir hal aldı, esrarın muhteşem rayihası her yere yayıldı. Evin dört bir köşesi kadınların zılgıtlarıyla, tezahüratla ve kahkahalarla çınladı, içkiden kafayı bulan Zekeriya, "Biz eski ve üstün bir aileyiz, asil bir aileyiz!" diye böbürlendi.

Savaris ile Zekeriya'nın arasında oturan Üveys bunu duyunca kızgınlığını bastırıp sadece, "Ne de olsa Savaris'le akrabasınız!" dedi.

"Allah Savaris'ten razı olsun!" diye bağırdı Zekeriya.

Müzisyenler hemen Savaris için çalmaya başladılar, Savaris de etrafına gülümsemeyi ve el sallamayı başardı. Çete lideri geçmişte, Zekeriya'nın uzak akrabalarından ısrarla söz etmesinden bıkıp usanmıştı, ama Kasım'ın Kamer'le evleneceğini duyunca bu konudaki duyguları değişmişti. İçinden Kasım'ı haraç ödemekten muaf tutmamaya karar verdi.

"Herkes Kasım'ı sever," diye devam etti Zekeriya. "Sokağımızda onu sevmeyen kimse var mı?" Sonra, Savaris'in bakışında nahoş bir şey görmüş gibi, "Soygun gününde gösterdiği bilgelik olmasaydı, hiçbir şey Rıfat ile Cebel'deki komşularımızın başlarını koruyucumuz Savaris'in sopasından kurtaramayacaktı!" dedi.

Savaris'in yüz hatları yumuşadı, Üveys de Zekeriya'nın söylediklerine katıldı. "Kâinatın efendisi adına, bu doğru!"

"Mutlu birleşme zamanı yaklaşıyor," dedi şarkıcı nağmelerinde.

Kasım'ın huzursuzluğu artar gibiydi, Sadık her zamanki gibi bunu hemen fark etti ve ona bir bardak bira daha verdi, Kasım da, bir elinde nargile, birayı son damlasına kadar içti. Hasan o kadar çok içmişti ki çadırın desenleri gözlerinin önünde dalgalanmaya başlamıştı, bu durum da Üveys'in dikkatinden kaçmamıştı.

"Hasan, bu yaşta birisi için biraz fazla içiyor," dedi Zekeriya'ya.

Zekeriya, elinde bardakla ayağa kalktı, oğluna yavaşça, "Hasan, böyle içme," dedi.

Hasan "böyle" sözüne cevap olarak, kahkaha ve neşe karışımı içinde bütün bir bardağı başına dikti. Üveys'in içini öfke kapladı ve kendi kendine, "Yeğenim Kamer'in aptallığı olmasaydı, senin bu gece içtiklerin tüm sahip olduklarının binlerce katı ederdi!" dedi.

Gece yarısı olunca, Kasım düğün alayına çağrıldı, düğün alayının öncüsü ve koruyucusu Savaris başta olmak üzere erkeklerin hepsi Dingil Kahvehanesi'ne yöneldi. Evin hemen dışında çocuklar, dilenciler ve mutfaktan yayılan kokulara gelen kedilerden oluşan bir kalabalık vardı. Kasım Hasan ile Sadık'ın arasına oturdu ve Dingil onları karşılayarak çırağına, "Bu gece mutlu bir gece! Bu seçkin genç adamlar için benim kendi nargilemi getir."

Derken varlıklı erkeklerin hepsi, orada bulunanlara nargile ikram ettiler.

Şarkıcılar geldi, onları davulcularla kavalcılar izledi, Savaris ayağa kalkarak, "Alayı başlatalım," dedi.

Alayın başına, üzerinde cellabiyesinden başka bir şey olmayan ve başında bir sopayı dengeleyerek, yalın ayak oynayan şişman Kabura geçti. Onu şarkıcılar, onları da sırasıyla Savaris ve dostlarıyla çevrili damat izliyordu; alayın boydan boya iki yanında da meşale taşıyanlar vardı. Şarkıcı, tatlı bir sesle şarkı söylemeye başladı.

Birincisi, ah! Bu gözlerim,
İkincisi, ah! Bu ellerim,
Üçüncüsü, ah! Bu ayaklarım,
Beni aşka ilk bulaştıran gözlerim oldu,
Aşkımı selamlarken ellerimi kullandım,
Şimdi beni aşkıma götüren, ayaklarım!

Düğün alayı Cemaliye, Beyt el-Kadı, el-Hüseyin ve el-Darasa'dan geçerken içki ve esrarla kafa bulmuşların ağızlarından sevinç haykırışları yükseldi; gece böylece, mutlu davetliler farkına bile varmadan, geçip döndü. Düğün alayı geldiği gibi, neşe ve gürültü içinde geri gitti. Bu, huzur içinde geçen ilk alaydı; tek bir sopa havaya kalkmamış, tek bir damla kan dökülmemişti. Zekeriya'nın heyecanı doruğa ulaştı, değneğini kaptığı gibi oynamaya başladı. Bir yandan değneğini sallarken, bir yandan mağrur bir tavırla dans etti, bazen başını, bazen göğsünü, bazen de belini kıvırttı. Coşkulu dans adımları bazen savaşçı bir hal alıyor, bazen açık saçık şeyler ima ediyordu; dansının sonunda, tezahürat ve alkışlar arasında kendi etrafında döndü.

Dansın sona ermesiyle Kasım oradan ayrılıp hareme yöneldi. Kamer'in iki sıra olmuş misafirlerin ortasında oturduğunu gördü, heyecanlı zılgıt sesleri arasında ona doğru gitti. Elinden tuttu, Kamer de ayağa kalktı, onlara son bir ders daha vermek ister gibi görünen bir dansçıyı izleyerek oradan ayrıldılar ve ancak gerdek odasında yalnız kalabildiler. Kapı kapanınca, hafif fısıltılar ve ayak sesleri dışında aniden derin bir sessizliğe bürünmüş dış dünyayla bağlantıları kalmadı. Kasım tek bir bakışta, daha önce hayalini bile kurmadığı pembe renkli yatağı, rahat divanı ve desenli halıyı gördü; sonra gözleri, oturmuş, saçlarındaki takıları çıkarmakta olan kadına takıldı. Görkemli, yumuşak ve ışıltılı bir güzelliğe sahipti; duvarlardan üzerine sedefimsi bir ışık yansıyordu. Kasım onu seyrederken, kendi huzursuzluğunu, heyecanını ve yüreğinden taşan mutluluğu hissediyordu. İpek cellabiyesi içerisinde Kamer'e yaklaştı, vücudundan sıcaklıkla beraber içki kokusu da yayılıyordu, önünde durmuş, aşağıya, ona doğru bakıyordu; kadın beklenti içerisinde yere çevirmişti gözlerini. Kasım kadının yüzünü ellerinin arasına aldı, bir şeyler söylemek üzereydi ama fikrini değiştirdi. Ona doğru eğildi, nefesinin altında kadının saçının titrediğini hissetti, alnını ve yanaklarını öptü.

Burnuna kapının arkasından yayılan tütsü kokusu geldi, Sakine'nin gizemli bir büyü okuyan sesini duydu.

71

Aşk, bağlılık ve rahatlama dolu günler ve geceler geçti –dünyevi mutluluklar o kadar tatlıdır ki! Kasım'ın evden çıkmasının tek sebebi, mahcubiyetten kaçınmak içindi, zira insanlar onun düğünden beri evden çıkmadığını söyleyebilirdi. Yüreği sarhoşluk derecesinde mutlulukla dolup taşıyordu, hayatı boyunca isteyebileceği bütün sevginin, şefkatin ve ilginin tadını çıkarıyordu. Yaşadığı yerin düzenini, tütsü kokan atmosferini ve sadece bakımlı olduğu ve yüzü sevgiyle ışıl ışıl parladığı zaman karşısına çıkan bu kadını göre göre temizliği daha çok benimser olmuştu. Bir gün, oturma oda-

sında yan yana otururlarken, Kamer ona: "Küçük, uysal bir kuzu gibisin, hiçbir şey istemiyorsun, kimseye emir vermiyorsun, kimseyi azarlamıyorsun, halbuki bu evdeki her şey sana ait!" dedi.

Kasım, Kamer'in yüzüne düşen kına renkli bir bukleyi bir yana itti, "Öyle bir noktaya geldim ki ihtiyacım olan her şeye sahibim!" dedi.

Kamer onun elini sıkıca kavradı. "Mahallemizin en iyi adamı olduğunu yüreğimde daima hissettim, ama bu görgülü hallerin bazen kendi evinde bir yabancı gibi durmana neden oluyor. Bunun beni üzdüğünü biliyor musun?"

"Talihi sayesinde sıcak kumlardan bu cennet gibi, mutluluk dolu eve gelen bir adamla konuşuyorsun."

Kamer ciddi görünmeye çalıştı, ama gülümsemekten kendini alamadı, "Bu evde hep dinleneceğini sanma. Yakında amcamın yerine geçip benim mülkümü yönetmeye başlayacaksın. Bakalım o işle başa çıkabilecek misin?" dedi.

"Çobanlık yapmanın yanında çocuk oyuncağı gibi kalacak."

Kasım gerçekten de Çöl Sıçanları'nın bölgesinden Cemaliye'ye kadar uzanan bir alan üzerinde bulunan mülklerin yönetimini üstlendi. Kavgacı kiracıları idare etmek büyük beceri gerektiriyordu, ama Kasım'ın nezaketi her şeyin mümkün olduğu kadar pürüzsüz yürümesini sağlıyordu. Her ayın sadece birkaç gününü bu işe ayırması yetiyordu, onun dışında da hayatında daha önce hiç olmadığı kadar boş zamanı vardı. Hayatında elde ettiği en büyük başarı belki de karısının amcası Üveys'in güvenini kazanmış olmasıydı. Ona başından beri saygı göstermiş, bütün dikkatini vermişti ve bazı işlerinde ona yardım etmek için gönüllü olmuştu, Üveys de zamanla ona alışmış, Kasım'ın samimiyetine ve saygısına karşılık vermeye başlamıştı. Bir gün Üveys ona şöyle demekten kendini alamadı: "İnsan gerçekten korkunç şeyler düşünebiliyor. Biliyor musun, senin bu sokağın zamparalarından biri olduğunu sanırdım! Ve senin yeğenimin sevgisini istismar edip onun parasını çarçur edeceğini, kadınlarla düşüp kalkacağını veya o parayı kullanıp başka bir kadınla evleneceğini sanıyordum! Ama sen güvenilir ve bilge bir adam olduğunu kanıtladın. Yeğenim iyi bir seçim yapmış."

Kahvehaneye gittiğinde Sadık sevinçle gülerek, "Mahallemizin büyükleri gibi bize bir nargile ısmarlasana!" dedi.

Hasan da, "Neden bizi bir bara götürmüyorsun?" diye sordu.

"Karımın mülklerini yönetme veya Üveys için yaptığım işlerin karşılığında aldığım para dışında başka param yok," diye cevap verdi Kasım onlara.

Sadık hayretler içinde kaldı, "Âşık bir kadın erkeğin elinde oyuncaktır!" dedi.

"Erkek de âşık değilse!" dedi Kasım öfkeyle. Ona sitemli gözlerle, dik dik baktı. "Sen de bu sokaktaki diğer insanlara benziyorsun, Sadık. Onlar da aşkın sadece başkalarından yararlanmak için bir yol olduğunu sanıyorlar."

Sadık safça gülümsedi. "Zayıf insanlar öyle düşünür," dedi, özür dilercesine. "Biz Hasan gibi, veya senin gibi güçlü değiliz, benim de çete lideri olmak gibi bir idealim yok; bu sokakta da ya başkalarını döversin, ya da başkaları seni döver!"

"Ne kadar tuhaf bir sokak burası," dedi Kasım, Sadık'ın özrünü kabul ettiğini göstermek için sesini alçaltarak, "Haklısın, Sadık, bu sokağın durumu herkesi umutsuzluğa düşürüyor."

"Ah, keşke burası diğer insanların düşündüğü gibi bir yer olsaydı!" dedi Hasan, gülümseyerek.

Sadık da ona katıldı. "İnsanlar, Cebelavi Sokağı, gerçek erkeklerin olduğu yer, diyorlar."

Kasım hüzünlendi, söyleyeceklerinin duyulmayacağından emin olmak için, kahvehanenin önünde, Savaris'in oturduğu yere yan yan baktı. "Sanki sefaletimizden hiç haberleri yok!"

"İnsanlar güce taparlar, gücün kurbanları bile güce tapar!"

Kasım bir süre durup düşündü. "Asıl mesele, iyilik getiren gücün, örneğin Cebel'in veya Rıfat'ın gücünün kabadayıların ve canilerin gücünden farklı olması."

"Edhem ona, 'Kardeşini taşı!' diye bağırdı. 'Yapamam!' diye feryat etti Kadri. 'Ama onu öldürmesini bildin!' 'Yapamam, baba.' 'Bana baba deme! Kendi kardeşini öldüren birisinin ne babası, ne annesi ne de kardeşi vardır!' 'Yapamam.' Edhem Kadri'nin omzunu daha da sıktı. 'Kurbanını taşımak, katilin görevidir.'"

Şair rebabını eline aldı ve şarkısına başladı.

"Sen şu anda Edhem'in hayalini kurduğu hayatı yaşıyorsun!" dedi Sadık Kasım'a.

"Ama attığım her adımla, üzücü ya da rahatsız edici bir şeylerle karşılaşıyorum," dedi Kasım, mutsuzluğu yüzünde açıkça okunuyordu. "Edhem keyfi veya zenginliği sadece gerçek mutluluğa ulaşmanın bir yolu olarak hayal ederdi."

Üçü de bir süre sessiz kaldılar, sonra Hasan masum bir ifadeyle, "O çeşit mutluluk asla var olmayacak," dedi.

"Herkesin buna hakkı yoksa olmayacak," dedi Kasım, bakışları dalgındı.

Parayı ve keyfi ne kadar sevdiğini düşündü, ama başkalarının sefaleti mutluluğunu bozuyordu. Savaris'e boyun eğip haraç ödüyordu; boş zamanını değerlendirmek istemesinin nedeni buydu, kendinden ya da, bu acımasız sokaktan uzaklaşmak istiyordu. Belki de Edhem istediği şeyi elde edebilseydi ve Kasım gibi olsaydı, mutluluktan usanıp çalışmak isteyecekti.

Kamer'in tuhaf belirtiler göstermeye başlaması bu döneme rast geldi; Sakine bunların hamilelik belirtileri olduğunu söyledi. Kamer bunu duyunca kulaklarına inanamadı. Hamile kalmak en büyük hayaliydi, dolayısıyla mutluluktan uçtu, Kasım'ın da kalbi sevinçle dolup taştı ve bu haberi bütün sevdiklerine yaydı. Haber amcasının evinde, bakırcıda, Üveys'in bakkal dükkânında ve Yahya'nın kulübesinde duyuldu. Kamer kendine çok büyük özen göstermeye başladı, Kasım'a anlamlı anlamlı, "Herhangi bir zorlanmadan kaçınmalıyım," dedi.

Onun ne demek istediğini anlayan Kasım gülümsedi, "Sakine'nin bütün ev işleriyle ilgilenmesi gerekecek, benim de sabırlı olmam gerekecek!" dedi.

"Sana o kadar minnettarım ki ayak bastığın toprağı öpebilirim!" dedi Kamer, coşkulu ve neredeyse çocukça bir ifadeyle.

Kamer Yahya'yı ziyaret etmek için çöle gitti, ama Hind'in Kayası'nda durup gölgede oturdu. Uzaklarda koyunlarını güden bir çoban görüp duygulandı. Ona, "İnsana mutluluk veren sadece güç değildir; aslında güç insana hiç de mutluluk getirmez," demeyi isterdi. Ama bunu Lahita veya Savaris gibi güçlü

adamlara söylemek daha iyi olmaz mıydı? Beyhude mutluluk hayali kuran sokak halkını şefkatle düşündü; hayallerinin çöp yığınlarına karışması fazla uzun sürmüyordu. Neden etrafında olanları görmezden gelip sahip olduğu mutluluğun tadını çıkaramıyordu? Belki de bu soru bir zamanlar Cebel'in, daha sonra da Rıfat'ın aklını meşgul etmişti; onların da hayatları boyunca rahatlıklarının, huzur ve sükûnetin tadını çıkaramamış olmaları mümkündü. Bizi sinsi sinsi izleyen bu eziyetin sırrı nedir? Dağın yükseklerinde, beyaz bir gülün etrafa dağılmış yapraklarını andıran birkaç küçük bulut dışında masmavi görünen gökyüzüne bakarken bu konuyu düşündü. Bitkinlik benzeri bir duyguyla başını önüne indirdi, bu arada gözünün ucuyla bir hareket gördü; bir akrep hızla bir kayaya doğru gidiyordu. Hemen değneğini kaldırıp akrebi ezdi; uzun süre tiksintiyle ona baktı, sonra ayağa kalkıp yoluna devam etti.

72

Kasım'ın evine yeni bir can katıldı, mahallenin yoksulları ailenin mutluluğunu paylaştı. Bebeğe, Kasım'ın hiç tanımadığı annesinin adı olan İhsan adı verildi; onun doğumuyla ev yeni çığlıklarla, farklı türden bir kirlenmeyle ve uykusuzlukla tanıştı. Bebek aynı zamanda eve yeni bir sevinç ve memnuniyet getirdi. Peki ama, babasının aklı ve gözleri bazen neden başka yerlere kayıyordu? Bu durum Kamer'i o kadar endişelendiriyordu ki bir gün ona, "İyi değil misin?" diye sordu.

"Tabii ki iyiyim."

"Ama kendinde değilsin."

"Nerede olduğumu Allah bilir," dedi Kasım, başka yere bakarak.

Kamer bir an duraksadı, sonra, "Benimle ilgili hoşuna gitmeyen bir şey mi var?" diye sordu.

"Kimseyi seni sevdiğim kadar çok sevmiyorum," dedi Kasım kararlı bir ifadeyle, "değerli bebeğimizi bile."

"Belki de nazar değdi," diyerek iç geçirdi Kamer.

"Belki de," diye gülümsedi Kasım.

Kamer, Kasım'ın bu durumuna üzülerek onun için tütsü yaktı ve kalbinin derinliklerinden onun için dua etti. Bir gece İhsan'ın ağlamasına uyandı ve Kasım'ın yanında olmadığını fark etti. Önce kahvehaneden henüz dönmemiş olabileceğini düşündü, ama bebek ağlamasını kestiği zaman kadın sokağın sadece kahvehaneler kapandıktan sonra kavuştuğu o derin sessizliğe bürünmüş olduğunu fark etti. Ayağa kalkıp şüphe içinde pencereye gitti, uykudaki sokağı saran zifiri karanlığa baktı. Tekrar ağlamaya başlayan bebeğinin başına döndü yine, ona özenle meme verirken kocasının evlilikleri boyunca ilk defa bu kadar gecikmesinin nedenini düşünmeye çalıştı. İhsan uykuya daldı, Kamer de tekrar yataktan kalkıp pencereye döndü. Bir şey duymayınca koridora çıkarak Sakine'yi uyandırdı. Köle uyuşuk uyuşuk doğruldu, ama neden uyandırıldığını duyunca endişeyle yataktan fırladı. Hemen Zekeriya'ya gidip efendisini sormaya karar verdi. Kamer onun neden bu saate kadar amcasının evinde kalacağını düşündü ve kendi kendine verdiği cevap bütün ümitlerini yıktı, ama Sakine'nin gitmesini engellemedi. Belki de beklenmedik bir şey olmuştu, belki de Kasım'ın amcası bu hayret verici durum konusunda ona yardımcı olabilirdi. Sakine gittikten sonra Kamer Kasım'ın neden bu kadar geciktiğini tekrar düşünmeye başladı. Ruh halindeki değişiklikle bir ilgisi olabilir miydi? Veya akşamüstleri ve akşamları çölde çıktığı gezintileriyle?

Sakine bağırarak Zekeriya'yı ve Hasan'ı uyandırdı. Hasan, Kasım'ın akşamı onunla geçirmediğini söyledi; Zekeriya yeğeninin evden ne zaman ayrıldığını sordu, Sakine de öğleden sonra çıktığını söyledi. Üçü birlikte binadan ayrıldılar, Hasan yan binaya gitti, Sadık'la geri geldi; Sadık endişeyle, "Neredeyse şafak sökecek! Nereye gitmiş olabilir?" diye sordu.

"Belki de Hind'in Kayası'nın orada uyuyakalmıştır," dedi Hasan.

Zekeriya köleye sahibesinin yanına geri dönmesini, Kasım'ı ellerinden geldiği kadar arayacaklarını söylemesini emretti, sonra üçü beraberce çöle doğru yola çıktılar. Sonbahar gecesinin nemi

karşısında sarıklarını daha sıkıca sardılar. Bulutlar açılınca yıldızların ışıldamaya başladığı gökyüzünde görünen hilal şeklindeki ayın ışığında yürüdüler. Hasan, havayı göktaşı gibi yırtan bir sesle, "Kasım! Kasım!" diye bağırdı, sesi Mukattam tarafında defalarca yankılandı. Adımlarını sıklaştırdılar, Hind'in Kayası'na ulaşınca dağılarak çevresini araştırdılar ama Kasım'ın izine rastlayamadılar.

"Nereye gitmiş olabilir?" diye sordu Zekeriya, kalın sesiyle. "Bize oyun oynuyor olamaz, düşmanı da yok."

"Kaçmak için herhangi bir nedeni de yok!" diye şaşkınlık içinde mırıldandı Hasan.

Sadık çölde haydutların var olduğunu hatırladı, kalbi duracak gibi oldu, ama bir şey demedi.

"Yahya'da olabilir mi?" diye alçak sesle sordu Zekeriya.

"Yahya!" diye koro halinde bağırdı iki genç adam, çaresizliklerinin yerini yeni bir umut almıştı.

"Oraya neden gitmiş olsun ki?" diye kederle sordu Zekeriya.

Sessizce çölün bittiği yere doğru yürümeye başladılar, zihinleri karanlık düşüncelerle doluydu, uzaklardan horozların ötüşünü duyuyorlardı, ama sık bulutlardan dolayı zifiri bir karanlık vardı. Sadık iç geçirir gibi bir ses çıkardı, sonra da, "Kasım, nerelerdesin?" dedi. Yolculukları boşunaydı sanki, ama Yahya'nın uykudaki kulübesine ulaşana kadar yürümeye devam ettiler. Zekeriya kulübeye yaklaşıp kapıyı yumruklamaya başladı, sonra yaşlı adamın sesini duydu: "Kim o?"

Kapı açıldı, değneğine yaslanan Yahya belirdi.

"Bağışla," dedi Zekeriya özür dilercesine, "Kasım'ı sormaya geldik."

"Ben de sizi bekliyordum!" dedi yaşlı adam, sakince.

Bu cevap karşısında önce biraz rahatladılar, sonra tekrar endişelendiler.

"Ondan haber aldın mı?" diye sordu Zekeriya.

"Burada, uyuyor."

"İyi mi?"

"Allahın izniyle!" Sonra, üzerine basa basa, "Şimdi iyi. Bazı komşularım Atuf'tan eve dönüyorlardı, onu Hind'in Kayası'nda

bulmuşlar, baygın haldeymiş. Onu buraya getirdiler, ben de yüzüne biraz kolonya serptim, uyandı, ama çok yorgundu, uyusun diye bıraktım, hemen tekrar uykuya daldı."

"Keşke bize haber verseydin," dedi Zekeriya, sesi sitemkârdı.

"Onu gece yarısı getirdiler," dedi Yahya, aynı sakinlikle. "Size gönderecek kimseyi bulamadım."

"Hasta olmalı," dedi Sadık endişeyle.

"Uyanınca kendine gelir," dedi yaşlı adam.

"Onu uyandırıp iyi olup olmadığına bakalım," dedi Hasan.

"Kendiliğinden uyanmasını beklememiz gerekecek," diye kestirip attı Yahya.

73

Kasım sırtını bir yastığa vermiş, battaniyeyi de göğsüne kadar çekmiş, yatağında oturuyordu, gözlerinde düşünceli bir bakış vardı. Kamer bağdaş kurmuş oturuyor, bebeği göğsünde tutuyordu. Bebek devamlı olarak ellerini hareket ettiriyor, yumuşak, tuhaf, anlaşılmaz sesler çıkarıyordu. Odanın ortasında bulunan tütsü mangalından ince bir duman yükselip dağılıyor, hoş bir sır verir gibi, kokusunu yayıyordu. Kasım, elini uzatıp başucunda duran karaman kimyonu suyunu aldı, yavaşça yudumlayarak içti, dibine ulaşınca da bardağı yerine koydu. Kamer tatlı bir sesle bebeğine bir şeyler fısıldayıp ona sarıldı, ama kocasına attığı tedirgin bakışlardan, bebeğiyle konuşmasının ve onunla oynamasının gerçek duygularını saklamak için bir maske olduğu anlaşılıyordu.

"Şimdi nasılsın?" diye sordu nihayet ona.

Kasım başını içgüdüsel olarak önce odanın kapalı duran kapısına, sonra da Kamer'e çevirdi. "Hasta değilim," dedi ona sakince.

"Bunu duyduğuma sevindim," dedi kadın, gözlerinde şaşkınlık okunuyordu. "Ama bana neyin olduğunu söyle, Allah aşkına!"

"Bilmiyorum!" dedi Kasım, kısa bir duraksamadan sonra. "Hayır, öyle dememem gerekir. Her şeyi biliyorum, ama işin doğrusu şu ki huzur dolu günlerimizin bittiğini sanıyorum."

İhsan birdenbire ağlamaya başladı, Kamer hemen ona meme vererek Kasım'a sorgulayıcı ve endişeli gözlerle baktı. "Neden?"

Kasım içini çekti, kendi göğsüne işaret ederek, "Burada büyük bir sır taşıyorum, tek başıma kaldıramayacağım kadar büyük bir sır," dedi.

"Anlat bana, Kasım!" diye yalvarırcasına konuştu Kamer, daha da büyümüştü endişesi.

Kasım oturduğu yerde biraz daha dikleşti, gözleri ciddi ve kararlı görünüyordu. "İlk defa anlatacağım. Sen, bunu duyacak ilk kişi olacaksın, ama bana inanmalısın. Gerçeği söylüyorum. Geçen gece ben çölde yalnızken, orada, Hind'in Kayası'nda, çok tuhaf bir şey oldu."

Bu noktada Kasım sertçe yutkundu, Kamer de sevgi dolu bir bakışla onu devam etmeye teşvik etti.

"Oturmuş, bulutlarla kaplı hilalin batmasını seyrediyordum, sonra etraf o kadar karanlık oldu ki kalkmayı düşündüm, ama aniden yanı başımda bir ses, "İyi akşamlar, Kasım," dedi. Şaşkınlıktan titriyordum, çünkü o ana kadar tek bir ses veya hareket olmamıştı. Başımı kaldırdım, oturduğum yerden bir adım ötede bir adam gördüm, ama yüzü görünmüyordu. Beyaz sarığını ve sarınmış olduğu pelerini görebiliyordum. Bıkkınlığımı gizleyerek ona, 'İyi akşamlar! Kimsiniz?' diye sordum. Bana cevap verdi. Sence kim olduğunu söyledi?"

Kamer endişe içinde başını salladı, "Devam et, bekleyemeyeceğim," dedi.

"'Ben Kandil'im,' dedi. Çok şaşırmıştım, ona, "Kusura bakmayın ama ben..." dedim. Ama o sözümü kesti, 'Ben Kandil'im, Cebelavi'nin hizmetkârı!'"

"Ne dedi?" diye haykırdı kadın.

"Ben Kandil'im, Cebelavi'nin hizmetkârı dedi."

Annenin ani hareketiyle memesi bebeğin ağzından çıkınca bebek yüzünü buruşturup ağlamaya başlamak üzereydi ki kadın düzeldi, bembeyaz kesilen yüzüyle, "Cebelavi'nin hizmetkârı Kandil mi! Kimse hizmetkârlarını tanımıyor ki. Konağın tüm ihtiyaçlarını vekilharç hazretleri hazırlıyor, hizmetkârları da konağa götürüyor, Cebelavi'nin hizmetkârları da onları bahçeye alıyor."

"Evet, sokağımızın insanları öyle diyor, ama adam bana böyle dedi."

"Ona inandın mı?"

"Kalkabildiğim kadar hızla kalktım, kısmen nezaketen, kısmen de gerekirse kendimi korumak için. Doğruyu söylediğine nasıl inanabileceğimi sordum ona, o da çok sakin, kendinden çok emin bir şekilde, "İstersen beni izle, beni konağa girerken görebilirsin," dedi. Ben de rahatladım, onu konuşturmak için ona inanırım diye düşündüm. Onunla tanışmaktan çok mutlu olduğumu gizlemedim. Ona büyükbabamızı sordum, nasıl olduğunu, neler yaptığını sordum."

"İkiniz bunlardan mı söz ettiniz?" diye sözünü kesti hayretler içindeki Kamer.

"Evet, vallahi öyle, dinle beni! Büyükbabamızın iyi olduğunu söyledi, ama başka bir şey söylemedi. O zaman sokağımızda olanları bilip bilmediğini sordum. Cebelavi'nin her şeyi bildiğini, konağın sahibinin sokağımızda yer alan her şeyi izlediğini, onun için kendisini bana gönderdiğini söyledi!"

"Sana mı?"

Kasım huzursuzca kaşlarını çattı. "Böyle dedi. Ne kadar şaşırdığımı belli eden bir ses kaçtı ağzımdan, ama o buna dikkat etmedi. Şöyle dedi: 'Belki de, soygun günü gösterdiğin bilgelikten dolayı ve evindeki dürüstlüğünden dolayı seni seçti. Bu sokaktaki insanların hepsinin aynı derecede torunu olduğunu, vakfın eşit ölçüde herkesin mirası olduğunu ve çete yönetiminin yok edilmesi gereken bir kötülük olduğunu bilmeni istiyor. Ve sokağın konağın bir uzantısı olması gerektiğini.' Sonra sessizlik oldu, çünkü ben konuşma yeteneğimi kaybetmiştim. Yukarı baktım, en yükseklerde, iki yana ayrılıp hilali ortaya çıkaran bulutları gördüm. Ona kibarca, 'Bunları neden bana söylüyor?' diye ona sordum. O da, 'Bunlarla sen ilgilenesin diye,' dedi."

"Sen mi!" diye bağırdı Kamer.

"Böyle dedi," diye devam etti Kasım, sesi titriyordu. "Ne demek istediğini açıklamasını isteyecektim ancak beni selamlayıp oradan ayrıldı, ben de onu izledim ve konağın çöle bakan en yüksek duvarından, yüksek bir merdiven veya onun gibi bir şeyle tır-

mandığını gördüm. Ben orada öylece kalakaldım, hayretler içindeydim. Sonra daha önce durduğum yere döndüm. Yahya'ya gitmek istiyordum, ama bayılmışım, kendime geldiğimde bu kulübedeydim."

Yine odaya sessizlik çöktü. Kadın, şaşkınlık dolu gözlerini Kasım'ın yüzünden hiç ayırmadı. Emzirdiği İhsan'ın gözleri uykudan yavaş yavaş kapandı, başı annesinin koluna yaslandı, Kamer de onu yavaşça yatağa yatırdıktan sonra kocasına bakmaya devam etti, gözleri kaygılı, yüzü solgundu. Sokaktan, Savaris'in bir adama küfreden kaba sesiyle tokat ve dayak yiyen adamın bağırışları, inlemeleri duyuldu; sonra gene Savaris'in sesi geldi, oradan uzaklaşırken uyarılar ve tehditler savuruyordu, adam da öfke ve umutsuzluk içinde, "Cebelavi!" diye bağırıyordu. Karısının bakışlarının ağırlığını hisseden Kasım, kendi ruhuna, *benim hakkımda ne düşünüyorsun* diye sordu, bu arada kadın da kendi kendine şöyle diyordu: *Doğruyu söylüyor, bana hiçbir zaman yalan söylemedi; böyle bir hikâyeyi neden uydursun? O, güvenilir bir insan. Paramın peşinde değil, isteseydi rahatlıkla alabilirdi. Bu durumda neden vakfın parasını istesin ki zaten onu elde etmek bu kadar zorken!* Huzur dolu günleri gerçekten sona mı eriyordu?

"Bu sırrı ilk anlattığın kişi ben miyim?"

Kasım başını evet anlamında salladı.

"Kasım, bizim hayatımız ortak bir hayat artık. Kendimden çok seni düşünüyorum. Bu sırrın çok tehlikeli bir şey, sonuçlarının ne olacağını sen biliyorsun. Şimdi iyi düşün, iyice hatırlamaya çalış ve söyle bana, gördüklerin gerçek miydi, yoksa bir rüya olabilir miydi?"

"Gerçekti, sahiden böyle oldu. Bir rüya değildi," dedi Kasım kararlılıkla, biraz gücenmişti.

"Ama seni baygın bir halde bulmuşlar?"

"O karşılaşmadan sonra oldu!"

"Belki de kafan karıştı," dedi şefkatle Kamer.

Kasım iç geçirdi, hiç bu kadar ıstırap çekmemişti, sonra, "Ben hiçbir şeyi karıştırmadım. O karşılaşma gün gibi aşikârdı!" dedi.

"Onun gerçekten Cebelavi'nin hizmetkârı olduğunu ve sana habercisi olarak geldiğini nereden biliyoruz?" dedi Kamer, biraz

duraksadıktan sonra. "Bu sokaktaki herhangi bir sarhoş veya esrarkeş olabilirdi, onlardan o kadar çok var ki burada!"

"Onun konağın duvarından yukarı tırmandığını gördüm," dedi inatla Kasım.

"Bu sokağın hiçbir yerinde, o duvarın yarısına bile ulaşabilecek yükseklikte bir merdiven yok!" diyerek içini çekti Kamer.

"Ama ben onu gördüm!"

Kamer kapana kısılmış fare gibi hissediyordu kendini, ama vazgeçmek istemiyordu. "Ben sadece senin namına korkuyorum. Ne demek istediğimi anlıyorsun. Evimiz için, kızımız için ve mutluluğumuz için korkuyorum. Kendi kendime neden özellikle seni seçti diye sormak zorundayım. Madem ki vakıf onun ve o herkesin efendisi, neden istediklerini kendi başına yerine getirmiyor?"

"Neden Cebel'i veya Rıfat'ı seçti peki?" diye sordu Kasım bu sefer.

Kamer'in gözleri büyüdü, ağzının köşesi büzüldü, ağlamak üzere olan bir çocuğa benziyordu. Korkmuştu, başka tarafa baktı.

"Bana inanmıyorsun," dedi Kasım. "Bana inanmanı istemiyorum senden."

Kadın birdenbire ağlamaya başladı, düşüncelerinden kaçmak istercesine hıçkırıklarına teslim oldu. Kasım ona doğru eğildi, elini tuttu, kendine çekti. "Neden ağlıyorsun?"

Kadın gözyaşlarının arasından ona baktı, yutkunarak ve hıçkırarak, "Çünkü sana inanıyorum. Evet, sana inanıyorum ve huzur dolu günlerimizin bitmiş olmasından korkuyorum!" dedi. Sonra da, yumuşak, merhametli bir sesle, "Şimdi ne yapacaksın?" diye sordu.

74

Odanın havası, içindekilerin gerilimini ve endişesini yansıtıyordu. Zekeriya düşünceliydi, kaşlarını çatmıştı, Üveys bıyığını sıvazlıyordu, Hasan da kendi kendine konuşuyor gibiydi. Sadık gözlerini arkadaşı Kasım'ın yüzüne dikmişti; Kamer de kabul

odasının bir köşesinde yalnız başına oturmuş, Allah'ın hepsine akıl fikir vermesi için dua ediyordu. Boş kahve fincanlarının etrafında iki sinek uçuşuyordu. Kamer Sakine'ye seslenip tepsiyi götürmesini istedi, köle kadın gelip tepsiyi aldı ve kapıyı arkasından kapadı.

Üveys derin bir nefes aldı, "Bu sır sinirlerimizi harap edecek!" dedi.

Sokaktan bir köpeğin acı içinde havladığı duyuldu, sanki bir taş veya bir sopa yemişti, sonra hurma satan bir seyyar satıcının tekdüze sesi yükseldi, ardından yaşlı bir kadın perişan bir sesle, "Yüce Allahım, bu hayattan çektiklerim yeter," diye bağırdı.

Zekeriya Üveys'e dönerek, "Üveys, aramızda en yaşlı ve en saygın olan sensin, ne düşündüğünü bize söyle!" dedi.

Adam bir Zekeriya'ya, bir Kasım'a baktı. "Gerçek şu ki, Kasım iyi bir insan, ama bu hikâye beni serseme çevirdi!"

"Kasım daima doğruyu söyler," dedi, uzun zamandır konuşmaya can atan Sadık. "Onun söylemiş olabileceği tek bir yalanı hatırlamaya davet ediyorum sizi. Annemin mezarı üzerine yemin ederim, ben ona inanıyorum!"

"Ben de," dedi Hasan heyecanla. "Daima onun yanında olacağım."

Kasım ilk defa minnettarlıkla gülümsedi, hayranlıkla kuzeninin güçlü vücuduna baktı, ama Zekeriya yeğenine kınama dolu bir bakış attı. "Bu bir oyun değil. Hayatımızı düşün, güvenliğimizi düşün."

Üveys aynı fikirde olduğunu göstermek için başını hararetle salladı. "İşin doğrusu bu. Bizim bugün duyduklarımızı hiç kimse daha önce duymadı."

"Cebel ve Rıfat böyle şeyler duydu, hatta daha fazlasını duydu!"

Üveys şaşırarak, tiksinerek baktı ona. "Sen Cebel'e veya Rıfat'a benzediğini mi sanıyorsun?"

Istırap çeken Kasım gözlerini yere indirdi, Kamer de şefkatle ona baktı. "Amca!" dedi. "Böyle şeylerin nasıl gerçekleştiğini kim bilebilir ki?"

Üveys tekrar bıyığını sıvazlamaya başladı, konuşan Zekeriya oldu. "Onun Cebel'e veya Rıfat'a benzeyip benzemediğini düşünmek neye yarar? Rıfat korkunç bir şekilde öldü, Cebel de, halkı onunla birlik olmasaydı öldürülecekti. Senin yanında kim var Kasım? Mahallemize Çöl Sıçanları'nın bölgesi dendiğini unuttun mu? Veya halkının çoğunun dilenci ya da bahtsız zavallılar olduğunu?"

"Cebelavi'nin herkesin arasından, hatta çete liderlerini görmezden gelerek onu seçtiğini unutmayın," dedi Sadık coşkuyla. "İşler zorlaşırsa onu terk edeceğini sanmam."

"Zamanında Rıfat ile ilgili de aynı şeyi söylemişlerdi, ama o Cebelavi'nin evinin yanı başında öldürüldü!" dedi Zekeriya öfkeyle.

"Sesinizi yükseltmeyin," diye uyardı onları Kamer.

Üveys Kasım'a kaçamak bir bakış atarken kendi kendine şöyle düşündü: *Ne kadar tuhaf şeyler duyuyoruz ve söylüyoruz. Yeğenim bu çobanı bir beyefendi haline getirmiş! Doğruyu söylediğine ve güvenilir biri olduğuna inanıyorum, ama bunlar onun Cebel veya Rıfat gibi olması için yeterli mi? Büyük insanlar bu kadar kolay mı ortaya çıkar? Peki ya bu hayaller gerçekleşirse?"*

"Kasım uyarılarımızı dikkate alıyor gibi durmuyor. Peki o zaman bu oğlan ne istiyor? Halkımızın vakıftan payını almayan tek halk olması mı onu endişelendiriyor? Kasım, burada bir çete lideri veya vekilharç mı olmak istiyorsun?"

"Bana böyle bir şey söylenmedi," dedi Kasım, gerginliğinin giderek arttığı yüzünden okunuyordu. "Adam bana bu sokaktaki herkesin onun torunu olduğunu, vakfın eşit bir şekilde herkese ait olduğunu ve çete liderlerinin kötü insanlar olduğunu söyledi!"

Sadık'ın ve Hasan'ın gözleri heyecanla parladı, Üveys de dehşete kapıldı.

"Bunun ne anlama geldiğini biliyor musun?" diye sordu Zekeriya.

"Söyle ona!" dedi Üveys öfkeyle.

"Sen vekilharcın gücüne, Lahita'nın, Galta'nın, Hagag'ın ve Savaris'in sopalarına meydan okuyorsun!"

Kamer'in beti benzi attı, ama Kasım sakin, neredeyse kederli bir sesle, "Doğru," dedi.

Üveys'in attığı kahkaha Kasım, Sadık ve Hasan'ı öfkelendirdi, ama Zekeriya aldırış etmedi.

"Hepimiz mahvolacağız. Bizi karınca gibi ezecekler. Kimse sana inanmayacak. Cebelavi'yle karşılaşanlara, onun sesini duyanlara veya onunla konuşanlara inanmadılar, hizmetkârlarından biriyle konuşana mı inanacaklar?"

"O hikâyeleri boş verin," dedi Üveys, sesi bu kez farklıydı. "Kimse Cebelavi'nin Cebel'le veya Rıfat'la karşılaştığını görmedi; o hikâyeler o şekilde anlatılır, ama olanları kimse görmedi. Buna rağmen, olanlar o insanların hayrına oldu. Sonuçta Cebel de, Rıfat da yüksek bir mevki elde etti; bizim mahallemiz de onlar gibi olmayı hak ediyor, öyle değil mi? Hepimiz konakta saklanan adamın dölünden geliyoruz. Ama bu olaya dikkatle ve akıllıca yaklaşmalıyız. Kasım, sen halkını düşün; "torunları," "eşitliği," neyin iyi neyin kötü olduğunu unut. Savaris'in bize katılmasını sağlamak kolay olacak; o sizin akrabanız, vakıf gelirlerinden bizim için bir pay almasını sağlayabiliriz."

Kasım ona kızgınlıkla baktı. "Üveys, senin istediğinle bizim istediğimiz apayrı şeyler. Ben pazarlık etmek veya gelirlerden pay almak istemiyorum. Bana söylendiği şekliyle, büyükbabamızın isteğini yerine getirmeye karar verdim."

"Allah yardımcımız olsun," diye inledi Zekeriya.

Kasım'ın yüz ifadesi yumuşamadı. Endişelerini, yalnız olduğu zamanları ve öğretmeni Yahya'yla olan konuşmalarını hatırladı; kurtarılışı, daha önce yüzünü hiç görmediği bir hizmetkâr vasıtasıyla olmuştu; ufukta onu yeni maceralar bekliyordu; Zekeriya'nın sadece güvenliğini, Üveys'in de sadece gelirini düşündüğünü, hayatın sadece ufuktaki maceralarla yüz yüze gelindiği zaman iyi olacağını geçirdi aklından.

"Amca," dedi Kasım, içini çekerek, "sana en başta tavsiyeni sormak istedim, ama senden bir şey istemiyorum."

"*Ben* senin yanındayım," dedi Sadık, onun elini tutarak.

Hasan yumruğunu sıktı. "Ben de yanındayım, iyi günde ve kötü günde."

"Bu çocuksu konuşmalara kanma!" dedi Zekeriya sinirli sinirli. "Sopalar havaya kalktığında, sizin gibi insanların hepsi sakla-

nıyor olacak. Peki kimin için ölümü göze alıyor olacaksınız? Sokağımızda sadece hayvanlarla mikroplar var. Şu anda dertsiz, rahat bir hayat sürüyorsunuz. Kendinize gelin, hayatın tadını çıkarın."

Kasım kendi kendine bu adamın neler söylediğini sordu. Sanki bu dinlediği seslerin bazıları kendi içinden geliyordu: *Kızın, karın, evin, kendin. Ama sen kendi seçimini yaptın, aynı Cebel ve Rıfat gibi, cevabın da onların cevabına benzesin,* diyorlardı.

"Ben bunu uzun uzun düşündüm, amca, yolumu seçtim," dedi.

Üveys durumu kabullenmişcesine ellerini çırptı. "'Allah her şeye kadirdir! Güçlüler seni öldürecek, yoksullar da senle dalga geçecek!"

Kamer çaresiz bir şekilde bir amcasına, bir kocasının amcasına baktı, bir yandan kocasının uğradığı hayal kırıklığına üzüldü, bir yandan da kocasının ısrarının sonuçları konusunda endişelendi.

"Amca," dedi, "sen bütün ileri gelen insanların liderisin. Nüfuzunla ona yardımcı olabilirsin."

"Senin istediğin nedir, Kamer?" diye sordu Üveys, onu eleştiriyordu. "Senin paran var, kızın var, kocan var. Vakfın herkes arasında bölünüp bölünmemesinin ya da çete liderlerinin elinde olmasının senin için ne önemi var? Bizler, çete lideri olmak isteyen birisine deli gözüyle bakarız. Bütün sokağın vekilharcı olmak isteyen birisi hakkında ne düşünürsün?"

Duydukları karşısında çok incinen Kasım ayağa fırladı. "Ben öyle bir şey istemiyorum. Ben, büyükbabamızın bizler için istediği iyilikleri istiyorum."

Üveys zoraki bir gülümsemeyle Kasım'ın gönlünü almaya çalıştı. "Büyükbabamız nerede? Hizmetkârları onu omuzlarında taşımak zorunda bile olsa, bir gelsin sokağımıza. Vakfının şartlarını istediği gibi uygulasın. Konuşacak olsa, sence bu sokakta, ne kadar güçlü olursa olsun, hiç kimse parmağını kaldırma, hatta gözünü ona dikme cesareti gösterir mi?"

"Peki çete liderleri üzerimize çullanıp bizi öldürecek olsa, hatta ölecek olsak, en ufak bir şey yapar mı?" diye devam etti Zekeriya.

"Kimseden bana inanmasını veya bana yardımcı olmasını istemiyorum," dedi Kasım, umutsuzca.

Zekeriya yerinden kalkıp yanına gitti, elini içtenlikle omzuna koydu. "Kasım, bu olanlar nazardı. Bu çeşit yaramazlıkları çok iyi bilirim. İnsanlar senin zekândan ve bahtından o kadar çok söz ettiler ki sana nazar değdi. Şeytana karşı Allahtan yardım iste. Bugün toplumumuzun en seçkin insanlarından birisin, bilesin. İstersen karının parasının bir kısmıyla kendine bir iş kurabilirsin. Zenginliğinin tadını çıkar. Aklındaki bütün bu şeyleri unut, Allahın sana verdiği şeylerle yetinmesini bil."

Kasım önce üzüntüyle başını eğdi, sonra kaldırıp amcasına baktı ve şaşırtıcı bir kararlılıkla konuştu. "Vakfın tamamı benim olsa bile, aklımdaki hiçbir şeyi unutmayacağım," dedi.

75

Ne yapacaksın? Daha ne kadar düşünecek ve bekleyeceksin? Ne bekliyorsun? Akrabaların sana inanmadığına göre sana kim inanacak? Üzüntünün ne faydası var? Hind'in Kayası'nda tek başına oturmak ne işe yarar? Cevap ne yıldızlarda, ne karanlıkta ne de ayda. Hizmetkâra tekrar rastlamayı mı umuyorsun? Ondan yeni bir şey mi bekliyorsun? Büyükbabanın Cebel'le karşılaştığı söylenen yerde oturup karanlığa bakıyorsun. Büyükbabanın Rıfat ile konuştuğu söylenen yerde, o yüksek duvarın yanında uzun zaman bekledin. Ama ne onu gördün, ne sesini duydun ne de hizmetkârı bir daha göründü. Ne yapacaksın? Çöl güneşi nasıl çobanların peşini bırakmazsa, bu soru da senin peşini bırakmayacak. Devamlı olarak huzurunu ve mutluluğunu için için kemirecek. Cebel de senin gibiydi, ama galip geldi. Rıfat da kendi yolunu buldu ve öldürülene kadar o yolda gitti, öldürüldükten sonra galip geldi. Sen ne yapacaksın?

"Küçük güzel kızını ne kadar ihmal ediyorsun," diye onu azarladı Kamer. "Ağladığı zaman onu görmezden geliyorsun. Oynadığı zaman onunla oynamıyorsun."

Kasım kızının küçücük yüzüne bakarak gülümsedi, tatlı nefesinin kokusunu aldı, içindeki düşünce kargaşasının yatıştığını hissetti. "O kadar tatlı ki!" dedi.

"Beraber geçirdiğimiz şu bir saatte bile gerçek anlamda burada değilsin, sanki biz artık senin dünyana ait değiliz."

Beraberce divanda oturuyorlardı, Kasım Kamer'e biraz daha yaklaştı, yanağını öptü, sonra da bebeğin yüzünü öpücüklere boğdu. "Size ne kadar ihtiyacım olduğunu görmüyor musun?"

"Kalbimin tamamı, içindeki sevgi, şefkat ve dostluk tamamıyla sana ait, ama senin de kendine karşı daha yumuşak davranman gerekiyor."

Kamer çocuğu Kasım'ın kollarına bıraktı, Kasım da onu kucakladı ve şefkatle salladı, sanki başka dünyalara ait olan sesini dinledi. Aniden, "Allah bana zafer bahşederse, kadınları vakıftan gelir alma konusunda dışlamayacağım," dedi.

"Ama vakıf sadece erkeklere aittir, kadınlara değil," dedi Kamer şaşkınlıkla.

Kasım kızının küçük yüzündeki kara gözlerine baktı. "Benim büyükbabam, hizmetkârı vasıtasıyla, vakfın herkese ait olduğunu söyledi, bu sokağın halkının yarısını da kadınlar oluşturuyor. Sokağımızın kadınlara saygı duymaması inanılmaz bir şey, ama adalete ve merhamete saygı duyduğu zaman kadınlara da saygı duyacak."

Kamer'in gözlerinde sevgi ve kaygı okunuyordu. Kendi kendine, *zaferden söz ediyor, ama hangi zafer,* dedi. Ona güvenli, huzurlu bir yol seçmesini tavsiye etmeyi çok istiyordu, ama buna cesareti yoktu. Geleceklerinin nasıl olacağını merak ediyordu. Cebel'in karısı Şefika'nın talihine mi sahip olacaktı, yoksa kaderi Abda'nın, hatta Rıfat'ın kaderine mi benzeyecekti? Tüyleri diken diken oldu, gözlerindeki kuşkuyu Kasım'ın görmemesi için başka tarafa baktı.

Sadık, Hasan ve Kasım beraberce kahvehaneye geldiklerinde Kasım onları tanıştırmak için Yahya'ya gitmeyi önerdi. Yahya'nın kulübesine ulaştıklarında onu nargile içerken buldular, hava esrarın ağır kokusu ile yüklüydü. Kasım arkadaşlarını tanıttı, hep beraber, dolunayın küçük bir pencereden mutluluk yayarcasına gülümsediği kulübenin giriş holünde oturdular.

Yahya hafif bir şaşkınlık içinde üç adamın yüzüne baktı, kendi kendine, *sokağı altüst edecek olanlar bunlar mı gerçekten,* diye soru-

yor gibiydi. Kasım'a daha önce söylediklerini tekrarladı: "Sen hazır olana kadar kimse sırrını bilmesin, dikkat et."

Keyif alarak nargileyi elden ele geçirdiler. Pencereden gelen parlak ay ışığı Kasım'ın başını ve Sadık'ın omzunu aydınlatıyordu. Kulübenin loş holündeki mangalda kömürler yanıp sönüyordu.

"Nasıl hazırlanabilirim ki?"

Yaşlı adam güldü. "Cebelavi tarafından seçilen birisinin benim gibi yaşlı bir adamdan görüş almaya ihtiyacı yoktur!" diye takıldı ona.

Bunu izleyen sessizliği bölen tek şey, nargilenin fokurdamasıydı, sonra yaşlı adam yine konuştu. "Bir amcan var, bir de karının amcası var. Senin amcandan ne köy olur ne de kasaba, ama diğerine bir taahhüt verirsen onu kendi tarafına çekebilirsin."

"Ona ne vaat edeyim?"

"Onu Çöl Sıçanları'nın vekilharcı yapacağını vaat et."

"Vakıf geliri konusunda kimse kimseye göre üstün olmayacak," dedi Sadık, ideallerine duyduğu sadakatle. "Vakıf, eşit şekilde herkese ait. Cebelavi böyle söyledi."

"Ne kadar tuhaf bir yaşlı adam!" diye güldü Yahya. "Cebel'le konu güçtü, Rıfat'la merhametti, şimdi başka bir şey istiyor!"

"O, vakfın sahibi," dedi Kasım. "İsterse On Şart'ı değiştirebilir veya yerine başka bir şey getirebilir."

"Ama senin işin çok zor, oğlum. Sadece bu mahalleyle değil sokağın tamamıyla işin var."

"Cebelavi böyle istedi."

Yahya uzun bir öksürük nöbetine kapıldı, sona erdiğinde bitkin düşmüştü, Hasan nargileyle ilgilenmek için gönüllü oldu. Yaşlı adam bacaklarını uzattı, derin bir iç çekti. "Peki sen Cebel gibi güç mü kullanacaksın, yoksa Rıfat gibi sevgi mi?"

Kasım eliyle sarığını yokladı. "Gerekli olursa gücü, ama daima sevgiyi."

Yahya bu sözleri başıyla tasdik edip gülümsedi. "Önündeki tek sorun, vakfa olan ilgin. Bu başına sonsuz dert açacak."

"İnsanlar vakıf olmadan nasıl yaşayabilir ki?"

"Rıfat nasıl yaşadıysa öyle," dedi yaşlı adam hoşnutsuzca.

"O, babasının ve dostlarının yardımıyla yaşadı," dedi Kasım, ciddiyetle, ancak kibarlığı elden bırakmadı. "Ardında bıraktığı dostlardan bir tanesi bile onu örnek alamadı. İşin doğrusu şu ki, sokağımızın temizliğe ve saygınlığa ihtiyacı var."

"Bunlar sadece vakıfla mı mümkün olur?"

"Evet efendim, vakıfla ve çete yönetiminin sona erdirilmesiyle. Cebel'in mahallesine kazandırdığı saygınlık, Rıfat'ın herkes için istediği sevgi ve Edhem'in hayalini kurduğu mutluluk öyle kazanılır."

"Senden sonra geleceklere ne bıraktın?" diye güldü Yahya.

Kasım bir süre düşündü. "Eğer Allah bana zafer bahşederse, bu sokağın başka kimseye ihtiyacı olmayacak."

Nargile, rüya alemindeki bir melek gibi elden ele dolaştı, bu arada su da cam bölümün içinde fokurduyordu. Yahya esnedi, "Vakıf eşit bir şekilde bölünürse size ne kalacak?" diye sordu.

"Ama biz vakfı, ondan fayda sağlamak için istiyoruz, bu şekilde sokak konağın bir uzantısı haline gelecek!" dedi Sadık.

"Ne gibi hazırlıklar yaptınız?"

Işıldayan ay, geçmekte olan bir bulutun ardında kaybolunca bir süre karanlıkta oturdular, ama hemen sonra parlak ışığı yine göründü.

Yahya Hasan'ın iriyarı vücuduna baktı. "Kuzenin çete liderlerini yenebilecek mi?"

"Ciddi bir şekilde bir dava vekiline danışmayı düşünüyorum," dedi Kasım aniden.

"Hangi dava vekili vekilharç Rıfat'ı ve koruyucularını tehdit etmeyi kabul eder ki?" diye bağırdı Yahya.

Umutsuz düşünceler uyuşmuş zihinlerine hücum etti. Cesareti kırılan üç arkadaş evlerine döndüler. Kasım yalnız başınayken çok ıstırap çekiyordu; o kadar endişeliydi ki bir gün Kamer ona, "Başka insanların mutluluğu için endişe ederken kendimizi bu kadar perişan etmemeliyiz!" dedi.

"Bana verilen itibarı hak etmeliyim," diye sertçe cevap verdi Kasım.

Ne yapacaksın? Neden uçurumun kenarından bir adım geri çekilmiyorsun? Bu çaresizlik dolu, sessiz ve durgun bir uçurum, küllerle örtülü

rüyaların mezarlığı. En güzel anıları, en sevdiği ezgiler şimdi ona cephe almıştı. Yarınlar çoktan dünün kefeniyle sarılmıştı.

Derken bir gün Sadık'la Hasan'ı yanına çağırdı. "Başlama zamanı geldi," dedi onlara.

İki arkadaşın yüzlerinde sevinçleri okundu.

"Anlat," dedi Hasan.

"Düşündüm ve bir karara vardım. Bir idman kulübü kuracağız!" Sadık'la Hasan'ın şaşkınlıktan dilleri tutuldu, ama Kasım gülümsedi. "Evimin avlusuna kuracağız. İdman yapmak, mahallelerin çoğunda çok tutulan bir uğraş."

"Bunun bizim ideallerimizle ne ilgisi var?"

"Ağırlık çalışmak gibi bir şey mi? Bunun ideallerimizle ne ilgisi var?" diye ekledi Sadık.

Kasım'ın gözleri parlıyordu. "Güce âşık, yarışa hevesli gençler bize gelecek, biz de aralarından en olgun ve güvenilir olanları seçeceğiz."

Sadık da Hasan da gözlerini kocaman açtılar.

"Bir takım olacağız, hem de ne takım!"

"Evet, Cebel'den, Rıfat'tan genç adamlar toplayacağız!"

O kadar mutluydular ki içlerinden şarkı söylemek geliyordu, Kasım da yürürken neredeyse dans ediyor gibiydi.

76

Kasım pencere kenarına oturmuş, sokaktaki kutlamaları izliyordu. Bayram günleri sokağımızda ne kadar güzel kutlanır!

Sucular kırbalar yardımıyla yolu ıslatmışlardı, eşeklerin boyunları ve kuyrukları da yapma çiçeklerle süslenmişti. Ortalık çocukların elbiselerinin ve balonların capcanlı renkleriyle cıvıl cıvıldı, el arabaları küçük bayraklarla donatılmıştı, haykırışlar ve tezahürat kaval seslerine karışıyordu. Eşek arabaları, üzerlerinde dans eden kadınların ve erkeklerin ağırlığıyla sallanıyordu. Dükkânlar kapalıydı, kahvehaneler, barlar ve esrar tekkeleri dolup taşıyordu. Her yerde ışıl ışıl gülümseyen, birbirlerine iyi bayramlar dileyen

insanlar vardı. Kasım yeni giysileri içinde oturmuş, kollarında İhsan'ı sallıyordu, İhsan da küçük elleriyle babasının yüz hatlarını araştırıyor, tırnaklarıyla yanaklarına tutunmaya çalışıyordu.

"Beni aşka ilk bulaştıran gözlerim oldu," diye bir şarkı duyuldu pencerenin altında.

Kasım aniden kendi mutlu düğün alayını hatırlayıp duygulandı. Müzik ve eğlenceyi seven bir adamdı; Edhem boş zamanını o şarkı dolu bahçede geçirmeyi ne kadar çok istemişti! Peki bayram günü bu adam ne söylüyordu? "Beni aşka ilk bulaştıran gözlerim oldu." Adam haklıydı. O karanlık gecede gözleri Kandil'i göreli beri, yüreği, zihni ve iradesi kendisine ait değildi sanki. Evinin avlusu zihinlerin güçlendirilmesiyle ruhların arındırılması için bir kulüp haline gelmişti. Diğerleri gibi o da ağırlık kaldırıyor, eskrim öğreniyordu. Sadık'ın bakırcılık sayesinde önce bacak kasları, şimdi de kol kasları gelişmişti. Hasan zaten kocaman bir adamdı, dev gibiydi. Diğerlerine gelince, coşkuları ne kadar müthiş bir şeydi; Sadık işsizleri ve dilencileri kulübe davet etmeyi önermekle akıllılık etmişti, kısa sürede onlar da hem idman yapma hem de Kasım'ın söyledikleri konusunda büyük heves göstermişlerdi. Belki sayıca çok değillerdi, ama o kadar istekliydiler ki kendilerinin iki misli bir topluluktan daha güçlüydüler. "Ad! Ad!" diye bağırdı İhsan, Kasım da onu öpücüklere boğdu. Bebeği tuttuğu yerde cellabiyesinin kenarı nemlenmişti. Mutfaktan havan ve tokmak sesi geliyordu, bir de Kamer ile Sakine'nin sesleri ve kedinin miyavlamaları. Pencerenin altından bir eşek arabası geçti, el çırpan şarkıcılarla doluydu.

Asker çocuk için bir dua okuyun
Fesinden kurtulup aziz olmaya karar verdi!

Kasım, Yahya'nın esrar çekmiş haliyle bu şarkıyı söylediği geceyi hatırladı. *Ah, keşke işler düzelseydi, sokağım benim, o zaman bütün gün tek yapacağın şey şarkı söylemek olurdu! Yarın kulüp güçlü ve güvenilir yardımcılarla dolacak; yarın onlarla beraber vekilharca, çete liderlerine ve bütün engellere meydan okuyacağım, böylece bu sokakta merhametli bir büyükbaba ile itaatkâr torunlarından başka kimse kalma-*

yacak. Yoksulluk, pislik, dilencilik ve zalimlik ortadan kalkacak. Mikroplar, sinekler ve sopalar yok olacak. Her yerde güvenlik duygusu hüküm sürecek, bahçeler ve şarkılar olacak. Kamer'in Sakine'yi kızarak azarlamasıyla Kasım hayallerinden uyandı. Bir an şaşkınlıkla dinledi, sonra karısına seslendi. Kapı hemen açıldı, Kamer göründü, köle kadını önüne katmıştı.

"Bak şu kadına! Bu evde doğdu, annesi de bu evde doğmuştu, ama bizi gözetlemekten hiç çekinmiyor!"

Kasım Sakine'ye tasvip etmediğini belli ederek baktı, kadın da çınlayan sesiyle, "Ben casus değilim, efendim, ama hanımım da o kadar acımasız ki!" diye bağırdı.

Kamer gözlerindeki paniği saklamaya çalışmadı. "Bana gülümseyerek şöyle dedi: 'Allahın izniyle, gelecek sene bayram zamanı Kasım bu sokağın tamamının efendisi olacak, el Hamdan Sokağı'nda Cebel neydiyse o da öyle olacak.' Bir sor bakalım, ne demek istemiş."

Kasım endişeyle kaşlarını çattı. "Ne demek istedin Sakine?"

"Ne dediysem onu kastettim," diye cevap verdi köle, doğal cüretkârlığıyla. "Ben diğerleri gibi bir hizmetkâr değilim, bugün burada olup yarın başka yere gitmeyeceğim. Ben de bu evin bir kızıyım ve benden sır saklamanız doğru değildi."

Kasım'la karısı birbirlerine baktılar, Kasım çocuğu işaret etti, Kamer de gelip çocuğu ondan aldı. Kasım köleye oturmasını emretti, köle de ayaklarının dibine oturdu.

"Bu evin yabancısı olanlara sırrınızı söyleyip benden saklamak doğru bir şey miydi?"

"Ne sırrından söz ediyorsun?"

"Kandil'in sizinle Hind'in Kayası'nda konuşmuş olması!" diye aynı cüretkârlıkla cevap verdi Sakine.

Kamer'in nefesi kesildi, ama Kasım köleye devam etmesini işaret etti.

"Aynı şey daha önce Cebel'e ve Rıfat'a da olmuştu. Sizin de onlardan bir eksiğiniz yok, efendim, siz de bir efendisiniz. Çobanken bile bir efendiydiniz. Ben sizi bir araya getiren aracıydım, unuttunuz mu? Herkesten önce bana söylemeliydiniz. Nasıl olur da yabancılara güvenirsiniz de Sakine'nize güvenmezsiniz? Allah

ikinizi de affetsin, yine de zaferiniz için dua ediyorum, evet, vekilharç ile çete liderlerine karşı zafer kazanmanız için dua ediyorum. Sizin için kim bunu istemez ki?"

"Bizi gözetlemeye hakkın yoktu!" diye bağırdı Kamer, bir yandan bebeği sinirli hareketlerle sallarken. "Biz de bunu unutmayacağız."

"Allah şahidim olsun, ben gözetlemek istememiştim," diye ısrar etti Sakine, içtenlikle ve hararetle. "Ama kapının arkasından bazı konuşmalar duydum ve dinlemekten kendimi alamadım. Hiç kimse böyle bir şeyi duyup da kulaklarını tıkamazdı. Benim asıl kalbimi kıran, hanımım, bana güvenmiyor olmanız. Ben bir casus değilim. En son ihanet edeceğim insanlarsınız, ayrıca kimin için casusluk yapıyor olabilirim ki? Allah sizi affetsin, hanımım."

Kasım onu bütün dikkatiyle, hem gözleriyle hem de kalbiyle seyrediyordu. Sakine'nin konuşması bittiğinde sakin bir sesle, "Sen sadık bir insansın, Sakine. Senin sadakatinden şüphe etmiyorum," dedi.

Sakine merak ve umutla ona baktı, "Allah size uzun ömür versin, efendim, ben size sadığım," dedi.

"Sadakatten anlarım," dedi Kasım usulca. "Bu evde hiçbir zaman ihanet filizlenmeyecek, kardeşim Rıfat'ın evinde olduğu gibi olmayacak. Kamer, sen ne kadar sadıksan, bu kadın da o kadar sadık. Onunla ilgili endişelenme. O bize ait, biz de ona aidiz. Mutluluğumun habercisi olduğunu hiçbir zaman unutmayacağım."

"Ama bizi gizlice dinliyordu," dedi Kamer, sesi biraz yumuşamıştı.

"Bizi gizlice dinlemiyordu. Seslerimiz Allahın izniyle ona kadar ulaşmış," dedi Kasım, gülümseyerek. "Rıfat da herhangi bir gayret sarf etmeden büyükbabasının sesini duymuştu. Allah seni korusun, Sakine."

Köle Kasım'ın elini kaparak defalarca öptü. "Sizin için ölürüm, efendim. Allahtan, düşmanlarınıza ve düşmanlarımıza galip gelmenizi, bu sokağın tamamına hükmetmenizi dilerim."

"Bizim istediğimiz hükmetmek değil, Sakine."

Sakine ellerini dua eder gibi açtı. "Allah size istediğiniz her şeyi versin!"

"Amin." Kasım Sakine'ye gülümsedi. "Eğer bir haberciye ihtiyacım olursa o sen olacaksın, böylece bu hareketimizin bir parçası olacaksın."

Kadının yüzü mutluluktan parladı, ne kadar gururlandığı gözlerinde okundu.

"Eğer Allah vakfın istediğimiz şekilde bölünmesine izin verirse, hanım olsun, hizmetkâr olsun, hiçbir kadın bunun dışında tutulmayacak." Sakine'nin şaşkınlıktan dili tutulduğu için Kasım devam etti. "Cebelavi vakfın herkese ait olduğunu söyledi ve sen Sakine, aynı Kamer gibi Cebelavi'nin torunlarından birisin."

Kadının yüzü mutluluktan ışıl ışıldı, minnettarlıkla hanımına baktı. Sokaktan bir kaval ezgisi duyuldu. Birileri, "İyi bayramlar, Lahita!" diye bağırdı. Kasım sokağa doğru döndü, süslü atlarına binmiş çete liderlerinden oluşan alayı gördü, halkın haykırışları ve tezahüratıyla karşılanıyorlardı. Bayram geleneklerine göre yarışmak ve kılıç müsabakası için çöle gidiyorlardı. Alay ayrılır ayrılmaz, sarhoşluktan sendeleyen Agrama sokakta belirdi. Kasım, kulübün en sadık üyelerinden biri saydığı oğlanı görünce gülümsedi, onu gözleriyle izledi; Agrama Çöl Sıçanları mahallesinin tam ortasında durup, "Ben güçlüyüm!" diye bağırmaya başladı.

"Çöl Sıçanları Prensi!" diye bağırdı, Rıfat'ta bulunan bir binadan gelen bir ses.

Agrama kan çanağına dönen gözlerini sesin geldiği pencereye doğru çevirdi. "Şimdi sıra bizde, seni it!" diye sarhoş sarhoş bağırdı.

Etrafında çocuklardan, sarhoşlardan ve ayakta duramayan esrarkeşlerden oluşan bir kalabalık toplandı, yüksek sesle şarkı söylüyor, zılgıt çekiyor, davul ve kaval çalıyor, fazlasıyla gürültü yapıyorlardı.

"Dinleyin!" diye bağırdı biri. "Şimdi Çöl Sıçanları'na sıra geldi. Bunu duymak istemiyor musunuz?"

"Herkese tek büyükbaba!" diye seslendi Agrama, sendeleyerek. "Herkese tek vakıf. Çete yönetimine elveda."

Sonra kalabalığın içinde kaybolup gitti, Kasım da yerinden fırladı, pelerinini alıp odadan koşarak çıkarken, "İçkiyi Allah kahretsin!" diye bağırdı.

77

"Ortalıkta sarhoş görünmekten kaçının," dedi Kasım ciddiyetle, kaşlarını çattı. Hind'in Kayası'nın orada oturmuş, kulübe üye olan yakın arkadaşlarının yüzlerine bakıyordu: Sadık, Hasan, Agrama, Şaban, Ebu Fisada ve Hamruş. Dağ arkalarında ulu bir şekilde yükseliyor, gecenin ilk belirtileriyle kaplanıyordu. Güney yönünde, uzaklarda, değneğine dayanmış bir çoban dışında çöl boştu.

Agrama başını önüne eğmişti. "Keşke ölseydim de öyle bir şey yapmasaydım," dedi, üzüntüyle.

"Hiçbir özrün düzeltemeyeceği bir hataydı," dedi Kasım soğuk soğuk. "Şu anda önemli olan, senin çılgınlığının düşmanlarımız üzerinde ne kadar etki yaptığını öğrenmek."

"Herkes onu duydu, o kadarından eminim," dedi Sadık.

"Cebel'li arkadaşlarımdan birinin, birkaç kişiyle tanışmam için beni davet ettiği Cebel Kahvehanesi'nde bunu kendim de gördüm," dedi Hasan, sıkıntısı belli oluyordu. "Bir adamın Agrama'nın yaptıklarından yüksek sesle söz ettiğini duydum, evet, alayla gülüyordu. Ama bence bu hikâye insanları kuşkulandırabilir ve korkarım defalarca anlatılacağı için çete liderlerinden biri olanları duyabilir."

"Abartma, Hasan," diyerek iç geçirdi Agrama.

"Abartmak, görmezden gelmekten daha iyidir, yoksa onlara karşı hazırlıklı olamayız."

"Ölümden korkmayacağımıza dair yemin etmiştik!" dedi Agrama.

"Bu sırrı tutacağımıza da yemin etmiştik!" dedi Sadık sertçe.

"Şimdi ölürsek, bütün umutlarımız yıkılıp gidecek," dedi Kasım.

Karanlık çökerken karamsarlıkları arttı, derken Kasım konuştu. "Neyse, bir plan yapalım."

"En kötü ihtimalleri düşünelim, ona göre plan yapalım," dedi Hasan.

"Bu da mücadele etmek anlamına geliyor," dedi Kasım sıkıntıyla.

Hepsi başıyla durumu onaylayıp çöken karanlıkta birbirine baktı. Tepelerinde yavaş yavaş yıldızlar belirirken, esen rüzgâr da günün sıcağından arta kalanları, kötü niyetleri taşır gibi taşıyordu.

"Ölümüne mücadele edeceğiz," dedi Hamruş.

"Ve her şey öncekinin aynı olacak!" dedi Kasım kızgınlıkla.

"Bizi kısa sürede yenerler," dedi Sadık.

"Neyse ki Savaris'le akrabasın," dedi Ebu Fisada Kasım'a, "karın da vekilharcın karısıyla akraba. Ayrıca Lahita babanla gençken arkadaşmış."

"Bunlar kaderimizi erteleyebilir, ama engellemez," dedi Kasım serinkanlılıkla.

"Hatırlıyor musun, bir ara bir dava vekili edinmeyi düşünüyordun?" dedi Sadık umutla.

"Hiçbir dava vekilinin vekilharçla çete liderlerine meydan okumak istemeyeceği söylenmişti."

"Beyt el-Kadı'da cesaretiyle tanınan bir dava vekili var," dedi Agrama, suçunu hafifletmeye çalışarak.

"Benim en korktuğum şey, dava açmakla husumetimizi ilan ediyor olacağımızdır. Belki de Agrama'nın söylediklerinin yol açacağı sonuçlarla ilgili korkularımız yersiz," dedi Sadık, fikrini değiştirmiş gibi.

"Bu konuyla ilgili bu dava vekiliyle görüşelim," dedi Agrama. "Mecbur kalmadıkça bu davanın açılmasını ertelemesini sağlarız. Sokağımızın dışından bile olsa, bu işle ilgilenecek birisini bulmalıyız."

Kasım ile diğerleri, bir tedbir olarak bu işi yapmaya karar verdiler ve hemen yerlerinden kalkarak Beyt el-Kadı'daki dava vekili Şanafiri'nin ofisine gittiler. Şeyh onlarla bir araya geldi, Kasım da ona olayları anlattı, amaçlarının bu davayı bir süre ertelemek olduğunu söyledi; bu arada dava vekili de konuyu inceleyebilir ve gerekli bütün adımları atabilirdi. Beklentilerinin tersine, adam davayı üstlenmeye karar verip onlardan ücretinin peşinatını aldı; oradan son derece memnun ayrıldılar. Herkes kendi yoluna gitti, bir kısmı sokağa geri dönerken Kasım Yahya'yı ziyaret etti. Kulü-

benin holüde oturup sigara içip sohbet ettiler. Yahya olanlardan dolayı üzüntülü görünüyordu, Kasım'a ihtiyatlı ve dikkatli olmasını tavsiye etti.

Sonra Kasım evine döndü, ancak Kamer ona kapıyı açtığında yüz ifadesi onu korkuttu. Ona ne olduğunu sordu.

"Vekilharç hazretleri seni çağırttı!"

"Ne zaman?" Kalbi hızlı hızlı atmaya başladı.

"Sonuncusu on dakika önceydi."

"Sonuncusu mu?"

"Son birkaç saatte üç haberci gönderdi!" Kamer'in gözleri yaşla doldu.

"Senden böyle davranmanı beklemiyordum," dedi Kasım.

"Gitme," diye hıçkırdı Kamer.

Kasım sakin olduğunu göstermeye çalıştı. "Gitmek, itaat etmemekten daha iyidir, ayrıca unutma, bu hırsızlar insanlara hiçbir zaman kendi evlerinde saldırmazlar."

İçeriden İhsan'ın ağladığı duyuldu, Sakine aceleyle onun yanına gitti. "Ben Emine Hanım'la konuşana kadar gitme."

"Öyle bir şey bize yakışmaz," dedi Kasım kararlılıkla. "Hemen şimdi gideyim. Korkacak bir şey yok, kimse benim hakkımda bir şey bilmiyor."

Kamer onu kolundan tuttu. "Seni çağırdı, Agrama'yı değil. Birilerinin seni ihbar etmiş olabileceğinden korkuyorum."

Kasım tatlılıkla kendini ondan kurtardı. "Başında söylemiştim sana, huzur dolu günlerimiz bitti diye. Hepimiz, er ya da geç belayla karşılaşacağımızı biliyoruz. Bu kadar üzülme. Ben dönene kadar kendine iyi bak."

78

Bekçi vekilharcın evinden çıktı, Kasım'a biraz kabaca, "İçeri gir," dedi.

Bekçi önden yürüdü, Kasım da onu izledi, duygularına hâkim olmak için elinden geleni yaptı. Burnuna bahçenin tatlı kokusu

geliyordu, ama kendini kabul salonunda bulana kadar etrafına bakmadı. Bekçi yana çekildi, Kasım da içeri girdi; içinde daha önce hayatında hiç hissetmediği bir kararlılık vardı. Karşıya bakınca vekilharcın salonun diğer ucunda, bir divanda oturduğunu gördü. Vekilharcın sağında ve solunda, birer sandalyeye oturmuş iki adam daha vardı. Kasım kim olduklarını görmedi, onlara dikkat etmek aklına bile gelmedi. Vekilharcın oturduğu yere yaklaştı, birkaç adım yakınına gelince durdu, onu selamlamak için elini kaldırdı.

"İyi akşamlar, vekilharç hazretleri."

O anda, vekilharcın sağındaki adamın Lahita olduğunu fark etti; ötekine kısa bir bakış atmak istedi, ama istemeden bakakaldı, zira geçirdiği şokla neredeyse felce uğramıştı. Adam, dava vekili Şeyh Şanafiri'nin ta kendisiydi! Kasım durumun ciddiyetini, sırrının ortaya çıktığını, aşağılık adamın kendisine ihanet ettiğini ve bir tuzağa düştüğünü anladı. Kalbi çaresizlikle, sıkıntıyla ve öfkeyle mücadele etti. Kurnazlık ve kandırmacayla kurtulamayacağını anladı, güçlü ve kararlı olmaya karar verdi. Tek bir adım gerilememeliydi; ilerlemeli, ya da en azından konumunu muhafaza etmeliydi. Sonraki günlerde bu durumu hatırladı; bu gün, daha önce içindeki varlığından haberdar olmadığı, yeni bir insanın doğduğu gündü. Vekilharcın kaba sesi onu hayal dünyasından çekip aldı.

"Sen Kasım mısın?"

"Evet, efendim," dedi, doğal bir sesle.

"Bu bilge adamı burada gördüğüne şaşırdın mı?" diye sordu vekilharç, Kasım'ı oturmaya davet etmeden.

"Hayır, efendim," dedi Kasım, aynı ses tonuyla.

"Sen çoban mısın?" diye sordu vekilharç, onu iğneliyordu.

"İki yıldan uzun bir süredir çobanlık yapmadım."

"Şimdi ne iş yapıyorsun?"

"Karımın mülklerini yönetiyorum."

Buna cevaben vekilharç başını kısaca, alay ederek salladı, sonra da dava vekiline konuşmasını işaret etti.

"Dava vekilin olduğuma göre, beni burada gördüğüne şaşırmış olabilirsin," dedi Şeyh, Kasım'a, "ama vekilharcın makamı bu

tür kaygılardan daha üstündür. Bu davranışım, pişmanlığını dile getirmek için fırsat veriyor sana, bu da senin mahvolmana neden olacak bir husumete karışmandan daha iyidir. Vekilharç hazretleri sana şunu söylememe izin verdi; senin affedilmen için araya girdim, ama ondan af dilemen gerekiyor. Umarım iyi niyetli olduğumu anlarsın. Bu da peşinatın, bunu sana iade ediyorum."

Kasım ona ters ters baktı.

"Neden senin ofisindeyken bana gerçeği söylemedin?"

Dava vekili Kasım'ın cüretkârlığı karşısında şaşırdı, ama vekilharç araya girdi. "Buraya sorulara cevap vermeye geldin, soru sormaya değil."

Dava vekili ayağa kalkarak gitmek için izin istedi, sonra da gerginliğini saklamak üzere pelerinine sarınarak oradan ayrıldı.

Vekilharç Kasım'a dik dik baktı ve küfür eder gibi konuştu. "Beni dava etmeye seni ikna etmelerine nasıl izin verdin?"

Kasım ya mücadele edecekti ya da ölecekti. Ne diyeceğini bilemedi.

"Konuş. Ne yaptığını söyle. Aklını mı kaçırdın sen?"

"Allaha şükürler olsun, aklım yerinde," dedi Kasım umutsuzlukla.

"Bana pek de öyle gelmiyor. Bu kadar kötü bir şeyi yapmaya neden cüret ettin? O deli kadın seni koca olarak kabul etmeye karar verdiğinden beri yoksul değilsin. Bu yaptıklarınla ne elde etmek istedin?"

Kasım öfkesini kontrol altına alabilmek için saldırıya geçmeye karar verdi. "Kendim için hiçbir şey istemiyorum."

Vekilharç, duymakta olduğu tuhaf şeylere dikkat çekmek ister gibi Lahita'ya baktı, sonra öfkeyle tekrar Kasım'a döndü. "O zaman bütün bunları neden yaptın?" diye bağırdı.

"Tek istediğim adaletti," dedi Kasım.

Adamın gözleri nefretle kısıldı. "Karının hanımımla olan akrabalığının seni koruyacağına mı inanıyorsun?"

"Hayır, efendim," dedi Kasım, gözlerini yere indirerek.

"Sen bir çete lideri misin ki bu sokaktaki tüm diğer çete liderlerine meydan okuyacaksın?"

"Hayır, efendim."

"Deli olduğunu kabul et de, buradan defol git!" diye haykırdı adam.

"Allaha şükürler olsun, aklım başımda."

"Bana dava açmaktaki amacın neydi?"

"Adalet istiyordum."

"Kimin için?"

"Herkes için," dedi Kasım, düşünceli görünüyordu.

Vekilharç ona sorgulayıcı ve inanmaz gözlerle baktı, "Bundan sana ne?" dedi.

"Cebelavi'nin şartlarını yerine getirmek için," dedi Kasım, cesaretten neredeyse sarhoştu.

"Seni Çöl Sıçanı!" diye haykırdı vekilharç. "*Sen* mi Cebelavi'nin şartlarından söz ediyorsun?"

"O bizim büyükbabamız, hepimizin büyükbabası."

Vekilharç öfkeyle yerinden fırladı, elindeki sinekliği bütün gücüyle Kasım'ın yüzüne kırbaç gibi indirdi. "*Bizim* büyükbabamız mı?" diye bağırdı. "Hiçbiriniz kendi babanızın kim olduğunu bile bilmiyorsunuz, ama buraya gelip, 'bizim büyükbabamız' diyecek kadar küstahsın! Sizi gidi hırsızlar! Sizi sıçanlar sizi! Sizi pislikler! Küstahlığında ısrar ediyorsun, ve bu evin seni ve karını koruyacağına inanıyorsun, ama bu evdeki bir köpek bile, ona iyilik yapanın elini ısırırsa himayesini kaybeder."

Lahita ayağa kalkarak vekilharcın heyecanını yatıştırmaya çalıştı. "Oturun, efendim. Bu böceğin huzurunuzu bozmasına izin vermeyin."

Rıfat yerine oturdu, dudakları öfkeden titriyordu. "Çöl Sıçanları'nın bile vakıfla ilgili planları var ve 'bizim büyükbabamız' deme cüretini gösteriyorlar."

"İnsanların Çöl Sıçanları'yla ilgili söylediklerinin doğru olduğu belli," dedi Lahita, yerine oturarak. "Sokağımız ne yazık ki cehenneme doğru yol alıyor." Kasım'a döndü, "Baban, benim en eski arkadaşlarımdan biriydi, seni öldürmek zorunda bırakma beni!"

"Yaptıklarının karşılığında ölümden çok daha kötüsünü hak ediyor!" diye bağırdı vekilharç. "Hanımım olmasaydı, şu anda zaten ölmüş olurdu!"

Lahita Kasım'ı sorgulamaya devam etti. "Dinle beni, oğlum. Arkanda kim var, onu söyle."

"Kimden söz ediyorsunuz, efendim?" diye sordu Kasım. Sineklikle kırbaçlanan yüzü yanıyordu.

"O davayı açman için kim baskı yaptı sana?"

"Hiç kimse, sadece ben varım."

"Kader yüzüne gülmeden önce bir çobandın. Daha ne istiyorsun?"

"Adalet. Adalet, efendim."

"Adalet mi!" diye haykırdı vekilharç, dişlerini gıcırdatarak. "Sizi köpekler, sizi pislikler, ne zaman hırsızlık veya yağma yapmaya karar verseniz bu parolayı kullanırsınız." Lahita'ya döndü, "Ona suçunu itiraf ettir!" dedi.

Lahita, ciddiyet ve tehdit karışımı bir sesle Kasım'la konuştu. "Arkanda kim var, söyle bana!"

"Büyükbabamız," dedi Kasım, eşi görülmemiş bir kışkırtıcılıkla.

"Büyükbabamız mı?"

"Evet. Onun şartlarını okuyun, arkamda onun olduğunu göreceksiniz."

Rıfat bir kez daha yerinden sıçradı. "Çık git buradan!" diye haykırdı. "Def edin onu buradan!"

Lahita ayağa kalkıp Kasım'ı kolundan tuttu. Onu kapıya kadar götürürken kolunu sımsıkı kavradı, ama Kasım buna sabırla katlandı. Lahita kulağına, "Kendine bir iyilik yap da aklını başına topla. Kanını içmeye zorlama beni," diye fısıldadı.

79

Kasım evine döndüğünde Zekeriya, Üveys, Hasan, Sadık, Agrama, Şaban, Ebu Fisada ve Hamruş'u kendisini bekler buldu. Herkes ona anlayışla, sessizlik içinde baktı. Kasım karısının yanına oturdu.

"Sana demedim mi?" dedi Üveys.

"Lütfen, amca, bırak da nefes alsın," diye onu azarladı Kamer.

"En korkunç zorluklar, insanın kendinden kaynaklananlardır," dedi Üveys yine de.

Zekeriya Kasım'ın yüzüne dikkatle baktı. "Sana hakaret ettiler, yeğenim. Seni, kendimi tanıdığım kadar iyi tanırım. Bütün bunlara hiç gerek yoktu."

"Emine Hanım olmasaydı, oradan sağ çıkmazdın," dedi Üveys.

Kasım dostlarının yüzlerini inceledi. "O pis dava vekili bize ihanet etti," dedi.

Herkesin suratı asıldı, birbirlerine endişeyle baktılar. İlk konuşan Üveys oldu. "Zaman varken grubunuzu dağıtın, paçayı kurtardığınıza da dua edin."

"Sen ne diyorsun, kuzen?" diye sordu Hasan.

Kasım bir an düşündü. "Size yalan söylemeyeceğim; ölüm tehdidiyle karşı karşıyayız. Bana yardımcı olmak istemeyenleri mazur göreceğim."

"Bu iş burada bitsin," dedi Zekeriya.

"Ben bu işi bırakmayacağım; sonuçları ne olursa olsun," dedi Kasım, sakin bir kararlılıkla. "Büyükbabamıza ve bu sokağın halkına Cebel'den veya Rıfat'tan daha az sadık olmayacağım."

Üveys ayağa kalktı, kızmıştı. "Bu adam deli. Allah yardımcın olsun kızım," diyerek oradan ayrıldı.

Sadık yerinden kalktı, Kasım'ın yanına giderek onu alnından öptü. "Söylediklerin bana moral verdi."

"Sokağımızın halkı tek bir kuruş için, hatta bir hiç için birbirlerini öldürüyor," dedi Hasan telaşla. "Uğruna ölecek bir şeyimiz olduktan sonra, ölmekten neden korkalım ki?"

Sokaktan Savaris'in sesi duyuldu, Zekeriya'ya sesleniyordu. Zekeriya başını pencereden çıkardı, ona içeri gelmesini söyledi. Hemen ardından Savaris odaya girip oturdu, yüzü asıktı. Kasım'a baktı. "Bu sokakta benden başka bir koruyucu olduğunu bilmiyordum!"

"Sana söyledikleri gibi değil," dedi Zekeriya endişeyle.

"Bana söylenenler bundan çok daha kötü."

"Çocuklarımızın aklını şeytan çeldi," dedi Zekeriya dertli dertli.

"Yeğenin yüzünden Lahita bana bayağı sert şeyler söyledi," dedi Savaris kaba bir tavırla. "Kasım'ın aklı başında bir çocuk olduğunu sanıyordum, ama iyiden iyiye deliymiş. Dinleyin şimdi. Eğer size çok yumuşak davranırsam, Lahita gelip sizi kendi cezalandıracak, ben de kimsenin beni rezil etmesine izin veremem. Dolayısıyla fazla ileri gitmeyin, inat etmek isteyen kimse varsa da, Allah yardımcısı olsun."

Savaris, Kasım'ın arkadaşlarını takibe aldı, hiçbirinin Kasım'ın evine yaklaşmasına izin vermedi; emirlerini uygulatmak için Sadık'ı küçük düşürdü, Ebu Fisada'yı da yumrukladı, Zekeriya'dan da, bu olanlar unutulana kadar Kasım'a evinden çıkmamasını tavsiye etmesini istedi. Kasım kendini evinde tutsak buldu, Hasan dışında başka ziyaretçisi yoktu, ama hiçbir güç haberlerin sokakta yayılmasını engelleyemezdi. Vekilharca neredeyse dava açılmış olması, On Şart'la ilgili dedikodular, hatta Kasım ile Cebelavi'nin hizmetkârı Kandil arasındaki buluşmayla ilgili, Çöl Sıçanları bölgesinde yayılan heyecanlı fısıltılar Cebel ve Rıfat'a kadar ulaştı. Halk arasında her çeşit duygu uyandı, suçlamalar yağdı, alaycı şakalar yapıldı.

"Sokakta hep bu olanlarla ilgili fısıltılar var," dedi Hasan Kasım'a bir gün. "Esrar tekkelerinde bundan başka bir şey konuşulmuyor."

Kasım günlerdir biriken endişesinin ve düşüncelerinin izlerini taşıyan yüzünü ona çevirdi. "Tutsak haline geldik. Zaman geçiyor, hiçbir şey yapmıyoruz."

"Hiç kimseden insan üstü bir varlık olması beklenmez," dedi Kamer onları yatıştırmak amacıyla.

"Kardeşlerimiz son derece heyecanlılar," dedi Hasan.

"Cebel'de ve Rıfat'ta benim deli olduğumu, yalancı olduğumu söyledikleri doğru mu?"

"Korkaklık insanları baştan çıkarır," dedi Hasan acıyla ve başka tarafa baktı.

Kasım şaşkınlık içinde başını salladı. "Cebel'de, Rıfat'ta insanlar neden bana yalancı diyorlar, Cebelavi'ye rastlayan, onunla konuşan insanlar yok muydu aralarında? Bana ilk inanan, ilk destek verenlerin onlar olması gerekirken, bana neden yalancı diyorlar?"

"Korkaklık, sokağımızın lanetidir. Onun için çete liderlerine karşı bu kadar ikiyüzlü davranıyorlar."

Sokaktan Savaris'in sesini duydular, bir boğanın böğürmesini andırıyor, lanet ve hakaret yağdırıyordu. Ailece pencereden bakınca Savaris'in Şaban'ı yakasından tutup bağırdığını gördüler.

"Burada ne yapıyorsun, seni orospu çocuğu?"

Oğlan boşuna adamın ellerinden kendini kurtarmaya çalıştı. Savaris sol eliyle onu boynundan yakalamıştı, sağ eliyle de durmadan yüzüne ve başına vuruyordu.

Öfkeye kapılan Kasım pencereden ayrıldı, Kamer'in yalvarmalarına kulak asmadan kapıya koştu. Bir dakika geçmeden Savaris'in karşısındaydı. "Onu rahat bırak, Savaris," dedi, kararlılıkla.

Adam kurbanını acımasızca dövmeyi bırakmadı. "Hizaya gelin, yoksa düşmanlarınızın bile arkanızdan ağlamasını sağlarım."

Kasım Savaris'in sağ elini sıkıca yakalayıp öfkeyle, "Ne yaparsan yap, ama onu öldürmene izin vermeyeceğim!" diye bağırdı.

Savaris Şaban'ı bıraktı, oğlan da baygın bir şekilde yere yuvarlandı. Savaris yanından geçen bir kadının başında taşıdığı toprak dolu sepeti kapıp Kasım'ın başından aşağı döktü. Zekeriya tam zamanında tutmasaydı Hasan adama saldıracaktı. Kasım sepeti kafasından çekti; yüzü toprak içinde kalmıştı, başından dökülen topraklar üstünü başını kirletmişti. Kasım öksürük krizine tutuldu, Kamer haykırdı, Sakine bağırdı ve Üveys koşarak geldi. Kadın, erkek ve çocuklardan oluşan bir kalabalık kapılardan çıkıp olay yerine koştu, bir uğultu koptu. Zekeriya bütün gücüyle Hasan'ı tutmaya çalışırken yuvalarından fırlamış gözlerine yalvararak ve uyararak bakıyordu.

Üveys Savaris'e yaklaştı. "Bunun sorumluluğunu ben üstleniyorum, Savaris."

"Merhamet, Savaris," diye bağırdı çeşitli sesler.

"Bütün bu arkadaş ve akrabalarla Savaris'in işi bitmiş, bir çete lideri yerine karı kılıklı biri haline gelmiş!"

"Allah bizi affetsin, Savaris, sen bizim efendimizsin, senden korkumuz büyüktür!" dedi Zekeriya.

Savaris çekip kahvehaneye gitti, erkekler Şaban'ı yerden kaldırdı, Hasan Kasım'ın yüzündeki ve üzerindeki toprakları temiz-

ledi, orada olan herkes –Savaris oradan ayrıldığı için– ona ilgi gösterip duygularını paylaştı.

80

O akşam, Çöl Sıçanları mahallesindeki binalardan birinden cırtlak, acı bir çığlık yükseldi, birkaç dakika geçmeden bina içinde sesler yankılanmaya başladı. Kasım pencereden bakıp fıstık satıcısı Fatin'e ne olduğunu sordu. "Allah sana uzun ömür versin," dedi adam, "Şaban ölmüş." Şaşkına dönen Kasım evden çıkıp Şaban'ın iki bina aşağıdaki evine yöneldi. Oraya vardığında karanlık avluyu, binanın alt katlarında yaşayan, acılarını, üzüntülerini, kızgınlıklarını dile getirmeye gelen insanlarla dolu buldu. Üst katlarda sesler duyuluyordu.

"O ölmedi, Savaris öldürdü onu!" diye bir kadının acı çığlığı duyuldu.

"Allah seni kahretsin, Savaris!"

"Kasım öldürdü onu! Yalanlar uydurup erkeklerimizin ölmesine neden oluyor!" diye bağırdı üçüncü bir ses.

Kasım'ın kalbi üzüntüyle burkuldu. Karanlıkta ilerleyip ölen adamın ailesinin oturduğu ikinci kata çıktı. Giriş duvarına asılı bir lambanın ışığında arkadaşları Hasan, Sadık, Agrama, Ebu Fisada ile Hamruş'u ve başkalarını gördü.

Sadık ağlayarak yanına geldi, tek kelime söylemeden ona sarıldı, yüzü loş ışıkta bitkin görünüyordu. "Kanı yerde kalmayacak," dedi.

Agrama da Kasım'a yaklaşıp kulağına, "Karısı çok kötü durumda. Bizi bile onu öldürmekle suçladı," diye fısıldadı.

"Zavallı," diye fısıldadı Kasım.

"Katil öldürülmeli," dedi Hasan hınçla.

"Bu sokakta kim böyle bir şeye tanıklık yapar ki?" dedi Ebu Fisada asabi asabi.

"Başkaları gibi biz de adam öldürmeye başlayabiliriz," dedi Hasan.

Kasım Hasan'ı sustırmak için onu dürttü. "Cenazesinde yürümememiz daha akıllıca olur, mezarlıkta buluşuruz."

Kasım ölen adamın dairesine yöneldi, Sadık onu engellemeye çalıştı, ama Kasım onu bir yana iterek içeri girdi. Şaban'ın karısına seslendi; kadın şaşkın bir şekilde geldi, gözyaşlarının arasından ona baktı, sonra bakışı sertleşti. "Ne istiyorsun?"

"Başsağlığı dilemeye geldim."

"Onu sen öldürdün," dedi kadın, sesi zehir gibiydi. "Vakıf olmadan yaşayabilirdik, ama Şaban'a ihtiyacımız vardı."

"Allah size sabır versin, kötülük yapanlara da cezalarını versin," dedi Kasım yumuşak bir sesle. "Bir aileye ihtiyacın olursa, biz senin aileniz. Kanı yerde kalmayacak."

Kadın ona kuşkuyla baktı, sonra dönüp gitti. Gidişiyle birlikte feryatlarla hıçkırıklar bir kez daha yükseldi, Kasım da üzüntü ve endişeyle oradan ayrıldı.

Sabah olduğunda Savaris'in Dingil Kahvehanesi'nin girişinde oturduğu görüldü; gelen geçenlere tehditkârlığı ve acımasızlığıyla iftihar eden yüzünü gösteriyordu. Halk, üzüntüsünü gizlemek için onu her zamankinden daha sıcak bir şekilde selamladı. Cenaze törenine katılmaktan çekinip dükkânlarında kaldılar, el arabalarının arkasında ya da yerlerde oturdular. Tabut öğlen dışarı çıkartıldığında etrafında sadece aile üyeleriyle dostları vardı, ama çete liderinin delici bakışını görmezden gelen Kasım onlara katıldı. Ölü adamın kayınbiraderi öfkelendi.

"Önce adamı öldürüyorsun, sonra da cenazesine katılıyorsun!" diye tersledi Kasım'ı.

Kasım sessiz kaldı ve sabretti, ama sonra başka biri ona kaba bir şekilde, "Neden geldin?" diye sordu.

"Allah ona rahmet eylesin, arkadaşım gibi mücadele etmek için," dedi Kasım kararlılıkla. "O cesurdu. Siz ona benzemiyorsunuz. Katilin kim olduğunu biliyorsunuz, ama öfkenizi bana yöneltiyorsunuz."

Cenaze törenine sessizlik çöktü. Yalınayak kadınlar erkeklerin ardında toplanmıştı; karalar içinde, hızlı hızlı yürüyorlar, başlarından aşağı toprak döküyorlar, dövünüyorlardı. Cenaze alayı Cemaliye'yi geçip Bab el-Nasr'a doğru yol aldı. Defin tamamlan-

dıktan sonra törene katılanlar evlerine gittiler, ama yavaş yürüyen Kasım arkalarında kaldı. Sonra mezara geri dönüp orada onu bekleyen arkadaşlarını buldu. Gözleri yaş doluydu, diğerlerinin de ya gözleri yaşlıydı ya da hıçkırarak ağlıyorlardı. Kasım elleriyle gözlerini kuruladı. "Güvende olmak isteyen, bizden ayrılmakta serbesttir."

"Eğer güvende olmak isteseydik, bizi etrafında bulmazdın," dedi Hamruş.

Kasım mezar taşının üzerine elini koydu. "Onu kaybetmek beni çok üzdü. Cesur ve azimli bir adamdı. Ona en çok ihtiyacımız olduğu anda kalleşçe öldürüldü."

"Kalleş bir çete lideri onu öldürdü, ama bazılarımız bu sokaktaki en son çete lideri ölene kadar yaşayacak," dedi Sadık.

"Ama merhum arkadaşımız gibi ölmemeliyiz," dedi Hamruş. "Geleceği düşünün, nasıl galip geleceğimizi düşünün!"

"Bir de nasıl buluşup konuşacağımızı düşünün."

"Tutsakken bana eşlik eden tek şey bu düşüncelerdi, sonunda bir karara vardım. Kolay olmayacak, ama başka yolu yok."

Herkes birden ona soru sormaya başladı, o da devam etti. "Bu sokaktan ayrılmalıyız. Her birimiz işlerini düzene sokup buradan ayrılmalı. Uzun bir zaman önce Cebel'in, kısa bir süre önce de Yahya'nın yaptığı gibi, buradan göç edeceğiz. Kulübümüzü çölde güvenli bir yere kuracağız, güçlenip daha fazla insan toplayacağız."

"İyi bir fikir," dedi Sadık.

"Bu sokağı çete liderlerinden arındırmanın tek yolu güce başvurmak. Cebelavi'nin şartlarını sadece güce başvurursak uygulayabiliriz. Adalet, merhamet ve barış sadece güçle baskın çıkabilir. Bizim gücümüz tarihin ilk adil gücü olacak, baskı gücü olmayacak."

Diğerleri düşünceli düşünceli onu dinlediler. Kasım'a ve ardındaki mezar taşına baktılar, Şaban onları dinliyor ve hakkını helal ediyormuş gibi hissettiler.

"Evet, bu sorunları güce başvurarak çözeceğiz," dedi Agrama, duygulanmıştı. "Güç, ama baskı amaçlı güç değil. Şaban Savaris'e rastladığında seni görmeye geliyordu; eğer biz de onun yanında

olsaydık, çete lideri başa çıkamayacağı bir güçle karşılaşmış olacaktı. Korku ve ihtilafa lanet olsun!"

Kasım uzun zamandan beri ilk defa mutlulukla rahat bir nefes aldı. "Büyükbabamız bize güveniyor. Çocuklarının bazılarının bu güveni hak ettiğini biliyor olmalı."

81

Kasım eve döndüğünde gece yarısıydı, ama Kamer'i uyanık ve kendisini bekler buldu. Kadın ona her zamankinden daha şefkatli ve ilgili davrandı; onun bu saate kadar kendisini beklediğini düşününce Kasım üzüldü. Sonra gözlerinin ağlamaktan şiştiğini, güneşin ardında bıraktığı kızıllığa benzer bir renk aldığını gördü.

"Ağladın mı?" diye sordu ona keyifsizce.

Kamer ona cevap vermedi, onun için sıcak süt hazırlamaya kendini tamamıyla vermiş gibiydi, Kasım da devam etti. "Şaban'ın ölümü hepimizi altüst etti. Allah rahmet eylesin."

Kamer aniden cevap verdi ona. "Ben Şaban için ağladım zaten, şimdi o adamın sana saldırdığını düşünüp ağlıyordum. Sen, yüzüne toprak atılmayı hak edecek en son insansın."

"Zavallı arkadaşımıza olanlarla kıyaslarsan önemli bir şey değil ama."

Kamer Kasım'ın yanına oturdu, ona sıcak sütünü verdi. "Senin hakkında söylenenler," diye kekeledi, "beni çok incitti."

Kasım bunlara önem vermiyormuş gibi davranarak gülümsedi, fincanı ağzına götürdü, ama karısı öfkeyle devam etti. "Galta, Cebel halkını senin vakıfla ilgili planların olduğuna, vakfın tamamını kendine istediğine dair ikna ediyor. Hagag da Rıfat'taki herkese aynı şeyi söylüyor. Her ikisi de Cebel ve Rıfat mahallelerinde seninle ilgili aşağılayıcı şeyler anlatıyorlar."

Kasım endişesini gizlemedi. "Bunları biliyorum. Sen olmasan hayatta olmazdım, onu da biliyorum."

Kamer Kasım'ın omzunu şefkatle sıvazladı, birdenbire, nedensizce, sohbetlerinin bitmek bilmediği, mutluluklarının sonsuz gibi göründüğü geçmiş günlerini, İhsan'ın doğumundan sonraki

mutluluk dolu geceleri hatırladı. Kasım ona ait değildi artık, kendine bile ait değildi. Kamer, hastalığının ara sıra neden olduğu ağrıları bile ondan saklıyordu; Kasım kendini düşünecek durumda değildi, karısı konusunda nasıl endişelenebilirdi ki? Kamer ona yük olmaya utanıyordu, durumunu söyleseydi istemeden düşmanlarına yardım etmiş olurdu. Kasım konusundaki endişelerini giderebilecek kim vardı ki? Huzurlu günleri geçip gitmekle kalmıyordu, hayatları da hızla akıp gidiyordu. Allah sokağımızın yardımcısı olsun!

"Hiçbir zaman umudumu kaybetmem, en karanlık zamanlarda bile," diye devam etti Kasım. "Yalnız görünsem bile, o kadar çok yakın dostum var ki. Bir tanesi Savaris'e meydan okudu –buna daha önce kim cüret etti ki? Diğerleri de ona benziyor. Bu sokağın insanları için en önemli şey, cesaret, yoksa hayatları boyunca ezilecekler. En güvenli yolu seçmemi söyleme bana; öldürülen adam, benim evime gelirken öldürüldü. Kocanın bir korkak gibi, utanç içinde yaşamasını istemezdin."

Kamer gülümsedi, boş fincanı doldurdu. "O acımasız kavgalar olduğu zaman çete liderlerinin karıları sevinçten zılgıt çeker; ben bu kadar iyi şeylere sahipken onlardan daha az mutlu olamam ki!"

Kasım, Kamer'in ilk göründüğünden daha da derin bir üzüntü içinde olduğunu fark etti. Yanağını şefkatle okşadı, onu avutmak için, "Sen bu dünyada benim her şeyimsin. Hayattaki en yakın arkadaşımsın," dedi.

Kamer gülümsedi, uyuyabilmek için ihtiyacı olan huzuru toplamaya çalıştı.

Sadık'ın ortadan kayboluşu, bakırcı Şantah'ı çok şaşırttı. Onu evinde aradı ama ne onun ne de ailesinin izine rastladı. Tuzlanmış balık satıcısı Abdülfettah da, yanında çalışan Agrama'nın izine sokağın hiçbir yerinde rastlayamadı. Ebu Fisada da Hamdun'un meze dükkânında bir daha görünmedi, ama işe gelmeyeceğine dair onu haberdar etmemişti. Pekiyi Hamruş neredeydi? Fırıncı Hassuna onun fırının alevleri arasında yanıp kül olmuş gibi ortadan kaybolduğunu söyledi. Gidip de bir daha dönmeyen başkaları da vardı. Bu haber Çöl Sıçanları mahallesine yayıldı, yankıları

sokağın geri kalan kısmına da ulaştı; Cebel ile Rıfat mahallelerinin sakinleri, Çöl Sıçanları'nın mahallelerini terk ettiğini, Savaris'in yakında haraç toplayacak kimseyi bulamayacağını söyleyerek onunla dalga geçiyorlardı. Savaris Zekeriya'yı Dingil Kahvehanesi'ne çağırdı.

"Bu insanların nereye kaybolduğu konusunda bize en iyi yardımcı olabilecek kişi senin yeğenin," diye Zekeriya'yı uyardı.

"Lütfen, Savaris, onu suçlama," dedi Zekeriya. "Günlerdir, haftalardır, aylardır evinden çıkmıyor."

"Çocuk oyunlarından başka bir şey değil bunlar!" diye öfkelendi çete lideri. "Seni buraya getirtmemin tek nedeni, yeğenine olabilecekler konusunda seni uyarmak istemem."

"Kasım senin ailenin de bir üyesi sayılır. Lütfen düşmanlarına sevinmeleri için bir fırsat verme."

"O hem kendi kendisinin hem de benim düşmanım. Günümüzün Cebel'i olduğunu sanıyor, ama öyle bir lanet de Bab el-Nasr'a giden en kısa yol demektir."

Bab el-Nasr, mezarlığın olduğu yerdi.

"Sabret Savaris, hepimiz senin himayen altındayız."

Zekeriya eve dönerken, Kasım'ın evinden gelen Hasan'a rastladı, Savaris'le karşılaşmasının bıraktığı öfkeyi ondan çıkarmaya başlamıştı ki Hasan sözünü kesti. "Lütfen sabırlı ol, baba. Kamer hasta, çok hasta."

Kamer'in hasta olduğunu bütün sokak, hatta vekilharcın ev halkı bile öğrendi. Üzüntüsü ve karamsarlığı had safhada olan Kasım hep onun yanındaydı, başını şaşkınlık içinde sallıyor, "Hiçbir belirti olmadan, birdenbire, çaresizce yataklara düştün," diyordu.

Kamer zayıf bir sesle konuştu. "Durumumu senden saklıyordum, bu kadar çok sorunun yükünü taşıyan kalbini esirgemeye çalışıyordum."

"Istırabını seninle başından beri paylaşmalıydım," dedi Kasım, kederle.

Kamer'in solgun dudakları dalında kurumuş bir çiçek gibi, biraz aralanıp gülümsedi. "Tekrar sağlığıma kavuşacağım, eskisi gibi olacağım," dedi.

Kasım'ın tek arzusu buydu ama Kamer'in gözlerindeki o donukluk neydi, cildi neden bu kadar kuruydu? Çektiği acıyı saklayamıyordu. *Bütün bunlar senin için. Allahım, ona merhamet et, onu benim için esirge, çocuk ağlamasn diye merhamet et, yoksa hiç susmaz.*

"Bana gösterdiğin hoşgörü, benim kendimi hoşgörmeme engel oluyor."

Kamer onu azarlar gibi yapıp gülümsedi. Tütsü yakması için Ümmü Salem, pansuman hazırlaması için Ümmü Atiye ve kan almak için berber İbrahim getirildi, ama Kamer tedaviye direnir gibiydi.

"Seni ıstırabından kurtarmak için ne mümkünse yaparım."

"Sana zarar gelmesin," diye cevap verdi Kamer, neredeyse duyulmayan bir sesle. Sonra devam etti: "Seni o kadar çok seviyorum ki."

Bakışı bütün dünyayı kapkaranlık hale getiriyor, dedi kendi kendine Kasım.

"Senin gibi aklı başında bir adam avutulmaya ihtiyacı olacak en son insandır," dedi Kamer.

Kadın ve erkek ziyaretçiler geldi, ama ev Kasım'a çok küçük gelmeye başladı, o da dama çıktı. Binaların pencerelerinden kadın sesleri geliyordu, küfürler sokaktan gelen seyyar satıcı bağırışlarına karışıyordu, bir de ilk başta İhsan'a ait olduğunu sandığı bir çocuk ağlayışı vardı, sonra yakınlardaki bir damda bir çocuğun toz toprak içinde oynadığını gördü. Bir güvercin sürüsü yuvasına uçtu, yalnız bir yıldız da ufukta göz kırptı. Kamer'in gözlerindeki o tuhaf bakışı düşündü, sanki göremiyordu, ağzının bir kenarının seğirmesini, dudaklarına yayılan mavimsi rengi düşündü, içi ıstırapla kavruldu. Orada birkaç saat durdu, sonra aşağı indi ve koridorda, kucağında İhsan'ı tutan Sakine'ye rastladı.

"Yavaş girin içeriye, uyanmasın," diye fısıldadı Sakine.

Pencere pervazına konmuş bir lambadan sızan loş ışıkta, yatağın karşısında yer alan divana uzandı. Dışarıdan, rebabın nağmelerinden ve onu izleyen şair Taza'nın sesinden başka hiç ses gelmiyordu.

"Büyükbaba sakince, 'Bu evin dışındaki hiç kimseye vermediğim bir fırsatı sana vermeye karar verdim; bu evde yaşayacak, bu evde evlenecek ve burada yeni bir hayata başlayacaksın,' dedi.

Hümam'ın kalbi mutluluktan kendinden geçercesine atmaya başladı, bir peşrevden sonra şarkıyı bekleyen bir müzik hayranı gibi, bu harika ezgiyi tamamlayacak kelimelerin gerisini bekledi, ama yaşlı adam başka bir şey demedi. Hümam tereddüt etti, sonra konuştu. 'İyi kalpliliğinizden dolayı teşekkür ederim.' 'Bunu hak ediyorsun.' Oğlan bir büyükbabasına, bir de halıya bakıp durdu, sonra endişeyle, 'Peki ya ailem?' diye sordu. 'Ne istediğimi sana açıkça söyledim,' diye serzenişte bulundu Cebelavi. 'Onlar da affınızı ve şefkatinizi hak ediyorlar,' diye yalvardı Hümam."

Uyumakta olan Kamer ani bir hareket yaptı, Kasım da divandan fırlayarak yanına gitti. Gözlerinde o donuk bakışın yerine yeni bir parıltı gördü, ona nesi olduğunu sordu.

"İhsan!" diye bağırdı Kamer güçlü bir sesle. "İhsan nerede?"

Kasım odadan fırladı, kollarında uyuyan bebeği taşıyan Sakine'yle döndü. Kamer İhsan'ı işaret etti, Sakine de yanağını öpebilmesi için bebeği yanına getirdi. Kasım yatağın ayakucuna oturdu, Kamer gözlerini ona çevirdi.

"Benimki daha büyük," diye fısıldadı.

Kasım ona doğru eğildi. "Ne demek istiyorsun?"

"Ben sana büyük ıstırap verdim, ama benimki daha büyük."

Kasım dudağını ısırdı. "Kamer, ıstırabını dindiremediğim için o kadar üzgünüm ki."

"Sonrası için, senin için korkuyorum."

"Beni düşünme," dedi Kasım, büyük bir hüzünle.

"Git Kasım. Dostlarınla beraber ol. Burada kalırsan seni öldürecekler."

"Beraber gideriz."

"Aynı yoldan gidemeyeceğiz," dedi Kamer, zorlanarak.

"Bana, alışkın olduğum şekilde itaat etmiyorsun."

"O geçmişte kaldı."

Büyük bir baskıya dayanmaya çalışıyor gibiydi, yanına gelmesi için ona işaret etti. Kasım ona biraz daha yaklaştı, nefesini hissetti. Kamer kıvrandı, yardım ister gibi uzanmaya çalıştı. Göğüs kafesi çöktü, hırıltılı bir şekilde nefes alıp verdi.

"Doğrulmasına yardım et, oturmak istiyor," diye bağırdı Sakine.

Kasım doğrulması için onu kollarına aldı, ama Kamer sessizce vedalaşır gibi inledi, başı önüne düştü. Sakine çocukla beraber odadan koşarak çıktı, sonra haykırışlarıyla sessizliği böldü.

82

Ertesi sabah Kasım'ın eviyle evinin önü yas tutanlarla doldu. Sokaktaki akrabalık ilişkileri, saygının layıkıyla gösterilmesini gerektiriyordu –ama sokak bu ilişkilerin başka hiçbir yararını da görmüyordu– dolayısıyla Savaris başsağlığı dilemeye geldi, onu da hemen Çöl Sıçanları izledi. Vekilharç Rıfat da başsağlığı ziyaretine geldi, onu Lahita, Galta ve Hagag takip etti, onları da sokaktaki diğer herkes izledi. Cenazeye, çete liderlerinin cenazeleri dışında sokakta daha önce hiç görülmemiş büyüklükte bir kalabalık katıldı. Kasım, içindeki ıstıraba rağmen olgun bir soğukkanlılık sergiledi. Defin anında bile bütün duyuları ve melekeleriyle acı çekti, ama gözlerinden tek yaş akmadı. Kalabalık dağıldıktan sonra mezarlıkta sadece Kasım, Zekeriya, Üveys ve Hasan kaldı.

Zekeriya Kasım'ın koluna hafifçe vurdu. "Cesur ol, yeğenim," dedi kederle. "Allah yardımcın olsun."

Kasım'ın omuzları çöktü, derin bir of çekti. "O toprağa benim yüreğim de gömüldü, amca," diye mırıldandı.

Hasan'ın yüzü, Kasım'ın acısını paylaşmak ister gibi buruştu; mezarlık tam bir sessizlik içindeydi.

"Gitmeliyiz," dedi Zekeriya, bir adım atarak.

Ama Kasım olduğu yerde durdu, "Neden geldiler?" diye şikâyet etti.

Zekeriya ne demek istediğini anladı. "Onlara yine de teşekkür etmeliyiz."

"Onlarla yeni bir başlangıç yapmalısın," diye ekledi, Üveys, bu durumdan cesaret alarak. "Onlar bir adım attı, şimdi senin bir adım atman gerekir. Mahallemizin dışında senin hakkında söylenenler burada fazla ciddiye alınmıyor neyse ki!"

Kasım sessizliğe ve kedere gömülmüştü, Üveys'le tartışmak is-

temiyordu. O sırada, sanki kalabalığın dağılmasını beklemiş gibi, Sadık'ın öncülük yaptığı bir grup belirdi. Büyük bir gruptu ama Kasım hepsini tanıyordu, hepsi ona sarıldı, Kasım'ın gözleri yaşla doldu. Üveys sinirlenip gözlerini devirdi ama diğerleri onu görmezden geldi.

"Şimdi seni burada tutacak bir şey kalmadı," dedi Sadık Kasım'a.

"Kızı, evi ve mülkü burada," diye sertçe itiraz etti Zekeriya.

"Benim sokakta kalmam gerekiyordu," dedi Kasım, imalı imalı, "ve bu sayede sayınız arttı."

Çevresini alan yüzlere baktı, söylediklerinin doğruluğunu kanıtlamak için sayılarının çokluğunu göstermek ister gibiydi. Çoğunu göç etmeye o ikna etmişti ve geceleri, sokak uykuya daldıktan sonra evinden sessizce çıkıp arkadaşlarını, dostluklarından emin olduğu ve onlara söylediklerini kabul etmeye hazır olanları ziyaret etmişti.

"Daha çok bekleyecek miyiz?" diye sordu Agrama.

"Yeterince insan bize katılana kadar."

Agrama onu bir kenara çekip, "Yüreğim senin için ağlıyor. Bu korkunç kaybını hiç kimse benden iyi anlayamaz," dedi.

"Evet, haklısın," dedi Kasım, duygulanmıştı. "Çok acı bir durum bu."

"Çabuk ol da bize katıl, şimdi yalnızsın," dedi Agrama, ona anlayışla bakarak.

"Her şeyin zamanı var."

"Geri dönelim artık," dedi Üveys yüksek sesle.

Dostlar kucaklaştı, sonra Kasım ve diğerleri evlerine döndüler. Kasım günlerce evinde yalnız kaldı; o kadar büyük bir karamsarlığa kapılmıştı ki Sakine üzüntüsünün kötü sonuçlara yol açabileceğinden korktu. Ancak Kasım bitmez tükenmez bir enerjiyle gizli gece seferlerine devam etti. Ortalıktan kaybolan insanların sayısı arttı, şaşkına dönen halk da onları merak etmeye başladı. Sokak halkının geri kalan kısmı Çöl Sıçanları ile, hatta koruyucuları ile alay etmeye devam ediyor, kaçma sırasının yakında Savaris'e geleceğini söylüyordu.

"Bu iş beni çok geriyor," diye Zekeriya uyardı Kasım'ı bir gün. "Bunun sonuçları korkunç olabilir."

Ancak beklemekten başka bir seçenekleri yoktu. Bu, faal ama tehlikeli bir dönemdi, bu kederli günlerde Kasım'ı gülümseten tek şey İhsan'dı. Sandalye kolçaklarına tutunup ayağa kalkmayı öğreniyordu artık, ona o masum yüzüyle bakıyor, onunla kırlangıçların, bülbüllerin dilinde konuşuyordu. Kasım İhsan'ın yüzünü şefkatle seyretmekten zevk alıyor, kendi kendine, "Çok güzel bir kız olacak, ama benim için en önemlisi, annesi gibi iyi ve şefkatli bir insan olması," diyordu. Kamer'inkine benzeyen yuvarlak yüzü ve kara gözleri onun baş mutluluğuydu, kaderin sonlandırdığı o mutlu ilişkinin kalıcı izi olarak var olmaya devam edecekti. Onun güzel bir gelin oluşunu görecek kadar yaşayıp yaşamayacağını düşündü Kasım; yoksa kızının kaderinde doğduğu evle ilgili olarak sadece acı dolu anılar mı olacaktı?

Bir gün kapı çalındı, Sakine gelenin kim olduğunu sorduğunda genç bir ses, "Aç kapıyı, Sakine," dedi.

Sakine kapıyı açınca karşısında ancak on iki yaşlarında olan bir kız gördü, tuhaf bir şekilde pelerinine sarıp sarmalanmıştı, yüzünde de peçe vardı. Duruma şaşıran Sakine, kıza ne istediğini sordu, ama kız aceleyle Kasım'ın odasına yöneldi.

"İyi akşamlar," dedi telaşla; peçesini kaldırınca güzel yüz hatları, neşe saçan, esmer, yuvarlak yüzü ortaya çıktı.

"Hoş geldin, otur, hoş geldin," dedi şaşkına dönen Kasım.

"Ben Bedriye. Ağabeyim Sadık gönderdi beni," dedi kız, divanın ucuna oturarak.

"Sadık mı?" dedi Kasım dikkatle.

"Evet."

Kasım ona merakla baktı, sonra, "Bu kadar tehlikeli bir şeyi neden yaptı?" diye sordu.

"Bu pelerinle beni kimse tanımaz," dedi kız, ciddiliği onu daha da güzel gösteriyordu.

Kasım kızın olgun görünüşüne karşın yaşının küçük olduğunu fark etti, biraz rahatlayarak sözlerini başıyla tasdik etti. Kız daha da büyük bir ciddiyetle konuşmaya devam etti.

"Sadık sokaktan hemen ayrılmanız gerektiğini söylememi iste-

di. Lahita, Galta, Hagag ve Savaris bu gece sizi öldürmeyi planlıyorlarmış."

Kasım telaşlanmıştı, kaşlarını çattı, Sakine inledi.

"Bundan nasıl haberi olmuş?"

"Yahya söylemiş ona."

"Peki Yahya nereden biliyormuş?"

"Yahya'nın bir dostunun olduğu bir barda sarhoşun biri ağzından kaçırmış. Ağabeyim öyle dedi."

Kasım sessizce kıza baktı, sonra kız yerinden kalkıp pelerinini güzel vücuduna sarmaya başladı, Kasım da ayağa kalktı.

"Teşekkür ederim, Bedriye. İyi saklanmaya çalış, ağabeyine de selam söyle. Yolun açık olsun."

Kız yüzünü peçeyle kapattı. "Ona ne diyeyim?"

"Sabah olmadan buluşacağımızı söyle."

Kız Kasım'ın elini sıktı, oradan ayrıldı.

83

Sakine'nin yüzü solgundu, gözleri korkusunu yansıtıyordu. "Bu evden hemen çıkalım!" diye haykırdı ve hazırlanmak için yerinden fırladı.

"İhsan'ı pelerinine sar. Bir işin varmış gibi çık, ama Kamer'in mezarına git, orada bekle beni."

"Siz ne olacaksınız efendim?"

"Zamanı gelince ben de geleceğim."

Sakine'nin gözlerinde endişe ile şaşkınlık arasında bir duygu okunuyordu.

"Hasan seni kalacağımız yere götürecek," diyerek onun endişelerini giderdi Kasım.

Birkaç saniye sonra Sakine yola çıkmaya hazırdı. Kasım İhsan'ı tekrar tekrar öptü.

"Seni o sonsuz güce emanet ediyoruz," dedi kadın ona, kapıya yönelirken.

Sokağa bakmak için pencere kepenklerindeki bir çatlağın arkasında durdu, köle kadının Cemaliye'ye doğru yürüyüp sokağın

köşesinde kaybolduğunu gördü. Kolundaki o değerli bohçaya bakarken kalbi hızlı hızlı atıyordu. Mahalleyi taradı, çete liderlerinin taraftarları olan bazı adamlar gördü. Bazıları Dingil Kahvehanesi'nde oturuyordu, bazıları da aylak aylak orada burada dolaşıyordu; çökmekte olan karanlıkta yüz hatları seçilmiyordu. Tüm belirtiler, adamların hazırlanmakta olduğunu gösteriyordu; acaba Kasım'ın gece seferlerini keşfettiklerinden onun dışarı çıkmasını mı bekliyorlardı, yoksa gece bitmeden evine mi saldıracaklardı? Şimdi, amaçlarının anlaşılmaması için dikkatli bir şekilde etrafa yayılıyorlardı. Alacakaranlıkta böcekler gibi sürünüyorlardı, nefesleri bile suç kokuyordu. Acaba kaderi Cebel'in kaderine mi benzeyecekti, yoksa Rıfat'ınkine mi? O karanlık gecede Rıfat kendini benzer bir durumda bulmuştu; kalbi iyi niyetle dolu olarak evinde saklanmıştı, bu arada evinin alt katını, kana susamışlıklarının kokusu tenlerine sinmiş insanlar kaba adımlarıyla zapt etmişti. Sefil sokak, akıttığın kan ne zaman yeterli gelecek? Odasını bir ileri bir geri adımlıyordu ki kapının çalındığını, Hasan'ın ona seslendiğini duydu.

Yapılı vücuduyla Hasan girdi içeri; gözlerinde endişe okunuyordu. "Sokakta tuhaf, kuşkulu hareketler var," dedi.

"Zekeriya Amcam yürüyüşünden döndü mü?" diye sordu Kasım, Hasan'ın söylediklerini duymazdan gelerek.

"Hayır, ama dedim ki, dışarıda tuhaf bir şeyler oluyor. Pencere kepenklerinin arasından baksana."

"Seni endişelendiren durumu gördüm, nelerin döndüğünü biliyorum. Sadık küçük kız kardeşini göndererek beni zamanında uyardı. Eğer haklıysa, çete liderleri bu gece beni öldürmeye çalışacak, onun için Ihsan'ı Sakine ile buradan gönderdim. Seni Kamer'in mezarında bekliyorlar. Gidip onları al, oradan da kardeşlerimizin karargâhına gidin."

"Sen ne yapacaksın pekiyi?"

"Ben de kaçıp sizi izleyeceğim."

"Seni burada yalnız bırakmam," dedi Hasan kararlılıkla.

"Ne dediysem onu yap, çabuk," dedi Kasım telaşla, bir parça da kızgınlıkla. "Güce değil, bir hileye başvurarak kaçacağım. Di-

renişle karşılaşacak olsak senin gücünün bana yardımı dokunmaz, gitmekle de kızımı korumuş olacaksın, ayrıca adamlarımızdan bazılarını Cemaliye'den dağa çıkan yolların başına yerleştirebilirsin. Kaçtığım zaman yardıma ihtiyacım olursa bana destek olabilirler."

Hasan Kasım'ın istediğini yapmayı kabul etti, elini kuvvetle sıktı. "Seninki gibi bir zihin kimsede yok. Herhalde iyi bir plan yapmışsındır," dedi.

Buna cevaben Kasım kendinden emin bir şekilde gülümsedi, Hasan da sıkıntılı haliyle oradan ayrıldı. Kısa bir süre sonra Zekeriya geldi, nefes nefeseydi; Kasım onun Yahya'dan geldiğinden ve aynı haberi getirdiğinden emindi. Önce Kasım konuştu. "Sadık bana haber gönderdi."

"Biraz önce öğrendim, Yahya'nın oradan geçiyordum, senin duymamış olacağından korktum," dedi adam, altüst olduğu belliydi.

"Bütün bu korkulara neden olduğum için üzgünüm," dedi Kasım suçlulukla ve amcasını oturttu.

"Böyle bir şeyi bekliyordum. Savaris'in bana olan davranışlarında bir değişiklik fark etmiştim, ama kendi kendimi kandırdım. Şimdi bu şeytanların çekirge gibi her yere yayıldığını görüyorum. Sen de tek başınasın, kaçma imkânın yok."

Kasım kararlı bir şekilde doğruldu, "Deneyeceğim, başaramazsam, dağda kolay kolay yenilgiye uğramayacak adamlarımız var," dedi.

"Senin hayatının veya kızının hayatının yanında bunun ne önemi var ki?" diye sordu Zekeriya, somurtuyordu.

"Müritlerimin başında senin olmamana şaşırıyorum!"

"Benimle Savaris'e gel," diye devam etti Zekeriya, Kasım'ı duymamış gibi. "Onunla pazarlık yaparız, ne istiyorsa yapacağımıza söz veririz."

Kasım amcasının önerisine cevap vermeden, kısa, alaycı bir kahkaha attı. Zekeriya pencereye dönüp karanlık ve korkutucu görünümlü sokağa baktı.

"Neden bu geceyi seçtiler?" diye sordu ona Kasım.

"Dünden önceki gün, el Cebeller'den birisi senin davanın herkes için iyi olacağını söylemiş, el Rıfatlar'dan birisi de buna benzer bir şey söylemiş. Belki de onları bu kadar aceleyle hareket etmeye iten şey bu oldu."

"Gördün mü amca?" diye gülümsedi Kasım. "Ben vekilharcın ve çete liderlerinin düşmanıyım, ama sokağımızın dostuyum ve bunu herkes görecek."

"Sen şu anda karşı karşıya olduğun durumu düşün."

"Şöyle bir plan yaptım. Buradan çıkıp damlardan geçerek senin evine kadar ulaşacağım, evdeki lambayı da onları kandırmak için söndürmeyeceğim," dedi Kasım ciddiyetle.

"Birileri seni görebilir."

"Karanlık olmadan gitmeyeceğim, böylece damında oturan kimse olmayacak."

"Ya evine daha önce saldırırlarsa?"

"Sokak halkı uyumadan yapmazlar."

"Düşündüğünden daha pervasızlaşmış olabilirler."

"O durumda da ölürüm," diyerek gülümsedi Kasım. "Zamanı geldiyse kim erteleyebilir ki?"

Zekeriya'nın yüzünde telaş okunuyordu, ama Kasım'a baktığında kararlılık yansıtan, sakin ve kendinden emin bir gülümsemeyle karşılaştı. "Benim evimi arayabilirler," dedi Zekeriya, umutsuzluk içinde.

"Neyse ki planlarından haberdar olduğumuzun farkında değiller. Ben de, Allahın izniyle, onlardan önce kaçacağım."

Birbirlerine uzun uzun baktılar, bakışları gözyaşlarından daha anlamlıydı; sonra kucaklaştılar. Kasım yalnız kaldığında heyecanını üzerinden attı, sokağa bakmak için pencereye gitti. Mahallede her şey normal görünüyordu, el arabalarının fenerlerinin yakınında civarında çocuklar oynuyordu, tıklım tıklım dolu kahvehanelerde sıcak bir ortam vardı, damlar kadınların muhabbetleriyle yankılanıyor, sigara içenlerin öksürükleri hakaretlere, ağza alınmaz küfürlere ve rebaptan yükselen nağmelere karışıyordu. Savaris kahvehanenin girişinde oturuyordu, her köşede de ölüm habercileri vardı. *İhanetin vârisleri, insan hırsızları, İdris'in o soğuk kahkahasından beri bu suç mirasını birbirinize aktarıyorsunuz ve bu sokak*

gitgide daha karanlık bir denize batıyor. Tutsak kuşun salıverilme zamanı gelmedi mi? Zaman geçmek bilmiyordu, derken eğlenceler yavaş yavaş sona erdi. Damlar sessizliğe büründü, sokakta el arabalarıyla çocuklar dışında kimse kalmadı, kahvehaneler boşaldı ve bir süre sadece karanlıkta evlerine dönen karaltıların sesleri duyuldu. Kendinden geçmiş sarhoşlar Cemaliye'den geri geldi, esrar tekkeleri de mangallarını söndürdü, karanlıkta bir tek ölüm melekleri kaldı. "Harekete geçme zamanı geldi," dedi Kasım kendi kendine. Aceleyle merdivene yöneldi, dama çıktı, kendi damıyla komşu evin damı arasındaki duvara yaklaştı, duvarı kolaylıkla aştı, koşmaya başlamak üzereydi ki karşısına bir karaltı çıktı, "Dur," dedi. Kasım, damların katillerle dolu olduğunu, etrafının tamamıyla sarıldığını fark etti. Geriye dönmek istedi, ancak başka bir adam üzerine atlayarak onu güçlü kollarıyla sardı. Kasım korkunun büsbütün artırdığı gücünü topladı ve midesine attığı yumrukla adamı şaşırtarak kendisini saran kollardan kurtuldu. Midesine bir de tekme attı, iki büklüm olan adam inleyerek yere yıkıldı, bir daha kalkmadı. İki veya üç dam öteden bastırılmış bir öksürük sesi gelince Kasım o tarafa gitmekten vazgeçti. Endişeyle kendi damına döndü, merdivende durup kulak kabarttı; yaklaşan ayak seslerini duyabiliyordu. Evinin kapısına yığılmışlardı, şimdi de kapıyı kırmaya çalışıyorlardı. Kapı birden açıldı, neredeyse pervazından söküldü, adamlar da hemen içeriye daldı. Kasım tek bir saniye kaybetmeden hemen aşağıya indi ve avluya çıktı. Aceleyle kapıya yöneldi, evin dışında hareket eden bir karaltı gördü, üstüne saldırarak boğazını sıktı, ona kafa attı, midesine bir tekme atıp adamı yere fırlattı. Adam sırtüstü yere düştü, hareketsiz kaldı. Kalbi hızlı hızlı atan Kasım Cemaliye'ye yöneldi. Evin boş olduğunu gören adamlar dama çıkıp arkadaşlarını orada yerde bulacaktı; başkaları da onu bulmak için aşağıya iniyor olabilirdi. Amcasının evinin önünden geçti ama durmadı, sokağın sonuna yaklaşınca da koşmaya başladı. Sokağın Cemaliye'ye açıldığı yerde önüne birisi çıktı, diğerlerine haber vermek amacıyla, "Dur, seni it oğlu it!" diye gürledi. Kasım onun önünden kaçamadan adam sopasını kaldırdı, ama köşeden görünen ikinci bir kişi değneğini adamın kafasına indirdi. Adam bağırarak yere yığıldı.

"Mümkün olduğu kadar hızlı koşalım," dedi ikinci kişi.

Kasım ile Hasan kayalara, çukurlara aldırış etmeden, karanlıkta koşarak oradan uzaklaştılar.

84

Vatavit Sokağı'nın başında Sadık katıldı onlara, sonunda da Agrama, Ebu Fisada ve Hamruş'u dört tekerlekli bir at arabasının yanında bekler buldular. Hepsi arabaya bindiler, at da sürücüsünün kırbacıyla dört nala koşmaya başladı. Karanlığa rağmen araba yıldırım hızıyla yol alıyor, takırtılar ve nal sesleri gece sessizliğinde ardı ardına patlamalar gibi duyuluyordu; herkes korku ve endişeyle dönüp arkasına bakıyordu.

"Bab el-Nasr'a gideceklerdir," dedi Sadık, kaygılarını giderme gayreti içinde. "Senin çölde, mezarların oralarda saklanacağını düşünecekler."

"Ama mezarlıkta yaşamadığını da bilirler."

Ancak arabanın hızı büyük bir fark yarattı, onlara tehlikeden uzaklaştıkları hissini verdi.

"Her şeyi çok iyi ayarlamışsınız," dedi Kasım, rahat bir nefes alarak. "Bütün bunlar senin sayende oldu Sadık. Beni uyarmasaydın şu anda ölmüştüm."

Sadık sessizce Kasım'ın elini sıktı. Yıldızların ışığında, karanlıklar içindeki ıssız Mukattam Pazarı gözükene kadar araba hızla yol aldı; sadece Yahya'nın kulübesinde bir lamba yanıyordu. Arabayı ihtiyatla meydanın ortasına kadar sürdüler, orada bırakıp kulübeye yöneldiler. Yaşlı adam hemen ses verdi, kim olduklarını sordu; Kasım cevap verince Yahya'nın şükrettiği duyuldu. İki adam samimiyetle kucaklaştı.

"Size hayatımı borçluyum," dedi Kasım.

"Tesadüf eseri oldu," dedi yaşlı adam, gülerek, "ama öyle bir şekilde oldu ki, yaşamayı fazlasıyla hak eden bir insanın hayatının kurtulmasını sağladı. Şimdi çabuk dağa çıkın, sizin için en iyi yer orası olacak."

Kasım Yahya'nın elini tuttu, lambanın ışığında adamın yüzüne minnet ve şefkatle baktı.

"Bugün Rıfat'a ve Cebel'e benziyorsun," dedi yaşlı adam. "Zafere ulaştığın zaman sokağımıza geri döneceğim."

Kulübeden ayrılınca çöle girip doğuya, dağa doğru yöneldiler. Onlara Sadık öncülük yapıyordu, zira aralarında yolu en iyi bilen oydu. Karanlıkla karışık huzmeler şafağın yaklaştığının habercisiydi, gökyüzünden çiğ yağıyordu. Uzaklarda bir horozun öttüğü duyuldu, yeni bir gün doğarken onu karşılayanın çığlığı gibiydi. Dağın eteklerine ulaştılar, güney yönünde devam ederek dağın tepesindeki yeni yerleşim yerlerine götürecek dar geçidi buldular. Geçidin darlığından dolayı tek sıra olup, Sadık'ı izleyerek tırmanmaya başladılar.

"Evlerimizin ortasında senin için bir ev hazırladık," dedi Sadık Kasım'a. "İhsan orada uyuyor şu anda."

"Evlerimizi tenekeden ve çuval bezinden kurduk," dedi Agrama.

"Bizim sokaktaki evlerimizden çok daha kötü değiller," diye şaka yaptı Hasan.

"Aramızda vekilharç veya çete lideri olmaması bize yeter," dedi Kasım.

Sesler duydular.

"Yeni sokağımız uyandı, seni bekliyorlar," dedi Sadık.

Başlarını kaldırınca güneş ışınlarının karanlığın geri kalanını kovaladığını gördüler, Sadık avazı çıktığı kadar, "İşte geldik!" diye bağırdı. Kadın, erkek, bir sürü kafa belirdi, sevinç bağırışları ve zılgıtları duyuldu, insanlar şarkı söylemeye başladı. "Kırlangıcın kuyruğuna kına yakalım!"

"Bakın şunlara!" dedi Kasım hayranlıkla, öyle mutluydu ki kendini tasasız hissediyordu.

"Dağda yeni bir uygarlık doğuyor," dedi Sadık gururla. "Nüfus her gün artıyor. Yahya'nın rehberliği ile, sokaktan ayrılmış göçmenler de bize katıldı."

"Buradaki tek sorunumuz, hayatımızı buradan uzak olan mahallelerde kazanmak zorunda kalmamız, aksi halde bizim sokakta yaşayan birileri bizim burada olduğumuzu keşfedebilir."

Kasım en tepeye ulaştığında erkekler ona sarıldı, kadınlar elini sıktı, onu karşılayan, tezahürat yapan ve, "Allah büyüktür!" diye bağıran sesler duyuldu. Aralarında Sakine de vardı, Kasım'a İhsan'ın, onlara ev olarak hazırlanan kulübede uyuduğunu söyledi. Hep beraber, dağın açıklık bir alanında, kulübelerin doldurduğu kare şeklinde bir alan olan yeni mahalleye doğru yürüdüler. Coştular, şarkı söylediler; ufukta, beyaz güllerden bir gölü andıran parlak bir ışık vardı.

"Koruyucumuz Kasım hoş geldi!" diye bağırdı bir adam.

Kasım'ın yüzü değişti, öfkeyle bağırdı. "Hayır! Tüm koruyucu çetelerini Allah kahretsin! Onların olduğu yerde barış veya güvenlik olamaz!"

Yeni gelenlerin hepsi ona doğru döndü.

"Sopalarımızı Cebel'in yaptığı gibi kaldıracağız, ama sadece Rıfat'ın istediği merhameti elde etmek için. Vakfı herkesin iyiliği için kullanacağız, Edhem'in hayalinin gerçekleşmesini sağlayacağız. Hedefimiz budur, çete yönetimi değildir."

Hasan onu nazikçe kendisi için hazırlanan kulübeye doğru itti ve kalabalığa, "Bütün gece hiç uyumadı. Biraz dinlensin, bunu çoktan hak etti," dedi.

Kasım, çuval bezinin üzerine, kızının yanına uzandı ve uykuya yenik düştü. Öğlen ile ikindi arasında uyandı, başı ağrıyordu, vücudu yorgundu. Sakine İhsan'ı yanına getirip kollarına bıraktı. Kasım onu şefkatle öpmeye başladı, kadın da ona su dolu bir testi sundu.

"Bu su bize çeşmeden geldi, aynı Cebel'in karısının su aldığı şekilde!"

Kasım gülümsedi; kendisini Cebel'le veya Rıfat'la ilgili anılara bağlayan her şeyi çok seviyordu. Yeni evinin içinde etrafına bakındı, sadece çuval beziyle kaplı olan duvarları inceledi, İhsan'ı daha da büyük bir şefkatle göğsüne bastı, sonra ayağa kalktı ve kızını Sakine'ye verdi. Dışarı çıkınca kendisini bekleyen Sadık ile Hasan'ı buldu, aralarına oturdu, "Günaydın," dedi. Mahalleyi şöyle bir taradı ama kadınlarla çocuklardan başka kimseyi görmedi.

"Erkekler iş aramaya el-Sayida'ya ve Zaynhum'a gitti," diye durumu açıkladı Sadık, "Biz de seninle ilgilenmek için burada kaldık."

Kasım kulübelerinin önünde yemek pişiren, çamaşır yıkayan kadınları, orada burada oyun oynayan çocukları izledi.

"Sizce bu kadınlar mutlu mudur?"

"Vakfa sahip olmayı, Emine Hanım'ın sürdüğü rahat hayatı hayal ediyorlar," dedi Sadık.

Kasım neşeyle gülümsedi, sonra yavaşça iki arkadaştan önce birine sonra diğerine baktı. "Bundan sonraki adımla ilgili aklınızda ne var?"

Hasan yapılı omuzlarının üzerindeki başını kaldırdı, "Ne istediğimizi çok iyi biliyoruz," dedi.

"Peki ama nasıl?"

"Doğru zamanı bekleyeceğiz, sonra saldırıya geçeceğiz."

"Sabırlı olmalıyız, sokak halkının büyük kısmı bize katılmış olmalı, sonra saldırırız," diye buna karşı çıktı Sadık. "O şekilde hem zaferi garantileriz hem de daha az insan kaybetmiş oluruz."

"Evet!" dedi Kasım, yüzünde coşku okunuyordu.

Hayallerle karışık bir dinlenme halindeydiler ki çekingen bir sesin, "Yemek!" diye seslenmesiyle kendilerine geldiler.

Kasım başını kaldırınca karşısında bir tabak fasulye ile birkaç somun ekmek getiren Bedriye'yi gördü. Kızın gözlerinin içi gülüyordu, Kasım da gülümsemeden edemedi.

"Hoş geldin, küçük kurtarıcım."

Kız tabağı Kasım'ın ellerine uzattı. "Allah sana uzun ömür versin."

Bedriye, Kasım'ın kulübesinin yanı başında olan Sadık'ın kulübesine döndü. Kasım yüreğinde şefkat ve hoşnutluk hissetti, iştahla yemeğe başladı.

"Epeyce param var, ihtiyacımız olduğunda bize yardımı dokunacak," dedi, yemek yerken. Sonra, "Sokakta, bize katılmaya hazır olan herkesin peşine düşmeliyiz. Zulüm gören ve bizim kazanmamızı isteyen o kadar çok insan var ki; bize katılamamalarının tek nedeni korku," diye ekledi.

Kısa bir süre sonra iki adam oradan ayrılıp diğerlerinin daha önce gittiği yerlere gittiler, Kasım kendi başına kaldı. Ayağa kalktı, etrafı dolaşıp incelemeye karar verdi. Oyun oynayan çocukların yanından geçti ama bir tanesi bile onu fark etmedi. Ama kadınla-

rın hepsi onu hayır dualarıyla selamladılar; Kasım bembeyaz saçlı çok yaşlı bir kadın gördü, gözleri yaşlılıktan donuklaşmıştı, çenesi titriyordu, o kadar dişsizdi ki dudaklarını yutmuş gibiydi. Kasım onu selamladı, kadın da ona selam verdi.

"Sen kimsin, teyze?" diye sordu nazikçe.

"Ben Ümmü Hamruş'um."

"Hoş geldin, hepimizin annesi, sokaktan ayrılmaya nasıl karar verdin?"

Yaşlı kadının sesi kuru yaprakların hışırtısını andırıyordu. "Benim için en iyi yer, oğlumun yanıdır." Sonra, bir şey hatırlamış gibi, "Ve tabii o çete liderlerinin uzağı," dedi. Kasım'ın gülümsemesinden cesaret alarak, "Gençken Rıfat'ı görmüştüm!" diye ekledi.

"Gerçekten mi?" dedi, ilgi duyan Kasım.

"Evet, hayatım üzerine yemin ederim. Tatlıydı, yakışıklıydı, ama mahalleme onun adının verileceği veya müzik eşliğinde hikâyelerinin anlatılacağı hiç aklıma gelmezdi!"

"Diğerleri gibi onu izlemediniz mi?"

"Hayır, mahallede kimsenin bizden haberi yoktu. Biz de kim olduğumuzu bilmezdik. Sen olmasaydın, kimse Çöl Sıçanları'ndan söz ediyor olmazdı."

Kasım yaşlı kadını yakından inceledi ve kendi kendine, büyükbabamız şu anda neye benziyor acaba diye düşündü. Yaşlı kadın onun için uzun uzun dua ederken Kasım da ona şefkatle gülümsemeye devam etti, sonra yanından ayrıldı. Yürümeye devam etti, dağın eteklerinde bulunan geçidin başına gelince durdu. Aşağıda kalan çöle, sonra da ufka baktı. Uzaklarda damlar ve kubbeler, dağınık duran ama uzaktan tek bir yer gibi görünen binalar vardı. Kendi kendine bunların tek olmaları gerektiğini, uzaktan çok küçük göründüklerini söyledi. Vekilharç Rıfat ile çete lideri Lahita da buradan bakınca önemsiz görünüyorlardı. Rıfat ile Zekeriya Amcası arasında da fark yok gibiydi. *Her yerden görünen o konak olmasaydı, bulunduğumuz yerden o fırtınalı sokağa ulaşmak neredeyse imkânsız olurdu; tuhaf duvarları ve yüksek ağaçlarıyla büyükbabamızın konağı. Ama artık yaşından dolayı itibarını kaybetti, ona duyulan korku, ufukta batan güneş gibi zayıfladı. Neredesin? Nasılsın? Neden artık kendinde değil gibisin? Emirlerini çarpıtanlar evinden sadece birkaç adım uzaklıkta.*

Uzaklarda, dağlarda yaşayan bu kadınlar, bu çocuklar, onlar senin kalbine en yakın insanlar değil mi? Sözleşmenin şartlarını vekillıarçların cinayetleri veya çete liderlerinin şiddeti olmadan uyguladığın zaman, güneşin yarın gökyüzünün en yüksek noktasındaki yerine dönmesi gibi, sen de itibarını geri kazanacaksın. Sen olmasan babamız olmaz, dünyamız, vakfımız olmaz, umudumuz kalmaz.

Tatlı bir ses onu daldığı hayallerinden uyandırdı. "Kahve, efendim."

Dönünce Bedriye'nin ona bir fincan uzattığını görüp elinden aldı.

"Neden zahmet ettin?"

"Sizin için bir şey yapmak zahmet değil, efendim."

Huzur içinde uyu Kamer, diye düşündü Kasım, kahvesini memnunlukla yudumladı. Yudumlar arasında gülümseyen gözleri buluşuyordu. Dağ başında, çöl manzarasının karşısında kahve ne kadar da lezzetli oluyordu.

"Kaç yaşındasın, Bedriye?"

Kız dudağını ısırdı. "Bilmiyorum," diye mırıldandı.

"Ama bizi bu dağa neyin getirdiğini biliyorsun, değil mi?

"Siz!"

"Ben mi?"

"Vekilharç ile çete liderlerini ortadan kaldırmak ve vakfın sahibi biz olalım istiyorsunuz. Babam öyle diyor."

Kasım gülümsedi. Kahveyi bitirdiğini ama fincanı ona iade etmediğini fark edip fincanı uzattı.

"Yaptıkların karşılığında ne kadar teşekkür etsem azdır." Bedriye'nin yüzü kızardı, gülümsedi, oradan koşarak uzaklaştı.

"Dikkatli ol," demeyi başardı Kasım.

85

Akşama doğru talim zamanıydı, dolayısıyla erkekler tahta değneklerle yorucu antrenmanlarına başladılar. Kadın, erkek, herkes uzun bir çalışma gününden sonra bir miktar para ve temel yi-

yeceklerle dönmüşlerdi. Aralarında en coşkulu olan Kasım'dı, adamlarının o kritik gün için ne kadar büyük bir azim ve enerji ile hazırlandığını görmek çok hoşuna gidiyordu. Aralarında çok güçlü adamlar da vardı, ona besledikleri sevginin eşi benzeri, yaşadıkları nefret dolu sokakta daha önce hiç görülmemişti. Zorlu karşılaşmalarda sopalar olanca güçle indiriliyor, çatırdıyor ve takırdıyordu; erkek çocuklar onları izleyip taklit ederken, kadınlar da dinleniyor ya da akşam yemeğini hazırlıyorlardı. Mahalleye yeni insanların gelişiyle kulübe sıraları uzadıkça uzuyordu; Sadık, Hasan ve Ebu Fisada, adam toplama konusunda mükemmel olduklarını kanıtlamışlardı. Sokakta yaşayan erkekleri en kolay bulabilecekleri yerlerde bekliyorlar, onları katılmaya ikna edene kadar yanlarından ayrılmıyorlardı. Adamlar da, yüreklerinde daha önce hiç tatmadıkları bir umutla sokaktan gizlice ayrılıyorlardı.

"Bütün bu faaliyetlerin düşmanlarımızı bize getirmeyeceğini garanti edemeyeceğim," dedi Sadık Kasım'a.

"Buraya tek geliş o dar geçitten. Oradan gelmeye kalkarlarsa da işlerini bitiririz."

Kasım İhsan'la oynadığı, onu salladığı ve ona şarkı söylediği zaman çok mutlu oluyordu, ama İhsan ona merhum karısını hatırlattığında içini keder kaplıyor, özlemle dolup iç geçiriyordu. Kamer'i daha yolculuklarının en başında kaybetmişti; ne zaman yalnız kalsa korkunç bir karamsarlığa yenik düşüyordu. Bazen de pişmanlık hissediyordu; dağın yamacında kahve içtiği, bir ikindi rüzgârı kadar yumuşak ve çekingen o gülümsemeyi gördüğü gün olduğu gibi. Bir gece uyuyamadı, karanlık kulübenin içinde karamsarlığa ve uykusuzluğa yenik düştü. Yataktan kalktı, dışarı çıktı, yıldızların altında, kulübelerin arasındaki boş alanda gezindi, yaz gecesinin tatlı dağ havasını içine çekti.

Bir ses duydu. "Gecenin bu saatinde burada ne arıyorsun?"

Döndü, Sadık'ın yaklaşmakta olduğunu gördü. "Daha uyumadın mı?"

"Kulübenin önünde yatıyordum, seni gördüm, seni de uykumdan çok severim!"

Dağın kenarına kadar beraber yürüdüler, orada durdular.

"Bazen yalnız başıma olmaya dayanamıyorum," dedi Kasım ona.

"Ben hiçbir zaman dayanamıyorum!" diye güldü Sadık.

Ufku, ışıl ışıl gökyüzünü, karanlıklar içindeki dünyayı seyrettiler.

"Adamlarının çoğu evli veya aileleri var," diye devam etti Sadık. "Onlar hiçbir zaman yalnız değil."

"Ne demek istiyorsun?" diye kuşkuyla sordu Kasım.

"Senin gibi birisi kadınsız yapamaz."

"Evleneyim mi, Kamer'den sonra mı?" Sesindeki itiraz, adamın haklı olduğuna dair hissi kadar güçlüydü.

"Eğer sana sesini duyurabilseydi, benim söylediklerimi o da söylerdi," dedi Sadık içtenlikle.

Kasım rahatsız olmuştu, ama ruhunu heyecan sarmıştı. "Onun sevgisinden ve şefkatinden sonra, ihanet gibi bir şey olur bu," dedi, kendi kendine konuşur gibi.

"Ölülerin sadakatimize ihtiyacı yoktur!"

Bu iyi kalpli adam ne yapmak istiyor? Gerçeği mi söylüyor, yoksa zevkime düşkün olmamı haklı çıkarmaya mı çalışıyor? Gerçekler bazen acıdır. Sokaktaki koşullar konusunda sahip olduğun açık yürekliliği kendinle yüz yüze kalınca hissetmeyebilirsin. Hayatındaki bu sorunları çözen, gökyüzüne yıldızları yerleştirendir. Tek tartışılmaz gerçek kalbinin daima çarpıyor olduğudur, her zaman çarptı. Kasım derin derin iç geçirdi.

"Hiç kimsenin senin kadar bir eşe ihtiyacı yok," dedi Sadık.

Kasım kulübeye dönerken kapıda kendisine sorgulayıcı gözlerle bakan Sakine'yi buldu.

"Senin derin uykuda olduğunu sanıyordum, ama dışarı çıktığını gördüm!" dedi kadın, endişeyle.

Kafası düşüncelerle o kadar doluydu ki herhangi bir giriş yapmadan, birdenbire, "Sadık beni evlendirmek için nasıl uğraşıyor, gördün mü?" dedi.

"Keşke o söylemeden ben söyleseydim!" dedi Sakine, uzun zamandır beklediği bir fırsatı yakalamış gibi.

"Sen mi?"

"Evet, efendim. Sizi kendi başınıza, yapayalnız düşüncelere dalmış gördüğümde yüreğim burkuluyor."

"Herkes benim yanımda ama," dedi Kasım, uykudaki kulübeleri göstererek.

"Evet, ama evinizde, yanınızda kimse yok, ben de yaşlandım. Bir ayağım çukurda."

Kasım, duraksamasının kadının istediğini kabul ettiği anlamına geldiğini anladı, ama yine de kulübeye girmek istemedi. "Ona benzeyen bir eşi asla bulamam!" diye şikâyet etti.

"O doğru ancak burada çok iyi kızlar var!"

Karanlıkta göz göze geldiler, sonra sessizlik oldu. Köle kadın, "Bedriye! Ne kadar tatlı bir kız o!" dedi.

"O küçük kız mı?" dedi Kasım, şaşırmıştı, kalbi hızlı hızlı atıyordu.

"Bana oldukça olgun görünüyor, özellikle de size yemek veya kahve getirdiği zaman," dedi Sakine, sinsi gülümsemesini gizleyerek.

"Seni şeytan!" dedi Kasım, ona sırtını dönerek. "Seni doğuranları Allah kahretsin!"

Bu haber dağdaki topluluğun bir ucundan diğer ucuna mutluluk içinde yankılandı durdu. Sadık neredeyse oynamaya başladı, annesi zılgıtıyla çölü çınlattı, Kasım da tebrik yağmuruna tutuldu. Mahallenin tamamı düğün kutlamalarına katıldığı için profesyonel bir eğlence ekibi kiralamaya gerek kalmadı. Aralarında Ümmü Bedriye'nin de olduğu kadınlar oynadı, Ebu Fisada da güzel sesiyle şarkı söyledi. "Ben balıkçıydım, balık tutmak eğlencelidir."

Düğün alayı, gökyüzündeki ışıklarla aydınlanmış sokaklarda dolandı. Sakine İhsan'la beraber Hasan'ın kulübesine taşındı ve Kasım'ın kulübesini gelinle damada bıraktı.

86

Kasım kulübesinin önünde bir postun üzerine oturup Bedriye'yi hamur yoğururken seyretmeyi çok seviyordu. Çok gençti tabii, ama başka hangi kadında bu kadar enerji ve yetenek olabilirdi ki? Kız yorgunlukla gerindi, elinin tersiyle alnına sarkan saçı

arkaya doğru itti. Çok çekici görünüyordu, kalbinin her köşesini cezbediyordu, yüzünün kızarması, Kasım'ın onu izlediğinin farkında olduğunu gösteriyordu, işini bırakıp dudağını büktü. Kasım keyifle güldü, ona doğru eğildi, saç örgüsünü eline alıp defalarca öptü, sonra tekrar oturduğu yere döndü. Arkadaşlarıyla birlikte olmadığı veya düşüncelerinden uzak olduğu seyrek zamanlarda olduğu gibi, mutlu ve tasasızdı. İhsan, bir kayaya uzanmış dinlenmekte olan Sakine'nin nezareti altında etrafta dolanıyordu. Geçidin başında bir gürültü koptu; Kasım, Sadık ile Hasan'ın bazı arkadaşlarıyla birlikte kendisine doğru geldiğini gördü; yanlarında Rıfat halkının çöplerini toplayan Hurde vardı. Kasım onları karşılamak için hemen ayağa kalktı, bu arada kadınlar da, sokaktan yeni birisi dağdaki topluluklarına katıldığı zaman hep yaptıkları gibi, zılgıt çektiler. Adam Kasım'la kucaklaştı.

"Sizin yanınızdayım," dedi Hurde, "sopamı da yanımda getirdim."

"Hoş geldin, Hurde," dedi Kasım. "Burada farklı gruplar arasında ayrım yapmıyoruz; sokak da, vakıf da hepimize aittir."

"Herkes yerinizin nerede olduğunu merak ediyor," diye güldü Rıfat mahallesinden gelen adam. "Sizin sorun çıkarmanızı bekliyorlar, ama birçoğu da kazanacağınızı umuyor." Etrafına baktı, kulübelere ve insanlara baktı, gördüklerinin etkisinde kalarak, "Herkes senin yanında!" dedi.

"Hurde bazı önemli haberler getirmiş," dedi Sadık.

Kasım soran gözlerle ona baktı.

"Bugün Savaris beşinci defa evleniyor," dedi Hurde ciddiyetle. "Düğün alayı bu akşam olacak."

"Ona saldırmak için bu türden bir fırsat bir daha karşımıza çıkmaz," dedi Hasan hevesle.

Erkeklerin hepsi bu durum karşısında heyecanlandı.

"Bir gün sokağa saldıracağız nasıl olsa, bu arada da ortadan kaldıracağımız her çete lideri sayesinde saldırımız biraz daha kolaylaşacak, sonucu da garantilemiş olacağız," dedi Sadık.

Kasım konuşmadan önce bir süre düşündü. "Çete liderlerinin yaptığı gibi düğün alayına saldıracağız, ama bunu çete yönetimini ortadan kaldırmak için yaptığımızı unutmayın."

Gece yarısından bir süre önce erkekler dağ yamacında toplandılar, elde sopalar, birer birer Kasım'ı izleyerek dağdan indiler. Gökyüzü açıktı, dolunay tepedeydi ve ışığını bir rüya âlemi gibi her tarafa yayıyordu. Çöle ulaştıktan sonra kuzeye yöneldiler, Mukattam Pazarı'nın arkasından geçtiler, sonra da yollarını kaybetmemek için dağı arkalarına alarak yürümeye devam ettiler. Hind'in Kayası'na yaklaştıklarında onlar için casusluk yapmakla görevlendirilmiş bir adam yanlarına yaklaştı.

"Düğün alayı Hind'in Kayası'na doğru gidecekmiş," dedi Kasım'a.

"Ama alaylarımız genellikle Cemaliye'ye giderler," dedi Kasım şaşkınlıkla.

"Belki de karargâhımız olabileceğini sandıkları bölgelerden uzak duruyorlar!" dedi Hurde.

Kasım aceleyle düşünüp, "Sadık birkaç kişiyle beraber Bab el-Fütuh'a gitsin. Agrama da birkaç kişi alıp Bab el-Nasr çölüne gitsin. Saldırı emri verdiğimde saldırıya geçin," dedi.

Adamlar birkaç gruba ayrıldı. Oradan ayrılmalarından önce Kasım, "Mücadelede Savaris'le adamlarına odaklanın. Diğerleri yarın kardeşleriniz olacak," dedi.

Her grup kendi yoluna gitti. Kasım, Hasan ve adamları da dağı arkalarına alarak kuzeye yöneldiler, sonra sola, mezarlık yoluna saptılar ve girişin arkasına saklandılar.

"Düğün alayı el-Falaki Kahvehanesi'nde toplanacakmış," dedi Hasan.

"Alay kahvehaneye ulaşmadan saldırıya geçmeliyiz ki bizimle ilgisi olmayan insanlara saldırmayalım."

Sinirleri gerilmiş halde, karanlıkta beklemeye devam ettiler.

"Şaban'ın cinayetini çok iyi hatırlıyorum," dedi Hasan aniden.

"Bu çete liderinin kurbanları saymakla bitmez," dedi Kasım.

Sadık ıslık çaldı, Agrama cevap verdi, kararlılıkları arttı.

"Savaris ölürse, mahalle halkı hemen bize katılır," dedi Hasan.

"Diğerleri de bize saldırırsa onları geçitte katlederiz."

Bu hayaller ay ışığına benziyordu. Bir saat içinde kesin zafere ulaşmalıydılar, yoksa katledilmiş vücutlarından ayrılan ruhlarıy-

la beraber umutları da uçup gidecekti. Kasım Kandil'in siluetini görür, Kamer'in sesini duyar gibi oldu. Çobanlık günlerinden bu yana sonsuz bir zaman geçmiş gibiydi. Elindeki sopayı sımsıkı kavrarken kendi kendine, *yenilgiye uğrayamayız*, dedi.

Hasan'ın bir şeyler dediğini duydu. "Duymuyor musun?"

Daha dikkatli dinleyince müziğin yankısını duydu. "Hazırlanın, alay yaklaşıyor," dedi.

Sesler giderek yaklaştı, daha anlaşılır hale geldi, arkasından davullar ve zurnalar, haykırışlar ve tezahürat duyuldu. Sonra, meşalelerin ışığında yaklaşan alayla beraber, sopalarla hokkabazlık yapan dansçılarla etrafı sarılı uğursuz Savaris göründü.

"Agrama'ya ıslık çalayım mı?" diye sordu Hasan.

"Alayın başı sarımsak pazarına ulaşsın önce," dedi Kasım kararlı bir sesle.

Alay yoluna devam etti, danslar ve hokkabazlık gösterileri sıklaştı. Dansa kendini kaptıran bir dansçı, alayın başında havaya sıçradı ve kendi etrafında dönerek zarif, dalgalı bir daire çizdi. Havaya kaldırdığı eliyle bir sopayı pervane gibi döndürdü, her dönüşten sonra bir adım ilerledi ve bu şekilde sarımsak pazarını geçti. Dansçının ardından çok yavaş bir şekilde ilerleyen alay sarmısak pazarına gelince Hasan üç defa ıslık çaldı. Bunun üzerine Agrama ile adamları el-Tamayin Sokağı'ndan fırlayarak ellerinde sopalarla alayın arka tarafına saldırdı. Çıkan karışıklıkta alay dağılmaya başladı, öfke ve korku çığlıkları duyuldu. Hasan üç defa daha ıslık çaldığında Sadık ile adamları Samakin Yolu'ndan fırlayarak, daha ilk saldırı sonrası toparlanamamış olan alaya diğer taraftan daldı. Kasım ile adamları da tek vücut halinde mezarlığın kapısından çıkarak alayın başına saldırdı. Bu tuzağın yarattığı şaşkınlıktan kurtulan Savaris ile adamları, sopalarını havaya kaldırıp mücadeleye katıldılar. Katılmayanların çoğu oradan kaçarak yakınlardaki sokaklara sığınırken, sopa darbeleri giderek daha öfkeyle iner oldu, insanların başlarından ve yüzlerinden kanlar fışkırdı, fenerler kırıldı, çiçekler dağıldı ve ezildi. Pencerelerden feryatlar duyuldu, kahvehaneler kapılarını kapadı. Savaris sertçe, çevikçe mücadele etti, sopasını çılgın gibi bir o yana bir bu yana salladı, nefret gece kadar koyulurken dövüş de şiddetlendi. Savaris birden karşısında Sadık'ı buldu.

"Seni it oğlu it!" diye bağırdı, hedef alarak sopasını Sadık'ın yüzüne vurdu. Sadık kıvranarak sendeledi, Savaris de sopasını kaldırıp bir kez daha indirdi; Sadık bu darbeyi sımsıkı tuttuğu sopasıyla karşıladı ama darbenin şiddetinden dizlerinin üstüne düştü. Savaris ona üçüncü ve nihai darbesini indirmek üzereydi ki, Hasan'ın, arkadaşını kurtarmak için vahşi bir hayvan gibi üzerine doğru geldiğini gördü. Öfkeden köpürerek ona doğru döndü.

"Sen de mi, Zekeriya'nın oğlu, seni orospu çocuğu!" diye bağırdı. Ardından o kadar şiddetli bir darbe savurdu ki Hasan yana sıçrayarak kaçınmamış olsaydı ölürdü. Bu arada Hasan da, sıçrarken sopasının ucuyla Savaris'in boynuna vurdu, bu da adamı birkaç saniye boyunca başka bir darbe indirmekten alıkoydu. O arada Hasan tekrar dengesini sağladı, sopasını olanca gücüyle sallayarak Savaris'in alnına indirince adamın alnından kan fışkırdı. Sopayı kavrayan eli gevşedi, sopa elinden düştü. Arkaya doğru sendeledi, sonra da sırtüstü düşerek hareketsiz kaldı. Çarpışan sopaların yarattığı gürültünün arasından birinin, "Savaris öldürüldü!" diye bağırdığı duyuldu. Agrama sopasıyla bu adamın burnuna bir darbe indirdi, adam da haykırarak geri çekilirken bir cesede takılıp düştü. Kasım'ın adamlarının kararlılığı büsbütün arttı, indirdikleri darbelerin şiddeti ikiye katlandı. Ölen arkadaşlarının çokluğu karşısında Savaris'in adamları dağılmaya başladılar, önce geri çekilmeye sonra kaçmaya koyuldular. Adamları nefes nefese Kasım'ın çevresinde toplandı, bazılarından oluk oluk kanlar akıyordu, başkaları da yaralıydı. Kahvehane kapılarının arasından sızan lambanın ışığında yerde yatanlara baktılar; bazıları ölü, bazıları baygındı.

Hamruş Savaris'in cesedinin başında durdu. "Şimdi huzur içinde yatabilirsin, Şaban!" diye bağırdı.

Kasım onu bir kenara çekti. "Zafer günü, çete liderlerinin geri kalan kısmının da bu kaderi paylaşacağı gün yakındır; o gün kendi sokağımızın efendileri, kendi vakfımızın sahipleri haline geleceğiz ve Cebelavi'nin itaatkâr çocukları olacağız."

Dağa geri döndüklerinde kadınları onları neşe dolu zılgıt çekerek karşıladılar, zafer haberi dört bir yana hemen yayıldı. Kasım kulübesine gitti.

"Üstün başın toz ve kan içinde. Yatmadan önce yıkanman gerekir," dedi Bedriye.

Yıkandıktan sonra yatağına uzandığında Kasım acıdan inledi. Bedriye ona yiyecek getirdi, Kasım yerinden doğrulup yerken başında bekledi, ama Kasım yarı uyur yarı uyanık haldeydi. Bir yandan mutluluğa benzer bir rahatlama, bir yandan da üzüntüye benzeyen bir tedirginlik hissediyordu.

"Yemeğini ye," dedi Bedriye.

Kasım ona ağırlaşan gözkapaklarının arasından, uykulu gözlerle baktı. "Yakında zafer göreceksin, Kamer," dedi.

Dilinin sürçtüğünü fark etti ama çok geçti, Bedriye'nin yüzünün değiştiğini gördü. Yattığı yerde doğruldu. "Çok iyi yemek pişiriyorsun," dedi şefkatle, biraz da mahçuptu.

Ama Bedriye surat asarak Kasım'ın sevgi gösterisini görmezden geldi. Kasım de bir parça falafel alarak, "Şimdi seni yemeğe davet etme sırası bende!" dedi.

Bedriye yüzünü başka tarafa çevirdi, "O yaşlıydı, o kadar güzel de değildi," dedi.

Kasım'ın dik sırtı üzüntüyle çöktü; kederli ve sitemkâr bir sesle kızla konuştu. "Onunla ilgili kötü bir şey deme. Onun gibi birisinden sadece şefkatle bahsedilmeli," dedi.

Bedriye başını hışımla ona doğru çevirdi, ama Kasım'ın yüzündeki korkunç kederi görünce bocaladı, bir şey demedi.

87

Yenilgiye uğrayanlar büyük bir utanç içinde evlerine döndüler, Savaris'in hâlâ düğün eğlencesinin görkemini yansıtan evinin ışıklarından mümkün olduğu kadar uzak durmaya çalıştılar. Herkes evine girdi. Sonra, haber yıldırım hızıyla yayıldığında birçok evden çığlıklar yükselmeye başladı, düğün töreni toprakla örtülmüş gibi sönüp gitti. Önce Savaris'in, sonra da onunla ölen adamlarının ardından ağıt yakıldı. Alaya katılmış olan bazı Rıfatlı ve

Cebelli erkekler de bu trajedinin parçası oldu. Alaya saldıran cani kimdi? Kasım. Koyun güden Kasım, Kamer olmasaydı hayatının tamamı boyunca dilencilikten başka bir şey yapamayacak olan Kasım! Bir adam Kasım'ın çetesini evlerine kadar izlediğine, sığındıkları yerin Mukattam'ın üzerinde olduğuna dair yemin etti. Birçok insan, sokaktaki bütün erkekleri öldürene kadar dağda kalıp kalmayacaklarını merak etti. Uykuda olanlar da sokaktaki bağırışlara uyandı, sokağa ve avlulara indiler.

"Çöl Sıçanları'nı öldürün!" diye öfkeyle bağırdı Cebelli bir adam.

"Onlar bir şey yapmadı," dedi Galta, onu frenlemeye çalışarak. "Koruyucuları da öldü, adamlarının da çoğu."

"Mukattam'ı yakalım!"

"Kasım'ın cesedini getirip köpeklere yedirelim!"

"Onun kanını içmezsem karımı boşarım!"

"Soysuz, korkak sıçan!"

"Dağda güvende olduğunu sanıyor!"

"Mezarı dışında hiçbir yerde güvende olmayacak."

"Eskiden ona bozuk para verdiğimde, yerleri öperdi!"

"Hepimize karşı nazik ve dostane görünürdü, şimdi bize karşı cephe almış, adamlarımızı öldürmüş!"

Ertesi gün sokağın tamamı matemdeydi. Ondan sonraki gün, bütün çete liderleri vekilharç Rıfat'ın evinde bir araya geldi. Vekilharç öfkeyle ve nefretle köpürüyordu, alaycı, acı bir sesle konuştu. "Kendimizi bu sokağa kapatalım da ölüm gelmesin buraya!"

Aralarında en küçük düşen Lahita'ydı, ama sorumluluğunu aza indirmek için bu aksiliği küçümsemeye çalışıyordu. "Bir koruyucu ile bölgesindeki bazı adamlar arasında bir kavgadan başka neydi ki bu?"

"Benim bölgemden bir adamı öldürdüler, üçünü de yaraladılar," diye itiraz etti Galta.

"Bizimkilerden birini de öldürdüler," dedi Hagag.

"Sen bu sokağın koruyucusu olduğuna göre, asıl senin itibarın zarar gördü," dedi Rıfat sinsice Lahita'ya, Lahita'nın da öfkeden benzi attı.

"Bir çoban! Allah aşkına, şaka ediyor olmalısınız!"

"Bir çoban'" diye tekrar etti vekilharç, aynı ciddiyetle. "Eskiden çobandı, ama şimdi bir tehlike haline gelmiş. Onun saçmalamalarını uzun zaman çok hafife almışız, karısına olan saygımızdan onu görmezden geldik, ama karıştırdığı haltlar kontrolden çıktı artık. Çete lideriyle adamlarını öldürene kadar yoksul numarası yaptı. Şimdi de dağa sığınmış, hırsının da sınırı yok."

Herkes öfkeyle bakıştı, vekilharç devam etti. "Sokağımızın asıl trajedisi, bu adamın insanları kendine çekiyor olması. Bunu görmezden gelemeyiz. İnsanlara vakıf sözü veriyor; vakıf kendi sahiplerine bile yetmeyecek durumda, ama buna kimse inanmıyor, dilenciler de inanmıyor, onlardan da fazlasıyla var! Sokağımız bir dilenci sokağı haline gelmiş. Adam çete yönetimini bitireceğine söz veriyor, korkaklar da –ki onlardan da fazlasıyla var!– buna bayılıyor! Burası bir korkaklar sokağı! Halk daima kazananın tarafını tutar. Bir şey yapmazsak öleceğiz."

"Çevresinde bir sürü fare var, onları yok edebiliriz!" diye bağırdı Lahita.

"Ama dağın tepesinde değiller mi?" diye sordu Hagag.

"Bir giriş yeri bulana kadar dağı gözleyebiliriz," dedi Galta.

"Ne yapın edin, harekete geçin. Dediğim gibi, bir şey yapmazsak öleceğiz."

Lahita daha da öfkelendi ve vekilharca ciddi bir sesle, "Ben onu öldürmeyi planlamıştım, ama karısı sağdı ve sizin eşiniz buna karşı çıkmıştı, hatırlıyor musunuz efendim?" dedi.

O ana kadar gözlerini Lahita'ya dikmiş olan vekilharç başka tarafa baktı, neredeyse özür dilercesine konuştu. "Hataları hatırlamak bir işe yaramaz." Uzun bir sessizlik oldu, sonra vekilharç konuşmasına devam etti. "Ayrıca böyle ilişkilere sokağımızda her zaman saygı duyulmuştur."

Dışarıdan alışılmadık bir gürültü duyuldu, sorunların devam edeceğinin habercisi gibiydi. Herkesin sinirleri gerildi, vekilharç da bekçiye bağırarak ne olduğunu sordu.

"Çobanın Kasım'a katıldığını, sokağın bütün koyunlarını yanında götürdüğünü söylüyorlar!"

"İt oğlu it!" diye bağırdı Lahita, ayağa fırlayarak. "Bütün sokak itten geçilmiyor! Bekleyin, başınıza gelenleri göreceksiniz!"

"Çoban hangi mahalledendi?" diye sordu vekilharç.
"Çöl Sıçanları'ndan. Adı Zukla."

88

"Hoş geldin, Zukla," diyerek sarıldı ona Kasım.

"Ben hiçbir zaman sana karşı olmadım," dedi çoban hararetle. "Yüreğim daima seninleydi, eğer korkmasaydım sana katılacak ilk insanlardan biri olurdum. Savaris'in –Allah cezasını versin!– öldürüldüğünü duyar duymaz, sana geldim ve bütün düşmanlarının koyunlarını da önüme kattım!"

Kasım kulübelerin arasındaki açık alanda toplanmış koyunlarla onları seyredip sevinçle muhabbet eden kadınlara bakıp güldü. "Sokakta bizden gasp ettikleri mülkleri düşünecek olursak, bunları almamız meşru sayılır."

O gün boyunca eşi görülmemiş sayıda insan Kasım'a katılıp halkın iradesine destek oldu ve moralleri yükseltti. Ancak ertesi gün Kasım tuhaf bir gürültüye uyandı. Dışarı çıktığında adamlarının telaşla ve endişeli yüzlerle kulübesine doğru geldiğini gördü.

"Sokak intikam almaya gelmiş. Geçidin aşağısında toplanmışlar."

"İşe ilk giden bendim," dedi Hurde. "Birkaç adım kala onları gördüm ve hemen kaçıp geri geldim. Bazıları beni kovalayıp sırtıma taş fırlattılar. Sadık'la Hasan'a bağırdım, kardeşlerimizden oluşan bir grup geçidin başına geldi. Tehlikeyi gördüler, kayalar fırlatarak saldırganların çekilmesini sağladılar."

Kasım geçidin girişine baktı ve Hasan'la birkaç adamın ellerinde taşlarla orada beklediğini gördü. "On adamla onları uzak tutabiliriz," dedi.

"Buraya çıkmak onlar için intihar anlamına gelir," dedi Hamruş. "İstiyorlarsa gelsinler."

Kulübeler boşaldı, kadın, erkek, herkes Kasım'ın çevresine toplandı. Erkekler sopalarıyla gelmişti, kadınlar da böyle bir gün için hazırladıkları, tuğla dolu sepetlerini getirmişlerdi. Masmavi gökyüzünden güneşin ilk ışıkları yayılıyordu.

"Şehre götüren başka yol var mı?" diye sordu Kasım.

"Güneye doğru bir yol var, dağdan yürüyerek iki gün uzaklıkta," dedi Sadık asık suratla.

"İki günlük suyumuz bile olduğunu sanmıyorum," dedi Agrama.

Kalabalığın içinden, özellikle kadınlardan endişeli mırıltılar yükseldi.

"İntikam almaya geldiler, bizi kuşatmaya değil," dedi Kasım, "çevremizi saracak olurlarsa, kuşatmayı yarmak için diğer yola yöneliriz."

Kasım durumu düşünmeye başladı, ama huzurlu bir yüz ifadesi takındı, zira herkes onu izliyordu. Eğer kuşatılırlarsa, güney yolundan su getirmeleri çok zor olacaktı. Eğer adamları onlara saldırırsa, Lahita, Galta ve Hagag gibi adamlara karşı başarılı olacakları kesin miydi? Bugün onları nasıl bir kader bekliyordu? Kasım kulübesine döndü, tekrar dışarı çıktığında elinde sopası vardı. Geçidin başında bekleyen Hasan'ın ve adamlarının yanına gitti.

"Hiçbiri daha yakına gelmeye cesaret edemez," dedi Hasan.

Kasım yamacın kenarına yaklaştı, çölde, hilal şeklindeki bir kaya oluşumunda toplanmış olan düşmanlarını gördü, taş atma menzilinin epey dışındaydılar. Sayıları korkutucu derece yüksekti, ama Kasım aralarında çete liderlerinin hiçbirini göremedi. Sonra aradaki boşluğu atlayıp, Cebelavi'nin konağına baktı, çocuklarının onun uğruna girdiği mücadeleden habersizmiş gibi, sessizliğe gömülmüş durumdaydı. Buraların geçmişte boyun eğdiği o olağanüstü gücüne ne kadar ihtiyaçları vardı. Belki de bu kadar endişe duymaması gerekirdi, ama Rıfat da büyükbabasının evinin hemen yanı başında öldürülmüştü. İçinden avazı çıktığı kadar "Cebelavi!" diye bağırma dürtüsü hissetti, sokak halkının sık yaptığı bir şeydi, ama yanı başındaki kadınların seslerini duyunca dönüp onlara baktı. Erkeklerin yamacın kenarına doğru yayılıp düşmanlarına baktığını, kadınların da onları izlediğini gördü. Kadınlara seslenip geri dönmelerini söyledi, duraksadıkları zaman yine bağırdı. Onlara yemek hazırlamalarını, her zamanki işlerine bakmalarını söyledi, kadınlar da ona itaat etti.

Sadık Kasım'ın yanına geldi. "Doğrusunu yaptın. Benim için en kaygı verici şey, Lahita'nın adının bile üzerimizde bıraktığı etki."

"Yapabileceğimiz tek şey onlara saldırmak," dedi Hasan, sopasını sallayarak. "Saklandığımız yeri bildiklerine göre şimdi buradan çıkıp hayatımızı kazanmamıza imkân yok. Yapabileceğimiz tek şey saldırmak."

Kasım başını çevirip konağa baktı. "Söylediklerin çok doğru. Sen ne diyorsun, Sadık?"

"Geceye kadar bekleyelim."

"Beklemek bize zarar verir," dedi Hasan. "Karanlık olmasının da dövüş sırasında bize yardımı dokunmaz."

"Peki, onların planı ne acaba?"

"Bizi aşağıya, yanlarına inmeye zorlamak."

Kasım durup bunu biraz düşündü. "Lahita ölürse, zaferimizi sağlama almış oluruz," diyerek bir Hasan'a, bir Sadık'a baktı. "Eğer o ölürse, Galta ile Hagag onun yerine geçmek için birbiriyle mücadele edecektir."

Güneş tepeye tırmanırken çakıllı zemin de her yere yansıttığı ısıyla kavruluyordu.

"Peki ne yapacağız, söyler misin?" dedi Hasan. Kuşatmayı kastediyordu, ama kimse bir şey diyemeden meydandaki bir kadının bağırdığı duyuldu, sonra başkaları da bağırdı.

"Öteki taraftan saldırıyorlar!" diye bağırdı birileri.

Adamlar yamacın kenarından ayrılıp, meydanın güney tarafına doğru koştu. Kasım geçidin başındaki adamları daha da dikkatli olmaları konusunda uyardı, Hurde'ye becerikli kadınları geçidi savunacakların yanına katmasını emretti, sonra bir yanında Sadık, diğer yanında Hasan olmak üzere meydanın ortasındaki adamlara doğru koşmaya başladı. Dağın güneyinden gelen büyük bir topluluğun başında Lahita gözüküyordu.

"Adamlarıyla dikkatimizi dağıttı, bu arada o da güneyden bize saldırabilmek için dağın etrafını dolaştı," dedi Kasım, öfkelenmişti.

"Kendi ölümüne geliyor!" diye bağırdı Hasan, iriyarı vücudu coşkuyla kabararak.

"Kazanmalıyız ve kazanacağız da!" dedi Kasım.

İlerlemekte olan kuvvet, ellerinde sopaları, dikenli çalılar gibi yaklaşırken, Kasım'ın adamları iki koldan grubu çevreledi. İyice yaklaştıklarında Sadık, "Aralarında Galta yok. Hagag da yok!" dedi.

Kasım, Galta ile Hagag'ın dağın aşağısındaki kuşatmaya öncülük yaptıklarını anladı, ne uğurda olursa olsun geçide saldıracaklarını tahmin etti, ama bu kuşkularını kimseye söylemedi. Elinde sopası, birkaç adım daha ilerledi, adamları da kendi sopalarını daha sıkıca kavradı.

Lahita'nın kaba sesi duyuldu. "Sizi orospu çocukları, sizin cenaze töreniniz olmayacak!"

Kasım ile adamları saldırıya geçmek üzere hızla hareket ettiler, diğerleri de dolu yağmuru gibi saldırdı, sonra sopaları havada çarpıştı ve hiddetin, gürültünün şiddeti daha da arttı. Aynı anda, geçidi korumakta olan kadınlar da dağın aşağısından gelen saldırganlara tuğla fırlatmaya başladılar, ama Kasım'ın bütün adamları saldırganlarla meşguldü. Kasım, Dingil'le sertlik ve ustalıkla mücadele etti. Lahita sopasını indirerek Hamruş'un köprücük kemiğini kırdı. Sadık, Zaynhum'la uzun uzadıya dövüştü, ama Hasan sopasını hışımla savurunca Zaynhum yere yığıldı. Lahita, Zukla'ya vurarak onu devirdi. Kasım Dingil'i kulağından yaralamayı başardı, Dingil de önce haykırarak geri çekildi, sonra da yere düştü. Zaynhum vahşice Sadık'a saldırdı, ama Sadık hızla onun karnına hücum ederek ellerini kullanmasını engelledi, sonra da ona vurarak yere yığılmasını sağladı. Hurde Hafnavi'yi püskürttü, ama Lahita Hurde'nin kolunu sakatlayarak zaferin tadını çıkarmasına engel oldu. Hasan sopasıyla Lahita'yı hedef aldı Lahita bu darbeyi çevik bir şekilde savuşturarak kendi sopasını kaldırdı. Ancak o sopasını indiremeden Kasım kendi sopasını savurdu, sopaları havada çarpıştı; o anda Ebu Fisada rüzgâr gibi yetişerek üçüncü bir darbe indirmeye çalıştı, ancak Lahita Ebu Fisada'ya kafa atarak burnunu kırdı. Lahita, durdurulamayacak bir güç gibiydi. Mücadele daha da şiddetlendi, sopalar amansızca çarpışıyor, herkes birbirine lanetler ve küfürler yağdırıyordu, kızgın güneşin altında oluk oluk kan akıyordu. Her iki tarafta da kayıplar oldu ve birçok adam

yere yığıldı. Lahita, hiç beklemediği bu kahramanca direniş karşısında öfkeye kapıldı, saldırılarını, darbelerini ve zulmünü artırdı. Öte yandan Kasım, Hasan ile Agrama'ya, fırsattan yararlanıp, saldırganlara cesaret veren ve savaşın belkemiğini oluşturan Lahita'yı alt etmeleri için kendisine katılmalarını emretti.

Geçidin başını savunan kadınlardan biri ansızın, "Hamur açma tahtalarını kalkan gibi kullanarak geliyorlar," diye bağırdı.

Dağ halkının yürekleri buz kesti.

"Sizi orospu çocukları, sizin cenaze töreniniz olmayacak!"

"Caniler gelmeden kazanalım!" diye bağırdı Kasım adamlarına.

Yanında Hasan ve Agrama olmak üzere Lahita'ya saldırdı. Çete liderinin ona yönelttiği korkunç darbeyi kendi sopasıyla engelledi. Agrama ondan önce davranmak istedi, ama çete lideri sopayı çenesine indirince Agrama yüzüstü yere yığıldı. Çete liderinin önüne Hasan çıktı, birbirlerine karşılıklı darbeler indirdiler; Hasan Lahita'nın üzerine atıldı, ölümüne kavgaya tutuştular. Geçitteki kadınlar bağırmaya başladı, bazıları da kaçarak diğerlerinin durumunu zorlaştırdı. Kasım hemen Sadık'la birkaç adamı daha yamacın kenarına gönderdi, sonra da Lahita'ya saldırdı, ama karşısına Zihlifa çıktı, şiddetli bir mücadeleye giriştiler. Hasan bütün gücüyle Lahita'yı itti, sonra bir adım gerileyip Lahita'nın gözlerine tükürdü; derken bağırarak onu tekmelemeye başladı ve Lahita'nın bir dizini sakatladı. Hasan yıldırım hızıyla saldırdı ona, eğildi ve kızgın bir boğa gibi midesine bir kafa attı; zorba Lahita dengesini kaybedip sırt üstü yere yuvarlandı. Hasan Lahita'nın üzerine diz çökerek sopayı iki eliyle boynuna indirdi, bütün gücüyle bastırdı. Çete liderini savunmak için adamları koşup geldiler, ama Kasım ile adamlarından bazıları onları geri püskürttü. Lahita debelendi, gözleri neredeyse yuvalarından fırladı, yüzüne kan hücum etti, boğuluyordu. Hasan birdenbire ayağa fırladı, takatsiz kalmış rakibinin üzerine çıktı; sopasını büyük bir öfke ve şiddetle savurdu, Lahita'nın kafatasını parçalayarak onu öldürdü.

"Lahita öldü!" diye gürledi. "Koruyucunuz öldü! Cesedine bakın!"

Lahita'nın beklenmedik ölümü müthiş bir etki yarattı; dövü-

şenlerin azmi ya güçlendi ya da zayıfladı, acı mücadeleye bir yandan umut, bir yandan çaresizlik hâkim oldu. Hasan Kasım'ın yanında mücadeleye katıldı, tek bir darbesi boşa gitmedi. Karşılarına adamlar çıkıyor, pes etmiyorlardı, sopalar kaldırılıp indiriliyordu. Yerden toz kalkıyor, uçuşuyordu; savaşanları şuursuzca kan bürümüştü. Ciğerlerinden hakaretler, çığlıklar, küfürler, inlemeler ve tehditkâr haykırışlar fışkırıyordu. Arada bir, birileri sendeleyip yere düşüyor veya geri çekilip kaçıyordu. Dövüş alanı ölülerle kaplıydı, kan içindeki toprak güneşin altında parlıyordu. Kasım yana dönüp aklını kemiren geçidin başına baktı, Sadık'la adamlarının taş dolu sepetleri hararetle birbirlerine aktardığını gördü; bu, tehlikenin giderek yaklaştığının işaretiydi. Aralarında karısının da olduğu kadınların haykırışlarını, yardım istediklerini duydu. Sadık'ın adamlarından bazılarının bu taş yağmuru altında çıkıp gelecek düşmanlarını karşılamak için sopalarıyla hazır beklediğini gördü. Tehlikenin ciddiyetini hesapladı ve hemen Lahita'nın cesedine yaklaştı, savaşın o cesedin artık uzağında olması gibi sokaktan gelenler de geri çekilmişti; Lahita'nın cesedini alarak geçidin girişine doğru sürükledi. Sadık'a seslendi, Sadık da hemen geldi, beraberce cesedi alıp geçidin başına kadar taşıdılar. Burada cesedi kaldırıp aşağı attılar; ceset düştü, bir süre yuvarlandı ve ellerinde hamur açma tahtaları olan saldırganların yanında durarak onları gafil avladı.

Hagag'ın öfkeli bağırışı çevrede yankılandı. "İleri! Tırmanmaya devam! Canilere ölüm!"

"İleri!" diye alay ederek bağırdı Kasım, nedense kendini tutuyordu. "Bu, sizin koruyucunuzun cesedi, diğer adamlarınızın cesetleri de arkamda. İleri! Sizi bekliyoruz!"

Etrafındaki kadınlarla erkeklere işaret etti, taşlar öyle bir yağmaya başladı ki saldırganların öncü kıtası durdu, sonra da, Hagag'la Galta'nın baskısına rağmen, yavaş yavaş gerilemeye başladı.

"Galta!" diye seslendi Kasım. "Hagag! Gelin, kaçmayın!"

"Siz aşağıya gelin, erkekseniz!" diye nefretle haykırdı Galta. "Aşağıya gelin, sizi gidi karı kılıklılar, sizi aşağılık herifler!"

Dalga dalga gerilemekte olan adamların arasında duran Hagag, "Kanını içmezsem yaşamayacağım, seni pis çoban!" diye bağırdı.

Kasım bir taş alıp var gücüyle fırlattı. Taş yağmuru devam etti, gerileyenler daha hızlı hareket etmeye başladı, hemen herkes onlara katılıp gitti. Hasan Kasım'ın yanına gelip alnından akan kanları eliyle sildi.

"Savaş bitti," dedi. "Hayatta kalanlar güneye doğru kaçtı."

"Adamlara seslen, onları kovalasınlar!" dedi Kasım.

"Ağzın ve çenen kanıyor!" dedi Sadık.

Kasım eliyle ağzını ve çenesini sildi, sonra eline baktı ve kıpkırmızı olduğunu gördü.

"Bizden sekiz kişiyi öldürdüler," dedi Hasan üzüntüyle. "Geriye kalanlar fena şekilde yaralandı ve kıpırdayacak durumda değil."

Kasım taş yağmurunun arasından aşağı baktı, düşmanlarının geçidin çıkışına doğru yarışmakta olduğunu gördü.

"Eğer biraz daha ilerlemeye devam etselerdi, burada onlara karşı direnecek kimseyi bulamayacaklardı," dedi Sadık. Kasım'ın kanlı çenesini öptü, minnettarlıkla, "Bizi kurtaran senin aklın oldu!" dedi.

Kasım iki adama geçidin başında nöbet tutmaları emrini verdi, diğerlerini de gerilemekte olan kuvvetleri kovalamaya ve keşif yapmaya gönderdi, sonra Sadık ve Hasan'la beraber, yorgunlukla, topallaya topallaya, tamamıyla cesetlerle kaplı olan meydana döndü. Bir katliam olmuştu, hem de ne katliam! Adamlarından sekizi, düşmanlardan da, Lahita dışında on kişi ölmüştü. Kurtulanlardan kemikleri kırılmayan veya yaralanmayan kimse yoktu. Kulübelerine geri dönmüşlerdi, orada kadınlar yaralarını sarıyordu, bu arada ölenlerin kulübelerinden haykırışlar ve çığlıklar yükselmeye başlamıştı. Endişeden perişan olan Bedriye Kasım'ın yanına geldi, yaralarını yıkayabilmek için onu kulübeye götürdü, sonra kucağında çığlık çığlığa İhsan'ı taşıyan Sakine geldi yanlarına. Güneş etrafı kavururken, kan ve toprak kokan sıcak havada dolaşan çaylaklarla kargalar ara sıra dalış yapıyordu. İhsan ağla-

mayı kesmedi ama kimse ona aldırış etmedi. Dev gibi Hasan bile sendeler gibiydi.

"Allah ölülerimize rahmet eylesin," diye mırıldandı Sadık.

"Allah ölülerimizden de, yaşayanlardan da rahmetini esirgemesin," dedi Kasım.

Aniden bir rüyadan uyanmış gibi olan Hasan, "Yakında zafer bizim olacak, sokağımız da bu kan ve zulüm çağına elveda diyecek," dedi.

"Kahrolsun zulüm ve kan," dedi Kasım.

89

Sokak daha önce hiç böyle bir felakete tanık olmamıştı. Adamlar geri döndüklerinde sessiz, şaşkın ve zayıftılar, gözleri yeri inceler gibi aşağı bakıyordu. Yenilgi haberinin sokağa kendilerinden önce ulaştığını anladılar; evlerinden feryatlar ve ıstırap içinde dövünme sesleri yükseliyordu. Haber sokaktan sokağa yayılmış, sokağın muhteşem itibarını intikam peşindekilerin diline düşürmüştü. Bu arada Çöl Sıçanları'nın kendilerinden öç alınacağı korkusuyla mahallelerini tamamıyla boşaltmış oldukları da ortaya çıkmıştı; evler ve dükkânlar boştu, zafer kazanan yurttaşlarına katılıp onların güçlerine güç kattıklarına şüphe yoktu. Yas tutmaktan perişan olan sokağa hüzün çöktü, ama sıcak nefesi öfke, nefret ve intikam arzusu ile yüklüydü. Cebelliler de, Rıfatlılar da sokağın yeni koruyucusunun kim olacağını merak ediyorlardı. Güvensizlik duygusu fırtınada uçuşan kum taneleri gibi yayılıyordu. Vekilharç Rıfat ortalıkta dolaşan dedikoduları duyunca Galta ile Hagag'ı toplantıya çağırdı. Onlar da yanlarına en güçlü adamlarını alarak geldiler, vekilharcın kabul salonunu tıka basa doldurdular. İki grup salonun ayrı taraflarına çekildi, birbirleriyle kaynaşmayı güvenli bulmuyor gibiydiler. Vekilharç bunun ne anlama geldiğini sezmekte gecikmedi, bu onu daha da endişelendirdi.

"Biliyorsunuz, bir felaket yaşadık, ama bunu atlatmayı başar-

dık," dedi. "Bu bizi durdurmadı. Hâlâ zafer kazanabiliriz, ama birlik olmamız gerekiyor. Yoksa biteriz."

"Son darbeyi biz indireceğiz," dedi Cebelli bir adam, "ve bir daha böyle bir sorunumuz olmayacak."

"Eğer dağa sığınmış olmasalardı şu anda hepsi ölü olurdu," dedi Hagag.

"Lahita onlarla mücadeleye başladığında, bir deveyi bile dize getirecek uzun, korkunç bir yolculuk yapmıştı," dedi üçüncü bir adam.

"Bana aranızdaki birlikten söz edin –birliğiniz ne kadar güçlü?" diye sordu vekilharç sinirli sinirli.

"Allaha şükürler olsun biz kardeşiz, daima kardeş olacağız," dedi Galta.

"Böyle diyorsunuz, ama buraya bu kalabalıklarla gelmeniz sizi bölen güvensizliğin bir işareti."

"O, hepimizin almak istediği intikamdan dolayı," dedi Hagag.

Vekilharç bir süre gerginlikle bekledi, karşısına dizilmiş kasvetli yüzleri inceledi.

"Dürüst olun. Hepiniz bir gözünüzle diğerlerini inceliyorsunuz, bir gözünüzü de Lahita'nın boş kalan makamına dikmişsiniz. Durum böyle olduğu sürece bu sokak hiçbir zaman güvenlikte olmayacak. En kötüsü de bu işin sopalarla halledilmesi olur. Hepiniz mahvolursunuz, Kasım da sizi çiğ çiğ yer."

"Allah korusun, asla!" diye bağırdı adamların çoğu.

"Sokakta iki mahalle kaldı artık, Cebel ve Rıfat. İki koruyucumuz olabilir, tek bir koruyucu olmasına gerek yok. Bunu taahhüt edelim, böylece isyancılara karşı yekvücut olabiliriz."

Ürkütücü bir sessizlik içinde birkaç saniye geçti, sonra isteksizce de olsa hemfikir olduklarını gösteren birkaç ses duyuldu.

"Evet, evet."

"Biz buna uyarız," dedi Galta, "ama biz en eski zamanlardan beri bu sokağın en seçkinleriyiz."

"Biz de buna uyarız, ama kimse bize iyilik yaptığını sanmasın," diye itiraz etti Hagag. "Burada kimse efendi değil, kimse köle de değil, hele de Çöl Sıçanları gideli beri. Zaten Rıfat'ın bu sokağın en asil insanı olduğunu kim inkâr edebilir ki?"

"Hagag!" diye içerleyerek itiraz etti Galta. "Ne yapmaya çalıştığını biliyorum."

El Rıfatlar'dan biri bir şey söylemek üzereydi, ancak vekilharç öfkeyle bağırmaya başladı. "Söyleyin bana! Erkek gibi davranmaya karar verdiniz mi, vermediniz mi? Bu zayıflığınızla ilgili tek kelime yayılırsa Çöl Sıçanları dağlardan aşağıya bir kurt sürüsü gibi saldıracaklar. Söyleyin şimdi, aranızda anlaşıp birlik olabilecek misiniz, yoksa başka planlar mı yapayım?"

Bölük pörçük cevaplar duyuldu.

"Şşşş."

"Utanın!"

"Sokak her şeyini kaybedecek!"

Sonunda herkes durumu kabullenerek vekilharca baktı.

"Yine de sayınız onlardan fazla ve daha güçlüsünüz, ama bir daha dağa saldırmayın." Herkes soran gözlerle baktı ona. "Onları orada, dağın tepesinde tutsak edeceğiz. Dağa giden iki yolu zapt edeceğiz, onlar da ya açlıktan ölecek ya da dağdan inmek zorunda kalacaklar, siz de onları öldüreceksiniz."

"Çok iyi fikir," dedi Galta. "Huzur içinde yatsın, Lahita'ya da böyle demiştim, ama o kuşatmaların korkakça olduğuna inanıyordu ve saldırma konusunda ısrar etti."

"Ben böyle düşünüyorum," dedi Hagag. "Ama bunun için adamların dinlenmesini beklemeliyiz."

Vekilharç onlardan kardeşlik ve işbirliği sözü vermelerini istedi ve herkes yemin ederek el sıkıştı. Sonraki günlerde Galta ile Hagag'ın, uğradıkları yenilginin etkisini gizlemek için adamlarına çok daha sert davrandıkları görüldü. Lahita'nın aptallığı olmasaydı Kasım'ı kolaylıkla yenebileceklerine dair bir dedikoduyu sokağa yaydılar; Lahita'nın dağa tırmanma konusundaki ısrarı adamları yorup bitirmiş, güçlerini ve cesaretlerini tüketmişti, bu yüzden de düşmanlarının karşısına bitkin bir şekilde çıkmışlardı. Halk duyduğuna inandı, inanmayanlar da hakarete uğradı, lanetlendi ve dayak yedi. Kimsenin sokağın en üst makamı hakkında fikir yürütmesine izin verilmedi veya en azından bu konu uluorta konuşulmadı, ama esrar tekkelerinde hem Cebelli hem de Rıfatlı birçok insan, zaferden sonra Lahita'nın yerine kimin

geçeceğini konuştu. Anlaşmaya ve edilen yeminlere rağmen, sokağı gizli bir kuşku atmosferi sarmıştı. Bütün çete liderlerinin çevrelerinde daima adamları vardı, adamları olmadan karargâhlarından ayrılmıyorlardı. Bu arada intikam günü için yapılan hazırlıklara da hiç ara verilmedi. Galta ile adamlarının Mukattam Yolu'nda, pazaryerine, Hagag ile adamlarının da Kale Yolu'na kamp kurmasına karar verildi; her iki grup yerinden asla ayrılmayacak, gerekirse hayatları boyunca orada kalacaktı. Alışveriş işlerini kadınlar üstlenecek, onlara yiyecek getirecekti. Yola çıkmadan önceki akşam, herkes esrar tekkelerinde toplandı. Şişe şişe şarap ve içki getirildi, gecenin geç saatlerine kadar içkiyle esrar içildi. Hagag Rıfat'taki evinin önünde adamlarıyla vedalaştı; adam tarif edilmez bir memnuniyet hissediyordu, gevşemişti. Evinin kapısını itip koridorda ilerlerken şarkı söylüyordu. "Önce biz..." diye başladı ama cümlesini bitiremedi. Birisi arkadan onu yakaladı, bir eliyle ağzını kapadı, diğeriyle de bıçağı kalbine sapladı. Hagag'ın vücudu adamın kollarında şiddetli bir şekilde sarsıldı, ama adam onun düşüp gürültü çıkarmasını istemediği için onu yavaşça yere bıraktı, o kasvetli karanlıkta başka hiçbir hareket olmadı.

90

Ertesi sabah sokak halkı ürkütücü çığlıklara uyandı. Pencereler açıldı, başlar belirdi, insanlar Rıfat halkının koruyucusu Hagag'ın oturduğu ve önünde büyük bir kalabalığın toplandığı eve doğru koştu. Ağıtların arasından bağırışlar duyuldu, binanın girişi yorum yapan, sorular soran kadınlar ve erkeklerle doldu; ağlamaktan şişmiş gözler korkunç bir felaketin habercisiydi. Rıfat halkı binalarından, evlerinden, bodrum katlarından fırlayıp çıktı, bir süre sonra Galta ile adamları da geldi, halk girişe ulaşmaları için onlara yol açtı.

"Bu korkunç bir şey!" diye bağırdı Galta. "Ah Hagag, keşke senin yerine ben ölseydim!"

Ağlayanlar ağlamayı kesti, bağıranlar bağırmayı kesti, hastalık derecesinde meraklı olanlar da soru sormayı kestiler ama Galta tek bir müşfik söz duymadı.

"Bunlar alçakça entrikalar!" diye devam etti Galta. "Çete liderleri birbirlerine ihanet etmez, ama Kasım bir çoban, o bir dilenci, çete lideri değil. Onun cesedini köpeklere atana kadar rahat etmeyeceğim."

"Tebrikler Galta, sokağımızın yeni çete lideri sensin!" diye bağırdı üzüntüden perişan olmuş bir kadın.

Galta'nın yüz hatları öfkeyle buruştu, yakınındaki insanlar sustu ancak arkalardan dalga dalga homurdanma sesleri geliyordu.

"Bu felaket gününde kadınlar çenelerini kapalı tutsunlar!"

"Aklı olan herkes durumu anlasın!" dedi kadın.

Homurdanma yüksek sesli bir uğultu halini aldı, Galta da konuşmak için bu fırtınanın dinmesini bekledi. "Bu, sinsice bir komplo, aramıza nifak sokmak için gece gerçekleştirdiler!"

"Komploymuş!" dedi başka bir kadın. "Kasım ile Çöl Sıçanları dağdalar, Hagag da kendi evinde, kendi insanları, komşuları arasında öldürüldü –yönetimi ele geçirmek isteyenler arasında!"

"Manyak karı! Eğer böyle düşünüyorsanız hepiniz delisiniz! Eğer böyle düşünüyorsanız, Kasım'ın planladığı gibi, birbirimizi öldürüp duracağız!"

Galta'nın ayağının dibine bir testi düşüp paramparça oldu, Galta ile adamları da birkaç adım geri çekildi.

"Bu orospu çocuğu aramızda nasıl nifak tohumu ekeceğini biliyordu," dedi Galta.

Galta vekilharcın evine gitmek üzere oradan ayrıldığında yaygara daha da büyüdü. Biri Rıfatlı, diğeri Cebelli iki adam şiddetli bir kavgaya tutuştu, onları da hemen iki kadın izledi. İki mahalleden çocuklar birbirlerine girdiler, insanlar pencerelerinden birbirlerine küfür yağdırmaya başladılar; olaylar sokağa o derecede yayıldı ki iki mahallenin erkekleri sopalarını alarak toplanmaya başladılar. Vekilharç adamları ve hizmetkârlarıyla çevrili olarak evinden çıktı, iki mahalleyi ayıran sınıra geldi.

"Kendinize gelin!" diye bağırdı. "Öfkeniz sizi kör ediyor, asıl düşmanınızı, Hagag'ın katilini görmüyorsunuz!"

"Kim demiş?" diye bağırdı Rıfatlı bir adam. "Hangi Çöl Sıçanı bu sokağa girmeye cüret eder ki?"

"Hagag'ı neden öldürsünler ki ona ihtiyaçları vardı!" diye bağırdı Rıfat.

"Canilere sorun, bize değil."

"Rıfatlılar Cebel'in çete liderine itaat etmeyecek."

"Kanının hesabını verecekler."

"Komploya hizmet etmeyin," dedi vekilharç, "yoksa Kasım'ın buralara veba gibi yayıldığını göreceksiniz!"

"İstiyorsa gelsin, ama Galta bizim yöneticimiz olmayacak."

Vekilharç ellerini ovuşturdu. "Bittik o zaman! Mahvolacağız."

"Mahvolmak, Galta'dan iyidir!"

Rıfat'tan fırlatılan bir tuğla Cebelli erkeklerin ortasına düştü. Cebel'den birisi aynı şekilde cevap verdi, vekilharç hemen geri çekildi. Her iki yöne doğru tuğlalar uçmaya başladı, kısa sürede iki mahalle arasında kanlı bir çatışma başladı. Acımasız darbeler indirildi, mücadele damlara yayıldı, bazı kadınlar birbirlerine tuğla, taş, toprak ve tahta parçaları fırlatmaya başladı. Rıfatlılar çete liderleri olmadan mücadele etmesine rağmen çatışma uzun sürdü, ancak Galta'nın öldürücü darbeleriyle çok adam yaralandı. Derken pencerelerdeki kadınlar çığlık atmaya başladılar; çatışmanın gürültüsünden sesleri duyulmuyordu, ama dehşet içinde sokağın bir doğu ucuna, bir batı ucuna işaret ettikleri görülüyordu. Halk kadınların neye işaret ettiğini görmek için o taraflara bakınca, konağın önünde eli sopalı adamların öncülüğündeki Kasım'ı gördü. Diğer uçta da adamlarının başında ilerleyen Hasan vardı. Uyarı niteliğinde haykırışlar duyuldu, sonra her şey bir anda oldu. Halk felce uğramış gibi, yumruk atmayı bıraktı. Saldırganlarla saldırıya uğrayanlar içgüdüsel olarak birbirlerine karışıp yeni gelenleri karşılamak için iki kıtaya ayrıldılar.

"Komplo olduğunu söyledim size, ama bana inanmadınız!" diye öfkeyle bağırdı Galta.

Gerilim ve umutsuzluklarının haddi hesabı olmamasına rağmen dövüşe hazırlandılar. Ama Kasım birdenbire durdu, ardından da Hasan durdu, bir planı uyguluyor gibiydiler.

"Kimseye zarar vermek istemiyoruz," diye var gücüyle bağırdı Kasım. "Kazanan veya kaybeden olmasını istemiyoruz. Hepimiz aynı sokağın insanlarıyız, büyükbabamız aynı, bu vakıf hepimize ait."

"Bu yeni bir komplo!" diye haykırdı Galta.

"Kendi çete yönetimini korumak için halkı dövüşmeye zorlama. Onu korumak istiyorsan kendin koru."

"Saldırın!" diye bağırdı Galta.

Böylece Galta Kasım'ın adamlarına karşı saldırıya geçti ve adamları onu izledi. Başkaları da Hasan'la adamlarına saldırdılar, ama birçoğu da duraksadı. Yaralılarla yorgunluktan tükenmiş olanlar evlerine çekildiler, onları da kararsız olanlar izledi. Geriye sadece Galta ile adamları kaldı, ama yine de amansız bir mücadeleye girişip umutsuzca kendilerini savunmaya çalıştılar, birbirlerine sopalarla saldırdılar, kafa attılar, ayaklarını ve ellerini kullanarak dövüştüler. Galta öfkeden gözü dönmüş bir halde Kasım'a saldırdı. Birbirlerine şiddetli darbeler indirdiler, ama Kasım düşmanının darbelerini sopasını çeviklik ve ihtiyatla kullanarak karşıladı. Sayıca üstün olan Kasım'ın adamları Galta'nın çetesinin etrafını sarıp sopalarıyla onları alt ettiler. Hasan ile Sadık, Kasım'la dövüşen Galta'ya döndüler; Sadık ona sopasıyla vurdu, Hasan da sopasını Galta'nın başına indirdi, sonra ikinci ve üçüncü bir defa indirdi. Galta'nın elinden sopası düştü, sonra gırtlağı kesilen bir boğa gibi, önce sıçradı, sonra da bir kapı gibi yüzüstü yığıldı. Mücadele bitmişti. Sopa darbeleriyle haykırışlar sona erdi. Galip gelenler doğruldu, nefes nefeseydiler, başlarındaki, yüzlerindeki ve ellerindeki kanı sildiler, ama yüzleri zaferin ve huzurun mutluluğu ile ışıl ışıldı. Pencerelerden feryatlar duyuluyor, Galta'nın adamları yerlerde yatıyordu. Güneşse yakıcı ışınlarını yağdırmaya devam ediyordu.

"Kazandın," dedi Sadık Kasım'a, kendinden emin bir şekilde. "Allah sana zafer verdi; büyükbabamız seçiminde asla yanılmaz. Sokağımız bir daha asla yas tutmayacak."

Kasım huzurla gülümsedi, kararlı bir şekilde dönüp vekilharcın evine baktı, ama herkesin gözü onun üzerindeydi.

91

Kasım adamlarının başında vekilharcın evine yöneldi, ama orayı kasvetli bir sessizliğe gömülü buldu, sokak kapısı ve pencereleri kilitliydi. Hasan kapıya sertçe vurdu, ancak cevap veren olmadı. Adamların bazıları kapıya dayanıp yüklendiler, her iki kanadı aniden açılınca önce Kasım, ardından da adamları içeri girdiler. Ortalıkta ne bekçi ne de hizmetkârlardan biri vardı. Hızla salona daldılar, etraftaki odaları kontrol ettiler, sonra evin üç katını da araştırdılar, ama vekilharcın ailesi ve hizmetkârları ile beraber evden kaçtığı belliydi. İşin doğrusu Kasım bu işe hiç üzülmedi, çünkü Emine Hanım sayesinde Kasım ilk başta öldürülmekten kurtulmuştu, ona olan saygısından, kalbinin derinliklerinde vekilharcı öldürmek istemediğini hissetmişti. Ancak Hasan'la diğerleri, yönetimde olduğu süre boyunca sokağın sefalet ve şerefsizlik içinde yaşamasına neden olan adamın kurtulmuş olmasına çok öfkelendiler.

Kasım'ın zafer kazanıp sokağın tartışmasız efendisi haline gelişi böyle gerçekleşti. Vakfın bir vekilharcı olması gerektiği için yönetimini o devraldı. Çöl Sıçanları bölgelerine döndüler, başta Yahya olmak üzere, çete liderlerinden korkup sokaktan göç etmiş olan herkes onlara katıldı. Bunu kırk günlük barış izledi ve bu süre içinde yaralar iyileşti, ruhlar sakinleşti, yüreklere güven geldi. Sonra bir gün Kasım konağın önüne geldi, bütün mahallelerin halklarını, kadın, erkek, herkesi çağırdı; insanlar geldi, merak ve endişe içindeydiler, yürekleri her çeşit duyguyla hızlı hızlı atıyordu. Meydanı doldurdular; Çöl Sıçanları el Cebeller'le, el Rıfatlar'la karıştı. Kasım tatlılıkla ve alçakgönüllülükle, ama aynı zamanda azametle gülümsedi, konağı işaret etti.

"Burada Cebelavi yaşıyor," dedi. "O, hepimizin büyükbabası. Çocukları arasında, mahalleler veya kişiler arasında, kadın erkek arasında ayrım yapmaz."

Herkesin, özellikle de fetheden ve yönetimi ele alan adamın ihanetini bekleyenlerin yüzleri şaşkınlıkla ve mutlulukla parladı.

"Bütün çevreniz hep onun vakfı. Eşit derecede hepinize ait; Edhem'le konuştuğu zaman söz verdiği gibi, 'Vakıf çocuklarına ait olacak.' Vakıftan en iyi şekilde yararlanılmasını, hem herkese gelir sağlamasını hem de gelişmeye devam etmesini sağlamak, Edhem'in arzuladığı şekilde, bolluk, bereket, güven içinde ve gerçek anlamda mutlu olarak yaşamak size kalmış."

Herkes hayal görüyormuş gibi bakıştı.

"Vekilharç gitti, bir daha geri gelmeyecek, çete liderleri de yok oldu; bir daha bu sokağa asla geri dönmeyecekler. Bir daha asla bir zorbaya haraç ödemeyeceksiniz, acımasız bir kabadayıya boyun eğmeyeceksiniz. Barış, merhamet ve sevgi içinde yaşayacaksınız."

Halkın sevinçli yüzlerinin arasında gözlerini gezdirdi.

"Durumun eskiye dönüp dönmemesi size bağlı. Vekilharcınızı denetleyin, size ihanet ederse de onu görevinden alın. Eğer içinizden birisi şiddete başvurursa, onun işini bitirin. Eğer birileri veya bir halk diğerlerinden üstün olduğunu iddia ederse onları cezalandırın. Durumun eskiye dönmemesini garantilemenin tek yolu budur. Allah sizi korusun."

O gün bazıları ölülerine, bazıları da yenilgilerine rağmen teselli buldu. Herkes geleceğe, bir ilkbahar gecesi dolunayın görünmesini bekler gibi bakıyordu. Kasım, inşaat ve yenileme işlerine bir miktar ayırdıktan sonra vakıf gelirini herkesin arasında adil bir şekilde paylaştırdı. Dolayısıyla herkese küçük bir pay düştü, ama herkes sınırsız bir adalet ve saygı hissi duydu. Kasım hizmet süresini inşaat ve tadilat ile barışın sağlanmasına adadı. Sokağımız daha önce hiç böyle bir birlik, uyum ve mutluluk yaşamamıştı. Gerçi el Cebeller arasında duygularını açıkça söylemeyen bazıları vardı; kendi aralarında, "Bizler el Cebeller'deniz, Çöl Sıçanları'ndan biri tarafından mı yönetileceğiz?" diye fısıldaşıyorlardı. Bu tür insanlardan el Rıfatlar arasında da vardı. Hatta Çöl Sıçanları arasında da gururuna ve kibirine yenilenler oldu, ama Kasım hayatta olduğu sürece barışı bozacak bir ses duyulmadı. Çöl Sıçanları onda, daha önce hiç var olmamış ve bundan sonra olmayacak birisini görüyordu. Kasım güçle nezaketi, bilgelikle sadeliği, saygınlıkla şefkati, hâkimiyetle alçakgönüllülüğü, etkinlikle

dürüstlüğü kendinde topluyordu. Bunun yanı sıra, şakacı, dostane ve yakışıklıydı, nazik ve hoşsohbetti. Zevk sahibiydi, şarkı söylemeyi, fıkra anlatmayı çok seviyordu. Karakterinde herhangi bir değişiklik olmadı, ama aile hayatı gelişti, sanki vakfa uygulanan yenileme ve gelişme sürecine uydu. Bedriye'yi sevmeye devam etti, ama el Cebeller'den ve El Rıfatlar'dan birer güzel kadınla da evlendi. Sonra da kendi kavminden bir kadına aşık oldu ve onunla da evlendi. İnsanlar onun ilk karısı Kamer öldüğünde kaybettiği bir şeyleri aradığını söylüyorlardı. Zekeriya Amcası onun sokağın tüm mahalleleriyle bağlarını güçlendirmek istediğini söyledi, ama sokağımızın Kasım'ın yaptıklarıyla ilgili bir açıklama veya savunmaya ihtiyacı yoktu. Aslında onun karakterinden de çok, kudretine hayrandılar; bizim sokakta kadınlara duyulan aşk, erkeklerin kendilerini kaybetmelerine yol açar. Bu konuda böbürlenirler. Bu aşk, zamanında çete liderlerinin sahip olduğu konuma denk bir konum verir, hatta onu bile aşar.

Ne olursa olsun, sokağımız daha önce gerçek egemenliği hiç tanımamıştı, makamını kötüye kullanan bir vekilharç veya insanları aşağılayan bir çete lideri olmadan, bağımsız olabileceğini hiç hissetmemişti. Kasım zamanındaki kardeşlik, dostluk ve barış ortamı daha önce hiç var olmamıştı.

Birçok insan, sokağımızın unutkanlık denen o vebadan kurtulduğunu, hatta sonsuza kadar kurtulduğunu söylüyordu.

Böyle diyorlardı.

Böyle diyorlardı, ey Cebelavi Sokağı!

Arif

92

Sokağımızın durumunu gören hiç kimse şairlerin kahvehanelerde anlattıklarına inanmaz. Cebel, Rıfat ve Kasım kimdi? Kahvehanelerde anlatılan hikâyeler dışında, onların herhangi bir şey başardığına dair herhangi bir belirti var mı? Gözle görünen tek şey, karanlıklara gömülmüş bir sokak ve hayal dünyasını anlatan şairler. Peki bu duruma nasıl düştük? Kasım ve o birlik olmuş sokak nerede, herkesin iyiliği için kullanılması gereken vakıf nerede? Bu hırslı vekilharç ile zıvanadan çıkmış çete liderleri nereden geldi? Esrar tekkelerinde nargile elden ele aktarılırken, iç çekişlerle kahkahalar arasında, Sadık'ın vekilharç olarak Kasım'ın yerini aldığını ve onun izinden yürüdüğünü, ama bir grup insanın Hasan'ı, Kasım'la akraba olduğu ve çete liderlerini öldürdüğünden vekilharçlığa daha uygun bulduğunu duyacaksınız. Hasan'ı, o hiç kimsenin başa çıkamadığı sopasını havaya kaldırmaya teşvik ettiler, ama Hasan sokağın çete liderleri devrine dönmesini istemedi. Ancak sokak bölünmüştü, el Cebeller'le el Rıfatlar'dan bazıları daha önceden gizlice konuştuklarını yüksek sesle söylemeye başladılar. Sadık bu dünyadan ayrıldığında, bastırılmış ihtiraslar çirkin ve husumet dolu yüzlerini gösterdiler. Sopalar kış uykularından uyandı, her mahallede ve mahalleler arası kavgalarda oluk oluk kan aktı, hatta çatışmalardan birinde vekilharcın kendisi bile öldürüldü. İşler tamamıyla çığırından çıktı, güvenlik ve barış umutları kayboldu; halk, birçok açgözlü adamın elde etmek için mücadele ettiği vekilharç makamına eski vekilharç Rıfat'ın soyundan gelen birisini atamaktan başka çıkar yol görmedi. Kadri bu şekilde vekilharç oldu, mahallelerde eskiden olduğu gibi bölünmeler başladı, her bir mahalleyi bir çete lideri devraldı, sokağın tamamını kimin yöneteceğine dair, Sadullah'ın zaferiyle sonuçlanacak mücadeleler başladı. Sadullah koruyucunun evine yerleşip ilk vekilharç oldu, bu arada Yusuf el Cebel'i, Agag el Rıfat'ı, Santuri de el Kasım'ı devraldı. Vekilharç başlangıçta vakıf

gelirini dürüst bir şekilde paylaştırdı, inşaat ve yenileme faaliyetleri önceki gibi devam etti, ama fazla zaman geçmeden yüreğini hırs bürüdü, aynı şey, beklenildiği üzere, çete liderlerine de oldu. Vekilharç vakıf gelirinin yarısını aldı, diğer yarısını da dört çete lideri arasında paylaştırdı, onlar da paylarını hak sahiplerine vereceklerine kendilerine sakladılar. Bununla da kalmayıp, zavallı mahalle halklarını haraç ödemeye zorladılar. Bu da inşaat faaliyetlerinin bitmesine, yarısı, hatta sadece dörtte biri bitirilen evlerde işlerin durmasına neden oldu. Eski günlerden bu yana hiçbir şey değişmemiş gibiydi, sadece Çöl Sıçanları'nın bölgesi el Kasım mahallesi haline gelmişti. Burası da diğer mahalleler gibi bir çete lideri tarafından yönetiliyordu, binaları kulübelerle, harabelerle çevriliydi, halkı da eski kara günlerdeki hallerine dönmüş, şeref veya egemenlikten yoksundular. Yoksulluktan tükenmişlerdi, sopaların tehdidi altında yaşıyor, devamlı olarak dayak yiyorlardı. Her yerde pislik, sinekler ve bitler vardı, etrafta dilencilerden, dolandırıcılardan ve sakatlardan geçilmiyordu. Cebel, Rıfat ve Kasım birer isimden veya kahvehanelerde esrar çekmiş şairlerin söylediği birer şarkıdan başka bir şey değildi artık. Halkların her biri, geriye isminden başka bir şey kalmayan kendi adamıyla gurur duyuyor, birbiriyle yarışarak işi kavga etmeye, dövüşmeye kadar götürüyordu. Sarhoşların ortaya attığı laflar ağızdan ağza dolaşıyordu; esrar tekkesine giren adamın biri, esrar tekkesini değil de dünyayı kast ederek, "Her şey değersiz," derse, bir başkası, "Tek çıkış yolu ölüm, Allah'ın bizi alması, çete liderinin sopasından iyidir. En iyisi sarhoş olup biraz daha esrar çekmek," diyordu. Karamsarlık, yoksulluk ve sefaleti konu alan hüzünlü halk şarkıları veya iğrenç, müstehcen mısralar söylüyorlar, bunları bu karanlık batakhanelerde teselli veya eğlence arayan kadınların veya erkeklerin kulaklarına bağırıyorlardı. Birileri kendisini bilhassa zulüm altında hissederse, "Kaderde ne yazıyorsa o. Cebel, Rıfat veya Kasım ne işe yarar? Bizim bu dünyada birer sinekten farkımız yok, diğer dünyada da toprak olacağız," diyordu. Sokağımızın her devirde diğer tüm sokaklardan daha üstün sayılması ne kadar tuhaf bir şey. Komşu sokaklarda yaşayan insanlar bizi göstererek, "Cebelavi Sokağı!" diyorlardı, biz de bu

arada ağırbaşlı, kasvetli bir tavırla yere çökmüş, geçmişle ilgili değerli anılarımızla hipnotize olmuş veya içimizdeki görünmez bir sesi kendimizden geçmiş bir şekilde dinler gibi, alçak sesle, "Dün olanların yarın tekrar olması imkânsız değil, şairlerin hayallerinin bir kez daha gerçekleşmesi ya da karanlığın dünyamızdan çekilmesi imkânsız değil," diye fısıldaşıyorduk.

93

Bir gün, öğleden hemen sonra, çölden genç bir adamın geldiği görüldü, ardında cüceye benzer birisi daha vardı. Genç adamın üzerinde gri bir cellabiyeden başka bir şey yoktu, belindeki kemer de cellabiyesini ikiye bölüyordu; üst yarısı, içindeki şeylerle şişmiş ve sarkmıştı. Ayaklarındaki kırmızı deriden ayakkabılar solmuş ve yıpranmıştı, gür ve dağınık saçlı kafasında da şapka yoktu. Esmer tenliydi, iri gözleri uyanık, meraklı ve delici bir bakışa sahipti, tavırları kendinden emin olduğunu gösteriyordu. Konağın önüne gelince bir an durdu, sonra, arkasında arkadaşı olmak üzere yoluna devam etti. Herkes, "Sokağımızda bir yabancı! Bu ne küstahlık!" der gibi ona bakıyordu. Genç adam bu bakışı seyyar satıcıların, dükkân sahiplerinin, kahvehanelerde oturan erkeklerin, pencerelerden bakan kadınların, hatta kedilerin ve köpeklerin bile gözlerinde okudu. Sinekler bile, onu küçümseyip üzerine konmaktan kaçınıyor gibiydi. Çocuklar kışkırtıcı bir şekilde ona doğru döndüler, bazıları ona yakın yürümeye başladı, başkaları da sapanlarını hazırladı veya yerlerde fırlatılacak taş aramaya koyuldu. Genç adam onlara içtenlikle gülümseyip elini göğüs cebine soktu. Birkaç nane şekeri çıkardı, onları etrafa dağıtmaya başladı; çocuklar sevinerek yanına geldi, şekerleri emerek ona meraklı gözlerle bakmaya koyuldular. Genç adam gülümseyerek konuşmaya başladı.

"Buralarda kiralık bodrum katı var mı? Hadi, beyler, bana bir bodrum katı bulana bir torba dolusu nane şekeri var!"

"Sana binlerce kez lanet olsun!" diye onu tersledi bir binanın

önünde, yerde oturan bir kadın. "Sen kimsin ki bizim sokakta oturacaksın?"

"Benim adım Arif, hizmetinizdeyim," diyerek güldü adam. "Hepiniz gibi ben de bu sokakta doğdum, uzun bir yokluktan sonra eve döndüm."

Kadın onu yakından inceledi. "Sen kimin oğlusun? Annenin en çok sevdiği oğluydun herhalde."

Adam biraz abartarak, çok uzun ama kibar bir kahkaha attı. "Gaşa, huzur içinde yatsın. Onu tanır mıydınız, sevgili hanımefendi?"

"Gaşa mı? Geleceği gören kadın! O mu?"

"Ta kendisi."

Yakınında bir kadın vardı, bir duvara dayanmış, çocuğunun başından bit ayıklarken bir yandan da bu konuşmayı takip ediyordu. "Sen küçük bir çocukken annen nereye gitse peşinden giderdin," dedi kadın. "Seni hatırlıyorum. Çok değişmişsin, ama gözlerin değişmemiş."

"Evet, Allah için," dedi ilk kadın. "Annen nerede? Öldü mü? Huzur içinde yatsın. Sepetinin önünde oturur, geleceğimi sorardım, o da kendi kendine mırıldanır, denizkabuklarında geleceğimi görür, sonra da bana anlatırdı. Huzur içinde yat, Gaşa!"

"Allah senden razı olsun," dedi adam minnettarlıkla. "Allahın izniyle, belki siz boş bir bodrum katı bulmama yardımcı olabilirsiniz."

Kadın sulanmış gözlerle ona baktı, "Bu kadar zamandan sonra seni tekrar buralara getiren nedir?" diye sordu.

"Her canlı eninde sonunda evine ve ailesine döner," dedi, bilge bir adamın konuşmasını taklit ederek.

Kadın Rıfat'taki bir eve işaret etti. "Orada bir bodrum katı var, huzur içinde yatsın, kiracısı bir yangında öldüğünden beri boş. Bu durum seni rahatsız eder mi?"

Penceresinden bu konuşmayı dinleyen bir kadın güldü. "Cinler bile bu adamdan korkar," dedi.

Adam gülen, tatlı yüzünü yukarıya kaldırdı. "Benim güzelim sokağım! Halkımdan daha komiği, daha tatlısı var mı? Annemin neden ölüm döşeğinde benden buraya dönmemi istediğini şimdi

daha iyi anlıyorum." Sonra yerde oturan kadına baktı. "Merhum annemin sevgili müşterisi, hepimiz er geç öleceğiz, ya yangında, ya boğularak, ya cinlerden ya da sopalardan dolayı."

Kadını selamladı, herkesin bakışı altında gösterilen binaya doğru yöneldi.

"Annesini tanıyoruz, peki babasını tanıyan var mı?" diye alayla sordu bir adam.

"Allah bilmemizi nasip etmedi," dedi yaşlı bir kadın.

"Cebelli, Rıfatlı veya Kasımlı bir adamın oğlu olduğunu; kimi isterse veya en çok kim işine yarayacaksa onun babası olduğunu iddia edebilir. Annesi huzur içinde yatsın!"

"Bizi neden bu sokağa geri getirdin?" diye genç adamın kulağına fısıldadı arkadaşı, sinirlenmişti.

Arif yine gülümseyerek cevap verdi. "Bu çeşit konuşmaları her yerde duyarım, hem burası bizim sokağımız, burası yaşayabileceğimiz tek sokak. Pazaryerlerinde yeteri kadar dolaştık, çöllerde ve gecekondularda yeteri kadar uyuduk. Hem bunlar, dedikoducu olsalar bile iyi insanlar, hem de sopaları olsun veya olmasın, oldukça aptallar da. Burada iyi bir yaşam kurabiliriz. Bunu unutma, Hanaş."

Hanaş dar omuzlarını silkti, Allaha kalmış, der gibiydi.

Bir sarhoş yollarını kesti. "Sana ne diyeceğiz?"

"Arif."

"Arif ne?"

"Gaşa'nın oğlu Arif!"

Çevredekilerin hepsi kahkahalarla gülmeye başladı, babasız olmaktan kaynaklanan bu aşağılanmaya sevinmişlerdi.

"Annen hamileyken hep çocuğun babasının kim olduğunu merak ederdik. Sana hiç gerçeği anlattı mı?"

Arif acısını gizlemek için güldü, sonra, "Annem, gerçeği keşfedemeden öldü!" dedi. Oradan ayrılırken diğerleri gülmeye devam ediyordu. Gelişinin haberi kısa sürede bütün sokağa yayıldı. Daha bodrum katını kiralamadan, yanına el Rıfat mahallesinin kahvehanesinden bir çocuk geldi.

"Sokağımızın koruyucusu Agag seni görmek istiyor."

Arif binadan pek de uzak olmayan kahvehaneye gitti. Oraya yaklaştığında, arka duvarda, şairin bankının yukarısına boyanmış bir resim dikkatini çekti. Bu, Agag'ın at sırtındaki resmiydi, arkasında muhteşem bıyığıyla ve şık peleriniyle vekilharç Kadri resmedilmişti. Onların üzerinde de Cebelavi'nin Rıfat'ın cesedini taşıdığı bir sahne vardı; yaşlı adam, cesedi konağına götürmek üzere mezardan çıkarıyordu. Arif resmi merakla ama hızla inceledi, sonra kahvehaneye girdi ve Agag'ın sağ taraftaki duvarın ortasında bir sedirde oturduğunu, etrafında taraftarlarının ve emrindeki adamların olduğunu gördü.

Arif çete liderine yaklaştı, önünde durdu, çete lideri de ona uzun, mağrur bir bakış attı, ona vurmadan önce onu hipnotize etmek ister gibiydi. Arif her iki elini başına kaldırdı. "Selamlar, Allah koruyucumuzu korusun! Sana sığınıyoruz, senin huzurunda mutlu oluyoruz."

Adamın kısık gözleri alaycılıkla parladı. "Bunlar güzel sözler, Gaşa'nın oğlu, ama güzel sözler burada kabul gören tek geçerli akçe değildir!"

"Allahın izniyle diğer türden geçerli akçeye de yakında sahip olacağım," dedi Arif, gülümseyerek.

"Fazlasıyla dilencimiz var zaten!"

"Ben dilenci değilim, efendim." Arif güldü, ama gülüşü biraz küstahçaydı. "Ben, milyonlarca insanın tanıdığı bir sihirbazım!"

Oturanlar birbirlerine baktılar, Agag da kaşlarını çattı. "Ne demek istiyorsun? Sen deli misin?"

Arif elini göğüs cebine soktu ve oradan bir lotus meyvesi kadar küçük, zarif bir kutu çıkardı. Elini uzatarak bu kutuyu itaatkâr bir şekilde Kadri'ye uzattı, Kadri de kayıtsızca kutuyu alıp açtı. İçinde siyah bir maddenin olduğunu gördü, daha yakından baktı.

"İçinden bir tane alıp, bilirsiniz işte, iki saat öncesinden çayınıza eklerseniz, lütfen üstünüze alınmayın, ya hizmetkârınız Arif'ten çok memnun kalırsınız ya da onu bu sokaktan aklınıza gelebilecek her türlü lanetle kovabilirsiniz."

Bu sefer herkes başını ilgiyle uzattı, hatta Agag bile ilgisini giz-

leyemedi, ama yapmacık bir küçümsemeyle konuştu. "Sihrin bu mu?"

"Ayrıca ender bulunur tütsüm, egzotik otlarım, tedavilerim ve büyülerim var. En çok hastalıkları, kısırlık ve halsizliği tedavi etme gücümle tanınırım."

"Demek öyle!" dedi Agag tehditkâr bir sesle. "Haraç ödemeni bekleyeceğiz."

Arif'in yüreği duracak gibi oldu, ama yüzü daha da neşeli bir görünüm aldı. "Sahip olduğum her şey sizindir, efendim."

Çete lideri birden güldü. "Ama bize babanın kim olduğunu söylemedin!"

"Belki de zaten biliyorsunuzdur!" dedi Arif, gülümsemeye devam ederek.

Kahvehanede bulunan herkes buna kahkahalarla güldü, duman bulutlarıyla kaplı hava alaycı yorumlarla çınladı. Arif kahvehaneden ayrıldığı zaman, kendi kendine, "Babası kim bilir kimdi gerçekte? Ama kesin sen değildin Agag. Sizi alçaklar!" dedi.

Hanaş'la beraber bodrum katını memnun bir ifadeyle inceledi. "Beklediğimden daha büyük," dedi. "Burası tam bize göre, Hanaş. Bu oda misafir ağırlamaya uygun olacak, arka taraftaki oda yatak odası olur, sonuncusu da çalışma odası."

"Acaba o kadın hangi odada yanıp öldü?" dedi Hanaş, biraz tedirgindi.

Arif'in tiz kahkahası boş duvarlarda yankılandı. "Cinlerden mi korkuyorsun, Hanaş? Cebel yılanları nasıl kullandıysa biz de cinleri kullanıyoruz." Etrafına memnuniyetle baktı. "Sokağa bakan odada tek pencere var. Demirleri olan pencereden sokağı görebiliriz. Bu mezarın harika bir avantajı var, o da soyulmasının imkânsız olması."

"Ama yağma edilebilir belki."

"*Edilebilir*!" Sonra iç geçirdi. "Tek yaptığım, insanlara yardımcı olmak, ama sürekli hakarete uğruyorum."

"Başarı, çektiğin bütün acıları telafi edecek," dedi Hanaş, "annenin ıstırabını da telafi edecek."

94

Boş zamanlarında eski bir divana oturup sokağa bakan pencereden gelen geçenleri seyretmeyi çok seviyordu. Alnını pencerenin demirlerine dayadığında gözleri sokağın yüzeyiyle, koşuşturan ayaklarla, tekerleklerle, köpek, kedi, böcek ve çocuklarla aynı düzeyde oluyordu. Ama insanların vücutlarını veya yüzlerini görmek için yere çöküp başını kaldırması gerekiyordu. Çıplak bir çocuk önünde durup ölü bir sıçanla oynuyordu; yaşlı ve kör bir adam, bir elinde çekirdek, fasulye, tatlı ve uyuşuk sineklerle dolu tahta bir tepsi, bir elinde de kalın bir değnekle geçip gitti; başka bir bodrum penceresinden bir feryat geldi; iki adam dövüştü, yüzlerinden kanlar aktı.

Arif çıplak çocuğa gülümsedi. "Adın ne?" siye sordu tatlılıkla.

"Una."

"Hassuna demek istiyorsun. Ölü sıçanını çok mu sevdin, Hassuna?"

Çocuk sıçanı Arif'e fırlattı; pencere demirleri olmasaydı sıçan Arif'in yüzüne çarpacaktı. Çocuk kaçıp gitti, Arif de ayağının dibinde uyuklamakta olan Hanaş'a döndü.

"Sokağın her karışında çete liderlerinden izler görülüyor, ama Cebel, Rıfat veya Kasım gibi insanlardan tek bir iz yok."

Hanaş esnedi. "Sadullah, Yusuf, Agag ve Santuri gibi insanları görüyoruz, ama sadece Cebel, Rıfat ve Kasım'dan söz edildiğini duyuyoruz."

"Ama onlar gerçekten yaşadı, değil mi?"

Hanaş odanın zeminini gösterdi. "Bu bina Rıfat'ta bulunuyor. Burada yaşayan herkes el Rıfatlar'dan. Rıfat'ın halkından geliyorlar, her gece şair bize Rıfat'ın sevgiyle mutluluk için yaşadığını ve öldüğünü hatırlatıyor. Her sabah kahvaltı yaparken insanların çığlıklarını ve kavgalarını dinliyoruz. İnsanlar böyledir, kadınlar da erkekler de."

Arif'in canı sıkıldı, dudağını büktü. "Ama gerçekten var oldular, öyle değil mi?"

"Bu çığlıklar, Rıfat'ta olan olayların en hafifi. Kavgalarından Allah saklasın. Daha dün birisi gözünü kaybetti."

"Tuhaf bir sokak!" dedi Arif birden. "Huzur içinde yat, anne. Bize bak örneğin. Herkes bizden yararlanıyor, ama kimse bize saygı duymuyor! Kimse kimseye saygı duymuyor ki!" Dişlerini sıktı. "Çete liderleri dışında."

Hanaş güldü. "Sokakta herkesin, Cebel'den, Rıfat'tan, Kasım'dan herkesin iş yaptığı tek kişi olman yeter de artar."

"Allah hepsini kahretsin." Bir süre sustu, gözleri bodrum katının loş ışığında pırıl pırıl parlıyordu, sonra, "Herkes kendi adamıyla o kadar aptalcasına, o kadar körü körüne gurur duyuyor ki! Ama geriye isimlerinden başka bir şey kalmayan adamlarla gurur duyuyorlar. O yapmacık gururdan bir adım ileri gitmeye çalışmıyorlar! Adi herifler. Korkaklar!" dedi.

İlk müşterisi, el Rıfatlar'dan bir kadındı, Arif bodrum katına yerleştikten bir hafta sonra geldi. "Bir kadından kimsenin haberi olmadan nasıl kurtulabilirim?" diye sordu kadın, alçak bir sesle.

Arif dehşete kapıldı, şaşkınlık içinde kadına baktı. "Ben böyle şeyler yapmam, hanımım. Vücudunuz veya ruhunuz için ilaç istiyorsanız, hizmetinizdeyim."

"Sihirbaz değil misiniz siz?" diye kuşkuyla sordu kadın.

"İnsanlara iyilik getirecek her türlü konuda. Öldürmeye gelince, o konuyla ilgilenen başka insanlar var."

"Belki de korkuyorsunuz. Ama ortak olurduk, bir sırrı paylaşırdık."

"Rıfat'ın yöntemi değildi bu," dedi Arif, bir parça alaycılık içeren bir nezaketle.

"Rıfat mı?" diye bağırdı kadın. "Allah yardımcısı olsun. Merhametin bir işe yaramadığı bir sokakta yaşıyoruz. Bir işe yarasaydı, Rıfat öldürülmezdi."

Kadın umutsuzluk içinde oradan ayrıldı, ama Arif buna üzülmedi. Sokağın tanıdığı en iyi adam olan Rıfat'ın kendi bile, bu sokakta güvende olmamıştı; Arif iş hayatına suç işleyerek başlarsa güvende olmayı nasıl isteyebilirdi? Peki ya annesi? Asla kimseye zarar vermemiş olmasına rağmen ne kadar acı çekmişti! Doğru düzgün bir iş adamına yakışır şekilde, herkesle iyi geçinmesi ge-

rekiyordu. Bütün kahvehaneleri teker teker ziyaret etmeye başladı, her birinde tanıdık bir müşteri buldu. Her mahalledeki şairlerin hikâyelerini dinlemekten kafası karışmaya başladı.

El Kasım mahallesinden gelen ilk müşterisi yaşlı bir adamdı, ona gülümseyerek, "Rıfat'ın koruyucusu Agag'a verdiğin hediyeyi duyduk," diye fısıldadı.

Arif yaşlı adamın kırışık yüzüne gülümsedi, yaşlı adam devam etti. "Neyin varsa ver bana ve şaşırma. İnan bana, hâlâ canlıyım!"

Her ikisi de bu sır karşısında gülümsediler, yaşlı adam da bundan cesaret aldı.

"Sen el Kasımlar'dansın, değil mi? Bizim mahalle halkı böyle olduğuna inanıyor."

"Babamın kim olduğunu biliyorlar mı?"

"El Kasımlar yakışıklılıklarıyla bilinirler!" dedi adam ciddi ciddi. "Sen bizden birisin. Bu sokağı adaletin ve mutluluğun zirvesine taşıyanlar bizleriz, ama ne yazık ki burası uğursuz bir sokaktır." Sonra neden geldiğini hatırladı. "Hediyem lütfen." Yaşlı adam kutuyu gözlerine yaklaştırarak, bitkin yürüyüşünde yeni bir umut, enerji ve çeviklikle oradan ayrıldı.

Arif'in en son müşterisi beklenmedik birisiydi. Arif kabul odasında bir minderde oturuyordu, önünde hafif, büyüleyici bir duman yayan bir tütsü mangalı vardı, derken Hanaş yanında Nubyalı yaşlı bir adamla içeri girdi. "Yunis, vekilharç hazretlerinin bekçisi," dedi.

Arif hemen ayağa kalktı, adamı karşılamak için her iki elini ona uzattı. "Hoş geldiniz! Safa getirdiniz! Peygamber ziyaret etmiş kadar oldu! Oturmaz mısınız, efendim!"

Hep beraber oturdular, bekçi Nubyalılara özgü o içtenlikle konuşmaya başladı. "Vekilharcın eşi Nazire Hanım uyuyamıyor, kâbus görüyor."

Arif'in gözleri ilgiyle parladı, yüreği umutla ve hırsla daha hızlı atmaya başladı, ama sadece, "Bu geçici bir durumdur. Geçecektir," dedi.

"Ama hanım çok rahatsızlık duyuyor. İşe yarayacak bir şey bulmanız için beni size gönderdi."

Arif, merhum annesiyle geçirdiği gezgin hayatı boyunca hiç tatmadığı bir mutluluk ve güç hissetti. "En iyisi onunla konuşmam olur."

"Bu imkânsız!" diye atıldı bekçi. "O size gelmez, siz de ona gitmemelisiniz."

Arif bu altın fırsatı kaçırmamak için çaresizliğini bastırdı. "O zaman ona ait bir mendile veya başka bir şeylerine ihtiyacım var."

Bekçi sarıklı başını eğdi, oradan ayrılmak üzere yerinden kalktı. Bodrum katının kapısına geldikleri zaman bekçi duraksadı, sonra da Arif'in kulağına yaklaşarak, "Rıfat'ın koruyucusu Agag'a verdiğin hediyeyi duyduk," diye fısıldadı.

Bekçi hediyesiyle oradan ayrıldığı zaman Arif ile Hanaş uzun uzadıya güldüler.

"Acaba hediyeyi kimin için aldı?" diye sordu Hanaş. "Kendi için mi, vekilharç için mi, yoksa vekilharcın karısı için mi?"

"Hediyelerden ve sopalardan ibaret bir sokak!" diye alay etti Arif. Gece karanlığında sokağa bakmak için pencereye yaklaştı. Karşıdaki duvar ay ışığında gümüş rengine bürünmüştü, cırcırböcekleri yüksek sesle ötüyordu, kahvehaneden mahalle şairinin sesi yükseliyordu.

"Ve Edhem şöyle dedi: 'Birbirimize söyleyecek hiçbir şeyimizin olmadığını ne zaman anlayacaksın?' İdris de 'Allah bizi affetsin, sen kardeşim değil misin? O bağ, hiçbir zaman koparılamaz,' dedi. 'İdris, başıma yeterince dert açtın!' 'Istırap iğrenç bir şeydir, ama ikimiz de sevdiklerimizi kaybettik. Sen Hümam ile Kadri'yi kaybettin, ben de Hind'i; böylece ulu Cebelavi'nin bir torunu fahişe, bir torunu da katil oldu!' Edhem birdenbire kükredi. 'Eğer sana verilecek ceza, yaptığın şeyler kadar korkunç değilse, umarım dünya cehennem olur!'"

Arif canından bezmişçesine pencereden uzaklaştı. *Sokağımız hikâye anlatmaktan ne zaman vazgeçecek? Dünya ne zaman cehennem olacak? Bir zamanlar annem, "Eğer ceza suça münasip değilse, dünya cehennem olsun!'" derdi. Çölde yaşayan zavallı annem. Peki bu hikâyelerin sana ne gibi bir yararı oldu, zavallı sokak?*

95

Arif ile Hanaş bodrum katının arka taraftaki odasında, duvara asılı bir gaz lambasının ışığında harıl harıl çalışıyorlardı. Oda, içinde yaşanamayacak kadar karanlık ve nemliydi, ayrıca bodrum katının en dibindeydi, onun için Arif burayı çalışma odası haline getirmeye karar vermişti. Yerde ve odanın köşelerinde gruplar halinde kâğıttan muskalar, toz ve kireç, otlar ve baharatlarla fare, kurbağa ve akrep gibi kurutulmuş hayvanlar ve böcekler duruyordu. Ayrıca bir yığın cam parçası, uzun boyunlu şişeler, tuhaf, keskin kokulu sıvılarla dolu tenekeler vardı. Kömürle bir de sobanın yanında, duvarlara monte edilmiş raflarda da her çeşit kap kacak ve torba bulunuyordu. Arif, büyük seramik bir kapta bazı maddeleri yoğurmaya dalmıştı. Alnından damlayan teri arada bir cellabiyesinin yeniyle siliyordu.

Hanaş da yanı başına uzanmış, onu dikkatle izliyor, vereceği emirleri bekliyordu. Arif'i teselli eder ya da gözüne girmek ister gibi konuşuyordu. "Bu uğursuz sokaktaki en çalışkan insan bile senin onda birin kadar çalışmıyordur. Peki, ne için? En fazla bir kuruş için."

"Annem huzur içinde yatsın," dedi Arif hoşnut bir havayla. "Ona değer veren tek insan benim. Beni insanın aklından geçen her düşünceyi okuyabilen o tuhaf sihirbazın yanına verdiği zaman hayatım tamamıyla değişti. Annem olmasaydı ben olsa olsa bir yankesici olurdum veya bir dilenci."

"Kuruş, kuruş," dedi Hanaş, karamsarlığında ısrarcıydı.

"Sabredersek para gelir. O konuda endişe etme. Zengin olmanın tek yolu haraç kesmek değildir. Buradaki bu yüksek konumumu da unutma. Bana gelen herkes tamamıyla bana bağımlı, mutlulukları benim elimde. Az bir şey değil bu. Bir de sihrin verdiği zevki, bu pis malzemeleri yararlı bir şeye çevirmenin, insanlar talimatlarına uyup iyileştiklerinde tattığın mutluluğu unutma. Bir de ulaşmayı, hatta mümkünse sahip olmayı o kadar istediğin o meçhul güçler var."

Hanaş mangala baktı, aniden arkadaşının sözünü kesti. "Mangalı dışarıda yakalım, yoksa boğulacağız."

"İstersen cehennemde yak, ama benim düşüncelerimi dağıtma! Bu sokakta kendini eğitimli sanan hiçbir salak bu karanlık, tuhaf kokulu, pis odada yaptıklarımın öneminin farkında değil. "Hediye"ye değer veriyorlar, ama o hediye her şey değil. Bu oda, hayal güçleriyle bile anlayamayacakları harikalar yaratabilir. Bu deli insanlar Arif'in gerçek değerini bilmiyorlar. Belki bir gün farkına varırlar. O zaman annem için Allahtan rahmet dilemek zorunda kalacaklar, şu anda yaptıkları gibi imalarda bulunmayacaklar."

Hanaş yerinden kalkar gibi olmuştu ama tekrar çömeldi ve öfkeyle, "Bütün bu güzellikler aptal bir çete liderinin sopası ile yok olabilir," dedi.

"Biz hiç kimseye zarar vermiyoruz," dedi Arif sertçe. "Haraç da ödüyoruz. Bu durumda neden canımızı yakmak istesinler ki?"

"Rıfat'ın canını neden yakmak istediler?" diye güldü Hanaş.

"Neden beni çıldırtmaya çalışıyorsun?"

"Zengin olmak istiyorsun, ama burada sadece çete liderleri zengin olur. Güçlü olmak istiyorsun, ama burada sadece çete liderlerinin güçlü olmasına izin veriliyor. Gerisini sen düşün, kardeşim!"

Arif sessiz kaldı, karıştırmakta olduğu malzemeler konusunda haklı olduğundan emin olmak istiyordu, sonra da hâlâ endişeli görünen Hanaş'a bakıp güldü. "Senden önce annem uyarmıştı beni. Teşekkür ederim Hanaş, ama bu sokağa bir planla geri geldim."

"Artık tek önem verdiğin konu sihir."

"Sihir müthiş bir şey," dedi Arif, bu mutlu düşünceye dalarak. "Sonsuz bir gücü var. Kimse sınırlarını bilmiyor. Sihre sahip olan insan için sopalar bile oyuncak gibidir. Sen bunu biliyorsun, Hanaş. Aptal olma! Bir düşün, bu sokaktaki bütün çocuklar sihirbaz olsaydı ne olurdu!"

"Şey... eğer hepsi sihirbaz olsaydı, hepsi açlıktan ölürdü!"

Arif gülerken keskin dişlerini gösterdi. "Aptal olma, Hanaş. Ne yaparlardı, kendine sor bunu. Allah şahidimdir, şimdiki lanet-

lerin ve hakaretlerin yerine sokağımızdan mucizeler çıkardı o zaman!"

"Evet, önce açlıktan ölmezlerse."

"Evet, ölmeyecekler, eğer..." Sözlerini tamamlamadan sustu ve düşüncelere daldı, ardından elleri de durdu. Sonra devam etti: "El Kasımlar'ın şairi, Kasım'ın vakfı herkesin ihtiyaçlarını karşılamak için kullanmak istediğini söylüyor. Böylece çalışmak zorunda kalmayacaklardı. Edhem'in hayalini kurduğu, boş zamanlarda yaşanan mutluluğu tatmak için zamanları olacaktı."

"Kasım öyle demişti!"

Arif'in gözleri parlıyordu, hararetle konuştu. "Ama nihai amaç boş zaman değil ki! Hayatını istediğin gibi geçirdiğini, boş zamanın olduğunu düşün. Bu harika bir hayal, ama o kadar gülünç ki, Hanaş. Çalışmak zorunda kalmamak ve onun yerine harikalar yaratmak çok daha güzel olurdu."

Hanaş, gövdesinin üzerine boyunsuz oturtulmuş gibi duran koca kafasını salladı, kendisi için hiçbir anlamı olmayan bu söze itiraz etmek ister gibiydi. Sonra, işyerinde kullandığı ciddi ses tonuyla, "Gidip mangalı açıkta yakayım," dedi.

"Yak o zaman, kendini de alevlerin içine at, çünkü asıl hak ettiğin şey yanmak."

Arif bir saat sonra çalışma odasından çıktı. Divana gidip oturdu, pencereden dışarı bakmaya başladı. O sessizlikten sonra kulakları hayatın gürültüsünün saldırısına uğruyor gibiydi. Seyyar satıcıların bağırışlarını, kadınların sohbetlerini, bağıra çağıra anlatılan şakaları, ağız dolusu küfürleri duyuyordu, bunların yanı sıra dalga dalga yayılan kokular ve yayaların bitmez tükenmez geçişi vardı. Sonra penceresinin baktığı duvarda yeni bir şey olduğunu fark etti; eski bir pelerinle kaplı bir tür yüksek kafesten oluşan seyyar bir kahve tezgâhı duruyordu orada. Üzerinde kahve, çay, ve tarçın kutuları, oyunlar, fincanlar, bardaklar ve kaşıklar vardı. Yaşlı bir adam yerde oturmuş, suyun ısıtıldığı ateşi körüklüyordu, bu arada genç bir kız da kafesin arkasında durup sıcacık sesiyle, "Leziz kahvemiz var, beyler!" diye bağırıyordu. Kahve tezgâhı, Kasım ile Rıfat'ın karşılaştığı yerdeydi ve müşterilerinin çoğunun el arabası sahipleri ve yoksullar olduğu belliydi. Arif de-

mirlerin arasından kıza baktı. O siyah başörtülü esmer yüz ne kadar tatlıydı. Bir sipariş teslim etmeye gittiği zaman veya boş bir bardakla geri geldiği zaman boynundan ayaklarına kadar uzanan koyu kahverengi kaftanının kenarı yerlerde sürünüyordu. Sade ve gösterişsiz bir elbiseydi. Kızın incecik vücudu ve bal renkli gözleri ne kadar güzeldi, bir de sol göz kapağındaki, ya bir iltihaptan ya da pislikten kaynaklanan o kırmızılık olmasaydı. Yüzünden yaşlı adamın kızı olduğu belli oluyordu; kızın adamın ileri yaşında doğduğu belliydi, sokağımızda sık görülen bir durumdu.

"Kızım! Bir fincan çay, zahmet olmazsa!"

Kız ona baktı, küllerin arasına yarı gömülü olan bir ibrikten hemen bir bardak doldurdu sonra karşıya geçerek bardağı ona uzattı.

Arif bardağı alırken ona gülümsedi. "Sağ ol. Ne kadar?"

"Bir çeyreklik."

"Pahalıymış! Ama senin için hiçbir şey fazla değil."

"Büyük kahvehanede," diye itiraz etti kız, "yarım kuruş alıyorlar, üstelik de elinizdeki çayın aynısı için."

Kız onun cevabını beklemeden gitti, Arif de gözlerini kızdan ayırmadan, çayını daha soğumadan yudumlamaya başladı. O kadar genç bir kızla olabilseydi ne kadar mutlu olurdu. Kızın tek kusuru o kırmızı gözüydü, Arif de onu kolaylıkla tedavi edebilirdi, ama bunun için henüz sahip olmadığı miktarda para gerekirdi. Bodrum katı hazırdı artık; Hanaş salonda veya isterse kabul odasında uyuyabilirdi, ama önce tahtakurularını temizlemesi gerekecekti. Derken Arif tuhaf bir uğultu duydu ve insanların sokağın bir ucuna doğru baktığını gördü. Bazıları, "Santuri, Santuri," diyorlardı. Olabildiğince uzanıp demirlerin arasından bakmaya çalıştı ve etrafı adamlarıyla çevrili olan çete liderinin geldiğini gördü. Adam seyyar kahve tezgâhının yanından geçerken kızı gördü, adamlarından birine, "Bu kız kim?" diye sordu.

"Şakrun'un kızı Avatıf."

Adam memnun bir şekilde kaşlarını oynattı ve mahallesine girdi.

Arif kendini endişeli ve mutsuz hissetti. Boş bardağını sallaya-

rak kıza gösterdi, kız da süzülerek geldi ve Arif'in elinden boş bardakla parayı aldı. Arif çenesiyle Santuri'nin gittiği yönü gösterdi. "Böyle bir şey seni rahatsız etmiyor mu?"

Kız uzaklaşmaya hazırlanırken güldü. "İhtiyacım olursa yardımını isterim, ama yardımcı olabilir misin ki?"

Kızın küçümsemesi onu incitti; tavrında meydan okuma değil keder vardı. O anda Hanaş'ın ona seslendiğini duydu, divandan atlayarak içeri gitti.

96

Gün geçtikçe Arif'in müşterileri arttı, ama hiçbir müşteri, kabul salonunda Avatıf'ın kendisine doğru geldiğini gördüğü gün olduğu gibi yüreğini mutlulukla doldurmadı. Müşterilerinin önünde takındığı, bilgelik taslayan ciddiyeti unuttu ve onu karşılamak için ayağa kalktı. Onu karşısındaki mindere oturttu, kendi de oturup bağdaş kurdu, içi içine sığmıyordu. Onu selamlarken yüzünün tamamını inceledi, ama iltihaplı şişin altında neredeyse tamamıyla kaybolmuş olan sol gözüne odaklandı.

"Gözünü ihmal etmişsin, kızım," diye sitem etti. "Seni ilk gördüğüm günden beri kırmızı."

"Biraz önce sıcak suyla yıkadım," dedi kız, neredeyse özür dilercesine. "İnsanın benim kadar çok işi olunca unutuyor."

"Sağlığını hiçbir zaman unutmamalısın, özellikle de söz konusu olan o harika gözün kadar değerli bir organ ise."

Bu iltifattan etkilenen kız gülümsedi, bu arada Arif de arkasındaki rafta bulunan bir kaba uzandı. Oradan küçük bir paket aldı, kıza uzattı. "Bunun içindekileri bir mendilin içine koy, kaynayan sıcak suyun üzerinde tut ve her gece gözünün üzerine bağla ki gözün yandaki kardeşi kadar güzel olabilsin tekrar."

Kız paketi kabul etti, cebinden bir çanta çıkararak sağ gözüyle borcunu sordu.

Arif güldü. "Önemli değil. Komşuyuz biz, şimdi de dostuz."

"Ama sen içtiğin çayın parasını ödüyorsun."

"Aslında ben babana para ödüyorum," dedi Arif, kaçamak davranarak. "O çok saygıdeğer bir adam. Onunla tanışmayı çok isterdim. Bu yaşta çalışmak zorunda kaldığı için üzülüyorum."

"Ama sağlığı yerinde," dedi kız, kayıtsızca. "Kederli olmasının bir sebebi uzun bir hayat sürmüş olması, ama evde oturmayı reddediyor. Kasım'ın zamanının olaylarını bile yaşamış."

Arif'in yüzü ilgiyle parladı. "Gerçekten mi? Onun müritlerinden biri miymiş?"

"Hayır, ama o günlerde mutluymuş ve şimdi o günlere özlem duyuyor."

"Onunla tanışmak, onu dinlemek istiyorum."

"O konuda konuşturma onu. Kendi iyiliği için o dönemi tamamıyla unutmasını isterdim. Bir defasında bir bara oturmuş bazı arkadaşlarıyla içiyormuş, sarhoş olduktan sonra da ayağa kalkmış ve hayatın Kasım'ın dönemindeki gibi olması gerektiğini avazı çıktığı kadar bağırmış. Sokağımıza döndüğünde de karşısında Santuri'yi bulmuş. Santuri onu yumruklayıp tokatlamış, babam bayılana kadar da durmamış."

Büyük bir öfkeye kapılan Arif bir an durup düşündü, sonra da Avatıf'a sinsice baktı. "Ortalıkta o çete liderleri olduğu sürece kimse güvende değil."

Kız, bu sözleri söylerken Arif'in ne kadar samimi olduğunu anlamak için ona bir göz attı. "Haklısın, onlar olduğu sürece kimse güvende değil."

Arif durdu, tereddüt eder gibi dudağını ısırdı. "Santuri'nin sana çok küstah bir şekilde baktığını gördüm."

Avatıf başını hafifçe eğerek gülümsemesini gizledi. "Allah cezasını versin!"

"Onun gibi bir çete lideri tarafından beğenilmek bir kızın hoşuna gitmez mi?" diye kuşkuyla sordu Arif.

"Adamın zaten dört karısı var!"

Arif'in yüreği duracak gibi oldu. "Peki ya bir karısı daha olabilse?"

"Babama saldırdığı günden beri ondan nefret ediyorum," dedi kız sertçe. "Çete liderlerinin hepsi için aynı şeyi hissediyorum.

Merhamet denen şey yok onlarda. O kadar küstahlar ki haraç topladıkları zaman sanırsın para dağıtıyorlar."

Arif kendini canlanmış hissetti, rahatladı. "Evet, Avatıf. Kasım da onlardan kurtulmakla doğruyu yapmıştı, ama iltihaplı çıban gibi geri geldiler!"

"Onun için babam Kasım'ın zamanına özlem duyuyor."

Arif dalgın dalgın başını salladı. "Başkaları da Cebel'in ve Rıfat'ın devrine özlem duyuyor, ama geçmiş geçmişte kaldı."

"Böyle diyorsun çünkü Kasım'ı babam gibi görmedin," dedi kız, gücenmişti, ama memnundu.

"Sen gördün mü onu?"

"Babam anlattı."

"Annem de bana anlattı, ama bunların ne faydası var? Çete liderlerinden kurtulmamıza yaramıyor. Annem de kurbanlarından biriydi, üstelik de şimdi, ölmüş olmasına rağmen, hakkında imalarda bulunuyorlar."

"Gerçekten mi?"

Arif'in yüzü bulutlandı; sanki temiz suyla dolu bir bardak, dibindeki tortunun etkisiyle bulanık hale gelmişti. "Senin için korkmamın nedeni bu, Avatıf. Çete liderleri hayatımızı, gelirimizi, sevgimizi ve huzurumuzu tehdit ediyorlar. Sana gerçeği söyleyeceğim: O hayvanın sana baktığını gördüğüm gün, onların hepsinden kurtulmam gerektiğini anladım."

"Büyükbabamız Cebelavi'nin de bunu istediğini söylüyorlar."

"Büyükbabamız nerede?"

"Konağında," demekle yetindi Avatıf.

Arif sakince, en ufak bir sevinç göstermeden konuştu. "Evet, baban Kasım'dan söz ediyor, Kasım da büyükbabamızdan söz ederdi. Duyduklarımız bunlar. Ama tek gördüğümüz Kadri, Sadullah, Agag, Santuri ve Yusuf. Bizi bu eziyetten kurtaracak bir güce ihtiyacımız var. Anılar ne işe yarar ki?"

Sohbetin bu yönde ilerlemesinin buluşmalarını mahvedebileceğinin farkına vardı ve hararetle, "Sokağımızın bir güce ihtiyacı var, benim de sana!" diye devam etti.

Kız ona tiksinerek baktı, Arif de yırtıcı gözlerine doğallıkla gelen bir cüretle gülümsedi.

"Tatlı, çalışkan, güzel bir kız," dedi, ciddi bir tonda, kızın çatılan kaşlarında giderek artan öfkeyi def etmek için. "O kadar çok çalışıyor ki gözünü unutuyor, gözü şişince de bana geliyor, bana ihtiyacı olduğunu düşünüyor. Derken gerçeğin farkına varıyor --ona asıl ihtiyacı olan benim."

"Gitmem lazım," dedi kız, yerinden kalkarak.

"Öfkeyle değil, lütfen. Unutma, ben yeni bir şey söylemedim. Bu son günlerde sana duyduğum hayranlığın farkındaydın tabii. Hep penceremden kahve tezgâhına bakıyorum. Benim gibi bir bekâr sonsuza kadar böyle yaşayamaz. Evimde bir sürü iş var, birisinin ilgilenmesi gerekiyor. İhtiyacımdan daha fazla para kazanıyorum, birinin bu parayı harcamama yardımcı olması lazım."

Avatıf odadan çıktı, Arif de onu geçirmek için koridorun sonunda onu bekledi. Sanki kız onunla vedalaşmadan gitmek istemiyordu.

"Kendine iyi bak," dedi kız.

Arif kendi kendine alçak sesle şarkı söyledi.

Yanakların ne kadar mağrur, güzelim benim.
Güzelimle beraber ve onun şerefine içmek isterim.
Sen, gördüğüm en güzel şeysin.

Sonra azimle çalışma odasına girdi ve Hanaş'ı orada çalışır buldu. "Ne yapıyorsun?"

Hanaş ona bir şişe gösterdi. "Hazır, sıkıca da kapadım, ama bunu denemek için çöle gitmen lazım."

Arif şişeyi aldı, tıkacını kontrol etti. "Evet, çöle gitmek lazım. Yoksa herkes bunun ne olduğunu öğrenir."

"Kazandığımızla geçinmeye başladık, hayatımız gayet iyi gidiyor, Allahın sana verdiği mutluluğu boşa harcama."

Hayatı gözlerinin önünde dağılmaya başlayalı beri Hanaş karamsarlaşmıştı. Arif bunu düşününce gülümsedi, Hanaş'a baktı.

"Benim annem olduğu kadar senin annendi de."

"Evet, ama intikamı düşünmemen için sana yalvardı."

"O zaman farklı düşünüyordun!"

"İntikam almaya kalkarsak öldürülürüz."

Arif güldü. "İntikamı düşünmekten uzun zaman önce vazgeçtiğimi senden gizlemeyeceğim."

"O şişeyi bana ver de boşaltayım," dedi Hanaş, yüzü ışıl ışıl.

Ama Arif şişeyi sıkıca kavradı. "Hayır, mükemmel bir şey elde edene kadar deneyelim."

Hanaş kızarak kaşlarını çattı.

"Söylediklerimde ciddiyim, Hanaş. İnan bana, intikamla ilgili fikrimi değiştirdim, annem bana yalvardığı için değil de, çete liderlerinin yok olması gerektiğine inandığım için. İntikam bir yana."

"Çünkü o kızı seviyorsun," dedi Hanaş ısrarla.

Arif o kadar çok güldü ki Hanaş onun gırtlağının dibini gördü. "Kız sevgisi, hayat sevgisi, ne dersen de. Kasım haklıydı!"

"Kasım'dan sana ne? Kasım büyükbabası ne istiyorsa onu yapıyordu."

Arif suratını astı. "Kim bilebilir ki? Sokağımızda hikâyeler anlatılıp durulur, ama biz de bu odada yaşamsal önemi olan şeyler yapıyoruz, buna hiç şüphe yok. Hayatımız güvenli mi? Agag yarın gelip elimizdeki her şeyi çalabilir, Avatıf'la evlenmek için bir adım atarsam da Santuri'nin sopasıyla karşı karşıya kalacağım. Sokağımızdaki herkes için, dilenciler için bile durum aynı. Benim mutluluğumu mahveden şey, sokağın tamamının mutluluğunu da mahvediyor, bana koruma sağlayan şey de herkese koruma sağlayacak. Ben ne bir çete lideriyim ne de Cebelavi'nin adamlarından biriyim, ama bu odada mucizeler var, ve bunlar sayesinde, Cebel'in, Rıfat'ın ve Kasım'ın güçlerinin toplamından on kat fazla güce sahibim." Elindeki şişeyi havaya kaldırdı, fırlatacakmış gibi yaptı, sonra Hanaş'a döndü. "Bunu bu gece çölde deneyeceğiz. Şimdi gülümse ve hayretler içinde kalmaya hazırlıklı ol."

Çalışma odasından ayrılıp pencereye gitti, divana çöktü, seyyar kahve tezgâhına bakmaya başladı. Yavaş yavaş gece karanlığı çöküyordu, kızın kahve ve çay satmaya çalışan sesini duyuyordu. Kız Arif'in penceresine bakmaktan kaçındı, bu da onu düşündüğünü gösteriyordu. Dudaklarında bir yıldız gibi ışıldayan bir gülümseme vardı. Arif gülümsedi, benliğinin tamamı gülümsedi ve kalbi o kadar büyük bir mutlulukla doldu ki, her sabah saçını taraya-

cağına kendi kendine yemin etti. Bir hırsızı Cemaliye'den kovan insanların gürültüsü geldi kulağına, sonra bir kahvehaneden rebabın ezgisini ve akşamın gösterisine başlayan şairin sesini duydu.

İlk olarak, vekilharcımız Kadri Bey'e
İkincisi, çete liderimiz Sadullah'a,
Üçüncüsü de mahallemizin koruyucusu Agag'a!

Bu duydukları onu acımasız bir şekilde hayallerinden kopardı ve Arif bir miktar isyankârlık içeren bir bıkkınlıkla, "Şimdi hikâyeler başlayacak. Bu hikâyeler ne zaman bitecek? Bütün gece bu hikâyeleri dinlemek ne işe yarar ki? Şair şarkı söyleyecek, esrar tekkeleri uyanacak. Ah, hüzünlü sokak," dedi.

97

Derken Şakrun'un hayatı esrarengiz bir şekilde altüst olmaya başladı. Bazen nutuk atarcasına, çok yüksek sesle konuşuyordu. "Yaştan tabii, yaşlılıktan," diyordu insanlar, ona acıyarak. Bazen son derece önemsiz bir nedenle veya hiçbir neden olmadan büyük bir öfkeye kapılıyordu, öyle durumlarda da insanlar, "Yaşlılıktan," diyordu. Bazen, bir şey söylemesi gerektiği durumlarda bile uzun zaman sessiz kalıyordu ve insanlar yine, "Yaşlılıktan," diyordu. Bazen de sokak halkının dine küfür olarak sayacağı şeyler söylüyordu, o zaman da herkes bir parça endişeyle, "Allah beni yaşlılıktan esirgesin," diyordu. Arif onu demirlerin arasından kaygıyla, şefkatle seyrediyordu. Bir gün ona bakarken kendi kendine, "Eski püskü giysilerine ve pisliğine rağmen saygın bir adam," dedi. "Bu sokakta Kasım'ın döneminden sonra gerçekleşen çöküş, adamın zayıf yüzüne işlenmiş. Kasım'ın zamanında yaşamış olması, adaleti ve güveni tatmış olması onun en büyük talihsizliği. Vakfın gelirinden payını almış, Cebelavi'nin adına başlanıp Kadri'nin emriyle durdurulan inşaatları görmüş. Aslında o, fazlasıyla uzun bir hayat yaşamış cesur bir adam." Derken Avatıf'ın geldiğini gördü, gözü iyileştiğin-

den yüzü kusursuzdu. Dikkatini babasından kızına verdi, gülümseyerek ona seslendi. "Bir çay, güzelim."

Kız ona bardağını getirdi, Arif de kızın biraz durmasını sağlayabilmek için bardağı almadan önce konuştu.

"İyileştiğin için kutlarım seni. Sen bu sokağın gülüsün."

"Allaha şükür. Ve sana." Gülümsedi.

Arif bardağı aldı, parmaklarını bilerek kızın parmaklarına dokundurdu, kız da geri gitti, mutluluk içinde yürüyüşü Arif'in dokunuşunu kabul ettiğini ve bundan hoşlandığını gösteriyordu. O nihai adımı atmak için bundan daha iyi bir zaman olabilir miydi? Cesaretten yoksun bir insan değildi, ama o adımı atarsa Santuri'nin onunla görülecek hesabı olacaktı. Hepsi Şakrun'un suçuydu, kızını Santuri'nin karşısına çıkarmayacaktı! Zavallı adam, zamanla o kadar bitip tükenmişti ki el arabasını itemeyecek hale gelmiş, böylece o uğursuz kahve tezgâhını açmıştı. Arif uzaktan gelen bir gürültü ve bağırışlar duydu, herkesin Cemaliye'ye doğru baktığını gördü. Kısa sürede bir at arabası göründü; üzerinde şarkı söyleyen ve el çırpan kadınlar vardı, aralarında da hamamdan gelen bir gelin. Çocuklar tezahürat yaparak arabaya doğru koşup Cebel'e doğru yol alan arabanın yanlarına tutunmaya başladılar. Tiz zılgıtlar, bağırışlar, selamlaşmalar ve müstehcen fısıldaşmalar havayı doldurdu.

Şakrun kızmış gibi ayağa fırladı. "Saldırın!" diye gürledi. "Saldırın!"

Avatıf hemen koştu, onu yerine oturttu, yarı endişeyle, yarı şafkatle sırtını sıvazladı. Arif adamın rüya mı gördüğünü, yoksa hayal mi kurduğunu merak etti. Yaşlılıktan daha kötü bir şey olabilir miydi? Bu durumda Cebelavi nasıl hâlâ yaşıyor olabilirdi ki? Adamın sakinleşmesini seyretti, sonra da ona usulca, "Şakrun, siz Cebelavi'yi hiç gördünüz mü?" diye seslendi.

"Salak," dedi Şakrun, ona bakmadan, "Cebelavi'nin Cebel'den bile daha önce konağına kapandığını bilmiyor musun?"

Arif güldü, Avatıf da gülümsedi.

"Allah sana uzun ömür versin, Şakrun," dedi Arif, tatlılıkla.

"O dua, hayatın bir değerinin olduğu zamanlarda kıymetliydi" diye bağırdı Şakrun.

Avatıf Arif'in bardağını almaya geldi ve ona, "Onu rahat bırak. Geceleri bir saat bile uyumuyor," diye fısıldadı.

"Kalbim seninle," dedi Arif yüreğinden gelerek. Sonra da, kız uzaklaşmadan, "Ona benden ve senden söz etmek isterim," diye ekledi.

Avatıf parmağıyla onu uyarıp oradan ayrıldı. Arif de soğanı saklama oyunu oynayan çocukları seyrederek kendini teselli etmeye çalıştı. Birdenbire Santuri göründü, el Kasım mahallesinden geliyordu, Arif de içgüdüsel olarak geri çekildi. Neden buraya gelmişti? Arif Rıfat mahallesine taşınmasının kısmet olduğunu düşündü, böylece koruyucusu Agag'dı, "hediyelere" bu kadar kendini kaptırmış olan Agag... Çete lideri yaklaştı, Şakrun'un kahve tezgâhının önünde durdu, Avatıf'ın yüzüne dikkatle baktı. "Kahve, şekersiz," dedi.

Bir pencereden bir kadın kahkahası duyuldu, başka bir kadının da, "Kasım'ın çete lideri neden kahve içmeye bu dilencinin tezgâhına geliyor acaba?" diye sorduğu duyuldu.

Santuri her şeye kayıtsız görünüyordu. Avatıf ona bir fincan kahve uzattı, Arif'in de kalbi göğsünde tekledi. Çete lideri kahvenin soğumasını beklerken kıza altın dişlerini gösteren utanmaz bir sırıtışla baktı. Arif, Mukattam Dağı'nı alıp adamın kafasına indirmek istediğini düşündü.

Santuri kahvesini yudumladı. "Çok lezzetli. O güzel ellerinle yapılmış," dedi.

Kız gülümsemeye de, kaşlarını çatmaya da çekiniyordu. Şakrun korkarak ona baktı. Çete lideri, Avatıf'a beş kuruş verdi, Avatıf da para üstü vermek için elini cebine attı ama adam onu beklemedi, herhangi bir şey istiyor gibi bir hali de yoktu. Kasım kahvehanesine geri döndü. Avatıf'ın kafası karışmıştı.

"Gitme ona," dedi ona Arif, kısık bir sesle.

"Para üstü ne olacak?" diye sordu kız.

Bitkinliğine rağmen Şakrun yerinden kalktı, parayı aldı ve kahvehaneye gitti. Kısa bir süre sonra geri gelip yerine oturdu. Gülmeye başlayınca kızı yanına geldi.

"Bu kadar güldüğün yeter," dedi kız telaşla.

Şakrun tekrar ayağa kalktı, sokağın sonundaki Cebelavi'nin konağına dönerek, "Cebelavi!" diye bağırdı. "Cebelavi!"

Bütün binaların pencerelerinde ve kapılarında, bodrum katlarında ve kahvehanelerde bulunan herkes gözlerini ona dikti. Çocuklar ona doğru koştu, köpekler bile ona baktı.

"Cebelavi!" diye bir kez daha bağırdı Şakrun. "Daha ne kadar sessiz kalacaksın, daha ne kadar gizleneceksin? Emirlerin görmezden geliniyor, paraların boşa harcanıyor. Torunların soyulurken, sen de soyuluyorsun, Cebelavi!"

"Yaşasın!" diye bağrıştı çocuklar ve büyüklerin çoğu gülüştü.

Ama yaşlı adam bağırmaya devam ediyordu. "Cebelavi, beni duymuyor musun? Bize ne olduğunu bilmiyor musun? İdris'i neden cezalandırdın, İdris bile sokağımızın çete liderlerinden binlerce defa daha iyi birisiydi! Cebelavi!"

O anda Santuri kahvehaneden çıktı. "Dikkatli ol, yaşlı bunak."

Şakrun kızgınlıkla ona döndü. "Allah seni kahretsin, aşağılık adam!"

İnsanlar endişeyle fısıldaşmaya başladı. "Şakrun'un işi bitti." Öfkeden gözü dönen Santuri Şakrun'a yaklaştı, başının yan tarafına bir yumruk attı. Yaşlı adam sendeledi, yere yuvarlanmak üzereyken Avatıf onu yakaladı. Santuri kızı görünce sandalyesine geri döndü.

"Gel eve gidelim, baba," dedi kız, ağlayarak.

Arif ona katılarak adamı tutmasına yardımcı oldu, ama Şakrun güçlükle onları kendisinden uzaklaştırmaya çalıştı. Nefes nefeseydi. Herkes ciddileşti.

"Suç senin, Avatıf," dedi pencerelerden birinden bakan bir kadın. "Onun evde kalması gerekirdi."

"Elimden ne gelirdi?" diye sordu, ağlamaya devam eden Avatıf.

"Cebelavi!" dedi zayıf bir sesle Şakrun. "Cebelavi!"

98

Daha şafak sökmemişti ki uzun bir feryat sessizliği böldü ve herkes Şakrun'un öldüğünü anladı. Bu, sokakta alışılmadık bir durum değildi. "Allah cezasını versin," dedi Santuri'nin adamları. "Hep saygısız biriydi, onu öldüren kendi saygısızlığı oldu."

"Şakrun öldürüldü," dedi Arif Hanaş'a. "Bu sokaktaki bir sürü insan aynı şekilde öldürüldü. Katiller suçlarını gizleme zahmetine girmiyor, kimse de şikâyet etmeye cesaret edemiyor. Tek bir tanık yok ki."

"Bu korkunç bir şey," dedi Hanaş nefretle. "Buraya neden geldik?"

"Burası bizim sokağımız."

"Annemiz buradan ayrıldı. Burası onu mahvetmişti. Burası lanetli bir sokak, burası da, burada yaşayan herkes de lanetli."

"Ama burası bizim sokağımız," diye ısrar etti Arif.

"Sanki hiç işlemediğimiz suçların cezasını çekiyoruz."

"Buradan vazgeçmek suçların en büyüğü olur."

"Ama dağda yaptığımız şişe denemesi başarısızlığa uğradı," dedi Hanaş umutsuzca.

"Ama gelecek sefer başarılı olacak."

Şakrun'un tabutunun arkasında sadece Avatıf'la Arif yürüdü. Binanın önünde bir tek ikisi toplanmıştı. Sihirbaz Arif'in cenazeye katıldığını gören herkes buna çok şaşırdı ve bu çılgın sihirbazın tuhaf cüreti konusunda fısıldaştı.

Daha da tuhafı, el Kasım mahallesinden geçerlerken Santuri'nin cenaze alayına katılması oldu. Üstelik de o kadar büyük bir küstahlıkla yaptı ki bunu! Yüzünde en ufak bir utanç izi yoktu. Hatta Avatıf'la konuştu. "Allah sana babandan daha uzun ömür versin, Avatıf."

Arif, adamın bu söyledikleriyle başka bir konuyu açmak istediğini hissetti. Bu arada cenaze alayı göz açıp kapayana kadar değişime uğramıştı, çünkü korkularından alaya katılamayan ne kadar komşu ve tanıdık varsa hepsi aceleyle koşup gelmişti. Cenaze alayı artık sokağın tamamını doldurmuştu.

"Allah sana babandan daha uzun ömür versin, Avatıf," diye tekrar etti Santuri.

Avatıf ona tehditkâr bir şekilde baktı. "Önce adamı öldürüyorsun, sonra da cenazesinde yürüyorsun."

"Buna benzer bir şey bir zamanlar Kasım'a da söylenmişti," dedi Santuri, herkesin duyacağı kadar yüksek bir sesle.

"Allah birdir deyin!" diye, kızgın seslerden oluşan bir koro Avatıf'ı sıkıştırdı. "Ölüm Allahın emridir!"

"Babamın ölümü senin elinden oldu!" diye bağırdı Avatıf.

"Allah seni affetsin, Avatıf," dedi Santuri. "Eğer ona gerçekten vursaydım, hemen oracıkta ölürdü. Aslında ben ona vurmadım, onu sadece sinirlendirdim, herkes buna tanıklık edebilir."

Etraftakiler söylediklerini teyit etmek için birbiriyle yarıştılar.

"O sadece onu heyecanlandırdı! Ona dokunmadı bile, yalan söylüyorsam iki gözüm önüme aksın!"

"Allah intikamımı alacak!" diye bağırdı Avatıf.

"Allah seni affetsin, Avatıf," dedi Santuri, nesiller boyu kullanılacak bir deyime konu olacak bir hoşgörüyle.

Arif Avatıf'ın kulağına eğildi, neredeyse fısıltıyla, "Bırak cenaze alayı huzur içinde devam etsin," dedi. Ansızın Santuri'nin adamlarından Adad adlı biri Arif'i tokatladı ve ona bağırdı.

"Seni helada peydahlanmış herif! Aralarına girmeni kim söyledi sana?"

Arif şaşkınlık içinde ona doğru döndü, öncekinden daha da şiddetli bir tokat yedi. Başka bir adam ona bir tokat daha attı, bir üçüncüsü yüzüne tükürdü, dördüncüsü onu yakasından yakaladı ve beşincisi o kadar şiddetli bir şekilde itti ki sırt üstü yere yuvarlandı. Altıncı bir adam da onu tekmeledi, "Kızın yanına gidersen mezara gömüleceksin," dedi.

Arif şaşkınlık içinde yerde kaldı, sonra kendini topladı, sancılar içinde yerden kalktı. Cellabiyesinin önünü ve yüzünü sildi. Etrafına toplanan çocuklar "Buzağı sendeledi, bıçağı getirin!" diye şarkı söylüyorlardı. Topallayarak, öfkeden deliye dönmüş bir durumda bodrum katına döndü.

"Sana gitmemeni söylemiştim!" diye homurdandı Hanaş onu görünce.

"Kes sesini! Pişman olacaklar!" diye bağırdı Arif, öfkeyle, sabrı taşmıştı.

"Lütfen o kızı unut," dedi Hanaş, yarı şefkatli, yarı kararlıydı sesi. "Unutmazsan, ölürüz."

Arif bir süre sessiz kaldı, yere bakıyor, düşünüyordu. Başını kaldırdığında, ürkütücü bir kararlılıkla yüzü ciddileşmişti. "Düşündüğünden de erken evleneceğim onunla."

"Delilikten başka bir şey değil bu."

"Agag da düğün alayına öncülük yapacak."

"Üzerine alkol döküp kendini ateşe vermekle aynı şey bu."

"Bu gece şişeyi çölde yine deneyeceğim."

Arif evde oturdu, günlerce dışarı çıkmadı ve Avatıf'la olan ilişkisini demirli pencereden devam ettirdi. Matem dönemi sona erdiğinde onunla gizlice binanın girişinde buluştu.

"Hemen evlenmeliyiz," dedi içtenlikle.

Kız Arif'in talebine şaşırmadı, ama hüzünlü bir ifadeyle, "Kabul edersem, başına dayanılmaz dertler açmış olurum," dedi, sesi üzgündü.

"Agag bizim için bir davet vermeyi kabul etti. Bunun ne anlama geldiğini biliyorsun," dedi Arif, kendinden emin bir tavırla.

Gerekli işlemler tam bir gizlilik içinde yapıldı ve her şey hazırlandı. Sokak halkı, Şakrun'un kızı Avatıf'ın sihirbaz Arif'le evlendiğini ve onun evine taşındığını, el Rıfat'ın koruyucusu Agag'ın da nikâha tanıklık yaptığını son anda öğrendi. İnsanların çoğu hayretler içinde kaldı, diğerleri de bu işin nasıl olduğunu, Arif'in buna nasıl cüret ettiğini, Agag'ın bu işe onay vermeye nasıl ikna edildiğini kendi kendine sorup durdu. Ama bilenler, "Şimdi olacaklardan kurtuluş yok," dedi.

99

Santuri adamlarıyla el Kasım kahvehanesinde bir araya geldi. Bunu haber alan Agag da kendi adamlarıyla el Rıfat kahvehanesinde toplandı. Bu toplantıların farkında olan sokak halkı çok gerildi. Seyyar satıcılar, dilenciler ve çocuklar zaman kaybetmeden el Kasım ile el Rıfat mahalleleri arasındaki bölgeyi boşalttılar; dükkânlar ve pencereler kapandı. Santuri ile adamları sokağa çıktı, ardından Agag ile adamları da sokağa çıktı. Havada bir kötülük duygusu vardı, iğrenç koku etrafa yayıldı; ortalığın alevler içinde bir cehenneme dönüşmesi için sadece ufak bir kıvılcım yeterliydi.

"Beylerimizin bu kadar kızmasına neden olan nedir?" diye seslendi iyi niyetli bir adam bir damdan. "Kan akmadan önce durup düşünün!"

Agag Santuri'ye dik dik baktı, korku dolu sessizliği böldü. "Biz kızgın değiliz. Kızgın olmamız için bir sebep yok."

"Çok ileri gittiniz," dedi Santuri kaba bir şekilde. "Hiçbir çete lideri senin yaptığına onay vermez."

"Ne yaptım ki?"

"Bana meydan okuyan birisini korudun," dedi Santuri, ağzı da, gözleri de öfke saçıyordu.

"Adamın tek yaptığı, babası ölen yalnız bir kızla evlenmek oldu. Ben Rıfatlı herkesin nikâhına tanıklık ederim."

"Adamın Rıfat ile hiçbir ilgisi yok," dedi Santuri mağrur bir ifadeyle. "Kimse babasının kim olduğunu bilmiyor, kendi bile bilmiyor. Sen de babası olabilirsin, ben de veya bu sokaktaki herhangi bir dilenci de."

"Ama şimdi benim bölgemde yaşıyor."

"Tek yaptığı boş bir bodrum katını kiralamak oldu!"

"Ne var bunda?"

"Çok ileri gittiğini bilmiyor musun?" diye bağırdı Santuri.

"Bağırma," dedi Agag. "Horozlar gibi dövüşmemize gerek yok."

"Belki de böylesi gerekli."

"Başlatma beni!"

"Dikkatli ol, Agag!"

"Kahrolasıca budala!"

"Baban kahrolsun!"

Herkes sopasını havaya kaldırdı ama haykırılan bir emir karşısında oldukları yerde durdular: "Utanın!"

Başlarını sesin geldiği yere çevirdiler. Sokağın koruyucusu Sadullah, Rıfat'ın kalabalığı arasından gelip iki mahalle arasındaki bölgede durdu.

"Sopalarınızı indirin," dedi.

Bütün sopalar, dua eden başlar gibi indi. Sadullah önce Santuri'ye, sonra da Agag'a baktı.

"Söyleyeceklerinizi duymak istemiyorum. Şimdi sakince evle-

rinize dönün. Bir kadın için mi katliam yapacaksınız? Ne biçim erkeklersiniz siz?"

Adamlar sessizlik içinde dağıldı, Sadullah da evine döndü.

Arif ile Avatıf bodrum katlarında oturuyorlar, gecenin huzur içinde geçeceğine inanamıyorlardı. Yürekleri ağızlarında, yüzleri solgun, ağızları kupkuru, dışarıda olanları dinliyorlardı. Sadullah'ın hükmedici, karşı konulmaz sesini duyduklarında Avatıf derin bir şekilde iç geçirdi. "Bu ne biçim bir hayat," dedi.

Arif, Avatıf'ın yüreğini rahatlatmak istedi. Kendi şakağını işaret ederek, "Ben de, Cebel gibi ve o sinsi şeytan Kasım gibi, bununla çalışıyorum."

Avatıf zorlanarak yutkundu. "Güvende olacak mıyız?"

Arif onu kendine çekti, keyiflenmiş görünüyordu. "Keşke bütün çiftler bizim kadar mutlu olsa."

Avatıf başını Arif'in omzuna dayadı, nefesini tuttu, "Sence bu iş burada bitmiş midir?" diye fısıldadı.

"Hiçbir çete lideri desteğinden emin olamaz."

Avatıf başını kaldırdı. "Onu biliyorum, ama içimde bir yara var, o adamı ölü görene kadar da iyileşmeyecek."

Arif onun kimi kastettiğini anladı, düşünceli düşünceli gözlerine baktı. "Senin için intikam bir görev, ama kesin bir sonuç doğurmayacak. Güvenliğimiz tehdit altında; Santuri'nin bize saldırmak istediğinden değil bu, sokağımızın tamamının güvenliği bütün çete liderlerinin saldırılarının tehdidi altında. Santuri'yi yensek bile, yarın Agag'ın veya ertesi gün Yusuf'un bize düşman olmayacağını kim garantileyebilir? Ya herkes güvende olacak, ya da hiç kimse."

Avatıf hafifçe gülümsedi. "Sen Cebel gibi mi olmak istiyorsun, yoksa Rıfat ya da Kasım gibi mi?"

Arif kızın saçını öptü, karanfil kokusunu içine çekti, ama cevap vermedi.

"Onları büyükbabamız Cebelavi görevlendirdi."

"Büyükbabamız Cebelavi'ymiş!" dedi Arif, sinirlenmişti. "Herkes sıkıntılı olduğu zaman 'Cebelavi!' diye bağırır, merhum baban gibi. Ama bizim gibi torunları duymadın mı hiç, büyükba-

bamızı hiçbir zaman görmedik, ama kilitli konağının etrafında yaşıyoruz! Canilerin vakfını bu şekilde kötüye kullanmasına izin veren, bu konuda bir şey yapmayan, bir şey demeyen bir vakıf sahibi duydun mu hiç?"

"Yaşlılıktan öyle!" dedi Avatıf içtenlikle.

"Ben bu kadar uzun yaşayan birini de hiç duymadım!" dedi Arif kuşkuyla.

"Mukattam Pazarı'nda bir adam varmış, yaşı yüz elliden fazlaymış. Allah her şeye kadirdir."

Arif bir süre sessiz kaldı, sonra, "Sihir de her şeye kadirdir!"

Avatıf Arif'in kibrine güldü ve parmaklarını onun göğsünde gezdirdi. "Senin sihrin gözleri iyileştiriyor."

"Başka birçok şey de yapıyor."

"Ne kadar ahmağız!" diyerek iç geçirdi kız. "Sanki bizi tehdit eden bir şey yokmuş gibi, bu sohbetin tadını çıkarıyoruz."

Arif kızın konuyu değiştirdiğini duymazdan geldi. "Belki bir gün sihir çete liderlerinden kurtulmamızı, binalar kurmamızı, sokaktaki herkesin geçinecek duruma gelmesini sağlar."

"Sence böyle bir şey Kıyamet Günü'nden önce olur mu?" diyerek güldü Avatıf.

Arif'in keskin bakışlı gözleri dalgınlaştı. "Keşke hepimiz sihirbaz olsaydık!"

"Keşke!" Sonra devam etti Avatıf: "Kasım'ın adalet sağlaması çok zaman almamıştı, üstelik de senin sihrin olmadan."

"Ve o adalet pek uzun sürmedi. Ama sihrin etkisi hiç geçmez. Sihri küçük görme, bal gözlü güzelim, sihir, bizim aşkımız kadar güçlüdür. Benzer bir şekilde yeni bir hayat yaratır. Ama çoğumuz sihirbaz değilsek sihir de etkisini gösteremez."

"O nasıl olacak peki?" diye şakalaştı Avatıf.

Arif cevap vermeden önce uzun uzun düşündü. "Adalet sağlanırsa ve Cebelavi'nin şartları uygulanırsa olur. Çoğumuz ağır işlerden kendimizi kurtarabilir ve kendimizi sihre adayabilirsek."

"Sihirbaz dolu bir sokak mı istiyorsun?" Avatıf hafifçe güldü. "Büyükbabamız yatalak durumda ve işlerini ailesinden herhangi birisine yaptıramıyorken, On Şart nasıl uygulansın?"

Arif ona tuhaf tuhaf. "Neden biz ona gitmiyoruz?"

"Sen vekilharcın evine girebiliyor musun?" diye sordu kız, yine gülerek.

"Hayır, ama belki konağa girebilirim."

"Bu kadar şakalaşma yeter," dedi Avatıf, Arif'in eline vurarak. "Şimdi hayatta kalmaya odaklanalım."

"Eğer şakalardan hoşlansaydım," dedi Arif, gizemli bir şekilde gülümseyerek, "bu sokağa geri gelmezdim."

Arif'in ses tonu Avatıf'ı korkuttu, ona dehşet içinde bakakaldı. "Söylediğinde ciddi misin?" diye bağırdı.

Arif sessizce ona baktı.

"Seni konakta yakalarlarsa olacakları düşün!"

"Bir torunun büyükbabasının evine gitmesinde bir tuhaflık mı var?" diye sordu Arif, gayet sakindi.

"Bana şaka yaptığını söyle. Allahım! Nasıl bu kadar ciddi durabiliyorsun? Ne kadar tuhafsın. Neden ona gitmek istiyorsun?"

"Onunla tanışmak tehlikeye değmez mi?"

"Burada sadece konuşuyorduk, bu iş nasıl böyle korkunç bir gerçek halini aldı?"

Arif Avatıf'ı sakinleştirmek için kızın avucunu ovuşturdu. "Bu sokağa geri geldiğimden beri kimsenin düşünemediği şeyleri düşünen tek kişi benim."

"Neden hayatımızı şu andaki gibi sürdürmüyoruz?"

"Keşke! Ama bizi bu şekilde yaşatmayacaklar. Ve bir erkeğin başının çaresine bakması gerekir."

"O zaman bu sokaktan kaçalım."

"Sihrim varken neden kaçayım ki!"

Arif Avatıf'ı şefkatle kendine çekip sıkıca sarıldı, onun omzunu okşadı. "Konuşacak çok fırsatımız olacak," dedi. "Şimdi dinlen."

100

Bu adam çıldırdı mı, yoksa kibrinden gözü mü görmüyor diye düşündü Avatıf, Arif'in çalışmasını ve durup düşünmesini seyrederken. Onun açısından, mutlu günlerinin huzurunu bozan tek şey, babasının katili Santuri'den intikam alma isteğiydi. İntikam çok

eski zamanlardan beri sokağın kutsal geleneklerinden biri idiyse de, Avatıf bu kutsal geleneği, biraz gönülsüzce bile olsa, evliliğin ona sağladığı mutlu hayat uğruna unutabilirdi. Ama Arif Santuri'den intikam almanın kendi kendine gerçekleştireceğine yemin ettiği büyük bir projenin sadece bir parçası olduğundan emindi veya en azından Avatıf'a öyle görünüyordu. Avatıf Arif'i bir türlü anlayamıyordu. Şairlerin konu aldığı o adamlardan biri mi sanıyordu kendisini? Cebelavi ondan herhangi bir şey istememişti ki; gerçi o da Cebelavi'yi veya şairlerin söylediklerini fazla takmıyordu ya... Kesin olan bir şey varsa, o da sihre, kendini geçindirmek için gerekenden çok, çok daha fazla zaman harcadığı ve gayret gösterdiğiydi. Düşüncelere daldığı zaman, düşünceleri kendini ve ailesini aşıyor, sokak, çete yönetimi, vekilharç, vakıf, gelir ve sihir gibi başka hiç kimsenin önem vermediği genel konulara uzanıyordu. Arka odadaki çalışmaları uyanıklık ve dikkat gerektirdiği için sokak halkı arasında esrar içmeyi reddeden tek kişi olmasına rağmen, sihirle ve gelecekle ilgili büyük hayaller kuruyordu. Ama bütün bunlar, konağa gizlice girme konusundaki çılgın isteğinin yanında bir hiç kalıyordu. *Neden, bey?* Sokakta işlerin nasıl olması gerektiğini ona sormak için. *Sokakta işlerin nasıl olması gerektiğini biliyorsun, bunun için ölümü göze almaya ne gerek var?* Vakfın On Şart'ının ne olduğunu bilmek istiyorum. *Önemli olan, bir şeyi bilmek değil, o konuda harekete geçebilmek, peki sen ne yapabileceksin?* Ben aslında Edhem'in kovulmasına neden olan kitabı görmek istiyorum, o hikâyelerin doğru olup olmadığını bilmek istiyorum. *O kitaptan sana ne?* Onun bir sihir kitabı olduğuna dair bir inanç var içimde. Cebelavi'nin çölde başardıkları sadece sihirle açıklanabilir, başkalarının sandığı gibi kas veya sopa gücüyle değil. *Bütün bu tehlikelere neden girmek zorundasın, mutlusun, bu riskler olmadan da pekâlâ geçinip gidiyorsun?* Santuri'nin bizi unuttuğunu sanma. Ne zaman dışarı çıksam adamlarının nefret dolu bakışlarından neredeyse sendeliyorum. *Sihir yeter sana, konağı unut.* Orada o kitap var: İlk sihir kitabı o, Cebelavi'nin oğlundan bile esirgediği gücünün sırrı var onda. *Hayal ettiğin gibi bir şey olmayabilir.* Ama olabilir de, bu riske girmeye değer.

Sonra da hayati önem taşıyacak o adımı kararlılıkla attı.

"Ben böyleyim, Avatıf. Ne yapabilirim? Ben zavallı bir kadınla meçhul bir babanın hor görülen oğluyum. Bunu herkes biliyor, bu konuda şaka yapıyor, ama benim bu dünyada konak dışında başka hiçbir kaygım yok. Babasını hiç tanımamış birisinin bütün gücüyle büyükbabasını tanımaya çalışması o kadar tuhaf bir şey değil. Arka oda bana kendi gözlerimle görmediğim, elimle tutmadığım hiçbir şeye inanmamamı öğretti. O konağa girmek zorundayım. Orada aradığım gücü de bulabilirim, hiçbir şey de bulamayabilirim, ama orada ne bulursam bulayım, şu anda katlanmakta olduğum kargaşadan daha iyi olacaktır. Bu sokakta kendine zor bir yol seçen ilk kişi ben değilim. Cebel vekilharcın yanındaki işini sürdürebilirdi, Rıfat sokağın en iyi marangozu olabilirdi, Kasım da Kamer'in ve servetinin tadını çıkarabilirdi ve saygıdeğer bir hayat yaşayabilirdi. Ama başka türlüsünü seçtiler."

"Sokağımızda ne kadar çok insan kendi kendilerini mahvetmeye koşa koşa gider!" diyerek iç geçirdi Hanaş.

"Ne kadar azının geçerli nedenleri olmuştur," dedi Arif sertçe.

Ama Hanaş kardeşine yardımda gecikmedi. Gecenin bir yarısında çöle gittiğinde onu gölge gibi izledi. Avatıf Arif'in fikrini değiştirme konusunda umutsuzluğa kapılınca ellerini açıp onun için dua etti. Karanlık bir geceydi; hilâl erkenden doğdu, sonra da kayboldu. İki kardeş duvar kenarından yürüyüp konağın çöle bakan arka duvarına ulaştılar.

"Rıfat Cebelavi'nin sesini duyduğunda burada duruyormuş," diye fısıldadı Hanaş.

Arif etrafına ciddi bir bakış attı. "Şairler öyle diyor. Asıl gerçeği ben öğreneceğim."

Hanaş çölü işaret etti. "O çölde de Cebel'in kendisiyle konuşmuş ve Kasım'a da hizmetkârını göndermiş," dedi ciddiyetle.

"Ve o çölde Rıfat öldürüldü, annemiz tecavüze uğradı ve dövüldü ve Cebelavi hiçbir şey yapmadı!" dedi Arif sinirli sinirli.

Hanaş kaşlarını çattı, kazmaları yere bıraktı. Duvarın altını kazmaya başladılar, çıkardıkları toprağı bir sepetle taşıdılar. Ara vermeden, inatla, ciğerleri toprak kokusuyla dolana kadar çalışıp durdular. Hanaş da Arif'ten az çalışmamıştı, onun da aynı arzuyla hareket ettiği belliydi, ama çok da korkuyordu. Arif'in başı top-

rak yüzeyinin sadece birkaç parmak üzerindeydi ki, çukurun içinden konuştu. "Bu gecelik bu kadar yeter." Elleriyle yere dayanarak çukurdan dışarı fırladı, "Çukurun üzerini tahtalarla kapatmalı, tahtaları da toprakla örtmeliyiz ki kimsenin buradan haberi olmasın," dedi.

Sonra da hızla eve döndüler, hemen arkalarından gün ağardı. Arif ertesi günü düşündü; tuhaf bir gün olacaktı, tanımadığı konağın içinde yürüyecekti. Ne olacağını kim bilebilirdi ki? Belki de Cebelavi'yle tanışacak, hatta onunla konuşacaktı, geçmiş ve şimdiki zaman konusunda, vakfın şartları ve kitabının sırrı konusunda onu sorgulayabilecekti. Bu hayali bugüne kadar sadece nargileden çıkan esrar dumanında gerçek olmuştu.

Bodrum katında Avatıf'ı kendisini bekler buldu. Avatıf onu gördüğünde yarı azarlar, yarı uykulu gözlerle baktı. "Sanki mezarlıktan dönüyorsun!" diye mırıldandı.

"Çok tatlısın," dedi Arif sevinçle, endişesini gizleyerek. Kendini onun yanına bıraktı.

"Eğer senin için bir anlamım olsaydı, beni dinlerdin."

"Yarın nelerin olduğunu görünce fikrini değiştireceksin."

"Mahvolmak için bin fırsatım varsa, mutluluk için de tek fırsatım var."

Arif güldü. "Adamların o nefret dolu bakışlarını görsen, keyfini çıkardığımız bu huzurun bir hayalden başka bir şey olmadığını anlardın."

Sessizliği bölen bağırışlar duyuldu aniden, ardından da feryatlar. Avatıf kaşlarını çattı. "Bu, kötüye işaret."

Arif kayıtsızca omuzlarını silkti. "Beni suçlama, Avatıf. Yaptıklarımdan kısmen sen sorumlusun."

"Ben mi?"

"Bu sokağa annemin intikamını alma arzusuyla geri döndüm," dedi Arif.. "Baban saldırıya uğradığında o intikam arzusu bütün çete liderlerine karşı bir kan davasına dönüştü, ama sana olan aşkım bu duyguya yeni bir şey kattı, onu eskisinden daha büyük bir fikir haline getirdi. Çete liderlerinden intikam almak için değil, insanların hayatlarının tadını çıkarabilmesi için kurtul-

maya karar verdim. Büyükbabamızın evine sadece gücünün sırrını öğrenmek için gittim."

Avatıf ona uzun uzun baktı, Arif o bakışta kızın babasını kaybettiği gibi onu da kaybetmekten ne kadar korktuğunu gördü. Ona cesaret vermek için sıcacık gülümsedi, ama bu arada dışarıdan gelen feryatlar giderek daha keskinleşti.

101

Hanaş Arif'in elini sıkarak onunla vedalaştı; kardeşi çukurun dibinde duruyordu. Arif başını uzattı, toprak kokan dehlizden sürünerek geçmeye başladı, sürüne sürüne ilerledi, derken başı konağın bahçesinde topraktan ortaya çıktı. Burnuna gül, yasemin ve kınakına esansının şafak çiğiyle karışmış, harika rayihası geldi; müthiş korkmasına rağmen, bu rayiha ile kendinden geçti. İşte buradaydı, Edhem'in hasretini çeke çeke öldüğü bahçenin kokusunu içine çekiyordu. Ama tek görebildiği şey, yanıp sönen yıldızların altındaki zifiri karanlıktı. Yaprakların rüzgârda kesik kesik fısıldaşması dışında ürkütücü bir sessizlik vardı. Toprağın rutubetli olduğunu fark edip, eve girdiğinde yerde herhangi bir iz bırakmamak için sandaletlerini çıkarması gerektiğini kendi kendine hatırlattı. Bekçi, bahçıvan ve bütün diğer hizmetkârlar nerede uyuyordu? Karanlıkta hacmi ve silueti dağ gibi görünen binaya herhangi bir sesin ulaşmaması için çok dikkat ederek dört ayak üzerinde ilerlemeye devam etti. Karanlıkta dışarı çıkmaya, geceyi çölde veya harabeler arasında geçirmeye alışkın olmasına rağmen, eve doğru ilerlerken hayatında daha önce hiç tatmadığı bir korku hissetti. Duvar boyunca emekleyerek ilerlemeye devam etti, sonra eliyle terasa çıkan ilk basamağa dokundu. Şairlere inanılacak olursa, burası Cebelavi'nin İdris'i dışarı attığı, kovduğu yerdi. İdris, babasının emirlerine karşı geldiği için bu şekilde cezalandırılmıştı. Peki Cebelavi gücünün sırrını çalmak için evini basan birisine ne yapardı? Ama hayır; hiç kimse, tarih boyunca kale gibi güvenli olan bu eve bir hırsızın girebileceğini tahmin

edemezdi. Arif parmaklık boyunca sürünmeye devam etti, sonra elleriyle dizlerinin üzerinde basamakları çıkmaya başladı, terasa ulaştı. Sandaletlerini çıkardı, koltuğunun altına sıkıştırdı, sonra şairlerin yatak odalarına açıldığını söylediği yan kapıya doğru ilerledi. Birden bir öksürük sesi duydu, bahçeden geliyordu. Kapının önünde, yerde kaldı, bahçeye doğru bakınca terasa doğru yaklaşan bir karaltı gördü. Nefesini tuttu ama kalp çarpıntısının yankılandığını duyar gibiydi. Karaltı giderek ona yaklaştı ve basamakları çıkmaya başladı; belki de Cebelavi'nin kendiydi. Belki de, uzun zaman önce Edhem'i günün neredeyse aynı saatinde yakaladığı gibi, Arif'i suç işlerken yakalayacaktı. Karaltı terasa, Arif'in saklandığı yerin birkaç adım yakınına kadar ulaştı ama terasın karşı tarafına geçerek yatak benzeri bir yere uzandı. Arif'in gerginliği biraz azaldı, ama onun yerini bir güçsüzlük duygusu aldı. Belki de o karaltı ihtiyacını gidermeye gitmiş bir hizmetkârdı, sonra uykusuna dönmüştü; şimdi horlamaları duyuluyordu. Arif kalan cesaretini topladı, kapı tokmağını bulmak için elini uzattı. Tokmağı buldu, usulca çevirdi, sonra da kapıyı itmeyi denedi; kapı onun arasından süzülüp girebileceği kadar açıldı, Arif girip kapıyı ardından kapattı. Kendini zifiri karanlıkta buldu, bir kolunu ileri doğru uzatarak ilerledi, basamaklara ulaşınca da onları rüzgâr gibi hafif hafif çıktı. Duvardaki bir oyuğa yerleştirilmiş bir lambayla aydınlanan uzun bir koridora ulaştı; duvar sağa doğru kıvrılıyor, sol tarafta da ev boyunca devam ediyordu. Ortada yatak odasının kapalı kapısı vardı. Burası Umayma'nın durup beklediği yerdi, Edhem de buradan ilerlemeye devam etmişti, şimdi de *o* burada, aynı şeyin peşindeydi. Göğsü giderek artan bir korkuyla sıkıştı, bütün azim ve cesaretini toplamaya çalıştı. Geri dönmek gülünç olurdu. Her an bir hizmetkâr görünebilir, omzundan yakalayan bir el onu çılgınlığından uyandırabilirdi. Acele etmeliydi. Parmak uçlarında kapıya doğru ilerledi, ışıldayan tokmağı tuttu, tokmak eliyle beraber döndü. Kapıyı itip yavaşça açtı. Karanlıkta sırtını kapıya dayadı, hiçbir şey göremiyordu, temkinli nefes alıyordu, nefesini muhafaza etmeye çalışır gibiydi, bir yandan da boşuna bir çabayla etrafını seçmeye çalışıyordu. Bir süre sonra tütsünün o tatlı kokusunu duymaya başla-

dı, kalbi nedensiz bir endişe ve tuhaf bir hüzünle doldu. Cebelavi'nin yatak odasında olduğundan hiçbir kuşkusu kalmamıştı. Gözleri karanlığa ne zaman alışacaktı? Bozulan sinirlerini nasıl yatıştıracaktı peki? Şu anda durduğu yerde uzun zaman önce kim durmuştu? Neden bütün gücünü, kararlılığını ve cesaretini toplamazsa olduğu yere yığılacağını hissediyordu? Dikkatlice ve doğru bir şekilde yapmayacağı her hareket onu ölüm riskiyle karşı karşıya bırakıyordu. Bulutları düşündü, yollarına devam ederlerken rastgele nasıl şekilden şekle girdiklerini, bazen bir dağ, bazen bir mezar gibi göründüklerini düşündü. Parmak uçlarıyla duvarı hissederek ve eğilerek, duvara paralel ilerledi ama omzu bir sandalyeye çarptı. Odanın uzak köşesindeki ani bir hareket kanını dondurdu; sandalyenin arkasında kaldı, az önce odaya girmek için kullandığı kapıya baktı. Hafif bir ayak sesiyle kumaş hışırtısı duydu. Karanlığın bir ışıkla aydınlanmasını, karşısında Cebelavi'yi görmeyi bekledi. Öyle olursa ayaklarına kapanacak, "Ben senin torununum. Babam yok, kötü niyetim de yok. Bana ne istersen yap," diyecekti. Karanlığa rağmen, bir karaltının kapıya yöneldiğini, kapının yavaşça açıldığını ve koridordan içeriye süzülen ışığı gördü. Karaltı, kapıyı yarı açık bırakarak dışarı çıktı, sağa döndü. Dışarıdaki lambanın ışığında karaltının uzun ve ince, unutulmayacak bir yüze sahip, yaşlı, siyahi bir kadın olduğunu gördü. Acaba bir hizmetkâr mıydı? Acaba bu oda hizmetkârların bölümünde miydi? Sandalyenin yanındaki yerinden odanın geri kalan kısmına baktı, kapıdan gelen hafif ışıkta sandalyelerle divanları seçti. Odanın ortasında da yüksek direkli ve cibinlikli devasa bir yatağın hatları da göründü. Bu yatağın ayakucunda daha küçük bir yatak vardı; belki de hizmetkârın kalktığı yatak buydu. O muhteşem yatak da ancak Cebelavi'ye ait olabilirdi. İşlenmekte olan bu suçun farkına varmamış, orada uyuyordu herhalde. Uzaktan bile olsa, onu görmeyi o kadar çok istiyordu ki; ama yarı açık kalan kapı ona kadının geri gelebileceğini hatırlattı. Soluna baktı, bir kapı gördü, korkunç sırrı saklayan küçük odanın kilitli kapısı... Huzur içinde yatsın, Edhem de uzun zaman önce o kapıyı aynı şekilde görmüştü. Cebelavi'yi unutarak sandalyelerin arkasından sürünerek geçti, küçük

kapının önüne ulaştı. İçindeki dürtüye karşı çıkamadı, elini kaldırıp parmağını anahtar deliğine soktu. Mekanizmayı aşağıya, kendine doğru çekti, açıldığını hissedince de hemen ileri doğru itti; kalbi hem korkuyla hem de zafer duygusuyla titriyordu. Derken o hafif ışık kayboldu ve oda bir kez daha karanlığa gömüldü. Yine o hafif ayak seslerini ve kadın yatağa uzanınca yatağın gıcırdadığını duydu; sonra sessizlik oldu. Yaşlı kadının uykuya dalmasını sabırla bekledi, büyük yatağı inceleyebilmek için gözlerini kıstı ama bir şey göremiyordu. Büyükbabasıyla iletişim kurmaya çalışmanın çılgınlık olacağını düşündü; zaten böyle bir şey olmadan önce yaşlı kadın uyanıp ortalığı velveleye verir, bu iş de orada biterdi. Vakfın şartlarıyla büyükbabasının ilk başlarda o engin boşluğu ve insanları kontrol altına almak için kullandığı sihirli büyüleri içeren o tehlikeli kitapla yetinmesi gerekecekti. Arif'ten önce hiç kimse o kitabın bir sihir kitabı olabileceğini düşünmemişti, çünkü ondan önce hiç kimse sihirle uğraşmamıştı. Elini yine kaldırdı, parmağını anahtar deliğine soktu ve kapıyı açıp kendine çekti, sürünerek içeriye girdi. Kapıyı arkasından kapattı ve ihtiyatlı bir şekilde ayağa kalktı, gerilmiş sinirlerini rahatlatmak için derin bir nefes aldı. Cebelavi neden bu kitabın sırrını çocuklarından esirgemişti? En çok sevdiği çocuğu Edhem'den bile! Burada bir sır olduğu kesindi ve o sırrı birkaç saniye içinde, bir mum yakar yakmaz keşfedecekti. Edhem uzun zaman önce bir mum yakmıştı, şimdi o da, yetim haliyle aynı noktada bir mum daha yakıyordu. Şairler sonsuza kadar bundan söz edecekti. Mumu yaktı, karşısında kendisine bakan iki göz vardı; Şaşkınlığına rağmen, o gözlerin odadaki bir yatakta yatmakta olan yaşlı siyahi bir adama ait olduğunu gördü. Hissettiği şaşkınlığa ve dehşete rağmen, yaşlı adamın uyku ile uyanıklık arasındaki hayaller ülkesinden çıkmak için çabaladığını anladı; belki de kibritin sesi uyandırmıştı onu. İstemeden ve düşünmeden adamın üzerine çullandı, sağ eliyle boğazını yakalayıp olanca gücüyle sıktı. Yaşlı adam ani bir hareketle elini yakaladı ve midesine bir tekme indirdi ama Arif boynuna uyguladığı basıncı daha da artırdı. Sol elinden düşen mum söndü, oda karanlığa gömüldü. Yaşlı adam karanlıkta son bir kez, umutsuzca çırpındı, sonra hare-

ketsiz kaldı, ama Arif, parmakları güçten düşene kadar adamın boğazını bırakmadı. Sonra, nefes nefese geriledi, arkasında kapıyı hissetti. Aradan saniyeler geçti. Cehennem azabı çekiyordu, bütün gücünün çekildiğini hissetti, zaman günahtan daha ağırdı. Kendini toparlamazsa ya yere ya da kurbanının cesedi üzerine yığılıp kalacaktı. Kaçmak için karşı konulmaz bir dürtü hissetti, ama o eski kitabı, o uğursuz kitabı almak için cesedin üzerinden nasıl geçecekti? Bir kibrit daha çakacak cesareti yoktu, bir şey görmemeyi tercih ediyordu. Kolları acıyordu, belki de yaşlı adamın o mücadele sırasında tırnaklarıyla bıraktığı izlerdi. Bunu düşününce her yanını bir titreme aldı. Edhem'in suçu itaatsizlikti, kendisininki ise cinayetti. Tanımadığı bir adamı öldürmüştü, bunu yapmak için hiçbir nedeni de yoktu. Canilerle mücadele etmesine yardımcı olacak bir güç aramaya gelmiş, kendi de bilmeden bir caniye dönüşmüştü. Karanlıkta başını çevirdi, kitabın asılı olduğuna inandığı köşeye baktı. Sonra kapıyı itip odaya geçti, kapıyı ardından kapadı ve duvar boyunca sürünerek oda kapısına kadar gitti. Son sandalyenin arkasında duraksadı. Bu evde sadece hizmetkârları görmüştü. Konağın efendisi neredeydi? Bu suç sonsuza kadar ikisinin arasında kalacaktı. Ruhunun derinliklerinde hayal kırıklığı ve yenilgi hissetti. Kapıyı usulca açtı; ışık gözlerini acıttı, şiddetli bir gürültüyle ve ışıltıyla ona saldırıyormuş gibi geldi. Kapıyı yine usulca kapattı, ayakucunda oradan uzaklaştı, zifiri karanlıkta merdivenden indi. Terası geçip bahçeye çıktı, yorgunluktan ve şevki kırıldığından dikkati dağıldı. Terasta uyuyan adam uyandı, "Kim var orada?" diye seslendi. Arif terasın altındaki duvara yapıştı, korkusunun onu daha güçlü kıldığını hissetti. Adam bir kez daha seslendi, cevap olarak da bir kedi miyavlaması duyuldu. Hareket edip bir suç daha işlemekten korktu, saklandığı yerde kaldı. Etraf tekrar sessizliğe büründüğü zaman arka bahçede, toprağın üzerinde emekleyerek ilerledi ve duvara ulaştı. Elleriyle çukuru arayıp buldu, içine girdi, geldiği yoldan ilerlemeye başladı. Sonuna, daha doğrusu neredeyse sonuna ulaştığında bir ayağa çarptı, daha ne olduğunu anlayamadan kafasına bir tekme yedi.

102

Ayağının üstündeki vücuda saldırdı, kısa bir mücadele oldu, derken diğer adam öfkeyle haykırınca Arif onun kim olduğunu anladı.

"Hanaş!" diye bağırdı Arif, şaşırmıştı.

Birbirlerine yardım ederek çukurdan yüzeye çıktılar.

"O kadar uzun zaman yoktun ki," dedi Hanaş, "girip ne olduğuna bir bakayım dedim."

"Ve her zamanki gibi yanlış yaptın," dedi Arif, zorlukla nefes alarak. "Buradan gidelim."

Uyuyan sokağa döndüler. Avatıf Arif'i gördüğü zaman, "Git yıkan –aman Allahım!– elinden ve boynundan akan bu kanlar nedir?" diye bağırdı.

Arif'i bir titreme aldı, cevap vermedi. Yıkanmaya gitti ama neredeyse hemen bayıldı. Bir süre sonra, Avatıf'ın ve Hanaş'ın yardımıyla kendine geldiğinde, divanda aralarında oturuyordu, uykunun kendisine Cebelavi'den bile daha uzak olduğunu düşündü. Sırrının yükünü tek başına daha fazla taşıyamayacaktı, tuhaf macerası sırasında olanları onlara anlattı. Hikâyesini bitirdiği zaman, Avatıf'la Hanaş'ın gözleri dehşet ve umutsuzluk içinde ona dikilmişti.

"Başından beri bu fikre karşıydım," diye fısıldadı Avatıf, ama Hanaş trajedinin etkisini yumuşatmaya çalıştı.

"Bu suçu işlememek imkânsız olurdu," dedi.

"Ama bu Santuri'nin işlediği veya diğer çete liderlerinden herhangi birinin işlediği suçlardan çok daha kötü!" dedi Arif esefle.

"Kendi üzerine şüphe çekme," dedi Hanaş.

"Ama ben masum bir adamı öldürdüm. Kim bilir, belki de Cebelavi'nin Kasım'a gönderdiği hizmetkârdı!"

Bir süre sessizlik oldu, amansız bir uykusuzluğa benziyordu, sonra Avatıf konuştu. "Yatmaya gidelim mi?"

"Siz gidin yatın," dedi Arif. "Ben bu gece uyumayacağım."

Yine aralarına sessizlik çöktü.

"Cebelavi'yi görmedin mi veya sesini duymadın mı?" diye sordu Hanaş.

"Hayır," dedi Arif hüzünle, başını sallayarak.

"Ama karanlıkta yatağını gördün!"

"Evini nasıl görüyorsak aynen öyle gördüm!"

"O kadar uzun zaman yoktun ki, onunla konuştuğunu düşünmüştüm," diyerek iç geçirdi Hanaş.

"Evin dışında durup içeride olanları hayal etmek kolay tabii."

"Ateşin çıkmış sanki. Belki yatsan daha iyi olur," dedi Avatıf endişeyle.

"Nasıl uykum gelsin ki?" Ama Avatıf'ın haklı olduğunu düşündü, çünkü kendini çok sıcaklamış ve sersem gibi hissediyordu.

"Onun vasiyetinden sadece birkaç adım uzaktaydın ama ona bakmadın," diye karamsarlıkla konuya döndü Hanaş.

Arif'in yüzü ıstırapla buruştu.

"Ne kadar zor ve umutsuz bir yolculuk oldu!" dedi Hanaş.

"Evet." Sonra Arif, sesini sertleştirdi. "Ama bu iş bana, elimizin hemen altında olan sihir dışında hiçbir şeye güvenilmemesi gerektiğini gösterdi. Aklıma daha önce hiç gelmemiş bir fikirden dolayı bu çılgın yolculukla büyük bir riske girdim, görmüyor musunuz?"

"Evet, o ünlü kitabın bir sihir kitabı olduğunu senin dışında hiç söyleyen olmadı."

Arif zihninde ve ruhunda giderek daha korkunçlaşan huzursuzluğa katlanmaya çalışıyormuş gibi görünüyordu. "O şişeyle yaptığımız deneme sandığından daha kısa bir zamanda başarıya ulaşacak. Kendimizi korumamız gerekirse bize çok yararı dokunacak."

Ağır bir sessizlik ortalığa yine hâkim olmak üzereyken Hanaş, "Keşke konağa ve sahibine bütün bu tehlikelerle karşı karşıya kalmadan ulaşmanı sağlayacak bir sihir bilseydin!" dedi.

"Sihrin sonu yoktur," dedi Arif hevesle. "Şu anda elimde sadece birkaç ilaçla, saldırı veya savunma amacı taşıyan o şişe projesi var. Bir de tabii gerçekleştirilmesi mümkün olan her şey –hayal bile edilemeyecek şeyler."

"Bu maceraya atılmayı hiç düşünmemeliydin bile," dedi Avatıf öfkeyle. "Cebelavi bir dünyaya ait, biz apayrı bir dünyaya aidiz. Onunla konuşmayı başarsaydın bile, bir işe yaramayacaktı. Belki de vakıfla, vekilharçla, çete liderleriyle, torunlarıyla ve sokakla ilgili hiçbir şey hatırlamıyordur!"

Arif nedensizce öfkeye kapıldı, ama tabii geçirdiği garip gece en tuhaf davranışını bile haklı çıkarabilirdi. "Bu cahil sokak kendi kendini kandırıyor!" dedi sert bir sesle. "Hangi konuda ne biliyor ki? Hiçbir şey bilmiyor. Burada hikâyelerle şairler dışında bir şey yok, ama kulaklarına gelenler yerine getirdiklerini hiç duydunuz mu? Bir de bu sokağın dünyanın merkezi olduğunu sanırlar! Burası kabadayılarla dilenciler için bir sığınaktan başka ne ki? İlk başlarda, büyükbabamız Cebelavi buraya gelene kadar mikroplu, çorak bir araziydi!"

Hanaş irkildi. Avatıf bir bez ıslatıp Arif'in alnına koymak istedi, ama Arif onun elini sertçe başından itti.

"Bende başka hiç kimsede, Cebelavi'nin kendisinde bile olmayan bir şey var. Bende sihir var ve sihir bu sokak için, Cebel, Rıfat ve Kasım bir arada olsalar bile yapamayacakları şeyleri yapabilir."

"Ne zaman yatacaksın?" diye yalvardı Avatıf.

"Kafamın içindeki yanardağ söndüğü zaman."

"Neredeyse güneş doğdu," dedi Hanaş.

"Doğsun!" diye onu tersledi Arif. "Ama sihir çete liderlerini yok edene, insanları cinlerinden kurtarana ve vakıftan daha çok mutluluk getirene kadar güneş doğmayacak. Sihir, Edhem'in hayalini kurduğu o efsanevi müzik gibi olacak." Derin bir şekilde iç geçirdi, sonra başını yorgun argın duvara dayadı. Avatıf onun uyuyacağını umdu, ama sessizlikte bir gürültü duyuldu, o kadar yüksek bir sesti ki onları korkuttu, ardından da çığlıklar ve ağıtlar geldi.

Arif ayağı fırladı, dehşetle, "Hizmetkârın cesedi bulundu," diye bağırdı.

"Seslerin konaktan geldiğini nereden biliyorsun?" diye sordu Avatıf, boğazı kurumuştu.

Arif dışarıya koştu, diğer ikisi de hemen onu izledi. Binanın önünde durup konağa doğru baktılar.

Son yumuşak gölgelerin arasından sabahın ilk ışıkları süzülmeye başlıyordu. Sokak sakinleri pencerelerini açıp başlarını dışarı çıkardılar; herkes konağa doğru bakıyordu. Bir adam sokağın sonundan Cemaliye'ye doğru koşuyordu, Arif yanlarından geçerken, "Ne oldu?" diye sordu.

Adam hiç durmadan cevap verdi: "Allahın dediği olur, uzun bir hayatı oldu ama Cebelavi öldü!"

103

Beraberce tekrar bodrum katına indiler. Arif artık ayaklarının üzerinde duramayacak haldeydi. Bir divana yığılıp kaldı.

"Öldürdüğüm adam sefil görünüşlü, siyahi bir hizmetkârdı. Yan odada uyuyordu."

Diğerleri tek kelime söylemedi. Arif'in vahşi bakışlarından kaçmak için gözlerini yere çevirdiler.

"Bana inanmıyor musunuz? Size yemin ederim, yatağına bile yaklaşmadım!"

Hanaş uzun bir süre duraksadı, ama konuşmanın sessiz kalmaktan daha iyi olacağına karar verdi, ihtiyatla konuştu. "Belki de o kadar şaşırmıştın ki yüzünü doğru dürüst göremedin?"

"Asla!" diye perişan bir şekilde bağırdı Arif. "Siz yanımda değildiniz!"

"Sesini alçalt," dedi Avatıf, korkuya kapılarak.

Arif yanlarından ayrıldı, aceleyle arka odaya giderek orada karanlıkta oturdu, korkudan titriyordu. Ne biçim bir delilik onu o meşum ziyareti yapmaya itmişti? Evet, meşum. Ayaklarının altında yer sallanıyor, toprağın merkezinden felaketler fışkırıyordu. Bu ürkütücü oda, onun için geriye kalan tek umuttu.

Güneşin ilk ışınları parlıyordu, halk sokakta, konağın etrafında toplanmaya başlamıştı. Haber fısıltılar yoluyla, hele de vekilharç konağa kısa bir ziyaret yapıp evine döndükten sonra hızlı bir

şekilde yayılmıştı. Halk, konağın arka duvarın altında kazılan bir dehlizden giren hırsızlar tarafından soyulduğunu, hırsızların sadık bir hizmetkârı öldürdüğünü söylüyordu. Cebelavi bu haberi aldığı zaman yaşının ve zayıf sağlığının kaldıramayacağı bir şok yaşamış, ruhunu teslim etmişti. Halk o kadar kızgındı ki ağlayamayacak veya haykıramayacak durumdaydı. Avatıf ile Hanaş Arif'e haberi verdiğinde Arif, "Bu haklı olduğumu gösterir!" dedi.

Derken Cebelavi'nin ölümüne yine de kendisinin neden olduğunu hatırladı, tekrar utanç ve ıstırap dolu bir sessizliğe gömüldü.

Avatıf ne diyeceğini bilemedi. "Huzur içinde yatsın!" diye mırıldandı.

"Pek genç öldüğü söylenemez," diye fikrini belirtti Hanaş.

"Ama onun ölümüne ben neden oldum!" dedi Arif, şairler gibi kederliydi sesi. "Ben onun soyundan gelen bütün herkesten daha kötüyüm, kötülerinden bile daha kötüyüm ki onlardan o kadar çok var!"

"Senin niyetin iyiydi," dedi Avatıf, ağlayarak.

"Bize karşı bir kanıtları olabilir mi?" diye endişeyle sordu Hanaş.

"Buradan uzaklaşalım!" dedi Avatıf.

"Öyle yaparsak," dedi Arif, bıkkınlıkla Avatıf'ı işaret ederek, "işlediğimiz suçun en açık kanıtını onlara vermiş oluruz."

Kalabalık sokaktan saldırgan bağırışlar duyuldu.

"Kurbanı gömmeden önce katili öldürmeliyiz!"

"Bu, sokağımızda yaşamış en korkunç nesil. Tarih boyunca en kötüler bile –İdris bile– konağa saygı duyardı! Kıyamet gününe kadar lanetleneceğiz!"

"Katiller bizim sokaktan olamaz. Nasıl olabilirler ki?"

"Olanlar hakkında bütün gerçekleri öğrenmeliyiz."

"Kıyamet gününe kadar lanetleneceğiz!"

Bağırışlar ve ağıtlar giderek arttı, Hanaş'ın sinirleri daha fazla dayanamadı. "Bugünden sonra bu sokakta nasıl kalırız?"

El Cebeller, Cebelavi'yi Cebel Mezarlığı'na gömmeyi önerdiler; kendilerini başka halklara göre ona daha yakın hissediyorlardı, onun İdris'in veya Cebelavi'nin ailesinin diğer üyelerinin olduğu bir mezara gömülmesi fikrinden nefret ediyorlardı. El Rıfat-

lar, Cebelavi'nin Rıfat için kendi elleriyle kazdığı mezara gömülmesini istediler. El Kasımlar ise, Kasım'ın Cebelavi'nin en seçkin torunu olduğunu ve mezarının muhterem büyükbabalarının vücudu için en uygun istirahat yeri olduğunu söylediler. Sokakta neredeyse bir kargaşa çıkacak, ceset gömülmeyecekti. Ancak vekilharç Kadri, Cebelavi'nin konaktaki eski vakfın idari ofisinin yerine kurulmuş olan camiye gömüleceğini açıkladı. Bu çözüm sokak halkını büyük ölçüde yatıştırdı, ama herkes, sağlığında adamın kendini görmekten mahrum olduğu gibi, cenazeyi görmekten de mahrum olduğuna üzüldü. El Rıfatlar Cebelavi'nin Rıfat için kendi elleriyle kazdığı mezara gömüleceğini sevinç içinde birbirlerine fısıldadılar. Ama o hikâyeye kendileri dışında hiç kimse inanmıyordu ve halk onlarla o kadar çok dalga geçti ki koruyucuları Agag öfkeye kapıldı, neredeyse Santuri'yle kavgaya tutuştu. O noktada Sadullah olanlara ilgi göstermeye başladı, bağırarak onları uyardı.

"Bu hüzünlü güne gösterilecek saygıyı bozmaya çalışan bir baş belası olursa kafasını ezerim!"

Cebelavi'nin cesedinin yıkanmasına sadece en yakın hizmetkârları tanık oldu. Cesedi kefene sararak tabuta koyanlar ve tabutu büyük salona taşıyanlar da onlar oldu. O salon, Cebelavi'nin vakıf yönetimini Edhem'e devretmesi ve İdris'in başkaldırması gibi, ailenin en önemli bütün olaylarına tanık olmuştu. Sonra vekilharç ile Cebel, Rıfat ve Kasım mahallelerinin liderleri duaya çağrıldı, ondan sonra da, güneş ufka doğru inerken, Cebelavi'nin cesedi mezarına kondu. O akşam, tüm sokak halkı cenaze çadırına gitti. Arif ile Hanaş, el Rıfat'tan çıkan toplulukla birlikte gitti. Arif o suçu işlediğinden beri uyumamıştı, yüzü bir cesedi andırıyordu. Halkın tek konuşma konusu, çölün fatihi, bütün insanların efendisi, güç ve cesaret sembolü, vakfın ve sokağın sahibi, ardı ardına birçok neslin babası Cebelavi'nin büyüklüğüydü. Arif üzgün görünüyordu ancak hiç kimse kalbinden geçenleri tahmin bile edemezdi. Konağa saldıran adam, şana önem vermiyordu; büyükbabasının varlığını, ölümü yoluyla teyit etmişti! Herkese sırtını dönmüş, ellerini sonsuza kadar kirletmişti. Böyle bir suçun be-

delini nasıl ödeyeceğini kendi kendine sorup duruyordu; Cebel'in, Rıfat'ın ve Kasım'ın yaptıkları bu bedeli ödeyemezdi. Vekilharçla çete liderlerinden kurtulmak ve sokağı onların işlediği suçlardan kurtarmak bile yeterli olmazdı. Sihir sanatını ve yararlarını herkese öğretmek bile yeterli olmazdı. Tek bir şey yeterli olacaktı, o da sihir konusunda, Cebelavi'yi tekrar hayata döndürecek kadar başarılı olmak! Cebelavi'yi öldürmek, onu görmekten daha kolay olmuştu. Zaman geçtikçe kalbindeki korkunç yarayı iyileştirecek gücü bulacaktı. Çete liderleri ve sahte gözyaşları. Ama ah ki ne ah! Hiçbiri onun kadar korkunç bir günah işlememişti. Çete liderleri utanç içinde, somurtarak oturuyorlardı; başka sokaklarda, çete liderleri oturup esrar içerken Cebelavi'nin evinde öldürüldüğü konuşulacaktı. Onun için gözlerinde intikam yeminleriyle felaket ve ölüm okunuyordu.

Arif o gece geç saatte bodrum katına döndüğünde Avatıf'ı kendine çekti, yalvarırcasına, çaresizlikle konuştu. "Avatıf, bana doğruyu söyle. Benim bir cani olduğuma mı inanıyorsun?"

"Sen iyi bir adamsın," dedi Avatıf şefkatli bir sesle. "Sen hayatımda karşılaştığım en iyi adamsın, ama aynı zamanda da en talihsiz adamsın."

Arif gözlerini kapadı. "Kimse, bu kadar büyük bir ıstırapla kahrolmamıştır."

"Evet, biliyorum." Avatıf soğuk dudaklarıyla onu öptü, "Korkarım lanetlendik," diye fısıldadı.

Arif gözlerini ondan kaçırdı.

"Endişeliyim," dedi Hanaş. "Bugün yarın bizi bulacaklar. Cebelavi'yle ilgili her şeyi –nereden geldiğini, vakfını, oğullarını, Cebel'le, Rıfat'la ve Kasım'la olan ilişkilerini– keşfedeceklerini sanmıyorum, ama ölümüyle ilgili her şeyi keşfedecekler!"

Arif huzursuzca derin bir nefes aldı. "Kaçmak dışında başka çözüm yolun var mı?"

Hanaş bir şey demedi.

"Benim bir planım var," dedi Arif. "Ama bu planı gerçekleştirmeden önce kendimden emin olmak isterim. Eğer bir caniysem harekete geçemem."

"Sen masumsun," dedi Hanaş canından bezmiş bir halde.

"Harekete geçeceğim, Hanaş. Bizimle ilgili bir endişen olmasın. Yaptıklarım sokağın dikkatini dağıtacak. Olağanüstü şeyler gerçekleşecek, en olağanüstüsü de Cebelavi'nin hayata dönmesi olacak."

"Ne?" dedi Avatıf.

"Sen çıldırdın mı?" diye sordu Hanaş, yüzünü buruşturarak.

"Büyükbabamızın söylediği tek kelimeyle itaatkâr torunları ölene kadar çalıştılar," dedi Arif hararetle. "Onun ölümü, söylediği kelimelerden daha güçlüdür. İtaatkâr bir oğul, yapabileceği her şeyi yapmalıdır. Onun yerini almalı, *o* olmalıdır, anlıyor musunuz?"

104

Arif, sokaktan gelen son sesler de kesildikten sonra bodrum katından ayrılmaya hazırlandı. Avatıf onunla koridorun sonuna kadar geldi, gözleri ağlamaktan kızarmıştı. Durumu kabullenmiş, güçsüz bir sesle konuştu.

"Umarım güvende olursun."

"Neden seninle gelemiyorum?" diye ısrarla sordu Hanaş.

"Bir kişinin kaçması iki kişinin kaçmasından daha kolaydır," dedi Arif.

Hanaş onun sırtını sıvazladı, ama, "Şişeyi sadece son çare olarak kullan," diye tavsiyede bulundu.

Arif başını sallayarak Hanaş'ı doğruladı ve ayrıldı. Karanlığa gömülü sokağa şöyle bir baktı, sonra Cemaliye'ye doğru yöneldi. Vatavit Sokağı, el-Darasa ve konağın ardındaki çölden geçen uzun, dolambaçlı bir yoldan Sadullah'ın evinin kuzeyde, çöle bakan duvarına ulaştı. Duvarın ortalarına denk gelen bir yere yaklaştı, toprağı eliyle araştırdı ve aradığı kayayı buldu. Kayayı bir yana yuvarladı, Hanaş'la beraber geceler boyunca, yorulmak bilmeksizin kazdıkları dehlizin içine girip kayboldu. Karnının üzerinde sürünerek dehlizin sonuna ulaştı, yaralı elleriyle uğraşarak

dehlizi kapatan tahtayı kaldırdı. Çete liderinin evinin bahçesine çıktı, bir duvarın yanında gizlenerek etrafına bakındı. Hafif bir ışığın süzüldüğü kapalı bir pencere gördü. Bahçe uykuya ve karanlığa gömülmüştü, bir tek kabul salonundan ışık geliyordu. Arada bir salondan gürültülerle kaba kahkahalar yükseliyordu. Arif gömleğinden yavaşça bir hançer çıkardı ve sabırsızlıkla bekledi. Geçen zaman günahtan bile daha eziyetliydi, ama topluluk Arif'in gelişinden yarım saat sonra dağıldı. Kapı açıldı, bir grup erkek sokağa açılan dış kapıya yöneldi. Elinde bir fenerle bekçi önden gitti, onlar çıktıktan sonra kapıyı kapayıp geri geldi, arkasında Sadullah olmak üzere terasa yöneldi. Arif sol eliyle yerden bir taş aldı, sağ elinde hançerle çömelerek ilerledi, bir palmiyenin ardına saklandı. Sadullah merdivenin ilk basamaklarını çıkmaya başlarken Arif üzerine çullandı ve hançeri sırtına, yüreğinin üzerine gelen yere sapladı. Adam acıyla bağırıp yere yığıldı. Bekçi korku içinde döndü, ama Arif'in fırlattığı taş elindeki feneri kırdı ve söndürdü. Arif hızla geldiği duvara doğru koştu. Bekçi haykırmaya başladı, kısa sürede evin içinde ve bahçenin sonunda koşuşturan adımlarla karmaşık sesler duyuldu. Arif bir çıkıntıya, belki de bir ağaç köküne takılıp yüzüstü düştü. Bacağıyla dirseğinde müthiş bir acı hissetti, ama acısıyla başa çıktı, dehlize kadar olan yolu sürünerek gitti. Bağrışmalar arttı, ayak sesleri giderek yaklaştı. Arif kendini dehlizin içine attı, hızla sürünerek çöl tarafına ulaştı. İnleyerek ayağa kalktı, doğuya yöneldi. Konak duvarının köşesini dönmeden arkasına baktı, ona doğru koşan insanlar gördü ve birilerinin, "Bu taraftan!" diye bağırdığını duydu. Ağrılarına rağmen hızını artırdı, konağın arka duvarının sonuna ulaştı. Konak ile vekilharcın evinin arasındaki boş alandan geçerken meşale benzeri ışıklar gördü, bağırışlar duydu. Çöle, Mukattam Pazarı'na doğru yöneldi ve sancısına er ya da geç yenileceğini hissetti; onu kovalayanların adımları yaklaşır, sesleri o sessizliğin içinde daha açıkça duyulur olmuştu: "Yakalayın onu! Çevresini sarın!" Bu noktada Arif göğüs cebinden bir şişe çıkardı; bu, aylardır denemesini yaptığı şişeydi. Durdu, ona doğru gelen adamlara döndü, gözlerini kısarak onlara baktı, karaltıları görünce şişeyi onlara doğru fırlattı. Bir saniyeden de kısa bir süre içinde daha önce eşi

benzeri görülmemiş bir patlama oldu, ardından çığlıklar ve inlemeler duyuldu. Arif tekrar koşmaya başladı ama artık ardından ayak sesleri gelmiyordu. Çölün bittiği yere gelince nefes nefese kendini yere fırlattı. Hâlâ acılar içindeydi, topallıyordu ve yıldızların altında yapayalnızdı. Arkasına baktı ama karanlıktan ve sessizlikten başka bir şey göremedi. Eliyle bacağından aşağı akmakta olan kanın birazını sildi, sonra da kumla kurulamaya çalıştı. Ne pahasına olursa olsun, devam etmesi gerektiğine karar verdi, ellerinden destek alarak zorlukla ayağa kalktı. Acısını yok sayarak el-Darasa'ya doğru yürüdü. El-Darasa'ya girer girmez ona yaklaşan bir karaltı gördü, ihtiyatla ve korku içinde ona baktı, ama karaltı yanından geçip gitti. Rahatlayarak iç geçiren Arif aynı yoldan evine döndü. Cebelavi Sokağı'na yaklaştığı zaman gecenin o saati için sıradışı olan sesler duydu; haykırışlar, ağlama ve öfke sesleri karanlıkta meçhul bir şeylerin döndüğüne işaret ediyordu. Biraz durdu, sonra duvar kenarından yürüyerek yoluna devam etti. Bir gözüyle sokağın bir köşesine baktı, sonra diğer köşede, vekilharcın evi ile Sadullah'ın evi arasında insanların toplandığını gördü. El Kasım mahallesi bomboş ve karanlıktı. Duvar kenarından yürüyerek evine ulaştı. Kendini Avatıf'la Hanaş'ın arasına bırakarak kanlı bacağını gösterdi. Dehşete kapılan Avatıf hemen odadan çıkıp su dolu bir leğenle geri geldi, Arif acıdan bağırmamak için dişlerini sıkarken yarasını yıkamaya başladı. Hanaş ona yardımcı oldu.

"Öfkeden köpürüyorlar," dedi Hanaş Avatıf'a, endişeyle.

"Patlamayla ilgili ne dediler?" dedi Arif, suratını buruşturarak.

"Seni kovalayanlar olanları anlattı ama kimse inanmadı onlara. Herkes orada durmuş yüzlerindeki ve boyunlarındaki yaralara hayretler içinde bakıyordu. Sadullah'ın öldürülmesi, patlama hikâyesinin yanında neredeyse solda sıfır kaldı!"

"Bu sokağın çete lideri öldü," dedi Arif. "Yarın çete liderlerinin geri kalanı onun yerini alabilmek için birbirini parçalamaya başlayacak!" Yarasını şefkatle sarmakta olan karısına baktı. "Çete dönemi kapanmak üzere ve ilk ölen babanı öldüren çete lideri olacak."

Ama Avatıf cevap vermedi. Hanaş'ın gözleri de kaygıyla parladı. Arif'in acıları o kadar şiddetliydi ki başını eline dayadı.

105

Ertesi sabah erken saatte birisi bodrum katının kapısını çaldı. Avatıf kapıyı açınca karşısında vekilharcın evinin bekçisi Yunis'i buldu. Avatıf onu kibarca selamladı ve içeriye davet etti, ama Yunis olduğu yerde kaldı.

"Vekilharç hazretleri acilen Arif'le görüşmek ister!"

Avatıf gidip Arif'e haber verdi. Bu muhteşem davet, başka şartlar altında ona doğal olarak vereceği zevkin çok azını verdi.

Kısa bir gecikmeden sonra Arif en iyi giysilerini giymiş olarak geldi; üzerinde beyaz bir cellabiye, başında alacalı bir sarık ve ayaklarında temiz deri terlikler vardı, ama bariz bir şekilde topalladığından bir değneğe dayanıyordu. Elini kaldırarak Yunis'e selam verdi. "İşte buradayım."

Bekçi önde, Arif arkada, yola koyuldular. Sokak baştan başa kedere teslim olmuştu. Herkesin gözlerinde endişe okunuyordu, ertesi günün getireceği felaketlerden korkar gibiydiler. Çete liderlerinin dalkavukları kahvehanelerde görüş alışverişinde bulunuyor, bu arada Sadullah'ın evinden ardı arkası kesilmeyen feryatlar ve ağıtlar geliyordu. Arif bekçinin peşinden vekilharcın evine girdi, yasemin çardaklarının gölgelediği geçitten geçerek terasa ulaştılar. Arif bu evle konak arasındaki benzerlikleri düşündü; iki ev birbirine o kadar çok benziyordu ki, tek farkın boyutları olduğuna karar verdi. Kendi kendine öfkeyle, *başkalarına değil, sadece sana yararı dokunursa onu taklit ediyorsun* diye düşündü. Bekçi Arif'in geldiğini haber vermek için önden yürüdü, sonra dönüp girmesini işaret etti. Arif büyük salona girince vekilharç Kadri'nin salonun karşı ucunda oturmuş onu beklediğini gördü. Ondan birkaç adım uzakta durdu, saygıyla eğildi. Vekilharç ilk bakışta uzun boylu ve yapılıydı, yüzü de kırmızı ve şişmandı. Arif'in selamına karşılık olarak gülümsediği zaman, muhteşem dış görünüşü ile

uyumsuz iğrenç sarı dişleri göründü. Arif'e divanda yanına oturmasını işaret etti, ama Arif en yakındaki sandalyeye oturdu. "Rahatsız olmayın, haşmetmeapları."

Ama vekilharç ısrarcı davrandı, divanı göstererek yarı nazik, yarı buyurur bir ses tonuyla, "Buraya otur, buraya," dedi.

Arif'e vekilharcın yanına oturmaktan başka seçenek kalmamıştı ama divanın diğer ucuna oturdu. Kendi kendine, *bu gizli bir iş olmalı*, dedi ve bekçinin salon kapısını kilitlediğini görünce bu düşüncesinin doğrulandığını hissetti. Saygılı bir şekilde sessiz kaldı, bu arada vekilharç sakince ona baktı, sonra da alçak bir sesle, ona bir sır verir gibi, "Arif, Sadullah'ı neden öldürdün?" diye sordu.

İki adamın gözleri birbirine kenetlendi. Arif eklemlerinin gücünü kaybettiğini hissetti, başı dönmeye başladı. Gelecek geçmiş haline geldi. Adamın kendinden emin bir şekilde ona baktığını gördü ve her şeyi bildiğinden hiçbir şüphesi kalmadı. Kaderine razı oldu. Kadri onu daha fazla beklemedi, yine konuştu ama bu sefer sesi daha sertti. "Korkma! Bu kadar korkuyordun madem, birisini öldürmeyi nasıl başardın? Kendine gel ve bana cevap ver. Bana gerçeği söyle, Sadullah'ı neden öldürdün?"

Arif sessizliğin sesinden nefret ettiği için konuştu ama ne söylediğinin pek farkında değildi. "Ben mi, efendim?"

"Seni piç kurusu! Saçmaladığımı mı sanıyorsun? Veya elimde kanıt olmadığını? Cevap ver bana. Onu neden öldürdün?"

Şaşkınlık ile umutsuzluk arasında bocalayan Arif boş boş etrafına bakındı.

Vekilharç bir kez daha konuştu, bu sefer sesi ölüm kadar soğuktu. "Buradan çıkış yok Arif. Dışarıdaki insanların senden haberi olsa, seni dişleriyle parçalar, kanını içerler."

Çete liderinin evinden feryatlar yükseldi. Arif'in bütün umutları kaybolup gitti. Ağzını açtı ama bir şey demedi.

"Sessiz kalmak en kolayı tabii," dedi vekilharç acımasızca. "Bu durumda seni dışarıdaki vahşilerin arasına atarım ve onlara, işte size Sadullah'ın katili, derim. Veya istersem, işte size Cebelavi'nin katili! derim. Cebelavi'nin!" diye haykırdı.

"Duvarların altından dehlizler kazıyorsun. İlkinde kaçtın, ikincisinde yakalandın. Peki ama, neden öldürüyorsun, Arif?"

"Ben masumum, haşmetmeapları, masumum!" dedi Arif çaresizlik içinde, ama amaçsızca ve neredeyse istemeden.

"Bu suçlamayı halkın önünde yapsam, kimse benden kanıt bile istemez," dedi vekilharç alaycı alaycı. "Sokağımızda dedikodu gerçektir, gerçek yargı demektir, yargı da ölümdür. Şimdi söyle bana, konağa neden saldırdın? Pekiyi Sadullah'ı neden öldürdün?"

Bu adam her şeyi biliyordu. Ama nasıl? Arif bunu bilmiyordu; ama adamın her şeyi bildiği kesindi. Yoksa sokakta bu kadar insan varken onu neden suçlasın?

"Bir şey mi çalacaktın?"

Arif gözlerini çaresizce kapadı, ama bir şey demedi.

"Bir şeyler söyle!" diye kızgınlıkla bağırdı vekilharç. "Seni yılan!"

"Haşmetmeapları..."

"Çoğu insandan daha iyi durumda olduğuna göre neden hırsızlık yapmak istiyorsun?"

"Şeytana uydum," dedi Arif umutsuzca, günah çıkartmak ister gibi.

Vekilharç muzafferane güldü, bu arada Arif de kendi kendine, *bu adam beni mahvetmeyi neden şu ana kadar erteledi* diye sordu. Onu böyle tuhaf şekilde çağıracağına neden sırrını çete liderlerinden biriyle paylaşmamıştı? Vekilharç ona eziyet etmek istercesine bir süre sustu, sonunda konuştu. "Çok tehlikeli bir adamsın!"

"Ben zavallı bir adamım."

"Seninki gibi, sopaları bile işe yaramaz hale getiren bir silaha sahip bir adamı zavallı mı saymalıyım?"

Bir ölü, gözlerini kaybettiği için ağlamaz. Durum bundan daha kötü olabilir miydi? Sihirbaz olan vekilharçtı, kendisi değil.

Vekilharç bir süre daha Arif'in çaresizliğinin tadını çıkardı, sonra konuşmaya devam etti. "Hizmetkârlarımdan birisi seni kovalamakta olan gruba katıldı ama onların biraz arkasındaydı, onun için senin silahından yara almadı. Seni tek başına, sessizce takip etti. Seni takip ettiğini fark etmedin. El-Darasa'da seni tanıdı ama sana saldırmadı, senin sürprizlerinden korktu. Hemen bana gelip olanları anlattı."

"Sizin dışınızda başka kimseyle konuşmuş mudur?" diye sordu Arif hiç düşünmeden.

"Sadık bir hizmetkârdır." Vekilharç gülümsedi. Sonra da anlamlı bir ses tonuyla, "Şimdi bana silahını anlat," diye ekledi.

Arif durumu daha iyi anlamaya başladı. *Bu adamın gözü benim hayatımdan daha değerli bir şeyde,* diye düşündü, ama hâlâ kendini tamamıyla çaresiz hissediyordu. Buradan bir çıkış yolu var mıydı?

"İnsanların düşündüğünden çok daha basit bir şey," dedi, yumuşak bir sesle.

Vekilharç gözlerini kıstı, kaşlarını çattı.

"İstersem hemen evini arattırabilirim, ama sana dikkat çekmekten kaçınıyorum. Beni anlıyor musun?" Biraz duraksadı. "Bana itaat ettiğin sürece başına bir şey gelmeyecek."

Konuşurken gözleri tehdit saçıyordu. Arif'in kalbi umutsuzluktan buz kesti. "Ne isterseniz yapacağım."

"Anlamaya başlamışsın, benim küçük sihirbazım. Eğer seni öldürmek isteseydim, şu anda köpekler seni sindiriyor olurdu." Boğazını temizledi. "Cebelavi ile Sadullah'ı konuştuğumuz yeter. Bana silahını anlat. Nedir bu silah?"

"Sihirli bir şişe," dedi Arif kurnazca.

"Anlat," dedi vekilharç, ona kuşkuyla bakarak.

Arif ilk defa kendini az da olsa güvende hissetti. "Sihrin dilinden sadece sihirbazlar anlar."

"Güvende olacağını temin etsem bile bana anlatamaz mısın?"

Arif içinden gülüyordu, ama ciddiyetle konuştu. "Gerçeği söylüyorum."

Adam bir süre yere baktı, sonra başını kaldırdı. "Bundan çok var mı sende?"

"Şu anda hiç yok."

"Seni yılan!" Vekilharç dudağını ısırdı.

"Gerçeği kendi gözlerinizle görmek için evimi arattırabilirsiniz," dedi Arif içtenlikle.

"Daha fazlasını yapabilir misin?"

"Tabii ki," dedi Arif, kendinden emin.

Vekilharç kollarını önünde kavuşturdu, heyecanlanmıştı, "Çok miktarda istiyorum," dedi.

"İstediğiniz kadar," dedi Arif.

Göz göze geldiler ve ilk defa birbirlerini anladılar.

"Haşmetmeapları, lanet çete liderlerinden kurtulmak istiyor," dedi Arif cesurca.

Adamın gözlerinde tıhaf bir bakış parladı, "Bana doğruyu söyle. Konağa neden saldırdın?" diye sordu.

"Sadece meraktan," dedi Arif masum bir sesle. "O sadık hizmetkârı öldürmek beni çok üzdü, ama kasıtlı yapmadım."

"Yaşlı adamın ölümüne yardımcı oldun!" dedi Kadri, gözlerinde kuşku vardı.

"Bunun için çok acı çektim," dedi Arif esefle.

Vekilharç omuzlarını silkti."Keşke hepimiz o kadar uzun yaşayabilsek."

Seni yaşlı, günahkâr, ikiyüzlü herif! Senin tek derdin vakıf diye düşündü Arif, ama sadece, "Allah size uzun ömür versin," dedi.

"Sadece meraktan mı yaptın?" diye sordu adam tekrar, kuşkuyla.

"Elbette."

"Peki Sadullah'ı neden öldürdün?"

"Çünkü size benziyorum. Bütün çete liderlerinden kurtulmak istiyorum."

Adam gülümsedi. "Çete liderleri derine kök salmış beladan başka bir şey değil!"

Ama aslında onlardan kötü oldukları için değil, vakıftan alıp götürdüklerinden dolayı nefret ediyorsun.

"Doğrudur, efendim."

"Hayal ettiğinden çok daha zengin olacaksın."

"Tek istediğim bu," dedi Arif kurnazlıkla.

"Bir hiç karşılığında uğraşıp didinmeyeceksin artık; benim korumam altında sihrinle uğraşabileceksin ve bütün ihtiyaçların karşılanacak," dedi vekilharç, halinden hoşnuttu.

106

Üçü de divanda oturdular. Arif başından geçenleri anlatırken Avatıf ile Hanaş onu dikkatle ve endişeyle dinlediler, korkuyorlardı. Arif, "Başka seçeneğimiz yok. Sadullah'ın cenazesi daha kaldırılmadı bile. Ya kabul ederiz ya da mahvoluruz," diyerek sözünü bitirdi.

"Veya buradan ayrılırız," dedi Avatıf.

"Onun casuslarından kaçış yoktur. Etrafımız onlarla çevrili."

"Burada kalırsak asla güvende olmayacağız."

Arif Avatıf'ı duymazdan geldi, kendi korkularına da aynı şekilde aldırış etmemek isterdi. Hanaş'a döndü. "Sana ne oldu? Bir şey demiyor musun?"

"Bu sokağa döndüğümüzde beklentimiz kısıtlıydı. O zamandan beri yaşanan değişimlerden, bu devasa beklentilerden sadece sen sorumlusun. Ben başından beri senin emellerine karşıydım, ama seni durdurmaya çalışmadım. Sana yardımcı oldum ve ben de yavaş yavaş ikna olmaya başladım. Sokağımızın kurtulması, her şeyin mükemmel olması zamanla benim de tek arzum haline geldi. Şimdi, sokağı korkutmak için korkunç bir aracın hazırlanacağı yeni bir planla bizi şaşırtıyorsun. Çete liderlerine karşı koyulabilsin, hatta öldürülsünler diye, karşı koyulamayacak, ortadan kaldırılamayacak bir araç!"

"Bundan sonra bir daha asla güvende olmayacağız," dedi Avatıf. "Vekilharç senden istediğini alacak, sonra da, şu anda çete liderlerine yaptığı gibi, bir hileyle de senden kurtulacak."

Arif bu söylenenlerle ikna olmuştu ama yine de konuyu düşünmeden edemiyordu. Kendi kendiyle tartışır gibi, yüksek sesle konuştu. "Onu sonsuza kadar sihrime bağımlı kılabilirim!"

"En iyi ihtimalle, onun yeni çete lideri olacaksın," dedi Avatıf.

"Evet," diye ona katıldı Hanaş. "Sopa yerine silah olarak şişe kullanan bir çete lideri. Vekilharcın senin hakkında ne düşüneceğini bilmek istiyorsan çete liderleriyle ilgili ne düşündüğünü hatırlarsın."

"Allah aşkına," diye onu tersledi Arif, "Sanki emelleri olan tek kişi benim de, siz ikiniz bir şey istemiyorsunuz. Ben, ikinizi mümin haline getiren imanım. O arka odada gecelerimi geçirdim, iki defa neredeyse öldürülüyordum, bütün bunları sadece sokağın iyiliği için yaptım. Kendi seçimimiz olmayan, zorla içine düştüğümüz bu durumu kabul etmiyorsanız, o zaman ne yapmamız gerektiğini siz söyleyin."

Arif öfkeli gözlerle onlara meydan okudu. Avatıf da, Hanaş da tek kelime söylemedi. Arif içinin ıstırapla burkulduğunu hissetti; bütün dünya onu boğan bir kâbus gibi göründü ona. Birdenbire bu ıstırabın, büyükbabasına acımasızca saldırısının intikamı olduğuna dair tuhaf bir duyguya kapıldı, bu düşünce ıstırabını ve üzüntüsünü büsbütün artırdı.

"Kaçalım buradan," diye yalvarırcasına fısıldadı Avatıf.

"Nasıl kaçabiliriz ki?" diye asabi asabi sordu Arif.

"Bilmiyorum! Ama Cebelavi'nin konağına girmenden daha zor olmayacak herhalde!"

Arif umutsuzca iç geçirdi, yas tutan birisinin sükûnetiyle konuştu. "Vekilharç şu anda bizi seyrediyor. Casusları bizi çepeçevre sarmıştır. Buradan nasıl kaçabiliriz ki?"

Sessizlik çöktü, hem de ne sessizlik! Sanki Cebelavi'nin yattığı mezarın sessizliğiydi.

"Gördünüz mü?" dedi Arif, oh olsun, dercesine. "Yenilgimizin bütün suçunu ben yüklenmek istemiyorum."

"Başka seçimimiz yok," dedi Hanaş, bir bahane bulmuş gibi. Sonra da heyecanla, "Gelecekte kaçmak için karşımıza bir fırsat çıkabilir," diye ekledi.

"Kim bilir!" dedi Arif, dalgındı. Arka odaya gitti, Hanaş da onu izledi. Uzun boyunlu şişeleri kum, cam parçaları ve başka şeylerle doldurmaya başladılar.

"Sihirli süreçlerin adımlarını gösteren semboller kararlaştırmalı, onları gizli, güvenli bir deftere kaydetmeliyiz ki ben ölürsem çalışmalarımız kaybolup gitmesin, deneylerimizin sonu olmasın. Sen de bu arada sihir öğrenmeye hazırsın umarım. Bizi nelerin beklediği konusunda hiçbir fikrimiz yok!"

Harıl harıl çalışmaya devam ettiler. Arif bir ara kardeşine baktı, onun kaşlarını çattığını gördü. Farkına varmamış gibi göründü, neşeyle konuştu. "Bu şişeler çete liderlerinin çaresine bakacak!"

"Ne bize ne de sokağa bir faydası dokunacak!" dedi Hanaş alçak sesle.

"Şairlerden ne öğrendin?" diye sordu Arif, bir yandan çalışmaya devam ederken. "Geçmişte Cebel, Rıfat ve Kasım gibi insanlar oldu. Gelecekte de neden onlar gibi insanlar olmasın?"

"Bazen senin de onlardan biri olduğunu sanırdım," diyerek iç geçirdi Hanaş.

Arif kısa ve kuru bir kahkaha attı. "Yenilgimden dolayı mı fikrini değiştirdin?"

Hanaş bir şey demedi.

"En azından bir açıdan onlar gibi olmayacağım. Onların bu sokakta müritleri vardı. Ama beni hiç kimse anlamıyor." Güldü. "Kasım söylediği tatlı bir sözle kendine birçok mürit kazanabiliyordu, ama benim bir kişiyi eğitmem ve o kişiyi bir mürit haline getirmem bile yıllar sürecek." Bir şişeyi doldurmayı tamamladı, tıkacını taktı ve hayranlıkla lambanın ışığına doğru tuttu. "Bugün bu şişeler cesur adamları korkutuyor ve yüzlerini kana buluyor. Yarın adam öldürebilirler. Sana dediğim gibi, sihrin sonu yok!"

107

Sokağımızın koruyucusu kim diye düşünmeye başladı insanlar, Sadullah mezarına konur konmaz. Her mahalle kendi adamının propagandasını yapmaya başladı. El Cebeller, Yusuf'un sokaktaki en güçlü çete lideri ve Cebelavi'nin en yakın akrabası olduğunu söyledi. El Rıfatlar sokağın tarihindeki en asil adamın kendilerinden çıktığını, Cebelavi tarafından kendi elleriyle, kendi konağına gömüldüğünü söyledi. El Kasımlar da kendi zaferlerini kendi çıkarları için değil, herkesin çıkarı için kullandıklarını, kendi adamlarının zamanında sokağa birlik, adalet ve kardeşliğin hâkim olduğunu söylediler. Her zaman olduğu gibi fikir ayrılıkları esrar tekkelerindeki fı-

sıldaşmalarla başladı, sonra açık havaya taşındı; tozlar uçuşmaya ve halk kendini korkunç bir felaket için hazırlamaya başladı. Çete liderlerinden hiçbiri kendi başına sokağa çıkmıyordu, akşamı bir kahvehanede veya esrar tekkelerinde geçirirlerse de etrafları, eli sopalı adamlarıyla çevrili oluyordu. Her şair kendi çete liderinin propagandasını yapıyordu. Dükkân sahipleri ve seyyar satıcılar surat asıyorlar, yüzleri karamsarlıklarını yansıtıyordu. Halk o kadar büyük endişe ve korku içindeydi ki, Cebelavi'nin ölümünü ve Sadullah'ın katledilmesini unutmuştu. Sebze satıcısı Ümmü Nebeviye o derece etkilenmişti ki düşüncesini avazı çıktığı kadar, "Hayat cehennem! Asıl talihliler ölmüş olanlar!" diye bağırarak belirtmişti.

Bir gece, Cebel'de bir damdan güçlü bir ses duyuldu. "Ey mahallemizin çocukları, dinleyin, gelin beraber düşünelim. Cebel bu sokağın en eski mahallesi, Cebel de bu sokaktan çıkan ilk büyük adamdı. Yusuf'u sokağınızın koruyucusu olarak kabul etmenizde utanılacak bir şey yok."

El Rıfat ve El Kasım mahallelerinden yüksek sesli, alaycı cevaplarla birlikte lanetler ve hakaretler duyuldu, kısa sürede binaların önünde çocuklar toplanmaya ve şarkı söylemeye başladı.

Yusuf, Yusuf, seni küçük bit
Sana kim dedi öyle yap diye?

İnsanların yüreklerini giderek daha koyu bir öfke sardı. Felaketi geciktiren tek şey, üç taraftan da kan akacak olmasıydı; ya iki mahallenin birleşmesi ya da taraflardan birinin çekilmesi gerekiyordu. Olaylar sokaktan uzak bir yerde gelişmeye başladı. Biri Cebelli, diğeri Kasımlı iki seyyar satıcı Beyt el-Kadı'da karşılaştı, yumruk yumruğa şiddetli bir kavgaya tutuştu; Kasımlı adam dişlerini, Cebelli adam da bir gözünü kaybetti. Sultan Hamamı'ndaki havuzda Cebelli, Rıfatlı ve Kasımlı kadınlar arasında bir kavga koptu, hepsi anadan doğmaydı. Birbirlerinin yanaklarına tırnaklarını, bacaklarına ve göbeklerine de dişlerini geçirdiler; saçlarını çektiler, maşrapa, ponza taşı, masaj kesesi ve sabun kalıpları fırlattılar. Mücadelenin sonucunda iki kadın bayıldı, birisi düşük yaptı, sayısız vücuttan kanlar aktı. Aynı gün öğleden sonra, kavgaya

katılanlar sokaklarına döndükten sonra, damlarda yine kavga çıktı, bu sefer taşlar fırlatıldı, en ağza alınmaz küfürler savruldu. Gökyüzü kısa sürede her türlü uçan nesneyle doldu, çığlıklar bulutların arasında yankılandı. Sonra vekilharçtan gelen bir haberci gizlice Cebel'in çete lideri Yusuf'la görüştü ve onu vekilharçla toplantıya çağırdı. Çete lideri, hiç kimsenin bu toplantıdan haberi olmaması için elinden geleni yaptı. Vekilharç onu nezaketle karşıladı ve ondan, malikânesinin yanı başında yer alan mahallesindeki halkın korkularını dindirmesi için elinden geleni yapmasını istedi. Yusuf'u uğurlarken, bir daha görüştüklerinde kendisini sokağın tek çete lideri olarak görmeyi umduğunu söyledi! Yusuf vekilharcın evinden ayrıldığında bu apaçık destek gösterisi karşısında kendini sarhoş hissediyordu, en üst makamın kendisine ait olacağına kesinlikle inanıyordu. Kendi bölgesini hizaya getirmesi zaman almadı. Halkı, gelecekte sahip olacakları statü ve prestij konusunda fısıldaşmaya başladı. Haber mahallelerinden çıkıp sokağın geri kalan kısmına yayıldı, insanların hayal gücü aldı başını gitti. Bundan sadece birkaç gün sonra Agag ile Santuri gizlice bir araya geldiler, Yusuf'u durdurup zaferden sonra kimin en üst rütbeli çete lideri olacağı konusunda kura çekmek için anlaşmaya vardılar. Ertesi gün şafakla birlikte el Kasım ve el Rıfat'ın adamları el Cebel'e saldırdılar. Çaresiz kalan el Cebel mahallesi üstün güce teslim oldu. Planlanan kura için bir gün belirlendi; o gün, öğleden sonra, Kasımlı ve Rıfatlı kadın erkek, herkes aceleyle sokağın ucundaki konağa yöneldi. Kalabalıklar güneyde vekilharcın evinden, kuzeyde kurayı kazanacak çete liderine ait olacak çete karargâhına kadar uzanıyordu. Santuri kendi çetesi, Agag da kendi çetesi ile geldi, herkes onurlu ve barışçıl bir şekilde selamlaştı.

Agag ile Santuri herkesin önünde kucaklaştılar, Agag herkesin duyacağı şekilde yüksek sesle konuştu. "Sen ve ben kardeşiz, ne olursa olsun, daima kardeş olacağız."

"Daima, birlikten güç doğar!" diye hararetle ona katıldı Santuri.

İki mahalle halkı karşılıklı duruyordu, aralarında konağın bahçe kapısının önündeki açık alan vardı. Biri Kasımlı, diğeri Rıfatlı iki adam ellerinde küçük, katlı kâğıt parçalarıyla dolu bir sepetle ortaya çıktı. Sepeti açık alanın ortasına bıraktılar, sonra ikisi de

kendi taraflarına çekildi. Agag'ın sembolünün çekiç, Santuri'nin sembolünün de satır olduğu duyuruldu; katlı kâğıt parçaları bu sembollerin minyatür örnekleriyle doluydu. Küçük bir çocuk getirildi ve gözleri bağlandı; kurayı bu çocuk çekecekti. Gerilim dolu sessizlik içinde çocuk elini uzattı, bir kağıt parçası alarak elini geri çekti. Gözleri hâlâ bağlı olan çocuk kağıdı açtı, içindekini çıkardı ve kaldırıp etrafa gösterdi.

"Satır! Satır!" diye bağırdı el Kasımlılar.

Santuri elini Agag'a uzattı, Agag da elini sıkıp gülümsedi.

"Allah sokağımızın koruyucusu Santuri'ye uzun ömür versin!" diye haykırdı herkes.

El Rıfat kalabalığından birisi çıktı, kollarını açarak Santuri'ye yaklaştı. Santuri de adama sarılmak için kollarını açtı, ama adam yıldırım gibi bir bıçak çıkardı ortaya ve onu Santuri'nin kalbine soktu. Santuri yüzüstü yere yığıldı, ölmüştü. Bir an herkes şoka uğradı, ama sonra çığlıklar, tehditler ve öfkenin peşinden iki mahalle arasında kanlı bir savaş koptu. Ancak el Kasımlar'ın hiçbiri Agag'a dayanamadığı için kısa süre içinde yüreklerini yenilgi korkusu sardı; bazıları öldü, bazıları geri çekildi ve akşam olmadan sokağın tamamı Agag'a ait oldu. El Kasım mahallesinden feryatlar yükseliyor, Al Rıfat ise neşe dolu zılgıtlarla çınlıyordu, insanlar sokak ortasında, koruyucularının, sokağın tamamının koruyucusu Agag'ın ardında oynuyordu.

Zılgıtların arasından bir ses yükseldi. "Şşş! Dinleyin! Dinleyin, sizi koyunlar!"

Halk şaşkınlık içinde sesin geldiği yere baktı ve vekilharcın bekçisi Yunis'i, ardında da adamlarının ortasındaki vekilharcı gördü. Agag topluluğa doğru yürüdü, "Hizmetkârınız Agag, sokağın koruyucusu ve hizmetkârınız!" dedi.

Vekilharç soğuk soğuk Agag'a baktı. Kalabalığa ürkütücü bir sessizlik çöktü.

"Agag," dedi vekilharç, onu aşağılayarak, "bu sokağı çete liderlerinin veya çetelerin yönetmesini istemiyorum!"

Rıfat halkı şaşkına döndü. Yüzlerindeki zafer ve mutluluk gülümsemeleri söndü.

"Haşmetmeapları ne demek istiyor?" diye hayretle sordu Agag.

Vekilharç açık seçik, kararlılıkla konuştu. "Çete yönetimi istemiyoruz, tek bir çete lideri bile istemiyoruz. Bu sokak barış içinde yaşasın istiyoruz."

"Barış mı?" diye konuştu Agag, alay edercesine.

Vekilharç ona acımasız bir bakış fırlattı, ama Agag ona tehditkâr bir sesle, "Sizi kim koruyacak?" diye sordu.

Hizmetkârlar tarafından fırlatılan şişeler Agag'la adamlarının üzerine dolu gibi düştü, patlamalardan duvarlar sallandı. Kum ve cam parçaları adamların yüzlerini ve vücutlarını yaraladı, oluk oluk kan akmaya başladı. Tavukların bir akbabanın saldırısına uğraması gibi, insanlar da dehşetin saldırısına uğradılar, akıllarını kaybettiler, bacaklarında derman kalmadı. Agag ile adamları yığılıp kaldı, hizmetkârlar da işlerini bitirdi. Rıfat'tan gelen çığlıklar daha da yükseldi, bu arada Cebel ile Kasım mahalleleri sevinç tezahüratıyla çınladı.

Yunis sokağın ortasına geçerek sessiz olunmasını işaret etti, herkes susunca onlara bağırarak seslendi. "Ey sokak halkı! Allah uzun ömür versin, vekilharç hazretleri sayesinde mutluluk ve barış sizindir! Bundan sonra hiçbir çete size zulüm etmeyecek, paranızı almayacaktır!"

Halkın tezahüratı göklere yükseldi.

108

Arif ile ailesi o gece Rıfat'taki bodrum katından konağın sağ tarafındaki çete karargâhına taşındı. Vekilharç böyle emretmişti, itaat etmemek olmazdı. Kendilerini rüya gibi bir evde buldular. Harika bahçesi, zarif koridorları ve terası, ikinci kattaki yatak odalarını, oturma odalarını, yemek odasını, her duvarı ve köşe bucağı tavuk kümesleri, tavşan kafesleri ve güvercinliklerle dolu olan damı dolaştılar. Hayatlarında ilk defa harika giysiler giydiler, şahane kokularla dolu tatlı bir havayı içlerine çektiler.

"Burası konağın minyatür hali," dedi Arif. "Ama sırları yok."

"Peki ya senin sihrin?" diye sordu Hanaş. "O, sır sayılmaz mı?"

"Böyle bir yeri kimse hayalinde bile göremez," dedi, gözleri kocaman açılmış olan Avatıf.

Üçü de farklı görünüyor, farklı kokuyordu, ciltlerinin rengi bile daha güzeldi. Oraya yerleşir yerleşmez, kadınlardan ve erkeklerden oluşan bir topluluk onları görmeye geldi; birincisi bekçi olduğunu söyledi, ikincisi aşçı, üçüncüsü bahçıvan, dördüncüsü de kümes sorumlusu. Diğerleri hizmetkârdı.

Arif şaşkınlığa uğradı. "Buraya gelmenizi kim söyledi?"

"Vekilharç hazretleri," dedi bekçi, diğerlerinin adına konuşarak.

Bundan kısa bir süre sonra Arif vekilharcın huzuruna çağrıldı. Kabul salonundaki ayrı bir bölümde yan yana oturduklarında önce Kadri konuştu. "Sık sık bir araya geleceğiz Arif. Umarım seni buraya çağırdığım için rahatsız olmamışsındır."

Aslında Arif bu toplantıdan, bu yerden ve bu adamdan çok rahatsız olmuştu, ama gülümsedi. "Sizi gördüğüme sevindim," dedi.

"Senin sihrin hepimizi sevindirdi. Evi beğendin mi?"

"Ev, bir rüyadan da öte," dedi Arif çekinerek. "Hele de bizim gibi yoksulların rüyalarından. Bugün her çeşit hizmetkâr işbaşı yaptı!"

"Onlar benim adamlarım," dedi vekilharç, Arif'in yüzüne ısrarla bakarak. "Onları ben gönderdim sana, hizmet etmeleri ve seni korumaları için."

"Korumaları için mi?"

Kadri güldü. "Evet. Senin buraya taşınmanın bütün sokak tarafından konuşulduğunu bilmiyor musun? Herkes, sihirli şişeleri yapan o, diye konuşuyor. Çete liderlerinin aileleri intikam istiyor bildiğin gibi ve herkes kıskançlıktan ölüyor. Bütün bunları düşünürsen, dört bir tarafında tehlikeler var. Sana kimseye güvenmemeni, evden dışarı yalnız başına çıkmamanı veya evden fazla uzaklaşmamanı tavsiye ederim."

Arif kaşlarını çattı. Bu durumda etrafı öfke ve nefretle çevrili bir tutsaktan başka neydi ki?

"Korkma, ama. Adamlarım hep çevrende olacak. İstediğin hayatın tadını çıkar, istersen kendi evinde, istersen burada, benim evimde. Çölle gecekondular dışında kaçırdığın neyin var ki? Unutma, sokak halkı, Agag'ı öldüren silahın Sadullah'ı da öldürdüğünü, Sadullah'ın evine giren katilin de ondan önce aynı şekilde konağa girdiğini söylüyor. Yani aynı kişinin Agag'ı, Sadullah'ı ve Cebelavi'yi öldürdüğü ve o kişinin sihirbaz Arif olduğu konuşuluyor."

"Bu, bir lanet!" diye titreyerek bağırdı Arif.

"Benim korumam altında olduğun, etrafında da benim hizmetkârlarım olduğu sürece endişe etmene gerek yok."

Seni alçak, beni hapsettin. Sihri istememin tek nedeni, senin gibi insanlardan kurtulmak içindi, sana hizmet etmek için değil. Sevdiğim ve korumak istediğim insanlar şimdi benden nefret ediyor, hatta içlerinden birisi beni öldürebilir.

"Çete liderlerinin vakıf üzerindeki payını halka dağıtırsanız her ikimizi de severler!"

Kadri horgörüyle güldü. "O zaman çete liderlerinden neden kurtulduk?" diye sordu. Arif'e soğuk soğuk baktı. "Onları memnun etmenin bir yolunu mu arıyorsun? Unut gitsin. Benim gibi, başkalarının senden nefret etmesine alış ve gerçek güvenliğinin benim senden memnun kalmama bağlı olduğunu unutma."

"Hizmetkârınızım, hizmetkârınız olmaya devam edeceğim," dedi Arif çaresizce.

Vekilharç tavandaki süslemelere hayranlıkla bakar gibi yaptı, sonra gözlerini indirdi. "Yeni hayatından aldığın tadın sihre zaman ayırmanı engellemediğini umarım."

Arif vekilharcın sözlerini başıyla tasdik etti.

"Ve mümkün olduğu kadar çok sihirli şişe yaptığını umuyorum!"

"Şu anda elimizde olanlardan daha fazlasına ihtiyacınız yok," dedi Arif, ihtiyatla.

Kadri sinirlenmesini gülümseyerek gizlemeye çalıştı. "Elde çok sayıda bulundurmak daha akıllıca olmaz mı?"

Arif cevap vermedi. İçi umutsuzlukla dolmuştu. Sıra ona bu kadar çabuk mu gelmişti? Birden konuşmaya başladı. "Haşmetmeapları, eğer burada kalmam sizin için sorun yaratıyorsa, bırakın gideyim, bir daha buraya dönmeyeyim."

"Ne dedin?" diye sordu adam, şaşkındı.

Arif ona açık yüreklilikle baktı. "Hayatımın bana duyduğunuz ihtiyaca bağlı olduğunu biliyorum."

"Senin zekânı hafife aldığımı sanma," dedi Kadri, neşesiz bir kahkahayla. "Mantıklı bir şekilde düşündüğünü de kabul etmem lazım. Ama sana olan ihtiyacımın şişelerle sınırlı olduğuna nasıl inanabilirsin? Senin sihrin başka şeylere de kadirdir değil mi?"

Arif, ciddileşen tavrıyla, sözüne kaldığı yerden devam etti. "Sizin için yaptığım hizmetlerin sırrını etrafa yayanların sizin adamlarınız olduğundan eminim. Ama siz de, yaşamak için bana ihtiyacınız olduğunu unutmayın."

Vekilharç tehditkâr bir şekilde kaşlarını çattı, ama Arif sözlerine ara vermeden devam etti. "Çete liderleriniz yok artık. Tek gücünüz bu şişelere bağlı ve bir şeyleri değiştirecek miktarda yok bunlardan elinizde. Ben bugün ölürsem, siz de beni ya yarın ya da ertesi günü izlersiniz."

Vekilharç yırtıcı bir hayvan gibi eğildi ona doğru, sonra aniden elleriyle onun boynunu kavradı, bedeni titremeye başlayana dek sıktı. Sonra birden onu bıraktı, yüzünde nefret dolu bir gülümsemeyle tekrar arkasına yaslandı. "Senin şu küstah dilin bana neler yaptırdı, bak hele! Kavga etmek için bir nedenimiz yok bizim. Biz zaferin tadını çıkarabilir, barış içinde yaşayabiliriz."

Arif geçirdiği şoktan kurtulmak için derin derin nefes alıyordu, bu arada adam konuşmaya devam etti. "Senin hayatına son vereceğim diye korkma. Senin hayatını kendi hayatımmış gibi koruyacağım. Dünyanın tadını çıkar, ama sihrini de unutma ki meyvelerini beraber toplayalım. Ve bil ki, birimiz diğerine ihanet ederse, kendine de ihanet etmiş olur."

Arif yeni evde bu konuşmayı anlatırken Avatıf da, Hanaş da kaşlarını çattılar. Üçünün de bu yeni hayatlarında gerçek anlamda güvenlikten yoksun oldukları anlaşılıyordu. Ama en lezzetli yemeklerle ve yıllanmış şarapla donatılmış harika bir masaya ye-

meğe oturunca endişelerinin nedenini unuttular. Arif'in ilk defa yüksek sesle güldüğü duyuldu, Hanaş'ın vücudu da neşeyle sarsıldı. Hayatlarını içinde bulundukları şartlara uyarladılar. Salonun arkasında sihir için hazırladıkları odada beraber çalışmaya koyuldular. Arif kararlaştırdıkları sembolleri büyük bir özenle, sadece ikisinin bildikleri bir deftere yazıyordu. Bir defasında, beraberce çalışırlarken, Hanaş ona, "Birer tutsak haline geldik!" dedi.

"Sesini alçalt," diye onu uyardı Arif. "Yerin kulağı var."

Hanaş nefretle kapıya doğru baktı, sesini kısarak, "Onun bilmediği bir silah yapamaz mısın, ondan kurtulalım diye?" diye fısıldadı.

"Bu kadar hizmetkâr varken öyle bir şeyi gizlice deneyemeyiz," diye tersledi onu Arif. "Vekilharç yaptığımız her şeyi biliyor. Ondan kurtulursak da, kanımızı isteyen sokak halkından kendimizi koruyamayız, bizi haklarlar."

"O zaman niye böyle harıl harıl çalışıyorsun?"

"Çünkü bu iş sahip olduğum tek şey," diyerek içini çekti Arif.

Akşama doğru vekilharcın evine gidiyordu, vekilharç da onu misafir edip içki sunuyordu. Eve döndüğünde de Hanaş ona bahçede veya ahşap kafeslerin ardındaki odada biraz esrar hazırlamış oluyordu, birlikte içiyorlardı. Arif daha önce hiç esrar içmemişti, ama bu alışkanlığa uydu çünkü sıkıntıdan patlar hale gelmişti. Avatıf bile böyle şeyleri öğrenmeye başladı. Hepsinin sıkıntılarını, korkularını, çaresizliklerini, karamsar suçluluk duygularıyla beraber, geçmişteki büyük umutlarını unutmaları gerekiyordu. Bütün bunlara rağmen, erkeklerin işi vardı ama Avatıf'ın hiç işi yoktu. Kusana kadar yemek yiyor, yatmaktan yorulana kadar uyuyordu; bahçede saatler geçiriyor, güzelliğinin tadını çıkarıyor, Edhem'in özlemini çektiği şeylerle şımartıldığını düşünüyordu. Ama bu çok sıkıcıydı! İnsan kendini mutsuz edecek derecede nasıl isteyebilirdi böyle bir şeyi? Belki de hapishane olmasa, etrafı düşmanlarla ve nefretle çevrili olmasa çok güzel bir şey olabilirdi. Ama burası yine de bir hapishane olurdu, etrafı nefretle çevriliydi, esrarlı nargile dışında bir kaçış yoktu. Bir defasında Arif vekilharcın evinden geç saate kadar dönmemişti, Avatıf da onu bahçede beklemeye karar vermişti. Gece, deve sürücüsü ta-

rafından güdülen bir kervan gibi ayın peşinden ilerlemişti. Avatıf dalların rüzgârdaki ezgisini ve kurbağaların vıraklamasını dinliyordu. Dış kapının açıldığını duydu, Arif'i karşılamak için ayağa kalktı, ama bodrum tarafından gelen bir kumaş hışırtısı dikkatini çekti. Bulunduğu yerden bir hizmetçi kızın ay ışığında, Avatıf'ı fark etmeden, kapıya yaklaştığını gördü. Arif sendeleyerek içeri geldi. Hizmetçi kız terastan ayrılan duvara döndü, Arif de onu izledi ve Avatıf onların duvarın gölgesinde, ay ışığından gizlenerek buluştuğunu gördü.

109

Cebelavi Sokağı'nda yaşayan herhangi bir kadının yapacağı gibi Avatıf da köpürdü, birbirlerine sarılmış ikiliye bir dişi aslan gibi saldırdı. Arif'in başına bir yumruk attı, Arif sersemleyerek sendeledi, sonra dengesini kaybedip yere düştü. Avatıf tırnaklarını hizmetçi kızın boynuna batırdı, kızın çığlıkları gecenin sessizliğini yırtana dek başına vurup durdu. Önce Hanaş, ardından da çeşitli hizmetkârlar koşarak geldi, ama Hanaş olanları öğrenince hizmetkârları gönderdi, mümkün olduğunca incitmeden, ustalıkla iki kadının arasına girdi. Beddua, hakaret ve küfür yağdıran Avatıf'ı eve sokmayı başardı. Arif, ahşap kafeslerin ardındaki, çöle bakan odaya çıktı, orada, esrar tekkesinde yapayalnız bir mindere çöktü. Bacaklarını uzattı, yarı kendinden geçmiş halde başını duvara dayadı. Kısa süre sonra Hanaş yanına geldi, sessizlik içinde karşısına, nargilenin diğer tarafına oturdu. Arif'e kısa bir bakış attı, sonra tekrar yere baktı, nihayet sessizliği böldü. "Böyle olacağı belliydi."

İki göz utanç içinde, kaçamak bir şekilde ona baktı. "Ateşi yaksana!"

Sabahın erken saatlerine kadar odada kaldılar. Hizmetkâr gitti, yerine yenisi geldi. Avatıf, birbirinin ardı sıra gelişen bu hataların, etrafındaki atmosferden kaynaklandığını düşündü. Kuşkuları doğrultusunda, kocasının yaptığı her şeyde fesatlık arayıp ken-

di hayatını cehenneme çevirdi. Bu tehlikeli hapishanede sahip olduğu tek teselliyi kaybetmişti. Burası kendisinin, veya kocasının evi değildi. Burası gündüz hapishane, gece de kerhaneydi. Sevdiği Arif nereye gitmişti? Santuri'ye meydan okuyarak onunla evlenen, sokak için birden fazla kez ölüm tehlikesi atlatan, hatta kendisinin bile şairlerin övdüğü türden birisi sandığı Arif neredeydi? Bugün Kadri veya Sadullah'tan hiçbir farkı olmayan, lanet bir alçaktan başka bir şey değildi. Onunla geçirdiği hayat çekilmez bir eziyet, uykusunu kaçıran bir korku haline gelmişti. Bir gece Arif vekilharcın evinden döndüğünde Avatıf'ı evde bulamadı. Bekçi Avatıf'ın akşamın erken saatlerinde evden ayrıldığına, ama geri gelmediğine yemin etti.

"Nereye gitti?" diye sordu Arif. Nefesi şarap kokuyordu.

"Sokağa," dedi Hanaş endişeyle. "Eski komşusu, reçel satıcısı Ümmü Zanfil'e gitti."

"Sokak halkının dediği gibi; hiçbir kadın tatlılıkla kazanılmaz. O, pişman olup geri dönene kadar hiçbir şey yapmayacağım."

Ama Avatıf geri gelmedi. On gün geçti, sonra Arif bir gece, kimsenin haberi olmadan Ümmü Zanfil'i ziyaret etmeye karar verdi. Kararlaştırdığı saatte, ardında Hanaş'la evden sessizce çıktı. Birkaç adım gittikten sonra arkalarında ayak sesleri duydular. Arkalarına döndüklerinde hizmetkârlardan ikisini gördüler.

"Eve geri dönün," dedi Arif onlara.

"Haşmetmeaplarının emriyle sizi koruyoruz," diye cevap verdi bir tanesi.

Arif öfkeye kapıldı ama başka bir şey demedi. El Kasım mahallesinde eski bir binaya yöneldiler, Ümmü Zanfil'in odasının bulunduğu en üst kata çıktılar. Arif kapıyı çalınca açan Avatıf'ın kendisi oldu, gözleri uykuluydu. Elindeki küçük lambanın ışığında Arif'i görünce yüzünü ekşitip geri çekildi, ama Arif onu izleyip kapıyı arkasından kapadı. Bu arada odanın bir köşesinde uyuyan Ümmü Zanfil uyandı, şaşkınlıkla misafire bakakaldı.

"Burada ne yapıyorsun? Ne istiyorsun? O harika evine geri git," dedi Avatıf sert bir sesle.

"Sihirbaz Arif!" diye endişeyle fısıldadı Ümmü Zanfil, Arif'in yüzüne gözlerini dikerek.

"Kendine gel. Bana geri dön," dedi Arif karısına, şaşkın kadını tamamıyla görmezden gelerek.

"Senin o hapishanene geri dönmeyeceğim," dedi Avatıf hararetle. "Bu odada bulduğum huzuru orada asla bulamam."

"Ama sen karımsın."

"Oradaki öteki karılarının nesi var?" dedi Avatıf, sesini yükselterek.

"Bırak uyusun, yarın sabah gel," diye yakındı Ümmü Zanfil.

Arif kadına dik dik baktı ancak bir şey demedi, sonra tekrar karısına döndü. "Her insan hata yapar."

"Sen koca bir hatadan başka bir şey değilsin," diye onu tersledi Avatıf.

Arif ona biraz daha yaklaştı, bütün şefkatiyle, "Avatıf. Sensiz olmuyor," dedi.

"Ama benim seninle işim bitti!"

"Sarhoşken yaptığım tek bir hata için mi beni bıraktın?"

Avatıf sıçradı. "Sarhoş olduğun bahanesini öne sürme sakın. Senin hayatının tamamı koca bir hata, hayatını haklı çıkarmak için düzinelerce bahane bulman gerekir. Senin hayatında benim için bela ve ıstıraptan başka bir şey yok."

"Ama en azından bu odada yaşamaktan iyidir!"

Avatıf acı acı gülümsedi. "Kim bilir? Hapishane gardiyanların nasıl oldu da bana gelmene izin verdiler, söyler misin?"

"Avatıf!"

"Esnemekten ve yüce sihirbaz kocamın kız arkadaşlarıyla sohbet etmekten başka bir şey yapmadığım o eve geri gitmeyeceğim!"

Arif onu ısrarcılığından nafile vazgeçirmeye çalıştı. Avatıf onun şefkatine inatla, öfkesine öfkeyle, hakaretlerine de hakaretle cevap verdi. Arif çaresizlik içinde onu orada bıraktı, ardında Hanaş ve iki hizmetkârıyla eve döndü.

"Ne yapacaksın?" diye sordu ona Hanaş.

"Her gün ne yapıyorsak onu," dedi Arif, isteksiz ve dargın bir sesle.

Vekilharç Kadri ona, "Karınla ilgili bir haber var mı?" diye sordu.

"Allah sizi korusun, bir katır kadar inatçı" dedi Arif, vekilharcın yanına oturarak.

"Bir kadını dert etme kendine, ondan iyisi var," dedi vekilharç kibirle. Arif'e sert sert baktı. "Karın işinin sırlarını biliyor mu?"

Buna cevap olarak Arif de kuşkuyla baktı ona. "Sihri sihirbaz dışında hiç kimse bilemez!"

"Korkarım ki..."

"Gölgesi bile olmayan bir şeyden korkmayın." Uzun bir sessizlik oldu, derken Arif endişeyle, "Hayatta olduğum sürece ona zarar veremezsiniz!" dedi.

Vekilharç öfkesini bastırdı, gülümsedi ve ağzına kadar dolu iki bardağı davetkâr bir şekilde göstererek, "Birinin ona zarar vereceğini nereden çıkardın?" dedi.

110

Kadri Arif ile dostluğunu ilerletip ona güvenmeye başlayınca, onu, genelde gece yarısı başlayan özel eğlencelerine davet etmeye başladı. Arif büyük salonda, her tür lezzetli yemeğin ve en güzel şarapların sunulduğu tuhaf bir davete katıldı; burada güzel kadınlar çırılçıplak dans ediyordu, Arif, bir yandan içkiden, bir yandan gördüklerinden neredeyse aklını kaybetti. O gece vekilharcın sefahatinin, vahşi bir hayvan gibi, her türlü sınırı aştığını gördü. Sonra vekilharç onu bahçede, ay ışığının yansıdığı bir dereyle çevrili olan gür yapraklı bir çardak altında bir davete çağırdı. Şarap ve meyvenin yanı sıra, biri mangal, biri de nargile için iki tane de çok güzel hizmetçi kız vardı. Gecenin hafif esintisi çiçeklerin rayihası, utların ezgisi ve şarkıcıların sesiyle yüklüydü.

Bahçede nane kadar taze karanfiller
Esrar çeken erkek adamları teskin eder.

Dolunaydı, dut ağacının bol yapraklı bir dalı rüzgârda eğildiği zaman ayın mükemmelliği görünüyordu, dal hareketsiz kaldığı zaman da ışığı dalların ve yaprakların arasından parlıyordu.

Kızın elindeki nargilenin kokusu Arif'in başını yörüngesinde dolanıp duran bir yıldız kadar döndürdü. "Allah Edhem'e rahmet eylesin," dedi.

"Allah İdris'e de rahmet eylesin," dedi vekilharç, gülümseyerek. "Neden düşündün onu?"

"Burada böyle oturunca..."

"Edhem hayal kurmayı çok severdi, ama onun hayalleri, Cebelavi'nin kafasına soktuklarıydı." Güldü. "Yaşlanmaktan kurtardığın Cebelavi!"

Arif'in yüreği burkuldu, mutluluğu söndü. Üzüntüyle, "Ben hayatımda cani bir çete lideri dışında hiç kimseyi öldürmedim," diye mırıldandı.

"Cebelavi'nin hizmetkârı ne oldu peki?"

"Onu öldürmek zorunda kaldım."

"Arif," diye onunla alay etti Kadri, "sen bir korkaksın".

Arif dalların arasından görünen aya dikti gözlerini, uyuşturucu partisini ut ezgilerine bıraktı, sonra da bir parça esrarı sıkıştıran güzel hizmetkâr kızın eline kaçamak bir bakış attı.

"Nerelere gittin?" diye ona seslendi vekilharç.

Arif ona dönerek gülümsedi. "Akşamları genellikle yalnız mısınızdır?"

"Burada akşamı beraber geçirmeye değecek kimse yok."

"Benim de Hanaş dışında kimsem yok."

"Yeterince esrar çekersen, yalnız olmak sorun olmaktan çıkar," dedi Kadri küçümseyerek.

Arif bir an duraksadı, sonra konuştu. "Biz bir hapishanede değil miyiz, haşmetmeapları?"

"Ne istiyorsun sen?" diye atıldı adam. "Çevremizde hep bizden nefret eden insanlar var!"

Arif Avatıf'ın, Ümmü Zanfil'in odasını evine tercih ettiğine dair söylediklerini hatırladı ve iç geçirdi. "Nasıl bir lanet bu?"

"Dikkatli ol, yoksa eğlencemizi bozacaksın."

"Hayat sonsuza kadar eğlence olsun," dedi Arif, nargileye uzanarak.

"Sonsuza kadar mı?" diye güldü Kadri. "Senin sihrinle, hayatımız boyunca genç olarak tek bir nefes alabilsek yeter!" Gecenin

nemli havasının yumuşattığı bahçe kokusunu içine çekti. "İyi ki Arif işe yarıyor," dedi.

Vekilharç nargileyi güzel kıza uzattı, ay ışığında gümüş renkli, yoğun bir duman çıkardı. "Neden yaşlanıyoruz?" diye esefle sordu. "En leziz yemekleri yeriz, en harika içkileri içeriz, en iyi hayatı yaşarız, ama zamanı gelince yaşlılık fark ettirmeden çıkar gelir. Hiçbir şey durduramaz onu. Güneş gibi, ay gibi sanki."

"Ama Arif'in hapları yaşlılığın soğukluğuna sıcaklık verir!"

"Senin yapamadığın bir şey var ama."

"Nedir o, efendim?"

Vekilharç ay ışığında kederli görünüyordu. "En çok nefret ettiğin şey nedir?"

İçinde yaşadığı hapishane olabilirdi, çevresindeki nefret veya gerçekleştiremediği amacı. "Gençliğimi kaybetmek."

"Hayır, sen o konuda endişelenmiyorsun."

"Neden olmasın, üstelik karım da bana kızgın."

"O kızmak için daima bir neden bulacaktır."

Rüzgâr güçlendi, dalların hışırtısı arttı ve mangaldaki kömürler yanıp söndü.

"Neden ölürüz, Arif?"

Arif ona hüzünle baktı ama bir şey demedi.

"Cebelavi bile öldü," diye devam etti vekilharç.

Yüreği iğneyle deşiliyordu sanki, ama Arif konuşmayı başardı. "Hepimiz ölümlüyüz, ölümlülerin çocuklarıyız."

"Söylediklerini bana hatırlatmana gerek yok," diye onu tersledi vekilharç.

"Allah size uzun ömür versin, efendim."

"Uzun olsun, kısa olsun, sonu yine de kurtların, çıyanların arasında, mezarda olacak."

"Düşüncelerinizin eğlencenizi bozmasına izin vermeyin," dedi Arif.

"Ölüm fikrini asla kendimden uzaklaştıramıyorum. Ölüm, ölüm, hep ölüm. Her an, herhangi bir nedenle veya hiçbir nedeni olmadan gelebilir. Cebelavi nerede? Şairlerin şarkılarında konu aldığı adamlar nerede? Bu, gerçekleşmemesi gereken bir ölümdü."

Arif adamın solgun yüzüne ve korkusunu yansıtan gözlerine baktı. Ruh hali bulundukları yere tamamıyla zıttı. "Önemli olan şey, hayatın olması gerektiği gibi olması," dedi nazikçe.

Kadri eliyle kızgın bir hareket yaptı, keyiflerini öldüren bir sertlikle konuştu. "Hayat, olması gerektiği gibi, hatta daha iyi. Hiçbir şey eksik değil. Haplarla gençlik bile geri getirilebiliyor, ama ölüm bizi bir gölge gibi izlediği zaman bunların ne önemi var? Ölüm her saat bana kendini hatırlattığı zaman onu nasıl unutabilirim?"

Arif adamın huzursuzluğunun tadını çıkarıyordu, ama hemen ardından kendi duygularından iğrendi. Güzel kızın ellerini aşkla ve arzuyla seyrederken kendi kendine, *ayı göreceğim başka bir geceyi bana kim vaat edebilir ki* diye sordu.

"Bir içki daha içsek iyi olacak herhalde," dedi.

"Yine de yarın sabah uyanacağız." Arif, hor gördüğü bu adamla bir fırsat yakaladığını hissetti. "Etrafımızdaki muhtaç insanların kıskançlığı olmasaydı, hayatımız ağzımızda bu kadar kötü bir tat bırakmazdı."

Vekilharç onu küçümsererek güldü. "Yaşlı kadınlar gibi konuşuyorsun. Sokak halkının hayatını daha iyi hale getirebilseydik, kendi düzeyimize getirseydik, ölüm bizim peşimizi bırakır mıydı?"

Adam içindeki öfkeyi boşaltırken Arif durumu kabullenmiş gibi başını salladı, sonra, "Ölüm, yoksulluk ve sefalet gibi kötü şartlarda kol gezer," dedi.

"Ölüm, her yerde kol gezer, aptal."

"Evet." Arif gülümsedi. "Çünkü bulaşıcıdır, bazı hastalıklara benzer."

"Cahilliğini tuhaf bir görüşle savunuyorsun," diyerek kıkırdadı vekilharç.

"Bu konuda hiçbir şey bilmiyoruz," dedi Arif, adamın gülüşünden cesaret alarak. "Öyle olabilir. İnsanların hayat şartları düzeldikçe, acı azalır, hayat daha değerli hale gelir ve mutlu insanlar mutlu hayatlarını sürdürebilmek için ölümle mücadele etmek ister."

"Bütün bunların ölü bir adama hiçbir yararı yok."

"Ama sihirbazlar bir araya gelip kendilerini ölüme karşı koymaya adayacaklar. Kabiliyeti olan herkes sihirle uğraşacak. Ölüme, ölümle karşı konacak."

Vekilharç tiz bir kahkaha attı, sonra da hayal kurmak için gözlerini kapadı. Arif nargileyi aldı, kömürler yanıp sönmeye başlayana kadar uzun bir nefes çekti. Kısa bir sessizlikten sonra yine udun sesi duyuldu, o harika ses şarkı söylemeye başladı, "Bekle, ey gece."

"Sen bir esrarkeşsin Arif, sihirbaz değilsin."

"Ölümü böyle öldürürüz işte," dedi Arif içtenlikle.

"Neden işini tek başına yapmıyorsun?"

"Her gün çalışıyorum, o tek başıma çalışmama engel değil."

Vekilharç bir süre müziği dinledi, ama herhangi bir heyecan hissetmedi. "Ah bir başarsan, Arif! Başarırsan ne yaparsın?"

"Cebelavi'yi tekrar hayata döndürürüm," dedi. O kadar hızlı söylemişti ki bunu, sanki kelimeler kendiliklerinden dökülmüştü.

Adam ilgisizce dudak büktü. "O, senin bileceğin iş, ne de olsa katili sensin."

Arif yüzünü acıyla buruşturdu, duyulmayacak kadar alçak bir sesle, "Ah bir başarsan, Arif!" diye fısıldadı.

111

Arif vekilharcın evinden ayrıldığında şafak söküyordu. Uyuşturucu sayesinde bulutlu görüntülerden ve seslerden oluşan sihirli bir dünyadaydı, ayaklarının üzerinde zor duruyordu. Ayın ışığıyla parlayan ıssız sokakta evine yöneldi. Vekilharcın eviyle kendi evi arasında yarı yolda, konağın dış kapısının önündeki bir noktada karşısına nereden geldiğini anlayamadığı bir karaltı çıktı.

"Günaydın Arif, efendim!" dedi karaltı, neredeyse fısıldayarak.

Korkuyla karışık bir şaşkınlık geçirdi, belki de korkusu şaşkınlıktan kaynaklanıyordu, ama iki koruması karaltının üstüne atlayarak onu hareketsiz hale getirdiler. Arif karaltıya yakından baktı, onun boynundan ayaklarına kadar siyah giyimli siyahi bir kadın olduğunu görünce gözlerine inanamadı. Hizmetkârlarına onu salıvermelerini emretti, onlar da kadını bıraktılar.

"Ne istiyorsun, hanım?"

"Seninle yalnız konuşmak istiyorum," dedi kadın, siyahi olduğunu doğrulayan bir sesle.

"Neden?"

"Üzüntülü bir kadın sana dertlerini anlatmak istiyor."

"Allah acısın," diye sinirlendi Arif. Bu, dilencilere para verilmediği zaman söylenen bir şeydi. Arif yoluna devam etmek üzereydi.

"Sevgili büyükbabanın hayatı hatırına," diye dokunaklı bir sesle yalvardı kadın. "Lütfen."

Arif kızarak baktı ama gözlerini de ondan alamadı. O yüzü daha önce nerede ve ne zaman gördüğünü düşündü. Sonra kalbi o kadar hızlı atmaya başladı ki kafasından sarhoşluğu silip attı. Bu, o meşum gece bir sandalye arkasında gizlenirken Cebelavi'nin odasının kapısında gördüğü yüzdü! Bu, Cebelavi'nin odasını paylaşan hizmetkârıydı! Korkudan dondu. Ona dehşet içinde bakarken dizlerinin bağı çözüldü.

"Onu kovalım mı?" diye sordu hizmetkârlardan biri.

"Evin dış kapısına gidin, orada bekleyin," dedi Arif onlara.

Onlar gidene kadar bekledi, böylece konağın önündeki açık alan onlara kaldı. Arif kadının ince siyahi yüzüne, dar ve yüksek alnıyla sivri çenesine, ağzının çevresini ve alnını dolduran kırışıklara baktı. Kendi içini rahatlatmak için kadının o gece onu görmediğini kendi kendine söyledi. Peki ama Cebelavi'nin ölümünden beri neredeydi, şimdi neden buradaydı?

"Evet, hanım?"

"Kendimle ilgili bir şikâyetim yok," dedi kadın sakince. "Ama sana her şeyi söylemek istedim, verdiğim sözü tutmak için."

"Söz mü?"

Kadın Arif'e yaklaştı. "Ben Cebelavi'nin hizmetkârıydım. O, benim kollarımda öldü!"

"Sen mi?"

"Evet, ben. İnan bana."

Arif'in kanıta ihtiyacı yoktu. "Büyükbabamız nasıl öldü?" diye sordu, tedirgindi.

"Hizmetkârının cesedi ortaya çıkınca çok sarsıldı ve ansızın öldü. Ona destek olmak için hemen yanına koştum. Titriyordu! Çölün bile itaat ettiği o dev!"

Arif o kadar derin bir iç geçirdi ki gecenin sessizliğini bozdu, ay ışığından saklanmak istercesine başını üzüntüyle eğdi.

Kadın hikâyesine devam etti. "Onun vasiyetini gerçekleştirmek için sana geldim."

Arif titreyerek başını kaldırdı. "Vasiyeti nedir? Söyle bana."

Kadının sesi ay ışığı kadar dingindi. "Vefat etmeden önce bana, 'Sihirbaz Arif'e git ve ona büyükbabasının ondan memnun bir şekilde öldüğünü söyle, dedi."

Arif, bir tarafına iğne batmış gibi sıçradı. "Seni yalancı! Sen ne yapmaya çalışıyorsun?"

"Ne oldu?"

"Nasıl bir oyun oynamaya çalışıyorsun, onu söyle bana."

"Söylediklerim doğru. Allah şahidimdir."

"Katil hakkında ne biliyorsun?" diye ona kuşkuyla sordu Arif.

"Bir şey bilmiyorum, efendim," dedi kadın masumane. "Efendim vefat edeli beri yataklara düşmüştüm. İyileşince ilk yaptığım şey sana gelmek oldu."

"Efendin sana ne dedi?"

"Sihirbaz Arif'e git ve ona büyükbabasının ondan memnun bir şekilde öldüğünü söyle, dedi."

"Yalancı!" dedi Arif tehditkâr bir sesle. "Sen kendini akıllı sanıyorsun. Sen biliyorsun, benim..." Sesinin tonunu değiştirdi. "Beni nerede bulacağını nasıl bildin?"

"Buraya gelir gelmez seni sordum, vekilharcın evinde olduğunu söylediler, ben de bekledim."

"Sana Cebelavi'yi benim öldürdüğümü söylemediler mi?"

"Cebelavi'yi kimse öldürmedi!" Kadın dehşete kapılmıştı. "Onu kimse öldüremezdi!"

"Hizmetkârını kim öldürdüyse, onu da o öldürdü."

"Bu bir yalan! Adam benim kollarımda öldü!" diye kızgınlıkla bağırdı kadın.

Arif ağlamak istiyordu, ama tek bir gözyaşı akmadı gözünden. Kadına göz ucuyla baktı.

"Ben gideyim, efendim," dedi kadın içtenlikle.

"Doğruyu söylediğine yemin eder misin?" diye sordu Arif, sesi boğuk ve sertti, sanki konuşan azap çeken vicdanıydı.

"Allahın huzurunda yemin ederim, Allah şahidimdir," dedi kadın açık açık.

Şafağın renkleri ufku boyarken kadın oradan ayrıldı. Arif kadın kaybolana kadar onu gözleriyle izledi. Yatak odasına gittiğinde kendinden geçti. Birkaç dakika sonra kendine geldiğinde yorgunluktan bitmişti, uykuya daldı. Uykusu sadece iki saat sürdü, büyük bir sıkıntıyla uyandı. Hanaş'ı çağırdı, Hanaş yanına geldi. Arif ona kadının hikâyesini anlattı.

Hanaş ona şaşkınlık içinde baktı, hikâye bittiği zaman gülmeye başladı. "Dün gece ne içtiniz?"

"Dün gece gördüklerimi hayal etmedim. Gerçekten oldu, bundan eminim."

"Uyu," dedi ona Hanaş samimiyetle, "İyi bir uykuya ihtiyacın var."

"Bana inanmıyor musun?"

"Tabii ki hayır! Sana söylediğim gibi uyursan, uyandığında sen de bunlara inanmayacaksın."

"Neden bana inanmıyorsun?"

Hanaş güldü. "Sen vekilharcın evinden ayrıldığında ben penceredeydim. Sokaktan eve doğru geldiğini gördüm. Konağın önünde biraz durdun, sonra da, ardında hizmetkârlarla yoluna devam ettin!"

Arif ayağa fırladı. "Hizmetkârları çağır!" dedi muzaffer bir edayla.

"Hayır," dedi Hanaş, parmağıyla onu uyararak. "Onları çağırırsan akıl sağlığından kuşku duyarlar."

"Ne gördüklerini senin önünde söylemelerini isteyeceğim."

"Hizmetkârlar zaten bize fazla saygı duymuyorlar. Kalan saygılarını da boşa çıkarma."

Arif'in gözlerinde çılgınca bir ışık parladı, kendinde değilmiş gibi konuştu. "Ben deli değilim. Hayal görmedim! Cebelavi benden memnun ölmüş!"

"Belki öyleydi," dedi Hanaş anlayışla. "Ama hizmetkârları çağırma."

"Eğer başımıza dert açılacaksa, önce senin başına gelecek."

"Allah saklasın," dedi Hanaş tatlılıkla. "Kadın konuşsun o zaman. Nereye gitti?"

Arif hatırlamaya çalışırken yüzünü buruşturdu, sonra da endişeyle, "Nerede yaşadığını sormayı unuttum," dedi.

"Eğer gördüklerin gerçekse, neden gitmesine izin verdin?"

"Gerçekti!" diye ısrar etti Arif. "Ben deli değilim. Cebelavi öldüğünde benden memnunmuş."

"Heyecanlanma," dedi Hanaş sabırla. "Dinlenmen lazım."

Hanaş Arif'e yaklaştı, saçlarını karıştırdı ve onu şefkatle yatağa doğru itti, Arif uzanana kadar yanında bekledi. Arif yorgunlukla gözlerini kapadı ve derin bir uykuya daldı.

112

Arif sakin ama kararlı bir sesle, "Buradan ayrılmaya karar verdim," dedi.

Hanaş o kadar şaşırdı ki malzeme karıştırmakta olan elleri hareketsiz kaldı. Etrafına ihtiyatla baktı, çalışma odasının kapısının kilitli olmasına rağmen korkmuş göründü.

Arif Hanaş'ın şaşkınlığını görmezden geldi, bir yandan konuşmaya, bir yandan da çalışmaya devam etti. "Bu hapishane bana sadece ölümü düşündürüyor. Sanki bu eğlenceler, bu içki ve dansçılar ölümün habercisi. Çiçek dolu her bahçede mezar kokusu alıyorum."

"Ama asıl sokakta bizi gerçek ölüm bekliyor," dedi Hanaş endişeyle.

"Bu sokaktan uzaklara gideceğiz." Gözlerini Hanaş'ın gözlerine dikti. "Ve bir gün zafer kazanıp geri döneceğiz."

"Buradan kaçabilirsek!"

"Adi herifler bize güveniyor. Buradan kaçabiliriz."

Bir süre sessizce çalıştılar.

"Senin de istediğin bu değil miydi?" diye sordu Arif.

"Neredeyse unutmuştum," diye ürkekçe mırıldandı Hanaş. "Peki söyle bana, buna neden bugün karar verdin?"

Arif gülümsedi. "Her ne kadar evine saldırıp hizmetkârını öldürdüysem de, büyükbabam bana benden memnun olduğu haberini gönderdi."

Hanaş'ın yüzünde yine şaşkınlık belirdi. "Uyuşturucunun etkisindeyken gördüğün bir hayalden dolayı hayatını tehlikeye mi atacaksın?"

"Ne dersen de, ama ben öldüğü zaman benden memnun olduğuna inanıyorum. Ne saldırı ne de cinayet onu kızdırmadı, ama şimdi nasıl yaşadığımı görse, öfkesi dünyaya sığmazdı." Sesini alçalttı. "Onun için, benden memnun olduğunu bana hatırlattı!"

Hanaş duyduklarına şaşırarak başını salladı. "Ondan hiçbir zaman bu kadar saygıyla söz etmezdin."

"O önceydi, şüphelerim vardı. Şimdi öldü o, ölülere saygı göstermek lazım."

"Huzur içinde yatsın."

"Onun ölümüne neden olduğumu unutmama Allah izin vermesin. Onun için, mümkünse onu hayata geri getirmeliyim. Eğer başarırsam, bir daha ölüm diye bir şey olmayacak."

Hanaş karamsarlıkla ona bakakaldı. "Şu ana kadar sihrin sana verdiği tek şey, birkaç uyarıcı hap ile o tahrip edici şişeler."

"Sihrin nerede başladığını biliyoruz, ama nerede bittiğini tahmin bile edemeyiz." Odada etrafına bakındı. "Defter dışındaki her şeyi toplayalım, defter, sırlarımızın olduğu hazine, onu gömleğimde taşırım. Buradan çıkmak düşündüğün kadar zor olmayacak."

Arif o akşam her zamanki gibi vekilharcın evine gitti, şafaktan biraz önce geri döndü. Hanaş'ı uyanık, kendisini bekler buldu. Hizmetkârların uyumuş olduğundan emin olmak için yatak odasında bir saat beklediler, sonra hafif adımlarla, dikkatlice terasa geçtiler. Terasa bakan balkonda uyuyan hizmetkârın ritmik horlaması duyuluyordu, onlar da basamaklardan hızla inip dış kapıya yöneldiler. Hanaş bekçinin yatağına yaklaştı, sopayı tutan kolunu kaldırıp aniden indirdi, ama sopa cansız bir cisme vurdu ve gecenin sessizliğini bozan bir ses çıkardı. Demek ki bekçi yatağında değildi. Sesin birilerini uyandırmış olabileceğinden korktular, yürekleri ağızlarında, kapının arkasında beklediler. Sonra Arif sürgüyü çekti, dış kapıyı yavaş yavaş açıp dışarı çıktı. Hanaş onu izledi. Kapıyı kapadılar, sessiz karanlıkta, duvar kenarından yürüyerek Ümmü Zanfil'in binasına doğru ilerlemeye başladılar. Yolun yarısında uyuyan bir köpeğe rastladılar; köpek merakla ayağa kalktı ve onlara doğru koşup kokladı. Birkaç adım boyunca onları izledi, sonra durup esnedi.

Arif binanın girişine ulaştıklarında, "Burada bekle beni. Herhangi bir ses duyarsan bir ıslık çal ve Mukattam Pazarı'na git," diye fısıldadı.

Arif binaya girdi, koridoru geçerek merdivene ulaştı, yukarı çıkıp Ümmü Zanfil'in odasına gitti. Karısının kim o diyen sesini duyana kadar kapıyı çaldı. Hızlı hızlı, "Benim, Arif. Aç kapıyı, Avatıf."

Avatıf kapıyı açtı, Arif kadının elindeki küçük fenerin ışığında uykulu yüzünü gördü.

"Benimle gel. Beraber kaçacağız," dedi Arif hemen.

Avatıf orada durmuş ona şaşkınlıkla bakarken, arkasında Ümmü Zanfil göründü.

"Bu sokaktan kaçacağız. Eskiden olduğumuz gibi olacağız. Çabuk ol."

Avatıf biraz duraksadı, sonra biraz bıkkınlıkla konuştu. "Ben nereden geldim aklına?"

"Beni suçlamayı sonraya bırak," dedi Arif, ümitsiz bir özlem duygusuyla. "Zamanımız çok değerli."

Derken önce Hanaş'ın ıslığı, ardından da karmakarışık sesler duyuldu.

"Köpekler!" diye bağırdı Arif. "Fırsatımızı kaçırdık, Avatıf."

Merdivenin başına koştu, binanın girişinde ışıklar ve karaltılar gördü. Çaresizlik içinde geri çekildi.

"İçeri gel," dedi Avatıf.

"İçeri gelme," dedi Ümmü Zanfil kabaca, kendini korumak için.

İçeri girmenin ne anlamı olabilirdi ki? Odadaki küçük bir pencereyi göstererek karısına, "Nereye çıkıyor orası?" diye sordu.

"Aydınlığa."

Elini göğsüne sokarak defteri aldı, Ümmü Zanfil'i bir kenara itip pencereye gitti, defteri dışarı attı. Odadan dışarı fırlayıp kapıyı arkasından kapadı. Dama çıkan birkaç basamağı koşarak çıktı. Ön cephe duvarının tepesinden aşağıya, sokağa baktı. Sokak insan ve meşale kaynıyordu, basamaklardan çıkıp ona doğru gelen insanların gürültüsünü duydu. Cemaliye tarafında bulunan yan binayla bitişik olan yan duvara koştu, ama elinde meşale olan birisinin öncülük ettiği bir grubun ondan önce oraya ulaştığını gördü. Rıfat'taki bir binaya bitişik olan diğer duvara gitti, ama dama açılan kapıdan meşale ışıklarını gördü. Ümmü Zanfil'in bağırdığını duyar gibiydi. Onun odasına saldırmışlar mıydı? Damın kapısından bir ses duydu.

"Teslim ol, Arif."

Duruma boyun eğerek durdu, tek kelime söylemedi. Kimse ona yaklaşmadı, ama o ses tekrar duyuldu.

"Bize bir şişe atarsan biz de seni şişe yağmuruna tutarız."

"Üzerimde bir şey yok."

Ona yaklaşıp çevresini sardılar. Aralarında vekilharcın bekçisi Yunis'i gördü; Yunis ona yaklaşarak, "Seni cani! Alçak! Nankör!" diye bağırdı.

Sokakta iki adamın Avatıf'ı önlerinde katarak götürdüğünü gördü.

"Onu rahat bırakın," diye hararetle yalvardı. "Onun bunlarla ilgisi yok."

Ama şakağına inen bir darbeyle susturuldu.

113

Arif ile Avatıf, elleri arkalarında bağlı, öfkeden köpüren vekilharcın önünde duruyorlardı. Vekilharç eli acıyana kadar Arif'in yüzünü yumrukladı.

"Seni orospu çocuğu, bir yandan bana karşı entrika yaparken beni bir arkadaş gibi ziyaret ettin!" diye haykırdı.

"Sadece barışmak için gelmişti bana," dedi Avatıf, ağlayarak.

Vekilharç kadının yüzüne tükürdü. "Kes sesini, seni kancık!"

"O suçsuz," dedi Arif. "Bunlarla hiçbir ilgisi yok."

"Cebelavi'nin öldürülmesinde ve işlediğin bütün diğer suçlarda ortağındı. Demek kaçmaya çalıştın! Sana dünyadan kaçman için yardımcı olacağım!" diye gürledi.

Vekilharç adamlarını çağırdı, adamlar iki tane çuvalla geldi. Avatıf'ı ittiler, kadın yüzüstü düştü. Hemen ayaklarını bağladılar ve çığlıklarına rağmen çuvalı başından aşağı geçirip ağzını sıktılar.

Arif deliye döndü, çılgınca bağırmaya başladı. "İsterseniz öldürün bizi, ama sizden nefret eden insanlar da yarın sizi öldürecek!"

Vekilharç kıkırdadı. "Bana sonsuza kadar koruma sağlayacak kadar şişem var!"

"Hanaş kaçtı, bütün sırlarımızla kaçtı, bir gün döndüğünde o kadar güçlü olacak ki ona karşı koyamayacaksın ve o bu sokağı senin kötülüklerinden kurtaracak."

Kadri Arif'in midesine bir tekme attı, Arif kıvranarak yere yığıldı. Adamlar üzerine çullandılar, karısına yaptıklarını ona da yaptılar, sonra da iki çuvalı dışarı çıkarıp çöle götürdüler. Avatıf'ın bayılması fazla zaman almadı, ama Arif hâlâ acı çekiyordu. Onları nereye götürüyorlardı, nasıl öldüreceklerdi? Sopalarıyla öldüresiye mi döveceklerdi? Yoksa taşlarla mı? Ateşe mi vereceklerdi onları? Yoksa dağdan aşağı mı atacaklardı? Hayatın son dakikalarının bu kadar ıstırap içinde geçmesi ne kadar korkunç bir şeydi! Sihir bile onu bu eziyetten kurtaramazdı; vekilharcın darbelerinden şişmiş olan başı çuvalın dibindeydi, neredeyse boğulmak üzerey-

di. Artık ölümden başka bir huzur umudu yoktu. O da, umutları da ölecekti, ama o kıkırdayan adam belki de uzun bir hayat yaşayacaktı. Yok etmek istediği insanlar onun ölümüne sevinecekti. Hanaş'ın ne yapacağını düşünemiyordu bile. Onu ölümüne taşımakta olan adamlar sessizdi, ağızlarından tek kelime çıkmıyordu. Karanlıktan başka bir şey yoktu, ötesinde de sadece ölüm vardı. Ölüm korkusundan dolayı vekilharcın kanatları altına saklanmış, her şeyini kaybetmişti, şimdi de ölümle karşı karşıyaydı. Ölüm daha onu almadan, korku yoluyla hayatı öldürüyordu. Eğer hayata dönebilirse, herkese, *korkmayın! Korku ölümü uzak tutmuyor, hayatı uzak tutuyor! Ey sokak halkı, siz yaşamıyorsunuz, ölümden korktuğunuz sürece hayatınız olmayacak,* diye bağıracaktı.

"İşte burası," dedi katillerden biri.

"Toprak orada daha gevşek," diye şikâyet etti başka biri.

Yüreğini bir titreme aldı; konuştuklarının ne anlama geldiğini bilmiyordu, ama ölüm dilini konuşuyorlardı.

Beklediği eziyete karşı kendini hazırladı, neredeyse onlara, "Beni öldürün!" diye bağıracaktı. Ancak yapmadı çünkü içinde bulunduğu çuval birden yere fırlatıldı, başı yere çarpınca da Arif inledi. Boynuna ve omurgasına korkunç bir sancı yayıldı. Dakikalar boyunca sopaların saldırısını veya daha da korkunç bir şeyleri bekledi. Ölümün müttefiki kötülük adına bütün hayatını lanetledi.

"Çabuk kazın da sabah olmadan dönelim." Bunu söyleyen Yunis'ti.

Neden onları öldürmeden önce mezarlarını kazıyorlardı? Göğsü Mukattam Dağı'nın altında eziliyormuş gibi geldi. Derken bir inilti duydu, hemen Avatıf'ın sesini tanıdı, zincirli vücudu şiddetle seğirdi. Kulağına kazma sesleri geldi. İnsanların ne kadar acımasız olabileceğine şaşırdı.

"Bir çukurun dibine atılacaksınız," dedi Yunis. "Sonra da üstünüz toprakla örtülecek. Kimse canınızı yakmayacak!"

Avatıf bitkinliğine rağmen çığlık atmaya başladı, Arif de içinden kimsenin bilmediği bir dilde haykırdı. Kaba eller onları alıp çukurun dibine attı, sonra üzerlerine toprak yığılmaya başladı, alacakaranlıkta tozlar yükseldi.

114

Arif'e olanların haberi bütün sokağa yayıldı. Kimse öldürülüşünün gerçek nedenini bilmiyordu, ama halk onun ağayı kızdırdığını, bunun da bu kaçınılmaz sona neden olduğunu tahmin ediyordu. Bir gün Arif'in, Sadullah'ı ve Cebelavi'yi öldürmek için kullandığı sihirli silahla öldürüldüğü dedikodusu yayıldı. Vekilharca olan nefretlerine rağmen, herkes Arif'in ölümüne sevindi, bu olaydan en büyük mutluluğu duyanlar ise çete liderlerinin aileleri ve taraftarları oldu. Mübarek büyükbabalarını öldüren ve zalim vekilharca, onları sonsuza kadar boyun eğdirecek, korkunç bir silah sağlayan adamın ölümüne sevindiler. Gelecek karanlık görünüyordu ya da en azından bütün güç tek bir acımasız elde toplanmadan önce göründüğünden daha da karanlık görünüyordu. İki adam arasında kavga çıkacağına dair umutlarını kaybetmişlerdi; öyle olsaydı ikisi de zayıflayacak, bir tanesi sokak halkının desteğini isteyecekti. Şimdi vekilharca boyun eğmek dışında seçenekleri kalmamıştı; vakıf da, şartları da, Cebel'in, Rıfat'ın ve Kasım'ın kelimeleri de boş hayaller haline gelmişti, bu hayatta şairlerin ezgilerine eşlik etmekten başka bir işe yaramayacaklardı.

Bir gün Ümmü Zanfil el-Darasa'ya giderken karşısına bir adam çıkıp onu selamladı. "İyi günler, Ümmü Zanfil."

Kadın ona dikkatle baktı, ve hemen şaşırarak, "Hanaş!" dedi.

Hanaş gülümseyerek yanına yaklaştı. "Merhum arkadaşımızı o gece aldıklarında odanızda herhangi bir şey bıraktı mı?"

"Bir şey bırakmadı," dedi kadın, kuşkuları kendinden uzaklaştırmayı amaçlayan bir sesle. "Aydınlığa bazı kâğıtlar attığını gördüm. Ertesi günü gidip baktım ve çöplerin arasında bir defter buldum, değersiz bir şeydi, ben de onu orada bırakıp geri döndüm."

Gözleri tuhaf bir ışıkla parlayan Hanaş telaşla, "Beni oraya götürün, o defteri bulayım," dedi.

Yaşlı kadın dehşetle irkildi, "Benden uzaklaş! Geçen sefer kurtulduysan Allah sana merhamet ettiği içindi."

Hanaş kadını sakinleştirmek için avucuna para sıkıştırdı, o gece, herkes uyurken buluşmayı kararlaştırdılar. Hanaş kararlaştırılan saatte, kadının rehberliğinde aydınlığın altındaki çöplüğe gizlice gitti. Bir mum yakıp Arif'in defterini aramak için çöp yığınlarının arasına çömeldi. Yığınları oluşturan bütün kâğıtları ve paçavraları teker teker aradı, parmaklarıyla külleri, toprakları, ballı tütün ve çürümüş yiyecek artıklarını araştırdı, ama bu kadar büyük bir hevesle aradığı şeyi bulamadı.

Kızgın ve umutsuz bir halde Ümmü Zanfil'in yanına döndü. "Bir şey bulamadım."

"Sizinle bir işim yok benim. Buraya aniden geliyorsun, ardından da sorunlar başlıyor!"

"Lütfen sabırlı olun."

"Geçen günler bende ne sabır ne de akıl bıraktı. O defteri neden istiyorsun, söyle bana!"

Hanaş cevap vermeden önce biraz duraksadı. "O, Arif'in defteriydi."

"Arif mi, Allah affetsin onu! Cebelavi'yi öldürdü, sonra sihrini vekilharca devretti ve buradan ayrıldı!"

"O, Cebelavi'nin iyi kalpli çocuklarından biriydi, ama talihi rast gitmedi. Halkı için Cebel, Rıfat ve Kasım'ın istediklerinin aynısını istiyordu, hatta daha bile iyisini."

Kadın ona şüpheli bir bakış attı, ondan kurtulmak istercesine, "Belki de defteri bıraktığım çöpü çöpçü alıp götürmüştür. Salihiye'de çöpleri yaktıkları yere bir bak," dedi.

Böylece Hanaş Salihiye'deki çöplüğe gitti, Cebelavi Sokağı'nın çöpçüsünü buldu, ona sokaktaki çöpü nereye attığını sordu.

"Bir şey mi kaybettiniz? Nedir?" diye sordu ona adam.

"Bir defter."

Adamın gözlerinde kuşkulu bir bakış belirdi, ama odada, banyoya yakın bir köşeyi gösterdi.

"Hadi rasgele. Ya orada bulursunuz ya da fırına gitmiştir."

Hanaş umutla çöp yığınını aramaya başladı. Bu defter, onun hayattaki son umuduydu; onun ve sokağın son umuduydu. Zavallı Arif yenilgiye uğrayıp öldürülmüştü, ardında sadece uğur-

suz, kötü bir şöhret bırakmıştı, ama bu defter ona yapılan haksızlıkları telafi edecek, düşmanlarını bitirecek ve bu cehennem sokakta umudun yayılmasını sağlayacaktı.

"Aradığını bulamadın mı?" diye sordu çöpçü.

"Biraz daha zamana ihtiyacım var. Allah senden razı olsun."

Adam koltuk altlarını kaşıdı. "Bu defterin neden önemli?"

Hanaş endişesini bastırmaya çalıştı, "İçinde dükkânımın hesapları var. Bulunca siz de görürsünüz," dedi.

Giderek artan bir korkuyla çöpleri aramaya devam etti, derken tanıdık bir ses duydu.

"Fasulye kabın nerede, Mitvali?"

Bu ses sokağın fasulye satıcısı Şankal'a aitti, Hanaş onu duyunca korkudan titredi.

Dönüp arkasına bakmadı, ama endişeli düşüncelere kapıldı: *Adam onu görmüş müydü? Buradan hemen ayrılmalı mıydı?* Elleriyle çöpleri daha da hızlı bir şekilde aramaya başladı, artık çukur kazan bir tavşana benzemişti.

Şankal sokağa döndüğünde herkese Arif'in arkadaşı Hanaş'ı Salihiye çöplüğünde –çöpçünün dediğine göre– harıl harıl bir defter ararken gördüğünü söyledi. Bu haber vekilharcın evine ulaşır ulaşmaz, bir hizmetkâr ordusu çöplüğe gitti ama Hanaş'ı bulamadı. Çöpçüyü sorguladılar ama adam bir iş için oradan uzaklaştığını, döndüğünde de Hanaş'ın gitmiş olduğunu söyledi. Aradığı şeyi bulup bulmadığını bilmiyordu. Halkın neden Hanaş'ın bulduğu defterin, Arif'in sanatının ve silahlarının sırrını emanet ettiği defter olduğunu fısıldamaya başladığı da anlaşılamadı. Defter Arif'in kaçış girişimi sırasında kaybolmuş, Salihiye çöplüğünde ortaya çıkmıştı, Hanaş da defteri orada bulmuştu. Arif'in başladığı işi Hanaş'ın bitireceğine, sonra da sokağa dönüp vekilharçtan korkunç bir intikam alacağına dair bir dedikodu esrar tekkesinden esrar tekkesine yayıldı. En yaygın görüşe göre, vekilharç kendisine Hanaş'ı ölü ya da diri getirecek herkese muazzam bir ödül taahhüt etmişti; vekilharcın adamları bunu bütün kahvehanelerde ve esrar tekkelerinde duyurmuşlardı. Kimsenin, Hanaş'ın hayatlarında oynaması beklenen rolle ilgili bir kuşkusu kalmamıştı. Halkın arasında bir iyimserlik ve sevinç dalgası ya-

yıldı, çaresizlikleriyle teslimiyetlerinden arta kalanı silip süpürdü. Bilinmeyen bir yerde sürgünde olan Hanaş'a karşı kalplerinde bir şefkat duygusu yeşerdi, hatta bu şefkat Arif'e de uzandı. Halk, vekilharca direnişinde Hanaş'la işbirliği yapmak istedi; belki de onun vekilharca karşı zaferiyle onlar da kendileri ve sokak için zafer kazanacaklar, böylece kendileri de adalet, barış ve refah içinde bir hayat yaşayabileceklerdi. Bu, kurtuluşa giden tek yol olduğu için mümkün olabilecek her şekilde işbirliği yapmak istiyorlardı. Vekilharcın elindeki sihri yenmek için benzer bir güce sahip olmanın gerektiği, tartışma götürmez bir şeydi, böyle bir gücü Hanaş hazırlıyor olabilirdi. Halkın ne konuda fısıldaştığı vekilharca haber verildi, o da kahvehane şairlerine şarkılarında Cebelavi'nin hikâyesini, özellikle de onun Arif'in elinden ölümünü işlemeyi telkin etti; vekilharç onunla bir anlaşma yapmak zorunda kalmış, sihrinden korktuğundan onunla arkadaş olmuş, sonra da yüce büyükbabalarının intikamını almak için onu öldürmüştü.

Ama şaşırtıcı bir şekilde, halk şairlerin hikâyelerini ilgisiz, hatta alaycı karşıladı ve o kadar dik başlı bir hale geldi ki, "Geçmişle işimiz yok. Tek umudumuz Arif'in sihri ve eğer Cebelavi ile sihir arasında seçim yapmamız gerekirse, sihri seçeriz," dediler.

Gün geçtikçe Arif'le ilgili gerçekler ortaya çıktı. Belki de bu haberler Ümmü Zanfil'in binasından etrafa yayılmıştı; Avatıf'ın onunla oturduğu dönemde kadın Arif'le ilgili çok şey öğrenmişti. Belki de Hanaş'ın kendisinden, uzak yerlerde buluştuğu insanlara söylediklerinden kaynaklanıyordu. Ne olursa olsun, halk Arif'in kişiliği ve sihir yoluyla sokak için amaçladığı harika, sihirli hayat hakkında bilgi sahibi olmaya başladı. Gerçeklere şaşırdılar ve Arif'in anısını yücelterek adını Cebel'in, Rıfat'ın ve Kasım'ın bile üzerine çıkardılar. Bazı insanlar onun sandıkları gibi Cebelavi'nin katili olamayacağını, başkaları Cebelavi'yi öldürdüyse bile onun sokağın en yüce insanı olduğunu söyledi. Onun için rekabet etmeye başladılar, her mahalle onun kendi halkından olduğunu iddia etti.

Derken sokağımızdaki bazı genç adamlar birer birer kaybolmaya başladılar, ortadan kayboluşlarını açıklamak için Hanaş'ın

yanına gidip ona katıldıkları söylendi; vaat edilen kurtuluşa hazırlık olarak Hanaş onlara sihir öğretiyordu. Korkuya kapılan vekilharç ve adamları casuslarını her yere göndererek evleri ve dükkânları arattılar, insanlara en ufak kabahatlar için bile acımasız cezalar dayattılar. İnsanları baktıkları, şaka yaptıkları veya güldükleri için sopalarla dövdüler, sokak kâbus gibi bir korku, nefret ve zulüm atmosferine katlanmak zorunda kaldı. Ama halk bu zorbalıklara sabırla katlandı. Umutlarına tutundular, zulme uğradıkları zaman da şöyle dediler: "Gecenin ardından gün nasıl doğuyorsa adaletsizlik de bir gün son bulacaktır. Zorbalığın ölümünü de göreceğiz, ışığın ve mucizelerin doğuşunu da."

Mukattam Çölü'nün kıyısında, adının verildiği sokakta, yüksek duvarların çevrelediği muhteşem konağında yaşayan kudretli Cebelavi, topraklarının ve mülklerinin idaresini beş oğlundan biri olan Edhem'e bırakır. Ancak Edhem'in babasına ihaneti, konaktan kovulmasıyla sonuçlanır. Cebelavi'nin oğulları ve torunlarından Cebel, Rıfat ve Kasım, ondan aldıkları işaretler ve manevi güçle, sokağın yönetimini ele geçirir, çetelerin elindeki yoksul halklarına yardımcı olmaya, barış sağlayıp adil bir düzen kurmaya çabalarlar. Amaçları aynı olsa da yolları farklıdır. Cebelavi'nin çocukları ve torunlarının hikâyeleri, birbirine geçerek ilerler. Sokaktaki herkesin ve her şeyin sahibi olan, adı efsaneleşen Cebelavi'nin sırrını çözmeye çalışırken beklenmedik olaylara yol açan torunu Arif'in dönemi, bu tuhaf sokağın ve sakinlerinin hayatında farklı ama kalıcı bir sayfa açacaktır.

Mısır'da yıllarca yasaklanan *Cebelavi Sokağı'nın Çocukları*, hem bütün bir soyun hem de peygamberleri, efsaneleri ve günümüze göndermeleriyle, aynı soydan gelenlerin düşmanlıkları, savaşları, iktidar hırsları, aşkları ve mucizeleri üzerinden insanlığın evrensel ve ruhani öyküsünü anlatıyor.

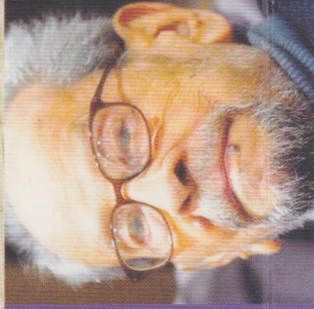

Bizi hiçbir zaman görmeyen ve hiçbir zaman göremediğimiz bir büyükbabamız olması hüzün verici değil midir? Bizler pislik içinde yaşarken, onun kendini o konağa kapatması tuhaf değil midir? Bizi bu noktaya getirenin ne olduğunu merak ediyorsanız, işte size hikâyelerimiz; Edhem, Cebel, Rıfat ve Kasım hakkında her şeyi öğreneceksiniz –ama bunların hiçbiri sizi rahatlatmayacak, avutmayacak.